www.webkal.org

Dhammakaya Open University, California, USA

ศาสนศึกษา

THE FUNDAMENTALS OF DIFFERENT RELIGIONS

DF 404

www.webkal.org

วิชาศาสนศึกษา

www.webkal.org

ศาสนศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย

คณะผู้จัดทำ กองวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย

ISBN 978-974-8433-79-0

หากนักศึกษามีข้อเสนอแนะหรือคำแนะนำ กรุณาส่งมาที่

ชมรมประสานงาน DOU
ตู้ปณ. 69 ปณจ. คลองหลวง
จ.ปทุมธานี 12120

โทรศัพท์ 0-2901-1013, 0-2901-1017
โทรสาร 0-2901-1014
http://www.dou.us

www.webkal.org

คำนำ

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า มนุษย์ในทุกยุคทุกสมัยตั้งแต่สังคมปฐมภูมิเก่าแก่ที่สุด จนถึงสังคมในยุคปัจจุบันล้วนมีความเกี่ยวข้องและผูกพันอย่างแน่นแฟ้นกับศาสนามาโดยตลอด ศาสนาจึงมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่เราควรจะได้ศึกษาให้รู้ถึงวิวัฒนาการ และภูมิหลังของศาสนาต่างๆ ที่มีมนุษย์นับถือกันอยู่ในโลกกันอย่างทั่วถึง

ดังนั้นการศึกษาวิชาศาสนศึกษา จึงมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับจุดกำเนิด วิวัฒนาการ ภูมิหลัง หลักคำสอน และหลักศรัทธาต่างๆ ที่สำคัญที่ศาสนิกชนพึงปฏิบัติในแต่ละศาสนาให้ครอบคลุมภาพรวมประเด็นที่สำคัญในศาสนานั้นๆ ทั้งหมด สำหรับรายละเอียดเนื้อหาวิชาของตำราเล่มนี้ มีเนื้อหาที่สำคัญอยู่ 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 กล่าวถึงความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา เพื่อให้ผู้ศึกษาได้ทราบถึง ความหมาย องค์ประกอบ และลักษณะของศาสนา รวมไปถึงวิวัฒนาการของศาสนา มูลเหตุการเกิดของศาสนา ประเภทของศาสนา ตลอดจนความสำคัญ และประโยชน์ ของศาสนา

ตอนที่ 2 กล่าวถึงศาสนาพื้นฐานดั้งเดิม เพื่อให้ผู้ศึกษาได้ทราบถึง คุณลักษณะต่างๆ ของศาสนาพื้นฐานดั้งเดิม ตลอดจนศาสนาและความเชื่อต่างๆ ของมนุษย์ที่นับถือศาสนาพื้นฐานดั้งเดิม

ตอนที่ 3 กล่าวถึงศาสนาที่มีผู้นับถืออยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้ผู้ศึกษาได้ทราบถึงประวัติความเป็นมา ประวัติศาสดา คัมภีร์สำคัญในศาสนา หลักคำสอนที่สำคัญ หลักความเชื่อและจุดหมายสูงสุดในศาสนา พิธีกรรมและวันสำคัญทางศาสนา นิกายในศาสนา สัญลักษณ์ทางศาสนา และฐานะของศาสนาในปัจจุบัน ซึ่งมีอยู่ทั้งหมด 12 ศาสนา

ทั้งนี้คณะกรรมการประจำวิชาได้รวบรวมและเรียบเรียงเนื้อหาวิชามาจากคัมภีร์ และตำราทางศาสนาทั้งที่เป็นหลักฐานชั้นหนึ่งและชั้นสอง รวมทั้งผลงานของ ท่านนักปราชญ์ทางศาสนาเพื่อที่จะให้ได้เนื้อหาที่ครบถ้วนบริบูรณ์ อันจะได้เกิดประโยชน์ต่อผู้ศึกษาที่

www.webkal.org

จะได้รับความรู้ทางศาสนาโดยภาพรวมได้อย่างถูกต้องและสมบูรณ์

สำหรับ การจัดทำเอกสารประจำวิชานี้ เป็นการทำงานร่วมกันเป็นคณะกรรมการ แม้จะผ่านการตรวจทานและปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาหลายครั้งแล้วก็ตาม แต่ก็เชื่อว่าอาจจะมีสิ่งที่ยังไม่สมบูรณ์อยู่บ้างไม่มากก็น้อย จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านผู้รู้หรือผู้อ่านจะได้ให้คำแนะนำ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาเนื้อหาสาระให้ครบถ้วนบริบูรณ์ยิ่งขึ้นไป

คณะกรรมการประจำชุดวิชาศาสนศึกษา

มกราคม 2550

www.webkal.org

สารบัญ

คำนำ (3)

รายละเอียดชุดวิชา (11)

วิธีการศึกษา (13)

บทที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา 3

1.1 ความหมายของศาสนา 4

1.2 ลักษณะของศาสนา 8

1.3 องค์ประกอบของศาสนา 8

1.4 วิวัฒนาการของศาสนา 9

1.5 มูลเหตุการเกิดของศาสนา 11

1.6 ประเภทต่างๆ ของศาสนา 12

1.7 ความสำคัญของศาสนา 15

1.8 คุณค่าของศาสนา 16

1.9 ประโยชน์ของศาสนา 17

บทที่ 2 ศาสนาพื้นฐานดั้งเดิม 19

2.1 คุณลักษณะของศาสนาพื้นฐานดั้งเดิม 22

2.2 ศาสนาและความเชื่อของมนุษย์ที่นับถือศาสนาพื้นฐานดั้งเดิม 32

บทที่ 3 ศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู 45

3.1 ประวัติความเป็นมา 48

3.2 ประวัติศาสดา 68

3.3 คัมภีร์ในศาสนา 70

3.4 หลักคำสอนที่สำคัญ 74

3.5 ตรีมูรติในศาสนาฮินดู 77

3.6 พระเจ้าสูงสุดของศาสนาฮินดู 80

3.7 หลักความเชื่อและจุดหมายสูงสุด 80

3.8 พิธีกรรมที่สำคัญ 81

3.9 นิกายในศาสนา 87

www.webkal.org

3.10 สัญลักษณ์ของศาสนา 90
3.11 ฐานะของศาสนาในปัจจุบัน 90
บทที่ 4 ศาสนาเชน 93
4.1 ประวัติความเป็นมา 96
4.2 ประวัติศาสดา 99
4.3 คัมภีร์ในศาสนา 104
4.4 หลักคำสอนที่สำคัญ 105
4.5 หลักความเชื่อแลจุดหมายสูงสุด 109
4.6 พิธีกรรมที่สำคัญ 110
4.7 นิกายในศาสนา 111
4.8 สัญลักษณ์ในศาสนา 114
4.9 ฐานะของศาสนาในปัจจุบัน 115
บทที่ 5 ศาสนาพุทธ 117
5.1 ประวัติความเป็นมา 121
5.2 ประวัติศาสดา 129
5.3 คัมภีร์ในศาสนา 141
5.4 หลักคำสอนที่สำคัญ 144
5.5 หลักความเชื่อ และจุดมุ่งหมายสูงสุด 160
5.6 พิธีกรรมที่สำคัญ 161
5.7 นิกายในศาสนาพุทธ 163
5.8 สัญลักษณ์ของศาสนา 166
5.9 ฐานะของศาสนาในปัจจุบัน 167
บทที่ 6 ศาสนาซิกข์ 169
6.1 ประวัติความเป็นมา 172
6.2 ประวัติศาสดา 175
6.3 คัมภีร์ในศาสนา 180
6.4 หลักคำสอนที่สำคัญ 181
6.5 หลักความเชื่อ และจุดหมายสูงสุด 187
6.6 นักบวชในศาสนาซิกข์ 187

www.webkal.org

6.7 พิธีกรรมและประเพณีที่สำคัญ 188
6.8 นิกายในศาสนา 191
6.9 สัญลักษณ์ของศาสนา 191
6.10 ฐานะของศาสนาในปัจจุบัน 191
บทที่ 7 ศาสนาเต๋า 193
7.1 ประวัติความเป็นมา 197
7.2 ประวัติศาสดา 199
7.3 คัมภีร์ในศาสนา 203
7.4 หลักคำสอนที่สำคัญ 204
7.5 หลักความเชื่อและจุดหมายสูงสุด 206
7.6 สถานที่ทำพิธีกรรม 207
7.7 พิธีกรรมที่สำคัญ 209
7.8 นิกายในศาสนา 211
7.9 สัญลักษณ์ของศาสนา 211
7.10 ฐานะของศาสนาในปัจจุบัน 212
บทที่ 8 ศาสนาขงจื้อ 215
8.1 ประวัติความเป็นมา 219
8.2 ประวัติศาสดา 221
8.3 คัมภีร์ในศาสนา 224
8.4 หลักคำสอนที่สำคัญ 226
8.5 หลักความเชื่อและจุดหมายสูงสุด 231
8.6 สถานที่ทำพิธีกรรม 232
8.7 พิธีกรรมที่สำคัญ 233
8.8 นิกายในศาสนา 234
8.9 สัญลักษณ์ของศาสนา 235
8.10 ฐานะของศาสนาในปัจจุบัน 236
บทที่ 9 ศาสนาชินโต 237
9.1 ประวัติความเป็นมา 241
9.2 ประวัติศาสดา 243

www.webkal.org

9.3 คัมภีร์ในศาสนา 245
9.4 หลักคำสอนที่สำคัญ 246
9.5 หลักความเชื่อและจุดหมายสูงสุด 248
9.6 ศาลเจ้าและนักบวชของชินโต 251
9.7 พิธีกรรมที่สำคัญ 252
9.8 นิกายในศาสนา 254
9.9 สัญลักษณ์ของศาสนา 256
9.10 ฐานะของศาสนาในปัจจุบัน 258
บทที่ 10 ศาสนาโซโรอัสเตอร์ 261
10.1 ประวัติความเป็นมา 266
10.2 ประวัติศาสดา 268
10.3 คัมภีร์ในศาสนา 270
10.4 หลักคำสอนที่สำคัญ 271
10.5 หลักความเชื่อ และจุดหมายสูงสุด 275
10.6 พิธีกรรมที่สำคัญ 277
10.7 นิกายในศาสนา 278
10.8 สัญลักษณ์ของศาสนา 279
10.9 ฐานะของศาสนาในปัจจุบัน 279
บทที่ 11 ศาสนายิว 281
11.1 ประวัติความเป็นมา 285
11.2 ประวัติศาสดา 291
11.3 คัมภีร์ในศาสนา 297
11.4 หลักคำสอนที่สำคัญ 299
11.5 บทบาทของศาสดาประกาศกในศาสนายิวหรือยูดาย 303
11.6 หลักความเชื่อและจุดหมายสูงสุด 306
11.7 สถานที่ทำพิธีกรรมและนักบวช 307
11.8 พิธีกรรมที่สำคัญ 308
11.9 นิกายในศาสนา 311
11.10 สัญลักษณ์ของศาสนา 312
11.11 ฐานะของศาสนาในปัจจุบัน 313

www.webkal.org

บทที่ 12 ศาสนาคริสต์ **315**
12.1 ประวัติความเป็นมา 319
12.2 ประวัติศาสดา 321
12.3 การแพร่ขยายของคริสต์ศาสนา 331
12.4 กำเนิดและวิวัฒนาการนิกายสำคัญในคริสต์ศาสนา 333
12.5 คัมภีร์ในศาสนา 346
12.6 หลักคำสอนที่สำคัญ 352
12.7 หลักความเชื่อ และจุดหมายสูงสุด 366
12.8 พิธีกรรมที่สำคัญ 368
12.9. สัญลักษณ์ของศาสนา 371
12.10 ฐานะของศาสนาในปัจจุบัน 372
บทที่ 13 ศาสนาอิสลาม **375**
13.1 ประวัติความเป็นมา 379
13.2 ประวัติศาสดา 380
13.3 ผู้สืบทอดศาสนา 385
13.4 การแผ่ขยายของศาสนาอิสลาม 386
13.5 คัมภีร์ในศาสนา 387
13.6 หลักคำสอนที่สำคัญ 390
13.7 หลักความเชื่อและจุดหมายสูงสุด 417
13.8 สถานที่ทำพิธีกรรม 422
13.9 พิธีกรรมที่สำคัญ 424
13.10 วันสำคัญทางศาสนา 428
13.11 นิกายในศาสนา 429
13.12 สัญลักษณ์ของศาสนา 436
13.13 ฐานะของศาสนาในปัจจุบัน 437
บทที่ 14 ศาสนาบาไฮ **439**
14.1 ประวัติความเป็นมา 443
14.2 ประวัติศาสดา 446
14.3 คัมภีร์ในศาสนา 452
14.4 หลักคำสอนที่สำคัญ 452

www.webkal.org

14.5 หลักความเชื่อและจุดหมายสูงสุด 456
14.6 สถานที่ทำพิธีกรรม 457
14.7 พิธีกรรมที่สำคัญ 458
14.8 วันสำคัญทางศาสนา 459
14.9 ระบบบริหารงานของศาสนาบาไฮ 463
14.10 สัญลักษณ์ของศาสนา 464
14.11 ฐานะของศาสนาในปัจจุบัน 465

www.webkal.org

รายละเอียดรายวิชา

1. คำอธิบายรายวิชา

DF 404 ศาสนศึกษา

ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับการนับถือศาสนาต่างๆ ของมวลมนุษยชาติ โดยเริ่มต้นศึกษาความรู้พื้นฐานต่างๆ เกี่ยวกับศาสนา ศาสนาพื้นฐานดั้งเดิมเกี่ยวกับความเชื่อต่างๆ ของกลุ่มชนที่มีความล้าหลังทางวัฒนธรรม และศาสนาต่างๆ ที่มีศาสนิกชนนับถืออยู่ในปัจจุบันทั่วโลก

2. วัตถุประสงค์ของชุดวิชา

1. เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาและทำความเข้าใจถึงความรู้พื้นฐานต่างๆ เกี่ยวกับศาสนาได้อย่างถูกต้อง
2. เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะและความเชื่อต่างๆของศาสนาพื้นฐานดั้งเดิมได้อย่างถูกต้อง
3. เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับศาสนาต่างๆ ที่มีศาสนิกชนนับถืออยู่ในปัจจุบันในแง่มุมด้านประวัติความเป็นมาของศาสนา ประวัติศาสดา คัมภีร์ที่สำคัญในศาสนา หลักคำสอนพื้นฐานที่สำคัญในศาสนา หลักความเชื่อและจุดหมายสูงสุดของศาสนา พิธีกรรมและวันสำคัญทางศาสนา สัญลักษณ์ทางศาสนา และฐานะของศาสนาในสังคมปัจจุบันได้อย่างถูกต้อง

3. รายชื่อบทที่สอน

บทที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา
บทที่ 2 ศาสนาพื้นฐานดั้งเดิม
บทที่ 3 ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู
บทที่ 4 ศาสนาเชน
บทที่ 5 ศาสนาพุทธ
บทที่ 6 ศาสนาซิกข์
บทที่ 7 ศาสนาเต๋า

www.webkal.org

บทที่ 8 ศาสนาขงจื๊อ
บทที่ 9 ศาสนาชินโต
บทที่ 10 ศาสนาโซโรอัสเตอร์
บทที่ 11 ศาสนายิว
บทที่ 12 ศาสนาคริสต์
บทที่ 13 ศาสนาอิสลาม
บทที่ 14 ศาสนาบาไฮ

www.webkal.org

วิธีการศึกษา

1. การเตรียมตัวเพื่อการศึกษาด้วยตนเอง

ในการศึกษาแต่ละบทของชุดวิชาศาสนศึกษา นักศึกษาควรปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. ควรศึกษาบทเรียนแต่ละบทอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอโดยอาจใช้เวลาเพื่อการเรียนรู้อย่างน้อยวันละ 1 ชั่วโมง และควรศึกษาให้จบแต่ละบทภายใน 1 สัปดาห์

2. ควรทำแบบฝึกหัดเพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจในแต่ละบทหลังจากที่ได้อ่านจบไปแล้วทุกครั้ง เพื่อตอกย้ำความเข้าใจในบทเรียนยิ่งๆ ขึ้นไป

3. นักศึกษาควรศึกษาวิธีการ และวางแผนทำกิจกรรมเสริมพิเศษควบคู่กับการศึกษาในแต่ละบทด้วย

2. การประเมินตนเองหลังเรียน

ขอให้นักศึกษาทำแบบประเมินผลตนเองหลังเรียนในแต่ละบท เพื่อประเมินความรู้ในภาคทฤษฎีในส่วนเนื้อหาที่นักศึกษาได้ศึกษามาว่าได้รับความรู้เพิ่มขึ้นจากก่อนที่จะศึกษาเนื้อหาในชุดวิชานี้มากน้อยเพียงใด และมีความรู้ในเนื้อหาอยู่ในเกณฑ์พอที่จะข้ามไปศึกษาบทต่อไปได้หรือไม่ ขอให้นักศึกษาพึงตระหนักว่าการทำแบบประเมินผลตนเองหลังเรียนด้วยความซื่อสัตย์เท่านั้น จึงจะเกิดประสิทธิผลในการเรียนต่อตัวผู้ศึกษา

3. การศึกษาเอกสารการสอน

ก่อนศึกษาเนื้อหา ขอให้ศึกษาเนื้อหาว่าประกอบด้วยเนื้อหาอะไรบ้าง ศึกษาแนวคิดและวัตถุประสงค์ แล้วจึงศึกษารายละเอียดต่อไป

เมื่ออ่านรายละเอียดของแต่ละเรื่องในแต่ละตอนจบแล้ว ควรบันทึกสาระสำคัญของแต่ละเรื่อง และปฏิบัติกิจกรรมที่กำหนดไว้ในแบบฝึกปฏิบัติ ก่อนจะศึกษาเรื่องอื่นๆ ต่อไป การปฏิบัติกิจกรรมนี้จะช่วยให้นักศึกษาสามารถประเมินผลตนเองได้ว่า นักศึกษามีความเข้าใจในสิ่งที่ผ่านมากน้อยเพียงใด อันจะเป็นประโยชน์สำหรับนักศึกษาในแง่ของการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง และมีคุณค่าต่อชีวิตอย่างแท้จริง ดังนั้นนักศึกษาจึงควรปฏิบัติกิจกรรมทุกอย่างด้วยตนเองและอย่างต่อเนื่อง

www.webkal.org

4. การทำกิจกรรม

นักศึกษาควรวางแผนทำกิจกรรมที่กำหนดไว้ให้ดี เพื่อที่จะได้กำหนดช่วงเวลาสำหรับทำกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม ครบถ้วนตามที่หลักสูตรวิชากำหนดไว้ และเมื่อทำกิจกรรมในแต่ละครั้งแล้วให้นักศึกษาบันทึกสาระสำคัญลงในแบบประเมินผลกิจกรรมตามที่จัดให้เนื่องจากกิจกรรมที่กำหนดให้มีความจำเป็นมากสำหรับการศึกษาในชุดวิชานี้ นักศึกษาจึงควรให้ความสำคัญ และทำทุกกิจกรรมด้วยความตั้งใจ ทั้งนี้ก็เพื่อที่ตนเองจะได้รับประโยชน์จากการทำกิจกรรมอย่างแท้จริง

5. ศึกษาผ่านบทเรียนทางการศึกษาธรรมะทางไกลผ่านดาวเทียมและสื่อเสริม

เนื่องจากการศึกษาธรรมะทางไกลผ่านดาวเทียม (หรือที่รู้จักกันทั่วไปว่า "ดาวธรรม") ซึ่งดำเนินการโดยมูลนิธิศึกษาธรรมเพื่อสิ่งแวดล้อม เป็นสื่อที่มีการนำเสนอสาระความรู้และนำไปสู่การปฏิบัติ และสามารถติดตามชมและศึกษารายการต่างๆ ที่เอื้ออำนวยต่อการศึกษาวิชาศาสนศึกษาในทางพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี นักศึกษาควรหาโอกาสรับชม และศึกษาเพิ่มเติมเพื่อเสริมความรู้ความเข้าใจในหลักธรรม ที่มีนอกเหนือไปจากบทเรียนในตำรา โดยเฉพาะในรายการที่ชื่อว่า "โรงเรียนอนุบาลฝันในฝันวิทยา" ที่จะช่วยตอกย้ำและทำความเข้าใจในหลักธรรมสำคัญๆ ทางพระพุทธศาสนา จึงเป็นรายการที่นักศึกษาควรจะหาโอกาสชมให้ได้อย่างสม่ำเสมอเป็นประจำ (นักศึกษาสามารถสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการศึกษาธรรมทางไกลผ่านดาวเทียม ได้ที่ชมรมประสานงาน DOU ตามที่อยู่ที่นักศึกษาสมัครเรียน)

6. การสอบ

การศึกษาวิชาศาสนศึกษา มีการวัดผลด้วยการสอบเป็นแบบปรนัย แม้การวัดผลการเรียนด้วยการสอบจะมีความสำคัญในการประเมินผลการเรียนของนักศึกษา แต่สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งก็คือ นักศึกษาจะต้องได้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง สามารถค้นคว้าเรียนรู้ด้วยตนเองได้และจะต้องนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ถูกต้อง และเหมาะสมในทุกสังคม

www.webkal.org

บทที่ 1

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา

www.webkal.org

เนื้อหาบทที่ 1
ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา

1.1 ความหมายของศาสนา

1.1.1 ความหมายตามรูปศัพท์เดิม

1.1.2 ความหมายตามรูปศัพท์ในภาษาอังกฤษ

1.1.3 ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542

1.1.4 ในทรรศนะของพระยาอนุมานราชธน

1.1.5 ในทรรศนะของหลวงวิจิตรวาทการ

1.1.6 ในทรรศนะของ Emile Durkheim

1.1.7 ในทรรศนะของ A.C. Bouget

1.2 ลักษณะของศาสนา

1.3 องค์ประกอบของศาสนา

1.4 วิวัฒนาการของศาสนา

1.5 มูลเหตุการเกิดของศาสนา

1.6 ประเภทของศาสนา

1.7 ความสำคัญของศาสนา

1.8 คุณค่าทางศาสนา

1.9 ประโยชน์ของศาสนา

www.webkal.org

แนวคิด

1. มีการให้นิยามความหมายของศาสนาจากทรรศนะต่างๆ สรุปได้ว่า "ศาสนา" คือ คำสอนที่ศาสดานำมาเผยแผ่สั่งสอน แจกแจง แสดงให้มนุษย์ละเว้นจากความชั่ว กระทำแต่ความดี เพื่อประสบสันติสุขในชีวิตทั้งในระดับธรรมดาสามัญและความสุขสงบนิรันดร ซึ่งมนุษย์ยึดถือปฏิบัติตามคำสอนนั้นด้วยความเคารพเลื่อมใสและศรัทธา และจะต้องมีพีธีกรรม มีสัญลักษณ์อันเป็นเครื่องหมายทางศาสนา และคำสอนในศาสนามีทั้งระดับโลกียะและระดับโลกุตระ

2. มูลเหตุที่ทำให้เกิดศาสนา เกิดจากอวิชชา ความกลัว ความภักดี ความต้องการความรู้แจ้งความจริงของชีวิตและความต้องการความสงบสุขของสังคม และด้วยความแตกต่างทางภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อม และความเชื่อถือ จึงทำให้เกิดศาสนาหลายรูปแบบ

3. เมื่อมนุษย์ได้นำหลักศาสนาไปประพฤติปฏิบัติในวิถีชีวิตของตนอย่างสม่ำเสมอแล้ว ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์อย่างอเนกอนันต์ต่อบุคคลผู้นั้น และยังช่วยสังคมสงบสุขอีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ลักษณะ และองค์ประกอบของศาสนาได้อย่างถูกต้อง

2. เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจถึงวิวัฒนาการในยุคต่างๆ ของศาสนา และมูลเหตุต่างๆ ที่ทำให้เกิดศาสนา รวมทั้งการจัดแบ่งประเภทของศาสนาได้อย่างถูกต้อง

3. เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาเข้าใจถึงความสำคัญ คุณค่า และประโยชน์ของศาสนาที่มีต่อมวลมนุษยชาติได้อย่างถูกต้อง

www.webkal.org

บทที่ 1
ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา

เราอาจจะกล่าวได้ว่าในประวัติศาสตร์ของมวลมนุษยชาติ ไม่มีสมัยใดและไม่มีเผ่าใดเลยที่ไม่นับถือศาสนา ซึ่งในสังคมปัจจุบันนี้มีประเทศต่างๆ ในโลกมากกว่า 190 ประเทศ และมีประชากรมากกว่า 6,000 ล้านคน ต่างก็นับถือศาสนาด้วยกันแทบทั้งสิ้น ศาสนาจึงมีอิทธิพลและแพร่หลายไปทั่วในสังคมมนุษย์ทุกยุคทุกสมัยตั้งแต่สังคมปฐมภูมิเก่าแก่ที่สุดจนถึงยุคปัจจุบัน ศาสนาจึงเป็นคำที่มนุษย์คุ้นเคยได้ยินมานานและมีความหมายมากที่สุด ยิ่งใหญ่ที่สุด อีกทั้งมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของมนุษย์มากที่สุดด้วย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งที่เราควรที่จะต้องศึกษาให้เข้าใจถึงภูมิหลังของศาสนาต่างๆ ที่มีมนุษย์นับถือกันอยู่ทั่วโลก

1.1 ความหมายของศาสนา

คำว่า **"ศาสนา"** นักปราชญ์ได้นิยามความหมายของศาสนาไว้แตกต่างกันอยู่มาก จึงขอนำเสนอความหมายที่ควรทราบ ดังนี้

1.1.1 ความหมายตามรูปศัพท์เดิม[1] ในภาษาสันสกฤต คือ **ศาสนํ** และตรงกับในภาษาบาลีว่า **สาสนํ** แปลว่า คำสั่งสอน หรือคำสอน หรือการปกครอง ซึ่งมีความหมายเป็นลำดับได้แก่

1) คำสั่งสอน แยกได้เป็น คำสั่ง หมายถึง ข้อห้ามทำความชั่ว เรียกว่า ศีล หรือ วินัย และเป็นคำสอนอันหมายถึง คำแนะนำให้ทำความดี ที่เรียกว่า ธรรม เมื่อรวม คำสั่ง และคำสอน จึงหมายถึง ศีลธรรม หรือ ศีล กับ ธรรม นั่นคือมีทั้งข้อห้ามทำความชั่ว และแนะนำให้ทำความดี ซึ่งคำสั่งสอนต้องมีองค์ประกอบ คือ

1. กล่าวถึงความเชื่อในอำนาจของสิ่งที่มิอาจมองเห็นได้ด้วยตา เช่น
   ก. ศาสนาอิสลามและศาสนาคริสต์ เชื่อในอำนาจแห่งพระเจ้า
   ข. ศาสนาพุทธ เชื่ออำนาจแห่งกรรม
   ค. ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เชื่ออำนาจแห่งเทพเจ้า

[1] สุชีพ ปุญญานุภาพ. ประวัติศาสตร์ศาสนา, 2532 หน้า 1.

www.webkal.org

2. มีหลักศีลธรรม เช่น สอนให้ละความชั่ว สร้างความดี และทำจิตใจให้บริสุทธิ์ เป็นต้น

3. มีจุดหมายสูงสุดในชีวิต เช่น นิพพานในศาสนาพุทธ ชีวิตนิรันดรในศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลาม

4. มีพิธีกรรม เช่น

ก. พิธีบรรพชาและพิธีอุปสมบท ในศาสนาพุทธ

ข. พิธีรับศีลล้างบาป ศีลมหาสนิทและศีลพลัง ในศาสนาคริสต์

ค. พิธีละหมาด พิธีเคารพพระเจ้า ในศาสนาอิสลาม

5. มีความเข้มงวดกวดขันในเรื่องความจงรักภักดี

2) การปกครอง หมายถึง การปกครองจิตใจของตนเอง ควบคุมดูแลตนเอง กล่าวตักเตือนตนเองอยู่เสมอ และรับผิดชอบการกระทำทุกอย่างของตน บุคคลผู้สามารถปกครองจิตใจของตนได้ ย่อมจะไม่ทำความชั่วในที่ลับและที่แจ้ง

1.1.2 ความหมายตามรูปศัพท์ในภาษาอังกฤษ[1] คือ **Religion** มาจากภาษาละตินว่า Religare มีความหมายเป็นภาษาอังกฤษว่า To bind fast(ยึดถือ/ผูกพันอย่างแน่นแฟ้น) กล่าวคือ ผูกพันอย่างเหนียวแน่นต่อพระผู้เป็นเจ้า(God) หรือพระผู้สร้าง(Creator) และอีกศัพท์หนึ่งว่า Relegere แปลว่า การปฏิบัติต่อ หรือการเกี่ยวข้องด้วยความระมัดระวัง เป็นการปฏิบัติตนเพื่อแสดงความเลื่อมใสหรือเกรงกลัวอำนาจเหนือตน ซึ่งในความหมายของชาวตะวันตก[2] ตลอดทั้งผู้นับถือศาสนาประเภทเทวนิยม จะเข้าใจศาสนาในลักษณะที่ว่า

1. มีความเชื่อว่า พระเจ้าเป็นผู้สร้างโลก สร้างสรรพสิ่งและสรรพสัตว์ทั้งหลายในโลก

2. มีความเชื่อว่า หลักคำสั่งสอนต่างๆ มาจากพระเจ้า ทั้งที่เป็นส่วนศีลธรรมจรรยาและกฎหมายในสังคม เป็นสิ่งที่พระเจ้าทรงกำหนดขึ้น

3. มีหลักความเชื่อบางอย่างเป็นอจินไตย คือ เชื่อไปตามคำสอนโดยไม่คำนึงถึงข้อพิสูจน์ตามหลักวิทยาศาสตร์ แต่อาศัยเทวานุภาพของเทพเจ้า ผู้อยู่เหนือตนเป็นเกณฑ์

4. มีหลักการมอบตน คือมอบการกระทำของตนและอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับตนให้พระเจ้าด้วยความจงรักภักดี

---

[1] Reese, W.L. Dictionary of Philosophy and Religion Eastern and Western Thought, 1980 P.488-489.

[2] C.Braden. The World's Religions, 1994 P.16-17.

www.webkal.org

ส่วนคำว่า "ศาสนา" ตามความหมายของชาวตะวันออก[1] โดยเฉพาะทางศาสนาพุทธ หมายถึง คำสั่งสอนของท่านผู้รู้ คำสั่ง คือ วินัย คำสอน คือ ธรรมะ รวมเรียกว่า ธรรมวินัย ซึ่งมีลักษณะตรงกันข้ามกับคำว่า "Religion" ของทางสังคมตะวันตก คือ

1. ไม่มีหลักความเชื่อว่า พระเจ้าเป็นผู้สร้างโลก แต่มีหลักความเชื่อว่ากรรมเป็นผู้สร้างโลกและสร้างสรรพสิ่ง (กมฺมุนา วตฺตตี โลโก - สัตวโลกย่อมเป็นไปตามกรรม)

2. ไม่มีหลักความเชื่อว่า คำสอนต่างๆ มาจากพระเจ้า แต่มีหลักความเชื่อว่า คำสอนต่างๆ ผู้รู้ คือ พุทธ เป็นผู้สั่งสอน (สพฺพปาปสฺส อกรณํ กุสลสฺสูปสมฺปทา สจิตฺต ปริโยทปนํ เอตํ พุทฺธานสาสนํ - การไม่ทำชั่วทั้งปวง การทำความดีให้ถึงพร้อม การทำใจให้ผ่องแผ้ว นี่คือคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า)

3. ไม่มีหลักความเชื่อไปตามคำสอน โดยไม่คำนึงถึงข้อพิสูจน์ แต่มีหลักให้พิสูจน์คำสอนนั้น (สนฺทิฏฺฐิโก อกาลิโก เอหิปสฺสิโก โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญฺญูหิ - อันผู้ปฏิบัติจะพึงเห็นชัดด้วยตัวเอง ไม่จำกัดด้วยกาล ควรเรียกให้มาดู ควรน้อมเข้ามา อันวิญญูชนพึงรู้เฉพาะตน)

4. ไม่มีหลักการยอมมอบตนให้แก่พระเจ้า แต่มีหลักการมอบตนให้แก่ตนเอง (อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ - ตนแล เป็นที่พึ่งของตน)

ตามที่ได้กล่าวมานี้ พอแสดงให้เห็นได้ว่า ศาสนา ตามความหมายของทางตะวันออก โดยเฉพาะทางศาสนาพุทธ กับคำว่า Religion ตามความหมายของทางตะวันตก ย่อมมีลักษณะแตกต่างกันไปตามธรรมชาติของศาสนาในแต่ละประเภท ศาสนาตามความหมายของทางตะวันออก โดยเฉพาะทางศาสนาพุทธนั้น มีจุดยืนตั้งอยู่บนหลักของเหตุและผล รวมทั้งเป็นเรื่องของมนุษย์กับธรรมชาติโดยตรง ส่วนศาสนาของทางตะวันตก มีจุดยืนอยู่ที่ศรัทธาหรือความเชื่อในสิ่งนอกเหนือธรรมชาติ ซึ่งเหตุผลต่างๆ ย่อมถูกนำมาสนับสนุนความเชื่อต่างๆ โดยไม่ต้องมีการพิสูจน์

1.1.3 ความหมายตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542[2] ให้ความหมาย ไว้ว่า ศาสนา คือ ลัทธิความเชื่อถือของมนุษย์ อันมีหลักคือ แสดงกำเนิดและความสิ้นสุดของโลก เป็นต้น อันเป็นไปในฝ่ายปรมัตถ์ประการหนึ่ง พร้อมทั้งลัทธิที่จะกระทำตามความเห็นหรือตามคำสั่งสอนในความเชื่อถือนั้นๆ

---

[1] เดือน คำดี. ศาสนาเบื้องต้น, 2531 หน้า 26-27.

[2] ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, 2543 หน้า 1100.

www.webkal.org

1.1.4 ในทรรศนะของพระยาอนุมานราชธน[1] ให้ความหมายว่า ศาสนา คือ ความเชื่อซึ่งแสดงออกมาให้ปรากฏเห็นเป็นกิริยาอาการของผู้เลื่อมใส ว่ามีความเคารพเกรงกลัว ซึ่งอำนาจอันอยู่เหนือโลกหรือพระเจ้า ซึ่งบอกให้ผู้เชื่อรู้ได้ด้วยปัญญา ความรู้สึกเกิดขึ้นเองโดยสัญชาตญาณ ว่าต้องมีอยู่เป็นรูปร่างอย่างใดอย่างหนึ่งและต้องเป็นผู้สร้าง และเป็นผู้กำหนดวิถีชีวิตของมนุษย์ให้มีอยู่ เป็นอยู่ กล่าวกันง่ายๆ ศาสนา คือ การบูชาพระเจ้า ผู้ซึ่งมีทิพยอำนาจอยู่เหนือธรรมชาติด้วยความเคารพกลัวเกรง

1.1.5 ในทรรศนะของหลวงวิจิตรวาทการ[2] ให้ความหมายว่า ศาสนาเป็นเรื่องที่ถือว่ามีความศักดิ์สิทธิ์ มีคำสอนทางจรรยา มีศาสดา มีคณะบุคคลที่รักษาความศักดิ์สิทธิ์และคำสอนไว้ เช่น พระหรือนักบวช และมีการกวดขันเรื่องความจงรักภักดี

1.1.6 ในทรรศนะของ Emile Durkheim[3] ให้ความหมายว่า ศาสนา คือ ระบบรวมว่าด้วยความเชื่อและการปฏิบัติเพื่อความสัมพันธ์ในสิ่งศักดิ์สิทธิ์

1.1.7 ในทรรศนะของ A.C Bouget[4] ให้ความหมายว่า ศาสนา หมายถึง ความสัมพันธ์อันแนบแน่นระหว่างมนุษย์กับสิ่งที่มิใช่มนุษย์ คือ สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ สิ่งที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเองหรือพระเจ้าแต่สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับขบวนการมากกว่าเกี่ยวข้องกับบุคคล ศาสนา คือ หนทางอย่างหนึ่งซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับจุดมุ่งหมาย จุดประสงค์ ความเชื่อของเขา

จากทรรศนะต่างๆ ที่กล่าวมาทั้งหมดในตอนต้นนั้น สามารถสรุปให้ครอบคลุมความหมายของศาสนาทั้งที่เป็นเทวนิยมและอเทวนิยมได้ว่า ศาสนา คือ คำสอนที่ศาสดานำมาเผยแผ่ สั่งสอน แจกแจง แสดงให้มนุษย์ละเว้นจากความชั่ว กระทำแต่ความดี เพื่อประสบสันติสุขในชีวิตทั้งในระดับธรรมดาสามัญและความสุขสงบนิรันดร ซึ่งมนุษย์ยึดถือปฏิบัติตามคำสอนนั้นด้วยความเคารพเลื่อมใสและศรัทธา คำสอนดังกล่าวนี้ จะมีลักษณะเป็นสัจธรรมที่มีอยู่ในธรรมชาติแล้วศาสดาเป็นผู้ค้นพบ หรือจะเป็นโองการที่ศาสดารับมาจากพระเจ้าก็ได้

---

[1] อนุมานราชธน, พระยา. ประวัติศาสตร์โลกสมัยโบราณ, 2515 หน้า 15.

[2] วิจิตรวาทการ, หลวง. ศาสนาสากล, 2510 หน้า 1-2.

[3] Emile Durkheim. The Elementary Form of The Religious Life, 1964 P. 47.

[4] A.C. Bouget. Comparative Religion, 1954 P.12.

www.webkal.org

1.2 ลักษณะของศาสนา

จากความหมายของศาสนาที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นจะเห็นว่าลักษณะของศาสนามีดังนี้

1. ศาสนาเป็นศูนย์รวมของความเคารพนับถือสูงสุดของมนุษย์
2. ศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวเป็นที่พึ่งทางใจ
3. ศาสดาเป็นผู้นำศาสนามาเผยแผ่ สั่งสอนแก่มวลมนุษย์
4. ศาสนามีสาระสำคัญอยู่ที่สอนให้มนุษย์ละเว้นจากความชั่วกระทำแต่ความดี
5. คำสอนในศาสนามีทั้งระดับโลกียะและระดับโลกุตตระ
6. มนุษย์ต้องปฏิบัติตามคำสอนในศาสนาด้วยความเคารพเลื่อมใสและศรัทธา
7. ศาสนาต้องมีพิธีกรรมเพื่อความศักดิ์สิทธิ์ และมีสัญลักษณ์อันเป็นเครื่องหมาย

1.3 องค์ประกอบของศาสนา

ศาสนาที่จะเป็นศาสนาอย่างสมบูรณ์ได้ต้องมีองค์ประกอบครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ทางวิชาการที่นักการศาสนาจัดไว้ โดยจะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. ศาสดา ต้องมีศาสดาเป็นผู้ก่อตั้งศาสนาและศาสดาต้องมีชีวิตอยู่จริงในประวัติศาสตร์ เช่น ศาสนายิวมีโมเสสเป็นศาสดา ศาสนาพุทธมีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดา ศาสนาคริสต์มีพระเยซูเป็นศาสดา และศาสนาอิสลามมีนบีมุฮัมมัดเป็นศาสดา

2. ศาสนธรรม ต้องมีศาสนธรรม คือ คำสอนซึ่งเป็นหลักของศาสนา ต้องมีคัมภีร์เป็นที่รวบรวมคำสอน เช่น ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ได้แก่ คัมภีร์พระเวท ศาสนาพุทธ ได้แก่ พระไตรปิฎก ศาสนาอิสลาม ได้แก่ คัมภีร์อัลกุรอาน

3. ศาสนพิธี ต้องมีพิธีกรรมที่เกี่ยวเนื่องมาจากคำสอนของศาสนา เช่น พิธีสวมสายยัชโญปวีต หรือสายธุรำของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู พิธีอุปสมบทของศาสนาพุทธ พิธีล้างบาปของศาสนายิว และศาสนาคริสต์ และพิธีฮัจญ์ของศาสนาอิสลาม

4. ปูชนียวัตถุ หรือ **ปูชนียสถานทางศาสนา** เช่น พระพุทธรูปและสังเวชนียสถานในศาสนาพุทธ ไม้กางเขนและวิหารเมืองเยรูซาเลมในศาสนาคริสต์ รูปของพระคุรุและเมืองอมฤตสระของศาสนาซิกข์

5. ศาสนบุคคล ต้องมีคณะบุคคลสืบทอดคำสอนของศาสนา ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติตามหลัก

www.webkal.org

คำสอนของศาสนาโดยตรง เช่น พระ นักบวช นักพรต ในศาสนาต่างๆ

6. ศาสนสถาน ต้องมีศาสนสถานเพื่อประกอบศาสนกิจและศาสนพิธีต่างๆ ศาสนสถานของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ได้แก่ เทวสถาน หรือเทวาลัย ของศาสนาพุทธ ได้แก่ วัด อุโบสถ ศาลาการเปรียญ วิหาร ศาสนาคริสต์ ได้แก่ โบสถ์ วิหาร ศาสนาอิสลาม ได้แก่ สุเหร่า หรือมัสยิด เป็นต้น

7. ศาสนิกชน ต้องมีศาสนิกชนผู้นับถือเลื่อมใสศรัทธาในศาสนานั้น ซึ่งศาสนิกชนดังกล่าวเหล่านี้ มักเรียกตามชื่อของศาสนาที่ตนนับถือ เช่น ฮินดูชน พุทธศาสนิกชน คริสตศาสนิกชน อิสลามมิกชนหรือมุสลิม เป็นต้น

8. การกวดขันเรื่องความภักดี ต้องมีการกวดขันเรื่องความภักดีในศาสนา เช่น ศาสนาพราหมณ์-ฮินดูกวดขันเรื่องการดำเนินชีวิตตามหลักอาศรม 4 ศาสนาพุทธกวดขันเรื่องไตรสรณาคมน์ ศาสนาคริสต์กวดขันเรื่องการไปสวดมนต์ที่โบสถ์ในวันอาทิตย์ ศาสนาอิสลามกวดขันเรื่องหลักปฏิบัติหรือหน้าที่ในศาสนา

องค์ประกอบทั้ง 8 ประการนี้ ในบางศาสนาอาจขาดข้อใดข้อหนึ่งไป แต่ก็ยังถือว่าเป็นศาสนา เช่น ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ขาดองค์ประกอบข้อที่หนึ่ง คือ ศาสดาไม่ได้มีชีวิตอยู่จริงในประวัติศาสตร์ ศาสนาอิสลามขาดองค์ประกอบข้อ 5 คือ ศาสนบุคคล เพราะผู้นับถือศาสนาอิสลามไม่มีการถือเพศเป็นบรรพชิต คงมีแต่เพศฆราวาสเท่านั้น

1.4 วิวัฒนาการของศาสนา

มนุษย์ไม่ว่ายุคไหนสมัยไหน ต่างก็ต้องการให้ชีวิตมีความสุข ความปลอดภัยและมีชีวิตยืนยาว จะทำอะไรทุกอย่างก็เพื่อจุดหมายดังกล่าว อันเป็นที่มาของการนับถือศาสนา โดยมีวิวัฒนาการมาดังนี้

วิญญาณนิยม

มนุษย์สมัยปฐมบรรพ์ ยังมีประสบการณ์ชีวิตน้อย ยังไม่เจริญด้วยวิชาการทั้งวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังไม่เจริญ จึงคิดและเชื่อไปตามความรู้ของตน เมื่อเห็นสิ่งต่างๆ เช่น ก้อนหินที่มีลักษณะแปลกๆ หรือมีสีสันพิเศษแตกต่างกว่าปกติก็จะคิดว่ามีสิ่งลี้ลับอยู่ภายใน จึงทำให้สิ่งนั้นๆ แปลกประหลาดไป สิ่งลี้ลับนี้เรียกว่า มนะ หรืออำนาจที่ไม่มีตัวตน แต่มีชีวิตจิตใจมีพลังวิเศษที่จะบันดาลให้คุณหรือโทษแก่มนุษย์ได้ จึงเกิดการเคารพนับถือมนะขึ้นมา ระยะนี้

www.webkal.org

เรียกว่า สมัยมนะ ต่อมาจึงเกิดหมอผี (Shaman) ซึ่งเป็นบุคคลที่จะอัญเชิญพลังวิเศษของมนะออกมาใช้ตามจุดประสงค์ต่างๆ ยุคที่หมอผีมีความสำคัญนี้เรียกว่า สมัยมายา ต่อมามนุษย์ได้พยายาม ทำความเข้าใจในเรื่องมนะให้มากขึ้น ก็เกิดความเข้าใจว่า มนะก็คือวิญญาณนั่นเอง ซึ่งวิญญาณนี้สิงสถิตอยู่ในที่ทั่วไป ไม่จำเป็นต้องมีอยู่ในสิ่งแปลกประหลาดเท่านั้น อาจสิงอยู่ในตัวสัตว์ ในต้นไม้ ภูเขา และทะเล ก็ได้ จึงเกิดการนับถือสัตว์ที่ตนคิดว่าน่าจะมีวิญญาณสิงสถิตอยู่ เช่น นับถือจระเข้ เต่า แมว สิงโต เป็นต้น ทั้งยังนำสัตว์หรือสิ่งที่ตนเคารพมาเป็นที่เคารพของเผ่าจนกลายเป็นสัญลักษณ์ประจำเผ่าต่างๆ ชาวพื้นเมืองบางเผ่าของประเทศนิวซีแลนด์ ได้แกะสลักรูปคนนั่งซ้อนกันหรือที่เรียกว่า รูปเคารพติกิ การนำสัตว์หรือรูปแกะสลักมาเป็นสัญลักษณ์ประจำเผ่า เรียกว่า รูปเคารพประจำเผ่า (Totemism)

ธรรมชาติเทวนิยม

ต่อมามนุษย์ได้พยายามทำความเข้าใจในเรื่องวิญญาณให้แจ้งชัดขึ้นไปอีก ก็ได้มีความเข้าใจว่าวิญญาณมีความศักดิ์สิทธิ์วิเศษเกินกว่าวิสัยของมนุษย์ จึงเรียกวิญญาณว่าเทวดาหรือเทพเจ้า ซึ่งเทพเจ้าเหล่านี้สิ่งสถิตอยู่ในธรรมชาติทั่วไป จึงเกิดการเรียกว่า พระอาทิตย์ พระจันทร์ พระวรุณ พระอัคนี และพระคงคา ฯลฯ เช่นในศาสนากรีกโบราณและศาสนาพราหมณ์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังนับถือผู้ที่ตนเคารพ เช่น บิดา มารดา บรรพบุรุษ พระมหากษัตริย์ และวีรบุรุษ เป็นต้น ว่าเมื่อตายไปแล้วก็จะกลายเป็นเทพเจ้า สิงสถิตอยู่ในที่ทั่วไป เช่น บ้านเรือน เป็นต้น ที่เรียกกันว่า เจ้าที่เจ้าทาง หรือผีบ้านผีเรือน

เทวนิยม

สมัยต่อมา มนุษย์บางพวกเกิดความคิดว่า เทพเจ้าต่างๆ น่าจะมีฐานะสูงต่ำลดหลั่นกันอย่างมนุษย์ ทั้งน่าจะมีเทพเจ้าสูงสุดเหนือกว่าเทพเจ้าทั้งหลาย ดุจพระราชาเป็นใหญ่กว่าปวงประชา พระองค์ทรงมีอำนาจสูงสุด เช่น ทรงสร้างโลกและสรรพสิ่ง ตลอดทั้งกำหนดชะตากรรมของมนุษย์ ทั้งดูแลความเป็นไปของโลก พวกที่มีความเชื่อดังกล่าว ยังมีความคิดแตกต่างกันไปอีก บางคนมีความเห็นว่าเทพเจ้าสูงสุดมีหลายองค์ เช่น ศาสนาพราหมณ์ ก็เรียกว่า พหุเทวนิยม บางคนมีความเห็นว่าเทพเจ้าสูงสุดมี 2 องค์ คอยทัดทานอำนาจกัน ฝ่ายหนึ่งสร้างแต่สิ่งที่ดี แต่อีกฝ่ายหนึ่งสร้างแต่สิ่งไม่ดี ดังที่มีสิ่งคู่กันอยู่ในโลก เช่น ศาสนาโซโรอัสเตอร์ ก็เรียกว่า ทวิเทวนิยม และบางคนมีความเห็นว่า เทพเจ้าสูงสุดหรือพระเจ้ามีเพียงองค์เดียวเท่านั้น เช่น พระเจ้าในศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลาม ก็เรียกว่า เอกเทวนิยม

www.webkal.org

อเทวนิยม

กาลต่อมามนุษย์บางคนมีความเห็นว่า พระเจ้าสูงสุดดังที่เชื่อกันนั้นไม่มี เป็นเพียงมนุษย์คิดกันขึ้นมาเอง เห็นได้จากการที่คุณลักษณะต่างๆ ของเทพเจ้า ได้เปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ และเพิ่มมากขึ้นทุกที ทั้งนี้ก็เพราะมนุษยเป็นต้นเหตุ แล้วก็หลงเคารพนับถือในสิ่งที่ตนสร้างขึ้นมา ความจริงทุกสิ่งทุกอย่างเป็นไปตามเหตุปัจจัย จะเกิดขึ้นได้ก็เพราะเหตุปัจจัยหลายอย่างประกอบกันขึ้นมา ดำรงอยู่ไม่ได้ด้วยตัวเอง สำหรับมนุษย์แล้ว กรรมหรือการกระทำของมนุษย์ต่างหากที่สำคัญที่สุด สามารถดลบันดาลชีวิตให้เป็นไปอย่างไรก็ได้ ความเชื่ออย่างนี้เรียกว่า อเทวนิยม

1.5 มูลเหตุการเกิดของศาสนา

มูลเหตุที่ทำให้เกิดศาสนานั้นมีมากมายหลายอย่าง แล้วแต่สภาพแวดล้อมของแต่ละกลุ่มชนและยุคสมัย ซึ่งนักการศาสนาได้ตั้งข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับมูลเหตุที่ทำให้เกิดศาสนา ดังนี้

1. เกิดจากอวิชชา อวิชชาในที่นี้ หมายถึง ความไม่รู้หรือความเข้าใจไม่แจ่มแจ้ง เช่น ไม่เข้าใจในปรากฏการณ์ธรรมชาติรอบตัวว่า เหตุใดจึงเกิดฟ้าแลบ ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า หรือฝนตก เมื่อไม่รู้ ไม่เข้าใจ จึงหาคำตอบออกมาในลักษณะต่างๆ เช่น เข้าใจว่าฟ้าแลบเนื่องจากนางมณีเมขลาเอาแก้วมาล่อรามสูร และฟ้าผ่าเพราะรามสูรขว้างขวานไปถูกแก้วแตก ดังนี้เป็นต้น เมื่อมนุษย์ไม่ทราบสาเหตุที่แท้จริงของปรากฏการณ์ในธรรมชาติ จึงพากันคิดว่าจะต้องมีสิ่งเหนือธรรมชาติอาจเป็นเทพยดา หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ จึงมีการบูชาบวงสรวงอ้อนวอนให้เมตตาปราณี ความคิดเช่นนี้จึงเป็นมูลเหตุทำให้เกิดศาสนาขึ้นซึ่งศาสนาของคนโบราณจึงมีมูลเหตุมาจากอวิชชา หรือความไม่รู้

2. เกิดจากความกลัว ความกลัวเป็นมูลเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้เกิดศาสนาและเป็นมูลเหตุที่ต่อเนื่องจากอวิชชา กล่าวคือ เมื่อเกิดความไม่รู้หรือไม่เข้าใจแจ่มแจ้งขึ้น สิ่งที่ตามมาก็คือ ความกลัว คือกลัวในสิ่งที่ตนไม่รู้ไม่เข้าใจนั้น เมื่อเกิดความกลัวจึงคิดหาทางเอาอกเอาใจในสิ่งนั้น ในรูปของการเคารพกราบไหว้ เช่นสรวงบูชา ตลอดจนบนบานศาลกล่าว เพื่อไม่ให้บันดาลภัยพิบัติแก่ตน แต่ให้บันดาลความสุขสวัสดีมาให้แก่ตน เป็นต้น ความกลัวจึงเป็นมูลเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดศาสนาขึ้น

3. เกิดจากความภักดี ความภักดีในทางศาสนา หมายถึง ความเชื่อและความเลื่อมใส

www.webkal.org

ด้วยมั่นใจว่าสิ่งที่ตนเชื่อและเลื่อมใสนั้น เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สามารถอำนวยประโยชน์แก่ตนได้ ศาสนาที่มีมูลเหตุเกิดจากความภักดี ได้แก่ ศาสนาประเภทเทวนิยม เช่น ศาสนายิว ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม เป็นต้น

4. เกิดจากความต้องการความรู้แจ้งความจริงของชีวิต เป็นมูลเหตุให้เกิดศาสนา โดยเฉพาะพระพุทธศาสนาที่เน้นความรู้ประจักษ์แจ้งความจริงเป็นสำคัญ

5. เกิดจากความต้องการความสงบสุขของสังคม กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและกติกา ยังไม่พอที่จะทำให้สังคมมีความสงบสุข จำเป็นต้องมีคำสอนของศาสนาช่วยขัดเกลาอบรมจิตใจของคนในสังคมให้มีความละอายต่อการทำชั่ว กลัวต่อการทำผิด เมื่อใช้กฎหมายควบคู่กับคำสอนทางศาสนาแล้วย่อมทำให้สังคมมีความสงบสุขยิ่งขึ้น

1.6 ประเภทของศาสนา

เพราะความแตกต่างทางภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อม และความเชื่อถือ จึงทำให้เกิดศาสนาหลายรูปแบบขึ้น เพื่อสะดวกในการศึกษา จำเป็นจะต้องมีการแบ่งศาสนาออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะและสภาพการณ์จริงในปัจจุบันของศาสนาเหล่านั้น ดังนี้

1.6.1 แบ่งตามลักษณะของศาสนา ออกเป็น 4 ประเภท

1) เอกเทวนิยม (Monotheism) เชื่อในพระเจ้าองค์เดียว เช่น ศาสนายิว ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม เป็นต้น
2) พหุเทวนิยม (Polytheism) เชื่อในพระเจ้าหลายองค์ เช่น ศาสนาฮินดู และศาสนากรีกโบราณ เป็นต้น
3) สัพพัตถนิยม (Pantheism) เชื่อว่าพระผู้เป็นเจ้าสถิตอยู่ในทุกคน ทุกแห่ง เช่น ศาสนาฮินดู (บางลัทธิ) ถือว่าพระพรหมสถิตอยู่ทุกหนทุกแห่ง
4) อเทวนิยม (Atheism) ไม่เชื่อว่าพระเจ้าเป็นผู้สร้าง ได้แก่ ศาสนาพุทธ ศาสนาเชน

ทั้ง 4 ประเภทนี้ อาจย่อลงเป็น 2 คือ

- เทวนิยม (Theism) คือ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ศาสนายิว หรือยูดาย ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม เป็นต้น เชื่อในพระเจ้าสร้างโลก
- อเทวนิยม (Atheism) คือ ศาสนาพุทธ ศาสนาเชน ปฏิเสธพระเจ้าสร้างโลก

www.webkal.org

1.6.2 แบ่งตามสภาพการณ์จริงในปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) ศาสนาที่ตายแล้ว (Dead Religions) หมายถึง ศาสนาที่เคยมีผู้นับถือในอดีตกาล แต่ปัจจุบันไม่มีผู้นับถือแล้ว คงเหลือแต่ชื่อในประวัติศาสตร์เท่านั้นมีอยู่ 12 ศาสนา ได้แก่

1. ในทวีปแอฟริกา 1 ศาสนา คือ ศาสนาของอียิปต์โบราณ
2. ในทวีปอเมริกา มี 2 ศาสนา คือ
   - 2.1 ศาสนาของเปรูโบราณ
   - 2.2 ศาสนาของเม็กซิกันโบราณ
3. ในทวีปเอเชีย มี 5 ศาสนา คือ
   - 3.1 ศาสนามิถรา (Mithraism) ได้แก่ ศาสนาที่นับถือพระอาทิตย์ของพวกเปอร์เซีย
   - 3.2 ศาสนามนีกี (Manichaeism) มีผู้นับถือระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 3-5 ตั้งชื่อศาสนาตามชื่อผู้ตั้งศาสนานี้ เรียกทั่วไปว่า มนี ศาสนานี้ถือว่าพระเจ้ากับซาตาน หรือพญามาร เป็นของคู่กันชั่วนิรันดร
   - 3.3 ศาสนาของชนเผ่าบาบิโลเซีย
   - 3.4 ศาสนาของชนเผ่าฟีนิเซีย
   - 3.5 ศาสนาของพวกฮิตไตต์ (Hittites) ชนพวกนี้เป็นชนชาติโบราณที่ตั้งภูมิลำเนาอยู่ในเอเชียไมเนอร์
4. ในทวีปยุโรป มี 4 ศาสนา คือ
   - 4.1 ศาสนาของพวกกรีกโบราณ
   - 4.2 ศาสนาของพวกโรมันโบราณ
   - 4.3 ศาสนาของพวกติวตันยุคแรก
   - 4.4 ศาสนาของพวกที่อยู่ ณ แหลมสแกนดิเนเวีย (สวีเดน นอร์เวย์ และเดนมาร์ก)

2) ศาสนาที่ยังมีชีวิตอยู่ (Living Religion) หมายถึง ศาสนาที่ยังมีผู้นับถืออยู่ในปัจจุบันมี 12 ศาสนา ดังนี้

1. ศาสนาที่เกิดในเอเชียตะวันออก
   - ก. ศาสนาเต๋า

www.webkal.org

1.2 ศาสนาขงจื๊อ

1.3 ศาสนาชินโต

2. ศาสนาที่เกิดในเอเชียใต้

2.1 ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

2.2 ศาสนาเชน

2.3 ศาสนาพุทธ

2.4 ศาสนาซิกข์

3. ศาสนาที่เกิดในเอเชียตะวันตก

3.1 ศาสนาโซโรอัสเตอร์

3.2 ศาสนายูดาห์ หรือยิว

3.3 ศาสนาคริสต์

3.4 ศาสนาอิสลาม

3.5 ศาสนาบาไฮ

1.6.3 แบ่งตามลำดับแห่งวิวัฒนาการของศาสนา แบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ

1) ศาสนาธรรมชาติ (Natural Religion) คือศาสนาที่นับถือธรรมชาติ มีความรู้สึกสำนึกว่าในธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ภูเขา ป่าไม้ เป็นต้น มีวิญญาณสิงอยู่จึงแสดงความเคารพนับถือโดยการเซ่นสรวง สังเวย เป็นต้น

การที่มนุษย์ ได้เห็นปรากฏการณ์ต่างๆ ทางธรรมชาติได้เอาความรู้สึกสามัญมนุษย์เข้าจับจนทำให้เกิดความเชื่อว่าทุกอย่างต้องมีผู้สร้าง ในธรรมชาตินั้นมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อันอยู่เหนือธรรมชาติคอยควบคุมอยู่ ซึ่งเป็นการแสดงออกของศาสนาดั้งเดิม และเป็นขั้นแรกที่มนุษย์แสดงออกซึ่งความสำนึกเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ

2) ศาสนาองค์กร (Organized Religion) ศาสนาประเภทนี้เป็นศาสนาที่มีวิวัฒนาการมาโดยลำดับเป็นศาสนาที่มีการจัดรูปแบบ มีการควบคุมให้เป็นระบบ จนถึงกับก่อตั้งในรูปสถาบันขึ้น บางครั้งเรียกว่า ศาสนาทางสังคม (Associative Religion) อันมีการจัดระบบความเชื่อสนองสังคม โดยคำนึงถึงความเหมาะสมแก่สภาวะสังคมแต่ละสังคมเป็นหลัก โดยก่อรูปเป็นสถาบันทางศาสนาขึ้นอันเป็นเหตุทำให้ศาสนาประเภทนี้มีระบบยิ่งขึ้น และมีความมั่นคงถาวรในสังคมสืบมา มีระบบและรูปแบบของตัวเอง เช่น ศาสนายิว ศาสนาคริสต์ ศาสนา

www.webkal.org

อิสลาม ศาสนาฮินดู และศาสนาพุทธ เป็นต้น

1.6.4 แบ่งตามประเภทของผู้นับถือศาสนา แบ่งออกได้ 3 ประเภท คือ

1) **ศาสนาเผ่า (Tribal Religion)** คือ ศาสนาของคนในเผ่าใดเผ่าหนึ่ง เป็นความเชื่อของกลุ่มชนในเผ่า เช่น ศาสนาของคนโบราณเผ่าต่างๆ ซึ่งได้พัฒนาการขึ้นเป็นศาสนชาติ เช่น ศาสนาฮินดู ศาสนาเชน ศาสนายูดาย ศาสนาชินโต และศาสนาขงจื๊อ ก็จัดอยู่ในศาสนาประเภทนี้ เพราะมีการนับถือเฉพาะในชาติใดชาติหนึ่ง หรือเผ่าใดเผ่าหนึ่ง เช่น ศาสนาฮินดูมีนับถือกันเฉพาะในประเทศอินเดีย ศาสนาโซโรอัสเตอร์นับถือเฉพาะชนเผ่าเปอร์เซีย ศาสนายูดายหรือศาสนายิวนับถือกันเฉพาะในหมู่ชาวอิสราเอล ศาสนาชินโตเฉพาะในหมู่ชาวญี่ปุ่น และศาสนาขงจื๊อก็เฉพาะในหมู่ชาวจีน

2) **ศาสนาโลก (World Religion)** คือ ศาสนาที่มีผู้นับถือกระจายอยู่ทั่วโลก ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะกลุ่มบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ณ ที่ใดที่หนึ่ง เช่น ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม ซึ่งเรียกอีกอย่างว่าศาสนาสากล

3) **ศาสนานิกาย (Segmental Religion)** คือ ศาสนาที่เกิดจากศาสนาใหญ่ หรือนิกายย่อยของศาสนาสากล ซึ่งเกิดขึ้นจากสาเหตุความกดดันทางสังคม เช่น การเหยียดสีผิว สิทธิทางกฎหมาย ความไม่เท่าเทียมกัน เป็นต้น กลุ่มบุคคลที่เสียเปรียบทางสังคมมีความประสงค์ที่จะแก้ปัญหาเหล่านี้และธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของตน จึงฟื้นฟูลัทธิศาสนาและระบบทางสังคมให้เป็นของตัวเองขึ้นมาใหม่ จะรวบรวมผู้คนที่เห็นด้วยทำการเผยแพร่ศาสนาและวัฒนธรรมของตนในต่างแดน เช่น กลุ่มชาวพุทธในอินโดนีเซีย กลุ่มมุสลิมดำในอเมริกา กลุ่มโซโรอัสเตอร์ในอินเดีย กลุ่มฮินดูในแอฟริกาใต้ เป็นต้น โดยอาศัยศาสนาเป็นพลังชี้นำ

1.7 ความสำคัญของศาสนา

ศาสนานั้นเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ไม่ว่าจะเป็นศาสนาใดๆ ก็ตามก็ล้วนแต่มีลักษณะร่วมสำคัญเช่นเดียวกัน คือ สอนคนให้เป็นคนดีมีศีลธรรมประจำใจให้อยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุข อีกทั้งยังเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ และมีหลักในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและปลอดภัย ดังนั้นศาสนาจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของมนุษย์ทุกรูปทุกนาม ไม่ว่ามนุษย์จะเจริญแล้วหรือไม่เจริญก็ตามก็ย่อมมีศาสนาประจำบ้านเมือง ประจำหมู่คณะหรืออย่างน้อยก็ประจำตระกูลหรือครอบครัว ทั้งนี้เพราะความสำคัญของศาสนาดังที่กล่าวแล้ว และยังมีอีกเป็นอเนกประการ

www.webkal.org

เช่น

1) ศาสนาเป็นเครื่องสั่งสอนให้มนุษย์ประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกต้องดีงาม มีประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ
2) ศาสนาเป็นบ่อเกิดแห่งศีลธรรมจรรยาและขนบธรรมเนียมประเพณีที่ชอบ อันเป็นเครื่องประกอบให้เกิดความสมัครสมานสามัคคี เอกลักษณ์ มีอารยธรรม และวัฒนธรรมอันดีงามเป็นของตนเอง
3) ศาสนาเป็นเครื่องบำบัดทุกข์และบำรุงสุขให้แก่มนุษย์ไม่ว่าทางด้านร่างกายและจิตใจ
4) ศาสนาเปรียบเสมือนดวงประทีปโคมไฟ ที่ส่องโลกให้สว่างไสว แก่ทางดำเนินชีวิตของมนุษย์ผู้อาศัยอยู่ในโลก
5) ศาสนาช่วยให้มนุษย์ได้ประสบความสุขสงบและสันติสุขขั้นสูง จนกระทั่งบรรลุถึงเป้าหมายสูงสุดของชีวิต คือ หมดทุกข์โดยสิ้นเชิงได้
6) ศาสนาช่วยทำให้ชีวิตครอบครัวอบอุ่น เป็นแหล่งผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าให้แก่สังคม
7) ศาสนาเป็นพลังใจให้มนุษย์สามารถเผชิญชีวิตด้วยความกล้าหาญไม่หวั่นไหวต่อโลกธรรมทำให้มีความสงบสุขและผาสุกในชีวิต
8) ศาสนาเป็นช่วยยกระดับจิตใจ ทำคนให้เป็นมนุษย์ให้เป็นผู้ควรแก่การเคารพนับถือ อีกทั้งช่วยสร้างจิตสำนึกในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ให้กับคนในสังคมอีกด้วย
9) ศาสนาช่วยสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อกัน ช่วยขจัดช่องว่างทางสังคม สร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันให้เกิดขึ้น เป็นรากฐานแห่งความสามัคคี และการร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาชุมชนและสร้างความสงบสุขความมั่นคงให้แก่ชุมชน
10) ศาสนาเป็นมรดกล้ำค่าแห่งมนุษยชาติ เป็นความหวังและวิถีทางสุดท้ายแห่งความอยู่รอดของมวลมนุษยชาติ

1.8 คุณค่าทางศาสนา

ศาสนามีคุณค่านานัปการ คุณค่าของศาสนาที่มีต่อมนุษย์เป็นคุณค่าทางจิตใจ อันถือว่าสูงกว่าคุณค่าทางวัตถุ คุณค่าของศาสนาที่พอประมวลได้ เช่น

www.webkal.org

1) เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของมนุษย์ คือ เป็นที่พึ่งทางใจ ทำให้มนุษย์ไม่รู้สึกอ้างว้าง ว้าเหว่จนเกินไป
2) เป็นบ่อเกิดแห่งความสามัคคีของหมู่คณะ รวมไปถึงความสามัคคีในหมู่มวลมนุษยชาติ
3) เป็นบ่อเกิดแห่งการศึกษาทั้งในด้านพุทธิศึกษา จริยธรรม และศีลธรรมจรรยา
4) เป็นบ่อเกิดแห่งจริยธรรม ศีลธรรม และคุณธรรม
5) เป็นบ่อเกิดแห่งขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามทั้งหลาย
6) เป็นเครื่องดับความเร่าร้อนทางใจ ทำให้ใจสงบเย็น
7) เป็นดวงประทีปส่องโลกที่มืดมิด
8) เป็นสิ่งที่แยกมนุษย์ออกจากสัตว์ เพราะสัตว์ไม่มีศาสนา

1.9 ประโยชน์ของศาสนา

เมื่อมนุษย์ได้นำหลักศาสนาไปประพฤติปฏิบัติในวิถีชีวิตของตนอย่างสม่ำเสมอแล้วย่อมก่อให้เกิดประโยชน์อย่างเอนกอนันต์ ต่อบุคคลผู้นั้นอย่างแน่นอน ซึ่งพอที่จะประมวลให้เห็นถึงประโยชน์ของศาสนาโดยภาพรวม ดังนี้

1) ศาสนา ช่วยทำให้คนมีจิตใจสูงและประเสริฐกว่าสัตว์
2) ศาสนาช่วยทำให้คนมีวินัยในตัวเองสูง ไม่ดีใจจนเกินเหตุเมื่อประสบกับอารมณ์ดี และไม่เสียใจจนเสียคนเมื่อเผชิญกับเหตุร้าย
3) ศาสนาช่วยทำให้คนในสังคมอยู่กันได้อย่างสงบสุข
4) ศาสนาช่วยส่งเสริมและสร้างสรรค์ผลงานอันมีคุณค่าทางด้านศิลปะ และวัฒนธรรมแก่สังคม
5) ศาสนาสอนให้คนเป็นอิสระจากการครอบงำของกิเลสตัณหา โดยใช้สติปัญญาเป็นเครื่องชี้นำทางที่ถูกต้อง
6) ศาสนาช่วยประสานรอยร้าวในสังคมมนุษย์ ทำให้สังคมมีเอกภาพในการทำ การพูด และการคิด
7) ศาสนาทำให้มนุษย์ปกครองตนเองได้ในที่ทุกสถานและทุกเวลา

www.webkal.org

8) ศาสนาสอนให้มนุษย์มีจิตใจสะอาด ไม่กล้าทำความชั่วทั้งในที่ลับและที่แจ้ง

9) ศาสนาทำให้มนุษย์ผู้ประพฤติตาม พ้นจากความทุกข์ ความเดือดร้อน และช่วยให้มนุษย์ประสบความสงบสุขของจิตใจ เป็นขั้นๆ จนบรรลุเป้าประสงค์สูงสุดของชีวิต

10) ศาสนาช่วยให้มนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ มีความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ช่วยให้มีหลักในการดำเนินชีวิต ให้ชีวิตมีความหมายและความหวัง และช่วยให้เกิดเสถียรภาพและความสงบสุขในสังคม

กิจกรรม

หลังจากนักศึกษาได้ศึกษา บทที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา จบโดยสมบูรณ์แล้ว โปรดทำแบบฝึกปฏิบัติประกอบวิชาศาสนศึกษา บทที่ 1 แล้วจึงศึกษาในบทที่ 2 ต่อไป

www.webkal.org

บทที่ 2
ศาสนาพื้นฐานดั้งเดิม

www.webkal.org

เนื้อหาบทที่ 2
ศาสนาพื้นฐานดั้งเดิม

2.1 คุณลักษณะของศาสนาพื้นฐานดั้งเดิม

2.1.1 การมีความเชื่อในเรื่องพลังอำนาจที่ไร้ตัวตนแต่มีมหิทธานุภาพ (Impersonal power)

2.1.2 การมีความเชื่อในเรื่องวิญญาณหรือผี (Animism)

2.1.3 การมีความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ (Magic)

2.1.4 การมีความเชื่อในเรื่องการทำนายเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคต (Divination)

2.1.5 การมีความเชื่อในเรื่องข้อห้ามหรือที่เรียกว่า ตาบู (Taboo)

2.1.6 การมีความเชื่อในเรื่องรูปลักษณ์หรือโตเต็ม (Totem)

2.1.7 การมีความเชื่อในเรื่องการบวงสรวงและสังเวยต่างๆ (Sacrifice)

2.1.8 การมีความเชื่อในพิธีกรรม (Rites of Passage)

2.1.9 การมีความเชื่อในเรื่องการเซ่นไหว้บรรพบุรุษ (Ancestor Worship)

2.2 ศาสนาและความเชื่อของมนุษย์ที่นับถือศาสนาพื้นฐานดั้งเดิม

2.2.1 ศาสนาและความเชื่อของมนุษย์นีแอนเดอรัล (Neanderthal)

2.2.2 ศาสนาและความเชื่อของมนุษย์โครมันยอง (Cro-Magnon)

2.2.3 ศาสนาและความเชื่อของมนุษย์ยุคหินใหม่

2.2.4 ศาสนาและความเชื่อของพวกอเมริกันอินเดียน

2.2.5 ศาสนาและความเชื่อของชาวพื้นเมืองแอฟริกัน

www.webkal.org

แนวคิด

1. นักปราชญ์ศาสนาส่วนมาก นิยมจัดให้ศาสนาและความเชื่อทั้งหลายในยุคก่อนประวัติศาสตร์อยู่ในกลุ่มของศาสนาดั้งเดิม ซึ่งในปัจจุบันนี้ยังคงมีหลงเหลืออยู่บ้างในชนเผ่าที่ล้าหลังทางวัฒนธรรม

2. ความเชื่อของชนพื้นเมืองทั่วๆ ไปมีลักษณะคล้ายคลึงกันมาก โดยเฉพาะแกนหลักแห่งความเชื่อโดยทั่วๆ ไปยังคงมีลักษณะที่ร่วมกัน อันได้แก่ศาสนาและความเชื่อของมนุษย์นีแอนเดอธัล ศาสนาและความเชื่อของมนุษย์โครมันยอง ศาสนาและความเชื่อของมนุษย์ยุคหินใหม่ ศาสนาและความเชื่อของพวกอเมริกันอินเดียน ศาสนาและความเชื่อของชาวพื้นเมืองแอฟริกัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจถึงคุณลักษณะพื้นฐานต่างๆ ของศาสนาพื้นฐานดั้งเดิมได้อย่างถูกต้อง

2. เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจถึงศาสนาและความเชื่อต่างๆ ของมนุษย์ที่นับถือศาสนาพื้นฐานดั้งเดิมได้อย่างถูกต้อง

www.webkal.org

บทที่ 2
ศาสนาพื้นฐานดั้งเดิม

2.1 คุณลักษณะของศาสนาพื้นฐานดั้งเดิม

นักปราชญ์ศาสนาส่วนมาก นิยมจัดให้ศาสนาและความเชื่อทั้งหลายในยุคก่อนประวัติศาสตร์ อยู่ในกลุ่มของศาสนาดั้งเดิม ซึ่งหมายถึง ศาสนาที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาทางความคิด ยังหลงยึดติดในเรื่องของไสยศาสตร์และโชคลาง ปัจจุบันศาสนาดั้งเดิมนี้ยังคงหลงเหลืออยู่บ้างในชนเผ่าที่ล้าหลังทางวัฒนธรรม เช่น ศาสนาของพวกอเมริกันอินเดียน ศาสนาของชาวพื้นเมืองในออสเตรเลีย และศาสนาของชาวพื้นเมืองแอฟฟริกัน เป็นต้น ศาสนาพื้นฐานดั้งเดิมนี้มีสิ่งที่น่าสังเกตดังนี้

2.1.1 การมีความเชื่อในเรื่องพลังอำนาจที่ไร้ตัวตนแต่มีมหิทธานุภาพ (Impersonal power)

พลังอำนาจที่ชาวเกาะเมลานีเซียนเรียกว่า **"มานา"** เป็นความเชื่อพื้นฐานดั้งเดิมที่นักศาสนาส่วนมากสันนิษฐานว่า น่าจะเกิดขึ้นก่อนความเชื่อในเรื่องผี (Anima) ความเชื่อชนิดนี้เป็นความศรัทธาในอำนาจที่ไม่มีตัวตน เป็นอบุคคล (impersonal) เป็นความเชื่อของมนุษย์ในระยะแรกๆ ที่มีต่ออำนาจของธรรมชาติ แล้วจึงพัฒนามาเป็นความเชื่อในเรื่องผี มนุษย์ที่เชื่อแบบนี้จะแสดงออกด้วยการทำความเข้าใจในกฎเกณฑ์ธรรมชาติ แล้วกระทำให้ถูกเคล็ดเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง หรืออาจเลี่ยงการกระทำบางชนิดที่จะทำให้เกิดโทษ จึงกลายเป็นข้อห้ามต่างๆ (Taboo) ที่ปฏิบัติกันสืบมา จนดูเหมือนว่าเป็นการกระทำที่งมงายไร้เหตุผล เพราะผู้ปฏิบัติตามส่วนมากไม่ต้องการคำอธิบายในการกระทำนั้นๆ เพียงแต่รู้ว่าต้องไม่ทำสิ่งนั้นๆ เพราะเป็นข้อห้าม และถ้าทำไปเมื่อใดจะทำให้เกิดโทษอย่างรุนแรงแก่ตน และบางครั้งอาจถึงแก่เสียชีวิตได้ อำนาจอันทรงพลังนี้จึงต่างจากผี เพราะผีอาจให้คุณหรือโทษแก่เราได้ ขึ้นอยู่กับการเซ่นไหว้ และการเอาอกเอาใจเป็นพิเศษ แต่อำนาจของมานา มนุษย์สามารถหลีกเลี่ยงได้ขึ้นอยู่กับว่าเราทำถูกต้องตามกฎหรือข้อห้ามหรือไม่

www.webkal.org

อำนาจอันทรงพลังนี้อาจมีชื่อเรียกเป็นอย่างอื่นได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภาษาของแต่ละท้องถิ่น แจ็ค ไฟน์กัน[1] ได้อธิบายว่า อำนาจอันทรงพลังนี้ในอเมริกามีชื่อเรียกหลายอย่าง ทั้งนี้เพราะในอเมริกามีชนเผ่าอินเดียนแดงหลายกลุ่ม แต่ละกลุ่มแม้ว่าจะเป็นอินเดียนแดงเหมือนกัน มีความเชื่อในพลังอำนาจของธรรมชาติเหมือนกัน แต่เรียกชื่อในสิ่งเดียวกันนี้แตกต่างกันออกไป เช่น เผ่าอัลกอนควินส์ (Algonquins) เรียก "มานิตู" (Manitou) เผ่าอีโรคัวส์ (Iroquois) เรียก "โอเรนดา" (Orenda) เผ่าซูซ์ (Sioux) เรียก "วากันดา" (Wakanda)

2.1.2 การมีความเชื่อในเรื่องวิญญาณหรือผี (Animism)

มนุษย์ในยุคดั้งเดิมมักมีความเชื่อที่ว่า โลกที่เราอยู่นี้มีพลังวิญญาณที่สามารถติดต่อกับมนุษย์ได้ วิญญาณเหล่านี้มีอยู่ในทุกๆ สิ่ง เช่น สัตว์ พืช ก้อนหิน ก้อนดิน ลำธาร แม่น้ำ ภูเขา สายลม ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ สามารถให้คุณหรือโทษแก่ผู้ที่กระทำไม่ถูกต้อง วิญญาณนี้มีลักษณะเป็นตัวตน นักการศาสนาเรียกว่า "อนิมา" (Anima) ซึ่งมาจากภาษาละติน แปลว่า "ลมหายใจแห่งชีวิต"

ความเชื่อแบบอนิมาหรือผี ทำให้คนสมัยนั้นนิยมการเซ่นไหว้ หรือกระทำพิธีกรรมต่างๆ เพื่อให้ผีหรือวิญญาณเกิดความพอใจจะได้รับประทานสิ่งที่ตนปรารถนา ความเชื่อในเรื่องนี้ไม่ได้มีความหมายเฉพาะผีเปรต ผีตานี ผีตะเคียน ผีป่า ผีบ้าน หรือผีบรรพบุรุษเท่านั้น แต่รวมไปถึงเทวดา นางฟ้า เจ้าป่า เจ้าเขา และสิ่งต่างๆ ที่เป็นวิญญาณมีอำนาจบันดาลให้เกิดเป็นสรรพสิ่ง ในสมัยก่อนเมื่อเวลาเข้าป่าล่าสัตว์คนสมัยนั้นจะทำพิธีบวงสรวงหรือเซ่นไหว้เพื่อขออนุญาตล่าสัตว์พร้อมกับขอพรให้ล่าสัตว์ได้มากๆ และถ้าตัดต้นไม้ก็ต้องทำพิธีกรรมขออนุญาตตัดต้นไม้เท่าที่จำเป็น พร้อมทั้งให้สัญญาว่าจะใช้ประโยชน์จากไม้เหล่านี้ให้มากที่สุด แม้แต่ก้อนดิน ก้อนหิน ภูเขาและลำธาร คนสมัยก่อนจะให้ความเคารพยำเกรงกันมาก ซึ่งเราจะสังเกตได้ว่า พวกที่นับถือผีหรือวิญญาณต่างๆ มักเป็นพวกที่พยายามเข้าใจชีวิต และมีความนับถือบูชาในธรรมชาติเป็นอย่างยิ่ง แม้แต่ศาสนาโดยทั่วๆ ไปที่มีพัฒนาการสูงกว่าศาสนาดั้งเดิมก็ให้ความเคารพนับถือในธรรมชาติด้วยเช่นกัน เช่น ชาวฮินดูยกย่องแม่น้ำคงคาว่าเป็นแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ จึงเกิดความนิยมที่จะทิ้งซากศพหรือแม้แต่อาบน้ำล้างหน้าในแม่น้ำสายนี้ ชาวอิสลามให้ความเคารพก้อนหินสีดำ ซึ่งเรียกว่า หินกาบะ ตั้งใจเดินทางไกลข้ามน้ำข้ามทะเลแสวงบุญ เพื่อจะได้จุมพิตหินสีดำศักดิ์สิทธิ์นี้ ชาวคริสต์นิยมนำต้นไม้ประดับที่บ้านในวันคริสต์มาส ทั้งๆ ที่ต้นไม้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการเกิดของพระเยซู และชาวพุทธก็ให้ความ

[1] Jack Finegan. The Archeology of World ReLigions, 1952 หน้า 11.

www.webkal.org

นับถือในธรรมชาติเช่นกัน ในพระวินัยได้มีข้อห้ามภิกษุสงฆ์ตัดต้นไม้ทุกชนิด โดยเฉพาะต้นไม้ใหญ่ถึงกับปรับอาบัติภิกษุสงฆ์นั้นๆ ศาสดาของศาสนาส่วนมากให้ความสำคัญแก่ธรรมชาติเป็นอย่างยิ่ง แต่เมื่อวันเวลาผ่านไป ความนับถือธรรมชาติในแง่ของการเห็นความสำคัญและคุณค่าได้ถูกเปลี่ยนไปโดยศาสนิกชนรุ่นหลัง ทำให้เกิดเป็นความหลง ความงมงาย ปะปนกับความเชื่อเรื่องผีหรือวิญญาณ ทำให้ศาสนาเหล่านี้มีลักษณะทางความคิดของศาสนาพื้นฐานดั้งเดิมแฝงอยู่ด้วยเช่นกัน

2.1.3 การมีความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ (Magic)

ไสยศาสตร์จัดเป็นความเชื่อเก่าแก่ของมนุษยชาตินับตั้งแต่เริ่มมีศาสนา เป็นสิ่งที่คู่กันมากับอารมณ์อันปราศจากเหตุผลของมนุษย์ ซึ่งเป็นความรู้สึกล้วนๆ ตามธรรมชาติของสัตว์โลก และเป็นความพยายามของมนุษย์ที่จะบังคับบางสิ่งบางอย่างให้เป็นไปตามเป้าหมายของตน โดยอาศัยอำนาจอันลึกลับเหนือธรรมชาตินั้น

ท่านพุทธทาสภิกขุ[1] ได้กล่าวถึงไสยศาสตร์ว่า ไสยศาสตร์เป็นวิธีการพ้นทุกข์ของมนุษย์ในระดับหนึ่ง เมื่อครั้งยังขาดปัญญาในการเข้าใจความจริงของโลกและชีวิต ไสยศาสตร์มาจากคำว่า "ไสยะ" แปลว่า"นอนหลับ" ซึ่งตรงข้ามกับ "พุทธะ" แปลว่า "ตื่นอยู่" ไสยศาสตร์จึงมีรากฐานอยู่บนความไม่รู้ด้วยปัญญาโดยอาศัยความเชื่อเป็นพื้นฐาน จึงเหมือนกับเป็นความรู้ของคนหลับ กล่าวคือ หลับด้วยโมหะและหลับด้วยอวิชชา บุคคลใดที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวหรือมีสัมพันธ์กับศาสตร์ชนิดนี้ จะทำให้หลงติดในวัตถุธรรม กระทำทุกอย่างสนองอารมณ์ความต้องการของตน จึงไม่ใช่ทางหลุดพ้นกิเลสและตัณหา สำหรับพุทธศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ทำให้บุคคลถอนตนออกมาจากความยึดติดในสิ่งทั้งปวง โดยใช้ปัญญาคิดพิจารณาหาเหตุผลในการปฏิบัติทุกขั้นตอนจนบรรลุถึงซึ่งนิพพานอันเป็นเป้าหมายสูงสุดที่ทำให้บุคคลเป็นอิสระจากสิ่งทั้งหลายทั้งปวงในโลก บุคคลที่สามารถบรรลุได้จนถึงขั้นนี้จึงได้ชื่อว่า "พุทธะ" หมายถึง ผู้ตื่นจากกิเลส ตัณหาและอวิชชา มีปัญญาเห็นแจ้งในสิ่งทั้งหลายว่า ไม่มีสิ่งใดน่าเอา ไม่มีสิ่งใดน่าเป็น บุคคลผู้เป็นพุทธะ จึงเป็นผู้ที่พ้นจากกระแสโลก หมดสิ้นซึ่งความทุกข์อย่างแท้จริง ซึ่งไสยศาสตร์นั้นมี 2 แบบ คือ "ไสยดำ" หรือ "ไสยศาสตร์" เป็นไสยศาสตร์ฝ่ายดำที่ให้โทษแก่มนุษย์ ทำให้เกิดความเสียหาย ความเดือดเนื้อร้อนใจกับมนุษย์ ส่วนแบบ "ไสยขาว" หรือ "ไสยศาสตร์ขาว" เป็นฝ่ายดีหรือฝ่ายที่ทำคุณให้กับมนุษย์อีกด้วยเช่นกัน

---

[1] พุทธทาสภิกขุ. พุทธศาสตร์กับไสยศาสตร์, 2526 หน้า 7-10.

www.webkal.org

อาจารย์กีรติ บุญเจือ[1] ได้จำแนกชนิดของไสยศาสตร์ เป็น 5 ชนิดดังนี้ คือ

1. ไสยศาสตร์แบบตัวแทนผูกมัด (Representative magic)

ไสยศาสตร์ชนิดนี้เป็นไสยศาสตร์ที่ผู้มีพลังจิต หรือมีคาถาอาคมกระทำต่อวัตถุอย่างใดอย่างหนึ่งที่ถือเอาเป็นตัวแทนของบุคคลที่ตนต้องการกระทำ เช่น การปั้นชายหญิงให้กอดกัน แล้วทำพิธีตามลัทธิก็จะเกิดผลสะท้อนไปถึงชายหญิงที่ต้องการให้มีความปรารถนาซึ่งกันและกัน การทำเสน่ห์ยาแฝด การฝังรูปฝังรอยนี้ ผู้โดนกระทำจะมีลักษณะหงุดหงิดง่าย ใบหน้าหมองคล้ำ ขอบตาเขียว วิธีแก้ไขยากมาก นอกจากครูอาจารย์ที่เจริญศีลบริสุทธิ์ และทรงพุทธาคมขั้นสูงจึงจะทำได้ นอกจากนี้ยังมีวิธีการใช้เข็มทิ่มแทงตุ๊กตา ซึ่งเป็นตัวแทนของศัตรู เพื่อทำให้เกิดความเจ็บปวดทรมานจนกระทั่งตาย พิธีกรรมชนิดนี้นิยมกันมากในแอฟริกา และในบางกลุ่มของชนชาวเขาในประเทศไทย การทำไสยศาสตร์แบบตัวแทนผูกมัดนี้เริ่มมาตั้งแต่สมัยของมนุษย์โครมันยอง พวกเขานิยมเขียนภาพสัตว์บนผนังถ้ำ แล้วใช้อาวุธกระหน่ำแทงไปที่รูปภาพเหล่านั้น หรือบางภาพอาจเขียนภาพสัตว์ที่กำลังถูกล่าหรือถูกแทงจนบาดเจ็บ เพื่อเป็นการตัดไม้ข่มนามก่อนออกล่าสัตว์ ซึ่งจะทำให้จับสัตว์ได้ง่ายมากขึ้น

2. ไสยศาสตร์แบบชิ้นส่วนผูกมัด (Part for all magic)

ไสยศาสตร์ชนิดนี้เกิดจากการนำเอาชิ้นส่วนของร่างกายบางส่วนมากระทำตามพิธีกรรมเพื่อให้เป็นไปตามความปรารถนาของตนที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ จึงอาจเป็นไปเพื่อประโยชน์ของตนเองก็ได้ หรือเพื่อเป็นโทษแก่ผู้อื่นก็ได้อีกเช่นกัน เช่น การใช้ขี้ไคลของตนมาทำตามพิธีกรรมแล้วใส่ในน้ำหรืออาหารให้ชายหรือหญิงที่ตนหลงรักได้กินเข้าไป จะทำให้เกิดความลุ่มหลงอย่างขาดสติสัมปชัญญะเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยังมีพิธีกรรมอื่นๆ อีก ได้แก่ การใช้ชิ้นส่วนต่างๆ ของฝ่ายตรงข้าม เช่น ผม เล็บ ขน หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายมากระทำพิธีเสกเป่าด้วยคาถาอาคมเพื่อให้คนๆ นั้นได้รับอันตรายถึงแก่ชีวิตได้

3. การเข้าทรง (Being Medium)

ไสยศาสตร์ชนิดนี้เกิดจากการยินยอมให้วิญญาณใดวิญญาณหนึ่ง ล่องลอยมาสิงอยู่ในตัวและกระทำการต่างๆ โดยอาศัยร่างทรงเป็นสื่อ

4. การปลุกเสกเครื่องรางของขลัง (Fetichsm)

ไสยศาสตร์ชนิดนี้เกิดจากใช้วัตถุอย่างใดก็ได้เป็นสื่อชักนำพลังอำนาจที่เหนือธรรมชาติ

[1] กีรติ บุญเจือ. ศาสนศาสตร์เบื้องต้น, 2532 หน้า 17.

www.webkal.org

เข้ามาสิงสถิตอยู่ในวัตถุนั้นๆ โดยใช้คำพูดหรือภาษาบางอย่างที่ถูกเคล็ด ซึ่งเรียกว่า "คาถาอาคม" ทำให้วัตถุชิ้นนั้นมีฤทธิ์ อำนาจพิเศษสามารถใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เป็นเจ้าของได้ ในการทำเครื่องรางของขลังนี้ อาจใช้วัสดุได้หลายชนิด เช่น ไม้ โลหะ หิน กระดูกสัตว์ ขนนก ขนสัตว์บางชนิด (เช่น ขนเม่น และขนหางช้าง เป็นต้น) หรือในบางครั้งอาจจะใช้พวกอาวุธต่างๆ มาลงอาคมก็ได้ เพื่อทำให้อาวุธนั้นมีความศักดิ์สิทธิ์มากขึ้น มีฤทธานุภาพในการประกอบกิจกรรมตามที่ตนต้องการ

5. ชามาน (Shamanism)

ไสยศาสตร์ชนิดนี้เกิดจากการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง ฝึกฝนตนเองจนมีฤทธิ์อำนาจ สามารถรักษาโรคภัยไข้เจ็บ ตลอดจนใช้ฤทธิ์อำนาจนั้นกระทำการต่างๆ ให้เป็นไปตามเป้าหมาย

นอกจากนี้ ชามาน อาจหมายถึงบุคคลที่มีฤทธิ์โดยธรรมชาติ จนสามารถทำบางสิ่งบางอย่างได้ เช่น รักษาโรคได้ ห้ามฝนไม่ให้ตก และมีความสามารถในการมองเห็นเหตุการณ์ล่วงหน้า เป็นต้น ตัวอย่างในกรณีที่รักษาโรคได้ เช่น ความเชื่อที่ว่า ลูกคนสุดท้องมีฤทธิ์รักษาโรคต้อที่ตาได้โดยการทำพิธีตัดเม็ดข้าวสารบนทะนานตาเดียว แล้วความเชื่อที่ว่าคนที่เกิดมาโดยเอาเท้าออกก่อน มีอำนาจสามารถใช้เท้าเขี่ยข้างนอกลำคอทำให้ก้างหรือกระดูกที่ติดคอหลุดได้

2.1.4 การมีความเชื่อในเรื่องการทำนายเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคต (Divination)

การทำนายเหตุการณ์ในอนาคตเป็นความสามารถอย่างหนึ่งของพ่อมดหรือเจ้าคาถาอาคมในยุคดึกดำบรรพ์ เราอาจกล่าวได้ว่าเป็นหน้าที่สำคัญของบุคคลเหล่านี้ที่จะต้องกระทำควบคู่ไปกับการรักษาโรค และป้องกันภัยพิบัติให้กับกลุ่มชนของตน ในการทำนายเหตุการณ์ล่วงหน้านี้ อาจกระทำได้หลายอย่างคือ

1) การนั่งทางในเพื่อติดต่อกับวิญญาณหรืออำนาจที่อยู่เหนือธรรมชาติเป็นผู้บอกความเป็นไปในอนาคต

2) การนั่งทางในโดยใช้อำนาจพิเศษที่มีอยู่ในตนเองเห็นความเป็นไปในอนาคต

3) โดยการเสี่ยงทาย เช่น การเสี่ยงทายของคนจีนโบราณ เมื่อต้องการล่วงรู้อนาคต ด้วยการนำเอากระดองเต่ามาเผาให้ร้อนจนแตกแล้วทำนายเหตุการณ์ โดยอ่านจากรอยแตกของกระดองเต่า

www.webkal.org

ในประเทศกรีกยุคโบราณ คนในสมัยนั้นนิยมไปหานักบวชในวิหารเดลฟี (Delphi) ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นวิหารศักดิ์สิทธิ์ของเทพอพอลโล นักบวชผู้หญิงจะเป็นคนติดต่อกับเทพเจ้า โดยนั่งบนเก้าอี้สามขา แล้วสูดไอดินของวิหารเข้าไป จากนั้นจะพูดออกมาเป็นภาษาที่นักบวชชายจะเป็นผู้ตีความหมายและทำหน้าที่รับข่าวสารจากเทพเจ้ามาบอกคนอื่นๆ ส่วนมากแล้วข่าวสารเหล่านั้นเป็นเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

2.1.5 การมีความเชื่อในเรื่องข้อห้ามหรือที่เรียกว่า ตาบู (Taboo)

วิถีชีวิตของมนุษย์ในยุคดั้งเดิมมีข้อห้ามต่างๆ มากมาย ข้อห้ามเหล่านี้เป็นกฎเกณฑ์ที่ระบุวิธีการหลีกเลี่ยงการกระทำบางอย่างที่อาจทำให้เกิดโทษ ชาวหมู่เกาะโพลีเนเซียนเรียกข้อห้ามเหล่านี้ว่า “ตาบู” โดยทั่วๆ ไปแล้วข้อห้ามเหล่านี้จะเกี่ยวกับบุคคลพิเศษของคนในสมัยนั้น ได้แก่ กษัตริย์ หัวหน้าเผ่า นักรบ พระ คนทรง และหมอผี เป็นต้น

ข้อห้ามเหล่านี้ได้แก่ ข้อห้ามที่เกี่ยวกับการจับหรือแตะต้องของต่างๆ ที่ผู้มีอำนาจสูงใช้โดยขาดความเคารพยำเกรง หรือแตะต้องโดยไม่ขออนุญาต ซึ่งข้อห้ามเหล่านี้ในเมืองไทยก็ได้เคยปฏิบัติกันมาแต่โบราณกาล แม้แต่ในประเทศญี่ปุ่นสมัยก่อนก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน และรวมไปถึงข้อห้ามที่ไม่อนุญาตให้สามัญชนมองพระพักตร์ขององค์จักรพรรดิ์ ถึงแม้ว่าพระองค์จะเสด็จประพาสป่าล่าสัตว์ ผู้ที่พบเห็นจะต้องก้มหน้าทุกคน ทั้งนี้เพราะแต่ก่อนมาเชื่อกันว่ากษัตริย์และองค์จักรพรรดิจัดว่าเป็นบุคคลที่มีศักดิ์สูง ศักดิ์สิทธิ์ เป็นสมมติเทวราชหรืออาจเป็นโอรสของพระอาทิตย์ ห้ามมิให้ผู้ใดล่วงละเมิดในทุกๆ ทาง ผู้ที่ล่วงละเมิดจะต้องได้รับโทษอาจถึงแก่ชีวิตได้

ข้อห้ามของพวกไอยคุปต์โบราณ ที่ห้ามบุคคลเข้าไปในสถานที่ฝังศพของฟาโรห์ก็จัดอยู่ในประเภททำนองเดียวกับที่กล่าวมาแล้วในตอนต้น ผู้ละเมิดจะต้องถูกทำลายด้วยอำนาจคำสาปแช่งที่พระได้กระทำพิธีกรรมไว้แล้วก่อนปิดสุสานหรือปิรามิด

นอกจากนี้ยังมีข้อห้ามที่เกี่ยวกับพวกนักบวชและหมอผีได้แก่ ข้อห้ามบางอย่างที่ไม่อนุญาตให้คนทรง นักบวช หรือหมอผี กินพืชหรือสัตว์บางชนิด เพราะอาจทำให้อาคมเสื่อมหรืออาจเป็นโทษแก่บุคคลนั้นๆ ได้ ในบางกลุ่มหรือบางเผ่าพันธุ์ ได้มีข้อห้ามนักบวชหญิงที่เป็นพรหมจรรย์แตะต้องชายใดแม้เพียงเล็กน้อยก็ตาม อาจมีผลทำให้เธอหรือผู้แตะต้องนั้นถูกลงโทษโดยอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่คนในกลุ่มนั้นนับถือ

นอกจากนี้ยังมีข้อห้ามอื่นๆ ที่ใช้บังคับพฤติกรรมคนทั่วๆ ไป ทั้งนี้โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ

www.webkal.org

ให้เกิดความสงบสุขแก่ตนเองและสังคม ซึ่งมีดังต่อไปนี้คือ

- ห้ามเหยียบหัวเรือเพราะเชื่อว่ามีแม่ย่านางหรือนางเรือซึ่งอาจให้โทษทำให้เรือคว่ำได้
- ห้ามหญิงมีประจำเดือนประกอบพิธีกรรมสำคัญของกลุ่ม ในบางแห่งถึงขนาดจับแยกให้อยู่ต่างหาก จากครอบครัวในขณะที่มีประจำเดือน
- ห้ามกินพืชบางชนิด เช่น น้ำเต้า สำหรับพวกที่มีเครื่องรางของขลังบางคน ครูบา-อาจารย์ผู้เป็นเจ้าของวิชาจะสั่งห้ามกินน้ำเต้าหรือพืชผักบางชนิด เพราะอาจจะทำให้ของขลังและอาคมเสื่อม
- ห้ามใช้มีดเขี่ยขี้เถ้าในกองไฟ
- ห้ามนั่งบนถังตวงข้าว
- ห้ามรอดราวตากกระโปรงผ้านุ่งและผ้าถุงของผู้หญิงอย่างเด็ดขาด มิฉะนั้นจะทำให้โชคไม่ดี และถ้าใส่เครื่องรางของขลังจะทำให้ของเหล่านั้นหมดความศักดิ์สิทธิ์

2.1.6 การมีความเชื่อในเรื่องรูปสัญลักษณ์หรือโตเต็ม (Totem)

ได้แก่เครื่องหมายประจำกลุ่มที่มีบทบาทพิเศษสำหรับคนในกลุ่มนั้นๆ จนอาจกลายเป็นเครื่องรางได้ ผู้ที่เชื่อในเครื่องหมายเหล่านี้จะนำมาทำเป็นสัญลักษณ์ประจำตระกูลหรือประจำหมู่ของตน ศรัทธาเช่นนี้เรียกว่า **ลัทธิโตเต็ม (Totemnism)** เช่น พวกนับถืองูจะไม่ยอมทำร้ายหรือกินเนื้องู ในทางตรงกันข้ามพวกเขาจะยกย่องและให้ความเคารพอย่างสูงสุด จนถึงขั้นทำเป็นรูปลักษณ์ประจำเผ่าพันธุ์ของตน ในบางกลุ่มอาจจะนับถือลิงหรือนกยูง เช่น คนบางกลุ่มในประเทศอินเดีย

ลัทธิโตเต็มส่วนมากมีอยู่ในทวีปอเมริกาเหนือ ออสเตรเลียและ แอฟริกา ลักษณะของศรัทธา เช่นนี้มีพื้นฐานอยู่บนความเชื่อทางสังคม (Social Customs) เพราะมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ในเผ่าพันธุ์ของตน

คำว่า **โตเต็ม** มาจากคำว่า **"โอโตเตมัน" (Ototeman)** ซึ่งเป็นภาษาของพวกอินเดียแดงเผ่าโอจิบวา (Ojibwa) ซึ่งอาศัยอยู่ในบริเวณทะเลสาปเกรท เลค (Great Lake) ของประเทศสหรัฐอเมริกา "โตเต็ม" มีความหมายว่า ความเป็นพี่น้อง ต่อมาคำคำนี้ได้เข้ามาในประเทศอังกฤษ ปี ค.ศ. 1791 ทำให้ความหมายเปลี่ยนแปลงไป หมายถึง ความเชื่อในเรื่องวิญญาณที่คอยปกป้องคน แต่ละคนโดยวิญญาณเหล่านี้จะปรากฏออกมาในรูปของสัตว์

www.webkal.org

ความเชื่อในเรื่องโตเต็มมักจะผสมผสานไปกับการใช้เวทมนตร์คาถา พิธีบูชาบรรพบุรุษ และความเชื่อในเรื่องวิญญาณ จึงทำให้เกิดความยากลำบากที่จะแยกความเชื่อแบบโตเต็มออกมาจากความเชื่อแบบอื่นๆ

นักวิชาการทางศาสนวิทยาบางท่าน ได้จำแนกลัทธิโตเต็มเป็น 2 ประเภท คือ

1) ลัทธิโตเต็มส่วนบุคคล คือ การแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสัตว์หรือพืชบางชนิด หรือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งอื่นๆ ที่มีอยู่ในธรรมชาติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีอำนาจพิเศษที่สามารถปกป้องคุ้มครองบุคคลแต่ละคนที่มีความผูกพันกับสิ่งนั้นๆ เช่น อินเดียนแดง บางคนอาจจะถูกกำหนดให้มีโตเต็มมาตั้งแต่เกิด อันเป็นสัญลักษณ์ประจำตัว หรือลูกอาจได้รับโตเต็มโดยผ่านทางบิดา หรือมารดาก็ได้ มีข้อน่าสังเกตคือบุคคลใดที่มีโตเต็มเฉพาะบุคคลอย่างเดียวกันมักจะชอบอาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกันจึงทำให้เกิดลัทธิโตเต็มของกลุ่มชนลัทธิโตเต็มส่วนบุคคลนี้มักปรากฏอยู่ในพวกพื้นเมืองเดิมในทวีปออสเตรเลีย

2) ลัทธิโตเต็มของกลุ่มชน คือ การแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชนกับสัตว์หรือพืชบางชนิด รวมทั้งสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ในธรรมชาติ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องผูกพันกับกลุ่มชนนั้นๆ ถ่ายทอดต่อๆ กันมาจนเป็นมรดกตกทอด บางกลุ่มจะสร้างตราหรือสัญลักษณ์ รวมทั้งกฎข้อห้ามของโตเต็ม สัตว์หรือพืชที่ถูกนำมาเป็นสัญลักษณ์จะถูกห้ามนำมากิน และห้ามฆ่าสัตว์ประเภทนั้นๆ โตเต็มของกลุ่มชนเป็นมรดกทางบิดาหรือมารดาก็ได้ กลุ่มที่นับถือโตเต็มใดก็จะเชื่อกันว่ากลุ่มชนนั้นสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษซึ่งมีความสัมพันธ์กับสัตว์หรือพืชที่เป็นโตเต็มของกลุ่มชนนั้น

ลัทธิโตเต็มของกลุ่มชนนี้ยังคงมีอยู่ในทวีปแอฟริกา ทวีปอเมริกาเหนือ ทวีปอเมริกาใต้ และประเทศอินเดีย เป็นต้น

2.1.7 การมีความเชื่อในเรื่องการบวงสรวงและสังเวยต่างๆ (Sacrifice)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของคำว่า **"บวงสรวง"**[1] หมายถึง การบูชาเทวดาด้วยเครื่องสังเวยและดอกไม้ธูปเทียน เป็นต้น และคำว่า **"สังเวย"** หมายถึง การบวงสรวงและการเซ่นสรวง เพราะฉะนั้นการบวงสรวงและการสังเวยในที่นี้จึงหมายถึง การบูชาและการอ้อนวอนร้องขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ อาทิเช่นเทพเจ้าและเทวดา ดลบันดาลให้เกิด

[1] ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, 2543 หน้า 610.

www.webkal.org

ความสำเร็จในสิ่งที่ตนปรารถนา อันเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของศาสนาดั้งเดิมที่นิยมกระทำกัน ซึ่งแล้วแต่โอกาสหรือเงื่อนไขบางประการที่ทำให้ต้องกระทำ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับควมเชื่อของคนแต่ละเผ่าพันธ์ สิ่งที่นิยมนำมาบวงสรวงและสังเวยส่วนมากเป็นพวกสัตว์ เช่น วัว แพะ แกะ ไก่ หมู เป็ด นก และปลา ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จะถูกปรุงแต่งเป็นอาหารอย่างดี แล้วแต่การจินตนาการของแต่ละบุคคลที่จะทำให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้พอใจมากที่สุด

นอกจากนี้อาจจะถวายอาหารประเภท ข้าว นม เนย น้ำ ผลไม้ เครื่องประดับ และอาวุธ เป็นต้น ในบางแห่งถ้ามีการทำสงครามกัน ฝ่ายที่แพ้ถูกจับเป็นเชลยอาจจะถูกนำมาสังเวยเทพเจ้าของพวกที่ชนะ การนำมนุษย์มาสังเวยเช่นนี้ มักจะเกิดขึ้นบ่อยครั้งในยุคดั้งเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งลูกที่รักมากที่สุด หรือคนหนุ่มคนสาว นิยมถูกเลือกให้เป็นเครื่องสังเวยบนแท่นพิธี ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ว่าอาจจะทำให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์พอใจและดลบันดาลให้เกิดความสำเร็จสมความปรารถนา

วิธีการบวงสรวงและสังเวยกระทำได้หลายแบบ ถ้าเป็นพวกของเหลวประเภท น้ำ นม และเหล้า จะใช้วิธีเทลงพื้นดินจนชุ่มและสมมติว่าพลังอำนาจอันศักดิ์สิทธิ์นี้ได้รับการเซ่นไหว้แล้ว แต่ถ้าเป็นพวกอาหาร เช่น ข้าว ขนม ผลไม้ และเนื้อสัตว์ อาจจะใช้วิธีจัดวางในภาชนะไปตั้งวาง ณ ที่ใดที่หนึ่ง บางครั้งอาจจะใช้เนื้อสัตว์หรือพวกเมล็ดพืชต่างๆ มาเผา และสมมติกันว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นได้สูดเอาควันของอาหารนั้นแทนการกินทางปาก เมื่อบวงสรวงและสังเวยจนเรียบร้อยแล้วอาหารที่เหลือจึงจะนำมาแบ่งกินกันในกลุ่มของตนเพื่อแสดงถึงสายใยผูกพันระหว่างสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาตินั้นกับคนไหว้

นอกจากการบวงสรวงและสังเวยแล้ว มีพิธีกรรมที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งซึ่งปรากฏในหลายแห่งของเมืองไทย เรียกว่า “บัตรพลีกรรม” หรือ “บัตรพลี” คำว่า “บัตร” คือ “ใบ” หมายถึง “ใบไม้” เช่น ใบตองที่นำมาเย็บเป็นกระทงใส่อาหาร “พลี” คือการ “เซ่นไหว้” รวมความแล้วคำว่า “บัตรพลี” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน[1] ได้ให้ความหมายว่า “เครื่องเซ่นสรวงสังเวย” ในที่นี้ได้จำแนกบัตรพลีออกเป็น 4 อย่าง ตามลักษณะที่มีอยู่ทั่วไปในประเทศไทย

1) บัตรเทวดา เครื่องเซ่นสรวงนิยมทำด้วยกาบกล้วย เป็นรูปกระโจมมีพื้น 3 ชั้น สำหรับใส่เครื่องเซ่นถวายเทวดา ในประเทศอียิปต์โบราณปรากฏว่ามีการถวายเครื่องเซ่นเทวดาด้วยวัสดุที่มีรูปร่างคล้ายๆ กันนี้ เราจะพบได้จากภาพเขียนในสุสานของฟาโรห์บางองค์

[1] ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, 2543 หน้า 616.

www.webkal.org

2) บัตรพระเกตุ เครื่องเซ่นสรวงทำคล้ายบัตรเทวดาแต่มีพื้น 9 ชั้น (ตามกำลังของพระเกตุ) สำหรับใส่เครื่องเซ่นสรวงทำคล้ายบัตรเทวดานวเคราะห์ บัตรเหล่านี้พบมากในพิธีโกนจุกและพิธีฉลองอายุ โดยมีพราหมณ์เป็นผู้ทำพิธีกรรม

3) บัตรสามเหลี่ยมหรือบัตรคางหมู ทำด้วยหยวกกล้วย เป็นรูปถาดสามเหลี่ยมสำหรับใส่เครื่องเซ่นถวายพระยายักษ์

4) บัตรสี่เหลี่ยม ทำด้วยหยวกกล้วยประดิษฐ์เป็นรูปถาดสี่เหลี่ยมสำหรับใส่เครื่องเซ่นไหว้พระภูมิเจ้าที่

บัตรทั้ง 4 อย่างนี้ ให้เลือกทำอย่างใดก็ได้ขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัยและจุดมุ่งหมายที่กระทำ สำหรับผีอื่นๆ ที่ไม่ใช่เทวดา หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีฤทธิ์อำนาจสูง อาจทำเพียงแค่การเซ่นไหว้ตามธรรมดา สำหรับภาชนะใส่อาหารใช้ใบตองที่เจียนให้กลมหรืออาจฉีกใบตองจากต้นมาโดยไม่ต้องเจียนเลยก็ได้ แล้วใช้ของกินกองบนนั้น

2.1.8 การมีความเชื่อในพิธีกรรม (Rites of Passage)

การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาที่จัดวางอย่างเป็นระบบมีขั้นตอนเราเรียกว่า พิธีกรรม ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่มีลักษณะสากลและเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย เช่น พิธีการตั้งชื่อ พิธีการล้างบาป พิธีรับศีล พิธีโกนจุก พิธีแต่งงาน พิธีทำศพ และพิธีบวช เป็นต้น

นอกจากนี้อาจจะรวมไปถึงศิลปะแห่งการทำให้ชีวิตอยู่รอดปลอดภัย เช่น การตั้งพิธีกรรมเพื่อการล่าสัตว์ ตัวอย่างที่พบได้มากในประเทศไทยคือการตั้งพิธีกรรมบวงสรวงเทวดาเพื่อล่าปลาบึกในแม่น้ำโขง การทำพิธีกรรมอีกอย่างหนึ่งที่พบเป็นประจำทุกปี คือ การทำพิธีแรกนาขวัญ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม และพิธีกรรมอีกชนิดหนึ่งที่เราพบมากในแถบภาคอีสานยามหน้าแล้ง คือ พิธีเซิ้งบ้องไฟเพื่อขอฝน

พิธีกรรมเป็นการแสดงออกของจิตสำนึกที่มีความเชื่อและศรัทธาในพลังอำนาจอันลึกลับที่อยู่เหนือธรรมชาติ ในบางครั้งพิธีกรรมอาจมีจุดมุ่งหมายถึงการชำระจิตใจให้บริสุทธิ์เพื่อเรียกความโชคดีเข้ามาสู่ตน เช่น การรดน้ำมนต์ การลุยไฟ และการปัดรังควาน เป็นต้น

2.1.9 การมีความเชื่อในเรื่องการเซ่นไหว้บรรพบุรุษ (Ancestor Worship)

คุณลักษณะของศาสนาดั้งเดิมในข้อนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเชื่อในเรื่องผีและวิญญาณของบรรพบุรุษ เช่น พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย จนถึงระดับหัวหน้าเผ่าพันธุ์และกษัตริย์ เมื่อท่านเหล่านี้ได้ล่วงลับไปแล้วจึงเป็นหน้าที่ของลูกหลานต้องให้ความเคารพด้วยการเซ่นไหว้อยู่

www.webkal.org

เสมอ ถ้าลูกหลานคนใดไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องอาจจะถูกลงโทษต่างๆ นานา ดังนั้นการทำศาลปู่ตา การทำซุ้ม การทำปิรามิด ตลอดจนพิธีกรรมต่างๆ ที่เซ่นไหว้ปู่ ย่า ตา ยาย ล้วนมีเหตุมาจากความเชื่อในเรื่องผีและวิญญาณ จึงทำให้เกิดการสร้างสถานที่เฉพาะ หรือการหาอาหารมาเซ่นไหว้ ทั้งนี้เพื่อให้วิญญาณเหล่านี้มาปกปักรักษาหรือดลบันดาลให้เกิดความสำเร็จในกิจการต่างๆ การบูชาบรรพบุรุษจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการเซ่นไหว้และการทำพลีกรรม

อนึ่งในการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษนี้อาจไหว้ด้วยเนื้อสัตว์ ข้าว ผลไม้ เหล้า ฯลฯ และในบางแห่งอาจนำมนุษย์มาฆ่าเพื่อเซ่นไหว้ดวงวิญญาณเหล่านี้ก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของผู้ไหว้ และขึ้นอยู่กับความเข้มข้นตามแรงปรารถนาของผู้ไหว้

2.2 ศาสนาและความเชื่อของมนุษย์ที่นับถือศาสนาพื้นฐานดั้งเดิม

คุณลักษณะของศาสนาพื้นฐานดั้งเดิมทั้ง 9 ประการตามที่ได้กล่าวมาแล้วนี้จะปรากฏอยู่ในความเชื่อของมนุษย์นับตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์แล้วสืบทอดกันต่อๆ มา ซึ่งสามารถศึกษาได้จากความเชื่อของชนพื้นเมืองเผ่าต่างๆ ทั่วโลก ในที่นี้จะศึกษาเฉพาะความเชื่อของชนพื้นเมืองในทวีปอเมริกาเหนือ และความเชื่อของชนพื้นเมืองในทวีปแอฟริกา เพราะความเชื่อของชนพื้นเมืองทั่วๆ ไปมีลักษณะคล้ายคลึงกัน และวัฒนธรรมความเชื่อของแต่ละพื้นที่ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิศาสตร์ ทำให้เกิดความแตกต่างในส่วนย่อย แต่แกนหลักแห่งความเชื่อโดยทั่วๆ ไปยังคงมีลักษณะร่วมกัน ซึ่งเราจะศึกษากันในรายละเอียดต่อไป

2.2.1 ศาสนาและความเชื่อของมนุษย์นีแอนเดอรัล (Neanderthal)

การกำเนิดศาสนาดั้งเดิม เราสามารถสืบย้อนขึ้นไปถึงยุคของมนุษย์นีแอนเดอรัล (Neanderthal) ซึ่งมีชีวิตอยู่ในช่วงระหว่างประมาณ 10,000-25,000 ปี ก่อนคริสตกาล มนุษย์กลุ่มนี้นิยมหาอาหารด้วยการล่าสัตว์และหาผลไม้ตามป่าเขา ในสมัยนี้ยังไม่มีการเขียนบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เราจึงไม่สามารถทราบรายละเอียดเกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อของพวกเขา นอกจากอาศัยหลักฐานต่างๆ ทางโบราณคดีจากการขุดค้นพบกระดูกสัตว์และเครื่องมือต่างๆ ทำให้นักโบราณคดีบางคนสันนิษฐานว่า ในสมัยนั้นนิยมฝังอาหารและภาชนะตลอดจนเครื่องมือและอาวุธต่างๆ ไปกับศพ เพื่อให้คนตายนำไปใช้หรือไม่ก็นำไปถวายแก่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนนับถือ

นอกจากนี้นักโบราณคดียังพบกระดูกหมีในหลุมศพ มีการจัดวางกระดูกเหล่านั้นอย่าง

www.webkal.org

เป็นระเบียบแสดงถึงการให้ความเคารพอย่างสูงแต่ก็ไม่มีใครพิสูจน์ได้ว่าพวกมนุษย์นีแอนเดอรัลมีความคิดอย่างไรต่อชีวิตหลังความตาย หรือมีความคิดอย่างไรเกี่ยวกับศาสนา แต่มีนักปราชญ์บางท่านได้สันนิษฐานว่าการที่มนุษย์นีแอนเดอรัลพยายามจะฆ่าหมีเนื่องจากมีความเชื่อว่ากะโหลกและกระดูกของหมีมีพลังอำนาจที่จะปกป้องคุ้มครองพวกเขาจากอันตราย จึงนิยมฆ่าหมีกันมากโดยนำซากกะโหลกของหมีที่มีการล่าในแต่ละครั้งไปกองรวมที่เดียวกันในที่พัก

2.2.2 ศาสนาและความเชื่อของมนุษย์โครมันยอง (Cro-Magnon)

เป็นมนุษย์อีกพันธุ์หนึ่งที่สืบต่อจากพวกนีแอนเดอรัลมีชีวิตอยู่ในช่วงเวลาประมาณ25,000 ปี ก่อนคริสตกาล มนุษย์พันธุ์นี้ตัวใหญ่และสมองใหญ่กว่ามนุษย์นีแอนเดอรัล ชอบอาศัยอยู่ตามถ้ำ และยังคงล่าสัตว์เป็นอาหาร ในสมัยนี้ยังไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ดังนี้การที่เราจะศึกษาประวัติความเป็นมาทางด้านศาสนาของคนกลุ่มนี้ยังคงอาศัยหลักฐานทางโบราณคดี เช่น เครื่องมือเครื่องใช้และอาวุธต่างๆ ที่ถูกฝังรวมอยู่กับศพของคนตายในสมัยนั้น หลุมศพบางหลุมอาจพบกระดูกที่ทาสี

มนุษย์โครมันยองมีความชำนาญมากในการวาดรูป ภาพตามฝาผนังถ้ำที่มีชื่อเสียงส่วนมากจะปรากฏผลงานของมนุษย์เผ่าพันธุ์นี้ ภาพที่วาดมักจะอยู่ลึกเข้าไปจากทางเข้าถ้ำ เนื้อหาของภาพเกี่ยวกับสัตว์ที่กำลังถูกล่า เช่น พวกควายไบซัน ม้า หมี และวัว ภาพทั้งหมดมีลักษณะเหมือนจริง ภาพบางภาพแสดงสัตว์ที่กำลังถูกล่าหรือถูกธนูยิงเข้าไปในกล้ามเนื้อ ซึ่งนักศาสนาและนักโบราณคดีส่วนมากเชื่อว่าอาจเป็นฝีมือของพวกพ่อมดหมอผีที่วาดภาพเหล่านี้ขึ้นมาก่อนการล่าสัตว์ เหมือนกับเป็นการตัดไม้ข่มนามเพื่อจะได้ประสบความสำเร็จในการล่าสัตว์เหล่านี้ ภาพเขียนมักวาดตามฝาผนังซึ่งอยู่ในที่ลับตาคน

นอกจากภาพเขียนแล้วพวกโครมันยองยังนิยมแกะสลักหญิงเปลือยเป็นรูปสลักขนาดเล็ก งานแกะสลักที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักกันดี คือ วีนัสแห่งวิลเลนดอร์ฟ (Venus of Willendorf) เป็นงานแกะสลักหญิงเปลือยรูปร่างอวบอ้วน หน้าอก ตะโพกและหน้าท้องใหญ่ ไม่มีตา จมูก ปาก และหู ทำเป็นรูปศีรษะกลมๆ ท่านผู้รู้ทางศาสนาสันนิษฐานกันว่าจุดประสงค์ของการสร้างงานนี้ขึ้นมาเพื่อบูชาให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ อาจจะเรียกได้ว่าเป็นมหามาตาเทวีองค์แรกของโลกที่มีการค้นพบอย่างเป็นหลักเป็นฐาน

2.2.3 ศาสนาและความเชื่อของมนุษย์ยุคหินใหม่

มนุษย์ยุคนี้อยู่ในช่วงระยะเวลาประมาณ 7,000-3,000 ปี ก่อนคริสตกาล มีความก้าวหน้าทางวิทยาการมากขึ้น ศาสนาของมนุษย์ในยุคหินใหม่นี้จะเกี่ยวกับพัฒนาการทาง

www.webkal.org

เกษตรกรรม อันเป็นวิถีชีวิตของคนสมัยนั้น ในสมัยนี้มนุษย์รู้จักปลูกพืช ทำนา ทำไร่ และเลี้ยงสัตว์ ทำให้รู้จักตั้งหลักแหล่งและสร้างบ้าน แปลงเมืองจึงเกิดความจำเป็นที่จะทำให้พื้นที่เพาะปลูกมีความสมบูรณ์อยู่เสมอ มนุษย์ในสมัยนี้รู้จักสังเกตความเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติที่เป็นไปอย่างสม่ำเสมอ เช่น การเกิดน้ำขึ้นน้ำลง การเกิดข้างขึ้นข้างแรมและการเคลื่อนไหวของดวงดาวล้วนมีผลต่อการเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์ การพัฒนาทางศาสนาของมนุษย์ในยุคนี้จึงมีพื้นฐานอยู่บนความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติเท่าๆ กับความอุดมสมบูรณ์ของมนุษย์และสัตว์ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดแนวคิดในเรื่องเทพปกีรณัม ซึ่งมีที่มาจากความเชื่อในพลังอันลึกลับของธรรมชาติแล้วให้ภาพลักษณ์เป็นเทพต่างๆ แทนพระอาทิตย์ พระจันทร์ ดวงดาวและฤดูต่างๆ

จากการขุดค้นพบหลุมศพต่างๆ โดยนักโบราณคดีมีข้อน่าสังเกต คือหลุมศพเหล่านั้นมักจะมีขนาดใหญ่และฝังคนหลายๆ คนรวมๆ กันไป จากการขุดพบกระดูกของผู้ชาย ผู้หญิง สัตว์ รวมทั้งเครื่องมือ เครื่องใช้ ตลอดจนอาวุธและเครื่องประดับ ทำให้สันนิษฐานกันว่าหลุมศพขนาดใหญ่เหล่านี้น่าจะเป็นหลุมของคนในระดับชั้นผู้นำ ส่วนกระดูกผู้หญิงนั้นน่าจะเป็นกระดูกของภรรยา และพวกคนใช้ตลอดจนสัตว์เลี้ยงต่างๆ ที่เคยเป็นเจ้าของหรือเป็นสัตว์เลี้ยงตัวโปรด การฝังสิ่งเหล่านี้รวมกันในที่เดียวกัน มีจุดประสงค์เพื่อจะได้ตามไปรับใช้ในโลกหน้า

นอกจากนี้ในยุคหินใหม่ยังมีกองหินขนาดโตหลายก้อนกองรวมกัน ซึ่งลักษณะเช่นนี้ มักจะพบหลายแห่งทั่วโลก เช่น กองหินที่สโตนเฮนจ์ (Stonehenge) ในประเทศอังกฤษและกองหินที่บริตตานี (Brittamy) ในประเทศฝรั่งเศส กองหินเหล่านี้มักจะถูกนำมาจากที่ไกลๆ ซึ่งยากแก่การขนส่ง แสดงว่าผู้นำมากองไว้ในบริเวณเหล่านี้ เพื่อการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและอ้อนวอนร้องขอต่อพลังอันศักดิ์สิทธิ์จะได้ประทานในสิ่งที่ตนปรารถนา

2.2.4 ศาสนาและความเชื่อของพวกอเมริกันอินเดียน[1]

ชาวอเมริกันอินเดียนเป็นพวกพื้นเมืองเดิมที่อาศัยอยู่ในทวีปอเมริกา ซึ่งมีหลายเผ่าพันธุ์ทำให้เกิดความแตกต่างทั้งในด้านการแต่งกายและภาษาพูด ชาวอเมริกันอินเดียนเหล่านี้มีความเชื่อทางด้านศาสนา ที่มีลักษณะร่วมกันดังนี้ คือ

1. ความเชื่อในเรื่องวิญญาณ (Animism)

ชาวอเมริกันอินเดียนโดยทั่วๆ ไป ให้ความเคารพในธรรมชาติและเชื่อว่าธรรมชาติมีพลังอำนาจที่อาจให้คุณหรือโทษแก่มนุษย์ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเข้าใจในเคล็ดลับของการใช้

[1] Hopfe, Lewis M. ReLigions of the World. 3rd .ed, 1983 หน้า 36-38.

www.webkal.org

พลังอำนาจนี้ธรรมชาติจึงไม่ใช่สิ่งสร้างของพระเจ้าผู้มีอำนาจ แต่เป็นสิ่งที่มนุษย์จะต้องพยายามนำมาใช้ให้เกิดความกลมกลืนแก่ตนเอง เช่นเดียวกับคนสมัยใหม่ที่เชื่อในอำนาจของกระแสไฟฟ้าได้อย่างถูกต้องเหมาะสมแล้วอาจให้โทษถึงแก่ชีวิต ชาวอเมริกันอินเดียนจึงพยายามที่จะมีชีวิตกลมกลืนกับธรรมชาติ เช่น การล่าสัตว์ ก่อนการล่าสัตว์พวกเขาจะต้องสวดมนต์ให้แก่วิญญาณสัตว์ที่ตนจะล่า และต้องปฏิบัติตามข้อห้ามต่างๆ อันเป็นการป้องกันภัยพิบัติเพียงเล็กน้อยก็ไม่ได้ โดยเฉพาะหญิงที่กำลังมีประจำเดือนเป็นสิ่งต้องห้ามที่ผู้ล่าจะต้องหลีกหนีให้ห่างไกล ถ้าบังเอิญประจำเดือนนั้นหยดลงบนเส้นทางที่กำลังจะไปล่าหรือหยดลงบนอาวุธ แม้เพียงเล็กน้อย การล่าสัตว์ในครั้งนั้นจะต้องถูกยกเลิกเพราะถ้ายังคงล่าต่อไปการล่าสัตว์จะล้มเหลวหรืออาจโชคร้าย สำหรับสัตว์ที่ล่ามาได้นั้นทุกส่วนของร่างกายจะต้องใช้หรือกินให้คุ้มค่า บางเผ่าถึงขนาดเก็บรักษากระดูกไว้เป็นอย่างดีเพื่อเป็นเคล็ดจะได้เกิดความสำเร็จในการล่าสัตว์ครั้งต่อไป

นอกจากการล่าสัตว์แล้ว การทำกสิกรรม เช่น การปลูกข้าว หรือการเก็บเกี่ยวพืชผลต่างๆ รวมทั้งการขุดดินปั้นหม้อ กิจกรรมเหล่านี้จะต้องมีพิธีกรรม และข้อห้ามแฝงอยู่เช่นเดียวกันแต่ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นไปเพราะความเชื่อในอำนาจอันทรงพลังของธรรมชาติ ชาวอเมริกันอินเดียนจึงพยายามใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างผู้สำนึกในพระคุณเหมือนกับว่าสิ่งเหล่านั้นมีความรู้สึกนึกคิดและจิตใจ เช่นเดียวกับมนุษย์ ถ้าพวกเขาใช้ธรรมชาติอย่างผู้ทำลายพวกเขาอาจได้รับภัยพิบัติจากธรรมชาติ ยกตัวอย่างเช่น เผ่าปาปาโก (Papago) ซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของอาริโซนา (Arizona) เมื่อพวกเขาทำหม้อหุงต้มจากดินเหนียว เวลาที่ขุดดินขึ้นมาเขาจะขุดมันเท่าที่จำเป็นเท่านั้นจะไม่ทิ้งขว้างอย่างสุรุ่ยสุร่ายโดยขอยกคำพูดของหญิงเผ่าปาปาโก (Papago) เพื่อเป็นเครื่องยืนยันในเรื่องนี้ได้อย่างดีว่า

"ฉันนำมันมาใช้เท่าที่ฉันต้องการ มันถูกนำมาใช้หุงต้มสำหรับพวกลูกๆ ของฉัน"

(I take only what I need. It is to cook for my children.)

แล้วก็ชาวฟอกซ์ซึ่งเป็นชาวอเมริกันอินเดียนอีกเผ่าหนึ่งในทวีปอเมริกาก็มีความเชื่อเช่นเดียวกับพวกปาปาโก้ โดยได้ยกคำพูดของพวกฟอกซ์ เพื่อเป็นเครื่องยืนยันในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดีว่า

"เราไม่ชอบการทำลายต้นไม้ เมื่อใดที่เราทำเช่นนั้น เราก็จะเซ่นด้วยยาสูบก่อนที่จะตัด เราไม่เคยทำลายต้นไม้ แต่เราจะใช้มันอย่างคุ้มค่า ถ้าเราไม่คิดถึงความรู้สึกของมัน ต้นไม้ในป่าที่เหลืออยู่จะร้องไห้ และถ้ามันร้องไห้ก็จะทำให้ใจของเราทุกข์ระทมไปด้วย"

www.webkal.org

(We do not like to harm the trees. Whenever we can, we always make an offering of to bacco to the trees before we cut them down. We never waste the wood, but use all that we cut down. If we do not think of their feelings, all the other trees in the forest would weep, and that would make our hearts sad, too.)

จากคำกล่าวที่ยกมานี้เราจะเห็นว่า พวกอเมริกันอินเดียนยกย่องธรรมชาติและเชื่อว่าทุกๆ สิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติล้วนมีจิตวิญญาณแฝงอยู่ มนุษย์จึงควรใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าที่สุดอีกด้วย

2. ความเชื่อในเรื่องสิ่งต้องห้ามต่าง ๆ (Taboos)

ชาวอเมริกันอินเดียนโดยทั่วๆ ไปจะหลีกเลี่ยงสิ่งชั่วร้ายต่างๆ โดยปฏิบัติตามกฎข้อห้ามที่ได้วางไว้ตั้งแต่บรรพบุรุษ กฎข้อห้ามเหล่านี้ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดี ได้แก่ การห้ามติดต่อกับหญิงที่มระดู เพราะระดูของหญิงเป็นสิ่งที่มีพลังมาก หญิงเหล่านี้จะต้องถูกกันออกไปอยู่ในกระท่อมพิเศษต่างหาก จากกลุ่มเผ่าของตน พวกล่าสัตว์จะต้องหลีกหนีหญิงที่มีประจำเดือน มิฉะนั้นพวกเขาจะต้องพบกับความอับโชค

นอกจากนี้ยังมีข้อห้ามอื่นๆ เช่น การหลีกหนีศพคนตาย ถ้าคนที่เรารักตายไป วิญญาณของพวกเขาจะวนเวียนอยู่ใกล้และพยายามชักชวนพวกญาติมิตรที่สนิทให้ไปอยู่กับพวกเขา พวกนี้ชอบหลอกหลอนตลอดเวลาจึงทำให้เราอาจฝันร้ายได้ ดังนั้นเมื่อมีคนตายจึงต้องรีบฝังหรือเผาทันที เพื่อป้องกันไม่ให้วิญญาณกลับมาได้อีกและห้ามเอ่ยชื่อคนตายด้วย พวกสัปเหร่อ ที่ทำศพได้กลายเป็นบุคคลที่ไม่สะอาดสำหรับสังคมของเผ่านั้นๆ สัปเหร่อจึงมีชีวิตที่ถูกแยกออกต่างหากจากเผ่า และถูกห้ามกินอาหารร่วมกับคนอื่นๆ ในเผ่านั้นๆ

3. ความเชื่อในประเพณีและพิธีกรรม

พวกอเมริกันอินเดียนส่วนมากเชื่อกันว่าการทำพิธีกรรมต่างๆ นั้น มีส่วนช่วยให้เขาสัมฤทธิ์ผล พิธีกรรมจึงเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับวิญญาณโลก (Spirit World) ให้เป็นไปด้วยดี พิธีกรรมที่นิยมทำกันมากที่สุดก็คือ การเต้นรำ การเต้นรำเป็นวิธีหนึ่งที่มนุษย์ใช้ติดต่อกับวิญญาณโลกในวาระต่างๆ เช่น ก่อนการล่าสัตว์ ก่อนเพาะปลูก ก่อนการทำสงคราม และเมื่อมีคนตาย พวกอเมริกันอินเดียนจะนิยมตีกลอง และสันลูกกระพรวนเป็นจังหวะทำนองที่ซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซึ่งมีไม่กี่จังหวะ ดนตรีจึงบรรเลงเพื่อปลุกวิญญาณหรือพลังที่มีอยู่ในมนุษย์ให้ตื่นขึ้น และพร้อมที่จะใช้พลังนั้นๆ กระทำอะไรบางอย่าง

www.webkal.org

4. การมีความเชื่อในการสร้างภาพนิมิตและการอดอาหารว่าสามารถติดต่อกับวิญญาณต่าง ๆ ได้

ชาวอเมริกันอินเดียนส่วนมากพยายามที่จะสร้างอำนาจให้เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการสร้างภาพนิมิตขึ้นมาเพื่อติดต่อกับวิญญาณต่างๆ พวกเขาจะถูกฝึกตั้งแต่อายุประมาณ 9-10 ปีขึ้นไป โดยถูกปล่อยให้อยู่ในป่าตามลำพังจนกว่าพวกเขาจะสามารถติดต่อกับวิญญาณเหล่านั้นได้การติดต่อกับพวกวิญญาณนี้อาจกระทำโดยการสร้างภาพนิมิตขึ้นมา แต่ภาพนิมิตไม่ได้เกิดขึ้นง่ายๆ เด็กๆ ที่ถูกฝึกอาจต้องอดอาหารหลายวัน บางครั้งก็อดน้ำและเปลือยกาย บางครั้งอาจต้องระบายสีบนใบหน้า และตามร่างกายเพื่อแสดงสัญลักษณ์ของเผ่า ภาพนิมิตที่เกิดขึ้นอาจปรากฏเป็นสัตว์ ผู้ชายหรือผู้หญิง ถ้าภาพนิมิตไม่เกิดขึ้นภายใน 2 หรือ 3 วัน แม้ว่าจะอดอาหารและสวดมนต์อ้อนวอนแล้วก็ตาม เด็กนั้นจะต้องเพิ่มความเข้มข้นในการติดต่อ เช่น การตัดนิ้วของตัวเองเพื่อแสดงความจริงใจต่อพวกวิญญาณ เมื่อภาพนิมิตได้เกิดขึ้นแก่เด็กที่ถูกฝึกแล้วเขาจึงจะกลับบ้านได้ และเป็นสมาชิกของเผ่าอย่างสมภาคภูมิ การสร้างภาพนิมิตจัดว่าเป็นศักยภาพอันสำคัญยิ่งของชนเผ่าอเมริกันอินเดียน เพราะทำให้พวกเขาสามารถติดต่อกับวิญญาณทำให้ล่วงรู้เหตุการณ์ในอนาคต

5. ความเชื่อในผู้นำทางศาสนา

ศาสนาของชนเผ่าอเมริกันอินเดียนเกือบทุกกลุ่มในทวีปอเมริกา มีความเชื่อในเรื่องผีหรือวิญญาณที่แฝงอยู่ในธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระอาทิตย์เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชนเผ่าต่างๆ เกือบทุกเผ่าจึงนิยมให้มีการเต้นรำถวาย หน้าที่พื้นฐานทางศาสนาเป็นหน้าที่ของทุกๆ คนในเผ่า การสวดมนต์ การเต้นรำ การสร้างภาพนิมิตเป็นหน้าที่ของทุกๆ คนที่ต้องกระทำหาใช่หน้าที่เฉพาะของพวกหมอผี (Medicine man)

อย่างไรก็ตาม มีพิธีกรรมบางอย่างซึ่งถูกจำกัดเฉพาะพวกหมอผีเท่านั้นที่จะกระทำได้ เพราะหมอผีเป็นคนพิเศษที่มีอำนาจสูงสามารถติดต่อกับวิญญาณโดยใช้การสร้างภาพนิมิต ทำให้เขาสามารถรักษาโรคและพวกวิญญาณอาจจะบอกข้อห้ามบางอย่างโดยผ่านทางหมอผี นอกจากนี้คำสาปแช่งของหมอผี อาจนำมาซึ่งภัยพิบัติและความตาย พวกหมอผีจึงได้รับการยกย่องนับถือจากคนในเผ่าไม่น้อยไปกว่าหัวหน้าเผ่า หรืออาจจะมากกว่าหัวหน้าเผ่า

สำหรับการรักษาโรคของพวกหมอผีโดยทั่วๆ ไป มักจะใช้วิธีดูดวิญญาณออกมาจากคนไข้ด้วยการร้องเพลง เต้นรำ ขอพร และท่องคาถาอาคมต่างๆ ซึ่งวิธีการอาจดูคล้ายกับชามานของพวกไซบีเรีย แต่ชามานกับหมอผีมีรายละเอียดที่แตกต่างกัน คือ หมอผีมีความ

www.webkal.org

สามารถติดต่อกับวิญญาณโดยผ่านภาพนิมิต แต่ชามานสามารถเป็นร่างทรงให้กับวิญญาณเพื่อติดต่อกับมนุษย์ คนที่เป็นร่างทรงนี้ ก่อนรับวิญญาณมาเข้าร่างมักมีอาการเจ็บป่วยจนไม่สามารถรักษาได้จนกว่าคนคนนั้นจะยินยอม และสัญญาว่าจะยอมให้ร่างกายของตนเป็นร่างทรงของวิญญาณนั้น หรือยอมให้วิญญาณนั้นใช้ร่างกายของตนเป็นสื่อและเป็นทาสรับใช้วิญญาณนั้นไปจนกว่าจะตายไป

6. ความเชื่อในเรื่องความตายและชีวิตหลังความตาย

เนื่องจากชาวอเมริกันอินเดียนมีหลายเผ่าจึงมีวัฒนธรรมหลากหลาย ความเชื่อในเรื่องความตายและการปฏิบัติต่อผู้ตายจึงมีหลายวิธี และมีข้อห้ามเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก

ชาวอเมริกันอินเดียนโดยทั่วๆ ไปเชื่อว่ามีวิญญาณ 2 ดวง แต่ไม่ได้เป็นอมตะอย่างที่เข้าใจกันทั่วไป วิญญาณดวงหนึ่งคือลมหายใจและชีวิตซึ่งเกิดดับพร้อมกับร่างกาย วิญญาณดวงที่สองเป็นวิญญาณอิสระล่องลอยไปมาในขณะที่เราฝันหรือเจ็บป่วย วิญญาณดวงนี้จะกลับไปสู่ดินแดนแห่งความตายทันที เมื่อใดก็ตามที่เราตายไปและดินแดนแห่งความตายนี้ก็มีลักษณะหลากหลายขึ้นอยู่กับความเชื่อของแต่ละเผ่า บ้างก็เชื่อว่าเป็นดินแดนแห่งความสุขบ้างก็เชื่อว่าเป็นดินแดนแห่งความทุกข์ เป็นสถานที่น่าเศร้าใจ พวกที่เชื่อในแบบหลังนี้จะพยายามช่วยเหลือคนตายด้วยการฝังอาหารและน้ำหรือสังเวยสัตว์เพื่อให้เป็นตัวมัคคุเทศน์ค้นหาทางไปสู่ดินแดนแห่งความตาย เช่น พวกอินเดียนแดงในแถบมิสซิสซิปปี (Mississippi) เมื่อมีผู้นำตาย พวกที่เป็นภรรยาและลูกจะมีกี่คนก็ตาม รวมทั้งญาติและมิตรสหายที่สนิทกันมากตลอดจนสัตว์เลี้ยงทั้งหมดต้องถูกฆ่าให้ตายตามหัวหน้าเผ่า ความเชื่อแบบนี้คล้ายกับความเชื่อของจีนในยุคต้น ความเชื่อของคนอินเดีย ความเชื่อของพวกสุเมเรีย และถ้าย้อนไปถึงยุคหินใหม่ก็มีลักษณะความเชื่อแบบนี้เช่นกัน

7. ความเชื่อที่ว่ามีวิธีการที่จะติดต่อกับดวงวิญญาณอันสูงสุด

พวกอเมริกันอินเดียนเป็นชนเผ่าที่นิยมการสูบกล้องแต่การสูบกล้องนี้ไม่ใช่สูบเล่นๆ เป็นชีวิตประจำวัน แต่พวกเขาจะสูบกล้องได้เฉพาะในพิธีกรรมทางศาสนาเท่านั้น ยาเส้นจึงเปรียบเสมือนเครื่องกำยานอันเป็นส่วนสำคัญในการทำพิธีกรรมเกือบทุกเรื่องโดยเฉพาะเวลาที่ต้องถกเถียงกันในเรื่องสงครามและสันติภาพ การสูบกล้องจึงเป็นหัวใจสำคัญของการสนทนา กล้องยาเส้นจะถูกส่งผ่านจากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่งโดยผลัดเปลี่ยนกันสูบราวกับว่ากล้องยาเส้นเป็นเครื่องรางของขลังอันสำคัญยิ่ง ยาเส้นของพวกเขาเข้มข้นมากกลิ่นรุนแรงฉุนจัดอาจทำให้เมาได้

www.webkal.org

ชาวอเมริกันอินเดียนเชื่อว่า กล้องยาสูบเป็นของศักดิ์สิทธิ์ที่สามารถติดต่อกับดวง-วิญญาณอันสูงสุดได้ เช่น พวกซูซ์เชื่อว่ากล้องยาสูบเป็นของศักดิ์สิทธิ์เป็นที่รวมของเอกภพและจักรวาล จึงสามารถติดต่อกับวิญญาณที่บริสุทธิ์ได้ พวกเขาเรียกวิญญาณนี้ว่า "วากันทันกา" (Wakan Tanka) ซึ่งเป็นวิญญาณใหญ่ (The Great Spirit) ที่เป็นอิสระไม่มีขอบเขตจำกัด กล้องยาสูบนี้ประกอบด้วยส่วนที่เป็นถ้วยสำหรับใส่ยาเส้น ทำจากหินสีแดงซึ่งหมายถึงดิน ส่วนต่อมาก็คือ ส่วนที่แกะลึกเข้าไปในหินต่อจากถ้อยที่ใส่ยาเส้น หมายถึง ลูกควายซึ่งเป็นตัวแทนของสัตว์ทั้งหลาย พวกซูซ์ให้ความสำคัญแก่ควายมากเพราะเป็นสัตว์ที่มีคุณค่าต่อมนุษย์ เนื้อหนังของมันใช้เป็นอาหารหรือเครื่องนุ่งห่มและที่พักอาศัย มนุษย์อยู่ได้ก็เพราะสัตว์เหล่านี้และสัตว์อยู่ได้ก็เพราะดินหรือแม่พระธรณี ซึ่งเปรียบเหมือนมารดาโลก ส่วนด้ามที่ทำด้วยไม้หมายถึงสรรพสิ่งที่เติบโตมาจากแม่พระธรณี ขนนกซึ่งใช้แขวนที่ตัวกล้องยาเป็นขนนกที่ได้จากนกอินทรีลายจุด

สรรพสัตว์ที่มีอยู่ในจักรวาลจะถูกเชื่อมโยงโดยการสูบกล้องยานี้ และผู้สูบยาก็สามารถติดต่อกับวิญญาณสูงสุด กล้องยาจึงเป็นที่รวมพลังอำนาจของโลก การสูบกล้องยาจึงจัดเป็นพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ไม่ใช่การสูบพร่ำเพรื่อเพื่อความสนุกเพลิดเพลิน แต่เป็นพิธีกรรมที่มนุษย์พยายามติดต่อกับพลังเหนือโลกซึ่งพวกเขาเชื่อว่าเป็นวิญญาณอันยิ่งใหญ่เป็นบ่อเกิดของสรรพสิ่งและเป็นสิ่งที่ประทานอำนาจมาให้มนุษย์ สามารถมีตาทิพย์เห็นภาพนิมิตที่บอกเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

2.2.5 ศาสนาและความเชื่อของชาวพื้นเมืองแอฟริกัน[1]

แอฟริกาเป็นทวีปที่กว้างใหญ่ มีประชาชนหลายเผ่าพันธุ์ พื้นที่ในทวีปแอฟริกาอุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติจึงถูกชาวผิวขาวรุกรานนำมาเป็นเมืองขึ้นทำให้ทวีปแอฟริกาประกอบไปด้วยชนชาติต่างๆ ที่นับถือศาสนาแตกต่างกัน แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ

1. กลุ่มศาสนาที่ไม่ได้มีอยู่แต่เดิม เช่น ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ศาสนายิว และศาสนาฮินดู
2. กลุ่มศาสนาที่มีอยู่แต่เดิม

ซึ่งในที่นี้จะขอกล่าวในส่วนกลุ่มศาสนาที่มีอยู่แต่เดิมก่อน โดยจะสรุปลักษณะร่วมกันทางศาสนา ดังนี้

[1] Hopfe, Lewis M. Religions of the World. 6rd .ed, 1994 หน้า 24-32.

www.webkal.org

1. นับถือพระเจ้าสูงสุด (The High God)

ชาวพื้นเมืองแอฟริกันมีความเชื่อว่า เทพเจ้าของแต่ละท้องถิ่นนั้นต่างอยู่ในภายใต้อำนาจของพระเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ พระองค์มีอำนาจสูงสุดสามารถสร้างโลกและสรรพสิ่ง พระองค์ทรงเป็นหนึ่งเดียวที่อยู่เหนือเทวะทั้งหลาย แต่พระองค์จะติดต่อกับโลกเรานี้น้อยมาก เมื่อพระองค์ทรงสร้างโลกแล้วก็ทรงปล่อยโลกอย่างอิสระโดยพระองค์เฝ้าดูอยู่ห่างๆ ความเข้าใจพระเจ้าในลักษณะนี้เราจะพบได้ในตำนานธรรมของพวกโยรูบา (Yoruba) ซึ่งเป็นชนพื้นเมืองกลุ่มหนึ่งในแอฟริกาซึ่งเชื่อว่ามีพระเจ้าอันสูงสุดทรงพระนามว่า “โอโลรัน” (Olorun) พระองค์ได้มอบงานสร้างโลกให้แก่ลูกคนโตแต่เขาไม่สามารถทำงานให้สำเร็จลุล่วงได้ โอโลรันจึงให้ลูกคนเล็กทำแทนแต่ก็ทำไม่สำเร็จเช่นกัน พระองค์จึงสร้างโลกด้วยพระองค์เอง และสั่งให้พวกเทวะทั้งหลายซึ่งพวกแอฟริกันเรียกว่า “โอริชา” (Orisha) เป็นผู้ช่วย เมื่อโอโลรันได้สร้างโลกสำเร็จสมบูรณ์ดีแล้ว พระองค์ก็เสด็จขึ้นสวรรค์และติดต่อกับโลกที่พระองค์สร้างน้อยมาก โดยปล่อยให้โอริชาเป็นเทวะประจำหมู่บ้านคอยดูแลทุกข์สุขของพวกโยรูบาตั้งแต่นั้นมา

2. ความเชื่อในเรื่องของดวงวิญญาณ

ชาวพื้นเมืองแอฟริกันเชื่อว่าโลกเรานี้เต็มไปด้วยวิญญาณต่างๆ ซึ่งก็แฝงอยู่ในธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ ลำธาร พื้นดิน ทะเล ท้องฟ้า และภูเขา ฯลฯ วิญญาณเหล่านี้เกิดความพอใจ บางหมู่บ้านในแถบแอฟริกาตะวันตกนิยมสร้างวัดถวายหรืออาจให้พระทำพิธีเซ่นไหว้แม่พระธรณีหรือเซ่นไหว้เทพแห่งพายุ ชาวพื้นเมืองแอฟริกันบางเผ่านิยมทำพิธีกรรมโดยใช้น้ำเพราะเชื่อว่า น้ำเป็นสื่อสำคัญและเป็นสื่ออันศักดิ์สิทธิ์ในขั้นพื้นฐานของการทำพิธี ยกตัวอย่างเช่น พิธีอาบน้ำเด็กแรกเกิด พวกเขานิยมใช้ “น้ำเป็น” อาบเด็กทารก “น้ำเป็น” หมายถึง น้ำที่ไม่ได้ต้ม การต้มน้ำเป็นการทำลายวิญญาณหรือพลังที่อยู่ในน้ำซึ่งเป็นการขาดความเคารพ ในพิธีกรรมสำคัญอื่นๆ ก็นิยมใช้น้ำหรือของเหลวอื่นๆ ประเภทเบียร์หรือเหล้าไวน์เทลงบนพื้นดินเซ่นไหว้ ไปพร้อมกับอาหาร โดยมีจุดประสงค์ที่จะทำให้วิญญาณทั้งหลายบังเกิดความพอใจและดลบันดาลสิ่งที่พวกเขาปรารถนา

3. ความเชื่อในอำนาจของวิญญาณบรรพบุรุษ หรือวิญญาณบรรพชน

ศาสนาของพวกชนพื้นเมืองแอฟริกัน จะแยกวิญญาณบรรพบุรุษออกเป็นคนละส่วนกับวิญญาณที่แฝงอยู่ในพลังธรรมชาติ พวกเขาเชื่อว่าเมื่อบรรพบุรุษได้ตายไปแล้ววิญญาณที่อยู่ในโลกแห่งวิญญาณจะทำหน้าที่ดูแลลูกหลานที่ยังมีชีวิตอยู่ต่อไป ดังนั้นจึงปรากฏบ่อยครั้งที่พวกแอฟริกันพยายามติดต่อกับวิญญาณเหล่านี้เพื่อขอคำปรึกษาในด้านการรบ ในด้านการ

www.webkal.org

เพาะปลูก และเมื่อเวลามีเด็กเกิดใหม่ทำให้เกิดข้อห้าม (taboo) ต่างๆ ขึ้นมาในภายหลัง เช่น การห้ามกินผลไม้ หรือพืชผลที่เก็บเกี่ยวครั้งแรก ทั้งนี้เพื่อนำไปเซ่นไหว้เป็นการตอบแทนพระคุณท่านที่คอยขจัดปัญหาให้แก่พวกเขา

ความเชื่อในเรื่องวิญญาณบรรพบุรุษของพวกพื้นเมืองแอฟริกันแตกต่างจากชาวจีน กล่าวคือ ชาวจีนให้ความเคารพวิญญาณบรรพบุรุษของตนเพื่อแสดงความกตัญญูและขอร้องให้พวกตนอยู่เย็นเป็นสุข ร่ำรวยมั่งคั่ง แต่สำหรับชาวพื้นเมืองแอฟริกันนั้นความเชื่อในเรื่องวิญญาณบรรพบุรุษมีความสัมพันธ์กับความเป็นความตายของเผ่าพันธุ์ พวกเขาเชื่อว่าการที่ภูเขาไฟระเบิด น้ำท่วม แผ่นดินไหว และโรคระบาด เกิดจากการบันดาลของวิญญาณบรรพบุรุษ คำสาปแช่งของท่านเหล่านั้นอาจนำภัยพิบัติมาสู่พวกเขาได้ การให้ความเคารพในวิญญาณบรรพบุรุษจึงเป็นจิตสำนึกอันสำคัญยิ่งของพวกเขาที่ลูกหลานทุกคนต้องเซ่นไหว้ ด้วยผลผลิตจากแรงงานของพวกเขาและเพื่อเป็นหลักประกันในความจงรักภักดี พวกเขานิยมฆ่าสัตว์เซ่นด้วยเลือดทุกครั้งที่มีสัตว์เกิดใหม่ครั้งแรกในฝูงนั้น

วิญญาณของบรรพบุรุษจะติดต่อกับลูกหลานทั้งหลายด้วยการฝัน ซึ่งเป็นวิธีที่ค่อนข้างง่าย ไม่ต้องมีการตีความใดๆ แต่ในบางครั้งวิญญาณของบรรพบุรุษไม่สามารถติดต่อกับลูกหลานด้วยการฝันอาจเป็นเพราะบางเรื่องยากเกินกว่าที่จะเข้าใจ จึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยพวกนักทำนาย (Diviner) มาช่วยตีความ คนที่จะสามารถทำนายทายทักเหตุการณ์ต่างๆ ได้จะต้องเป็นผู้ที่สามารถ ติดต่อกับวิญญาณของผู้ตายได้ และสามารถล่วงรู้เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้นในการทำสงครามแต่ละครั้ง พวกนักทำนายเหล่านี้จะถูกเชิญมาเป็นที่ปรึกษาในการทำสงครามอยู่เสมอ

4. การเซ่นไหว้

เป็นพิธีกรรมอย่างหนึ่งที่จะช่วยเชื่อมโยงสัมพันธภาพระหว่างมนุษย์กับเทวดา และดวงวิญญาณของเหล่าบรรพบุรุษ ดังนั้นจึงมักปรากฏว่ามีพวกพื้นเมืองแอฟริกันบางคนนิยมเซ่นไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้เป็นประจำทุกวัน โดยแบ่งน้ำหรืออาหารสักนิดหนึ่งเพื่อเซ่นไหว้แต่ถ้าในโอกาสที่สำคัญ เช่น เมื่อจะออกรบหรือเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ พวกเขานิยมฆ่าสัตว์แล้วเซ่นด้วยเลือด เช่น นก แกะ แพะ สุนัข วัวและควาย เป็นต้น พวกเขาจะเริ่มต้นด้วยการเชือดสัตว์แล้วปล่อยให้โลหิตไหลรดลงบนพื้นดิน เมื่อเลือดไหลออกจากร่างจนหมดแล้ว จึงจะนำสัตว์นั้นไปต้มหรือย่างแล้วแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือส่วนหนึ่งถวายทวยเทพและวิญญาณบรรพบุรุษส่วนที่สองมอบให้กับคนทำพิธีกรรม ส่วนที่สามนำมากินกันเองในครอบครัว การทำ

www.webkal.org

เช่นนี้เชื่อกันจำเป็นการแสดงความสัมพันธ์ต่อกันเหมือนกับเป็นชีวิตเดียวกัน

สำหรับการเซ่นไหว้ด้วยมนุษย์นั้นไม่ใคร่เกิดขึ้นบ่อยครั้งนัก นอกจากจะมีเหตุการณ์ร้ายแรงที่เกิดขึ้นแก่หมู่บ้านเท่านั้น และถ้าผู้ทำนายได้ทำนายว่าจะต้องใช้ชีวิตมนุษย์เป็นเครื่องสังเวย จึงจะมีการฆ่ามนุษย์เกิดขึ้นหรือถ้าผู้นำของเผ่าตายไป ความจำเป็นที่จะต้องฆ่าคนเพื่อตามไปรับใช้ในโลกหน้าก็อาจจะเกิดขึ้นได้แต่เมื่อฆ่าแล้วพวกเขาจะไม่นิยมกินเนื้อมนุษย์ด้วยกัน เหตุการณ์เช่นนี้จึงเกิดขึ้นน้อยครั้งมาก

5. การทำพิธีกรรม

ชาวพื้นเมืองแอฟริกันมีพิธีกรรมหลายอย่างตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเกิดเป็นเหตุการณ์สำคัญที่สุดในชีวิต เพราะเด็กที่เกิดมานั้นล้วนเป็นผลมาจากการอวยพรของพวกโลกแห่งวิญญาณ ส่วนบุคคลที่เป็นหมันไม่สามารถมีบุตรได้ พวกเขาเชื่อกันว่าเป็นเพราะคนเหล่านั้นถูกวิญญาณสาปแช่ง ชาวแอฟริกันบางเผ่ารังเกียจการมีบุตรแฝดเพราะเชื่อกันว่าการคลอดบุตรแฝดเป็นผลมาจากการที่แม่เป็นชู้มีสามีหลายคน พวกเด็กแฝดจึงมักถูกฆ่าหรือถูกขับไล่ออกจากหมู่บ้าน

สังคมของชาวพื้นเมืองแอฟริกันส่วนมากอย่างเช่นพวกอชันติ (Ashanti) ไม่นิยมตั้งชื่อให้กับเด็กแรกเกิดต้องรอเวลาให้ผ่านพ้นไปประมาณ 1 สัปดาห์จึงจะตั้งชื่อ พวกเขาเชื่อกันว่าการที่ไปตั้งชื่อให้กับเด็กแรกเกิดต้องรอให้ผ่านพ้นไปประมาณ 1 สัปดาห์ จึงจะตั้งชื่อเพราะเชื่อกันว่าการที่จะไปตั้งชื่อให้แก่เด็กที่เกิดใหม่นั้น อาจทำให้ผิดหวังได้ เนื่องจากอัตราการตายของเด็กแรกเกิดในแอฟริกาสูงมาก การที่ไปตั้งชื่ออาจทำให้ได้รับความทุกข์เมื่อเด็กตายในขณะนั้น และการตั้งชื่อเด็กนั้นส่วนมากได้ชื่อมาจากบรรพบุรุษ

พิธีกรรมที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือการอุ้มเด็กแรกเกิดออกไปอาบแสงจันทร์หรือโยนเด็กขึ้นไปในอากาศอย่างเบาๆ แล้วก็รับ ทำอย่างนี้หลายครั้งเพื่อให้เด็กแรกเกิดเคยชินกับการมองแสงจันทร์ พิธีกรรมแบบนี้กระทำเพียงบางกลุ่มเท่านั้น ในบางกลุ่มอาจรอจนกระทั่งย่างเข้าสู่วัยรุ่น

เด็กหนุ่มสาวของพวกพื้นเมืองแอฟริกันเมื่อโตเต็มที่แล้ว พวกเขาจะได้รับหน้าที่สำคัญๆ ในสังคม โดยแยกออกเป็นกลุ่มผู้ชายและกลุ่มผู้หญิง พวกเด็กผู้ชายจะได้รับหน้าที่เรียนรู้เกี่ยวกับพิธีกรรมทางศาสนาและถูกทดสอบให้มีความกล้าหาญอดทน ส่วนเด็กผู้หญิงจะเรียนรู้ในเรื่องเพศศึกษาโดยได้รับการฝึกอย่างพิเศษ นอกจากนี้ชาวแอฟริกันหลายเผ่าอนุญาตให้ผู้ชายมีภรรยาได้หลายคน ทั้งนี้เพราะพวกเขามีข้อห้ามไม่ให้สามีมีเพศสัมพันธ์กับภรรยาใน

www.webkal.org

ขณะตั้งครรภ์ และอาจรวมไปถึงช่วงเวลาที่เลี้ยงลูกน้อย ดังนั้นสามีหลายคนจึงงดกิจกรรมนี้กับภรรยาประมาณ 2 ปี สามีจึงต้องมีภรรยาหลายคน โดยแยกบ้านอยู่ต่างหาก สำหรับพิธีกรรมที่เกี่ยวกับความตายนั้นมีหลายพิธีด้วยกัน ทั้งนี้เพราะพวกเขาพยายามหาวิถีทางที่จะทำให้วิญญาณของผู้ตายเกิดความสบายใจที่จะอยู่ในโลกใหม่และไม่คิดที่จะกลับมารบกวนหลอกหลอนญาติพี่น้อง พิธีกรรมที่เกี่ยวกับความตายจึงมีหลายขั้นตอนเพื่อป้องกันการกลับมาอีกโดยเฉพาะอย่างยิ่งหญิงใดที่สามีตาย พวกหล่อนจะกลัวกันมากเพราะเกรงว่าสามีที่ตายไปนั้นอาจกลับมาหา และทำให้หล่อนเป็นหมันไม่สามารถมีลูกต่อไปได้ พวกแอฟริกันนิยมการฝังศพเมื่อมีคนตายพวกเขาจะรีบฝังทันที โดยเฉพาะถ้าเป็นกษัตริย์ตายไปพวกเขาจะรีบฝังพระศพพร้อมทั้งทรัพย์สินเงินทองและข้าทาสบริวาร

6. ความเชื่อในผู้นำทางศาสนา

พิธีกรรมหลายอย่างในแอฟริกาอาจไม่จำเป็นต้องพึ่งพวกพระ เช่น การกรวดน้ำให้กับผู้ตาย การสวดมนต์อ้อนวอนขอพรจากดวงวิญญาณ พิธีกรรมที่จะต้องให้พระทำพิธีนั้นต้องเป็นพิธีกรรมที่กระทำในโอกาสพิเศษผู้ที่จะเป็นพระได้นั้นต้องผ่านการฝึกฝนในการทำพิธีกรรมต้องเรียนรู้รหัสพิเศษในลัทธิในศาสนาของตนต้องเรียนรู้ในเรื่องการเต้นรำเพื่อพิธีกรรมบางอย่างและต้องเรียนรู้ในกฎข้อห้ามทางศาสนา

สำหรับหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางศาสนาในแอฟริกา โดยทั่วๆ ไปพวกเขานิยมให้พวกพ่อมด (Witch doctor) เป็นผู้ทำพิธีกรรม โดยเฉพาะเมื่อเวลาที่มีคนเจ็บป่วยพวกพ่อมดใช้เวทมนตร์และสมุนไพรรักษาคนไข้ นอกจากนี้ถ้ามีการย้ายบ้าน พ่อมดอาจจะถูกเชิญให้มาทำพิธี ขับไล่ความชั่วร้ายก่อนที่เจ้าของบ้านจะย้ายเข้าไปอยู่อาศัย พ่อมดมักจะมีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับความเจ็บไข้ของคนในเผ่าหรือมีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการใช้เวทย์มนตร์คาถาอาคม

สำหรับการทำนายเหตุการณ์เป็นหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการใช้เวทมนตร์คาถาอาคมที่เกิดขึ้นในอดีตหรือทำนายเหตุการณ์ที่จะมาถึงในอนาคต เพื่อให้ผู้ถามหาหนทางป้องกันความชั่วร้ายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและในขณะเดียวกันผู้ทำนายสามารถล่วงรู้สาเหตุของความวิบัติที่ได้เกิดขึ้นมาแล้ว

เนื่องจากชนเผ่าแอฟริกันบางพวกยังคงปกครองแบบกษัตริย์ ทำให้เกิดผู้นำทางศาสนาอีกประเภทหนึ่งคือ กษัตริย์ พระองค์เป็นผู้อยู่เหนือกฎหมาย จึงได้รับการยอมรับในฐานะเป็นผู้มีความศักดิ์สิทธิ์มีความสัมพันธ์กับโลกของวิญญาณบรรพชน เมื่อกษัตริย์และราชินีได้รับการสถาปนาอย่างเป็นทางการแล้ว จะถูกเปลี่ยนสถานภาพโดยได้รับการยกย่องว่า

www.webkal.org

เป็นเทวดาและสามารถที่จะเข้าไปในดินแดนของวิญญาณแห่งบรรพชน พระมหากษัตริย์เป็นบ่อเกิดของข้อห้ามต่างๆ เช่น ห้ามมองพระพักตร์ ห้ามแตะหรือจับสิ่งของกษัตริย์ ห้ามยุ่งกับนางสนมและนางกำนัล ผู้ที่เป็นพระมหากษัตริย์จะต้องได้รับการดูแลอย่างดี เพื่อให้มีพระพลานามัยดี เพราะการประชวรของพระมหากษัตริย์เท่ากับความป่วยไข้ของประเทศชาติ เมื่อใดก็ตามที่พระมหากษัตริย์ทรงสวรรคต ข่าวการสวรรคตจะถูกปิดเป็นความลับจนกว่าจะมีการเลือกกษัตริย์องค์ใหม่แและประกาศเป็นทางการ นับแต่วินาทีนั้น พระมหากษัตริย์และพระราชินีจะได้รับการยกย่องเป็นเทพชั้นสูง

ในปัจจุบันนี้ศาสนาดั้งเดิมของชาวแอฟริกันได้ถูกกดดันจากศาสนาอื่นๆ เช่น ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม รวมทั้งแรงกดดันที่มาจากสังคมแบบอุตสาหกรรมทำให้ประชาชนแอฟริกันเหินห่างจากศาสนาดั้งเดิมซึ่งเป็นศาสนาเก่าแก่ของชาติ

อย่างไรก็ตามยังคงมีชาวแอฟริกันบางกลุ่มพอใจที่จะมีวิถีชีวิตและความเชื่อตามแนวทางที่บรรพบุรุษของตนได้เคยปฏิบัติมา

กิจกรรม

หลังจากนักศึกษาได้ศึกษา บทที่ 2 ศาสนาพื้นฐานดั้งเดิม จบโดยสมบูรณ์แล้ว
โปรดทำแบบฝึกปฏิบัติประกอบวิชาศาสนศึกษา บทที่ 2 แล้วจึงศึกษาในบทที่ 3 ต่อไป

www.webkal.org

บทที่ 3

ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

www.webkal.org

เนื้อหาบทที่ 3
ศาสนาพราหม์-ฮินดู

3.1 ประวัติความเป็นมา

3.2 ประวัติศาสดา

3.3 คัมภีร์ในศาสนา

3.4 หลักคำสอนที่สำคัญ

3.5 ตรีมูรติในศาสนาฮินดู

3.6 พระเจ้าสูงสุดของศาสนาฮินดู

3.7 หลักความเชื่อและจุดหมายสูงสุด

3.8 พิธีกรรมที่สำคัญ

3.9 นิกายในศาสนา

3.10 สัญลักษณ์ของศาสนา

3.11 ฐานะปัจจุบันของศาสนา

www.webkal.org

แนวคิด

1. ศาสนาพราหมณ์-ฮินดูเกิดในประเทศอินเดียเมื่อประมาณ 1000 ปีก่อนพุทธศักราช เป็นศาสนาที่มีอายุเก่าแก่ที่สุดในโลก เจ้าลัทธิ หรือผู้แต่งตำรา มีทั้งหมด 19 ท่าน สิ่งเคารพสูงสุด 3 อย่างของศาสนาพราหมณ์-ฮินดูเรียกว่า "ตรีมูรติ" ได้แก่ มหาเทพ 3 องค์ คือ พระพรหม พระนารายณ์ และพระศิวะ

2. คัมภีร์ในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1) ศุรติ ได้แก่ คัมภีร์พระเวททั้ง 4 อันได้แก่ ฤคเวท ยชุรเวท สามเวท และอถรรพเวท 2) สมฤติเป็นคัมภีร์ขั้นสอง เป็นสิ่งที่ถ่ายทอดกันสืบมา มีการแต่งตำราประกอบขึ้นเพื่อช่วยสนับสนุนในการศึกษาคัมภีร์พระเวท เรียกว่า คัมภีร์เวทางคศาสตร์

3. หลักคำสอนของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ที่สำคัญมีอยู่ 3 ประการคือ 1)หลักอาศรม 4 2)หลักปรมาตมัน 3)หลักโมกษะถือว่าเป็นหลักความดีสูงสุดในศาสนา และในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูมีจุดหมายสูงสุดของชีวิตอันเป็นความสงบสุขชั่วนิรันดรอย่างแท้จริง คือ ความกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพระพรหมหรือปรมาตมัน

4. ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู มีสัญลักษณ์คือเครื่องหมายอักษรเทวนาครี เรียกว่า "โอม" ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู มีนิกายอยู่มากมาย นิกายใหญ่ๆ ที่มีผู้นับถืออยู่เป็นจำนวนมากมีอยู่ 3 นิกาย คือ นิกายไวษณวะ นิกายไศวะ และนิกายศักติ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษามองเห็นภาพรวมประเด็นที่เป็นสาระสำคัญทางศาสนาของศาสนาพราหมณ์-ฮินดูได้อย่างสมบูรณ์

2. เพื่อให้นักศึกษาสามารถถ่ายทอดเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของศาสนาประวัติศาสดา คัมภีร์สำคัญในศาสนา หลักคำสอนที่สำคัญในศาสนา หลักความเชื่อและจุดหมายสูงสุดในศาสนาของศาสนาพราหมณ์-ฮินดูได้อย่างถูกต้อง

3. เพื่อให้นักศึกษาสามารถถ่ายทอดเกี่ยวกับพิธีกรรมและวันสำคัญทางศาสนา นิกายในศาสนา สัญลักษณ์ของศาสนา และฐานะปัจจุบันของศาสนาของศาสนาพราหมณ์-ฮินดูได้อย่างถูกต้อง

www.webkal.org

บทที่ 3
ศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู

3.1 ประวัติความเป็นมา

ก่อนที่จะได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ขอทำความเข้าใจในที่นี้ก่อนว่าศาสนาพราหมณ์กับศาสนาฮินดูเป็นศาสนาเดียวกัน เพราะถ้าจะแยกเป็นคนละศาสนาคือเป็นศาสนาพราหมณ์ศาสนาหนึ่ง ศาสนาฮินดูศาสนาหนึ่ง ย่อมหมายความว่าศาสนาพราหมณ์ได้ตายไปแล้ว และศาสนาฮินดูเป็นศาสนาที่เกิดขึ้นใหม่ แต่ในความเป็นจริงนั้นศาสนาพราหมณ์มิได้ตาย และศาสนาฮินดูก็มิได้เกิดขึ้นมาใหม่ แต่ได้พัฒนามาจากศาสนาพราหมณ์ อีกประการหนึ่ง ศาสนิกผู้นับถือศาสนาดังกล่าวตลอดจนผู้นำทางศาสนาก็ได้ให้คำอธิบาย และยอมรับว่าศาสนาพราหมณ์กับศาสนาฮินดูเป็นศาสนาเดียวกัน จึงเรียกรวมกันว่าศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู มีวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์อันยาวนาน นับตั้งแต่ชนชาติอารยันเริ่มถิ่นฐานในชมพูทวีป จนกระทั่งถึงปัจจุบัน ทำให้มีชื่อนับตั้งแต่เริ่มแรก เรียกว่าศาสนาสนาตนะ แปลว่า ศาสนาที่ดำรงอยู่นิจนิรันดร์ ไม่มีวันเสื่อม ต่อมาเกิดคัมภีร์พระเวทจึงเรียกว่า ไวทิกธรรม แปลว่า ธรรมที่ได้จากพระเวท ภายหลังได้เปลี่ยนเป็นอารยธรรม แปลว่าธรรมอันดีงาม เมื่อพวกพราหมณ์มีอิทธิพลทางศาสนาจึงได้ชื่อว่า “ศาสนาพราหมณ์ธรรม” แปลว่า คำสอนของพราหมณาจารย์ จนกระทั่งได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางศาสนาจึงได้ชื่อใหม่ว่า หินทูธรรม หรือ ฮินดูธรรม แปลว่า ธรรมที่สอนลัทธิอหิงสา ซึ่งคำว่าอหิงสานี้แปลว่า การไม่เบียดเบียน

สืบเนื่องมาจากการที่ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ได้เกิดขึ้นและพัฒนามาเป็นเวลาอันยาว นานนี้ ทำให้แนวความคิดทางศาสนาแตกต่างกันออกไปมาก ดังนั้นการที่จะศึกษาศาสนาพราหมณ์-ฮินดูเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและการพัฒนาทางด้านแนวคิดทางศาสนาให้กระจ่างยิ่งขึ้นนั้นเราต้องศึกษาเกี่ยวกับการแบ่งยุคสมัยของศาสนากันก่อน ซึ่งโดยทั่วไปแล้วนักปราชญ์ทางศาสนาได้แบ่งยุคของศาสนาพราหมณ์-ฮินดูออกอย่างกว้างๆ เป็น 3 ยุคด้วยกัน คือ 1) ยุค

www.webkal.org

พระเวท อยู่ในช่วงประมาณ 1,000-100 ปีก่อนพุทธกาล 2) ยุคพราหมณ์ ประมาณ 100 ปีก่อนพุทธกาลถึง พ.ศ. 700 และ 3) ยุคฮินดู ตั้งแต่ พ.ศ. 700 เป็นต้นมา แต่สำหรับในตำราเล่มนี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักศึกษา ในการที่จะได้เห็นถึงพัฒนาการในแง่ประวัติศาสนาได้อย่างชัดเจนและลุ่มลึกไปตามลำดับ จึงขอนำเสนอหลักการแบ่งตามแนวทางของท่านเสถียร โกเศศ และนาคะประทีป[1] โดยแบ่งเป็นยุคสมัยดังนี้ คือ

1. สมัยดึกดำบรรพ์ ระยะเวลาประมาณ 1,000 ปี ก่อนพุทธกาล
2. สมัยพระเวท ระยะเวลาประมาณ 957-475 ปีก่อนพุทธกาล
3. สมัยพราหมณ์ ระยะเวลาประมาณ 257 ปีก่อน พ.ศ. - พ.ศ.43
4. สมัยฮินดูเก่า (ฮินดูแท้) ระยะเวลาประมาณ 57 ปีก่อน พ.ศ. - ต้นพุทธกาล
5. สมัยอุปนิษัท ระยะเวลาประมาณ 57 ปีก่อน พ.ศ. - ต้นพุทธกาล
6. สมัยสูตร ระยะเวลาประมาณ พ.ศ. 60 - พ.ศ. 360
7. สมัยอวตาร ระยะเวลาประมาณ พ.ศ. 220 - พ.ศ. 660
8. สมัยเสื่อม ระยะเวลาประมาณ พ.ศ. 861 - พ.ศ. 1190
9. สมัยฟื้นฟู ระยะเวลาประมาณ พ.ศ. 1200 - พ.ศ. 1740
10. สมัยภักดี ระยะเวลาประมาณ พ.ศ. 1740 - พ.ศ. 2300
11. ศาสนาพราหมณ์-ฮินดูปัจจุบัน ระยะเวลาประมาณ พ.ศ. 2300 - ปัจจุบัน

3.1.1 สมัยดึกดำบรรพ์

ในดินแดนชมพูทวีปนี้ แต่เดิมเป็นที่อาศัยของชนพื้นเมืองเดิมที่เรียกว่าพวกทราวิท หรือดราวิเดียน (Dravidian) หรือพวกมิลักขะ ซึ่งมีเผ่าย่อยต่างๆ อีกหลายเผ่า แต่รูปร่างลักษณะคล้ายกันคือรูปร่างเล็ก ผิวดำ จมูกรั้น ต่อมาพวกอินโด-ยูโรเปียน (Indo-European) หรือพวกอารยัน ซึ่งมีลักษณะผิวขาว จมูกโด่ง รูปร่างสูงใหญ่ ซึ่งเดิมอยู่ในแถบลุ่มแม่น้ำโวลกา แม่น้ำอูราล ทะเลสาบแคสเปียน แล้วได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณลุ่มแม่น้ำสินธุ แม่น้ำคงคา และแม่น้ำยมุนา เมื่อมีกำลังคนมากขึ้น จึงได้แผ่ขยายอำนาจเข้ามายึดครองดินแดนของพวกชาวพื้นเมืองเดิมซึ่งก็คือพวกทราวิทหรือมิลักขะ และได้แบ่งการปกครองออกเป็นระบบ ตลอดจนพัฒนาความเชื่อทางศาสนาโดยยกย่องเทพของตนอยู่เหนือชนพื้นเมืองเดิม ซึ่งแต่เดิมนั้นทั้งพวกมิลักขะและพวกอารยันต่างก็มีศาสนาเดิมของตนอยู่ก่อนแล้ว พวกมิลักขะนับถือธรรมชาติ

[1] อนุมานราชธน พระยา และสารประเสริฐ, พระ. ลัทธิของเพื่อน โดย เสถียร โกเศศ และ นาคะประทีป (นามแฝง), 2500 หน้า 79-168.

www.webkal.org

คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ เชื่อว่าธรรมชาติทั้ง 4 เป็นเทพเจ้า มีตัวตน มีชีวิตจิตใจ ประทับอยู่บนสวรรค์ จึงมีพิธีบวงสรวงเทพเจ้าด้วยไฟ เพราะเชื่อว่าควันไฟที่ลอยขึ้นสู่เบื้องบนนั้น เป็นสื่อนำความประสงค์ของผู้สังเวยไปแจ้งให้เทพเจ้าทราบ และการที่ไฟไหม้เครื่องสังเวยหมดไป คือการเสวยเครื่องสังเวยของเทพเจ้า

ส่วนศาสนาเดิมที่พวกอารยันนับถือก่อนอพยพเข้าสู่อินเดียนั้น ได้แก่ การนับถือธรรมชาติและวิญญาณบรรพบุรุษ ธรรมชาติที่พวกอารยันนับถือว่าเป็นเทพเจ้าคือ

1. พระอินทร์ เป็นเทพผู้บันดาลสรรพสิ่งทั้งหลายให้เกิดขึ้นในโลก
2. พระสาวิตรี เป็นเทพแห่งแสงสว่างและความร้อน
3. พระวรุณ เป็นเทพแห่งความเย็น ความชุ่มชื้น
4. พระยม เป็นเทพแห่งความตาย

ซึ่งพวกอารยันยังถือว่าเทพทั้ง 4 นี้เป็นเทพผู้ศักดิ์สิทธิ์ รักษาทิศทั้ง 4 ของโลกอีกด้วย จึงเรียกว่า โลกบาล พิธีบูชาเทพเจ้าจะกระทำควบคู่กับพิธีบูชาดวงวิญญาณบรรพบุรุษด้วยการนำอาหารไปวางที่พื้นดิน เรียกว่า พลี หลังจากที่ได้เข้ามาทำการปกครองพวกมิลักขะแล้ว ได้ปรับเทพเจ้าที่ตนนับถือเข้ากับเทพเจ้าของถิ่นเดิม โดยสร้างเทพเจ้าอัคนีขึ้นใหม่ เพราะเห็นว่าพวกชาวพื้นเมืองนิยมบูชาไฟ แต่ให้อยู่ในฐานะเป็นเทพบริวารของพระสาวิตรี เพื่อให้พวกพื้นเมืองเดิมสำนึกตนอยู่เสมอว่าอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของพวกอารยัน

3.1.2 สมัยพระเวท

ในระยะเวลานี้พวกอารยันได้สร้างเทพเจ้าขึ้นใหม่หลายองค์ ซึ่งสามารถจัดแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 เทพเจ้าแห่งสวรรค์ ได้แก่ วรุณ สูรยะหรือพระอาทิตย์ สาวิตรี วิษณุ อุษามิตระ อทิติ อรรยมัน และอัศวิน

กลุ่มที่ 2 เทพเจ้าในอากาศ ได้แก่ วาตะ อินทระ รุทระ ปรรชันยะ มารุต

กลุ่มที่ 3 เทพเจ้าบนพื้นโลก ได้แก่ อัคนี โสม และยม

และมีการฆ่าสัตว์บูชายัญรวมทั้งการถวายน้ำโสมประกอบกับการขับกล่อม พิธีกรรมในสมัยนี้จึงมีความซับซ้อนมากขึ้น ทำให้เกิดคนกลุ่มหนึ่งขึ้นมาคือพวกพราหมณ์ มีหน้าที่ทำพิธีกรรม พราหมณ์จึงมีอำนาจมากขึ้น และทำหน้าที่แตกต่างกันไปดังนี้

www.webkal.org

พวกที่ 1	ทำหน้าที่บูชาเทพ	เรียกว่า	พราหมณ์โหรตา
พวกที่ 2	ทำหน้าที่สวดขับกล่อม	เรียกว่า	พราหมณ์อุทคาดา
พวกที่ 3	ทำหน้าที่จัดพิธีกรรมตามลัทธิ	เรียกว่า	พราหมณ์อธวรรยุ

พราหมณ์ทั้ง 3 พวกนี้ จะปฏิบัติหน้าที่ของตนต่อเนื่องกันตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีพวกพราหมณ์อีกพวกหนึ่งเรียกว่า "พรหมา" เป็นผู้เชี่ยวชาญในการประกอบพิธีกรรม ทำหน้าที่ควบคุมบูชายัญให้ถูกต้องตามคัมภีร์พระเวท ในแต่ละครั้งที่ทำพิธีบูชาเทพเจ้าต้องมีการเชิญวิญญาณบรรพบุรุษมาร่วมพิธีด้วยเสมอ สมัยนี้เป็นสมัยที่พราหมณ์แข่งขันกันสร้างศรัทธา จึงมีการคิดค้นพิธีกรรมเพื่อสร้างความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์และสงวนรูปแบบเคล็ดลับเฉพาะกลุ่มของตนเท่านั้น สถานศึกษาของพวกพราหมณ์จึงได้เกิดขึ้น

การที่ยุคนี้ได้ชื่อว่ายุคพระเวท เพราะพวกพราหมณ์ได้ประมวลบทสวดขับต่างๆ โดยรวบรวมไว้เป็นหมวดหมู่ จึงเกิดเป็นคัมภีร์ทางศาสนาขึ้นมาเป็นฉบับแรก เรียกว่า **"ฤคเวท"** เป็นคำฉันท์สำหรับสวดอ้อนวอนและสรรเสริญพระเจ้า ตลอดจนเป็นบทสวดขับกล่อมสำหรับพิธีถวายน้ำโสมและโศลกผสมร้อยแก้วอธิบายวิธีประกอบพิธีกรรมบวงสรวงพระเจ้า คัมภีร์นี้พวกพราหมณ์เชื่อว่าเป็นศรุติ คือเป็นเสียงทิพย์ที่ได้ยินมาจากพรหมซึ่งเป็นพระเจ้าผู้สร้างโลกสร้างมนุษย์และสร้างบรรพบุรุษของพราหมณ์

ต่อมาพราหมณาจารย์ได้เลือกคัดบทที่ผูกไว้เป็นมนต์ สวดขับในคัมภีร์ฤคเวทเอามาจัดใหม่เป็นอีกหมวดหนึ่ง เพื่อเป็นคู่มือของพราหมณ์อุทคาดาในการทำพิธี หมวดที่คัดออกมานี้เรียกว่า **สามเวท** ใช้สวดในพิธีบูชาน้ำโสมแก่เทพเจ้า

นอกจากนี้ ยังมีคู่มืออีกหมวดหนึ่งคัดเอาแต่หมวดมนต์โศลก และหมวดคำร้อยแก้วซึ่งว่าด้วยพิธีทำพลีกรรมมารวมกัน สำหรับให้พวกพราหมณ์อัธวรรยุใช้ในพิธี เรียกหมวดนี้ว่า **"ยชุรเวท"**

ดังนั้นเมื่อรวมฤคเวทกับสามเวทในภายหลังแล้ว จึงเรียกว่า **ไตรเพท**

ยุคพระเวทนี้สิ้นสุดลงเมื่อกำเนิดเทพเจ้าองค์ใหม่คือ **พระพรหม**

แล้วที่สำคัญมากอีกเรื่องหนึ่งในสมัยพระเวท คือการแบ่งบุคคลในสังคมออกเป็น 4 ประเภท เรียกว่า วรรณะ คำว่า วรรณะ แปลว่าสีผิว สันนิษฐานว่าการแบ่งชั้นคนในระยะแรกคงถือตามสีผิว ซึ่งแต่เดิมมีเพียง 2 วรรณะ คือพวกผิวดำ ได้แก่พวกทราวิท(ดราวิเดียน) ซึ่งเป็นชน

www.webkal.org

พื้นเมืองเดิมกับพวกผิวขาว ได้แก่พวกอารยันที่เข้ามารุกรานและตั้งถิ่นฐานในอินเดียในยุคพระเวทตอนต้น ซึ่งในเวลาต่อมาได้แบ่งออกเป็น 4 วรรณะ คือ

1. วรรณะพราหมณ์ มีหน้าที่ติดต่อกับเทพเจ้า สั่งสอนศาสนาและประกอบพิธีกรรมแก่ประชาชนทุกวรรณะ นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ศึกษาจดจำและสืบต่อคัมภีร์พระเวท และเป็นปุโรหิตให้แก่กษัตริย์ พวกพราหมณ์ถือว่าพวกตนเป็นวรรณะสูงสุดในสังคม เพราะเกิดจากพระโอษฐ์ของพระผู้เป็นเจ้าตามที่อ้างไว้ในคัมภีร์พระเวท

2. วรรณะกษัตริย์ ได้แก่พวกนักรบ ทำหน้าที่ป้องกันชาติบ้านเมืองและทำศึกสงครามขยายเขตแดน ในคัมภีร์ฤคเวทกล่าวว่าวรรณะกษัตริย์เกิดจากพระพาหา (แขน) ของพระผู้เป็นเจ้า

3. วรรณะแพศย์ เป็นวรรณะของคนส่วนใหญ่ในสังคม ได้แก่ผู้ประกอบพาณิชยกรรม เกษตรกรรม และศิลปหัตถกรรมต่างๆ วรรณะแพศย์เกิดจากพระโสณิ (ตะโพก) ของพระผู้เป็นเจ้า

4. วรรณะศูทร เป็นวรรณะของพวกกรรมกร ผู้ทำงานรับจ้างที่ต้องใช้แรงงานแบกหามหรือให้บริการแก่วรรณะอื่นๆ วรรณะศูทรถือเป็นวรรณะต่ำสุด เพราะเกิดจากพระบาทของพระผู้เป็นเจ้า

ในสมัยพระเวท คนในสังคมส่วนใหญ่จะอยู่ในวรรณะแพศย์ แต่ในปัจจุบันวรรณศูทร มีมากที่สุดคือ 61% ของอินเดียทั้งหมด และคนพวกนี้ได้แก่พวกคนชั้นกรรมาชีพ โสเภณี และกรรมกร

นอกจากนี้ ยังมีพวกนอกวรรณะ ซึ่งเกิดจากการแต่งงานข้ามวรรณะ เรียกว่า จัณฑาล พวกนี้เป็นที่รังเกียจของทุกวรรณะ การแบ่งวรรณะดังกล่าวคงเกิดจากการแบ่งแยกพวกหมู่ตามเผ่าพันธุ์ด้วย ปราชญ์สันนิษฐานว่าพวกนักบวชและพ่อค้าเผ่าอารยันได้กลายเป็นวรรณะพราหมณ์ กษัตริย์ และแพศย์ พวกทาสของอารยันได้กลายมาเป็นวรรณะศูทร ส่วนพวกเจ้าถิ่นชมพูทวีปแต่เดิม และชนเผ่าล้าหลังอื่นๆ เป็นพวกนอกวรรณะ และค่อยๆ ถูกจัดรวมเข้าในวรรณะต่ำ

ในคัมภีร์มนูธรรมศาสตร์ มีความหมายแสดงไว้ว่าวรรณะพราหมณ์ กษัตริย์ และแพศย์เป็นอารยะ ส่วนวรรณะศูทรและนอกนั้นเป็นอนารยะ ซึ่งการแบ่งชั้นตามระบบวรรณะของสังคมฮินดูนี้เป็นเครื่องมือสงวนและจำกัดสิทธิ์ในการประกอบอาชีพ และกิจการทั้งหลาย

www.webkal.org

3.1.3 สมัยพราหมณ์

ในสมัยนี้ พวกอารยันได้ยึดครองตอนเหนือของอินเดียทั้งหมด จึงเกิดเป็นแว่นแคว้นต่างๆ แต่ละแคว้นต่างมีอิสระไม่ขึ้นต่อกัน เช่นแคว้นปัญจาละ แคว้นอโยธนา แคว้นกุรุเกษตร เป็นต้น พระราชาและขุนนางผู้ใหญ่ต่างก็มีกรรมสิทธิ์ครอบครองที่ก่อจึงใช้ชีวิตอย่างมั่งคั่งฟุ่มเฟือย ส่วนชนชั้นกลางที่ไม่มีที่ดินต่างไปประกอบอาชีพค้าขายจนร่ำรวย พวกพื้นเมืองเดิมที่อยู่ใต้อำนาจของอารยันซึ่งเรียกว่า ทัสยุ ได้กลายเป็นชนชั้นศูทร ซึ่งเป็นชั้นต่ำที่ชาติอารยันทุกชั้นจะร่วมสมาคมไม่ได้

เนื่องจากพวกอารยันเชื่อในความขลังความศักดิ์สิทธิ์ของพระผู้เป็นเจ้า และการทำพิธีพลีบูชาเพราะเหตุว่าถ้าการประกอบพิธีกรรมเป็นไปอย่างถูกต้องจนเป็นที่พอพระทัยของพระเจ้าแล้วจะทรงเมตตาประทานพรให้สมปรารถนาและถ้าผู้ประกอบพิธีกรรมมีความมานะพากเพียรจนถึงที่สุดก็อาจเปลี่ยนสถานภาพจากมนุษย์ธรรมดาไปเป็นเทพเจ้าได้ ในยุคสมัยนี้พราหมณ์เป็นผู้มีอิทธิพลสูงสุดในจิตใจของประชาชน เพราะเป็นผู้ผูกขาดความรู้ในการประกอบพิธีกรรมและสามารถติดต่อกับพระเจ้าได้เพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น และผลจากการยกย่อง สถานภาพของพราหมณ์ได้ทำให้เกิดค่านิยมในการประพฤติพรหมจรรย์ และเชื่อกันว่าสามารถยกสถานะให้เท่าเทียมกับพระราชาได้ จึงเกิดการสละครอบครัวและทรัพย์สมบัติออกบวชกันเป็นจำนวนมาก ทำให้มีลัทธิใหม่ๆ เกิดขึ้น สมัยนี้จึงได้ชื่อว่าสมัยพราหมณะหรือพราหมณ์

หน้าที่ของพราหมณ์

พวกพราหมณ์เป็นชนชั้นสำคัญของสังคม มีหน้าที่เฉพาะที่ชนชั้นอื่นไม่สามารถทำหน้าที่แทนได้ มีดังนี้คือ

1. เป็นผู้ทำพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งมีระบบแบบแผนที่ซับซ้อนยิ่ง เช่นพิธีกรรมในการราชาภิเษกที่เรียกว่า ราชสยะ พิธีปล่อยม้าอุปการ เรียกว่า อัศวเมธ และบุรุษเมธ อันเป็นการบูชายัญมนุษย์ ซึ่งพิธีเหล่านี้คนทั่วไปไม่อาจทำให้ถูกต้องโดยลำพังได้

2. เป็นผู้อธิบายเทพเจ้าองค์ใหม่ที่เกิดขึ้น คือ พระพรหม เพราะแต่เดิมมาพวกพราหมณ์ยกย่องพระอินทร์บ้าง พระรุทระบ้าง ต่อมาภายหลังความคิดได้เปลี่ยนแปลงไป โดยยกให้พระพรหมเป็นเทพสูงสุดแต่เพียงองค์เดียว เพราะเป็นผู้สร้างโลกและสรรพสิ่ง ทรงสถิตอยู่ในทุกๆ สิ่ง พราหมณ์จึงต้องมีหน้าที่อธิบายให้ประชาชนเข้าใจ ได้รู้ซึ้งถึงอันติมสัจจ์และมรรควิธีที่จะเข้าถึงด้วยการทำความดีและการบำเพ็ญตบะ

www.webkal.org

นอกจากพระพรหมแล้ว ยังมีเทพเจ้าที่เกิดใหม่อีก 2 องค์ คือ พระศิวะ ซึ่งแต่เดิมเป็นเทพแห่งภูเขา และพระวิษณุ แต่เดิมเป็นเทพแห่งทะเลและมหาสมุทร

3. เป็นผู้สร้างคัมภีร์ใหม่ 2 คัมภีร์ คือ

คัมภีร์อรัณยกะ (บทเรียนในป่า) เป็นคู่มือสำหรับผู้สละเรือนประพฤติพรหมจรรย์ ไปใช้ชีวิตในป่า เรียกว่า **"วานปรัสถ์"** บุคคลเหล่านี้มีชีวิตอยู่อย่างโดดเดี่ยวตามลำพังในบรรณศาลา หรืออาจอยู่รวมเป็นกลุ่มในอาศรม นุ่งห่มด้วยเปลือกไม้หรือหนังสัตว์ ขมวดผม มวยสูง ใช้ชีวิตในป่าโดยอาศัยผลไม้และบำเพ็ญตบะด้วยการทรมานร่างกายเพื่อชำระวิญญาณให้บริสุทธิ์ อันเป็นวิธีที่เชื่อกันว่าจะช่วยให้เข้าถึงพรหมและมีอิทธิฤทธิ์เหนือเทวดาและมนุษย์ ผู้ที่ประสงค์จะบวชเป็นฤาษีจำเป็นต้องศึกษาความรู้เบื้องต้นก่อนจึงเกิดคัมภีร์อรัณยกะขึ้นมา

คัมภีร์อาถรรพเวท ประกอบด้วยคาถาต่างๆ ใช้เสกเป่าทำความอัปมงคลและสร้างสวัสดิมงคล คัมภีร์เล่มนี้ต่อมาได้ถูกจัดเป็นคัมภีร์เล่มที่ 4 ต่อจากไตรเพท จุดประสงค์ของการสร้างเพื่อปลูกฝังความเลื่อมใสศรัทธาในศาสนาพราหมณ์ให้ลึกซึ้ง เพราะปลายยุคศาสนาพราหมณ์ต้องเผชิญหน้ากับความรุ่งเรืองของพุทธศาสนาซึ่งเป็นคู่แข่งที่สำคัญ

ผลที่เกิดจากคนในสังคมทำหน้าที่ต่างกันทำให้เกิดการแบ่งชนชั้นวรรณะ โดยพวกพราหมณ์เป็นผู้ทำหน้าที่นี้ ซึ่งมีทั้งหมด 4 วรรณะ คือ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร และพราหมณ์ยังได้สร้างความเชื่อที่ว่าพระพรหมเป็นผู้สร้างมนุษย์ ตลอดจนกำหนดหน้าที่ต่างๆ ขึ้นมาเพื่อสันติสุขในการอยู่ร่วมกันวรรณะกษัตริย์เป็นวรรณะที่สร้างจากพระพาหาของพระพรหม วรรณะพราหมณ์สร้างจากพระโอษฐ์ของพระพรหม วรรณะแพศย์สร้างจากพระโสณีของพระพรหม และวรรณะศูทรสร้างจากพระบาทของพระพรหม สำหรับผู้ที่เกิดนอกวรรณะทั้ง 4 ดังได้กล่าวมาแล้วนั้นเรียกว่า "วรรณสังกร"

3.1.4 สมัยฮินดูเก่า (ฮินดูแท้)

ในสมัยนี้อินเดียตอนเหนือตกเป็นของชาติอารยันทั้งหมด ภาคเหนือของอินเดียจึงเจริญเติบโตและมั่งคั่ง อาณาจักรสำคัญของพวกอารยันในสมัยนี้มี 4 แห่ง คือ แคว้นอวันตี แคว้นวังสะ แคว้นโกศล และแคว้นมคธ สมัยนี้เป็นสมัยแรกที่กำเนิดปรัชญา ซึ่งถือได้ว่าเป็นแก่นแท้ของศาสนาพราหมณ์ซึ่งพราหมณาจารย์ทั้งหลายเป็นผู้คิดขึ้น และในช่วงระยะเวลาดังกล่าวนี้เองที่ลัทธิศาสนานี้ซึ่งมีชื่อเดิมว่าศาสนาพราหมณ์ได้กลายมาเป็นศาสนาฮินดู พวกพราหมณาจารย์ได้ช่วยกันปรับปรุงลัทธิของตนจนได้รับความนิยมแพร่หลาย สถานศึกษาของ

www.webkal.org

นักบวชพราหมณ์ได้พัฒนาให้เจริญมากขึ้นจนกลายเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาอยู่ที่เมืองตักสิลาเป็นที่ชุมนุมของพวก ทิศาปาโมกข์

อนึ่ง ในสมัยนี้ ได้มีการกำหนดความสำคัญของเทพเจ้ากันใหม่ตามความนิยมของสังคม "พรหมา" ได้รับการยกย่องให้เป็นองค์แห่งความแท้จริงองค์เดียว ซึ่งประทานความรู้ให้เราสามารถเห็นแจ้งได้ บรรดาทวยเทพทั้งหลายเป็นลักษณะที่ปรากฏขึ้นชั่วคราวของพระผู้ทรงความเป็นหนึ่ง แม้จะถือว่าพรหมาเป็นอันติมสัจจ์ แต่ประชาชนส่วนมากยังคงยอมรับนับถือทวยเทพเหมือนเดิม เพราะลักษณะของพรหมานั้นยากที่ชาวบ้านสามัญจะพลอยคิดตามได้

ในด้านความคิด เรื่องการเกิดและการตายได้ถูกอธิบายว่า การที่มนุษย์ต้องเวียนว่ายตายเกิดในสภาพต่างๆ กัน เพราะกรรมเก่า (ซึ่งหมายถึงการกระทำดีและชั่ว) พรหมาเป็นศูนย์รวมและเป็นต้นกำเนิดแห่งวิญญาณทั้งปวง สิ่งมีชีวิตทั้งหลายล้วนถือกำเนิดมาจากพรหม วิญญาณทุกดวงที่แยกออกมาจากพรหมอาจเข้าสิงสถิตในร่างกายของเทวดา มนุษย์ สัตว์ หรือพืชก็ได้ ทุกครั้งที่ร่างเดิมแตกดับจากสภาพใดสภาพหนึ่งไปอุบัติในร่างใหม่เรียกว่า ภพ หรือชาติหนึ่ง ตราบใดที่ยังต้องเวียนว่ายตายเกิดไม่ว่าจะเกิดอะไรก็ตามคงต้องผจญกับความทุกข์เรื่อยไป เมื่อใดก็ตามที่วิญญาณหลุดพ้นจากภาวะเวียนว่ายตายเกิดเรียกว่า โมกษะ วิญญาณดวงนั้นจะกลับไปรวมกับพรหมเช่นเดิม การที่จะหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดได้ก็ด้วยการยุติการกระทำกรรมทั้งดีและชั่ว

ความคิดในเรื่องวันสิ้นโลกได้ถูกเชื่อกันว่าโลกที่พรหมาสร้างมีกำหนดอายุขัย เมื่อครบกำหนดอายุขัยจะมีการล้างโลกแล้วสร้างโลกขึ้นใหม่ ระยะเวลานับแต่สร้างโลกจนถึงล้างโลกเรียกว่า "กัลป์" ในหนึ่งกัลป์แบ่งเป็น 4 ยุค คือ กฤตยุค เตรตายุค ทวาปรยุค และกลียุค ยุคทั้ง 4 รวมกันเรียกว่า "มหายุค" แต่ละยุคเวลาจะสั้นลงๆ ตามลำดับ พร้อมกันนั้นความดีงามในโลกก็ลดลงตามลำดับเช่นกัน คือ

1. กฤตยุค (เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า สัตยยุค) เป็นยุคแห่งสัจธรรมอันบริสุทธิ์ มีแต่พรหมันเพียงพระองค์เดียว ไม่มีความโลภ โกรธ หลง ความคดโกงและความทุกข์ ผู้ใดปรารถนาสิ่งใดย่อมได้สิ่งนั้น

2. เตรตายุค สัจธรรมเสื่อมลงจากกฤตยุค 1 ใน 4 ไม่มีการประกอบพิธีกรรม มนุษย์ปฏิบัติธรรมเพื่อหวังอานิสงส์ จากการปฏิบัติธรรมนั้น

3. ทวาปรยุค สัจธรรมเสื่อมลงครึ่งหนึ่งของสมัยกฤตยุค มนุษย์เริ่มประสบภัยจากความเจ็บป่วย เกิดตัณหา นิยมทำความชั่ว และมีพิธีล้างความชั่ว พระเวททั้ง 4 เกิดในยุคนี้ แต่ไม่ได้

www.webkal.org

รับความสนใจจากมนุษย์

4. กลียุค (ยุคสุดท้าย) สัจธรรมเหลือเพียง 1 ใน 4 ของยุคแรก มนุษย์ไม่สนใจเรื่องศีลธรรม ตกเป็นทาสของราคะ โทสะ โมหะ

ประชาชนที่อยู่ในวรรณะกษัตริย์ พราหมณ์ และแพศย์ ทุกคนต้องส่งบุตรเข้ารับการศึกษาในสถานศึกษาแห่งใดแห่งหนึ่งของพราหมณ์ก่อนเริ่มการศึกษา นักบวชพราหมณ์จะทำพิธีเสกเป่ามนตร์และคล้องเส้นด้ายมงคลศักดิ์สิทธิ์ เรียกว่า สายธุรำ เฉวียงบ่า พิธีนี้เรียกว่า ยัชโญปวีต ผู้ผ่านการทำพิธีดังกล่าวนี้แล้วถือว่าเป็นผู้เกิดใหม่อีกครั้งหนึ่ง เรียกว่า ทวิชะ แปลว่า ผู้เกิดสองครั้ง

3.1.5 สมัยอุปนิษัท

ในสมัยนี้เป็นช่วงระยะเวลาของการพยายามค้นหาทางหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด ทำให้เกิดเจ้าลัทธิที่มีความเห็นแตกต่างกันเป็น 4 พวกคือ

พวกที่ 1 เป็นพวกที่เชื่อในผลแห่งญาณ คือ ความรู้แจ้ง

พวกที่ 2 เป็นพวกที่เชื่อในผลแห่งการทำพลีบูชายัญ

พวกที่ 3 เป็นพวกที่เชื่อในผลของการบำเพ็ญตบะ ทรมานกาย-ใจ

พวกที่ 4 เป็นพวกที่เชื่อว่าการปฏิบัติให้หลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดนั้น ต้องพึ่งตัวเอง หาใช่การสวดมนต์อ้อนวอน บูชาเทพเจ้า และสิ่งที่อยู่ในโลกนี้ล้วนเป็นมายาสกัดกั้นจิตไม่ให้เข้าถึงจุดหมายปลายทางซึ่งเป็นนามธรรม ดังนั้นการปฏิบัติอย่างเข้มงวดเพื่อละโลกียวิสัยสามารถกระทำด้วยการบำเพ็ญตบะและการบำเพ็ญฌาน ซึ่งอาจจะปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทำไปพร้อมๆ กันทั้งสองอย่าง ทำให้เกิดนักบวช 3 พวกคือ “ปริพาชก” แปลว่า ผู้เร่ร่อน “ภิกขุ” แปลว่า ผู้ขอ และ “สันยาสี” แปลว่า ผู้สละ

สำหรับพวกที่เชื่อในผลแห่งญาน(คือปัญญาซึ่งทำให้เกิดการรู้แจ้ง)ได้เกิดนักคิดที่มีชื่อเสียง 3 พวก คือ ปรัชญาอุปนิษัทของพราหมณ์ ศาสนาเชนของมหาวีระ และศาสนาพุทธของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พวกพราหมณ์ในลัทธิอุปนิษัท ได้สร้างคัมภีร์อุปนิษัทว่าด้วยปรมาตมันและการเข้าถึงโมกษะ คัมภีร์อุปนิษัทนี้ได้ใช้เป็นตำราเรียนภาคสุดท้ายต่อจากพระเวท เรียกชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า เวทานตะ แปลว่า ที่สุดแห่งพระเวท

แม้ว่าอุปนิษัทจะเป็นส่วนหนึ่งของพระเวท แต่ในทางปรัชญานั้น อุปนิษัทต่างจากพระเวท

www.webkal.org

ซึ่งแต่ก่อนเพราะปรัชญาในพระเวทเชื่อพระเจ้าหลายองค์และเน้นยัญพิธี บวงสรวงด้วยการนำสัตว์มาสังหารพร้อมเครื่องสังเวยอื่นๆ ส่วนปรัชญาในอุปนิษัทโน้มเอียงมาทางเอกนิยม (Monism) ซึ่งเชื่อในหลักความจริงอันสูงสุดว่ามีเพียงหนึ่งเดียวคือ พรหมัน ซึ่งเป็นบ่อเกิดของจักรวาลและสรรพสิ่งทั้งหลาย หน้าที่ของมนุษย์ก็คือการศึกษาและปฏิบัติให้เข้าถึงเอกภาวะนี้จึงจะเรียกว่าได้บรรลุถึงโมกษะ อุปนิษัทนี้อาจนับได้ว่าเป็นรากฐานของปรัชญาในภควัทคีตา

นักบวชพราหมณ์ที่ประสงค์บำเพ็ญพรตเป็นดาบสต้องศึกษาคัมภีร์อรัณยกะ ส่วนผู้ที่จะเป็นปริพาชก หรือสัณยาสี ต้องศึกษาคัมภีร์อุปนิษัท (เวทานตะ) ซึ่งถือกันว่าเป็นศรุติหรือคำบอกเล่าจากพระเจ้าโดยตรง และจะเปิดเผยแก่บุคคลในวรรณะอื่นไม่ได้เด็ดขาด ผู้ใดฝ่าฝืนถือเป็นบาปอย่างมหันต์

นอกจากคัมภีร์ที่เป็นศรุติแล้ว ก็ยังมีคัมภีร์ที่ไม่ใช่ศรุติซึ่งเกิดขึ้นในสมัยนี้อีกมากมายหลายเล่ม เรียกว่า สมฤติ คือใช้สำหรับระลึกทรงจำสืบเป็นหลักการย่อๆ และในตอนปลายยุคนี้ได้เกิดร้อยกรองที่ชื่อ “รามายณะ” ซึ่งแต่งโดยฤๅษีวาลมิกี มีทั้งหมด 5 กัณฑ์ พระรามซึ่งเป็นตัวเอกของเรื่องในสมัยนี้เป็นเพียงวีรบุรุษคนสำคัญเท่านั้น ยังไม่ใช่พระวิษณุอวตาร ซึ่งเข้าใจกันว่าอาจจะนำมาดัดแปลงเพิ่มเติมกันเองในภายหลัง

3.1.6 สมัยพระสูตร (สุตตะ)

เป็นระยะเวลาที่พวกอารยันขยายลงไปทางใต้ของอินเดีย พร้อมกับนำความเชื่อแบบฮินดูไปเผยแพร่ด้วย ยุคนี้มีพุทธศาสนาเป็นคู่แข่งสำคัญ เพราะเป็นสมัยที่พระเจ้าอโศกมหาราชทรงฟื้นฟูพระพุทธศาสนา ความเคลื่อนไหวที่สำคัญของศาสนาฮินดูในยุคนี้ ได้แก่

กระแสที่ 1 ศาสนาฮินดูแผ่ขยายตลอดทั่วภาคใต้ของอินเดีย พวกพราหมณ์จึงได้รับการยอมรับนับถือเช่นเดียวกับทางภาคเหนือ

กระแสที่ 2 วรรณกรรมเรื่องภารตะ ได้มีการแต่งต่อเติมจนกลายเป็น “มหาภารตะ” และได้รับความนิยม

กระแสที่ 3 พราหมณาจารย์ได้ทำตำราเรียนสำหรับกุลบุตรพราหมณ์ เพื่อใช้ศึกษาในโรงเรียน ตำราดังกล่าวได้ถูกผูกเป็นอรรถ ประมวลใจความให้สั้นที่สุดเพื่อทรงจำได้เร็ว ตัวอรรถนี้เรียกว่า สูตร ซึ่งถูกผูกขึ้นมาเป็นหัวข้อประมวลศิลปวิทยาทุกประเภท แบ่งเป็น 6 ประเภท รวมเรียกว่า เวทางค์ หรือองค์แห่งเวท ได้แก่

www.webkal.org

ศึกษาศาสตร์ เป็นวิชาที่ว่าด้วยการออกเสียง และวิธีอ่านพระเวทให้มีเสียงเสนาะ

ไวยากรณ์ศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยการออกเสียง การแปลและตีความ

นิรุกติศาสตร์ เป็นวิชาที่ว่าด้วยที่มาและความหมายของศัพท์ที่ใช้ในพระเวท

ฉันทศาสตร์ เป็นวิชาที่ว่าด้วยการประพันธ์บทร้อยกรอง ตลอดจนกฎของกวีนิพนธ์

โชยติสศาสตร์ เป็นวิชาที่ว่าด้วยดาราศาสตร์และโหราศาสตร์

กัลปศาสตร์ เป็นวิชาที่ว่าด้วยพิธีกรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี

ในวิชาทั้ง 6 ศาสตร์นี้ กัลปศาสตร์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด เพราะประกอบด้วยสูตร 3 สูตร คือ เศราตสูตร เป็นสูตรที่เกี่ยวกับพิธีกรรม คฤหสูตร เป็นสูตรที่เกี่ยวกับพิธีประจำบ้าน และธรรมสูตร เป็นข้อปฏิบัติสำหรับประชาชนทุกวรรณะ

3.1.7 สมัยอวตาร

ในสมัยนี้เป็นช่วงระยะเวลาที่เกิดเหตุการณ์จลาจลในอินเดียต่อเนื่องกันมาเป็นเวลานาน เพราะชิงอำนาจกันเองภายในประเทศ อีกทั้งยังถูกศัตรูนอกประเทศรุกรานผลัดเปลี่ยนกันเข้าปกครองอินเดีย ผู้ปกครองบางคนก็นิยมศาสนาฮินดู บางคนก็ศรัทธาศาสนาเชน และบางคนก็เลื่อมใสพุทธศาสนา พวกใดเป็นใหญ่ก็จะฟื้นฟูศาสนาที่ตนนับถือขึ้นมา ซึ่งตอนปลายของยุคนี้อินเดียตกอยู่ภายใต้การปกครองของราชวงศ์กุษาณะ ซึ่งเป็นสาขาหนึ่งของพวกตาตง้วยจี (ตุรกีสาขาเดิม) ซึ่งมีภูมิลำเนาตอนกลางทวีปเอเชีย กษัตริย์ที่สำคัญของราชวงศ์นี้คือ พระเจ้า-กนิษกะทรงอุปถัมภ์พระพุทธศาสนา พวกฮินดูจึงต้องพัฒนาลัทธิของตนเพื่อแข่งขันกับพระพุทธศาสนา การแข่งขันนี้เป็นเหตุให้ต่างฝ่ายต่างรับเอาหลักธรรมของฝ่ายตรงข้ามเข้ามาในลัทธิของตน ประกอบกับพวกฮินดูได้เกิดแตกแยกเป็นนิกายใหม่ มีการสร้างเทพเจ้าใหม่ๆ ขึ้นมา

พระรามและพระกฤษณะ ซึ่งแต่เดิมเคยนับถือแค่เป็นวีรบุรุษเท่านั้น ได้ถูกยกขึ้นให้มีความศักดิ์สิทธิ์เป็นพระวิษณุ ผู้อวตารลงมา ลัทธิฮินดูที่นับถือพระวิษณุก็เฟื่องฟูขึ้นมา คนสำคัญที่เป็นหัวหน้าในนิกายนี้เรียกว่า “นิกายภาควัต” แปลว่า “บูชาพระภควานพระผู้ควรบูชา”

ส่วนพวกที่นับถือพระศิวะก็ไม่ยอมแพ้ ได้ยกพระศิวะให้สำคัญยิ่งขึ้น โคซึ่งเป็นพาหนะถูกยอมรับนับถือว่าเป็นโคศักดิ์สิทธิ์ ศิวลึงค์ได้ถูกยกเป็นของศักดิ์สิทธิ์ควรแก่การบูชา ในขณะเดียวกันได้เกิดลัทธิทั้งหกขึ้นในยุคนี้ พวกพราหมณ์ได้รับปรัชญาทั้งหกนี้เข้ามาไว้ในศาสนาของตนเรียก “ษัททรรศนะ” หรือทัศนะทั้งหก ซึ่งแต่ละลัทธิก็มีความต่อเนื่องกันเป็นคู่ๆ จึงจัด

www.webkal.org

แบ่งออกเป็น 3 คู่ ดังนี้คือ

คู่ที่หนึ่ง	ปรัชญานยายะ	เจ้าลัทธิคือ ท่านโคตมะ
	ปรัชญาไวเศษิกะ	เจ้าลัทธิคือ ท่านกณาทะ
คู่ที่สอง	ปรัชญาสางขยะ	เจ้าลัทธิคือ กาปิละ
	ปรัชญาโยคะ	เจ้าลัทธิคือ ปตาญชลี
คู่ที่สาม	ปรัชญามีมามสา หรือปูรวมิมางสา เจ้าลัทธิคือ ไชมินิ	
	ปรัชญาเวทานตะ หรืออุตตรมิมางสา เจ้าลัทธิคือ พาทรายณ์ หรือ วยาส	

คู่ที่หนึ่ง

นยายะ (Nyaya)

เป็นระบบปรัชญาที่ค้นหาความเป็นจริง โดยการวิเคราะห์และโต้แย้งเชิงตรรกวิทยา ผู้เป็นศาสดาของปรัชญาในระบบนี้คือ "โคตมะ" ผู้แต่ง "นยายะสูตร" ซึ่งสันนิษฐานกันว่าคัมภีร์เล่มนี้อาจจะแต่งขึ้นเมื่อประมาณศตวรรษที่ 3 ก่อนคริสตกาล และเป็นคัมภีร์ที่พิสูจน์สิ่งต่างๆ ว่าเป็นจริงทางตรรกวิทยา จึงมีลักษณะเป็นปรัชญาประเภทสัจจปรมาณูนิยม (Atomistic realism)

ไวเศษิกะ (Vaisesika)

ศาสดาผู้ก่อตั้งลัทธินี้ก็คือ กณาทะ หรือ กัสสยป ผู้เขียน "ไวเศษิกะสูตร" ซึ่งเป็นคัมภีร์ที่เชื่อกันว่ามีลักษณะเป็นอเทวนิยม (non-theistic) เพราะไม่ได้อ้างถึงพระเจ้าเลย แต่ได้กล่าวถึงความมีอยู่ของปรมาณูแห่งธาตุต่างๆ ซึ่งมีจำนวนนับไม่ถ้วน ทัศนะนี้จึงคล้ายกับปรัชญานยายะแต่ต่างกันตรงที่ไวเศษิกะเน้นหนักไปในทางอภิปรัชญา ในขณะที่นยายะพัฒนาแนวคิดไปในทางตรรกวิทยาและญาณวิทยา ไวเศษิกะจึงเป็นแบบพหุนิยม (pluralistic)

นอกจากนี้ไวเศษิกะยังมีทัศนะคล้ายกับนยายะในเรื่องของกฎแห่งสังสารวัฏ คือเชื่อในเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด โดยมีอวิชชาเป็นสาเหตุ การที่จะหลุดพ้นหรือเข้าสู่โมกษะได้นั้นจะต้องมีความรู้แจ้งในความเป็นจริง ไม่หลงติดในความสุขและหลบหลีกจากความทุกข์ โดยหยุดกระทำกรรมเพื่อว่าผลของกรรมใหม่จะได้ไม่เกิดขึ้น และผลของกรรมเก่าก็จะหมดไปในที่สุด เมื่อนั้นชีวาตมัน ซึ่งเป็นวิญญาณบริสุทธิ์ก็จะหลุดจากห่วงกรรมเข้าสู่โมกษะ (การหลุดพ้น)

www.webkal.org

คู่ที่สอง

สางขยะ (Sankhya)

ศาสดาผู้ก่อตั้งปรัชญาในระบบนี้ก็คือ กาปิละ ไม่มีหลักฐานที่จะแสดงให้เห็นว่าท่านผู้นี้ได้เขียนคัมภีร์ใดไว้ แต่อย่างไรก็ตามคัมภีร์ที่เหลือตกทอดกันมาจนถึงปัจจุบันนี้ก็คือ คัมภีร์สางขยะการิกา ของท่านอีศวรกฤษณะ แนวคิดทางปรัชญาในระบบนี้มีลักษณะเป็นทวินิยม (dualism) เพราะเชื่อว่าความเป็นจริงมี 2 อย่าง คือ ประกฤติ และ ปุรุษ

ประกฤติ คือ ต้นกำเนิดของสรรพสิ่งทั้งหลาย ตัวมันเองมิได้เกิดจากสิ่งใด เป็นสิ่งเกิดเองและมีอยู่เอง ส่วนสิ่งทั้งหลายในโลกเรานั้นมีอยู่ในประกฤติก่อนแล้ว และได้ปรากฏออกมาจากประกฤติจึงทำให้เกิดภาวะที่เรียกว่า การเกิดขึ้น ส่วนการดับเป็นภาวะที่สิ่งทั้งหลายทั้งปวงกลับไปสู่ประกฤติตามเดิม

ปุรุษ คือวิญญาณบริสุทธิ์ เทียบได้กับชีวาตมันของปรัชญาอินเดียในระบบอื่นๆ ปุรุษะนี้เป็นสิ่งเที่ยงแท้และอยู่ได้โดยลำพัง เช่นเดียวกับประกฤติ มีอยู่เป็นจำนวนมากมหาศาลจนนับประมาณมิได้

ปรัชญาสางขยะ เชื่อว่าโลกนี้เต็มไปด้วยความทุกข์ มนุษย์ควรหาทางหลุดพ้นจากความทุกข์เข้าสู่โมกษะ การที่มนุษย์บางคนไม่สามารถหลุดพ้นได้ เพราะอวิชชาหรือการไม่รู้แจ้งในสัจธรรมเป็นตัวการสำคัญ นั่นคือปุรุษะหรือวิญญาณบริสุทธิ์นั้นโดยปกติแล้วเป็นอิสระโดยธรรมชาติ อยู่เหนือกาละเทศะ แต่เมื่อไปเข้าใจผิดคิดว่าร่างกายที่เกิดจากประกฤติเป็นตัวตนแท้จริง จึงทำให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นตัวเรา ของเรา เป็นผู้กระทำกรรมและเสวยกรรม นับเป็นการหลงผิด อย่างหนึ่งที่จะโน้มนำบุคคลให้กระทำสิ่งต่างๆ ไปตามความคิดเห็นของตนเองก่อให้เกิดการเวียนว่ายในวัฏฏะไม่จบสิ้น ดังนั้นการที่จะหลุดพ้นจากวังวนแห่งวัฏฏะนี้ได้ก็คือปฏิบัติให้เกิดความรู้ที่ถูกต้อง โดยทำให้ปุรุษะเห็นความแตกต่างระหว่างตนเองกับประกฤติว่าตัวตนที่แท้จริงนั้นคือปุรุษะเท่านั้น ไม่ใช่รูปกายที่เกิดจากประกฤติ

โยคะ (Yoga)

เป็นระบบที่เน้นในด้านวิธีการปฏิบัติให้เข้าถึงโมกษะ ศาสดาผู้ก่อตั้งคือ ปตาญชลี ซึ่งท่านได้รจนาสูตรที่สำคัญคือ โยคะสูตร คำว่า โยคะนี้ ในทัศนะของท่านปตาญชลี หมายถึง “ความเพียรพยายามที่จะทำให้เกิดความสำเร็จในความสมบูรณ์ ด้วยการบังคับควบคุมกายและควบคุมจิต”

www.webkal.org

ปรัชญาโยคะและสางขยะ เป็นปรัชญาที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ทั้งนี้เพราะปรัชญาสางขยะจะเน้นหนักในด้านอภิปรัชญาและจิตวิทยา นั่นคือมีลักษณะเป็นแบบทฤษฎีแต่สำหรับปรัชญาโยคะแล้วมุ่งในทางปฏิบัติมากกว่าเพื่อให้ถึงซึ่งความหลุดพ้น (โมกษะ) ปรัชญาโยคะจึงมีลักษณะเป็นแบบเทวนิยม (theistic) มากกว่าสางขยะ เพราะยอมรับในความมีอยู่ของพระผู้-เป็นเจ้าและการที่จะหลุดพ้นจากวัฏสงสารได้ก็ต่อเมื่อได้เข้าถึงพระผู้เป็นเจ้า ผู้ซึ่งเป็นปุรุษะพิเศษที่อยู่ในสถานะโมกษะตลอดกาล ซึ่งวิธีการที่จะเข้าถึงพระผู้เป็นเจ้านั้นต้องปฏิบัติตามวิถี 8 ทาง คือ 1) ยมะ สำรวมความประพฤติ 2) นิยมะ การบำเพ็ญข้อวัตรทางศาสนา 3) อาสนะ ท่านั่งที่ถูกต้อง 4) ปราณายามะ การบังคับลมหายใจไปในทางที่ต้องการ 5) ปรัตยาหาระ การสำรวมตา หู จมูก ลิ้น กาย 6) ธารณา การทำใจให้มั่นคง 7) ธนายะ การเพ่ง 8) สมาธิ การทำใจให้แน่วแน่ ตั้งมั่นอยู่ในอารมณ์ที่เป็นหนึ่งเดียว ซึ่งระบบปรัชญาโยคะจะเน้นการปฏิบัติในข้อที่ 8 คือสมาธิมากที่สุด เพราะถือว่าเป็นจุดหมายปลายทางของระบบที่จะได้รับภาวะอันบริสุทธิ์และอิสระ

คู่ที่สาม

มีมามสา (Mimamsa)

ศาสนาของระบบปรัชญานี้คือ ไชมินิ ผู้รจนา มีมามสาสูตร ระบบปรัชญามีมามสาเป็นระบบปรัชญาที่มุ่งพิจารณาสอบสวนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งต่างๆ ที่กล่าวไว้ในพระเวท ถึงแม้จะมีหลักคำสอนสืบเนื่องจากพระเวท แต่ก็อธิบายคำสอนไปในรูปปรัชญาโดยมุ่งสู่การหลุดพ้นจากทุกข์โดยเด็ดขาด แทนที่จะมุ่งหวังเพียงสวรรค์เท่านั้น ผู้ปรารถนาในโมกษะจึงต้องเป็นผู้ที่ก้าวพ้นจากบุญ-บาป สวรรค์-นรก ด้วยการบำเพ็ญสมาธิ และปฏิบัติตามคำสอนในพระเวท

เวทานตะ (Vedanta)

ปรัชญามีมามสา และเวทานตะนั้น มีความใกล้ชิดสัมพันธ์กันมาก เพราะทั้ง 2 ระบบต่างก็กล่าวถึงคำสอนในพระเวท หากจะแตกต่างก็ตรงที่ปรัชญามีมามสาเป็นปรัชญาที่เกี่ยวกับคำสอนในตอนต้นของพระเวท จึงมีชื่อเรียกว่า ปรวมีมามสา ซึ่งในตอนต้นนี้จะเกี่ยวกับกรรมทัณฑ์หรือตอนที่ว่าด้วยเรื่องการกระทำพิธีกรรมและบูชายัญ ส่วนในตอนปลายของพระเวทซึ่งเรียกว่า “อุตตรมีมามสา” นั้นจะเป็นคำสอนที่เกี่ยวกับญาณวิทยา หรือความรู้ในความเป็นจริง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของปรัชญาเวทานตะ และรามานุชะซึ่งเป็นที่ยอมรับกันมาจนกระทั่งทุกวันนี้

ในสมัยอวตารนี้ นักปราชญ์ฮินดูได้รวบรวมกฎและวินัย ซึ่งแต่เดิมเรียกว่า ธรรม ได้ผูก

www.webkal.org

เป็นกาพย์ง่ายๆ สำหรับชาวฮินดูทั่วไปไว้ใช้ปฏิบัติเรียกว่า มานวธรรมศาสตร์ แปลว่า กฎข้อบังคับของพระมนู

นอกจากมานวธรรมศาสตร์แล้วยังมีหนังสืออีกเรื่องที่น่าสนใจคือ "ภควัทคีตา" ซึ่งเป็นส่วนที่เติมมาจากมหากาพย์มหาภารตะ ภควัทคีตานี้เป็นหนังสือที่อ่านได้ง่าย ทุกวรรณะไม่หวงห้ามเหมือนพระเวทที่อ่านได้เฉพาะคนบางวรรณะ ดังนั้นจุดประสงค์ของหนังสือเรื่องนี้ก็เพื่อให้คนทุกชั้นได้รับรู้หลักธรรมโดยไม่จำเป็นต้องออกบวชกันทุกคนใครจะบวชก็ได้ไม่บวชก็ได้ แม้เพียงรู้จักหน้าที่ของตนและปฏิบัติหน้าที่นั้นๆ ให้ดีที่สุด โดยไม่หวังผลตอบแทนก็สามารถนำผู้นั้นไปสู่ความจริงอันสูงสุดดังนั้นภควัทคีตาจึงเป็นหนังสือธรรมที่สอนมนุษย์ให้คำนึงถึงสังคม ไม่ใช่มุ่งความหลุดพ้นส่วนบุคคลเป็นสำคัญดังเช่นอุปนิษัท แต่มนุษย์มีหน้าที่ที่จะต้องกระทำเพื่อรักษาความมั่นคงของสังคมเพราะมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสังคม จึงมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติแม้นว่าจะต้องตายในหน้าที่ก็ตาม

3.1.8 สมัยเสื่อม

เป็นสมัยที่ราชวงศ์คุปตะ ซึ่งเป็นเชื้อสายฮินดูแท้ โค่นอำนาจกษัตริย์ราชวงศ์กุษานะสำเร็จแล้วได้ฟื้นฟูศาสนาฮินดูขึ้นใหม่ ราชวงศ์นี้ครองความรุ่งเรืองอยู่ได้ประมาณ 2 ศตวรรษก็เสียอำนาจให้แก่พวกฮั่นซึ่งรุกรานอินเดียเข้ามาทางแคว้นปัญจาบและปกครองอินเดียอยู่ประมาณ 50 ปี จึงถูกกษัตริย์อินเดียขับไล่ออกไปเมื่อปี พ.ศ. 1071 หลังจากนี้อินเดียแบ่งแยกออกเป็น 2 อาณาจักรใหญ่ถึง 2 ครั้ง ครั้งแรกคืออาณาจักรชายทะเลฝั่งตะวันตก (ราชวงศ์จาลุกย์) กับอาณาจักรชายทะเลฝั่งตะวันออก (พวกปัลลวะ) ครั้งที่ 2 เป็นระยะเวลาตอนปลายของยุคนี้ปรากฏว่า เจ้าผู้ครองนครอินเดียภาคเหนือพระองค์หนึ่งทรงพระนามว่า "หรรษาวัฒนา" สามารถรวบรวมดินแดนภาคเหนือไว้ในอำนาจได้ทั้งหมด และพยายามขยายตัวลงมาทางใต้แต่ไม่สำเร็จเพราะระหว่างนี้พวกมิลักขะมีกำลังเข้มแข็งมาก อินเดียปลายยุคนี้จึงแยกเป็น 2 อาณาจักรอีกครั้งหนึ่ง คือ อาณาจักรเหนือ (ระหว่างภูเขาหิมาลัย-ลุ่มแม่น้ำนัมทา) กับอาณาจักรใต้ (ตลอดคาบสมุทรเดคคาน) ซึ่งพระเจ้าหรรษาวัฒนาทรงเลื่อมใสศาสนาพุทธนิกายมหายาน ทรงอุปถัมภ์นิกายนี้และทรงเป็นปฏิปักษ์ต่อศาสนาฮินดู

สมัยนี้ได้ชื่อว่าเป็นยุคเสื่อมของศาสนาฮินดู เพราะ

1. เป็นสมัยที่ศาสนาฮินดูแตกแยกเป็นนิกายต่างๆ มากมาย แต่ละนิกายมีข้อปฏิบัติเสื่อมทรามลงกว่าเดิมมาก โดยเฉพาะนิกายใหญ่ที่สำคัญ 2 นิกาย คือ นิกายที่นับถือพระศิวะ

www.webkal.org

เป็นใหญ่เรียกว่า "ไศวะนิกาย" กับนิกายที่นับถือพระวิษณุเป็นใหญ่เรียกว่า "นิกายไวษณพ" ต่างสร้างประวัติยกย่องเทพเจ้าฝ่ายตนเลอเลิศและดูหมิ่นเหยียดหยามเทพเจ้าของอีกฝ่ายหนึ่ง แม้จะมีผู้พยายามแก้ปัญหาโดยยกให้เทพทั้งสาม คือ พระพรหม พระศิวะ และพระวิษณุ มีศักดิ์สูงเท่าเทียมกัน เรียกว่า "ตรีมูรติ" ก็ไม่เป็นที่ยอมรับของประชาชนส่วนรวม

สมัยนี้นับเป็นสมัยเสื่อมแห่งพระพรหม เพราะในบรรดาเทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ทั้งสามองค์ พระศิวะกับพระวิษณุ มีผู้นับถือและให้ความสำคัญมากที่สุด

2. มีการสร้างเรื่องราวเกี่ยวกับเทพเจ้าองค์สำคัญเพิ่มเติมไปในทางที่เสื่อมเสียแต่กลับได้รับความนิยมในหมู่ผู้นับถือ

มีสิ่งสำคัญที่เกิดขึ้นในยุคเสื่อมของศาสนาฮินดูอยู่ 2 สิ่ง คือ

1. เครื่องหมายอันเป็นสัญลักษณ์ของศาสนานี้ ซึ่งมีที่มาจากกำเนิดของตรีมูรติ คือ เทพเจ้าทั้งสาม เครื่องหมายดังกล่าวได้แก่อักขระ เทวนาครี ซึ่งมีคำอ่านว่า "โอม"

2. ในตอนต้นของยุคนี้ คือ สมัยที่ราชวงศ์คุปตะปกครองอินเดีย ราชวงศ์นี้ได้ส่งเสริมงานด้านวรรณกรรมมาก ความเจริญด้านวรรณกรรมสมัยนี้มีทั้งบทละคร กาพย์ นิยาย และนิทาน ตลอดจนตำราต่างๆ ฯลฯ วรรณกรรมที่เกี่ยวกับศาสนาฮินดูเล่มหนึ่งซึ่งนับว่ามีความสำคัญอยู่มากได้แก่ วรรณกรรมชื่อ "ปุราณะ" แต่งด้วยฉันท์ภาษาสันสกฤต มีเนื้อหาสาระ 5 ประการ คือ

2.1 กล่าวถึงกำเนิดของโลกและการสร้างโลก

2.2 การทำลายล้างและการสร้างโลกใหม่

2.3 กำเนิดเทพเจ้าและมหาฤาษีทั้งหลาย

2.4 กำเนิดพระมนู และเหตุการณ์ในสมัยพระมนู

2.5 ตำนานแห่งกษัตริย์ทั้งสุริยวงศ์ และจันทรวงศ์

วรรณกรรมดังกล่าว ศาสนาฮินดูทั้งนิยายไศวะและนิกายไวษณพ ได้นำมาแต่งเป็นคัมภีร์ในนิกายของตน ต่างฝ่ายต่างยกย่องเทพเจ้าที่ตนเคารพไว้สูงกว่าเทพอื่น จึงมีเรื่องราวที่ขัดแย้งกันแต่อย่างไรก็ตาม คัมภีร์ปุราณะฉบับที่มีชื่อเสียงและได้รับความนิยมมากที่สุดคือ คัมภีร์ปุราณะของนิกายไวษณพ ซึ่งเรียกกันว่า "วิษณุปุราณะ"

www.webkal.org

3.1.9 สมัยฟื้นฟู

ในสมัยนี้เป็นช่วงเวลาที่อินเดียถูกศัตรูภายนอกรุกรานอีกครั้งหนึ่ง โดยพวกมุสลิมเชื้อสายตุรกีจากอัฟกานิสถาน ซึ่งพยายามบุกรุกเข้ามาทางชายแดนที่จะเข้าสู่ลุ่มแม่น้ำสินธุ แต่กษัตริย์เชื้อสายฮินดูที่เข้มแข็งพระองค์หนึ่ง สามารถต้านทานไว้ได้ และสถาปนาราชวงศ์ราชบุตรขึ้นปกครองอินเดียตั้งแต่ภาคตะวันตกมาจนถึงภาคกลาง เป็นเวลานานเกือบ 3 ศตวรรษ

ที่เรียกสมัยนี้ว่าสมัยฟื้นฟู เพราะเป็นสมัยที่พระพุทธศาสนาซึ่งเป็นคู่แข่งสำคัญของศาสนาฮินดูเริ่มเสื่อมสูญจากอินเดีย แต่ศาสนาฮินดูกลับได้รับการอุปถัมภ์ บรรดาเจ้าลัทธิทั้งหลายในศาสนาฮินดูพยายามทุกวิถีทางที่จะสร้างความมั่นคงถาวรและเผยแพร่ลัทธิศาสนาของตนออกไปให้แพร่หลายมากที่สุด โดยเฉพาะในหมู่คนพื้นเมืองเดิมพร้อมกับพยายามกีดกันพระพุทธศาสนาและศาสนาเชนมิให้กลับมาเป็นคู่แข่งได้อีก

การปรับปรุงและความเปลี่ยนแปลงสำคัญของศาสนาฮินดูที่เกิดขึ้นในสมัยนี้ที่ควรทราบได้แก่

1. นักปราชญ์และบัณฑิตจำนวนมากได้ร่วมมือกันทำการปรับปรุงแก้ไขคัมภีร์เก่าให้ชัดเจนเหมาะสม ทันสมัยและสมเหตุสมผลยิ่งขึ้น อาทิเช่น

ท่านกุมาริล ผู้แต่งอรรถกถาแก้คัมภีร์กรรมมิมางสา หรือปุรวมิมางสาของไชมินิ

ท่านสังกราจารย์ ได้แต่งอรรถกถาแก้คัมภีร์เวทานตสูตร และภควัทคีตา เป็นต้น

2. เจ้าลัทธิสำคัญ ๆ แต่ละลัทธิมีคณาจารย์ที่เป็นกวีแต่งบทสวดอ้อนวอนด้วยคำประพันธ์ (ฉันท์หรือกาพย์) อันไพเราะ เป็นภาษาทมิฬซึ่งเป็นภาษาของคนพื้นเมืองเดิม แล้วออกทำการเผยแพร่ลัทธิของตนแก่มหาชนอย่างกว้างขวาง

3. กำเนิดลัทธิความเชื่อใหม่ 2 ลัทธิ คือ ลัทธิศักติ และลัทธิภักติ

3.1 ลัทธิศักติ คือ การบูชาเทพเจ้าฝ่ายหญิงที่เป็นชายาของเทพเจ้าที่นับถือสูงสุด เช่น พระอุมาเทวี ซึ่งเป็นชายาพระศิวะ พระลักษมีเทวี ซึ่งเป็นชายาพระวิษณุ และพระสุรัสวดี ซึ่งเป็นชายาพระพรหม เพราะเชื่อว่าผู้เป็นชายาของเทพเจ้าเหล่านั้นย่อมได้รับส่วนแบ่งอิทธิฤทธิ์มาจากพระสวามี ซึ่งอาจบันดาลความสำเร็จในสิ่งที่ตนปรารถนาได้เช่นกัน พิธีบูชาชายาพระผู้เป็นเจ้าเรียกว่า “บูชาศักติ” มีคัมภีร์ที่กำหนดกฎเกณฑ์ในการทำพิธีเรียกว่า “ตันตระ” ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน 5 ประการ คือ เริ่มต้นด้วยการดื่มน้ำเมา (มัตยะ) บริโภคเนื้อสัตว์สด ๆ (มางสะ) สาธยายมนตร์ปลุกกำหนัด (มนตร์) ร่ายนำด้วยลีลายั่วยวนเร่งเร้าความรู้สึกทางเพศ

www.webkal.org

(มุทรา) และจบลงด้วยการร่วมเพศ (ไมถุน)

พิธีบูชาตามลัทธิศักตินี้ ทำกันตามเทวาลัยที่นิยมบูชาเจ้าแม่ในเวลาเที่ยงคืน บางพวกนิยมทำในที่ลับ บางพวกนิยมทำในที่เปิดเผย โดยพิธีกรประจำเทวาลัย ฝ่ายชายเป็นนักบวช เรียกว่า "สาธุ" ฝ่ายหญิง เรียกว่า "เทพทาสี"

ลัทธิศักติ เริ่มต้นทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย (แถบแคว้นเบงกอล เนปาล และอัสสัม) ซึ่งเป็นเขตที่มีประชากรหลายชาติ เช่น มอญ เขมร พม่า ธิเบต และไทย อาศัยอยู่

3.2 ลัทธิภักติ คำว่า "ภักติ" ในที่นี้หมายถึงการบูชาพระภควาน คือ พระผู้ควรบูชา ลัทธินี้มีความเชื่อว่า พระเจ้าจะประทานพรแก่ผู้บูชาพระองค์ด้วยการถวายความจงรักภักดีแด่พระองค์ด้วยความจริงใจเท่านั้น ดังนั้นพิธีกรรมใดๆ จึงไม่มีความสำคัญเท่าความภักดี ความภักดีนี้จะแสดงต่อเทพเจ้าองค์ใดที่ตนนับถือก็ได้ เช่น พระวิษณุ พระกฤษณะ พระราม และพระศิวะ ฯลฯ เป็นต้น กฎเกณฑ์ที่ต้องปฏิบัติมี 5 ประการ คือ

ศานติ คือ ระลึกถึงพระเจ้าด้วยความสงบ

ทาสยะ คือ การมอบกายถวายชีวิตรวมทั้งจิตวิญญาณ

สาขุยะ คือ การใกล้ชิดกับพระเจ้าเหมือนใกล้ชิดเพื่อน

วาต์ศัลยะ คือ การมีความรักเหมือนอย่างเด็กรักมารดา

หาธูรยะ คือ การมีความรักต่อพระเจ้าเหมือนความรักของหญิงรักกับชายคู่รัก

ลัทธิภักติทางใต้มีท่านมาณิกกะเป็นหัวหน้า บูชาพระศิวะซึ่งเรียกว่า "ไศวะนิกาย" ส่วนภาคเหนือของอินเดียมีท่านนิมพารกะเป็นหัวหน้าลัทธิภักติซึ่งนับถือพระกฤษณะ และนางราธาชายาของพระกฤษณะ

4. มีการก่อสร้างเทวสถานใหญ่โต ประดับประดาอย่างวิจิตร เกิดขึ้นตามนครใหญ่ๆ ทั่วไป การนำเทวรูปออกแห่แหนด้วยกระบวนแห่เริ่มนิยมทำกันในสมัยนี้

อนึ่ง ตอนปลายของสมัยนี้ยังเกิดลัทธิค่านิยมทางสังคม คือ การเผาหญิงม่ายพร้อมศพสามี และยกย่องหญิงที่ทำตามประเพณีนี้ว่าเป็นผู้กล้าหาญ เรียกหญิงนั้นว่า "สตี" หากหญิงใดไม่ยอมทำตามประเพณีจะถูกญาติขอร้อง แต่ถ้าไม่ทำจะถูกสังคมตราหน้าว่าเป็นคนไม่ดีและหญิงนั้นต้องถือพรหมจรรย์ตลอดชีวิต

www.webkal.org

3.1.10 สมัยภักติ

เป็นสมัยที่พวกมองโกล ทายาทพระเจ้าเจงกิสข่านทรงพระนามว่า พระเจ้าไทมูร์ บุกเข้าโจมตีอินเดียได้เมืองเดลฮี และกวาดต้อนผู้คนไปเป็นเชลยจำนวนมาก ต่อจากนั้นก็ถูกรุกรานโดยพวกมุสลิมเผ่ามองโกลอีกครั้งหนึ่งในปี พ.ศ. 2065 ครั้งนี้วัดวาอารามและเทวสถาน ตลอดจนรูปเคารพต่าง ๆ ในอินเดียภาคเหนือถูกทำลายพินาศสิ้น หรือมิฉะนั้นก็ถูกดัดแปลงเป็นมัสยิด ประชาชนถูกบังคับให้นับถือศาสนาอิสลาม มิฉะนั้นจะต้องเสียภาษีอย่างหนัก มีการห้ามบูชารูปเคารพต่าง ๆ เพื่อมิให้พวกฮินดูฟื้นฟูศาสนาขึ้นใหม่ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม พฤติการณ์ดังกล่าวก็มีผลเพียงทำให้ศาสนาฮินดูตกต่ำลงเพียงชั่วระยะหนึ่งเท่านั้น ไม่ถึงกับเสื่อมสูญ ทั้งนี้ก็เพราะว่าศาสนาฮินดูได้วางรากฐานลงมั่นคงเสียแล้ว และในสมัยต่อมาพระเจ้าอักบาร์มหาราชกษัตริย์องค์สำคัญแห่งราชวงศ์โมกุล ยังทรงเปิดโอกาสให้ประชาชนชาวอินเดียเลือกนับถือศาสนาได้โดยเสรีอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม สมัยที่ราชวงศ์โมกุลปกครองอินเดีย ศาสนาอิสลามได้แผ่ขยายลงไปถึงตอนใต้ เป็นผลให้ชาวอินเดียส่วนหนึ่งได้กลายเป็นมุสลิมไป และยังเป็นเหตุให้เกิดลัทธิศาสนาใหม่ ซึ่งมีหลักธรรมของฮินดูและอิสลามผสมผสานกัน (คือศาสนาสิข) และมีผู้นิยมนับถือจำนวนไม่น้อย

ประมาณ พ.ศ.2100 เป็นระยะเวลาที่ชาติต่าง ๆ ในยุโรปตะวันตกเข้าไปติดต่อทำการค้ากับอินเดีย (คือ โปรตุเกส ฮอลันดา ฝรั่งเศส และอังกฤษ) พร้อมกับนำคริสต์ศาสนาเข้าไปเผยแพร่ในอินเดียด้วย และในที่สุดอินเดียก็สูญเสียเอกราชแก่อังกฤษในสมัยของพระเจ้าโอรังเซปกษัตริย์ราชวงศ์โมกุลองค์สุดท้าย หลังจากที่ราชวงศ์นี้ได้ปกครองอินเดียได้ประมาณ 100 ปี

ในสมัยดังกล่าวนี้เอง ลัทธิภักติซึ่งเริ่มต้นมาตั้งแต่สมัยฟื้นฟูแล้วได้เจริญขึ้นในอินเดียภาคเหนือ ลัทธิภักติที่สำคัญแบ่งออกได้เป็น 3 นิกาย ตามความแตกต่างของเทพเจ้าสูงสุดที่นิยมนับถือ คือ

นิกายที่ 1 นับถือพระราม มีผู้นำที่สำคัญ 3 คน คือ รามานน ซึ่งเป็นผู้ฟื้นฟูลัทธิตุลลิทาส ซึ่งเป็นผู้เผยแผ่ และนาภาทาส ซึ่งเป็นผู้แต่งหนังสือ “ภักตมาลา” รวบรวมประวัติและผลงานของศาสดาจารย์ในลัทธิภักติ

นิกายที่ 2 นับถือพระกฤษณะ มีหัวหน้าชื่อ วัลลภาจารย์

นิกายที่ 3 นับถือพระราม แต่ปฏิเสธเรื่องพระรามคืออวตารของพระวิษณุ การบูชารูปเคารพและการแบ่งชั้นวรรณะ มีหัวหน้าซึ่งนับถือศาสนาอิสลามมาก่อนชื่อ กพีร์ คำสอนของท่านผู้นี้มีลักษณะกึ่งฮินดูกึ่งอิสลาม สานุศิษย์ส่วนใหญ่เป็นพวกวรรณะศูทร ซึ่งนับถือศาสนา

www.webkal.org

ฮินดูและศาสนาอิสลามมาก่อน

ลัทธิภักติเผยแผ่ลัทธิด้วยภาษาพื้นเมือง ยกย่องอาจารย์ผู้สอนลัทธิว่าเป็นผู้ควรแก่การเคารพอย่างสูง เรียกว่า "คุรุ" พิธีกรรมในลัทธิมีการสวดมนต์ภาวนา เสกเป่า และกินข้าวเสก มีนักบวชและคฤหัสถ์ประจำลัทธิ แม้จะนับถือพระเจ้าต่างองค์กัน แต่ก็มีหลักการที่ตรงกันคือ มีพระเจ้าสูงสุดเพียงองค์เดียว พระเจ้าทรงประทานความเมตตากรุณาแก่ผู้ที่ภักดี และบูชาพระองค์ เชื่อว่าวิญญาณมนุษย์เป็นส่วนที่แยกออกมาจากพระเจ้า เป็นสิ่งอมตะ ผู้ภักดีต่อพระเจ้าไม่ว่าจะอยู่ในวรรณะใด ย่อมได้รับความหลุดพ้น

3.1.11 ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ปัจจุบัน[1]

ปัจจุบันแม้จะมีผู้นับถือศาสนาหลายศาสนาที่เผยแผ่เข้าไปในอินเดียสมัยหลัง แต่ศาสนาฮินดูก็ยังเป็นศาสนาที่มีประชาชนในประเทศอินเดียนับถือมากที่สุด (คือมากกว่าร้อยละ 80) รองลงมาได้แก่ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ และศาสนาซิกข์ ตามลำดับ นอกนั้นมีเป็นส่วนน้อยที่นับถือศาสนาเชน ศาสนาพุทธ และศาสนาปาร์ซี

ผู้นับถือศาสนาฮินดูปัจจุบันถือว่า ผู้ที่จะได้ชื่อว่าเป็นฮินดูแท้นั้นต้องประกอบด้วยคุณสมบัติสำคัญ 2 ประการ คือ

1. ต้องสืบเชื้อสายมาจากวรรณะทั้ง 4 ชาวต่างชาติหรือคนนอกวรรณะทั้ง 4 แม้จะนับถือลัทธิและปฏิบัติตนตามกฎเกณฑ์ของศาสนาฮินดูทุกอย่าง ก็มิอาจเป็นฮินดูได้

2. ต้องปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ 2 ประการ คือ

2.1 ขนบประเพณีของแต่ละวรรณะ

2.2 ขนบประเพณีสำหรับทุกวรรณะ อันได้แก่

2.2.1 การแต่งงาน อาหารการกิน การประกอบอาชีพ และที่อยู่อาศัย

2.2.2 พิธีประจำบ้าน เรียกว่า "สังสการ"

2.2.3 พิธีศารทธ์

2.2.4 พิธีบูชาเทพเจ้า

[1] มนต์ ทองชัช. 4 ศาสนาสำคัญของโลกปัจจุบัน, 2530 หน้า 24.

www.webkal.org

ฐานะของศาสนาพราหมณ์-ฮินดูในปัจจุบันนี้คือ คนรุ่นใหม่ที่ได้รับการศึกษา ไม่ใคร่สนใจเลื่อมใสศรัทธา ส่วนผู้ที่ยังคงปฏิบัติตามลัทธิ พิธีกรรมอย่างเคร่งครัดได้แก่ นักบวชพราหมณ์ที่สืบเชื้อสายตามนิกายที่นับถือในตระกูล

พวกที่นับถือพระราม หรือพระกฤษณะ ว่าเป็นอวตารของพระวิษณุ หรือพระศิวะ ตลอดจนเทพอื่นๆ ยังคงปฏิบัติพิธีกรรมเช่นเดิม สำหรับผู้อยู่ห่างไกลเมื่อมีโอกาสจะเดินทางไปนมัสการเทพเจ้าที่ตนนับถือ ณ เทวสถานศักดิ์สิทธิ์

ส่วนพวกพื้นเมืองเดิม พวกที่อยู่ในวรรณะต่ำ และพวกไร้การศึกษาหรือการศึกษาต่ำนิยมนับถือเทพเจ้าชั้นต่ำศักดิ์ลงมา เช่น นับถือเจ้าแม่กาลี ซึ่งเป็นอวตารของพระอุมา นับถือหนุมาน พระพิฆเนศ โคนันทิ พญานาค ลิง เต่า ช้าง ต้นไม้ ฯลฯ เป็นต้น

3.2 ประวัติศาสดา

ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เป็นศาสนาที่เก่าแก่มาก ไม่มีศาสดาจริงจังเหมือนศาสนาอื่นๆ เพราะคำสอนต่างๆ กลุ่มพราหมณ์หรือพระฤาษีผู้ศักดิ์สิทธิ์ได้ยินหรือฟังจากเสียงทิพย์ หรือเสียงสวรรค์ (ศรุติ) ด้วยตนเอง แล้วมีการจดจำไว้หรือถ่ายทอดต่อกันทางความทรงจำ (สมฤติ) ซึ่งในเรื่องนี้มีหลักฐานยืนยันปรากฏอยู่ในพระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค ในเตวิชชสูตร[1] ว่า พระผู้มีพระภาคได้ทรงตรัสไว้อย่างชัดเจนว่า พวกฤาษีผู้เป็นบูรพาจารย์และปฐมาจารย์ผู้สอนคัมภีร์พระเวทให้แก่พราหมณ์นั้นมี 10 ตน คือ ฤาษีอัฏฐกะ ฤาษีวามกะ ฤาษีวามเทวะ ฤาษีเวสสามิตร ฤาษียมตัคคิ ฤาษีอังคีรส ฤาษีภารัทวาชะ ฤาษีวาเสฏฐะ ฤาษีกัสสปะ และฤาษีภคุ ซึ่งต่อมาก็ได้มีหัวหน้าลัทธิหรือผู้แต่งตำรา[2] ที่ทำหน้าที่คล้ายศาสดาได้ช่วยกันเผยแพร่คำสอนต่างๆ เหล่านี้ให้แพร่หลายยั่งยืนมาจนถึงปัจจุบันนี้ ดังนั้นในที่นี้จึงใคร่ขอเล่าถึงประวัติของหัวหน้าลัทธิ และผู้แต่งตำราที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1. **วยาสะ** ท่านเป็นผู้รวบรวมเรียบเรียงคัมภีร์พระเวท คัมภีร์อิติหาสะ และคัมภีร์ปุราณะ อนึ่งผู้แต่งมหากาพย์ มหาภารตะ ก็ใช้ชื่อวยาสะด้วยเช่นกัน จึงเป็นอันรวมความได้อย่างหนึ่งว่า ท่านวยาสะเป็นฤาษีคนสำคัญที่มีส่วนในการแต่งหรือรวบรวมเรียบเรียงคัมภีร์ของศาสนาฮินดูไว้มากที่สุด

[1] มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค, 2539 หน้า 233.
[2] ประทีป สาวาโย. สิบเอ็ดศาสนาของโลก, 2545 หน้า 99-100.

www.webkal.org

2. **วาลมีกิ** เป็นฤาษีผู้แต่งมหากาพย์รามายณะ สันนิษฐานว่าเกิดประมาณปลายศตวรรษที่ 4 และต้นศตวรรษที่ 3 ก่อน ค.ศ.
3. **โคตมะ** หรือ เคาตมะ ผู้ตั้งลัทธินยายะ เกิดประมาณ 550 ปีก่อน ค.ศ.
4. **กณาทะ** ผู้ตั้งลัทธิไวเศษิกะ เกิดประมาณศตวรรษที่ 3 ก่อน ค.ศ.
5. **กปิละ** ผู้ตั้งลัทธิสางขยะ เกิดในสมัยศตวรรษที่ 6 ก่อน ค.ศ.
6. **ปตัญชลี** ผู้ตั้งลัทธิโยคะ เกิดในสมัยศตวรรษที่ 3 หรือ 4 ก่อน ค.ศ.
7. **ไชมินิ** ผู้ตั้งลัทธิมีมางสา หรือปูรวมีมางสา เกิดระหว่างศตวรรษที่ 6-2 ก่อน ค.ศ.
8. **มนู** หรือ มนุ ผู้แต่งคัมภีร์ธรรมศาสตร์ เกิดในศตวรรษที่ 5 ก่อน ค.ศ.
9. **พาทรายณะ** ผู้ตั้งลัทธิเวทานตะ หรือ อุตรมีมางสา เกิดระหว่างศตวรรษที่ 6-2 ก่อน ค.ศ.
10. **จาราวากะ** ผู้ตั้งลัทธิโลกายนะ หรือวัตถุนิยม ไม่มีประวัติแน่นอน
11. **ศังกราจารย์** ผู้แต่งอรรถกถา หรือคำอธิบายลัทธิเวทานตะ เกิดระหว่างปี ค.ศ.788 ถึง 820 และเป็นผู้ตั้งลัทธิอไทวตะ หรือเอกนิยม คือนิยมพระเจ้าองค์เดียว
12. **นาถมุนี** เป็นผู้นำคนแรกของลัทธิไวษณวะ เกิดในช่วงระหว่าง ค.ศ. 824 - ค.ศ.924
13. **รามานุชาจารย์** ถือกันว่าเป็นคนสำคัญยิ่งของลัทธิไวษณพ และเจ้าของปรัชญาวิศิษฏาทไวตะ อันสืบเนื่องมาจากลัทธิเวทานตะ เกิดในช่วงระหว่าง ค.ศ. 1027 - ค.ศ. 1137
14. **มัธวาจารย์** เป็นผู้นำท่านหนึ่งแห่งลัทธิไวษณพ และเจ้าของปรัชญาทไวตะ หรือทวินิยม เกิดในช่วงระหว่าง ค.ศ. 1199 - ค.ศ. 1277
15. **ลกุลีศะ** (สมัยของท่านยังไม่แน่นอน) เป็นอาจารย์ใหญ่แห่งนิยายไศวะ ฝ่ายใต้ผู้ตั้งนิกายปศุปตะ
16. **วสุคุปตะ** เป็นผู้ตั้งลัทธิไศวะฝ่ายเหนือ หรือที่เรียกว่า กาษปีรไศวะ เกิดในช่วงระหว่างศตวรรษที่ 9 แห่ง ค.ศ.
17. **รามโมหัน รอย** เป็นผู้ตั้งพรหมสมาช (สมาคม) เกิดในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1774 - ค.ศ. 1833
18. **สวามมีทะยานัน สรัสวดี** เป็นผู้ตั้งอารยสมาช เกิดในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1824 - ค.ศ. 1833

www.webkal.org

19. **รามกฤษณะ** เป็นผู้นำทางความรู้และการปฏิบัติ เป็นผู้จัดให้มีขบวนการราม-กฤษณะมิชชัน แม้ท่านจะไม่ได้ตั้งขึ้นเอง แต่สวามีวิเวกานันทะ สรัสวดี ก็ตั้งขึ้นเพื่อเป็นเครื่องอนุสรณ์ถึงท่าน อยู่ระหว่างปี พ.ศ. 2379 - 2429

3.3 คัมภีร์ในศาสนา

คัมภีร์สำคัญในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู[1] จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนด้วยกัน คือ

3.3.1 ศรุติ ได้แก่ คัมภีร์พระเวททั้ง 4 ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ได้ยินได้ฟังมาจากพระผู้เป็นเจ้าโดยตรง ไม่มีผู้แต่ง แต่เป็นการค้นพบของพระฤาษีทั้งหลาย เป็นของที่มีอยู่ชั่วนิรันดร เป็นลมหายใจของพระผู้เป็นเจ้า เป็นสัจธรรมที่แสดงถึงประสบการณ์ทางวิญญาณของพระฤาษีทั้งหลายในอดีตกาลที่ยาวนาน พระเวทแบ่งออกเป็น 4 คัมภีร์ คือ

1. ฤคเวท เป็นคัมภีร์เก่าแก่ที่สุด เป็นบทเพลงสวดหรือมนตร์สรรเสริญอ้อนวอนพระผู้เป็นเจ้าและเทวี มีบทเพลงสวด 1,017 บท แสดงให้เห็นถึงการยกย่องอำนาจธรรมชาติในการต่อสู้ระหว่างแสงสว่างกับความมืด ความร้อนกับความหนาว อำนาจธรรมชาติถูกยกฐานะเป็นเทพเจ้า มีเทพเจ้าสำคัญๆ คือ อัคนี อินทร์ สูรยะ วรุณ อุษา อัศวิน ปฤถวี มรุต รุทระ ยมะ ฯลฯ บทเพลงสวดจะมีชื่อพระฤาษีกำกับอยู่ด้วย แสดงว่าบทเพลงสวดนั้นๆ เปิดเผยโดยพระฤาษีที่มีชื่อนั้นๆ

2. ยชุรเวท เป็นคัมภีร์ที่เป็นคู่มือประกอบพิธีกรรมของพราหมณ์ ซึ่งเป็นบทร้อยแก้วที่อธิบายวิธีประกอบพิธีกรรม บวงสรวงและการทำพิธีบูชายัญ จัดตามลำดับเพลงสวด ซึ่งส่วนมากเอามาจากฤคเวท ถือว่าเป็นคัมภีร์ที่จะต้องศึกษาเป็นพิเศษ และมีสาขาแตกขยายไปเป็นจำนวนมาก

3. สามเวท เป็นคัมภีร์ที่รวบรวมบทสวดมนต์ ซึ่งเป็นบทร้อยกรองมีทั้งหมดถึง 1,549 บท โดยนำมาจากฤคเวทเป็นส่วนมาก ที่แต่งขึ้นใหม่ มีประมาณ 78 บท จะใช้สำหรับสวดในพิธีถวายน้ำโสมและขับกล่อมเทพเจ้า

4. อถรรพเวท เป็นคัมภีร์ที่แต่งขึ้นใหม่ในปลายสมัยพราหมณ์ เป็นคาถาอาคมมนต์ขลังศักดิ์สิทธิ์ สำหรับทำพิธีขับไล่เสนียดจัญไร และอัปมงคลให้กลับมาเป็นสวัสดิมงคล นำความชั่วร้ายไปบังเกิดแก่ศัตรู

[1] Four Authors. A Simple History of Ancient India, 1971 p. 90-95.

www.webkal.org

เดิมทีเดียวคัมภีร์มีเพียง “ฤคเวท” เท่านั้น ต่อมาได้มีการแยกออกไปเป็น 3 เล่ม จึงมีชื่อเรียกว่า “ไตรเวท” และหลังจากนี้ไปเป็นเวลาหลายร้อยปี พวกพราหมณ์ได้แต่งคัมภีร์ขึ้นมาอีกเล่มหนึ่งเรียกชื่อว่า “อถรรพเวท” หรืออาถรรพเวท รวมกับคัมภีร์เก่าเป็น 4 คัมภีร์ แต่คงเรียกรวมกันว่า “ไตรเพท” เหมือนเดิม

นอกจากนี้ แต่ละคัมภีร์ดังกล่าวยังแบ่งออกเป็นส่วนใหญ่อีก 4 หมวด ที่มีองค์ประกอบเหมือนกัน ดังต่อไปนี้ คือ

1. หมวดสังหิตา เป็นหมวดที่รวบรวมมนตร์ต่างๆ สำหรับเป็นบทบริกรรมและขับกล่อมอ้อนวอน สดุดีเทพเจ้า เนื่องในพิธีกรรมบวงสรวง ทำพิธีกรรมบูชา

2. หมวดพราหมณะ หมวดนี้เป็นบทร้อยแก้ว หรือเรียงความ อธิบายระเบียบการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ไว้อย่างละเอียด

3. หมวดอารัณยกะ เป็นบทร้อยแก้ว ใช้เป็นตำราคู่มือการปฏิบัติของพราหมณ์ ผู้ประสงค์ดำเนินตนเป็นวานปรัสถ์ ชฏิลหรือปริพาชก เพื่อหาความสุขสงบ ตัดความกังวลจากการอยู่ครองเรือน

4. หมวดอุปนิษัท เป็นคัมภีร์ที่มีแนวคิดทางปรัชญาอย่างลึกซึ้ง เป็นตอนสุดท้ายแห่งพระเวท คัมภีร์เน้นเรื่องอาตมัน เทพเจ้า โลกและมนุษย์ ถือว่าเป็นคัมภีร์เล่มสุดท้ายของการศึกษาเป็นบทสนทนาโต้ตอบ ได้อธิบายถึงธรรมชาติและจักรวาล วิญญาณของมนุษย์ การเวียนว่ายตายเกิด กฎแห่งกรรม และหลักปฏิบัติ ปรัชญาสังคม ซึ่งเป็นการอธิบายสาระสำคัญของคัมภีร์พระเวททั้งหมด ดังนี้

1) ปรมาตมัน คือวิญญาณดั้งเดิมหรือความจริงสูงสุดของโลกและชีวิต หรือจักรวาลซึ่งเรียกว่า พรหมัน สรรพสิ่งมาจากพรหมัน และในที่สุดก็จะกลับคืนสู่ความเป็นเอกภาพกับพรหมัน ปรมาตมันกับพรหมจึงเป็นสิ่งเดียวกัน

2) อาตมัน หรือ ชีวาตมัน เป็นส่วนอัตตาย่อย หรือวิญญาณย่อย ซึ่งปรากฏแยกออกมาอยู่ในแต่ละคน ดังนั้นการที่อาตมัน หรือชีวาตมันย่อยนี้เข้าไปรวมกับพรหมัน หรือปรมาตมันได้จึงจะพ้นจากทุกข์ ไม่มีการเวียนว่ายตายเกิดอีกต่อไป

3) เรื่องกรรม การที่ชีวาตมันจะกลับคืนสู่พรหมันเป็นเอกภาพอมตะได้นั้น ผู้นั้นจะต้องบำเพ็ญเพียรทำกรรมดี และประกอบพิธีกรรมต่างๆ ที่เรียกว่า โยคะ คือกรรมโยคะ ทำกรรมดี ภักติโยคะ มีความภักดีในเทพเจ้า และชญานโยคะ การศึกษาจนเข้าใจพระเวทอย่างถูกต้อง

www.webkal.org

3.3.2 สมฤติ เป็นคัมภีร์ขั้นสอง แปลตามศัพท์ว่า "สิ่งที่จำไว้ได้" จึงเป็นสิ่งที่จดจำต่อๆ กันมา และถ่ายทอดกันสืบต่อมา เป็นคัมภีร์ที่ปราชญ์ทางศาสนาในเวลาต่อมาได้แต่งตำราประกอบขึ้นเพื่อช่วยสนับสนุนให้การศึกษาคัมภีร์พระเวทได้เป็นไปโดยถูกต้องและมีประสิทธิผล

ตำราที่ผู้เป็นปราชญ์ทางศาสนาแต่งขึ้นเป็นอุปการะสนับสนุนคัมภีร์พระเวทนั้นเรียกว่า คัมภีร์เวทางคศาสตร์ แปลว่า คัมภีร์ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับองค์แห่งพระเวท ซึ่งมีอยู่รวมทั้งรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ 11 องค์ โดยมีความรู้เกี่ยวกับองค์แห่งพระเวท 6 องค์ กับคัมภีร์อื่นๆ รวมเป็น 11 องค์ดังต่อไปนี้

1. ศึกษา หรือ อุจจารณวิลาส (สัทศาสตร์) ได้แก่ ตำราว่าด้วยการออกเสียงสอนให้เรารู้จักเสียงหนัก เสียงเบา เสียงยาว เสียงสั้น เสียงสูง เสียงต่ำ และให้รู้จักออกเสียงให้ไพเราะสละสลวย ความรู้เรื่องการออกเสียงถือเป็นเรื่องสำคัญ เพราะบทมนตร์ต่างๆ ต้องจำให้ขึ้นใจ หรือแม่นยำ ถ้าออกเสียงผิดก็ใช้ไม่ได้

2. ฉันท์ ได้แก่ ตำราเรียนรู้วิธีแต่งฉันท์ หรือโศลก เพราะมันตระหรือสังหิตาต่างๆ ล้วนแต่งเป็นฉันท์ เมื่อเป็นคณะฉันท์แล้วก็จะกำหนดจดจำได้ง่าย และออกเสียงไม่ผิดพลาด วิธีแต่งโศลกหรือคำฉันท์นั้น แต่งโดยการรวบรวมจากตำราของท่านยาสกะ

3. ไวยากรณ์ ได้แก่ ตำราอธิบายกฎเกณฑ์ทางภาษา การแปลความและตีความในบทสังหิตาต่างๆ ตำราไวยากรณ์นี้ ปาณินี ได้รวบรวมจากตำราเดิมมาปรับปรุงแก้ไขใหม่ เมื่อประมาณปีที่ 240 ก่อนคริสต์ศักราช

4. นิรุกติ ได้แก่ ตำราเกี่ยวกับการแปลศัพท์ให้ถูกต้องตามมูลธาตุเดิม หรือรากศัพท์เดิมของคำนั้นๆ ที่มีอยู่ในคัมภีร์พระเวท

5. โชยติส ได้แก่ ตำราดาราศาสตร์ และโหราศาสตร์ เพื่อให้กุลบุตรได้รู้จักชื่อและลักษณะของดวงดาว และได้รู้ดิถีวัน คืน ขึ้น แรม รู้เดือนปี รู้นิมิตและชะตาดีหรือร้าย และฤกษ์อันเหมาะแก่การประกอบพิธีกรรมต่างๆ

6. กัลปะ ได้แก่ ตำราเกี่ยวกับข้อกำหนด กฎเกณฑ์ในการประกอบพิธีกรรม และองค์ที่ 6 นี้มีความสำคัญมากเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในกิจพิธีของชีวิตชาวอารยัน จึงต้องมีคู่มือที่แต่งเป็นสูตร โดยแบ่งย่อยออกเป็น 3 หมวด ดังนี้

1) เศราตสูตร ได้แก่ สูตรว่าด้วยพิธีบวงสรวงบูชา เป็นการย่อใจความในคัมภีร์พราหมณ์มาใช้

www.webkal.org

2) คฤหยสูตร ได้แก่ สูตรว่าด้วยพิธีเกี่ยวกับครอบครัว เช่น การขึ้นบ้านใหม่ การแต่งงาน เป็นต้น

3) ธรรมสูตร ได้แก่ สูตรว่าด้วยกฎหมาย และข้อบังคับเกี่ยวกับความประพฤติข้อวัตรปฏิบัติของชนชั้นต่างๆ และระยะวัยของบุคคลที่เรียกว่า อาศรมธรรม 4 คือ พรหมจารี คฤหัสถ์ วานปรัสถ์ และสันยาสี ธรรมสูตรนี้ได้มีการเขียนขึ้นประมาณปีที่ 600 ถึง 200 ก่อนคริสต์ศักราช

7. **คัมภีร์ธรรมศาสตร์** ได้แก่ ตำราอธิบายลักษณะกฎหมายของบ้านเมือง เพื่อวางระเบียบความประพฤติของประชาชน และสังคม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อความเจริญของสังคมฮินดู ดังนั้น ชื่อของผู้ให้กำเนิดกฎหมาย คือ มนู ยาชญวัลกยะ และปราศระ เป็นชื่ออมตะ ในโลกของกฎหมาย

8. **คัมภีร์นิติศาสตร์** ได้แก่ ตำราอธิบายลักษณะการกระทำ จรรยา ความประพฤติของบุคคลและที่เกี่ยวกับสังคม

9. **คัมภีร์อิติหาส** คือคัมภีร์ว่าด้วยวีรกรรมของวีรบุรุษ อันได้แก่ มหากาพย์ทั้งสอง คือ รามายณะ หรือ รามเกียรติ์ กับ มหาภารตะ ซึ่งเป็นตัวอย่างแสดงผลของการประพฤติธรรมตามแนวคัมภีร์ธรรมศาสตร์

10. **คัมภีร์ปุราณะและอุปปุราณะ** เป็นคัมภีร์ที่ว่าด้วยเทพองค์หนึ่งๆ โดยเฉพาะ กลุ่มใดนับถือเทพองค์ใดเป็นพิเศษจะมีศรัทธาต่อเรื่องนั้นๆ เป็นพิเศษ ซึ่งจุดประสงค์ของคัมภีร์นี้ก็คือ การสอนศาสนาแก่ประชาชนโดยเล่าเรื่องเทพนิยาย นิทาน และพงศาวดารต่างๆ เป็นคัมภีร์ที่รู้จักกันดีที่สุดในกลุ่มชาวบ้านทั่วไป ดังมีรายละเอียดของคัมภีร์ดังนี้

คัมภีร์ปุราณะ 18 เรื่อง คือ

1. พระพรหม	7. กฤษณะ	13.ภวิษยัต
2. ดอกบัว	8. ศิวะ	14.ปางปลาของพระวิษณุนารายณ์
3. อัณฑะของพรหม	9. ศิวลึงค์	15.ปางสุกรของพระวิษณุนารายณ์
4. ไฟ	10.นารทิยะ	16.ปางเต่าของพระวิษณุนารายณ์
5. วิษณุ	11.คเณศวร	17.ปางพราหมณ์เตี้ยของพระวิษณุนารายณ์
6. ครุฑ	12.มารกันเทยะ	18.ภาควัตหรือพระวิษณุนารายณ์อวตาร

www.webkal.org

คัมภีร์อุปปุราณะ 18 เรื่อง คือ

1. อาทิ	7. นันทิเกศวร	13. มเหศวร
2. นรสิงหะ	8. อุศนัส	14. ปัทมะ
3. วายุ	9. กบิล	15. เทวะ
4. ศิวธรรม	10. วรุณ	16. ปราศระ
5. ทุรวาศา	11. สามพะ	17. มรีจะ
6. นารท	12. กาลิกะ	18. ภาศกร

11. คัมภีร์อุปเวท ได้แก่ ตำราเกี่ยวกับวิชาชีพดังต่อไปนี้

1. วิชาอายุรเวท เรียนเรื่องการนำพฤกษชาติพันธุ์ต่างๆ มาทำยารักษาโรค
2. วิชาคานธรรพเวท เรียนเรื่องดนตรีและนาฏศาสตร์
3. วิชาธนุรเวท เรียนวิธีรบ รุก ถอย วิธียิงธนู แผลงศร
4. วิชาสถาปัตยกรรม เรียนเรื่องการก่อสร้างสิ่งต่างๆ

นอกจากนี้ยังมีคัมภีร์อาตมะ ซึ่งเป็นคัมภีร์สำคัญของแต่ละนิกาย ว่าด้วยการบูชาเทพเจ้าพร้อมทั้งข้อปฏิบัติ แบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ 1) ไวษณวะ-อาคม มีพระวิษณุเป็นหลัก 2) ไศวะ-อาคม มีพระศิวะเป็นหลัก และ 3) ศักตะ-อาคม หรือตันตระ มีศักติ หรือเทวีเป็นหลัก แม้จะแตกต่างกันออกไปตามแนวนิกาย ทุกคัมภีร์ก็มีพระเวทเป็นหลักยึดทั้งสิ้น

3.4 หลักคำสอนที่สำคัญ

หลักคำสอนที่สำคัญในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู[1] มีอยู่ 3 ข้อ ดังต่อไปนี้

1. หลักอาศรม 4
2. หลักปรมาตมัน
3. หลักโมกษะ

[1] Hopfe Lewis M. Religions of The World, 1994 p. 90-94.

www.webkal.org

3.4.1 หลักอาศรม 4 หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินชีวิตของชาวฮินดู เฉพาะที่เป็นพราหมณ์วัยต่างๆ โดยกำหนดเกณฑ์อายุคนไว้ 100 ปี แบ่งช่วงของการใช้ชีวิตไว้ 4 ตอน ตอนละ 25 ปี ช่วงชีวิตแต่ละช่วงเรียกว่า อาศรม (วัย) อาศรมทั้ง 4 ช่วงมีดังนี้

อาศรมที่ 1 (ปฐมวัย) เรียกว่า พรหมจรยอาศรม เริ่มตั้งแต่อายุ 8-25 ปี ผู้เข้าสู่อาศรมนี้ เรียกว่า พรหมจารี ภายในช่วงระยะเวลา 25 ปีแรกนี้ พรหมจารีผู้อยู่ในพรหมจรรย์อาศรม มีหน้าที่ดังนี้

1) ตั้งใจเรียนวิชาการในวรรณะของตน
2) เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของครูอาจารย์
3) ไม่ยุ่งเกี่ยวกับเรื่องเพศ
4) ไม่คบกับเพศตรงกันข้าม
5) เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วต้องทำพิธี "เกศนตสันสกา" (ตัดผม) และพิธี "คุรุทักษิณา" มอบสิ่งตอบแทนครูอาจารย์

ผู้ทำหน้าที่ครบทั้ง 5 ข้อนี้แล้วถือว่าเป็นพราหมณ์โดยสมบูรณ์ จากฐานะพรหมจารีและจะมีสิทธิพิเศษ 5 ประการ ดังนี้

1) ศึกษาคัมภีร์พระเวทได้
2) สอนพระเวทแก่คนอื่นได้
3) ทำพิธียัคนัม (เกี่ยวกับการบริจาค) ได้
4) รับทานจากผู้ศรัทธาได้
5) บริจาคทานแก่คนยากจน (ผู้อยู่ในวรรณะต่ำ) ได้

อาศรมที่ 2 (มัชฌิมวัย) เรียกว่า "คฤหัสถาศรม" อยู่ในช่วงอายุ 25-50 ปี มีหน้าที่ดังนี้

1) ช่วยพ่อแม่ทำงาน
2) แต่งงานมีครอบครัว
3) ประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัว

อาศรมที่ 3 (ปัจฉิมวัย) เรียกว่า "วานปรัสถาศรม" อยู่ในช่วงอายุ 50-75 ปี มีหน้าที่จะต้องปฏิบัติดังนี้

www.webkal.org

1) มอบสมบัติให้บุตรธิดา

2) บำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม

3) ออกบวชปฏิบัติธรรมที่เรียกว่า วานปรัสถ์

4) ทำประโยชน์แก่สังคมด้วยการเป็นครูอาจารย์

อาศรมที่ 4 คือ สันยัสตาศรม อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 75 ปีขึ้นไป สำหรับผู้ปรารถนาความหลุดพ้น (โมกษะ) จะออกบวชเป็น "สันยาสี" เมื่อบวชแล้วจะสึกไม่ได้ บำเพ็ญสมาธิแสวงหาความหลุดพ้นตามหลักกรรมโยคะต่อไป

3.4.2 หลักปรมาตมัน คำว่า "ปรมาตมัน" จึงหมายถึง สิ่งยิ่งใหญ่อันเป็นที่รวมของทุกสิ่งทุกอย่างในสากลโลก ซึ่งเรียกชื่อสิ่งนี้ว่า "พรหม" ปรมาตมันกับพรหมจึงเป็นสิ่งเดียวกันและมีลักษณะดังต่อไปนี้

1) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเอง

2) เป็นนามธรรม สิงสถิตอยู่ในสิ่งทั้งหลายทั้งปวงเรียกว่าอาตมัน เป็นสิ่งที่มองไม่เห็นด้วยตา

3) เป็นศูนย์รวมแห่งวิญญาณทั้งปวง

4) สิ่งทั้งหลายทั้งปวงในสากลโลกล้วนเป็นส่วนย่อยที่แยกออกมาจากพรหม

5) เป็นตัวความจริง (สัจธรรม) สิ่งเดียว (โลกและสิ่งอื่นๆ ล้วนเป็นมายาภาพลวงที่มีอยู่ชั่วครั้งคราวเท่านั้น)

6) เป็นผู้ประทานญาณ ความคิดและความสันติ

7) เป็นสิ่งที่ดำรงอยู่ในสภาพเดิมตลอดกาล

วิญญาณของสัตว์โลกทั้งหลาย (อาตมัน) คือส่วนที่แยกออกมาจากวิญญาณรวมของพรหม (ปรมาตมัน) วิญญาณย่อยแต่ละดวงเหล่านี้เมื่อแยกออกมาแล้วย่อมเข้าสิงสถิตในสิ่งมีชีวิตรูปแบบต่างๆ กัน เช่น ในร่างกายมนุษย์ เทวดา สัตว์และพืช มีสภาพดีบ้าง เลวบ้างสุดแต่ผลกรรมที่ทำไว้ ซึ่งถือว่าเป็นทุกข์ทั้งสิ้น ตราบใดที่วิญญาณเหล่านี้ยังไม่สิ้นกรรม ย่อมต้องเวียนว่ายตายเกิดผจญทุกข์อยู่ตลอดไป

3.4.3 หลักโมกษะ เป็นหลักความดีสูงสุด ดังคำสอนของศาสนาฮินดูสอนว่า "ผู้ใดรู้แจ้งในอาตมันของตนว่าเป็นหลักอาตมันของโลกพรหมแล้ว ผู้นั้นย่อมพ้นจากสังสาระการเวียนว่ายตายเกิด และจะไม่ปฏิสนธิอีก" หลักโมกษะประกอบด้วยสาระสำคัญ 2 ประการ คือ

www.webkal.org

1. การนำอาตมันเข้าสู่ปรมาตมัน ด้วยการปฏิบัติธรรมใดๆ เพื่อให้วิญญาณของตนเข้ารวมกับปฐมวิญญาณ เรียกว่า “เข้าถึงโมกษะ” คือความหลุดพ้นจากวัฏสงสารแห่งชีวิต

2. วิธีปฏิบัติเพื่อเข้าถึงโมกษะ ได้เสนอแนะหลักปฏิบัติที่สำคัญไว้ 3 ประการ คือ กรรมมรรค (กรรมโยคะ) ชยานมรรค (ชยานโมคะ) และ ภักติมรรค (ภักติโยคะ)

3.5 ตรีมูรติในศาสนาฮินดู

ยุคพระเวทตอนปลายและยุคมหากาพย์ตอนต้น อยู่ในช่วงศตวรรษที่ 6 ก่อนคริสต์ศักราชถึงคริสต์ศตวรรษที่ 4 พวกพราหมณ์มีบทบาทมากในสังคม ได้กลายเป็นชนชั้นอภิสิทธิ์ เป็นผู้วิเศษและมีอิทธิพลมากในวงการต่างๆ ศาสนาในยุคพระเวทเรียกว่า **ศาสนาพราหมณ์** ครั้นเวลาล่วงมาถึงยุคพระเวทตอนปลาย ศาสนาพราหมณ์ได้มีการปฏิรูปเกิดแนวความคิดด้านปรัชญามีเหตุมีผลมากขึ้น และเวลาต่อมา ศาสนาพราหมณ์เรียกว่า **ศาสนาฮินดู**

ศาสนาในยุคมหากาพย์ได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก เทพเจ้าที่สำคัญในยุคมหากาพย์ได้แก่ พระพรหม พระศิวะ และพระนารายณ์ เทพเจ้าทั้ง 3 องค์นี้รวมเรียกว่า **ตรีมูรติ**[1] และหน้าที่ของเทพเจ้าแต่ละองค์มีดังต่อไปนี้

3.5.1 พระพรหม พระพรหมเป็นผู้สร้างมนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลายในโลก รวมทั้งเทวดาทั้งหลายด้วย ลักษณะพระพรหมในระยะแรกไม่มีตัวตน แต่ครั้นเวลาต่อมา พวกพราหมณ์ได้พบข้อบกพร่องต่างๆ เมื่อพระพรหมไม่มีตัวตน ประชาชนเคารพบูชาไม่ได้ พวกพราหมณ์จึงได้กำหนดให้พระพรหมมีตัวตน มี 4 พักตร์ สามารถมองดูได้ทั่วทิศ ลักษณะของพระพรหมเป็นทั้งนามธรรมและรูปธรรม พระพรหมที่มีลักษณะเป็นนามธรรมนั้นหมายถึงจักรวาล เป็นวิญญาณของธรรมชาติ ดิน น้ำ ลม ไฟ อากาศ ท้องฟ้า เป็นต้น สิ่งเหล่านี้คือร่างกายของพระพรหม พระพรหมสิงสถิตในสิ่งเหล่านี้ พระพรหมเป็นอันติมสัจจะที่ไม่อาจอธิบายได้ เป็นสิ่งที่ไม่อาจวัดได้ เป็นพื้นฐานความรู้ทั้งปวง ไม่หยาบ ไม่ละเอียด ไม่สั้นไม่ยาว ปราศจากกลิ่น แสง เสียง เทศะ เป็นต้น ส่วนพระพรหมที่เป็นรูปธรรมเป็นเทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ เป็นผู้สร้าง พระพรหมมีพระชายาชื่อพระสรัสวดี ซึ่งเป็นเทพีแห่งวาจาและการศึกษาเล่าเรียน และเป็นผู้อุปถัมภ์ศิลปะวิทยาทั้งปวง

[1] ดนัย ไชยโยธา. ประวัติศาสตร์เอเชียใต้ยุคโบราณ, 2527 หน้า 19.

www.webkal.org

3.5.2 พระศิวะ เทพเจ้าแห่งการทำลายและเทพเจ้าแห่งการฟ้อนรำ มีหลายชื่อ เช่น อิศวร รุทระ และนาฏราช เป็นต้น พระศิวะเป็นเทพเจ้าสูงสุดในไศวนิกาย ประทับอยู่ที่ภูเขาไกรลาส มีโคนันทีเป็นพาหนะ และมีศิวลึงค์เป็นเครื่องหมายของพลังแห่งการสร้างสรรค์

ลักษณะของพระศิวะเป็นรูปฤาษี มี 4 กร นุ่งห่มหนังสัตว์ ประทับนั่งบนหนังเสือโคร่ง ถืออาวุธตรีศูล ธนู และคทาหัวกะโหลกมนุษย์ ห้อยพระศอด้วยประคำร้อยด้วยกะโหลก มีงูเป็นสังวาล พระศอมีสีดำสนิท กลางพระนลาฏมีพระเนตรดวงที่ 3 ซึ่งถ้าพระศิวะลืมพระเนตรดวงที่ 3 เมื่อใด ไฟจะไหม้โลกเมื่อนั้น เหนือพระเนตรดวงที่ 3 มีรูปพระจันทร์ครึ่งซีก

พระศิวะมีพระชายาชื่ออุมา ซึ่งมีหลายลักษณะเป็นต้นว่า ปารวตีเทวีผู้เป็นธิดาแห่งหิมวัต หรือหิมาลัย ทรุคาเทวีผู้เป็นเจ้าแม่แห่งสงคราม และกาลีเทวีผู้มีกายสีดำ

พระอุมาเทวี มี 3 ภาค **ภาคหนึ่ง** เป็นเทพีโสภา มเหสีผู้ซื่อสัตย์และภักดีต่อพระศิวะ มี 4 กร **ภาคสอง** อวตารลงมาเป็นทุรคาเทวี มี 10 กร ทรงอาวุธ ธนู ศร จักร งู โล่ ดาบ หอก ขวาน ลูกตุ้ม กระดิ่ง ประทับบนหลังเสือ เพื่อปราบมหิงษาสูรหรืออสูรในร่างกระบือผู้ก่อยุคเข็ญในมนุษยโลก **ภาคสาม** อวตารลงมาเป็นกาลีเทวี มีพระกายสีดำ มี 4 กร 2 กร ถือดาบและศีรษะมนุษย์ แลบพระชิวหาสีแดง สวมพวงมาลัยร้อยด้วยกะโหลกศีรษะมนุษย์ ที่เอวมีแขนมนุษย์ห้อยอยู่โดยรอบ ชอบเครื่องสังเวยด้วยชีวิตสัตว์

3.5.3 พระวิษณุหรือพระนารายณ์ เทพเจ้าผู้รักษาและคุ้มครองโลกให้เป็นสุข ชาวฮินดูเชื่อว่า พระนารายณ์ทรงอวตารลงมาเป็นพระรามและพระกฤษณะ พระนารายณ์เป็นเทพเจ้าที่มีพลังทางทำนุบำรุงโลก เมื่อเวลาใดโลกเกิดยุคเข็ญ เมื่อเวลานั้น พระนารายณ์จะเสด็จไปช่วยบำบัดทุกข์ ปราบยุคเข็ญ เรียกว่า **"อวตาร"**

พระนารายณ์ประทับอยู่ในเกษียรสมุทร มีพระยาอนันตราชเป็นบัลลังก์ ทรงครุฑเป็นพาหนะ และได้ทรงอวตารมาแล้ว 9 ปาง อวตารของพระนารายณ์จะมีทั้งหมด 10 ปาง และปางที่ 10 จะอวตารหลังจากสิ้นกลียุคแล้ว ความเหมาะสมมีอยู่อย่างไรก็อวตารลงมาเกิดในรูปนั้น และอวตารของพระนารายณ์ครั้งสำคัญ 10 ครั้ง หรือนารายณ์สิบปางมีดังต่อไปนี้

1. **มัตสยาวตาร** อวตารลงมาเป็นปลา เพื่อช่วยมนุษย์ให้พ้นความตาย เมื่อเกิดน้ำท่วมโลก ฆ่ายักษ์ชื่อ **หัยครีพ** หรือ **หยครีวะ** ผู้เป็นต้นเหตุให้มนุษย์มีความผิด

2. **กูรมาวตาร** อวตารลงมาเป็นเต่าในเกษียรสาคร ให้หลังรองรับภูเขาชื่อ มันทาระในคราวที่เทวดากวนน้ำในมหาสมุทรเพื่อให้เกิดน้ำอมฤต

www.webkal.org

3. **วราหาวตาร** อวตารลงมาเป็นหมูป่า เพื่อปราบ หิรัณยักษ์ ผู้จับโลกกดลงไปใต้ทะเล โดยใช้เขี้ยวดุนให้โลกสูงขึ้นจนมนุษย์ได้อาศัยกระทั่งถึงทุกวันนี้

4. **นรสิงหาวตาร** อวตารลงมาเป็นคนครึ่งสิงห์ เพื่อปราบยักษ์ชื่อ หิรัณยกศิปุ ผู้ได้พรจากพระพรหมว่าจะไม่มีใครฆ่าตายได้ ถึงกับก่อความเดือดร้อนทั่วโลก

5. **วามนาวตาร** อวตารลงมาเป็นคนค่อม เพื่อปราบยักษ์ชื่อ พลิ มิให้มีอำนาจครองโลกทั้งสาม และได้ไล่ยักษ์พลิให้ไปอยู่ใต้บาดาล

6. **ปรศุรามาวตาร** อวตารลงมาเป็นปรศุรามถือขวาน เป็นบุตรพราหมณ์ชื่อ ยมทัคนี ผู้สืบสกุลมาจากภฤคุเพื่อป้องกันมิให้กษัตริย์ครอบครองอาณาจักรเหนือวรรณะพราหมณ์

7. **รามาวตาร** อวตารลงมาเป็นรามจันทร์ คือเป็นพระรามในมหากาพย์ รามายณะ เพื่อปราบท้าวราพณ์หรือทศกัณฐ์

8. **กฤษณาวตาร** อวตารลงมาเป็นพระกฤษณะ ผู้เป็นสารถีขับรถศึกให้อรชุนเพื่อปราบคนชั่วในมหากาพย์มหาภารตะ

9. **พุทธาวตาร** อวตารลงมาเป็นพระพุทธเจ้า ประกาศหลักธรรมช่วยมนุษย์ให้พ้นทุกข์ เหตุผลที่ฮินดูดึงเอาพระพุทธเจ้ามาเป็นอวตารปางหนึ่งของพระนารายณ์นั้น นับเป็นการกลืนพระพุทธศาสนาได้อย่างสนิทอีกวิธีหนึ่ง

10. **กัลกยาวตาร** อวตารลงมาเป็นกัลกี บุรุษขี่ม้าขาวถือดาบมีแสงแปลบปลาบดังดาวหาง เพื่อปราบคนชั่วและสถาปนาธรรมขึ้นใหม่ในโลก

พระนารายณ์มีพระชายาชื่อ ลักษมี ผู้เป็นเทพีแห่งความงาม ผู้อำนวยโชคลาภ ความมั่งคั่ง และผู้มีใจเมตตาปราณี เมื่อพระนารายณ์อวตารลงมาเป็นวามนาม ปรศุราม และพระราม เคยเสด็จมาเป็นนางปทมา (กมลา) นางธรณี และนางสีดาตามลำดับ

ตรีมูรติ เป็นลักษณะเทวะที่แสดงออกมาในรูปของบุคลาธิษฐานให้รู้ภาวะทั้ง 3 ต่อไปนี้

1. **อุปาทะ** โลกมีเกิดเป็นเบื้องต้น
2. **ฐิติ** การรักษาให้ดำรงไว้
3. ***ภังคะ*** มีการทำลายเพราะโลกขาดความดี และให้วิญญาณมนุษย์และสัตว์ได้พักผ่อน

www.webkal.org

ชาวฮินดูเชื่อว่าโลกมีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และสลายไปในที่สุด การบูชาเทพเจ้าทั้ง 3 องค์ เหล่านี้เป็นลักษณะของบุคลาธิษฐาน คือถือบุคคลเป็นใหญ่ เป็นการบูชาให้รู้สึกสภาวธรรม 3 ประการ นั่นคือโลกเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และสลายไป

3.6 พระเจ้าสูงสุดของศาสนาฮินดู

ศาสนาฮินดูมีระยะเวลาแห่งการพัฒนาตนเองมายาวนานมาก ความเชื่อในพระเจ้าสูงสุดผู้สร้างโลกได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย โดยเริ่มแรกสมัยที่เป็นศาสนาสนาตนะมีความเชื่อในพระเจ้าตามแบบศาสนาดั้งเดิมของชาวพื้นเมือง และนับถืออำนาจลึกลับทุกชนิดที่แฝงในธรรมชาติ ต่อมาเมื่อเกิดคัมภีร์พระเวท พระเจ้าได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามระยะเวลา โดยเริ่มจากพระพรหมจนในที่สุดได้เปลี่ยนมาเป็นพระศิวะบ้าง และพระวิษณุบ้าง ต่อเมื่อได้มีการพัฒนาจากศาสนาพราหมณ์มาเป็นฮินดูหรือพราหมณ์ใหม่ คำสอนในเรื่องพระเจ้าได้ปรากฏมาอยู่ในรูปของพระปรมาตมัน พระเจ้าผู้ไม่มีรูปกายแต่ทรงสำแดงองค์ออกมาเป็น 3 รูป ได้แก่ พระพรหม พระวิษณุ พระศิวะ ดังนั้น จุดหมายสุดท้ายของศาสนาฮินดูในปัจจุบัน คือ การเข้าสู่โมกษะ ซึ่งผู้ที่จะเข้าถึงได้ต้องสามารถหลุดพ้นจากกองกิเลสและกองทุกข์ เมื่อหลุดพ้นแล้วจะเป็นหนึ่งเดียวกับพระปรมาตมัน ซึ่งไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดอีกต่อไป

3.7 หลักความเชื่อและจุดหมายสูงสุด[1]

ศาสนาพรมหมณ์-ฮินดู เชื่อว่าพระพรหมเป็นเทพเจ้าสูงสุด ทรงเป็นผู้สร้างโลกและสรรพสิ่งตลอดทั้งกำหนดโชคชะตาของคนและสัตว์ เพราะฉะนั้นวิถีชีวิตของแต่ละคนจึงเป็นไปตามพรหมลิขิต แต่คนก็อาจเปลี่ยนวิถีชีวิตได้ หากทำให้พระพรหมเห็นใจและโปรดปราน โดยการบวงสรวงอ้อนวอนและกระทำความดีต่อพระองค์ ผู้ที่พระองค์ทรงโปรดหากตายไปก็จะไปเกิดในสุคติภูมิ และถ้าหากโปรดเป็นที่สุด ก็จะได้ไปอยู่กับพระองค์ชั่วนิรันดร แต่ถ้าไม่ทรงโปรดก็จะไปเกิดในทุคติภูมิ ได้รับทุกข์เวทนาแสนสาหัส ชาวฮินดูเชื่อว่าวิญญาณเป็นอมตะจึงไม่ตายตามร่างกาย ที่ว่าตายนั้นเป็นเพียงวิญญาณออกจากร่างกาย เพราะร่างกายทรุดโทรมจนอาศัยอยู่ไม่ได้เท่านั้น วิญญาณก็จะไปถือเอาร่างใหม่ หรือที่เรียกว่า เกิดใหม่ ดุจคนสวมเสื้อผ้าเมื่อใช้นานไปก็เก่าคร่ำคร่า ก็ไปหาชุดใหม่สวมก็ฉันนั้น เพราะฉะนั้นวิญญาณจึงไม่มี

[1] ฟื้น ดอกบัว. ศาสนาเปรียบเทียบ. พิมพ์ครั้งที่ 3, 2549 หน้า 38.

www.webkal.org

เกิดมีตาย การเกิดตายเป็นเพียงเรื่องร่างกายเท่านั้นเอง วิญญาณจะไปถือเอาร่างใหม่หรือที่เรียกว่าสังสารวัฏ เวียนว่ายตายเกิดอยู่ร่ำไปตราบที่ยังไม่บรรลุโมกษะ ชาวฮินดูเชื่อว่า โมกษะเป็นจุดหมายสูงสุดของชีวิต ผู้เข้าถึงโมกษะจะไปอยู่กับพระพรหมชั่วนิรันดร ไม่ต้องมาเวียนว่ายตายเกิดอีกต่อไป ส่วนการปฏิบัติเพื่อบรรลุโมกษะนั้น จะต้องปฏิบัติตามหลักการ 4 ประการ คือ

1. **กรรมมรรค** (กรรมโยคะ) การปฏิบัติด้วยการประกอบการงานตามหน้าที่ด้วยความขยันขันแข็ง แต่ทำงานด้วยจิตใจสงบ ไม่หวังผลตอบแทนใดๆ ผู้ปฏิบัติเรียก กรรมโยคิน

2. **ชยานมรรค** (ชยานโยคะ) การปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรู้แจ้งเห็นจริงขึ้นมาว่าปรมาตมันเป็นสิ่งเดียวที่มีอยู่ วิญญาณส่วนบุคคล (อาตมัน) เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับปรมาตมันหรือวิญญาณสากล การสร้างญาณดังกล่าวให้เกิดขึ้นอาจทำได้โดยการดำเนินตามมรรค 4 ประการด้วยกัน คือ

1) แยกแยะให้เห็นความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นจริงและสิ่งที่ไม่เป็นความจริงที่เรียกว่าวิเวกะ

2) บำเพ็ญเนกขัมมะ คือ สละโลกิยะสุขทั้งมวล ที่เรียกว่า ไวราคยะ

3) ปลูกฝังคุณธรรม 4 ประการ คือ ควบคุมกายและประสาททั้ง 5 ควบคุมใจยับยั้งมิให้ประสาททั้ง 5 ที่ควบคุมได้แล้วกลับตกไปเป็นทาสของอารมณ์ต่างๆ อีก อดกลั้นอารมณ์ต่างๆ อดกลั้นทนทาน ทำจิตให้เป็นสมาธิอย่างสมบูรณ์ และมีความจงรักภักดีที่เรียกว่าสลัมปัต

4) ใฝ่ฝันถึงความหลุดพ้น(โมกษะ)ที่เรียกว่า มุมุกษุตวะ ผู้ปฏิบัติเรียกว่า ชยานโยคิน

3. **ภักติมรรค** (ภักติโยคะ) การปฏิบัติ คือการปลูกศรัทธาและความจงรักภักดีต่อเทพเจ้าที่ตนเคารพนับถือ ผู้ปฏิบัติเรียกว่า ภักติโยคิน

4. **ราชมรรค** (ราชโยคะ) เป็นทางปฏิบัติเกี่ยวกับการฝึกทางใจมุ่งบังคับใจให้อยู่ในอำนาจด้วยการบำเพ็ญโยคะกิริยา ผู้ปฏิบัติเรียกว่า ราชโยคิน

3.8 พิธีกรรมที่สำคัญ

ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เป็นศาสนาที่มีพิธีกรรมเป็นส่วนประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของศาสนา เพราะชาวฮินดูทุกวรรณะย่อมมีขนบธรรมเนียมประเพณีทั้งส่วนเฉพาะและส่วนรวมที่

www.webkal.org

ต้องประพฤติตามกฎประเพณีที่กำหนดไว้สำหรับวรรณะของตน และกฎประเพณีส่วนรวมที่จำต้องประพฤติปฏิบัติทุกชั้นวรรณะ ข้อปฏิบัติและพิธีกรรมของชาวฮินดู[1] แบ่งเป็น 4 หมวด ดังนี้

3.8.1 ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับวรรณะ มีกฎสำหรับวรรณะให้ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ดังนี้

1. การแต่งงาน ผู้ที่จะแต่งงานกันได้จะต้องอยู่ในวรรณะเดียวกัน จะแต่งงานข้ามวรรณะไม่ได้ แม้ในวรรณะเดียวกันก็ยังจำกัดด้วยตระกูลและโคตรอีกชั้นหนึ่งด้วย ผู้ใดฝ่าฝืนมีโทษถูกประณามหรือถูกตัดขาดจากโคตร จากวรรณะ ผู้นั้นจะไม่มีใครคบสมาคมด้วย แม้ญาติมิตร บุตร และภรรยาก็รังเกียจไม่ยอมคบหาสมาคมด้วย

2. อาหารการกิน ได้มีกฎกำหนดว่าอะไรกินได้ หรือไม่ได้ สำหรับวรรณะนั้นๆ ไม่กินอาหารร่วมกับคนต่างวรรณะ คนวรรณะสูงไม่กินอาหารที่คนวรรณะต่ำกว่าปรุง แต่ของที่จำต้องใช้ร่วมกัน เช่น ใช้น้ำในสระเดียวกัน ก็ให้แบ่งเขตกันใช้ หรือปันระยะที่จะต้องอยู่ห่างกัน เช่น วรรณะนั้นห่างจากวรรณะนี้ 96 ก้าว 40 ก้าว 15 ก้าว 12 ก้าว เป็นต้น

3. การทำมาหากิน พวกพราหมณ์จะมีอาชีพเป็นนักบวช หรือครูอาจารย์ หรือประกอบพิธีกรรม พวกกษัตริย์เป็นนักปกครอง ดูแลความสงบสุขบ้านเมือง พวกแพศย์เป็นพวกค้าขายและประกอบกสิกรรม ส่วนพวกศูทรเป็นกรรมกร

4. เคหสถานที่อยู่ ตามกฎดั้งเดิม ห้ามไปตั้งถิ่นฐานนอกประเทศอินเดียและห้ามโดยสารไปทางทะเล แต่ปัจจุบันนี้ไม่ค่อยถือกันแล้ว

ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับวรรณะทั้ง 4 ดังกล่าวข้างต้นนี้ แต่เดิมมาชาวฮินดูปฏิบัติอย่างเคร่งครัดมากแต่ในปัจจุบันคนชั้นสูงหรือผู้ได้รับการศึกษาแผนปัจจุบันไม่ค่อยถือพิถีพิถันมากนัก

3.8.2 พิธีประจำบ้าน ในคัมภีร์มานวธรรมศาสตร์ได้กำหนดพิธีสังสการ ซึ่งเป็นพิธีประจำบ้านไว้ 12 ประการที่คนในวรรณะกษัตริย์ วรรณะพราหมณ์และวรรณะแพศย์จะต้องทำโดยมีการปฏิบัติตามลำดับขั้นดังนี้ คือ

ขั้นที่ 1 ครรภาธาน เป็นพิธีที่จัดขึ้นเมื่อทราบว่าตั้งครรภ์ ถัดจากวันวิวาห์

ขั้นที่ 2 ปุงสวัน เป็นพิธีปฏิบัติต่อเด็กในครรภ์ที่เข้าใจว่าเป็นเพศชาย

ขั้นที่ 3 สีมันโตนยัน เป็นพิธีตัดผมหญิงมีครรภ์ เมื่อตั้งครรภ์ได้ 4, 6 หรือ 8 เดือน

ขั้นที่ 4 ชาตกรรม พิธีคลอดบุตร

ขั้นที่ 5 นามกรรม พิธีตั้งชื่อเด็ก ในวันที่ 12 หรือ 14 ถัดจากวันคลอด

[1] วนิดา ขำเขียว. ศาสนาเปรียบเทียบ, 2543 หน้า 68-72.

www.webkal.org

ขั้นที่ 6 นิษกรมณ์ พิธีนำเด็กออกไปดูแสงอาทิตย์ยามเช้า เมื่ออายุได้ 4 เดือน

ขั้นที่ 7 อันนปราศัน พิธีป้อนข้าวเด็ก เมื่ออายุได้ 5 เดือนหรือ 6 เดือน

ขั้นที่ 8 จูฑากรรม พิธีโกนผมไว้จุก เมื่ออายุได้ 3 ขวบ

ขั้นที่ 9 เกศานตกรรม พิธีตัดผม ถ้าเป็นวรรณะพราหมณ์ตัดเมื่ออายุ 16 ปี ถ้าวรรณะกษัตริย์ ตัดเมื่ออายุ 22 ปี ถ้าวรรณะแพศย์ ตัดเมื่ออายุ 24 ปี

ขั้นที่ 10 อุปานยัน พิธีเข้ารับการศึกษา พวกวรรณะพราหมณ์ กษัตริย์ แพศย์ จะต้องทำพิธีเข้ารับการศึกษา และเมื่ออาจารย์ในสำนักนั้นๆ รับเด็กไว้แล้วก็จะสวมสายธุรำหรือยัชโญปวีต ผู้ที่ได้สวมสายนี้แล้วก็เรียกว่า ทวิชหรือทิชาชาติ เกิด 2 ครั้ง คือครั้งแรกเกิดจากครรภ์มารดา และครั้งที่ 2 เกิดจากการสวมสายยัชโญปวีต ส่วนพวกศูทรและจัณฑาลเป็นเอกชาติ คือเกิดครั้งเดียวไม่อาจเป็นทิชาชาติได้

ขั้นที่ 11 สมาวรรตน์ พิธีกลับบ้าน จัดขึ้นเมื่อเด็กหนุ่มสำเร็จการศึกษาและเตรียมตัวกลับบ้าน

ขั้นที่ 12 วิวาทะ พิธีแต่งงาน

พิธีสังสการทั้ง 12 ประการดังกล่าวนี้ ถ้าเป็นหญิงห้ามทำพิธีอุปานยันอย่างเดียว นอกนั้นทำได้หมด และห้ามสวดคัมภีร์พระเวท เพราะเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ที่สงวนเฉพาะผู้ชายและคนบางวรรณะเท่านั้น ในปัจจุบันนี้ชาวฮินดูผู้เป็นทวิชาติคงปฏิบัติอยู่ใน 4 พิธีเท่านั้น คือ พิธีนามกรรม พิธีอันนปราศัน พิธีอุปานยัน และพิธีวิวาหะ ที่เหลือกนอกนั้นไม่ใคร่ปฏิบัติกันแล้ว ยกเว้นผู้ที่เคร่งครัดจริงๆ เท่านั้น

3.8.3 พิธีศราทธ์ พิธีทำบุญอุทิศให้มารดาบิดา หรือบรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว ในเดือน 10 ตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ ถึงวันแรม 15 ค่ำ โดยมีลักษณะและขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การบูชากระทำด้วยข้าวบิณฑ์ คือก้อนข้าวสุก โดยให้บุตรชายของผู้ตายเป็นผู้กระทำพิธีบวงสรวงบูชา เพราะมีความเชื่อว่าบุตรชายช่วยให้ผู้ที่ล่วงลับพ้นจากนรกขุม “ปุตตะ” โดยกระทำก่อนวันนำศพไปเผา และกระทำตลอดไป 10 วัน หรือ 11 วัน และวันที่ 11 นั้นเป็นการรวมญาติ โดยญาติฝ่ายบิดาและญาติฝ่ายมารดาซึ่งนับขึ้นไป 3 ชั่วคน และนับลงมา 3 ชั่วคน เข้าร่วมพิธีด้วย เรียกว่า สปิณฑะ แปลว่า ร่วมทำพิธีข้าวบิณฑ์

2. การทำบุญอุทิศให้มารดาบิดา หรือบรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว ต้องทำไปเดือนละครั้งเป็นอย่างน้อยตลอดปี

www.webkal.org

3.8.4 พิธีบูชาเทวดา ชาวฮินดูมีเทพเจ้าที่เคารพมากมายหลายองค์ ผู้ที่เกิดในวรรณะสูงสมัยก่อนได้บูชาพระศิวะและพระวิษณุ เป็นต้น เวลาต่อมาเกิดลัทธิอวตารขึ้น มีการบูชาพระกฤษณะและพระรามขึ้นอีก แต่บุคคลในวรรณะต่ำมักถูกกีดกันมิให้ร่วมบูชาเทพเจ้าของบุคคลในวรรณะสูง ดังนั้น บุคคลในวรรณะต่ำจึงต้องสร้างเทพเจ้าของตนเองขึ้น เช่น เจ้าแม่กาลี เทพลิง เทพงู เทพเต่า รุกขเทพ เทพช้าง เป็นต้น

พิธีบูชาแตกต่างกันออกไปตามวรรณะ แต่บุคคลในวรรณะสูงมีพิธีในการบูชาดังนี้

1. สวดมนต์ภาวนา สนานกาย ชำระและสังเวยเทวดาทุกวัน สำหรับผู้เคร่งครัดในศาสนาต้องทำเป็นกิจวัตร ส่วนพวกที่ได้รับการศึกษาแผนใหม่มักไม่ค่อยปฏิบัติกัน

2. พิธีสมโภช ถือศีล และวันศักดิ์สิทธิ์ เช่น ลักษมีบูชา วันบูชาเจ้าแม่ลักษมี สรัสวดีบูชา วันบูชาเจ้าแม่สรัสวดี ทุรคาบูชา วันบูชาเจ้าแม่ทุรคา เป็นต้น ซึ่งอาจแตกต่างกันออกไปในแต่ละนิกายและท้องถิ่น

3. การไปนมัสการบำเพ็ญกุศลตามเทวาลัยต่างๆ เพื่อแสดงความเคารพเทพเจ้าที่ตนนับถือ

3.8.5 วันสำคัญทางศาสนา

เดือน 5

เดือน 5 นี้ จัดว่าเป็นการเปิดศักราชใหม่ตามปฏิทินโหราศาสตร์ของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ซึ่งตรงกับวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 5 และในขณะเดียวกัน วันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 5 นี้ จนกระทั่งถึงขึ้น 9 ค่ำ จะตรงกับนวราตรี ผู้ที่เคารพบูชาพระแม่อุมาจะทำการบูชาเจ้าแม่ทั้ง 9 ปาง ในแต่ละคืนเมื่อเสร็จแล้วจึงจะพาไปบูชาไฟและเชิญเด็กหญิงไม่เกิน 10 ขวบทั้ง 9 คน โดยเริ่มตั้งแต่ 2 ขวบ เรื่อยไปตามลำดับจนครบ 9 ปางมาร่วมพิธี ผู้ชุมนุมในงานจะมอบสิ่งของให้แก่เด็กทั้ง 9 คน

เดือน 6

ในเดือนนี้จะมีการบูชาพระวิษณุในวันขึ้น 3 ค่ำ และวันขึ้น 14 ค่ำ ส่วนวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นวันศูนย์กลางของสงกรานต์ เป็นวันเพ็ญแรกของปีนับว่ามีความสำคัญมาก ประชาชนจึงทำพิธีบูชาไฟและทำบุญตามประเพณีของตระกูล

เดือน 7

วันขึ้น 11 ค่ำ เดือน 7 เป็นวันบูชาพระวิษณุ มีการอดอาหารและน้ำ 1 วัน

www.webkal.org

วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 7 เป็นวันเริ่มแห่งการเข้าพรรษา นักบวชผู้เป็นสันยาสีจะต้องอยู่ประจำที่ 4 เดือน เพราะเป็นฤดูฝน นอกจากเดินทางไม่สะดวกแล้ว ยังมีแมลงเกิดขึ้นมากมายอาจเหยียบย่ำสัตว์เหล่านี้ ทำให้เป็นบาปติดตัว

เดือน 8

วันขึ้น 2 ค่ำ จะมีการแห่รูปพระวิษณุ โดยเฉพาะที่แคว้นอัสสัมมีการฉลองพิธีนี้อย่างใหญ่โต วันขึ้น 15 ค่ำ เป็นวันไหว้ครู

เดือน 9

วันขึ้น 5 ค่ำ เรียกวันนาคปัญจมี จะทำการบูชาพญานาคด้วยน้ำนม ถ้างูกินของผู้ใดผู้นั้นจะไม่ได้รับอันตรายจากงูเป็นเวลา 1 ปี

แรม 4 ค่ำ เป็นวันบูชาพระพิฆเนศ ซึ่งต้องอดอาหารตลอดวันจนพิธีเสร็จ และพระจันทร์ปรากฏขึ้นเมื่อใดจึงจะรับประทานอาหารได้

แรม 6 ค่ำ เป็นวันบูชาพระสุริยเทพ ส่วนแรม 8 ค่ำ บูชาพระกฤษณะด้วยการอดอาหารจนถึงเที่ยงคืนจึงจะรับประทานอาหาร

เดือน 10

วันขึ้น 3 ค่ำ เป็นวันสำคัญของพระแม่อุมาและพระศิวะ เชื่อกันว่าสตรีใดบำเพ็ญตบะในวันนี้ จะได้สามีที่ดี และจะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เพราะเป็นวันที่พระแม่อุมาทรงบำเพ็ญตบะวิงวอนขอแต่งงานกับพระศิวะ และพระศิวะได้ตกลงรับสัญญาพร้อมทั้งให้พรสตรีที่บำเพ็ญตบะในวันนี้

วันขึ้น 15 ค่ำ เป็นวันที่ศาสนิกชนทำพิธีบูชาสักการะดวงวิญญาณของบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว และจะเชิญพวกสันยาสีมาฉันอาหารที่บ้าน

เดือน 11

ในเดือนนี้ตลอดวันขึ้น 1 ค่ำถึงวันขึ้น 9 ค่ำ เป็นวันนวราตรี จะมีการทำพิธีบูชาตลอด 9 วัน เช่นเดียวกับเดือน 5 ส่วนวันขึ้น 10 ค่ำ เป็นวันบูชาพระแม่อุมา โดยเฉพาะพวกวรรณะกษัตริย์จะต้องบูชาเป็นพิเศษ เชื่อกันว่าใครบูชาพระนางในวันนี้จะได้รับชัยชนะตลอดปี

วันขึ้น 15 ค่ำ ในตอนกลางคืนพวกพราหมณ์และผู้ที่นับถือศาสนาฮินดู จะบูชาพระวิษณุด้วยสิ่งของสีขาวล้วน

แรม 13 ค่ำ เป็นวันที่ผู้นับถือศาสนาทำพิธีบูชาพระแม่ลักษมี พระพิฆเนศ พระกุเวร

www.webkal.org

พระสรัสวดี พระอินทร์ เมื่อบูชาแล้วต้องไปซื้อเสื้อผ้าและของใช้ใหม่ๆ จะได้เกิดสิริมงคล

แรม 14 ค่ำ พวกพราหมณ์จะบูชาพระยายมในตอนกลางคืน มีการจุดประทีปตามไฟเป็นการถวายพระยายม เมื่อตายไปจะไม่ไปนรก แต่ถ้าหากทำกรรมหนักขนาดลงนรกก็จะมีไฟนำทางอันเป็นผลมาจากการจุดประทีปถวายพระยายมนั่นเอง

อนึ่งในวันนี้ เป็นวันเกิดของหนุมาน ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นปางหนึ่งของพระศิวะ

แรม 15 ค่ำ เป็นวันบูชาเทพทั้ง 5 พระองค์ และเป็นวันบูชาพระลักษมี

เดือน 12

ขึ้น 1 ค่ำ เป็นวันถวายอาหารเทพเจ้าทั้งหมด 56 อย่าง

ขึ้น 2 ค่ำ เป็นวันที่พี่ชายหรือน้องชายต้องไปกินอาหารบ้านพี่สาวหรือน้องสาว และจะต้องนำของขวัญไปให้ด้วย จากนั้นพี่สาวหรือน้องสาวจะเจิมหน้าผากให้เพื่อความเป็นสิริมงคล

ขึ้น 12 ค่ำ เป็นวันบูชาพระวามนะ ปางหนึ่งของพระวิษณุ

ขึ้น 15 ค่ำ เป็นวันบูชาพระวิษณุ

เดือนยี่

วันขึ้น 15 ค่ำ เป็นวันบูชาพระวิษณุ และถวายประทีปแก่เทพเจ้าในเทวาลัย

วันขึ้น 6 ค่ำ ถึงแรม 6 ค่ำ รวม 15 วัน เป็นวันพระราชพิธีตรียัมปวาย เป็นพิธีเริ่มการเพาะปลูกโดยบูชาพระอิศวรและพระนารายณ์

เดือน 3

วันขึ้น 5 ค่ำ บูชาพระสรัสวดีจะทำให้สติปัญญาดีขึ้น นอกจากนี้ในวันเดียวกันยังบูชาพระกามเทพ และพระวิษณุ ประชาชนจะพากันไปล้างบาปที่แม่น้ำ

วันขึ้น 15 ค่ำ เป็นวันบูชาเทพเจ้า แล้วแต่ใครศรัทธาองค์ใดก็บูชาองค์นั้น

แรม 14 ค่ำ เป็นวันศิวราตรี พวกพราหมณ์บูชาพระศิวะตลอด 24 ชั่วโมง ด้วยการอดอาหารและอดนอน

เดือน 4

วันขึ้น1 5 ค่ำ เป็นวันเผาของสกปรก

แรม 1 ค่ำ เรียกวันโฮลี มีการเล่นสาดสีใส่กัน เพื่อให้เชื้อโรคสิ้นไป วันนี้อาจเรียก

www.webkal.org

ได้ว่าเป็นวันตรุษของแขก เป็นวันสนุกสนานของคนทุกวรรณะ โดยเฉพาะพวกวรรณะศูทร ถือว่าเป็นวันสำคัญมากในชีวิตของพวกเขา

แรม 15 ค่ำ เดือน 4 ถือว่าเป็นวันสิ้นปีของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

3.9 นิกายในศาสนา

นิกายในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู มีอยู่มากมายด้วยกันหลายนิกาย แต่ที่จะได้กล่าวถึงในที่นี้จะพูดเฉพาะนิกายใหญ่ๆ ที่มีผู้นับถืออยู่เป็นจำนวนมากเท่านั้น ซึ่งมีอยู่ 3 นิกายคือ นิกายไวษณวะ (Vaisnavism) นิกายไศวะ (Saivism) และนิกายศักติ (Saktism) ดังมีรายละเอียดพอเป็นสังเขป ดังนี้

3.9.1 นิกายไวษณวะ หรือไวษณพ เชื่อในการอวตารของพระนารายณ์ว่า พระ-นารายณ์อวตาร 24 ครั้ง เพื่อช่วยมนุษย์โลกในคราวทุกข์เข็ญ นิกายนี้เคารพบูชาพระราม พระกฤษณะ หนุมาน และพระพุทธเจ้า โดยอ้างว่าเป็นอวตารปางที่ 5 ของพระนารายณ์ นิกายนี้ไม่เน้นพิธีกรรม เรียกตนเองว่า เป็นศาสนาฮินดู เคารพบูชาเทพเจ้าต่างๆ และคตินิยมสร้างเทวรูปไว้บูชาแบบพหุนิยม

นิกายไวษณวะนี้จะมีรอยเจิมหน้าผากเป็น 3 จุด เป็นเครื่องหมายแสดงความเคารพพระวิษณุ นิกายนี้มีอิทธิพลมากที่สุดในอินเดียภาคเหนือ และบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันตกของนครบอมเบย์ การเคารพพระวิษณุมีแนวปฏิบัติตามลัทธิภักดี (การเสียสละ) มากกว่าการเข้าฌาน

คัมภีร์สำคัญของนิกายไวษณวะ ได้แก่ คัมภีร์สังหิตา (ประมวลบทสวดสดุดีเทพเจ้าในพิธีบูชายัญ) คัมภีร์รามายณะและภควัทคีตา

คัมภีร์ภควัทคีตา มีสาระสำคัญ 2 ประการ ดังนี้

1. สดุดีพระกฤษณะ ในฐานะทรงเป็นองค์บรมพราหมณ์ เป็นผู้ที่ฤษีทั้งปวงมุ่งเจริญภาวนาเพื่อเข้าถึงพระองค์ สำหรับประชาชนอาจเข้าถึงพระองค์ได้ด้วยการบูชาและสวดอ้อนวอน

2. หลักกรรมโยคะ คือสอนให้มนุษย์ซึ่งมีความประสงค์จะเป็นฆราวาส ประกอบความเพียรกำจัดความปรารถนาดิ้นรนอันเป็นต้นเหตุของกรรม ก็จะสามารถบรรลุความหลุดพ้นได้เช่นกัน

คณาจารย์ที่สำคัญที่ทำให้มีนิกายไวษณวะมั่นคง และรุ่งเรืองในภาคใต้ของอินเดีย ได้แก่

1) นาถมุนี ผู้นำคนแรกของนิกายไวษณวะ

www.webkal.org

2) อาลวาร คือ คณาจารย์ 12 คน ผู้ให้กำเนิดคัมภีร์พระเวทภาษาทมิฬ

3) รามานุช ศิษย์คนหนึ่งของคณาจารย์อาลวาร

นิกายไวษณวะ ภายหลังได้แตกแยกออกเป็น 2 นิกาย คือ นิกายฝ่ายเหนือ เรียกว่า วัทคไล และนิกายฝ่ายใต้ เรียกว่า **เตนคไล**

3.9.2 นิกายไศวะ หรือนิกายที่นับถือพระศิวะ นิยมใช้มูลเถ้าสีขาวหรือสีเทา เขียนเป็นเส้นนอนตรงซ้อนกัน 3 เส้นที่หน้าผาก จุดหมายสูงสุดของผู้นับถือนิกายไศวะ คือ โมกษะ หรือการบรรลุความหลุดพ้นโดยการเข้าถึงความเป็นเอกภาพกับพระศิวะ นิกายนี้ประพฤติตนตามแบบ อัตตกิลมถานุโยค ซึ่งพระพุทธเจ้าก็เคยทดลองปฏิบัติมาแล้ว

พระศิวะ เป็นเทพเจ้าแห่งการทำลาย และเทพเจ้าแห่งการสืบพันธุ์ด้วยรูปศิวลึงค์ เป็นรูปอวัยวะเพศของผู้ชาย เป็นสัญลักษณ์ของการกำเนิด มีรูปศิวลึงค์ทำด้วยหินตั้งอยู่ในโบสถ์เป็นที่นิยมเคารพสักการะ มีเรื่องกล่าวว่าจากรูปร่างเช่นลึงค์นี้เอง องค์พระศิวะจึงปรากฏออกมาพร้อมกับพระพรหม และพระวิษณุ เทพเจ้าทั้ง 3 องค์ออกมาจากสภาพสูงสุด คือ พระพรหม หรือปรมาตมัน

นิกายไศวะ ยังแบ่งออกไปอีก เป็นนิกายย่อยๆ เช่น นิกายตรีทันหิน (นิกายนี้ยังแบ่งย่อยออกไปอีกถึง 10 นิกาย) และนิกายทศมาน พวกนับถือนิกายนี้ล้วนเป็นนักพรต

คัมภีร์สำคัญของนิกายไศวะ มีดังต่อไปนี้

1) คัมภีร์อาตมะ (บทสวดเป็นคาถาอาคม บทโต้ตอบระหว่างพระศิวะกับพระอุมา)

2) คัมภีร์โตลกาปปิลัม (ภาษาทมิฬ)

3) คัมภีร์มหาภารตะ และเศวตัศวตา อุปนิษัท (ภาษาสันสกฤต)

นิกายไศวะนี้ ภายหลังแตกแยกออกเป็นนิกายใหญ่ 2 นิกาย ดังนี้

1) นิกายฝ่ายเหนือ เรียกว่า **"กัษมีไศวะ"** ผู้นำชื่อ วสุคุปตะ นิกายนี้เชื่อว่าพระศิวะเป็นเทพเจ้าสูงสุดองค์เดียว และทรงแฝงอยู่ในทุกสิ่งทุกอย่างในโลก

2) นิกายฝ่ายใต้ เรียกชื่อว่า **"สิงคายัต"** ผู้นำชื่อ ลกุลีตะ นิกายนี้นับถืออวตารของพระศิวะ เชื่อว่าผู้นำของเขา คือ อวตารของพระศิวะ

www.webkal.org

3.9.3 นิกายศักติ

นิกายนี้นับถือมเหสีของจอมเทพ 3 องค์ คือ พระนางสุรัสวดี มเหสีของพระพรหม พระนางอุมา มเหสีของพระศิวะ และพระนางลักษมี มเหสีของพระวิษณุ คำว่าศักติ แปลว่า อำนาจ หรือสมรรถนะ หรือ พลัง หมายถึงพลังที่จะนำความสำเร็จดังประสงค์มาให้ผู้ที่นับถือศักติ ทั้งนี้ก็เพราะเชื่อว่าทุกสิ่งในโลกล้วนแต่มีของคู่กัน เช่น มีร้อนก็มีหนาว มืด-สว่าง สุข-ทุกข์ เป็นต้น ดังนั้นเมื่อมีเทพฝ่ายชายก็จะต้องมีเทพฝ่ายหญิงเป็นของคู่กัน เทพฝ่ายชายจะเก่งกล้าสามารถ หรือสูงส่งเพียงไรก็ขึ้นอยู่กับมเหสีของเทพองค์นั้นสนับสนุนด้วย อีกประการหนึ่งการที่จะอ้อนวอนเทพฝ่ายชายให้ช่วยเหลือดังความปรารถนาของตนนั้นสำเร็จได้ยาก เพราะโดยทั่วไปผู้ชายมักจะใจแข็งมากกว่าผู้หญิง จึงควรเข้าทางมเหสีของเทพองค์นั้นๆ จะดีกว่า ง่ายกว่า เรียกว่ามีความหวังมากกว่า จึงเป็นเหตุให้เกิดนิกายศักติขึ้นมา แต่ผู้ที่นับถือนิกายนี้ก็ไม่จำต้องนับถือมเหสีของเทพทุกองค์พร้อมกันไป จะนับถือมเหสีของเทพองค์ใดก็ได้ตามที่ตนนับถือ เช่น นิกายไศวะก็นับถือพระนางอุมาเป็นศักติ นิกายไวษณวะ ก็ยกพระนางลักษมีเป็นศักติ เป็นต้น แต่โดยทั่วไปคนส่วนใหญ่จะนับถือพระนางอุมายิ่งกว่าเทพีองค์อื่นๆ เพราะพระนางเป็นมเหสีของพระศิวะ เทพเจ้าที่คนกลัวเกรงดังกล่าวมาแล้ว ดังนั้นพระนางอุมาจึงมีพระนามหลายอย่างคู่กับพระศิวะ เช่น มหาเทวี คู่กับมหาเทพ โยคินี คู่กับมหาโยคี ชคันมาตรี (มารดาของโลก) คู่กับอิศวร ทุรคา หรือ ไภรวี คู่กับไภรวะ (ผู้น่ากลัว) กาลี (ผู้ทำลาย) คู่กับมหากาล เป็นต้น

การบูชาของนิกายศักติ ก็แปลกกว่าการบูชานิกายอื่นๆ เช่น ตัดคอแพะบูชาเจ้าแม่กาลี หรือการประกอบพิธีกรรมด้วยปัญจมการ หรือ “ม” 5 ประการ คือ มัทยะ หรือมทิรา น้ำเมา มางสะ เนื้อสัตว์ ตลอดทั้งมัตสยะ เนื้อปลา มันตระพร่ำบทที่จะทำให้เกิดความกำหนัด มุทระ แสดงท่ายั่วยวน และไมถุน เสพเมถุน ทั้งนี้ก็เพราะเชื่อกันว่าเจ้าแม่กาลีทรงโปรดการบูชายัญและการเสพเมถุน ดังนั้นการประกอบกิจดังกล่าวจึงทำให้พระนางพอพระทัย และอีกจุดประสงค์หนึ่งก็เพื่อให้เบื่อหน่ายในกาม โดยสนองความต้องการให้เต็มที่ก็จะมาถึงจุดเบื่อหน่ายแบบหนามยอกเอาหนามบ่ง ส่วนผู้ที่นับถือเจ้าแม่องค์อื่นก็นำไปปฏิบัติเช่นกัน จะได้ไม่น้อยหน้าพวกที่ปฏิบัติแบบลามกนี้เรียกว่า พวกวามาจารี ส่วนพวกปฏิบัติอย่างสุภาพไม่ลามกก็เรียกว่าพวกทักษิณาจารี

www.webkal.org

3.10 สัญลักษณ์ของศาสนา

สัญลักษณ์ของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ที่สำคัญและเป็นกลางๆ ที่ทุกนิกายยอมรับก็คือ เครื่องหมายอันเป็นอักษรเทวนาครี ที่อ่านว่า "โอม" คำว่า "โอม" เป็นคำที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สุดในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู อันหมายถึงพระเจ้าทั้ง 3 คือ "อ" อักษร ได้แก่ พระวิษณุหรือพระนารายณ์ "อุ" อักษรได้แก่ พระศิวะหรือพระอิศวร "ม" อักษรได้แก่พระพรหม เพราะฉะนั้น อ+อุ+ม เท่ากับ "โอม" สัญลักษณ์ดังกล่าวนี้บางครั้งเรียกว่า "สวัสติ" หรือ "สวัสติกะ"

เครื่องหมาย "โอม" สัญลักษณ์แห่งพลังทั้ง 3 อัน หมายถึง พระพรหม พระวิษณุ และพระศิวะ

3.11 ฐานะปัจจุบันของศาสนา[1]

นับตั้งแต่อินเดียถูกจักรพรรดิอิสลามปกครอง ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 13 ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู จึงไม่ได้รับการอุปถัมภ์ และขาดการปรับปรุงพัฒนา จนเกือบจะล่มสลาย สาเหตุหลักเนื่องจากคนวรรณะพราหมณ์ ลุ่มหลงในอำนาจและผลประโยชน์ และต่อมาอินเดียตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษในปี ค.ศ. 1857 เป็นเวลา 200 ปี ยิ่งทำให้ศาสนาพราหมณ์-ฮินดูขาดเอกภาพ เพราะถูกผู้ปกครองกดขี่ ดูไปแล้วศาสนาพราหมณ์-ฮินดูแทบจะไม่มีบทบาทเหมือนเดิม ทำการปรับปรุงจุดบกพร่องต่างๆ จนเกิดมีขบวนการปฏิรูปศาสนาขึ้นมา โดยประยุกต์คำสอนในคัมภีร์พระเวทให้ใช้ได้กับชีวิตประจำวันอย่างกลมกลืน ขบวนการต่อสู้นำไปสู่ทางการเมือง เพื่อเรียกร้องเอกราชจากอังกฤษ ขบวนการปฏิรูปศาสนาเหล่านี้ ได้แก่

[1] สุชีพ ปุญญานุภาพ. ประวัติศาสนา, 2511 หน้า 489-496.

www.webkal.org

3.11.1 ขบวนการพรหมสมาช

สมาคมนี้เกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2371 โดย ราม โมหัน รอย เป็นผู้ก่อตั้ง ณ เมืองกัลกัตตา หลักการใหญ่ของสมาคมพรหมสมาช คือ

1. เป็นเอกเทวนิยม ถือว่าเทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่มีองค์เดียวคือ พระพรหม พระองค์ทรงมีตัวตนและไม่เคยอวตารลงมาเป็นอะไรเลย
2. เชื่อว่าอาตมัน ไม่ตาย
3. เชื่อว่าในความหลุดพ้น โดยการสำนึกผิดและทำความดี
4. ปฏิเสธคำสอนเรื่องสังสาร ประเพณีกุมารสมรสและระบบวรรณะ
5. สนับสนุนให้หญิงหม้ายแต่งงานได้ และออกกฎหมายห้ามชายมีภรรยาหลายคน และห้ามทำพิธีสตี (พิธีหญิงหม้ายต้องชดเชยกองไฟตายตามสามี)

ในปี พ.ศ. 2408 สมาคมนี้ได้แตกแยกเป็น 2 สาย คือ อาทิพรหมสมาช โดยมี เทเพนทรนาถตะกอร์ เป็นผู้นำ สาขานี้มุ่งรักษาหลักการดั้งเดิมของสมาคมไว้และอีกสาขาหนึ่งคือ สาธารณพรหมสมาช ภายใต้การนำของ เกษับจันทรเสน สาขานี้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบ้าง อย่างเช่น เกษับจันทรเสนได้ประดิษฐ์สัญลักษณ์ของนิกายนี้ขึ้นมาใหม่ เป็นรูปตรีศูล ไม้กางเขนและดวงจันทร์เสี้ยว เป็นเชิงรวม 3 ศาสนา คือ ฮินดู คริสต์ อิสลาม เข้าด้วยกัน และบางครั้งจันทรเสนก็แสดงตนว่าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพระเยซูคริสต์ แต่เมื่อถึงแก่กรรมได้ออกพระนามพระเจ้าจนวาระสุดท้าย

3.11.2 ขบวนการอารยสมาช

สวามี ทยานันทะสรัสวดีเป็นผู้ตั้งขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2418 ณ เมืองบอมเบย์ หลักการใหญ่ของสมาคมนี้ ถือคำสอนในคัมภีร์พระเวทเป็นพื้นฐานของการปฏิบัติ ได้นำเอาพระเวทขึ้นมาศึกษาอย่างจริงจัง และได้นำศาสนาขึ้นมาเป็นอุดมการณ์ของชาติ เทพเจ้ามีลักษณะเป็นเอกนิยม ให้ความเคารพพระพรหม ปฏิเสธระบบวรรณะ ทฤษฎีอวตารและกุมารสมรส อนุญาตให้หญิงหม้ายแต่งงานใหม่ได้

3.11.3 ขบวนการกฤษณะมิชชั่น

สมาคมนี้มีศรีรามกฤษณะ สวามีวิเวกานันทะ เป็นผู้ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2440 ยึดหลักการประนีประนอม ยอมรับคำสอนของทุกศาสนาที่มีผู้นับถือในอินเดียว่าไม่มีความขัดแย้งกัน

www.webkal.org

เป็นศาสนาแห่งความนิรันดร เน้นการเข้าถึงคัมภีร์อุปนิษัท หรือ เวทานตะ และเน้นหลักอธิบายพระเวท โดยมีจุดประสงค์เพื่อสร้างความสามัคคีในชาติ ความเสมอภาคทางสังคม เศรษฐกิจ การบริการสังคม และเพื่อเข้าถึงพระเจ้า

3.11.4 ขบวนการสรโวทัย

นำโดย มหาตมะ คานธี ได้นำหลักอหิงสามาเป็นอุดมการณ์ ให้ปรากฏในบุคคลและสังคม ขบวนการเหล่านี้นอกจากปฏิรูปศาสนาฮินดูแล้วยังได้นำการต่อสู้เพื่อเรียกร้องเอกราชกลับคืนมาจนสำเร็จ ทำให้ประเทศอินเดียได้รัฐบาลที่มาจากคนในศาสนาฮินดูเป็นผู้บริหารประเทศ แต่เนื่องจากคำสอนอุดมคติและรูปแบบการดำเนินชีวิต รวมทั้งความเชื่อถือแตกต่างกันของศาสนาต่างๆ ที่มีอยู่ในอินเดีย เช่น ศาสนาฮินดู ศาสนาอิสลาม ศาสนาซิกข์ เป็นต้น จึงเกิดปัญหาความขัดแย้งลุกลามเป็นการปะทะกันอย่างกว้างขวางอยู่เสมอ เช่น กรณีมัสยิดปาปรี ระหว่างอิสลามกับฮินดู กรณีการบุกรุกวิหารทองคำ เมืองอมฤตสระ ระหว่างซิกข์กับฮินดู เป็นต้น

ในด้านการเผยแผ่ศาสนาพราหมณ์-ฮินดูไปยังนานาประเทศนั้น สมาคมพระเวท คีตาอาศรม และสมาคมหะเสกฤษณะ เป็นต้น ได้ทำกิจกรรมและมีสมาชิกอยู่ทั่วโลก ปัจจุบันศาสนาพราหมณ์-ฮินดูมีศาสนิกอยู่ประมาณ 790 ล้านคน ประชากรอินเดียมากกว่า 80% นับถือศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และยังมีชาวฮินดูในประเทศอื่นๆ เช่น ปากีสถาน บังคลาเทศ เป็นต้น

กิจกรรม

หลังจากนักศึกษาได้ศึกษา บทที่ 3 ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู จบโดยสมบูรณ์แล้ว โปรดทำแบบฝึกปฏิบัติประกอบวิชาศาสนศึกษา บทที่ 3 แล้วจึงศึกษาในบทที่ 4 ต่อไป

www.webkal.org

บทที่ 4

ศาสนาเชน

www.webkal.org

เนื้อหาบทที่ 4
ศาสนาเชน

4.1 ประวัติความเป็นมา

4.2 ประวัติศาสดา

4.2.1 สกุลกำเนิด และปฐมวัย

4.2.2 ทรงอภิเษกสมรส

4.2.3 ทรงดำริที่จะออกผนวช

4.2.4 .ทรงปฏิญาณแห่งความเป็นผู้นิ่ง

4.2.5 ประกาศศาสนา

4.2.6 บั้นปลายชีวิต

4.3 คัมภีร์ในศาสนา

4.4 หลักคำสอนที่สำคัญ

4.4.1 หลักธรรมขั้นพื้นฐาน

4.4.2 หลักปรัชญา

4.4.3 หลักโมกษะ

4.5 หลักความเชื่อแลจุดหมายสูงสุด

4.6 พิธีกรรมที่สำคัญ

4.7 นิกายในศาสนา

4.8 สัญลักษณ์ในศาสนา

4.9 ฐานะของศาสนาในปัจจุบัน

www.webkal.org

แนวคิด

1. ศาสนาเชนเกิดก่อน พ.ศ. ประมาณ 56 ปี ศาสนานี้เกิดในประเทศอินเดีย และเกิดร่วมสมัยกับศาสนาพุทธ ศาสดาของศาสนาเชน คือ มหาวีระ คัมภีร์ศาสนาเชนคือ คัมภีร์อาคมะ หรือสิทธานตะ ซึ่งเนื้อหาของคัมภีร์เป็นจารึกคำบัญญัติ หรือวินัยเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติของนักพรต หรือคฤหัสถ์ ผู้ครองเรือน และเรื่องราวประเภทชาดกในศาสนา

2. ศาสนาเชนได้แบ่งหลักคำสอนที่สำคัญออกเป็น 3 หลักคือ 1) หลักอนุพรต 5 2) หลักปรัชญา 3) หลักโมกษะ พิธีกรรมที่สำคัญของศาสนาเชน คือ พิธีภารยุสะนะ หรือพิธีปัชชุสนะ เป็นงานพิธีรำลึกถึงองค์ศาสดามหาวีระ ศาสนาเชนมีจุดหมายปลายทางสูงสุดของชีวิต อันเป็นความสงบสุขที่แท้จริงและนิรันดรคือ นิรวารณะหรือโมกษะ (ความหลุดพ้น) วิธีที่จะบรรลุจุดหมายปลายทางนั้นต้องปฏิบัติตามข้อปฏิบัติที่เรียกว่า ไตรรัตน์ หรือติรัตนะ และชาวเชนเชื่อว่าชีวิตในโลกนี้ยังต้องเกิดหลายครั้งถ้าตราบใดที่ยังไม่หมดกิเลส

3. ศาสนาเชนมีนิกายที่สำคัญอยู่ 2 นิกายใหญ่ๆ อยู่ 2 นิกาย คือ นิกายทิฆัมพร นิกายเศวตัมพร สัญลักษณ์ในศาสนาเชน ใช้รูปองค์ศาสดามหาวีระ เป็นสัญลักษณ์ โดยรูปมหาวีระเป็นรูปเปลือย ปัจจุบันได้ถือเอาทรงกระบอกตั้งมีการบรรจุสัญลักษณ์ข้างใน 4 ประการคือ รูปกงจักร สัญลักษณ์อหิงสาอยู่บนฝ่ามือ รูปสวัสดิกะ เครื่องหมายแห่งสังสาร จุด 3 จุด สัญลักษณ์แห่งรัตนตรัย จุด 1 จุด อยู่บนเส้นครึ่งวงกลมตอนบนสุด คือวิญญาณแห่งความหลุดพ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษาได้มองเห็นภาพรวมประเด็นที่เป็นสาระสำคัญทางศาสนาของศาสนาเชนได้อย่างสมบูรณ์

2. เพื่อให้นักศึกษาสามารถถ่ายทอดเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของศาสนา ประวัติศาสดา คัมภีร์สำคัญในศาสนา หลักคำสอนที่สำคัญในศาสนา หลักความเชื่อและจุดหมายสูงสุดในศาสนาของศาสนาเชนได้อย่างถูกต้อง

3. เพื่อให้นักศึกษาสามารถถ่ายทอดเกี่ยวกับพิธีกรรมและวันสำคัญทางศาสนา นิกายในศาสนา สัญลักษณ์ของศาสนา และฐานะปัจจุบันในศาสนาของศาสนาเชนได้อย่างถูกต้อง

www.webkal.org

บทที่ 4
ศาสนาเชน

4.1 ประวัติความเป็นมา

ศาสนาเชนเกิดก่อน พ.ศ. ประมาณ 56 ปี โดยคิดตามสมัยของวรรธมานะ มหาวีระผู้เป็นศาสดาของศาสนานี้ แต่ชาวเชนเชื่อว่า ศาสนาเชนเป็นศาสนาที่เก่าแก่ที่สุดในโลก ทั้งนี้ก็เพราะชาวเชนเชื่อว่า ยุคของโลก แบ่งออกเป็น 2 รอบ คือรอบเจริญกับรอบเสื่อม รอบเจริญเรียกว่าอุตสรปินี เริ่มด้วยเรื่องไม่ดีพัฒนาไปหาเรื่องที่ดีมีความเจริญตามลำดับ เช่น อายุคนจากน้อยนิดค่อยเปลี่ยนไปเป็นอายุยืนมากขึ้นตามลำดับจนนับไม่ถ้วน ขนาดของรูปร่างตลอดจนคุณธรรมความดีเป็นต้นก็พัฒนาไปตามลำดับเช่นกัน ส่วนรอบเสื่อมเรียกว่าอวสรปินี ก็มีนัยตรงกันข้ามกับรอบเจริญ สำหรับในปัจจุบันตกอยู่ในรอบเสื่อม ทุกอย่างจึงเสื่อมลงตามลำดับ ก็ในแต่ละรอบจะมีศาสดาของศาสนาเชนมาอุบัติ 24 องค์ เฉพาะรอบเสื่อมนี้มีศาสดาองค์แรก คือ ฤษภะ มีอายุยืนถึง 8,400,000 ปี องค์ถัดๆ ไปก็คือ อชิต สัมภวะ อภินันทะ สุมาตี ปัทมประภา สุภาสวา จันทรประภา บุษปทันตะ สีตลา เศรยานส วสุปุชวะ วิมลา อนันตะ ธรรม สันติ คุนธุ จรา มัลตี มุนีสวรตะ นมิ เนมิ องค์ที่ 23 มีนามว่า ปารศวะ สิ้นชีพเมื่อก่อน พ.ศ. 233 ปี ส่วนองค์สุดท้ายองค์ที่ 24 ของรอบเสื่อมนี้ คือ วรรธมานะ มหาวีระ ศาสดาองค์ปัจจุบัน

ศาสนาเชนในสมัยของพระศาสดาวรรธมานะ มหาวีระ เจริญรุ่งเรือง มีสาวกและศาสนิกเป็นจำนวนมาก แต่หลังจากสมัยของพระองค์แล้ว ศาสนาเชน[1] ก็มีความเป็นไปดังนี้

พ.ศ. 30	เกิดการแตกแยกในศาสนาเชน หลังจากการสิ้นพระชนม์ของพระมหาวีระเพียง 14 ปี
พ.ศ. 143	มีการประดิษฐานรูปปฏิมาของพระมหาวีระขึ้นเป็นครั้งแรก สำหรับเคารพบูชาในโบสถ์ของศาสนาเชน
พ.ศ. 243	มีคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ 2 คัมภีร์ เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในการประชุมที่เมืองปัตนะ

[1] Robert E Hume. The World's Living Religions, 1959 p. 55-57.

www.webkal.org

พ.ศ. 299 พระเจ้าอโศกมหาราชแห่งศาสนาพุทธ ได้พระราชทานถ้ำ 5 แห่ง แก่ศาสนาเชน "ตราบเท่าที่ดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ยังดำรงอยู่"

พ.ศ. 311 สัมปราลิ พระราชนัดดาและผู้สืบราชสมบัติต่อจากพระเจ้าอโศกมหาราช ได้ทรงสร้างโบสถ์และวัดเชนขึ้นหลายแห่ง

พ.ศ. 643 มีการถ่ายทอดวรรณคดีศาสนาเชน เป็นภาษาทมิฬในภาคใต้ของอินเดีย

พ.ศ. 743 มีการถ่ายทอดวรรณคดีศาสนาเชน เป็นภาษาท้องถิ่นของแคว้นคุชรัต ทางภาคตะวันตกของอินเดีย

พ.ศ. 1057 มีการจัดทำคัมภีร์ศาสนาเชนจนจบ ในการประชุมที่เมืองวัลลภิ ประเทศอินเดีย

พ.ศ. 1093 ศาสนาเชน เผยแพร่เข้าไปในเมืองมราถะใต้ ในภาคใต้ของอินเดีย

พ.ศ. 1183 หลวงจีนเฮี่ยนจัง (พระถังซำจั๋ง) เดินทางไปแสวงบุญในประเทศอินเดีย ได้พบโบสถ์เชนและศาสนิกเป็นจำนวนมากอยู่ทั่วไป ทั้งทางภาคเหนือและภาคใต้ของอินเดีย แต่ทางภาคเหนือมีมากทั้งนักบวชเปลือยและนักบวชนุ่งห่มขาว

พ.ศ. 1193 กษัตริย์ฮินดูพระนามว่า กุณะสั่งให้ฆ่าผู้นับถือศาสนาเชน ประมาณ 8,000 คน ที่เมืองอาร์คอต ภาคใต้ของอินเดีย

พ.ศ. 1358-1423 ในรัชสมัยของพระเจ้าอโมฆวรรษะ ศาสนาเชนทางภาคเหนือของอินเดีย ภายใต้การนำของท่านชินเสนะ และท่านคุณภัทระได้เจริญก้าวหน้าอย่างมาก

พ.ศ. 1668-1702 นักปราชญ์และนักประพันธ์ที่มีชื่อเสียงมากที่สุดของศาสนาเชน คือเหมจันทระ สามารถเปลี่ยนพระทัยกษัตริย์ฮินดูในแคว้นคุชรัต พระนามว่ากุมารปาละให้มานับถือศาสนาเชน พระองค์ทรงสร้างวัดเชนขึ้น 32 วัด และทรงทำเมืองที่พระองค์ประทับอยู่ให้เป็นเมืองที่มั่นคงของศาสนาเชน

พ.ศ. 1717-1719 กษัตริย์ฮินดูแห่งแคว้นคุชรัตองค์ถัดมาคือ พระเจ้าอชยเทวะ

www.webkal.org

เมื่อได้ครองราชย์ก็สั่งให้ฆ่าชาวเชนอย่างปราศจากเมตตา พวกหัวหน้าเชนจะถูกทรมานจนตาย และให้ทำลายวัดเชนด้วย

พ.ศ. 1840-1841 อาลา-อุด-ดิน แห่งศาสนาอิสลาม มีชัยเหนือแคว้นคุชรัต สั่งให้ทำลายพวกเชนอย่างกว้างขวาง

พ.ศ. 2085-2148 จักรพรรดิอิสลามผู้ยิ่งใหญ่แห่งราชวงศ์โมกุล คือพระเจ้าอักบาร์ ได้ทรงทำให้พวกเชนพอใจ เพราะสั่งให้ยกเลิกภาษีรายบุคคลในแคว้นคุชรัต ทรงยอมรับรู้สถานที่แสวงบุญอันศักดิ์สิทธิ์ของพวกเชน และทรงทำตามคำสั่งสอนของศาสนาเชนในเรื่องความกรุณาต่อสัตว์ โดยทรงประกาศให้งดการฆ่าสัตว์ทั่วอินเดียเป็นเวลาครึ่งปี

คำว่าเชน มาจากศัพท์ว่า ชินะ แปลว่า ชนะ แต่ชนะในที่นี้มิได้หมายถึงการออกไปเอาชนะข้าศึกศัตรู หรือชนะภายนอก หากแต่เอาชนะภายในคือกิเลสของตนเอง ศาสนาเชนถือว่ากิเลสเป็นตัวร้ายกาจที่สุด ที่นำความวิบัติมาสู่ตนเองและผู้อื่น การมีสงคราม การเข่นฆ่าทำร้ายกัน ก็เพราะอำนาจกิเลสสั่งให้ทำ ตลอดถึงมีการเวียนว่ายตายเกิด ก็เพราะกิเลสเป็นเหตุเช่นกัน เพราะฉะนั้นกิเลสจึงเป็นเรื่องที่จำต้องกำจัดให้หมดไป ใครชนะกิเลสได้มากเท่าไรก็ดีเท่านั้น ยิ่งชนะกิเลสได้เด็ดขาด ก็ยิ่งดีที่สุด เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ดังนั้นหน้าที่ของทุกคนในศาสนาเชนจะต้องเอาชนะกิเลส ชาวเชนเชื่อว่าศาสดาของศาสนาเชนทุกองค์ล้วนแต่เอาชนะกิเลสได้เด็ดขาดสิ้นเชิงแล้ว จึงได้นามว่า พระชินะ พระผู้ชนะกิเลส เป็นติตถังกร ผู้สร้างท่าพาคนข้ามฟากถึงฝั่งโมกษะหรือนิพพานในศาสนาเชน พ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดไม่ต้องมีทุกข์อีกต่อไป

ที่ว่าเชนเป็นศาสนาแห่งอหิงสา ก็เพราะศาสนาเชนถือการไม่เบียดเบียนกันเป็นเรื่องสำคัญมาก ทุกชีวิตย่อมรักชีวิตของตน รักสุขเกลียดทุกข์ด้วยกันทั้งนั้น จึงไม่สมควรเข่นฆ่าทำร้ายเบียดเบียนกัน ไม่ว่าต่อคนหรือสัตว์ ส่วนที่ว่าเชนเป็นศาสนาแห่งตบะธรรม ก็เพราะเชนถือว่า กิเลสเป็นมารร้าย จึงจำต้องกำจัดให้หมดไป กิเลสมีอยู่ในร่างกาย มีร่างกายเป็นที่กักขัง ดังนั้นการปล่อยให้ร่างกายอ้วนพีหรือสุขสบายมากเท่าไร กิเลสก็จะเพิ่มพูนมากขึ้นเท่านั้น จึงจำต้องทรมานร่างกายทุกรูปแบบ ร่างกายยิ่งถูกทรมานมากเท่าไร กิเลสก็จะถูกย่างให้เร่าร้อนลดลงไปเรื่อยๆ เช่นกัน เพราะฉะนั้นจึงต้องทรมานร่างกายในรูปแบบต่างๆ

www.webkal.org

4.2 ประวัติศาสดา

4.2.1 สกุลกำเนิดและปฐมวัย

มหาวีระผู้เป็นศาสดาของศาสนาเชนมีนามเดิมว่า วรรธมานะ แปลว่า ผู้เจริญ ประสูติ ณ นครเวสาลี แคว้นวัชชี (ดินแดนรัฐพิหารปัจจุบัน) ในภาคเหนือตอนหนึ่งของประเทศอินเดีย ราว 10 ปี หรือ 12 ปีก่อนการประสูติของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าศาสดาของศาสนาพุทธ หรือในราว 635 ปีก่อนคริสต์ศักราช จวบจนปัจจุบันก็กว่า 2,600 กว่าปีมาแล้ว ทรงเป็นพระโอรสของกษัตริย์สิทธารถะ (เศรยาม) และพระนางตริศลา ซึ่งเป็นกษัตริย์ในกลุ่มกษัตริย์ลิจฉวี พระนางตริศลาเป็นกนิษฐภคินีของพรเจ้าเวฏกะแห่งแคว้นวิเทหะ เจ้าชายวรรธมานะทรงเป็นพระโอรสองค์สุดท้าย มีพระเชฏฐภคินี 1 องค์ และพระเชฏฐภาดาอีก 1 องค์

ในวันประสูติของเจ้าชายวรรธมานะ มีการจัดงานฉลองสมโภชที่นครเวสาลีอย่างใหญ่โตมโหฬาร มีประชาชนมาร่วมฉลองกันอย่างเนืองแน่น บรรยากาศของเมืองคึกคักไปด้วยกิจกรรมและพิธีต่าง ๆ ตามถนนสายต่าง ๆ จะมีการประดับตกแต่งด้วยแผ่นผ้า ธงทิว และโคมไฟสีต่าง ๆ ส่องสว่างและระยิบระยับอยู่ทั่วไป ตามวัดวาอารามเทวสถานต่าง ๆ มีพิธีเซ่นสรวงบูชายัญ นักบวชต่าง ๆ ก็ร่ายมนต์ต่อหน้าพระพรหมผู้สร้างโลก พระวิษณุผู้รักษาโลก และเทวรูปบูชาต่าง ๆ พระเจ้ากรุงเวลาสีทรงบำเพ็ญทานโปรดให้แจกจ่ายสิ่งของเครื่องอุปโภคบริโภคแก่คนยากไร้อนาถา และทรงโปรดให้ประกาศนิรโทษแก่นักโทษที่ถูกจองจำ โดยปลดปล่อยให้เป็นอิสระให้หมด งานฉลองวันประสูติเจ้าชายครั้งนี้ยิ่งใหญ่ไม่แพ้งานฉลองนักขัตฤกษ์หรืองานฉลองชัยชนะจากการทำศึกสงคราม ยิ่งกว่านั้นบรรดากลุ่มฤาษีนักพรตและเหล่าพราหมณาจารย์จากลุ่มแม่น้ำคงคา และจากเทือกเขาหิมาลัย ต่างก็เดินทางหลั่งไหลเข้าสู่พระราชวัง เพื่อชื่นชมบารมีและถวายพระพรชัยมงคลให้ทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน พร้อมกันนั้นเมื่อได้ดูปุริสลักษณะแล้วต่างก็พยากรณ์ว่า เจ้าชายจะทรงเป็นผู้มีอนาคตอันยิ่งใหญ่ โดยได้พยากรณ์มีคติเป็น 2 อย่าง คือ

1. ถ้าอยู่ครองฆราวาส จักได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ

2. ถ้าออกทรงผนวช จักได้เป็นศาสดาเอกในโลก

เมื่อเจริญวัยขึ้น ในขณะยังทรงพระเยาว์ได้รับการศึกษาศิลปศาสตร์อันควรแก่ฐานะแห่งรัชทายาทหลายอย่าง เช่น ศึกษาเพทางคศาสตร์ ศึกษาไตรเพท วิชายิงธนู วิชาฝึกม้าป่า วิชาควบช้าง เผอิญวันหนึ่งขณะที่เสด็จประพาสในอุทยานหลวง และเล่นอยู่กับพระสหายอย่างเพลิดเพลินอยู่นั้น มีช้างพลาย (ช้างตัวผู้) ตกมันตัวหนึ่ง หลุดจากโรงช้างแล้วเที่ยวอาละวาด

www.webkal.org

และวิ่งทะยานเข้ามาในอุทยานหลวง แสดงอาการบ้าคลั่งมีงวงแกว่งไปมา เจ้าชายและพระสหายกำลังเล่นกันสนุกโดยไม่ได้สนใจอะไรอื่น ครั้นแรกเพียงแต่ได้ยินเสียงเหมือนเหยียบต้นไม้กอหญ้าแห้งดังเข้ามาใกล้ทุกขณะ เมื่อหันหน้ามาดูเท่านั้นก็เห็นช้างใหญ่กำลังวิ่งทะยานเข้ามาสู่พวกตน บรรดาพระสหายทั้งหลายต่างตกใจกลัวพากันวิ่งหนีแตกกระจายกันไปคนละทิศคนละทาง พร้อมทั้งส่งเสียงร้องโวยวายขอความช่วยเหลือไปตามอารมณ์กลัวในขณะนั้น ฝ่ายเจ้าชายวรรธมานะพอทอดพระเนตรเห็นเหตุการณ์เช่นนั้น แทนที่จะวิ่งหนีตามพระสหายกลับประทับยืนนิ่งอยู่พระองค์เดียว เมื่อช้างวิ่งถลาเข้ามาใกล้ตัวก็กระโดดจับงวงช้างอย่างฉับพลันตามที่ครูช้างสอนไว้ ไต่ขึ้นไปประทับที่คอช้างและขับขี่บังคับช้างให้กลับไปสู่โรงช้าง มอบให้แก่นายควาญช้างเอาไปผูกขังไว้เช่นเดิม เมื่อเจ้าชายเสด็จกลับสู่พระราชวังแล้วก็มิได้ทูลเหตุการณ์อะไรให้พระราชบิดาพระราชมารดาทรงทราบเลย แต่พวกควาญช้างต่างก็รีบรายงานเหตุการณ์นี้ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบจนคนทั้งในพระราชวังและประชาชนทั่วไปทราบ และได้รู้ถึงความกล้าหาญของเจ้าชาย ต่างก็พากันกล่าวยกย่องสดุดีวีรกรรมของเจ้าชายไปทั่วทุกหนแห่ง แล้วพร้อมใจกันถวายเนมิตตกนามเสียใหม่ว่า “มหาวีระ” แปลว่า บุรุษผู้ยิ่งด้วยความกล้าหาญ ตั้งแต่นั้นมาเจ้าชายวรรธมานะก็ได้รับสมญานามใหม่ว่า “มหาวีระ”

เมื่อเจ้าชายพระชนมายุได้ 12 พรรษา ก็ได้รับพิธียัชโญปวีต โดยพราหมณ์ทำพิธีคล้องด้ายศักดิ์สิทธิ์ (ด้ายมงคลสายสิญจน์) ที่เรียกว่า “สายธุรำ” ตามพิธีของพราหมณ์ เป็นการให้คำปฏิญาณว่าจะนับถือศาสนาพราหมณ์ แล้วก็ถูกส่งไปศึกษาศาสนาพราหมณ์อยู่หลายปี ปรากฏว่าเจ้าชายทรงสนพระทัยต่อการศึกษาเล่าเรียน มีผลการเรียนดีมาก แต่ทรงเกลียดชังทิฏฐิของพราหมณ์ผู้เป็นครู เพราะครูพราหมณ์มักทะนงตัวเองว่าเป็นบุคคลในวรรณะสูงสุด สูงกว่ากษัตริย์ มองเห็นตนเองว่าเป็นผู้วิเศษกว่ากษัตริย์ และครูบางคนก็ไว้ตัวเกินควร จึงทำให้เจ้าชายไม่ทรงโปรด

4.2.2 ทรงอภิเษกสมรส

เมื่อจบการศึกษาแล้ว พระชนมายุของพระองค์ได้ 19 พรรษา ความรู้สึกเกลียดพวกพราหมณ์ก็ค่อยๆ จางหายไป เมื่อได้ทรงพบรักกับเจ้าหญิงองค์หนึ่ง พระนามว่า ยโสธรา ทรงเข้าพิธีอภิเษกสมรสกับเจ้าหญิงในปีนั้น และทรงเสวยสุขในชีวิตสมรสกับเจ้าหญิงในพระราชวังของพระองค์เป็นเวลาเกือบ 10 ปี จนถึงพระชนมายุ 28 พรรษา ทรงมีธิดา 1 องค์ พระนามว่า อโนชา

www.webkal.org

4.2.3 ทรงดำริที่จะออกผนวช

เมื่อมหาวีระมีพระชนมายุได้ 28 พรรษา มีเหตุการณ์อันน่าเศร้าสลดเกิดขึ้น พระราชบิดาและพระราชมารดาสิ้นพระชนม์ในระยะติดๆ กัน ไม่ใช่เพราะประสบอุบัติเหตุหรือถูกปลงพระชนม์ แต่เพราะทรงบำเพ็ญทุกรกิริยาด้วยการอดอาหารเพิ่มขึ้นทีละน้อยๆจนสิ้นพระชนม์ ไม่ใช่เพราะทรงขัดสนอาหาร หรือไม่มีอาหารเสวยเพียงพอ แต่ทรงตั้งพระทัยเด็ดเดี่ยวในการบำเพ็ญทุกรกิริยาด้วยวิธีอดอาหาร ซึ่งคนอินเดียในสมัยนั้นเชื่อว่าการตายด้วยวิธีการที่เคร่งครัดเช่นนี้เป็นการตายที่ศักดิ์สิทธิ์ และเป็นบุญลาภอันประเสริฐอย่างหนึ่ง เชฏฐภาดาของมหาวีระได้ขึ้นเสวยราชย์สืบต่อมาและทรงพระนามว่า พระเจ้าโมคทะ การสูญเสียครั้งนี้ทำให้เจ้าชายมหาวีระเศร้าโศกมาก จึงดำริที่จะออกผนวชเป็นการไว้อาลัยแด่พระราชบิดาและพระราชมารดา และจะขอถือปฏิญาณ 12 ปี ที่จะบำเพ็ญพรต งดพูดจา และไม่นำพาเกี่ยวกับการแต่งกาย แต่ถูกพระเชฏฐภาดาทรงห้ามไว้ โดยให้เหตุผลว่าการที่พระราชบิดาและพระราชมารดาจากไปก็ทุกข์เศร้าโศกมากพออยู่แล้ว ถ้าเจ้าชายจะไปอีกคนหนึ่งก็ยิ่งเพิ่มความโทมนัสมากยิ่งขึ้น มหาวีระจึงเชื่อฟัง

4.2.4 ทรงปฏิญาณแห่งความเป็นผู้นิ่ง 12 ปี[1]

เมื่อพระชนมายุได้ 30 พรรษา หลังจากได้ขออนุญาตจากพระเชฏฐภาดาได้ 2 ปี มหาวีระก็ได้ตัดสินพระทัยอย่างเด็ดเดี่ยวออกจากกรุงเวสาลีไป พอพ้นเขตนอกเมืองก็เปลี่ยนเป็นเครื่องนุ่งห่มของนักบวชผู้ขอทาน พร้อมอธิษฐานว่า “ตั้งแต่วินาทีนี้เป็นต้นไป เป็นเวลา 12 ปี จะไม่ยอมพูดจาอะไรกับใครแม้แต่คำเดียว” เป็นการถือปฏิญาณ 12 ปี หลังจากนั้นก็ได้ท่องเที่ยว ไปเช่นเดียวกับนักบวชจำนวนพันๆ คนที่มีในอินเดียสมัยนั้น เมื่อผ่านหมู่บ้านชนบทและนครต่างๆ ก็จะยื่นภาชนะขอรับอาหารจากประชาชนผู้ใจบุญ เมื่ออยู่ในป่าก็หาผลไม้รับประทานเท่าที่จะหาได้ ส่วนมากจะใช้เวลาอยู่ตามเทือกผาป่าไม้โดยลำพังเพื่อตริตรองสอบสวนคำสอนของศาสนาพราหมณ์ และค้นหาหลักคำสอนใหม่ของพระองค์ต่อไป ตลอดเวลาที่ผ่านมามิได้ปริปากพูดแม้แต่คำเดียว แต่ใช้ความคิดตริตรองอย่างมาก ยิ่งคิดยิ่งพิจารณาก็มองเห็นคำสอนใหม่พร้อมทั้งเห็นข้อผิดพลาดของคำสอนในศาสนาพราหมณ์มากมาย จึงคิดจะเปลี่ยนแปลงปฏิญาณให้ถูกต้องยิ่งขึ้น

ตลอดเวลา 12 ปี พระมหาวีระทรงรักษาปฏิญาณอย่างเคร่งครัดมาก แม้จะเผชิญ

---

[1] Stevenson Simclair. The Heart of Jainism, 1970 p. 36-37.

www.webkal.org

กับความทุกข์ทรมานหรือปัญหาอุปสรรคเท่าใดก็ตาม ไม่เคยทิ้งปฏิญาณหรือเผลอตัวพูดเลย ดังจะเห็นได้จากเหตุการณ์ต่างๆ ในระหว่างนั้น เช่น

คราวหนึ่งระหว่างที่ท่องเที่ยวไป พระมหาวีระมาถึงทุ่งหญ้าใกล้หมู่บ้านแห่งหนึ่งมีคนเลี้ยงแกะกำลังเฝ้าฝูงแกะอยู่ เขากล่าวแก่พระมหาวีระว่า "ถ้าท่านเฝ้าฝูงแกะให้เรา เราจะเข้าไปหมู่บ้านเอาอาหารมา และจะแบ่งปันให้ท่านบ้าง"

พระมหาวีระน้อมศีรษะรับคำ คนเลี้ยงแกะก็จากไป

มิช้ามินานสุนัขป่าตัวหนึ่งออกมาจากป่า และคว้าเอาแกะไปด้วยตัวหนึ่งจึงหนีไป เมื่อคนเลี้ยงแกะกลับมาเห็นแกะขาดหายไปตัวหนึ่ง จึงสอบถามพระมหาวีระ แต่ท่านนิ่งเฉยตามปฏิญาณว่าจะไม่พูด คนเลี้ยงแกะโกรธ เพราะพระมหาวีระไม่กล่าวอธิบายว่าแกะหายไปไหน นึกว่าท่านเป็นโจรจึงเอาไม้พลองตีศีรษะพระมหาวีระ

พระมหาวีระไม่ยอมพูดอธิบายเพราะถือปฏิญาณอยู่ อนึ่งพระมหาวีระก็แข็งแรงกว่าคนเลี้ยงแกะ ถ้าใช้กำลังต่อสู้ก็ย่อมป้องกันตัวได้ แต่พระมหาวีระได้ถือปฏิญาณอีกข้อหนึ่งว่าจะไม่ป้องกันตัวจากทุกข์ภัยประการใดๆ

คนเลี้ยงแกะระดมตีพระมหาวีระจนโลหิตไหลอาบตัว ครั้นแล้วก็หยุดชะงัก และจ้องมองพระมหาวีระด้วยความหวั่นเกรง พูดเสียงสั่นว่า "ท่านผู้นี้เป็นคนแรกที่เราพบเห็นมาว่าไม่ต่อสู้ป้องกันตัวหรือวิ่งหนี ท่านเป็นฤาษีหรือเปล่า"

พระมหาวีระไม่ตอบ แต่ลุกเดินหลีกไป คนเลี้ยงแกะวิ่งตามมาขออภัยโทษ พระมหาวีระก้มศีรษะพยักให้แสดงว่ายกโทษให้แล้ว และเดินทางต่อไป

คนเลี้ยงแกะมองตามพระมหาวีระจนลับสายตา รำพึงกับตนเองว่า นักบวชผู้นี้สอนบทเรียนแก่เราว่า ความนิ่งมีอำนาจเหนือคำพูด

พระมหาวีระก็คิดว่า เรื่องนี้สอนเราว่า ความอ่อนน้อมดีกว่าความทะนงตัว สันติมีอำนาจเหนือความโกรธ

4.2.5 ประกาศศาสนา

เมื่อถือปฏิญาณครบ 12 ปี พระมหาวีระก็ทรงคิดและมั่นพระทัยว่าพระองค์ทรงพบคำตอบต่อปัญหาชีวิตครบถ้วนแล้ว จึงเสด็จออกไปเพื่อเผยแพร่ความคิดคำสอนใหม่ของพระองค์ ซึ่งได้ตรึกตรองค้นพบได้ในระหว่างปฏิญาณแห่งความเป็นผู้นิ่ง ทุกแห่งที่เสด็จผ่านไปก็เทศนาสั่งสอน เสด็จไปสั่งสอนยังที่ต่างๆ เรื่อยไป โดยมิได้เสด็จกลับนครเวสาลีอีก คนทั้งหลายผู้มา

www.webkal.org

ฟังพระองค์ในกาลต่อมาพูดว่า "พระองค์เป็นนักพูดที่ยิ่งใหญ่ พระองค์ทรงพูดความจริง" มาเป็นเวลานานจนกลายมาเป็นสาวกของพระองค์เป็นจำนวนมาก

พระมหาวีระทรงตั้งศาสนาใหม่เรียกว่า ศาสนาเชน ศาสนาของผู้ชนะ อันนี้เป็นประเภทแห่งผู้ชนะแบบใหม่ เพราะพวกเชนดังที่สาวกของศาสนานี้เรียกกัน ไม่ต้องการออกไปและเอาชนะผู้อื่น เขาเพียงแต่ต้องการเอาชนะตนเอง ศาสดาของพวกเขาสอนพวกเขาว่า **ความหลุดพ้นมีอยู่ภายในตัวท่านเอง**

เช่นเดียวกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระมหาวีระเริ่มต้นด้วยการยอมรับกฎแห่งกรรมของศาสนาพราหมณ์หรือฮินดู ความดีต้องมาจากกรรมดี และความชั่วต้องมาจากกรรมชั่ว

เช่นเดียวกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระมหาวีระทรงยอมรับความเชื่อในสังสารวัฏและความหลุดพ้นขั้นสูงสุดในนิรวานหรือโมกษะ

แต่มาถึงตอนนี้ ทั้งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระมหาวีระทรงมีทัศนะขัดแย้งกับศาสนาพราหมณ์หรือฮินดู ทั้งสองพระองค์ทรงปฏิเสธความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของระบบวรรณะ การหลุดพ้นด้วยการอ้อนวอน และความจริงสูงสุดของพระเวท

ในจุดนี้ผู้ปฏิรูปศาสนาสององค์ก็แตกต่างกัน พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงปฏิบัติตามมัชฌิมาปฏิปทา พระมหาวีระกลับหันไปหาอัตตกิลมถานุโยคอย่างจริงจัง

แม้การประกาศศาสนาของพระมหาวีระจะมีบางอย่างที่ไม่ใช่ของใหม่ เพราะมีอยู่แล้วในศาสนาพราหมณ์ หรือมีผู้สอนมาก่อนหน้าพระมหาวีระก็ตาม แต่ก็ยังมีหลายอย่างที่ใหม่และรัดกุมกว่าเดิม อีกทั้งความเป็นนักเทศน์นักปาฐกถาที่สามารถยิ่ง ทำให้ผู้ฟังทั้งหลายเห็นจริงและเกิดศรัทธาได้ จึงมีคนเชื่อฟังยอมเป็นสาวกมากเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนในที่สุดพระมหาวีระสามารถจัดระบบคณะภิกษุ คณะภิกษุณี ขึ้นเป็นศาสนาได้ สาวกทั้งหลายมีศรัทธาเชื่อว่าพระมหาวีระเป็นพระชินะผู้ชนะ และเป็นผู้บรรลุโมกษะความหลุดพ้นจากพันธนาการ ละกิเลสเป็นต้น ทั้งเป็นผู้เปี่ยมด้วยเมตตากรุณาละปาณาติบาตได้ในสรรพสัตว์ รุกขชาติ และติณชาติทั้งปวง ยิ่งกว่านั้นสาวกทั้งหลายต่างก็ยอมรับว่าพระมหาวีระเป็นศาสดาองค์สุดท้าย และเป็นศาสดาที่สำคัญที่สุดในศาสนาเชน เพราะตามความเชื่อถือของศาสนิกชนเชนแล้วมีศาสดาก่อนพระมหาวีระ 23 องค์ คือ ฤษภา อชิต สัมภวะ อภินันทะ สุมาตี ปัทมประภา สุภาสวา จันทรประภา บุษปทันตะ สีตลา เศรยานส วสุปุชวะ วิมลา อนันตะ ธรรม สันติ คุนธุ จรา มัลตี มุนีสุวรตะ นมิ เนมิ และปารศวนาถ

www.webkal.org

4.2.6 บั้นปลายชีวิต

พระมหาวีระผู้ชนะใช้เวลาในการสั่งสอนสาวก ประกาศศาสนาเชนตามคามนิคม ชนบทน้อยใหญ่ เมืองต่างๆ และประสบผลสำเร็จตลอดมาเป็นเวลา 30 ปีเศษ เมื่อพระชนมายุได้ 72 ปี ก็ได้เสด็จมายังเมืองปาวาหรือปาวาบุรี (ปัจจุบันเป็นเมืองเล็กๆ ในเขตปัตนะ) ทรงประชวรหนักไม่สามารถเสด็จต่อไปได้อีก ทรงทราบว่าวาระสุดท้ายแห่งชีวิต[1] จะมาถึง จึงเรียกประชุมบรรดาสาวกทั้งหลาย และสั่งสอนเป็นโอกาสสุดท้าย

สาวกคนหนึ่งถามว่า "ในบรรดาคำสอนทั้งหมดของอาจารย์ ข้อไหนที่สำคัญที่สุด"

พระมหาวีระตอบว่า "ในบรรดาคำสอนของเราทั้งหมด ศีลห้า (ปฏิญญา 5) ข้อต้นสำคัญที่สุด คือ

อย่าฆ่าสัตว์ที่มีชีวิต อย่าทำอันตรายแก่สิ่งมีชีวิต จะเป็นด้วยวาจาก็ดี ความคิดก็ดี หรือการกระทำก็ดี

อย่าฆ่าสัตว์เป็นอาหาร อย่าทำการล่าสัตว์หรือจับปลา ไม่ว่าในเวลาใด อย่าฆ่าสัตว์แม้ตัวเล็กที่สุด อย่าฆ่ายุงที่กัดเรา หรือผึ้งซึ่งต่อยเรา อย่าไปทำสงคราม อย่าสู้โต้ตอบผู้ทำร้าย อย่าเหยียบย่ำตัวหนอนริมทาง เพราะตัวหนอนก็มีวิญญาณ"

ศีลข้อแรกของพระมหาวีระนี้ บรรดาสาวกรู้ว่าคือคำสอน "อหิงสา" ซึ่งหมายความว่า การไม่ทำร้ายต่อสิ่งซึ่งมีวิญญาณ

พระมหาวีระดับขันธ์ในเช้าวันต่อมา สรีระของพระองค์ได้กระทำการประชุมเพลิงที่เมืองปาวา และจนกระทั่งถึงทุกวันนี้ เมืองปาวาในเขตปัตนะ รัฐพิหาร จึงเป็นสังเวชนียสถาน เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับศาสนิกชนเชนที่ควรไปดูไปทำสักการะ

4.3 คัมภีร์ในศาสนา

คัมภีร์ที่สำคัญในศาสนาเชน[2] คือ คัมภีร์อาคมะ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สิทธานตะ ซึ่งเนื้อหาของคัมภีร์เป็นจารึกคำบัญญัติ หรือวินัยที่เป็นไปเกี่ยวกับความประพฤติปฏิบัติของนักพรตหรือคฤหัสถ์ผู้ครองเรือน และเรื่องราวประเภทชาดกในศาสนา ซึ่งตัวคัมภีร์อาคมะนั้น

[1] เสฐียร พันธรังษี. ศาสนาเปรียบเทียบ, 2516 หน้า 104.

[2] สุชีพ ปุญญานุภาพ. ประวัติศาสนา, 2513 หน้า 71-72.

www.webkal.org

ได้จัดพิมพ์เป็นหนังสือ 45 เล่ม โดยแบ่งแยกออกเป็นอังคะ 11 เล่ม เป็นฤทธิวาท 1 เล่ม เป็นอุปางคะ 11 เล่ม เป็นมูลสูตร 4 เล่ม เป็นเจตสูตร 6 เล่ม เป็นคูสิกะสูตร 2 เล่ม เป็นปกัณกะ 10 เล่ม ตามหลักฐานปรากฏว่าได้จารึกคัมภีร์อาคมะเป็นอักษรปรากฤตประมาณ 200 ปี ภายหลังสมัยของพระมหาวีระผู้เป็นศาสนา ส่วนคำอธิบายคัมภีร์ที่เรียกว่า อรรถกถา และวรรณคดีของเชนในสมัยต่อมา ล้วนเป็นภาษาสันสกฤต ซึ่งในปัจจุบันนี้คัมภีร์อาคมะมีการถ่ายทอดสู่ภาษาพื้นเมือง และภาษาอื่นมากมายพอสมควร

4.4 หลักคำสอนที่สำคัญ

หลักคำสอนที่สำคัญของศาสนาเชน[1] แบ่งออกเป็นหลักใหญ่ๆ ได้ 3 หลัก คือ

4.4.1 หลักธรรมขั้นพื้นฐาน ได้แก่ หลักอนุพรต 5 (ศีล 5)

1. อหิงสา การไม่เบียดเบียน ไม่ทำลายชีวิต อนุพรตข้อนี้ถือว่าเป็นยอดของศีลธรรมศาสนาเชนเลยทีเดียว

2. สัตยะ พูดความจริง ไม่พูดเท็จ ไม่ว่าด้วยเหตุผลหรือข้ออ้างใดๆ ไม่ได้

3. อัสเตยะ ไม่ลักขโมย รวมทั้งไม่หลบเลี่ยงภาษีอากร ไม่ใช้หรือทำเงินปลอม และไม่โกงเครื่องชั่งตวง

4. พรหมจรยะ อย่างต่ำคือการไม่ประพฤติผิดในกาม

5. อปริครหะ การไม่โลภ ไม่ควรมีข้าวของมากเกินจำเป็น

อนุพรตทั้ง 5 นี้ ถ้าเป็นนักบวชจะปฏิบัติเคร่งครัดมาก แต่ถ้าเป็นคฤหัสถ์ก็จะลดหย่อนผ่อนคลายลงพอสมควร

สำหรับอนุพรตในข้อ1 คือ อหิงสา มีรายละเอียดในการแบ่งชั้นของสัตว์ออกเป็น 5 กลุ่มดังนี้

1) กลุ่มที่มีประสาทหรืออินทรีย์ 5 ได้แก่ ประสาทตา ประสาทหู ประสาทจมูก ประสาทลิ้น และประสาทกาย ได้แก่ พวกเทวดา สัตว์นรก มนุษย์ และสัตว์อื่นๆ บางชนิด เช่น ลิง วัว ควาย ช้าง ม้า นกแก้ว นกพิราบ และงู ถือว่าพวกเหล่านี้มีพุทธิปัญญาอยู่ด้วย

[1] ประทีป สาวาโย. สิบเอ็ดศาสนาของโลก, 2545 หน้า 113-115.

www.webkal.org

2) กลุ่มที่มีประสาทหรืออินทรีย์ 4 พวกนี้จะไม่มีประสาทหู กลุ่มนี้จะรวมเอาพวกแมลงขนาดใหญ่ไว้แทบทั้งหมด เช่น แมลงวัน ตัวต่อและผีเสื้อ

3) กลุ่มที่มีประสาทหรืออินทรีย์ 3 พวกนี้จะไม่มีประสาทตาและประสาทหู ได้แก่ พวกแมลงเล็กๆ เช่น มด หมัด แมลงหรือสัตว์เล็กๆ

4) กลุ่มที่มีประสาทหรืออินทรีย์ 2 คือ มีแต่ประสาทสำหรับลิ้มรสกับประสาทสัมผัสเท่านั้น ได้แก่ พวกหนอน ทาก สัตว์น้ำ จำพวกที่มีเปลือก เช่น หอย ปู กุ้ง และสัตว์เล็กๆ บางชนิด

5) กลุ่มที่มีประสาทหรืออินทรีย์เดียว คือ มีเฉพาะประสาทสำหรับสัมผัสเท่านั้น กลุ่มนี้ยังแบ่งย่อยออกไปเป็นชั้นย่อยๆ อีก ได้แก่ พวกพืช ผัก ดิน และสิ่งทั้งปวงที่เกิดขึ้นจากดิน น้ำ ลม เหล่านี้ถือว่ามีประสาทเดียวหรืออินทรีย์เดียวทั้งนั้น

ผู้นับถือศาสนาเชนจะฆ่าหรือกินสัตว์เหล่านี้ไม่ได้ จะทำได้เฉพาะที่มีอายตนะทางสัมผัสอย่างเดียว คือ ผักหญ้า สรุปก็คือเชนศาสนิกทุกคนทานอาหารมังสวิรัติ

4.4.2 หลักปรัชญา หลักปรัชญาในศาสนาเชน แบ่งออกเป็น 2 ข้อ ได้แก่

1) ชญาณ แบ่งออกเป็น 5 ประการ คือ

1. มติชญาณ ความรู้ทางประสาทสัมผัส
2. ศรุติชญาณ ความรู้เกิดจากการฟัง
3. อวธิชญาณ ความรู้เหตุที่ปรากฏในอดีต
4. มนปรยายชญาณ ชญาณกำหนดรู้ใจผู้อื่น
5. เกวลชญาณ ชญาณอันสมบูรณ์ซึ่งเกิดขึ้นก่อนบรรลุนิรวาณ

ชญาณข้อที่ 1 – 3 เชื่อกันว่า พระมหาวีระได้มาตั้งแต่แรกเกิด ชญาณข้อที่ 4 ได้ในเวลาต่อมา ส่วนชญาณข้อที่ 5 ได้ภายหลังที่บำเพ็ญเพียร 12 ปี

2) ชีวะและอชีวะ

ศาสนาเชนเป็นศาสนาทวินิยม มองสภาพความจริงว่ามีส่วนประกอบของสิ่งที่มีอย่างเที่ยงแท้ เป็นนิรันดร มีอยู่ 2 สิ่ง คือ

1. ชีวะ ได้แก่ วิญญาณ หรือสิ่งมีชีวิต หรืออาตมัน
2. อชีวะ ได้แก่ อวิญญาณ หรือสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ วัตถุ

www.webkal.org

อชีวะ หรือสสาร ประกอบด้วยองค์ประกอบขั้นพื้นฐาน 5 ประการ คือ การเคลื่อนไหว (ธัมมะ) การหยุดนิ่ง(อธัมมะ) อวกาศ(อากาศ) สสารและกาล ทั้งหมดเป็นนิรันดร(ปราศจากการเริ่มต้น) และทั้งหมดยกเว้นวิญญาณ (ชีวะ) เป็นสิ่งไม่มีชีวิต และทั้งหมดยกเว้น สสาร เป็นสิ่งไม่มีตัวตน การเคลื่อนที่และการหยุดนิ่ง โดยตัวของมันเองไม่มีอยู่ จะต้องมีสิ่งอื่นมาทำให้มันเคลื่อนที่และหยุดนิ่ง องค์ประกอบขั้นพื้นฐานของอชีวะหรือสสารทั้ง 5 ดังกล่าวมีกาล (เวลา) ซึ่งเป็นนิรันดรเป็นองค์ประกอบ

ถ้ากล่าวโดยพิสดารทุกอย่าง แบ่งออกเป็น 9 ดังต่อไปนี้

1. ชีวะ หรืออาตมัน
2. อชีวะ หรือวัตถุ
3. ปุณยะ ได้แก่ บุญ
4. ปาปะ ได้แก่ บาป
5. กรรม ได้แก่ การกระทำ
6. พันธะ ได้แก่ ความผูกพัน
7. สังสาระ ได้แก่ ความเวียนว่ายตายเกิด
8. นิรชระ ได้แก่ การทำลายกรรม
9. โมกษะ ได้แก่ ความหลุดพ้น

4.4.3 หลักโมกษะ โมกษะ คือการหลุดพ้น หรือความเป็นอิสระของวิญญาณ ซึ่งศาสนาเชนเชื่อว่า เมื่อวิญญาณหลุดพ้นแล้วก็จะไปอยู่ในส่วนหนึ่งของเอกภาพที่เรียกว่า “สิทธิศิลา” เป็นดินแดนแห่งความสุขนิรันดร ไม่ต้องกลับมาเกิดอีก

ข้อปฏิบัติที่บรรลุโมกษะในศาสนาเชน เรียกว่า “ไตรรัตน์ หรือติรัตนะ”[1] หมายถึง แก้ว 3 ประการ ได้แก่

ไตรรัตน์หรือติรัตนะ

ธรรมเป็นเครื่องให้หลุดพ้นจากความทุกข์ดังกล่าว เพื่อเข้าถึงไกวัลเรียกว่า “ไตรรัตน์หรือติรัตนะ” หมายถึง แก้ว 3 ประการ คือ

[1] ดนัย ไชยโยธา. นานาศาสนา, 2539 หน้า 285-286.

www.webkal.org

1. สัมยัคทรรศนะ : ความเห็นชอบ

ความเห็นชอบ ได้แก่ ความเห็นถูกและมีความเชื่ออย่างแน่นแฟ้นว่าศาสดาจารย์ทั้งหลายผู้เป็นบรรพบุรุษของเชนนั้นแม้เดิมท่านเป็นปุถุชน แต่อาศัยการที่ท่านมีความเพียรแรงกล้ายิ่งกว่าสามัญบุคคล ท่านจึงได้หลุดพ้นเป็นผู้ชนะ ท่านได้ใช้ชีวิตอันบริสุทธิ์เพื่ออบรมสั่งสอนอำนวยความเจริญแก่มนุษยชาติซึ่งอยู่ในความทุกข์ด้วยหลักธรรม

2. สัมยัคชญาณ : ความรู้ชอบ

ความรู้ชอบ ได้แก่ ความรู้หลักธรรมที่ศาสดาสั่งสอนไว้แต่เดิม โดยมีตัวอย่างดังต่อไปนี้

ก. เรื่องโลก ให้รู้ว่าโลกอันรวมทั้งนรก สวรรค์ และโลกอื่นทั้งสิ้น มีอยู่เป็นอยู่เอง ไม่มีผู้ควบคุม และตั้งอยู่เป็นนิรันดร

ข. สิ่งที่ปรากฏอยู่ในโลกให้รู้ว่าสิ่งเหล่านั้นทั้งหมดเกิดขึ้นเพราะมีสภาวะสำคัญ 6 ประการ รวมตัวกันเข้าไว้ อันได้แก่ อาตมะ ธรรม อธรรม ยุคกาล วัตถุธาตุ อนุปรมาณู อาศัยอนุปรมาณูรวมกันจึงเกิดเป็นธาตุ 4 คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ และร่างกายของมนุษย์ รวมทั้งสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในโลก

ค. เรื่องการแบ่งโลก ให้รู้ว่าโลกนี้แบ่งออกเป็น 3 ภาค คือ ต่ำ กลาง สูง ทั้งยังมีนรกและสวรรค์มากมายหลายชั้น แต่สิ่งทั้งหมดนั้นจัดอยู่ในชินะ 2 หมู่ คือ ชีวะ และอชีวะ

3. สัมยัคจริต : ความประพฤติชอบ

ความประพฤติชอบ ได้แก่ ให้รู้หลักธรรม 2 ประการ ดังต่อไปนี้

1) **ธรรมสำหรับผู้ครองเรือน** เรียกว่า “อนุพรต” มี 5 ประการ ดังต่อไปนี้

1. **อหิงสา** การไม่เบียดเบียน ตลอดจนการไม่ทำลายชีวิต
2. **สัตยะ** การไม่พูดเท็จ
3. **อัสเตยะ** การไม่ลักขโมย
4. **พรหมจริยะ** การประพฤติพรหมจรรย์ หมายถึงไม่ประพฤติผิดในกาม ไม่อยู่ร่วมกับโสเภณี และไม่ดื่มสุราเมรัย
5. **อปริครหะ** การไม่ละโมบ ไม่อยากได้สิ่งใดๆ คือไม่เพิ่มเติมทรัพย์ในทางทุจริต

www.webkal.org

2) ธรรมสำหรับนักพรต เรียกว่า **"มหาพรต"** มี 5 ประการเหมือนกับอนุพรตของผู้ครองเรือน แต่ให้เพิ่มการปฏิบัติให้เคร่งครัดยิ่งขึ้น โดยเฉพาะข้อ 4 หมายถึงการเว้นจากกามโดยสิ้นเชิง สำหรับข้อ 1 อหิงสานั้น นักพรตเชนถือเป็นข้อสำคัญต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด โดยต้องระวังทุกฝีก้าวในการยืน เดิน นั่ง นอน แม้ในการกิน เพื่อไม่ให้ทำร้ายสัตว์อื่นด้วยเหตุนี้นักพรตเชนจึงต้องมีเครื่องปิดปากปิดจมูกกันมิให้แมลงและจุลินทรีย์พลัดเข้าไป ต้องมีไม้กวาดและผ้ากรองน้ำติดตัวเสมอ ไม้กวาดใช้สำหรับกวาดทางในขณะที่เดินไป หรือนั่งอยู่เพื่อใช้ไล่สัตว์แมลงไปเสีย และไม่จาริกในฤดูฝน 3 เดือน เพราะฤดูฝนนั้นมีตัวแมลงมาก นอกจากพวกสัตว์แล้วนักพรตเชนต้องไม่ทำอันตรายแก่พวกสัตว์ในพืชคาม (เมล็ดพันธุ์ไม้) และภูตคาม (หน่อไม้) ด้วย

นักพรตเชนผู้ปฏิบัติเคร่งครัดต้องนุ่งผ้าผืนเดียวหรือไม่นุ่ง โกนผมหรือถอนผม ต้องปฏิบัติตนเป็นผู้ขอเขากิน ไม่อยู่ในบ้านแห่งเดียวเกิน 1 คืน ยกเว้นฤดูฝน ต้องถือศีลอด หรือถ้าปฏิบัติอย่างเคร่งครัดต้องถือศีลอดอาหารจนตาย

นอกจากพรตหรือศีลดังกล่าวมาแล้ว ความประพฤติชอบยังหมายถึงหลักเมตตากรุณา ซึ่งมี 4 ข้อ ดังต่อไปนี้

1. มีความกรุณาโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

2. ยินดีในความได้ดีของผู้อื่น

3. มีความเห็นใจในความทุกข์ยากของผู้อื่น รวมทั้งช่วยให้เขาพ้นจากความทุกข์ร้อน

4. มีความกรุณาต่อผู้ทำผิด ดังที่ศาสดามหาวีระทรงสอนไว้ สมณะไม่ควรโกรธเคืองแม้เมื่อถูกตี ทั้งไม่ควรคิดร้ายด้วย เมื่อรู้ว่าความอดทนเป็นความดีอันสูงสุด สมณะจึงควรเพ่งธรรม

4.5 หลักความเชื่อและจุดหมายสูงสุด

ศาสนาเชนเชื่อว่า ตราบที่ยังเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ ย่อมเป็นทุกข์ทั้งกายทั้งใจ กิเลสเป็นเหตุให้คนต้องเวียนว่ายตายเกิด เมื่อคนตายแล้ว วิญญาณจะไปเกิดใหม่ เพราะวิญญาณเป็นอมตะ ส่วนจะไปเกิดดีหรือไม่ จะไปสุคติหรือทุคติภูมิ ก็ขึ้นอยู่กับกรรมที่ทำไว้ ศาสนาเชนเชื่อว่านรกมี 7 ขุม และสวรรค์มี 16 ชั้น ก็การเกิดเป็นทุกข์นานาประการ การเกิดจึงเป็นเรื่อง

www.webkal.org

น่าสะพรึงกลัว ส่วนการที่จะพ้นทุกข์ได้ก็ต่อเมื่อบรรลุโมกษะแล้วเท่านั้น ดังนั้นโมกษะหรือความหลุดพ้นจากกิเลส จึงเป็นจุดหมายสูงสุดของศาสนาเชน ชาวเชนปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัดก็เพื่อเข้าถึงโมกษะ ภูมิที่พ้นไปจากทุกข์ ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดอีกต่อไป ส่วนวิธีปฏิบัติเพื่อบรรลุโมกษะมีดังนี้

1. **สัมยัคทรรศนะ** เห็นชอบ แต่ในที่นี้หมายถึงการเชื่อคำสั่งสอนของศาสดาเชนทุกองค์
2. **สัมยัคชญาณ** ความรู้ชอบ คือรู้แจ้งเห็นจริงตามคำสั่งสอนของพระศาสดา
3. **สัมยัคจริตะ** ประพฤติชอบ คือประพฤติตามคำสั่งสอนของพระศาสดาอย่างเคร่งครัด

4.6 พิธีกรรมที่สำคัญ

พิธีกรรมที่สำคัญของศาสนาเชน[1] คือ พิธีภารยุสะนะ หรือพิธีปัชชุสนะ เป็นงานพิธีรำลึกถึงองค์ศาสดามหาวีระ ซึ่งเป็นงานพิธีกรรมกระทำให้มีความสงบ การให้อภัยกัน และการเสียสละบริจาคทานแก่คนยากจน และรูปองค์ศาสดา แห่เดินไปตามท้องถนน นิยมทำกันในปลายเดือนสิงหาคม หรือต้นเดือนกันยายน กระทำพิธีคราวละ 8 วัน

อนึ่ง ในระหว่างทำพิธี 8 วันนั้น นักบวชตามปกติจะพำนักอยู่ในป่า จะเข้ามาอยู่ในเมืองเพื่อร่วมประกอบพิธีจนครบ 8 วัน ส่วนฆราวาสก็จะอ่านคัมภีร์ซึ่งเป็นคำสอนของมหาวีระจนครบ 8 วัน และนอกจากนี้ก็จะมีการเฉลิมฉลองสมโภชกันเอิกเกริกมโหฬารในหมู่ชาวเชนทั่วๆ ไป

พิธีปัชชุสนะ 8 วันนั้น แบ่งเป็น 5 ระยะ ดังนี้

1. ระยะที่หนึ่ง ใน 3 วันแรก พวกฆราวาสต้องมารับคำสอนจากสงฆ์ทุกเช้า วันละ 2 ชั่วโมง

2. ระยะที่สอง ในวันที่ 4 พวกฆราวาสต้องอ่านกัลปสูตร ซึ่งกล่าวถึงเรื่องราวความเป็นมาของศาสนาเชน และชีวประวัติของมหาวีระองค์ศาสดา

3. ระยะที่สาม ในวันที่ 5 มีการประกอบพิธีใหญ่ เพราะถือว่าเป็นวันเกิดของมหาวีระ กิจที่ต้องทำในวันนี้ก็คือ การขายวัตถุแห่งความฝัน 14 ประการ คือ ช้าง โค สิงโต เจ้าแม่แห่งโชค พวงหรีด พระจันทร์ พระอาทิตย์ ธง หม้อน้ำ สระบัว มหาสมุทร วัง กองเพชร และไฟไม่มีแสง

[1] พระพรหมมุนี (พิมพ์ ธมฺมธโร). สากลศาสนา, 2505 หน้า 342-346.

www.webkal.org

วัตถุแห่งความฝันเหล่านี้เขามักจะจำลองไว้ด้วยเงินภายในวัดหรือตามริมท่าแม่น้ำคงคา ในวัดเชนทุกวัดต้องมีวัตถุเหล่านี้ประจำ แต่บางวัดยังมีเปลซึ่งถือว่าเป็นเปลของมหาวีระ พอถึงวันแห่ก็นำสิ่งเหล่านี้ออกมาแห่ด้วยในขบวนแห่นั้นมีรูปภาพของมหาวีระใหญ่โตและหนังสือคัมภีร์ นิยมแห่ไปยังท่าแม่น้ำคงคา หรือไม่ก็สุดแต่กำหนดกันขึ้นว่าจะแห่ไปที่ใด

4. ระยะที่สี่ ในวันที่ 6 – 7 คงมีแต่การอ่านกัลปสูตรอย่างเดียว

5. ระยะที่ห้า ในวันที่ 8 มีการอ่านคัมภีร์ทุกคัมภีร์ ในการอ่านคัมภีร์ทุกระยะ มีนักบวชคอยอธิบายข้อความให้ผู้อ่านฟัง การอ่านคัมภีร์นั้นกำหนดไว้ว่า ต้องอ่านคัมภีร์ตอนละ 3 ชั่วโมง ทั้งเช้าและบ่าย ทุกๆ วัน และวันหนึ่งๆ ต้องอ่าน 2 ตอน รวมเป็นเวลา 6 ชั่วโมง

4.7 นิกายในศาสนา

หลังจากพระมหาวีระได้นิพพานแล้ว สาวกของพระมหาวีระได้แตกแยกเป็นหมู่ เป็นคณะ แยกกันปฏิบัติตามหลักที่ตนเห็นว่าทำให้หลุดพ้นจากทุกข์ได้ แต่นิกายที่แยกออกไปนั้นยังคงมุ่งไปหาหลักอหิงสาธรรมอย่างเดียวกันแตกต่างกันก็เพียงหลักการบางอย่างบางประการเท่านั้น

นิกายที่สำคัญในศาสนาเชน มี 2 นิกายใหญ่ๆ[1] ดังต่อไปนี้

1. นิกายทิฆัมพร ได้แก่ นิกายเปลือยกายหรือนักบวชแบบชีเปลือย ปฏิบัติโดยเคร่งครัดทรมานตนให้ลำบากนานัปการ ไม่ยอมมีเครื่องปกปิดร่างกาย เพราะพวกเขาเชื่อว่าการมีเครื่องแต่งกายหรือมีผ้าปกปิดร่างกายนั้น ทำให้เกิดความกังวลใจเกี่ยวกับบริขารของตน หรืออาจเป็นเครื่องกังวลใจที่ต้องรักษาและแสวงหามา แต่เมื่อตนได้ถือเพศเป็นนักพรตเปลือยแล้ว ความกังวลใจในเรื่องนี้ก็เป็นอันหมดไป นอกจากไม่มีบริขารแล้ว พวกเขาก็มีเพียงไม้กวาดและผ้ากรองน้ำเพื่อมิให้สิ่งมีชีวิตถูกเบียดเบียนหรือต้องตายเพราะตน หลักปฏิบัติอันเคร่งครัดจริงๆ มีอีก 3 ข้อ ดังต่อไปนี้

1. ไม่กินอาหารใดๆ แม้น้ำก็ไม่ยอมให้ล่วงลำคอในคราวปฏิบัติ
2. ไม่มีสมบัติใดๆ ติดตัวแม้แต่ผ้านุ่ง สัญจรไปด้วยตัวเปล่าเปลือยกาย
3. ไม่ยอมให้ผู้หญิงปฏิบัติตามและบรรลุธรรม

2. นิกายเศวตัมพร ได้แก่ นิกายนุ่งขาวห่มขาวเพียงเพื่อปกปิดกายของตนเท่านั้น ทั้งนี้

[1] Kedar Nath Tiwari. Comparative Religion, 1983 p. 87-88.

www.webkal.org

เพราะผู้ที่เข้ามาบวชพิจารณาเห็นว่าตนยังมีความละอายใจที่ต้องเที่ยวไปโดยไม่มีชิ้นผ้าปกปิดกาย นิกายเศวตัมพรส่วนมากอาศัยอยู่ทางภาคเหนือของสาธารณรัฐอินเดีย อันเป็นแถบที่มีอากาศหนาวมากกว่าทางตอนใต้ของประเทศซึ่งพวกนิกายทิคัมพรอยู่อาศัย

ผู้ศึกษาสังเกตความแตกต่างของนิกายทั้ง 2 เหล่านี้ได้ว่า วัดใดเป็นวัดเชนนิกายใด ให้สังเกตดูรูปองค์พระตีรถังกร ถ้าเปลือยกายทอดตาลงต่ำ วัดนั้นเป็นวัดเชนนิกายทิฆัมพร ถ้าพระตีรถังกรมีผ้านุ่งผ้าห่มทอดตามองตรงไปข้างหน้า วัดนั้นเป็นวัดเชนนิกายเศวตัมพร

ข้อปฏิบัติของพระนิกายทิฆัมพร

1. ต้องปฏิบัติตามปัญจมหาพรตหรือมหาพรตทั้ง 5 คือ อหิงสา สัตยะ อัสเตย พรหมจริยะ และ อปริครหะ อย่างเคร่งครัด

2. ต้องสำรวม 5 คือ การเคลื่อนไหว การพูด การบริโภคอาหาร การยกและวางสิ่งของ และการโยนสิ่งต่างๆ

3. ต้องควบคุมอายตนะภายในทั้ง 5 คือ ตา หู จมูก ลิ้น และกาย

4. ต้องปฏิบัติกิจ 6 อย่าง คือ หาความสงบ สวดมนต์ เคารพผู้เหนือกว่าตน ปลงอาบัติ มุ่งมั่นที่จะกำจัดบาป และทำสมาธิ

5. โกนผม

6. เปลือยกาย

7. ไม่อาบน้ำ

8. นอนบนพื้นที่ราบ

9. ไม่แปรงฟัน

10. ยืนบริโภคอาหาร

11. บริโภคอาหารได้เพียง 1 ครั้งใน 24 ชั่วโมง

ข้อควรปฏิบัติของพระนิกายเศวตัมพร

1. ต้องปฏิบัติตามมหาพรตทั้ง 5

2. ต้องไม่บริโภคอาหารในเวลาค่ำคืน

3. ต้องควบคุมอายตนะทั้ง 5

www.webkal.org

4. ต้องรักษาความสะอาดภายใน
5. ต้องรักษาความหมดจด
6. ต้องรักษาความหมดจดในการครอบครองเป็นเจ้าของสิ่งต่างๆ
7. ต้องให้อภัย
8. ต้องไม่ยึดมั่นถือมั่น
9. ต้องใจดี
10. ต้องพูดดี
11. ต้องช่วยคุ้มครองทุกชีวิต
12. ต้องมีขันติ

วัตตบท 7

ความจริงศาสนาเชนทั้ง 2 นิกาย มีข้อวัตรปฏิบัติอย่างเดียวกัน โดยยึดพระสูตรอย่างเดียวกัน ต่างแต่เพียงข้อปฏิบัติเล็กน้อยเท่านั้น เช่น การนุ่งห่มดังกล่าว ข้อวัตรปฏิบัติที่บรรพชิตในศาสนาเชนพึงปฏิบัติประจำตลอดชีวิต เรียกว่า “วัตตบท” มี 7 อย่าง ดังนี้

1. ประพฤติตนเป็นคนเปลือยไม่นุ่งผ้า
2. ประพฤติพรหมจรรย์ ไม่เสพเมถุนธรรม
3. เลี้ยงชีวิตด้วยของแห้ง ไม่บริโภคข้าวสุก ขนมสด
4. ไปนมัสการอุเทนเจดีย์ ซึ่งประดิษฐานอยู่ทางทิศบูรพา
5. ไปนมัสการโคตมกเจดีย์ ซึ่งประดิษฐานอยู่ทางทิศทักษิณ
6. ไปนมัสการสัตตัมพเจดีย์ ซึ่งประดิษฐานอยู่ทางทิศประจิม
7. ไปนมัสการพหุปุตติกเจดีย์ ซึ่งประดิษฐานอยู่ทางทิศอุดร

การเดินทางไปนมัสการสถานที่ทั้ง 4 แห่งเหล่านี้ ถือว่าเป็นการปฏิบัติธุดงควัตรอันสำคัญที่สุด ซึ่งพวกเชนจะต้องปฏิบัติจนตลอดชีวิต ถึงจะอยู่ไกลแสนไกลกี่ร้อยโยชน์หรือพันไมล์ก็ไม่ย่อท้อ เพราะเป็นทางให้บรรลุวิมุตติอันเป็นธรรมสูงสุดได้

www.webkal.org

4.8 สัญลักษณ์ในศาสนา

ศาสนาเชน ได้ใช้รูปของมหาวีระองค์ศาสดา เป็นสัญลักษณ์คล้ายกับศาสนาพุทธ คือ พระพุทธรูป เป็นสัญลักษณ์ต่างกันแต่รูปมหาวีระเป็นรูปเปลือย และต่อมา ศาสนาเชนได้ถือเอาลวดลายต่างๆ ซึ่งมีภาพมหาวีระอยู่ในวงกลมประกอบอยู่ด้วย”

ปัจจุบันได้ถือรูปทรงกระบอกตั้ง มีบรรจุสัญลักษณ์อยู่ข้างใน 4 ประการ ดังนี้

1. รูปกงจักร สัญลักษณ์อหิงสาอยู่บนฝ่ามือ
2. รูปสวัสดิกะ เครื่องหมายแห่งสังสาร
3. จุด 3 จุด สัญลักษณ์แห่งรัตนตรัย - ความเห็นชอบ ความรู้ชอบ ความประพฤติชอบ
4. จุด 1 จุด อยู่บนเส้นครึ่งวงกลมตอนบนสุด คือ วิญญาณแห่งความหลุดพ้น เป็นอิสระสถิตอยู่ ณ สถานที่สูงสุดของเอกภาพ

สัญลักษณ์นี้มาจากความเชื่อถือว่า เวลาและเอกภาพเป็นสิ่งนิรันดร ไม่มีรูป โลกคงมีอยู่ไม่มีวันจบสิ้น เป็นสภาพนิรันดร ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ แต่สภาวะเปลี่ยนแปลงคงอยู่ตลอดกาล อวกาศเป็นสิ่งขยายไร้รูป เป็นที่รองรับเนื้อที่ทั้งมวลของเอกภาพ และเอกภาพมีรูปร่างเหมือนคนยืนกางขา เอามือเท้าสะเอว รูปร่างเพรียว เอวแบน ตรงกลางเอกภาพมีที่สถิตแห่งดวงวิญญาณ เป็นบริเวณที่สิ่งมีชีวิตทั้งหลายทุกชนิดมีอยู่ เหนือบริเวณตอนกลางของเอกภาพขึ้นไป คือโลกชั้นบน โลกชั้นนี้มีสองส่วน มีสวรรค์ 16 ชั้น มีเขตของท้องฟ้า 14 เขต ชั้นบนที่สุดของเอกภาพเป็นที่ตั้งของ สิทธศิลา ซึ่งเป็นสถานที่มีลักษณะบริเวณโค้ง เป็นที่สถิตของวิญญาณที่หลุดพ้นออกจากกายที่อยู่บนโลกมนุษย์ เรียก ไกวัล

www.webkal.org

4.9 ฐานะของศาสนาในปัจจุบัน[1]

ศาสนาเชนถึงแม้จะเกิดมานานแล้ว แต่ก็มีศาสนิกน้อย ประมาณ 3,700,000 คน (Encyclopaedia Britannica 1994 : 269) และนับถือกันอยู่ในอินเดียเท่านั้น ทั้งนี้ก็เพราะมี 2 สาเหตุ คือ

1. ข้อปฏิบัติของศาสนาเชนเข้มงวดมาก เป็นลักษณะสุดโต่งหรือริมสุดหรือตกขอบ จึงยากที่คนทั่วไปจะปฏิบัติได้

2.ในวงการศาสนาเชนเองก็ไม่สู้สนใจที่จะเผยแพร่ศาสนาเชนให้แพร่หลายออกไปภายนอก หากแต่ยินดีอนุรักษ์ไว้ภายในสำหรับศาสนิกเชนเท่านั้นยิ่งกว่านั้นยังถูกแวดล้อมด้วยศาสนาฮินดู ซึ่งมีผู้นับถือมากกว่าหลายเท่า ทำให้ถูกกลืนเป็นฮินดูมากขึ้นทุกที อย่างเช่น ศาสนาเชนปฏิเสธเรื่องวรรณะ แต่ปัจจุบันนักบวชศาสนาเชนส่วนใหญ่จะเป็นคนวรรณะพราหมณ์ ทั้งได้รับความนับถือสูงกว่าพระในวรรณะอื่นด้วย

ปัจจุบันได้มีขบวนการเผยแผ่ศาสนาเชนเรียกว่าขบวนการอนุพรต โดยมีตุลสีเป็นหัวหน้า มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่เมืองกัลกัตตา ขบวนการนี้พยายามชักจูงคนให้สนใจปฏิบัติตามหลักธรรมอนุพรต โดยได้นำคำสอนจากศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธที่ตรงกันมาสนับสนุนด้วย เพื่อที่คนจะได้เห็นความสำคัญของศาสนาเชนยิ่งขึ้น

ชาวเชนถึงแม้จะมีกฎระเบียบต่างๆ มากมาย แต่ชาวเชนก็มักจะมีการศึกษาสูงกว่าและฐานะดีกว่าเพื่อนบ้าน ตลอดทั้งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า ชาวเชนซื่อสัตย์สุจริตและมีคุณธรรมสูง ชาวเชนนิยมไปวัดซึ่งมีมากกว่า 40,000 วัดในประเทศอินเดีย ตามวัดต่างๆ จะมีรูปเคารพของพระติตถังกร ประดับประดาอย่างงดงาม และมีหลายวัดที่มีศิลปะงดงามมากอย่างวัดเชนบนภูเขาอบู ได้รับการยกย่องว่าเป็นสิ่งมหัศจรรย์ 1 ใน 7 ของอินเดีย

กิจกรรม

หลังจากนักศึกษาได้ศึกษา บทที่ 4 ศาสนาเชน จบโดยสมบูรณ์แล้ว
โปรดทำแบบฝึกปฏิบัติประกอบวิชาศาสนศึกษา บทที่ 4 แล้วจึงศึกษาในบทที่ 5 ต่อไป

[1] Lewis M. Hopfe. Religions of World, 1994 p. 131.

www.webkal.org

www.webkal.org

บทที่ 5

ศาสนาพุทธ

www.webkal.org

เนื้อหาบทที่ 5
ศาสนาพุทธ

5.1 ประวัติความเป็นมา

5.1.1 สภาวะของสังคมในชมพูทวีปก่อนสมัยพุทธกาล

5.1.2 สภาพบ้านเมืองก่อนสมัยพุทธกาล

5.1.3 ความเป็นมาของบรรพบุรุษพระพุทธเจ้า

5.2 ประวัติศาสดา

5.2.1 สกุลกำเนิดและปฐมวัย

5.2.2 อภิเษกสมรส

5.2.3 ออกบรรพชา

5.2.4 เข้าศึกษาในสำนักดาบส

5.2.5 บำเพ็ญทุกรกิริยา

5.2.6การได้ตรัสรู้

5.2.7 ทรงพระดำริที่จะโปรดสัตว์

5.2.8 แสดงปฐมเทศนาและได้ปฐมสาวก

5.2.9 ประกาศศาสนา

5.3 คัมภีร์ในศาสนา

5.3.1 พระวินัยปิฎก

5.3.2 พระสุตตันตปิฎก

5.3.3 พระอภิธรรมปิฎก

5.4 หลักคำสอนที่สำคัญ

5.4.1 พระรัตนตรัย

5.4.2 หลักสัมมาทิฏฐิ

5.4.3 ไตรลักษณ์

5.4.4 อริยสัจ 4

5.4.5 มรรคมีองค์ 8

5.4.6 นิพพาน

www.webkal.org

5.5 หลักความเชื่อ และจุดมุ่งหมายสูงสุด

5.6 พิธีกรรมที่สำคัญ

5.6.1 เป็นพิธีกรรมเกี่ยวกับวินัยสงฆ์โดยเฉพาะ

5.6.2 พิธีทำบุญในงานมงคล

5.6.3 พิธีทำบุญในงานอวมงคล

5.6.4 พิธีบูชาในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

5.7 นิกายในศาสนาพุทธ

5.7.1 นิกายเถรวาท

5.7.2 นิกายอาจริยวาท

5.8 สัญลักษณ์ของศาสนา

5.8.1 ธรรมจักร

5.8.2 พระพุทธรูป

5.8.3 รอยพระพุทธบาท

5.8.4 ใบโพธิ์ หรือต้นโพธิ์

5.9 ฐานะของศาสนาในปัจจุบัน

www.webkal.org

แนวคิด

1. ศาสนาพุทธเกิดที่ประเทศอินเดีย ก่อนพุทธศักราช 45 ปี โดยเกิดหลังศาสนาพราหมณ์ประมาณ 600 ปี ก่อนศาสนาคริสต์ 543 ปี ก่อนศาสนาอิสลาม 1,124 ปี ศาสดาเอกของศาสนาพุทธ คือ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

2. มีหลักคำสอนที่สำคัญ คือ พระรัตนตรัย หลักสัมมาทิฏฐิ ไตรลักษณ์ อริยสัจ 4 มรรคมีองค์ 8 และนิพพาน ศาสนาพุทธมีจุดหมายปลายทางสูงสุดของชีวิต อันเป็นความสงบสุขอย่างนิรันดรและอย่างแท้จริง คือ นิพพาน วิธีการที่จะบรรลุจุดหมายสูงสุดของชีวิตได้นั้นต้องปฏิบัติตามอริยมรรคมีองค์ 8 ชาวพุทธเชื่อว่าชีวิตในโลกนี้มีหลายครั้งยังต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่เรื่อยไปตราบที่ยังไม่สิ้นกิเลส

3. ศาสนาพุทธมีนิกายที่สำคัญอยู่ 2 นิกาย คือ นิกายเถรวาท กับนิกายอาจริยาวาท หรือมหายาน ส่วนสัญลักษณ์ในศาสนาพุทธโดยทั่วไปมีดังนี้ คือ ธรรมจักร พระพุทธรูป รอยพระพุทธบาท และใบโพธิ์หรือต้นโพธิ์

4. ปัจจุบันศาสนาพุทธเจริญรุ่งเรืองอยู่ในประเทศแถบเอเชีย จนได้นามว่าประทีปแห่งทวีปเอเชีย โดยเฉพาะประเทศไทย ได้ชื่อว่าเป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนา เพราะชาวไทยกว่า 90% เป็นพุทธศาสนิกชน ศาสนาพุทธได้แผ่ขยายไปสู่ประเทศต่างๆ ทำให้มีจำนวนพุทธ-ศาสนิกชนทั่วโลก เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษาได้มองเห็นภาพรวมประเด็นที่เป็นสาระสำคัญทางศาสนาของศาสนาพุทธได้อย่างสมบูรณ์

2. เพื่อให้นักศึกษาสามารถถ่ายทอดเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของศาสนา ประวัติศาสดาคัมภีร์สำคัญในศาสนา หลักคำสอนที่สำคัญในศาสนา หลักความเชื่อและจุดหมายสูงสุดในศาสนาของศาสนาพุทธได้อย่างถูกต้อง

3. เพื่อให้นักศึกษาสามารถถ่ายทอดเกี่ยวกับพิธีกรรมและวันสำคัญทางศาสนา นิกายในศาสนา สัญลักษณ์ของศาสนา และฐานะปัจจุบันในศาสนาของศาสนาพุทธได้อย่างถูกต้อง

www.webkal.org

บทที่ 5
ศาสนาพุทธ

5.1 ประวัติความเป็นมา

ดินแดนอันเป็นแหล่งกำเนิดของศาสนาพุทธนั้น สมัยโบราณเรียกว่า "ชมพูทวีป" ปัจจุบันดินแดนดังกล่าวได้แบ่งแยกออกเป็นหลายประเทศ คือ อินเดีย ปากีสถาน บังกลาเทศ ภูฏาน และเนปาล ศาสดาของศาสนาพุทธ คือ เจ้าชายสิทธัตถะ ซึ่งภายหลังทรงมีพระนามเป็นที่รู้จักกันดีทั่วไปว่า "พระพุทธเจ้า" ทรงถือกำเนิด ณ ดินแดนซึ่งอยู่ทางภาคเหนือสุดของชมพูทวีป แถบบริเวณ เชิงเขาหิมาลัย ปัจจุบันดินแดนแห่งนั้นอยู่ในเขตประเทศเนปาล

คนพื้นเมืองเดิมที่อยู่ในชมพูทวีปคือพวกมิลักขะ (Dravidian) พวกที่อพยพเข้าอยู่ภายหลังพวกแรก ได้แก่ ชนเผ่าอารยันซึ่งเรียกว่า "อริยกะ" พวกอริยกะ (เดิมเป็นพวกร่อนเร่) เป็นพวกนักรบ มีความเจริญมากกว่า ทำสงครามชนะพวกพื้นเมืองเดิมแล้วเข้ายึดครองดินแดนที่เป็นแหล่งอุดมสมบูรณ์และตั้งถิ่นฐานเริ่มจากบริเวณลุ่มแม่น้ำสินธุ แล้วขยายตัวไปทางตะวันออกสู่ลุ่มแม่น้ำคงคา พวกพื้นเมืองซึ่งสู้ไม่ได้ บางส่วนยอมอยู่ใต้อำนาจการปกครอง บางส่วนอพยพลงใต้ ชมพูทวีปสมัยก่อนพุทธกาล[1] จึงแบ่งเป็น 2 เขต คือ

(1) บริเวณตอนใน (ใจกลาง) ซึ่งเป็นแหล่งอุดมสมบูรณ์ เป็นที่อยู่ของพวกอริยกะ เรียกว่า "มัธยมประเทศ" หรือ "มัชฌิมชนบท" อยู่ทางตอนเหนือ

(2) บริเวณรอบนอก (ชายแดน) เป็นที่อยู่ของพวกมิลักขะ เรียกว่า "ปัจจันตชนบท" อยู่ทางตอนใต้

มัชฌิมชนบทสมัยโบราณเป็นเขตเจริญ เป็นศูนย์กลางการปกครองของพวกอริยกะ เป็นที่รวมของผู้มีวิชาความรู้และเป็นที่ตั้งของนครใหญ่ๆ 16 แคว้น คือ แคว้นอังคะ มคธ กาสี โกศล วัชชี มัลละ เจตี วังสะ กุรุ ปัญจาละ มัจฉะ สุรเสนะ อัสสกะ อวันตี คันธาระและแคว้นกัมโพชะ นอกจากนี้ ยังมีแคว้นเล็กอีกหลายแคว้น เช่น แคว้นสักกะ โกลิยะ ภัคคะ วิเทหะและแคว้นอังคุตตราปะ ฯลฯ เป็นต้น

[1] ดนัย ไชยโยธา. ประวัติศาสตร์เอเชียใต้ยุคโบราณ, 2527 หน้า 44-45.

www.webkal.org

แคว้นใหญ่ในชมพูทวีปเหล่านี้บางครั้งเป็นมิตรกัน บางครั้งก็ทำสงครามรบพุ่งชิงอำนาจกันตลอดเวลา แคว้นใหญ่ที่มีอำนาจมากที่สุดในสมัยพุทธกาล ได้แก่ แคว้นมคธกับแคว้นโกศล

พระพุทธเจ้าศาสดาของศาสนาพุทธถือกำเนิดในราชตระกูล (ศากยวงศ์) ทรงเป็นโอรสของกษัตริย์ผู้ครองแคว้นสักกะ ซึ่งเป็นแคว้นเล็ก มีเมืองหลวงชื่อกรุงกบิลพัสดุ์ และมีฐานะเป็นประเทศราชของแคว้นโกศล

5.1.1 สภาวะของสังคมในชมพูทวีปก่อนสมัยพุทธกาล

มีลักษณะสำคัญพอสรุปได้ดังนี้คือ

1. ด้านการปกครอง แคว้นต่าง ๆ ส่วนใหญ่มีพระราชาเป็นหัวหน้าทำการปกครอง บางแคว้นปกครองโดยคณะบุคคลที่นับเนื่องในราชสกุล (เช่น แคว้นลิจฉวี) การปกครองจะเป็นรูปแบบใดก็ตาม โดยทั่วไปแล้วจะมีคณะกรรมการปรึกษาหารือ มีสถานที่ประชุมร่วมกัน มีประธานเป็นผู้ชี้ขาด สำหรับแคว้นสักกะสมัยนั้น นโยบายการปกครองบ้านเมืองมาจากมติส่วนใหญ่ของสมาชิกในที่ประชุม

2. ด้านเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่เป็นสังคมเกษตรกรรม บางแคว้นมีอุตสาหกรรมประเภทหัตถกรรมที่มีชื่อเสียงและมีการติดต่อค้าขายระหว่างแคว้นใหญ่ ๆ บางแคว้น (เช่น แคว้นอุชเชนีและโกสัมพี ฯลฯ เป็นต้น) สำหรับแคว้นสักกะนั้น เศรษฐกิจสำคัญที่สุดขึ้นกับอาชีพเกษตรกรรม (คือการทำนา)

3. ด้านสังคมและวัฒนธรรม มีลักษณะที่สำคัญ ๆ และควรทราบดังต่อไปนี้ คือ

1) มีการแบ่งชั้นวรรณะเป็น 4 วรรณะใหญ่ คือ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ และศูทร ผู้อยู่ในวรรณะสูง 3 วรรณะแรก คือ กษัตริย์ พราหมณ์ และแพศย์ ได้แก่ พวกผิวขาว (อริยกะ) พวกที่อยู่ในวรรณะต่ำ คือ พวกศูทร ได้แก่ พวกผิวดำ ซึ่งเป็นคนพื้นเมืองเดิม มีการประกอบอาชีพแตกต่างกันตามวรรณะมีการจำกัดสิทธิเสรีภาพ รังเกียจเดียดฉันท์ ดูถูก เหยียดหยาม และกีดกันการสมาคมสมสู่ระหว่างพวกที่อยู่ในวรรณะสูงกับวรรณะต่ำ สตรีมีฐานะด้อยกว่าบุรุษ

2) พวกพราหมณ์ที่เป็นนักบวชได้รับการยกย่องนับถืออย่างสูง คำสอนของพราหมณ์และปรัชญาฮินดูมีอิทธิพลต่อความเชื่อ ความรู้สึกนึกคิดและวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนเป็นอย่างมาก

3) นักบวชผู้ประพฤติพรหมจรรย์ที่มีผู้นิยมยกย่องและนับถือมาก สามารถ ยกฐานะได้สูงเท่าเทียมกับจักรพรรดิ

www.webkal.org

4) ชนชั้นสูงกับชนชั้นต่ำในสังคมมีมาก ชนชั้นกลางมีน้อย

5) ความคิดด้านศาสนาเกี่ยวกับเรื่องการตายแล้วเกิด ในหมู่ผู้ที่เชื่อเช่นนั้นยังมีความคิดเห็นแตกต่างกันเป็นหลายพวก ทำให้เกิดลัทธิต่างๆ มากมาย เช่น

เกี่ยวกับเรื่องการตาย การเกิด พวกหนึ่งเชื่อว่าตายแล้วเกิด ในหมู่ผู้ที่เชื่อเช่นนั้นยังมีความคิดเห็นแตกแยกเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเชื่อว่า เดิมเคยเกิดเป็นอะไร เกิดใหม่ก็เป็นเช่นนั้น อีกฝ่ายหนึ่งเชื่อว่า อาจไปเกิดใหม่เป็นอย่างอื่นก็ได้

อีกพวกหนึ่งเชื่อว่า ตายแล้วสูญ พวกที่เชื่อเช่นนี้ก็มีความเห็นเป็น 2 ฝ่ายเช่นกันคือ ฝ่ายหนึ่งเชื่อว่าสูญทั้งหมด อีกฝ่ายหนึ่งเชื่อว่าสูญเพียงบางส่วน

เกี่ยวกับชีวิตหลังตาย บางพวกเชื่อว่า สัตว์หลังตายยังมีความทรงจำ (สัญญา) เหลือติดอยู่ อีกพวกหนึ่งเชื่อว่าไม่มี

เกี่ยวกับเรื่องสุข ทุกข์ พวกหนึ่งเชื่อว่าสุข ทุกข์เป็นสิ่งเกิดเอง อีกพวกหนึ่งเชื่อว่ามีเหตุทำให้เกิดคือ กรรมบันดาล (ปัจจัยภายใน) หรือ เทวดาบงการให้เป็นไป (ปัจจัยภายนอก)

6) มีคณาจารย์เจ้าลัทธิต่างๆ ทำการเผยแพร่ลัทธิของตนจำนวนมากมาย คัมภีร์เก่าของศาสนาพุทธกล่าวว่า ในอินเดียฝ่ายเหนือมี 62 ลัทธิ[1] (คัมภีร์ศาสนาเชนว่า มี 363 ลัทธิ) เจ้าลัทธิสำคัญๆ ที่ควรทราบได้แก่

1. ปูรณกัสสปะ สอนว่า “บุญ บาป” ไม่มี ทุกอย่างที่ทำไปแล้วไม่ว่าดีหรือชั่ว เมื่อจบสิ้นแล้วย่อมแล้วกันไป ไม่มีผลตอบสนองภายหลังอย่างไรอีกทั้งสิ้น”

2. มักขลิโคสาล สอนว่า “สุข ทุกข์ หรือ ความดี ความชั่ว เป็นสิ่งเกิดเองโดยธรรมชาติไม่มีอะไรเป็นเหตุหรือปัจจัยสนับสนุนให้เกิด”

3. ปกุธกัจจายนะ สอนว่า “สิ่งที่เป็นจริงแท้ในโลกนี้มีเพียง 7 อย่างเท่านั้น คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ สุข ทุกข์และชีวะ กรรมดี กรรมชั่ว บุญ บาป นรก สวรรค์ เป็นเรื่องที่คิดกันขึ้นเองทั้งสิ้น แท้จริงไม่มี” ลัทธินี้ถือว่าการฆ่าไม่บาป เช่น เมื่อใช้ดาบฟันลงไปบนร่างกาย คมดาบจะผ่านลงไปในระหว่างอนุภาคของสิ่งที่เป็นนิรันดร (ใน 7 สิ่ง) ซึ่งไม่มีสิ่งใดสามารถทำลายหรือแบ่งแยกได้เท่านั้น จึงเท่ากับไม่มีผลดีผลร้ายอย่างไรเกิดขึ้น

4. อชิตเกสกัมพล สอนว่า “ธาตุ 4 คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ เท่านั้นที่เป็นของจริง สิ่งอื่นล้วนเป็นมายา เกิดจากการรวมกันของธาตุ 4 เมื่อธาตุ 4 สลายตัวแล้ว สิ่งนั้นก็เป็นอัน

[1] มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค เล่ม 9. สามัญญผลสูตร, 2539 หน้า 95.

www.webkal.org

สิ้นสูญ การให้ทานหรือการบูชายัญจึงไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อันใด" ลัทธินี้ถือว่า สุข ทุกข์ เป็นเรื่องของความบังเอิญ ไม่เกี่ยวกับกรรมดี กรรมชั่ว ไม่มีนรก สวรรค์ ไม่มีการหลุดพ้นและไม่มีการเกิดใหม่

5. นิครนถนาฏบุตร สอนให้แสวงหาทางหลุดพ้น (จากสภาวะเวียนว่าย ตายเกิด) ด้วยการเว้นจากประพฤติเบียดเบียนชีวิต (ทุกชนิด) พูดเท็จ การถือครองทรัพย์สินทั้งหลายทั้งปวง (แม้แต่เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม) การลักทรัพย์ ให้ประพฤติพรหมจรรย์อย่างเคร่งครัด

6. สัญชัยเวลัฏฐบุตร สอนว่า "ไม่ควรเชื่อความคิดเห็นของผู้ใดทั้งสิ้น เพราะความคิดเห็นเป็นสิ่งที่อาจผิดพลาดได้" ผู้อยู่ในลัทธินี้มักจะใช้คำปฏิเสธเหตุผลของผู้อื่นว่า "อย่างนั้นก็ไม่ใช่ อย่างโน้นก็ไม่ใช่ จะว่าไม่ใช่อย่างนั้นก็ไม่ใช่ จะว่าไม่ใช่อย่างโน้นก็ไม่ใช่" สรุปความว่าสอนไม่ให้ยอมรับทรรศนะของผู้ใดว่าผิดหรือถูก

ข้อควรทราบ	คำสอนของ	ปูรณกัสสปะ	เรียกว่า	"อกิริยทิฐิ"
	คำสอนของ	มักขลิโคสาล	เรียกว่า	"อเหตุกทิฐิ"
	คำสอนของ	ปกุธกัจจายนะ	เรียกว่า	"นัตถิกทิฐิ"
	คำสอนของ	อชิตเกสกัมพล	เรียกว่า	"นัตถิกอุจเฉททิฐิ"
	คำสอนของ	สัญชัยเวลัฏฐบุตร	เรียกว่า	"อมราวิกเขปิกทิฐิ"

5.1.2 สภาพบ้านเมืองก่อนสมัยพุทธกาล[1]

ศาสนาพุทธเกิดขึ้นในโลกนี้ภายหลังศาสนาพราหมณ์ประมาณ 600 ปี ก่อนศาสนาคริสต์ 543 ปี ก่อนศาสนาอิสลาม 1,124 ปี และเกิดขึ้นในชนชาติอริยกะ ณ ดินแดนชมพูทวีป คือ ประเทศอินเดีย อินเดียนั้นตั้งอยู่ทางทิศพายัพของประเทศไทย ทิศเหนือมีภูเขาหิมาลัยกั้นเขต ต่อนั้นออกไปเป็นประเทศทิเบต ทิศตะวันตกและทิศตะวันออกจดมหาสมุทรอินเดีย ภูมิประเทศตรงกลางมีภูเขาวินธัยตั้งเป็นแนวจากตะวันตกมาตะวันออก

ในสมัยพราหมณ์ตอนปลาย ใกล้จะเข้าสมัยพุทธกาล ซึ่งเป็นยุคที่ศาสนาพราหมณ์เจริญสุดขีด แผ่นดินอินเดียได้แบ่งออกเป็น 2 ภาค คือ ภาคเหนือเรียกว่า มัชฌิมชนบท หรือมัธยมประเทศ มีแม่น้ำคงคาเป็นแม่น้ำสำคัญ ส่วนภาคคาบสมุทรตอนใต้เรียกว่า ทักษิณชนบทหรือทักษิณประเทศ มีแม่น้ำโคธาวรีเป็นแม่น้ำสำคัญ

ในมัชฌิมชนบท มีแคว้นต่างๆ ที่พวกอารยันแบ่งปันกันปกครอง ซึ่งมีอยู่ 16 รัฐ คือ

[1] Tripathi, Rama Shamkar. History of Ancient India, 1967 p. 86-89.

www.webkal.org

1. **คันธาระ** ตั้งอยู่ตรงลุ่มน้ำสินธุตอนบน นครหลวงชื่อ ตักศิลา เป็นสถานศึกษาศิลปวิทยา มีคณาจารย์ที่เรียกกันว่า ทิศาปาโมกข์ มีชื่อเสียงกระฉ่อนไปถึงประเทศกรีกและไอยคุปต์ว่า เป็นศูนย์กลางของวิชาการ ปัจจุบันคือประเทศอัฟกานิสถาน

2. **กุรุ** ตั้งอยู่ตรงลุ่มน้ำยมุนาตอนบน นครหลวงชื่อ อินทปัตถ์ หรืออินทรปรัสถ์ มีกษัตริย์ปราณฑพทั้ง 5 เป็นผู้ครองนคร และตำนานทางพุทธศาสนากล่าวถึงมากแห่ง เช่น เป็นที่พระพุทธองค์ตรัสมหาสติปัฏฐานสูตร ซึ่งสันนิษฐานกันว่าน่าจะเป็นมณฑลปัญจาบ และเมืองเฑลหิ ปัจจุบันเรียก นิวเดลี ซึ่งเป็นเมืองหลวงของอินเดียในปัจจุบัน

3. **ปัญจาละ** ตั้งอยู่ตรงลุ่มแม่น้ำคงคาตอนบน นครหลวงเดิมชื่อ หัศดินาปุระ หรือหัสดิน เป็นราชธานีที่สถิตของกษัตริย์เคารพจันทวงศ์ ต่อมาแยกราชธานีออกไปตั้งใหม่เป็น 2 แห่ง คือ ที่เมืองกัมปิละและเมืองกันยากุพซ์ ปัจจุบันคือเมืองกาโนชหรือกาเนาซ์

4. **โกศล** ตั้งอยู่ระหว่างภูเขาหิมาลัย กับแม่น้ำคงคาตอนกลาง มีนครหลวงเดิมชื่ออโยธยา ภายหลังสร้างเมืองเป็นราชธานี ปัจจุบันเรียกว่า สะเหตมาเหต แคว้นโกศลนี้มีอำนาจมากถึงกับปราบได้ชนบทใกล้เคียง เช่น สักกะ

5. **มัลละ** ตั้งอยู่ถัดโกศลมาทางทิศตะวันออก นครหลวงเดิมชื่อ กุสาวดี ภายหลังแยกออกเป็น 2 ส่วน คือ กุสินารากับปาวา เป็นราชธานี ปัจจุบันเรียกว่า ปาตราโอนะ

6. **วัชชี** ตั้งอยู่ติดกับมัลละ นครหลวงชื่อ เวสาลี หรือไพสาลี เป็นราชธานีของกษัตริย์ลิจฉวี ปัจจุบันเรียกว่า เยซาระ ซึ่งพระมหาวีระศาสดาของศาสนาเชนก็เกิดในเมืองนี้

7. **อังคะ** ตั้งอยู่ปลายแม่น้ำคงคา นครหลวงชื่อ จำปา เดิมเป็นเมืองที่เจริญรุ่งเรืองมากแต่มาสมัยพุทธกาลต้องขึ้นอยู่กับแคว้นมคธ ซึ่งมีพระเจ้าพิมพิสารเป็นผู้ปกครอง

8. **กัมโพชะ** ตั้งอยู่ใต้แคว้นคันธารราษฎร์ มีนครหลวงชื่อ ทวารกะ สร้างขึ้น ริมมหาสมุทรในแคว้นวลภี หรือคุรธรราษฎร์ ปัจจุบันเรียกว่า คุธรัฐ เป็นแคว้นเหนือมณฑลบอมเบย์ในปัจจุบัน

9. **มัจฉะ** ตั้งอยู่ระหว่างลำน้ำสินธุกับยมุนาตอนบน นครหลวงชื่อ สาคละ พระเจ้ามิลินท์ เป็นผู้ครองนครนี้

10. **สุรเสนะ** ตั้งอยู่ระหว่างลำน้ำสินธุกับยมุนาตอนล่าง นครหลวงชื่อ มถุรา ภายหลังย้ายไปสร้างนครทวารถะ เป็นราชธานีขึ้นใหม่

11. **วังสะ** ตั้งอยู่ใต้ลำน้ำยมุนา ต่อจากกาสีไปทางทิศตะวันตก นครหลวงชื่อโกสัมพี บัดนี้เรียกว่า โกแซม นครนี้เจริญรุ่งเรืองมาก เพราะเป็นศูนย์กลางการค้า พระเจ้าอุเทน

www.webkal.org

ครองนครนี้

12. กาสี ตั้งอยู่ตรงที่บรรจบลำน้ำคงคาและยมุนา นครหลวงชื่อ พาราณสี ปัจจุบันเรียกว่า เบนารัส เป็นเมืองที่มีชื่อเสียงมาก ทั้งมหากาพย์มหาภารตะ และคัมภีร์ทางพุทธศาสนากล่าวถึงบ่อย

13. มคธ ตั้งอยู่ฝั่งใต้ของแม่น้ำคงคาตอนกลาง เขตตะวันออกจดแม่น้ำจำปา ตะวันตกจดแม่น้ำโสนะ ทิศใต้จดภูเขาวินธัย เป็นแคว้นที่ใหญ่มากในครั้งนั้น นครหลวงชื่อ ราชคฤห์ ปัจจุบันนี้เรียกว่า ราชเคอร์

14. มาลวะ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกแห่งแคว้นวังสะ แถบเหนือภูเขาวินธัย ภายหลังเรียกอวันตี นครหลวงชื่อ อุชเชนี ปัจจุบันคือ อุชเชน

15. เจตี ตั้งอยู่ลุ่มแม่น้ำคงคา ติดต่อกับแคว้นวังสะ และอยู่ต่อแคว้นมาลวะ ออกมาทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ นครหลวงชื่อ โสตถิวดี

16. อัสสกะ ตั้งอยู่ลุ่มแม่น้ำโคธาวรี นครหลวงชื่อ โปตลี

5.1.3 ความเป็นมาของบรรพบุรุษพระพุทธเจ้า

ความเป็นมาของศากยวงศ์

พระเจ้าโอกกากราชได้ทรงครอบครองราชสมบัติในพระนครแห่งหนึ่ง พระองค์มีพระมเหสี 5 พระองค์ อันได้แก่ พระนางหัตถา พระนางจิตตา พระนางชันตุ พระนางชาลินี และพระนางวิสาขา

พระนางหัตถาเป็นอัครมเหสี มีพระราชโอรส 4 พระองค์ คือ โอกกากมุขราชกุมาร กรัณฑิราชกุมาร หัตถินิเกสิราชกุมาร นิปุรราชกุมาร และมีพระราชธิดา 5 พระองค์ คือ ปิยาราชกุมารี สุปิยาราชกุมารี อานันทาราชกุมารี วิชิตาราชกุมารี และวิชิตเสนาราชกุมารี

ส่วนพระมเหสีองค์อื่นไม่มีหลักฐานระบุว่ามีพระราชโอรสและพระราชธิดาครั้นเวลาต่อมา พระนางหัตถาได้ทรงสิ้นพระชนม์ พระเจ้าโอกกากราชทรงได้มเหสีซึ่งสวยมากจึงทรงแต่งตั้งไว้ในตำแหน่งอัครมเหสี พระนางมีพระราชโอรสที่น่ารักพระองค์หนึ่งทรงพระนามว่า **"ชันตุ"** พระเจ้าโอกกากราชทรงโปรดปรานเจ้าชายชันตุอย่างมาก และได้พลั้งพระราชทานพรให้พระนางเลือกสิ่งที่ต้องประสงค์ พระนางจึงทูลขอราชสมบัติให้เจ้าชายชันตุ พระเจ้าโอกกากราชจำพระทัยต้องพระราชทานให้เพราะได้พลั้งพระราชทานพรไปแล้ว ถ้าไม่มีพระราชทานให้ก็

www.webkal.org

เป็นการเสียสัตย์ เมื่อเป็นดังนี้ พระองค์จึงตรัสสั่งให้พระราชโอรสและพระราชธิดาทั้ง 9 พระองค์ ซึ่งประสูติจากพระนางหัตถาไปสร้างพระนครอยู่ใหม่

พระราชโอรสและพระราชธิดาทั้ง 9 พระองค์ได้เสด็จออกจากพระนครด้วยจตุรงคินี-เสนาเป็นจำนวนมากเพื่อไปแสวงหาที่สร้างพระนครอยู่ใหม่ ได้เสด็จไปถึงสถานที่ที่เป็นป่าไม้สักกะใกล้ภูเขาหิมาลัย ได้ทรงพบดาบสมีนามว่า **"กปิละ"** ซึ่งสร้างอาศรมบำเพ็ญพรตอยู่บริเวณป่าไม้สักกะนั้น กบิลดาบสได้ทูลถามสาเหตุที่ต้องเสด็จออกจากพระนคร ครั้นกบิลดาบสทราบความนั้นก็มีจิตเมตตา จึงถวายคำแนะนำให้สร้างพระนครอยู่ที่นั้นเพราะเป็นชัยภูมิอันเป็นมงคล เมื่อพระราชโอรสและพระราชธิดาทรงสร้างพระนครแล้ว จึงขนานนามพระนครว่า **"กบิลพัสดุ์"** เพื่อให้สมกับสถานที่อันเป็นที่อยู่ของกบิลดาบส

เมื่อสร้างเมืองแล้ว พระราชโอรสและพระราชธิดาทั้ง 8 พระองค์ได้ทรงให้เจ้าหญิงปิยาผู้เป็นเชษฐภคินีดำรงอยู่ในฐานะเป็นที่เคารพเหมือนพระมารดา และทั้ง 8 พระองค์ ได้ทรงสมรสกันเป็นคู่ ๆ ครบ 4 คู่ เพื่อไม่ให้สกุลวงศ์โอกกากราชขาดสูญ ครั้นเมื่อพระเจ้าโอกกากราชทรงทราบเรื่องนี้จึงทรงพอพระทัยยิ่ง โดยทรงเปล่งอุทานว่า **"สกฺยา วต โภ กุมารา ปรมสกฺยา วต โภ กุมารา"** แปลว่า **"พระกุมารสามารถหนอ พระกุมารสามารถยิ่งหนอ"** ด้วยเหตุนี้วงศ์นี้จึงได้ชื่อว่า **"ศากยวงศ์"** เพราะได้ทรงสร้างพระนครขึ้นในดงไม้สักกะ

ความเป็นมาของโกลิยวงศ์

เมื่อพระราชโอรสในพระเจ้าโอกกากราชทรงสร้างนครกบิลพัสดุ์แล้ว เวลาต่อมา เจ้าหญิงปิยาซึ่งเป็นพระเชษฐภคินีเกิดเป็นโรคเรื้อนขึ้น พระนางมีความละอายพระทัยมาก ฝ่ายพระกนิษฐภาดาและพระกนิษฐภคินีทรงเกรงว่าโรคเรื้อนนั้นจะติดต่อไปยังบุคคลอื่น จึงทรงปรึกษาตกลงกันเชิญพระพี่นางเสด็จไปสู่อรัญประเทศ รับสั่งให้ขุดที่แห่งหนึ่งลง มีสัณฐานคล้ายสระ ให้ตกแต่งเรียบร้อยเป็นที่พ้นภัย แล้วเชิญพระนางให้ประทับในหลุมนั้น พร้อมด้วยเครื่องอุปโภคบริโภคจำนวนมาก นาน ๆ จึงให้ราชบุรุษนำอาหารไปส่งสักครั้งหนึ่ง

ในเวลานั้น กษัตริย์ผู้ครองกรุงพาราณสีพระองค์หนึ่ง ทรงพระนามว่า "ราม" เกิดเป็นโรคเรื้อนขึ้น ก็ทรงสังเวชในพระทัยและทรงกลัวประชาชนรังเกียจว่าในหลวงของตนเป็นโรคเรื้อน จึงทรงมอบราชสมบัติให้พระราชโอรสองค์ใหญ่ แล้วพระองค์ได้เสด็จออกไปสู่ป่าประทับอยู่ในโพรงใหญ่ของต้นไม้โกละหรือกระเบา พระองค์ได้เสวยผลไม้เหมือนดาบสทั้งหลายที่อยู่ในป่า บังเอิญผลไม้ที่ได้เสวยนั้นเป็นยารักษาโรคเรื้อนได้ โรคเรื้อนนั้นจึงได้หายไป ผลไม้ที่ได้เสวยอาจเป็นผลกระเบาและอาจรักษาโรคเรื้อนได้

www.webkal.org

ต่อมาวันหนึ่ง เวลาเช้าตรู่ เสือโคร่งตัวหนึ่งเที่ยวแสวงหาอาหารได้กลิ่นพระนางปิยาซึ่งประทับอยู่ในหลุมนั้นก็ขุดดินลงไปตามกลิ่นนั้น ฝ่ายพระนางปิยาทรงเห็นเสือโคร่งก็ทรงร้องด้วยเสียงอันดัง เสือโคร่งตกใจก็หนีไป เสียงร้องของพระนางปิยาได้ยินไปถึงพระกรรณของพระเจ้าราม พระเจ้ารามได้เสด็จไปเที่ยวค้นหา ครั้นทรงพบพระนางแล้วจึงตรัสถามทรงทราบความตลอดแล้ว จึงทรงแนะนำพระนางให้เสวยผลไม้ที่พระองค์เคยเสวย พระนางปิยาจึงทรงหายจากโรคเรื้อนนั้นในเวลาไม่นาน พระเจ้ารามและพระนางปิยาได้มีพระทัยปฏิพัทธ์รักใคร่ซึ่งกันและกัน จึงได้สมสู่อยู่ด้วยกันที่ต้นไม้โกละนั้น

เวลาต่อมา บุรุษชาวเมืองพาราณสีได้เที่ยวไปในป่าพบพระเจ้าราม และพระเจ้ารามก็ทรงจำได้ ครั้นบุรุษชาวเมืองพาราณสีทูลถามทราบความแล้วจึงได้นำความนั้นไปกราบทูลแด่กษัตริย์ซึ่งเป็นพระราชโอรสในพระเจ้าราม พระราชานั้นก็ทรงยกจตุรงคเสนาออกไปเชิญพระราชบิดาให้เสด็จกลับไปเสวยราชสมบัติดังเดิม พระเจ้ารามไม่เสด็จกลับ พระราชาผู้เป็นพระราชโอรสทรงเห็นว่าพระบิดาไม่เสด็จกลับมาแล้ว จึงรับสั่งให้ตัดต้นโกละนั้นเสีย สร้างพระนครถวายแด่พระบิดาแล้วให้นามพระนครนั้นว่า “โกลิยะ” เพราะตัดไม้โกละนั้นเสียแล้ว และตั้งพระนครในสถานที่นั้น และพระเจ้ารามได้ทรงตั้งวงศ์กษัตริย์ปกครองกันต่อมาชื่อ **“โกลิยวงศ์”** เวลาต่อมาได้เปลี่ยนชื่อราชธานีเป็น **“เทวทหะ”** เจ้าชายและเจ้าหญิงในนครกบิลพัสดุ์และนครเทวทหะได้ทรงทำอาวาหมงคลวิวาหมงคลซึ่งกันและกันสืบมาโดยลำดับ

ความสัมพันธ์ของศากยวงศ์กับโกลิยวงศ์

กษัตริย์แห่งศากยวงศ์ได้ทรงครองกรุงกบิลพัสดุ์สืบเชื้อสายมาตามลำดับจนถึง**พระเจ้าชัยเสนะ** ซึ่งมีพระราชโอรสทรงพระนามว่า **สีหหนุ** และพระราชธิดาทรงพระนามว่า **ยโสธรา**

ฝ่ายกษัตริย์แห่งโกลิยวงศ์ได้ทรงเริ่มต้นตั้งแต่พระเจ้ารามกับเจ้าหญิงปิยาล่วงมาหลายรัชสมัยจนถึงกษัตริย์ผู้ครองกรุงเทวทหะทรงพระนามว่า **อัญชนะ** และพระกนิษฐภคินี ทรงพระนามว่า **กัญจนา** หรือ **กาญจนา**

พระเจ้าสีหหนุได้ทรงอภิเษกสมรสกับพระนางกัญจนา มีพระราชโอรส 5 พระองค์ คือ **สุทโธทนะ สุกโกทนะ อมิโตทนะ โธโตทนะ** และ **ฆนิโตทนะ** และมีพระราชธิดา 2 พระองค์ คือ **ปมิตา** และ **อมิตา**

พระเจ้าอัญชนะได้ทรงอภิเษกสมรสกับพระนางยโสธรา มีพระราชโอรส 2 พระองค์ คือ **สุปปพุทธะ ทัณฑปาณิ** และมีพระราชธิดา 2 พระองค์ คือ **มายา** หรือ **สิริมหามายา** และ

www.webkal.org

ปชาบดี หรือ **โคตมี**

พระเจ้าสุทโธทนะได้ทรงอภิเษกสมรสกับพระนางมายา มีพระราชโอรส 1 พระองค์ คือ **สิทธัตถะ** ครั้นพระนางมายาทิวงคต พระเจ้าสุทโธทนะได้ทรงอภิเษกสมรสกับพระนางปชาบดี มีพระราชโอรส 1 พระองค์ คือ **นันทะ** และมีพระราชธิดา 1 พระองค์ คือ **รูปนันทา**

แผนผังลำดับวงศ์ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

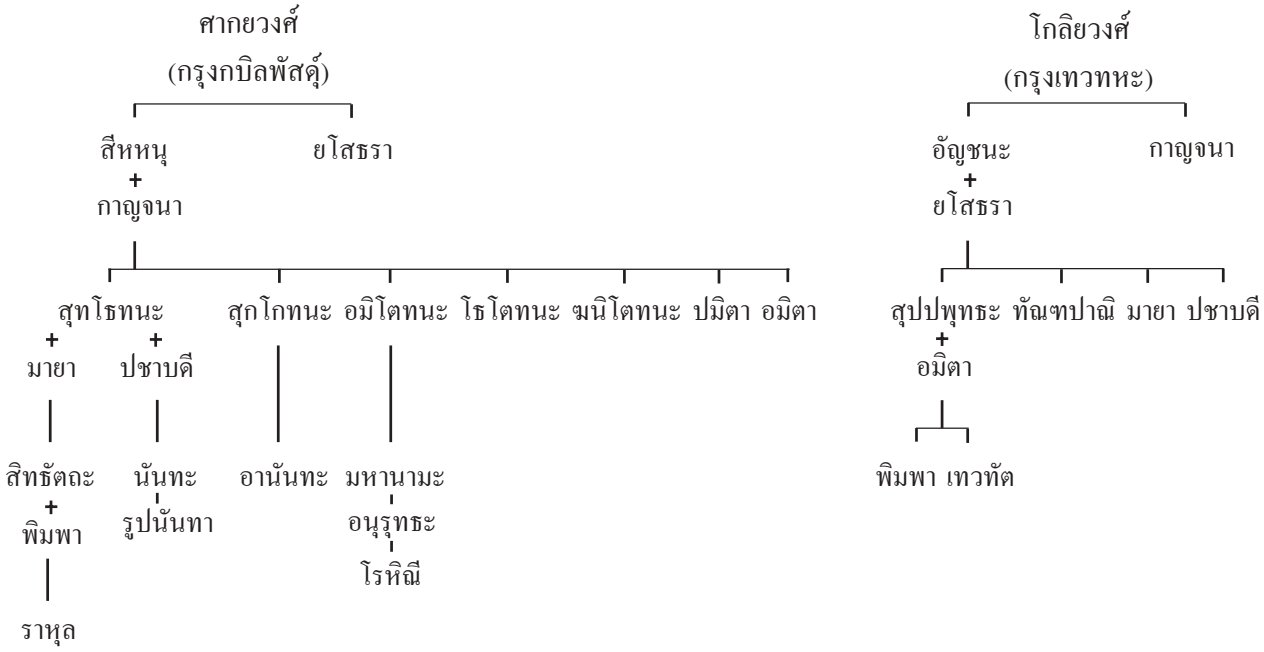

5.2 ประวัติศาสดา[1]

5.2.1 สกุลกำเนิดและปฐมวัย

พระพุทธเจ้ามีพระนามเดิมว่า สิทธัตถะ โคตมะ ประสูติ ณ สวนลุมพินีวัน (ปัจจุบันนี้เรียกว่า รุมมิเด แขวงเปชวาร์ ประเทศเนปาล) ซึ่งอยู่ระหว่างกรุงกบิลพัสดุ์ กับกรุงเทวทหะ ในวันเพ็ญเดือน 6 (วิสาขะ) ปีจอ เมื่อก่อนพุทธศักราช 80 ปี ทรงเป็นพระโอรสของพระเจ้าสุทโธทนะ กษัตริย์ศากยวงศ์ผู้ครองกรุงกบิลพัสดุ์ (เมืองหลวงของแคว้นสักกะ) กับพระนางสิริมหามายา ราชธิดาของกษัตริย์โกลิยวงศ์ ผู้ครองนครเทวทหะ

[1] วชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า, กรมพระยา. พุทธานุพุทธประวัติ, 2526 หน้า 6-44.

www.webkal.org

ในสมัยนั้นมีดาบสองค์หนึ่งชื่อ อสิตะ หรือ กาฬเทวิล ผู้ซึ่งเป็นที่คุ้นเคยและเป็นที่นับถือของราชตระกูลมาก เมื่อได้ทราบข่าวการประสูติของพระราชกุมาร จึงเข้าไปในพระราชวังเพื่อขอชมพระกุมาร เมื่อท่านได้เห็นพระกุมารีมีลักษณะเลิศ ก็ทราบว่าต่อไปในภายหน้าพระกุมารนี้จะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า จึงได้ลุกขึ้นจากอาสน์คุกเข่าลงถวายอัญชลีแล้วกราบลงที่พระบาทพระกุมาร แล้วก็ทรงหัวเราะก้องไปทั้งปราสาท เพราะเห็นว่าเป็นลาภของตนที่ได้เห็นพระกุมาร ซึ่งมีลักษณะอันประเสริฐเช่นนั้น แต่เมื่อพิจารณาเห็นว่าตนจะต้องตายเสียก่อนจึงพลาดโอกาสที่จะได้มรรค ผล และนิพพาน มีความเสียดายนัก จึงได้ร้องไห้ด้วยเสียงอันดังบรรดาพระบรมวงศานุวงศ์ได้เห็นดังนั้นจึงพากันพิศวงยิ่งนัก ต่างก็พากันไถ่ถามพระดาบสเมื่อได้ทราบว่าพระกุมาร จะเป็นผู้มีเดชานุภาพยิ่งใหญ่ต่อไปในภายหน้า ต่างก็พากันกราบพระกุมาร แม้พระเจ้าสุทโธทนะเองก็ยอกรกราบอภิวันทนาการพระกุมารเช่นกัน แล้วดาบสก็ทูลลากลับ

เมื่อพระกุมารประสูติได้ 5 วัน พระเจ้าสุทโธทนะทรงทำพิธีทำนายลักษณะและขนานพระนามโดยเชิญพราหมณ์ 108 คนมาเลี้ยง แล้วได้คัดเลือกเอาพราหมณ์ชั้นยอด 8 คนให้เป็นผู้ทำนายลักษณะพระกุมาร พราหมณ์ 7 คนได้ทำนายเป็น 2 นัย คือ

1. ถ้าพระกุมารครองความเป็นฆราวาสต่อไป จะได้เป็นบรมจักรพรรดิ

2. ถ้าพระกุมารออกบรรพชาจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า เป็นศาสดาจารย์เอกของโลก

แต่โกณฑัญญะพราหมณ์หนุ่มได้ทำนายไว้ประการเดียวว่า "พระกุมารจะต้องออกบรรพชา และจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าอย่างแน่นอน" แล้วพราหมณ์เหล่านั้นก็ได้ขนานพระนามพระกุมารว่า **"สิทธัตถะ"** ซึ่งหมายความว่า **"ต้องการอะไรเป็นสำเร็จทุกอย่าง"**

ฝ่ายพระนางสิริมหามายาพระราชมารดา เมื่อประสูติพระกุมารได้ 7 วันแล้วก็ทิวงคต โดยเหตุนี้พระเจ้าสุทโธทนะจึงได้ทรงมอบภาระการเลี้ยงดูพระกุมารให้แก่พระนางปชาบดีพระน้านาง ซึ่งเป็นพระชายาพระเจ้าสุทโธทนะเหมือนกัน แม้ในกาลต่อมาพระนางมีโอรสองค์หนึ่งคือ เจ้าชายนันทะ และราชธิดาองค์หนึ่งคือ เจ้าหญิงรูปนันทา ก็ตาม ถึงกระนั้นพระนางก็มิได้ทรงนำพาที่จะทะนุบำรุงให้ยิ่งไปกว่าเจ้าชายสิทธัตถะ

วันหนึ่งเป็นวันพระราชพิธีแรกนาขวัญ พระเจ้าสุทโธทนะพร้อมด้วยอำมาตย์ ราชบริพาร พราหมณ์ คหบดี ได้เสด็จไปทำพิธีแรกนาขวัญ ณ ทุ่งนาหลวง และได้เชิญพระกุมารออกไปด้วยโดยจัดที่ประทับไว้ให้ได้ต้นหว้าใหญ่ มีพระพี่เลี้ยงนางนมบริบาลแวดล้อม ขณะที่

www.webkal.org

พระราชาเสด็จลงทำพิธีไถนาเป็นปฐมฤกษ์พร้อมด้วยอำมาตย์ราชบริพารชั้นผู้ใหญ่รวม 108 ไถนั้น พวกพระพี่เลี้ยงก็ออกมาชมด้วย ทิ้งพระกุมารไว้ในม่านแต่พระองค์เดียว เมื่อพระกุมารอยู่ตามลำพังพระองค์เดียวก็ทรงลุกขึ้นเจริญภาวนาอานาปานสติกัมมัฏฐาน ยังปฐมฌานให้เกิดขึ้นได้ เวลานั้นเป็นเวลาบ่าย เงาแห่งต้นไม้ทั้งหลายได้ชายไปตามตะวันทั้งสิ้น แต่เงาไม้หว้าที่ประทับปรากฏตรงอยู่เสมือนเวลาเที่ยง ครั้นพระพี่เลี้ยงทั้งหลายกลับเข้าไปในม่านเห็นพระกุมารอยู่ในลักษณะเช่นนั้นก็พิศวงจึงออกไปกราบทูลให้พระเจ้าสุทโธทนะทรงทราบ เมื่อพระราชาเสด็จเข้าไปเห็นก็ทรงรู้สึกอัศจรรย์พระทัยจึงยอพระหัตถ์ถวายอภิวาทพระกุมารเป็นคำรบสอง

เมื่อพระกุมารมีพระชนม์ได้ 7 พรรษา พระราชบิดาได้ทรงรับสั่งให้สร้างสระน้ำสำหรับพระกุมารและบริวารลงเล่น มี 3 สระด้วยกัน ปลูกอุบลบัวขาวสระหนึ่ง ประทุมบัวหลวงสระหนึ่ง และปลูกปุณฑริกบัวขาวสระหนึ่ง

ครั้นพระราชกุมารมีพระชนม์เจริญวัย 8 พรรษา ควรศึกษาศิลปวิทยาได้แล้ว พระราชบิดาก็ทรงนำไปมอบไว้ในสำนักครู "วิศวามิตร" ซึ่งเป็นครูประจำราชสำนัก สั่งสอนพระกุมารทุกสกุล เจ้าชายสิทธัตถะได้ทรงศึกษาศิลปศาสตร์ 18 ประการได้อย่างว่องไวจนสิ้นความรู้อาจารย์ ได้แสดงความเฉลียวฉลาดในหมู่พระญาติ ไม่มีพระกุมารอื่นจะเทียมเท่า

5.2.2 อภิเษกสมรส

เมื่อพระราชกุมารมีพระชนม์ได้ 16 พรรษา พระราชบิดาได้ทรงรับสั่งให้สร้างปราสาทขึ้น 3 หลัง เพื่อให้เหมาะสมกับการที่จะประทับอยู่ 3 ฤดู และให้สร้างลงในบริเวณเดียวกันมีทางเดินติดต่อกันทั้ง 3 หลัง เมื่อสร้างเสร็จแล้วพระบิดายังไม่ให้เจ้าชายขึ้นประทับจนกว่าจะทำการอภิเษกแล้ว จึงได้ไปสู่ขอพระเจ้าหญิงยโสธราพิมพา ราชธิดาพระเจ้าสุปปพุทธะ แห่งกรุงเทวทหะ มาอภิเษกให้ แล้วก็ให้ประทับอยู่อย่างสำราญในปราสาททั้ง 3 จนเจ้าชายสิทธัตถะมีพระชนมายุ 29 พรรษา

วันหนึ่งเจ้าชายสิทธัตถะมีพระทัยปรารถนาจะเสด็จประพาสพระอุทยาน จึงรับสั่งให้นายฉันนะมหาดเล็กจัดรถเทียมด้วยม้า 4 ตัว ขับเที่ยวไปในอุทยาน ขณะที่กำลังเพลิดเพลินอยู่นั้นได้ทอดพระเนตรเห็นเทวทูต คือ เทวดาจำแลงองค์เป็นชายชราผมหงอกขาว หลังโกง ถือไม้เท้ายัน กันล้ม เดินกะโผลกกะเผลกไปในระหว่างทาง ก็ทรงแปลกพระทัย จึงถามนายฉันนะว่า ชายผู้นี้ทำไมจึงรูปร่างผิดปกติกับคนทั่วๆ ไป เมื่อทรงทราบว่าเป็นธรรมดาที่ทุกคนจะต้อง

www.webkal.org

ชราด้วยกันทั้งนั้น ก็บังเกิดสังเวชพระทัยจึงเสด็จกลับพระราชวัง

วันต่อมาเมื่อเจ้าชายได้เสด็จประพาสพระอุทยานอีก ก็ทรงพบเห็นคนเจ็บและคนตายในวาระที่สองและที่สาม ก็ทรงถามดังเช่นคราวก่อน เมื่อทรงทราบว่าเป็นของธรรมดาที่ทุกคนจะต้องเจ็บ จะต้องตาย ก็ทรงสลดสังเวชพระทัยเป็นทวีคูณ แต่ในวาระที่สี่ได้ทรงพบภาพบรรพชิตนุ่งห่มผ้ากาสาวพัสตร์ มีกิริยาสำรวมน่าเคารพเลื่อมใสยิ่งนัก จึงทรงถามนายฉันนะอีก เมื่อทรงทราบว่าเป็นผู้สงบ ไม่มีอันตราย ก็ทรงพอพระทัยในบรรพชา ทำให้เจ้าชายมีพระทัยผ่องแผ้วเบิกบาน จึงเสด็จเที่ยวอยู่ในพระอุทยานตลอดวัน

ในวันนั้นเองเจ้าหญิงพิมพาได้ประสูติโอรส พระเจ้าสุทโธทนะจึงให้มหาดเล็กไปทูลเจ้าชายให้ทรงทราบ พระองค์กำลังมีพระทัยน้อมไปในบรรพชา จึงออกโอษฐ์ว่า “ห่วงบังเกิดขึ้นแก่เราแล้ว” ตั้งแต่นั้นมาพระราชกุมารจึงได้นามว่า “ราหุล” ซึ่งแปลว่า “ห่วง” แล้วในตอนเย็นพระองค์ก็เสด็จกลับพระราชวัง

5.2.3 ออกบรรพชา

เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะได้ประสบพบว่าคนเราจะต้องเกิด แก่ เจ็บ ตาย และความเกิด แก่ เจ็บ ตาย นี้แหละเป็นเหตุทำให้เกิดทุกข์ แล้วจึงทรงดำริต่อไปว่าสภาพทั้งปวงย่อมมีของแก้กัน เช่น มีร้อนก็มีเย็นแก้ มีมืดก็มีสว่างแก้ มีทุกข์ก็ต้องมีสุขได้ และความสุขนั้นจะต้องพ้นไปเสียจากความเกิด แก่ เจ็บ ตาย ถ้ายังอยู่ในเพศฆราวาสก็คงหาทางแก้ทุกข์มิได้ ในตอนดึกคืนวันหนึ่ง เมื่อทรงมีพระชนมายุได้ 29 พรรษา ก็ตัดสินพระทัยเสด็จออกบรรพชา โดยยอมหนีจากพระนางพิมพา พระวรชายาคู่บารมี และโอรสราหุลสุดที่รักปานดวงพระทัย สละโภคสมบัติ ยศศักดิ์รัชทายาท และอำนาจวาสนาทั้งสิ้น แล้วเสด็จหนีออกจากพระราชวังที่ประทับโดยม้าทรงชื่อ “กัณฐกะ” พร้อมกับมหาดเล็กฉันนะในยามราตรี ถึงฝั่งตรงข้ามของแม่น้ำอโนมา (ซึ่งกั้นพรมแดนระหว่างแคว้นสักกะกับแคว้นมัลละ) ทรงตัดพระเมาลีด้วยพระขรรค์ และทรงเปลื้องเครื่องประดับต่างๆ ออกแล้วสวมใส่ชุดนักบวช อธิษฐานเพศเป็นบรรพชิต เพื่อแสวงหาทางแห่งความพ้นทุกข์ต่อไป ครั้งแรก พระโคดมได้ประทับอยู่ ณ ป่ามะม่วงชื่อ อนุปิยอัมพวัน ริมฝั่งแม่น้ำอโนมา ฝั่งเมืองสาวัตถีอยู่ถึง 7 วัน จึงเสด็จมุ่งตรงไปยังกรุงราชคฤห์ แคว้นมคธ

ฝ่ายโกณฑัญญะพราหมณ์ เมื่อได้ข่าวว่าเจ้าชายสิทธัตถะออกบวชแล้ว จึงได้ชวนบุตรพราหมณ์ที่เคยไปร่วมทำนายลักษณะเจ้าชายออกบวชตาม บางคนก็เชื่อ บางคนก็ไม่เชื่อ จึงมีผู้บวชตามเพียง 5 คน รวมทั้งโกณฑัญญะพราหมณ์ อีก 4 คน คือ วัปปะ ภัททิยะ มหานามะ

www.webkal.org

และอัสสชิ ทั้ง 5 นี้รวมเรียกว่า ปัญจวัคคีย์ ทั้ง 5 คนนี้ได้ตัดสินใจออกบวชติดตามหาพระโคดมต่อไป และพระเจ้าพิมพิสารผู้ครองแคว้นมคธ เมื่อได้ทรงทราบข่าวการเสด็จออกบรรพชาของเจ้าชายสิทธัตถะ จึงได้เสด็จไปยังสำนักพระโคดม และได้ทูลถามถึงความเป็นมาวัตถุประสงค์ที่มา เมื่อทรงทราบว่าพระโคดมเป็นราชตระกูลในราชวงศ์ศากยะแห่งกรุงกบิลพัสดุ์ เกิดเบื่อโลกคิดออกบวชเพื่อหาทางพ้นทุกข์เช่นนี้พระองค์ทรงชักชวนให้พระโคดมอยู่กับพระองค์ โดยทรงสัญญาว่าจะแบ่งราชสมบัติให้ปกครองกึ่งหนึ่ง ซึ่งก็ได้รับการปฏิเสธจากพระโคดมโดยสุภาพ

5.2.4 เข้าศึกษาในสำนักดาบส

ต่อจากนั้นพระองค์ได้เสด็จไปยังสำนักของอาฬารดาบส กาลามโคตร ณ เชิงเขาบัณฑวะ เข้าฝากตัวเป็นศิษย์ ศึกษาจนสำเร็จตามหลักสูตรของอาจารย์ คือ ได้สมาบัติ 7 คือ ได้รูปฌาน 4 อรูปฌาน 3 ครั้นแล้วพระองค์ก็เสด็จไปศึกษาต่อ ณ สำนักอุทกกดาบส รามบุตร ได้ความรู้สูงขึ้นอีกขั้นหนึ่ง คือ ได้รู้อรูปฌาน 4 ซึ่งเป็นความรู้สูงสุดของอาจารย์ แต่พระองค์ก็ทรงหาพอพระทัยไม่ เพราะนั่นยังมิใช่ทางพ้นทุกข์ที่พระองค์ทรงมุ่งหมาย พระองค์จึงลาอาจารย์เสด็จต่อไปจนถึงตำบลอุรุเวลาเสนานิคม ทรงพิจารณาเห็นว่าสถานที่นั้นสงบ น่ารื่นรมย์ มีพื้นที่ราบเรียบ มีแนวป่าเขียวสด มีแม่น้ำไหลผ่าน น้ำใสสะอาด มีท่าอันดีน่ารื่นรมย์ มีที่สำหรับโคจรเพื่อภิกขาอยู่โดยรอบ จึงทรงประทับยับยั้งเพื่อบำเพ็ญเพียร ณ ที่นั้นต่อไป

ฝ่ายปัญจวัคคีย์ซึ่งพากันติดตามพระองค์มาหลายเมืองแล้วนั้น ได้มาพบพระองค์ที่ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม เห็นพระองค์บำเพ็ญเพียรโดยวิธีต่างๆ อยู่ ก็คิดว่าพระองค์คงจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าเป็นแน่แท้ จึงได้พากันเข้าไปอยู่ช่วยปรนนิบัติตั้งแต่นั้นมา

5.2.5 บำเพ็ญทุกรกิริยา

ณ ตำบลอุรุเวลาเสนานิคมนี้เอง พระโคดมได้เริ่มบำเพ็ญทุกรกิริยาซึ่งเป็นวิธีการที่นิยมกันอย่างแพร่หลายในสมัยนั้น โดยคิดว่าจะเป็นทางแห่งความหลุดพ้นทุกข์ พระองค์ได้บำเพ็ญทุกรกิริยาอย่างแรงกล้า เช่น กดพระทนต์ด้วยพระทนต์ กดพระตาลุ (เพดานปาก) ด้วยพระชิวหา จนเหงื่อไหลจากรักแร้ กลั้นลมหายใจเข้าออก เมื่อลมเดินทางช่องนาสิกและพระโอษฐ์ไม่สะดวกแล้ว ก็เกิดเสียงอู้ๆ ทางช่องพระโสต และในที่สุดก็ใช้วิธีอดอาหาร โดยผ่อนเสวยน้อยลงๆ จนพระกายเหี่ยวแห้ง พระฉวีวรรณเศร้าหมอง กระดูกปรากฏทั่วพระวรกาย เมื่อทรงลูบพระองค์พระโลมามีรอยเน่าก็หลุดร่วงจากขุมขน พระกำลังก็ลดน้อยถอยลงตาม

www.webkal.org

ลำดับจะเสด็จไปทางไหนก็คอยซวนเซล้ม แม้พระองค์จะทรงทรมานพระกายถึงขนาดนี้ก็หาบรรลุคุณวิเศษใดๆ ไม่

พระองค์จึงทรงพิจารณาเห็นว่า การบำเพ็ญเพียรทางกายอย่างมากก็ทำกันได้เพียงแค่นี้เอง ไม่ดีไปกว่านี้แน่ ถึงกระนั้นก็หาใช่ทางหลุดพ้นไม่ พระองค์จึงทรงหวนระลึกถึงความเพียรทางใจว่าคงจะเป็นทางตรัสรู้อย่างแน่นอน ทรงเกิดความคิดเทียบเคียงกับพิณ 3 สาย ถ้าขึงตึงนักพอดีดก็จะขาดออกไป ถ้าขึงหย่อนไปก็ดีดไม่เป็นเสียง แต่ถ้าขึงปานกลางย่อมดีดไพเราะเจริญใจ เมื่อเทียบกับการปฏิบัติก็เช่นเดียวกัน ถ้าย่อหย่อนนัก คือ หมกมุ่นหนักไปในกามารมณ์จนเกินไป ก็เป็นเสมือนพิณที่ขึงหย่อนย่อมไม่สามารถออกจากทุกข์ได้ ถ้าหากปฏิบัติตึงเกินไป เช่น การบำเพ็ญทุกรกิริยาที่เคยปฏิบัติมานั้นก็เป็นเสมือนพิณที่ขึงตึงนักพอดีดก็ขาด พระองค์ก็เช่นเดียวกัน บำเพ็ญลำบากเปล่าๆ แทบจะขาดใจก็หาได้ผลใดๆ ไม่ ฉะนั้นจึงควรเดินสายกลางไม่ให้ตึงนักและหย่อนนัก ซึ่งเรียกว่า “มัชฌิมาปฏิปทา” นี่กระมังที่จะเป็นทางแห่งความพ้นทุกข์

พระสมณโคดมทรงตระหนักได้ว่า ร่างกายและจิตใจเป็นของคู่กันและเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันและกัน การทรมานร่างกายก็ย่อมทำให้จิตใจไม่สงบ กระวนกระวาย เมื่อจิตใจไม่สงบปัญญาจะเกิดขึ้นได้อย่างไร และถ้ากำลังกายไม่มีกำลังใจจะมีได้อย่างไร จิตใจที่เข้มแข็งย่อมอยู่ในร่างกายที่สมบูรณ์ จึงทรงหันกลับมาเสวยอาหารตามปกติเพื่อให้มีกำลังกาย เพื่อจะได้เจริญสมาธิภาวนาทำความเพียรต่อไป

เมื่อปัญจวัคคีย์เห็นพระโคดมเลิกการบำเพ็ญทุกรกิริยากลับมาเสวยอาหารเช่นนั้นก็คิดว่าพระองค์คงจะเลิกละความเพียรหันมาเพื่อความมักมากเสียแล้ว คงไม่อาจตรัสรู้ได้อย่างแน่นอน ถ้าตนจะอยู่ปฏิบัติต่อไปก็คงไม่ได้อะไร จึงพากันหลีกหนีไปอยู่ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน (ปัจจุบันนี้เรียกว่า สารนาถ) ใกล้นครพาราณสี

การที่พระองค์ทรงบำเพ็ญทุกรกิริยา แล้วมีปัญจวัคคีย์มาอุปัฏฐากเช่นนั้นย่อมเป็นโชคของพระองค์ เพราะเท่ากับพระองค์ได้พยาน เพราะถ้าหากพระองค์ตรัสรู้แล้ว ถ้าทรงสั่งสอนใครให้ละเลิกการบำเพ็ญทุกรกิริยาจะได้ทรงยกพระองค์เป็นตัวอย่างได้ว่าทรงเคยทำมาแล้วหาใช่ทางแห่งความสำเร็จไม่ เมื่อพระองค์ทรงดำริจะบำเพ็ญเพียรทางจิตนั้นก็นับว่าเป็นโชคดีของพระองค์อีก ที่มีเหตุให้ปัญจวัคคีย์หลบหนีไป เพราะการบำเพ็ญเพียรทางจิตนั้นจำต้องอาศัยความสงบเป็นอย่างมาก ถ้ามีคนอยู่พลุกพล่านย่อมก่อให้เกิดอันตรายต่อความสงัดของพระองค์ ซึ่งนับว่าพระองค์ทรงเป็นผู้มีโชคเป็นอย่างยิ่ง

www.webkal.org

ในเช้าวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 6 พระสมณโคดมได้ทรงรับข้าวมธุปายาสพร้อมถาดจากนางสุชาดา ซึ่งนางนำมาแก้บนที่ได้บุตรคนหัวปีเป็นชาย เมื่อเสวยข้าวมธุปายาสจนหมดจำนวน 49 ก้อน แล้วก็ทรงนำถาดทองใบนั้นไปลอยในน้ำ โดยทรงอธิษฐานเสี่ยงบารมีว่า ถ้าพระองค์จะได้สำเร็จพระโพธิญาณก็ขอให้ถาดนั้นลอยทวนน้ำขึ้นไป ถ้าจะไม่สำเร็จก็ขอให้ลอยไปตามน้ำ ซึ่งก็ปรากฏว่าถาดได้ลอยทวนน้ำไปเป็นระยะทางไกล 1 เส้น จึงได้จมลงไปในน้ำวนแห่งหนึ่ง พระโคดมเมื่อทรงเห็นเช่นนั้นก็มั่นพระทัยว่าพระองค์จะต้องได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าอย่างไม่ต้องสงสัย ทรงปีติโสมนัสมาก

5.2.6 การได้ตรัสรู้

นับแต่การได้ออกทรงบรรพชาจนถึงเสวยข้าวมธุปายาสรวมเป็นเวลา 6 ปีเต็ม พระองค์ก็ได้เสด็จไปประทับนั่ง ณ โคนต้นสาละ แล้วพระดำริที่จะบำเพ็ญเพียรทางใจต่อไป โดยทรงกำหนดสถานที่ กำหนดเวลาและกิจที่จะต้องทำ เมื่อเตรียมวางแผนในเรื่องดังกล่าวได้แล้วจึงเสด็จลุกจากต้นสาละ มุ่งตรงไปยังต้นมหาโพธิ์ที่ทรงกำหนดหมายไว้ ขณะนั้นได้มีคนเกี่ยวหญ้าคนหนึ่งชื่อ โสตถิยพราหมณ์ ถือหญ้าคา 8 กำ เดินสวนทางมา พอพราหมณ์นั้นมาพบพระโคดมก็เกิดเลื่อมใส จึงน้อมนำหญ้าคาทั้ง 8 กำนั้นเข้าไปถวาย พระองค์ก็ทรงรับแล้วก็เสด็จต่อไปยังต้นมหาโพธิ์ เมื่อเสด็จไปถึงต้นมหาโพธิ์แล้วพระองค์ก็ทรงพิจารณาเห็นว่า เบื้องทิศตะวันออกของต้นมหาโพธิ์เป็นที่เหมาะเรียบราบสม่ำเสมอดี พระองค์จึงทรงเอาหญ้าคาทั้ง 8 กำนั้นปู ณ ที่นั้น ทรงทำความพอพระทัยในบัลลังก์หญ้านั้น โดยกำหนดนึกให้เสมอบัลลังก์แก้ว ทรงนั่งขัดสมาธิบนบัลลังก์หญ้านั้นหันพระพักตร์ไปทางทิศตะวันออก หันหลังให้ต้นมหาโพธิ์ แล้วได้ตั้งสัตยาธิษฐานไว้อย่างอุกฤษฏ์ว่า “ถ้าเรายังไม่บรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณตราบใด เราจักไม่ลุกขึ้นตราบนั้น แม้ว่าเนื้อเลือดจะเหือดแห้งไป เหลือแต่หนัง เอ็น กระดูก ก็ตามที” แล้วทรงกระทำจิตเข้าสู่สมาธิ

ในขณะนั้นได้เกิดความขัดแย้งระหว่างธรรมชาติฝ่ายต่ำ คือ กิเลส และธรรมชาติฝ่ายสูง คือ คุณธรรมต่างๆ ในพระทัยของพระองค์ แต่พระองค์มีพลังพระทัยเข้มแข็ง สามารถประมวลเอาบารมีที่เคยได้สั่งสมอบรมมานับภพนับชาติไม่ถ้วน ให้เข้มแข็งหนักแน่นเสมือนแผ่นดิน หักห้ามความคิดจะกลับหลังเสียได้โดยเด็ดขาดจนสามารถเอาชนะธรรมชาติฝ่ายต่ำได้ และสามารถทำให้จิตเข้าสู่สมาธิที่แน่วแน่มากยิ่งขึ้นตามลำดับ จนได้บรรลุฌานที่ 1 ถึงที่ 4 ตามลำดับ มีจิตที่แน่วแน่มั่นคงผ่องแผ้วจากกิเลสอาสวะทั้งปวงได้ แล้วทำให้บรรลุญาณความรู้เห็นเป็นขั้นตอนตามลำดับในราตรีนั้น คือ

www.webkal.org

ยามที่ 1 (18.00 น. – 22.00 น.) ทรงบรรลุปุพเพนิวาสานุสสติญาณ คือ รู้และเข้าใจชาติหนหลังของพระองค์ได้อย่างแจ่มแจ้ง ทั้งทรงรู้แจ้งการกำเนิดและเรื่องของชีวิต

ยามที่ 2 (22.00 น. – 02.00 น.) ทรงบรรลุจุตูปปาตญาณ คือ ทรงรู้และเข้าใจเหตุที่สัตว์โลกต้องเกิดและตายมีสภาพที่แตกต่างกัน

ยามที่ 3 (02.00 น. – 06.00 น.) ทรงบรรลุอาสวักขยญาณ คือ ความรู้และความเข้าใจอันเป็นเหตุที่ทำให้สิ้นอาสวกิเลสทั้งหลาย คือ ทรงทราบว่าการที่ขันธ์มาประชุมกันขึ้นเป็นตัวเราตัวเขานี้ ก็เพราะความโง่ (อวิชชา) ความต้องการ ความปรารถนาไม่มีที่สิ้นสุด (ตัณหา) ความยึดมั่น ถือมั่น (อุปาทาน) และการกระทำของเรา (กรรม) นั่นเอง ทั้งหมดนี้ล้วนแต่เป็นเหตุและผลของกันและกันเสมือนสายโซ่ เรียกว่า ปฏิจจสมุปบาท หรือจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า พระองค์ตรัสรู้อริยสัจสี่ อันได้แก่ ทุกข์ สมุทัย (เหตุที่ทำให้เกิดทุกข์) นิโรธ (ความดับทุกข์) และมรรค (ทางที่จะนำไปสู่ความดับทุกข์) เมื่อทรงรู้อย่างนี้แล้วจิตของพระองค์ก็พ้นจากอาสวกิเลสทั้งปวง ไม่ยึดมั่นถือมั่นอีกต่อไป ในรุ่งอรุณของคืนนั้นพระองค์ก็ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า (คือ ผู้ตรัสรู้ด้วยพระองค์เองโดยชอบธรรม)

5.2.7 ทรงพระดำริที่จะโปรดสัตว์

เมื่อพระองค์ได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ก็ทรงเสวยวิมุตติสุข คือ ความสุขอันเกิดจากความหลุดพ้นจากกิเลสเป็นเวลา 49 วัน (7 สัปดาห์) แล้วได้เสด็จกลับไปยังต้นอชปาลนิโครธ ในราตรีนั้นทรงพระราชดำริว่า พระธรรมที่พระองค์ได้ตรัสรู้นั้นเป็นสิ่งที่ลึกซึ้งยากที่คนธรรมดาจะรู้และเข้าใจและปฏิบัติตามพระองค์ได้ ทรงมีพระทัยท้อถอยไม่คิดจะสั่งสอนผู้อื่นต่อไป แต่เพราะพระเมตตาพระกรุณาที่มีอยู่ในพระหฤทัยเป็นนิจนั่นเอง ได้เตือนพระองค์เองว่า ถ้าพระองค์จะไม่ทรงสั่งสอน สัตว์ทั้งปวงก็จักฉิบหายสิ้น จึงทรงกลับพระทัยคิดจะสั่งสอนสัตว์ต่อไป โดยทรงพิจารณาเห็นว่าสัตว์ทั้งหลายมีสติปัญญาอ่อนและแก่กล้าไม่เหมือนกัน ประดุจดอกบัว บางดอกเพิ่งออกจากเหง้ายังจมอยู่ใต้น้ำที่ดินที่เลนอยู่ บางดอกก็งอกมีก้านเจริญขึ้นแล้วแต่ยังอยู่ภายในน้ำ บางดอกก็เจริญขึ้นมาพอเสมอน้ำ และบางดอกก็โผล่ขึ้นมาพ้นน้ำ พอพระอาทิตย์ฉายแสงก็จะบานทันที สัตว์โลกทั้งหลายก็มีอุปมาเหมือนดอกบัวฉะนั้นบางคนก็มีปัญญาเฉียบแหลม สอนเพียงครั้งเดียวก็จะเข้าใจได้แจ่มแจ้ง เปรียบประดุจดอกบัวที่อยู่พ้นน้ำคอยแสงแดดอยู่ฉะนั้น บางคนก็มีสติปัญญาอยู่ในเกณฑ์ดี พอแนะนำให้ตรัสรู้ได้โดยง่าย แม้จะต้องสอนกันถึง 2–3 ครั้งก็ตาม ย่อมเป็นเสมือนดอกบัวที่อยู่เสมอผิวน้ำอีก 2–3 วันก็จะบานฉะนั้น บางคนแม้จะไม่ถึงกับจะตรัสรู้มรรคผลได้ แต่ก็อยู่ในเกณฑ์ที่จะ

www.webkal.org

แนะนำสั่งสอนให้ตั้งตนอยู่ในคุณธรรมความดีได้ เปรียบเสมือนดอกบัวที่ยังอยู่ในน้ำ พอมีหวังจะบานได้ในอนาคต แม้จะนานสักหน่อยก็ตาม แต่บางคนก็หมดปัญญาที่จะแนะนำได้ ย่อมตกเป็นทาสของกิเลส มานะทิฐิ ตลอดไป เปรียบประดุจดอกบัวที่เพิ่งแตกจากเหง้า ยังไม่แน่ว่าจะผุดขึ้นมาเหนือน้ำได้หรือไม่ อาจเป็นภักษาหารของปลาและเต่าก็ได้ เมื่อพระองค์ทรงพิจารณาเห็นเช่นนั้นแล้ว จึงทรงคิดสั่งสอนประชาชนต่อไป ครั้นแล้วจึงทรงพระดำริว่า ควรจะไปสั่งสอนผู้ใดก่อน บุคคลที่มีความรู้ความสามารถพวกแรกที่พระพุทธเจ้าทรงระลึกถึงได้ คือ อาฬารดาบส และอุททกดาบส แต่ขณะนั้นทั้งสองท่านได้เสียชีวิตไปก่อนแล้ว บุคคลต่อมาที่ระลึกถึงได้แก่ ปัญจวัคคีย์ ซึ่งได้หนีจากพระองค์ไปอยู่ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เป็นผู้มีอุปการคุณต่อพระองค์ระหว่างทรงบำเพ็ญทุกรกิริยา ทรงตัดสินพระทัยจะแสดงธรรมโปรดปัญจวัคคีย์เป็นพวกแรก

5.2.8 แสดงปฐมเทศนาและได้ปฐมสาวก

เมื่อทรงตัดสินพระทัยจะแสดงธรรมโปรดปัญจวัคคีย์ จึงได้เสด็จไปยังป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี ในระหว่างทางได้สวนทางกับอาชีวก (นักบวชพวกหนึ่งนอกพุทธศาสนา) ผู้หนึ่ง ชื่ออุปกะ ณ ตำบลระหว่างแม่น้ำคยากับมหาโพธิ์ต่อกัน อุปกะชีวกเมื่อเห็นพระพุทธเจ้ามีผิวพรรณผุดผ่องงดงามยิ่งนักก็สนใจ จึงถามว่า “ท่านมีผิวพรรณผ่องใสยิ่งนัก ท่านชื่ออะไร บวชในสำนักผู้ใด ใครเป็นครูของท่าน” ซึ่งพระพุทธองค์ได้ตรัสตอบว่า “เรารู้ธรรมด้วยตนเอง จะได้บวชในสำนักผู้ใดก็หาไม่ ฉะนั้นจึงไม่มีใครที่เป็นครูของเรา เราเป็นผู้ตรัสรู้เอง” อุปกะชีวกไม่เชื่อจึงหลีกทางไป พระพุทธเจ้าได้เสด็จไปจนถึงป่าอิสิปตนมฤคทายวันในตอนเย็นวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 8 และในที่สุดพระพุทธองค์ก็ได้พบกับปัญจวัคคีย์ และได้ทำให้ปัญจวัคคีย์เชื่อในการตรัสรู้ของพระองค์ และพร้อมที่จะรับฟังธรรม ดังนั้นในวันรุ่งขึ้น คือ วันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 ก่อนพุทธศักราช 45 ปี จึงทรงแสดง “ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร” เป็นปฐมเทศนาโปรดปัญจวัคคีย์ เมื่อปัญจวัคคีย์ได้พิจารณาไตร่ตรองธรรมตามที่พระพุทธองค์ทรงแสดงแล้ว ท่านโกณฑัญญะซึ่งเป็นผู้มีอาวุโสที่สุดก็ได้ดวงตาเห็นธรรม (ธรรมจักษุ) คือ ได้เห็นจริงตามทุกประการนับว่าเป็นบุคคลแรกในโลกที่ได้รู้ตามพระพุทธองค์แม้จะยังไม่ถึงขั้นสุดก็ตาม แต่ก็เป็นขั้นแรกที่จะนำไปสู่ความตรัสรู้ต่อไป อันเป็นเหตุให้พระพุทธองค์ทรงดีพระทัยมากที่ธรรมอันลึกซึ้งที่พระองค์ตรัสรู้แล้วนั้น เป็นสิ่งที่ไม่เหลือวิสัยที่คนจะรู้ตามได้ ท่านโกณฑัญญะนี้เป็นพยานยืนยันในความจริงข้อนี้เป็นอย่างดีถึงกับทรงเปล่งอุทานว่า “อัญญาสิ วต โภ โกณฑัญโญ” 2 ครั้ง แปลว่า โกณฑัญญะ ได้รู้แล้วหนอ โกณฑัญญะ ได้รู้แล้วหนอ โดยนิมิตที่

www.webkal.org

พระองค์ทรงเปล่งอุทานนี้ ท่านโกณฑัญญะจึงได้นามใหม่ว่า อัญญาโกณฑัญญะ ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ต่อจากนั้นอัญญาโกณฑัญญะได้ทูลขอบรรพชากับพระพุทธองค์ พระพุทธองค์จึงได้ประทานเอหิภิกขุอุปสัมปทาให้กลายเป็นภิกษุโดยสมบูรณ์ นับว่าเป็นภิกษุรูปแรกในพระพุทธศาสนา และเป็นปฐมสาวก และในระหว่างนั้นพระพุทธเจ้าก็ได้แสดงธรรมเทศนาเบ็ดเตล็ดโปรดอีก 4 ท่านที่เหลือ ท่านวัปปะและท่านภัททิยะได้ดวงตาเห็นธรรม และชุดสุดท้ายที่ได้ดวงตาเห็นธรรมคือ ท่านมหานามะ และท่านอัสสชิ แล้วพระพุทธองค์ก็ได้ประทานการบรรพชาอุปสมบทให้ ต่อมาพระพุทธองค์ได้ทรงแสดงอนัตตลักขณสูตรโปรดพระภิกษุปัญจวัคคีย์อีก ทั้ง 5 ได้เกิดความเข้าใจแจ่มแจ้งจิตหลุดพ้นจากอาสวกิเลส ไม่ยึดมั่นถือมั่นด้วยอุปทานอีกต่อไป จึงได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์พร้อมกันทั้งหมดทั้ง 5 องค์ ก็มีพระอรหันต์เกิดขึ้นแล้วในโลก 6 องค์ด้วยกัน และก็ได้จำพรรษาพรรษาแรกที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน นับว่าเป็นพรรษาที่ 1 ของพระพุทธเจ้า ในระหว่างนั้นก็ได้แสดงธรรมโปรดยสกุลบุตรและสหายในเมืองพาราณสี 4 คน คือ วิมล สุพาหุ ปุณณชิ และ ควัมปติ พร้อมสหายของยสกุลบุตรที่อยู่ตามชนบทนอกเมืองพาราณสีอีก 50 คน จนได้บรรลุอรหัตตผลเป็นพระอรหันต์ทั้งหมด และจำพรรษา ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ในกาลนั้นก็ได้มีพระอรหันต์ในโลกรวม 61 องค์แล้ว

5.2.9 ประกาศศาสนา

เมื่อทรงมีสาวกเป็นพระอรหันต์ 60 องค์ และก็ได้ออกพรรษาแล้ว ทรงพิจารณาเห็นสมควรว่าจะออกไปประกาศศาสนาให้เป็นที่แพร่หลายได้แล้ว พระองค์จึงเรียกประชุมสาวกทั้งหมดแล้วตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราได้พ้นจากบ่วงทั้งปวงทั้งชนิดที่เป็นทิพย์ และชนิดที่เป็นของมนุษย์แล้ว แม้ท่านทั้งหลายก็เช่นเดียวกัน เราทั้งหลายจงพากันจาริกไปยังชนบททั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุขแก่มหาชนเถิด อย่าไปรวมกันทางเดียวถึงสองรูปเลย จงแสดงธรรมให้งามทั้งในเบื้องต้น ท่ามกลาง และที่สุด พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะเถิด จงประกาศพรหมจรรย์อันบริสุทธิ์บริบูรณ์โดยสิ้นเชิง สัตว์ทั้งหลายที่มีกิเลสเบาบางนั้นมีอยู่ เพราะโทษที่ไม่ได้ฟังธรรม ย่อมจะเสื่อมจากคุณที่จะพึงได้พึงถึง ผู้รู้ทั่วถึงธรรมคงจักมีอยู่ แม้ตัวเราเองก็จะไปยังอุรุเวลาเสนานิคมเพื่อแสดงธรรมเช่นกัน” พระองค์ก็ส่งสาวกออกประกาศศาสนาพร้อมกันทีเดียวถึง 60 องค์ ไป 60 สาย คือ ไปกันทุกสารทิศทีเดียว แม้พระองค์เองก็ไปเหมือนกัน ไม่ใช่แต่สาวกอย่างเดียวเท่านั้น นับว่าเป็นตัวอย่างที่ดีของบุคคลที่จะเป็นผู้นำทีเดียว

สาวกทั้ง 60 เมื่อได้รับพุทธบัญชาเช่นนั้นก็แยกย้ายกันไปประกาศศาสนาตามจังหวัด อำเภอ และตำบลต่าง ๆ ทำให้กุลบุตรในดินแดนถิ่นฐานต่าง ๆ เหล่านั้นหันมาเลื่อมใสได้มากมาย

www.webkal.org

บางคนก็ขอบวช แต่สาวกเหล่านั้นยังให้บวชเองไม่ได้ จึงต้องพากุลบุตรเหล่านั้นมาเฝ้าพระพุทธเจ้าเพื่อให้พระองค์บวชให้เอง ทำให้ได้รับความลำบากในการเดินทางมาก ฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงทรงอนุญาตให้สาวกเหล่านั้นอุปสมบท กุลบุตรได้โดยโกนผมและหนวดเคราเสียก่อน แล้วจึงให้นุ่งห่มผ้าย้อมน้ำฝาด นั่งคุกเข่าพนมมือกราบภิกษุแล้วเปล่งวาจาว่า "ข้าพเจ้าขอถึงพระพุทธเจ้าเป็นสรณะ ข้าพเจ้าขอถึงพระธรรมเป็นสรณะ ข้าพเจ้าขอถึงพระสงฆ์เป็นสรณะ" รวม 3 ครั้ง การอุปสมบทนี้เรียกว่า "ติสรณคมนูปสัมปทา" คือ อุปสมบทโดยวิธีให้ปฏิญญาณตนเป็นผู้ถึงไตรสรณคมน์

ตั้งแต่พรรษาที่ 1[1] ที่ทรงได้สาวกเป็นพระอรหันต์จำนวน 60 องค์แล้ว พระพุทธองค์ก็ได้อาศัยพระมหากรุณาคุณทำการประกาศเผยแพร่คำสั่งสอน จนได้สาวกเป็นภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา เป็นพุทธบริษัท 4 ขึ้นอย่างแพร่หลายและมั่นคง การประกาศพระศาสนาของพระองค์ได้ดำเนินการไปอย่างเข้มแข็ง โดยการจาริกไปยังหมู่บ้านชนบทน้อยใหญ่ในแว่นแคว้นต่างๆ ทั่วชมพูทวีปตลอดเวลาอีก 44 พรรษา คือ พรรษาที่ 2–45 ดังนี้

พรรษาที่ 2 เสด็จไปยังเสนานิคมในตำบลอุรุเวลา ในระหว่างทางได้สาวกกลุ่มภัททวัคคีย์ 30 คน และที่ตำบลอุรุเวลาได้ชฎิล 3 พี่น้อง คือ อุรุเวลกัสสปะ นทีกัสสปะ คยากัสสปะ กับศิษย์ 1,000 คน เทศนาอาทิตยาปริยายสูตรที่คยาสีสะ เสด็จไปยังราชคฤห์แห่งแคว้นมคธ กษัตริย์พิมพิสารทรงถวายสวนเวฬุวันแด่คณะสงฆ์ ได้พระสารีบุตร และพระมหาโมคคัลลานะเป็นพระอัครสาวก อีก 2 เดือนต่อมาเสด็จไปยังกบิลพัสดุ์ ทรงพำนักที่นิโครธาราม ได้สาวกมากมาย เช่น นันทะ ราหุล อานนท์ เทวทัต และพระญาติอื่นๆ อนาถปิณฑิกะเศรษฐีอาราธนาไปยังกรุงสาวัตถีแห่งแคว้นโกศล ถวายสวนเชตวันแด่คณะสงฆ์ ทรงจำพรรษาที่นี่

พรรษาที่ 3 นางวิสาขาถวายบุพพาราม ณ กรุงสาวัตถี ทรงจำพรรษาที่นี่

พรรษาที่ 4 ทรงจำพรรษาที่เวฬุวัน ณ กรุงราชคฤห์แห่งแคว้นมคธ

พรรษาที่ 5 โปรดพระราชบิดาจนบรรลุอรหัตตผล ทรงไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่าง พระญาติฝ่ายสักกะกับพระญาติฝ่ายโกลิยะเกี่ยวกับการใช้น้ำในแม่น้ำโรหินี ทรงบรรพชาอุปสมบทพระนางปชาบดีโคตมี และคณะเป็นภิกษุณี

พรรษาที่ 6 ทรงแสดงยมกปาฏิหาริย์ในกรุงสาวัตถี ทรงจำพรรษาบนภูเขามังกลุ-บรรพต

พรรษาที่ 7 ทรงเทศนาและจำพรรษาที่กรุงสาวัตถี ระหว่างจำพรรษาเสด็จขึ้นไป

[1] พิฑูร มลิวัลย์ และไสว มาลาทอง. พุทธกิจ 45 พรรษา, 2531 หน้า 21-23.

www.webkal.org

ยังสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ทรงเทศนาพระอภิธรรมโปรดพระพุทธมารดา

พรรษาที่ 8 ทรงเทศนาในแคว้นภัคคะ ทรงจำพรรษาในสวนเภสกลาวัน

พรรษาที่ 9 ทรงเทศนาในแคว้นโกสัมพี

พรรษาที่ 10 คณะสงฆ์แห่งโกสัมพีแตกแยกกันอย่างรุนแรง ทรงตักเตือนไม่เชื่อฟัง จึงเสด็จไปประทับและจำพรรษาในป่าลิเลยยกะมีช้างเชือกหนึ่งมาเฝ้าพิทักษ์และรับใช้ตลอดเวลา

พรรษาที่ 11 เสด็จไปยังกรุงสาวัตถี คณะสงฆ์แห่งโกสัมพีปรองดองกันได้ ทรงจำพรรษาในหมู่บ้านพราหมณ์ชื่อเอกนาลา

พรรษาที่ 12 ทรงเทศนาและจำพรรษาที่เวรัญชา เกิดความอดอยากรุนแรง

พรรษาที่ 13 ทรงเทศนาและจำพรรษาบนภูเขาจาลิกบรรพต

พรรษาที่ 14 ทรงเทศนาและจำพรรษาที่กรุงสาวัตถี ราหุลขอบรรพชาอุปสมบท

พรรษาที่ 15 เสด็จไปยังกรุงกบิลพัสดุ์ พระเจ้าสุปปพุทธะถูกแผ่นดินสูบเพราะขัดขวางทางโคจร

พรรษาที่ 16 ทรงเทศนาและจำพรรษาที่อาลวี

พรรษาที่ 17 เสด็จไปยังกรุงสาวัตถี กลับมายังกรุงอาลวีและทรงจำพรรษาที่กรุงราชคฤห์

พรรษาที่ 18 เสด็จไปยังกรุงอาลวี ทรงจำพรรษาบนภูเขาจาลิกบรรพต

พรรษาที่ 19 ทรงเทศนาและจำพรรษาบนภูเขาจาลิกบรรพต

พรรษาที่ 20 โจรองคุลีมาลกลับใจเป็นสาวก ทรงแต่งตั้งให้พระอานนท์รับใช้ใกล้ชิดตลอดกาล ทรงจำพรรษาที่กรุงราชคฤห์ ทรงเริ่มบัญญัติพระวินัย

พรรษาที่ 21–44 ทรงยึดเอาวัดพระเชตวันและวัดบุพพารามในกรุงราชคฤห์เป็นศูนย์กลางการเผยแพร่และเป็นที่ประทับจำพรรษา เสด็จพร้อมสาวกออกเทศนาโปรดเวไนยสัตว์ตามแว่นแคว้นต่าง ๆ โดยรอบ พรรษาที่ 45 ซึ่งเป็นพรรษาสุดท้ายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพุทธองค์มีเนื้อความปรากฏในมหาปรินิพพานสูตร ความว่า พระเทวทัตปองร้ายพระพุทธเจ้าบริเวณเขาคิชฌกูฏใกล้กรุงราชคฤห์ถึงกับพระบาทห้อโลหิต ทรงได้รับการบำบัดจากหมอชีวก วัสสการพราหมณ์ได้เข้าเฝ้า ต่อจากนั้นทรงเสด็จไปยังอัมพลัฏฐิกา นาลันทา และปาฏลิคามตามลำดับ ทรงข้ามแม่น้ำคงคาที่โตมดิตถ์ เสด็จต่อไปยังโกฏิคาม นาทิคาม และเวสาลี ทรงพำนักในสวนของนางคณิกา อัมพปาลี เสด็จจำพรรษาที่เวฬุวัน ทรงเริ่มประชวร และ 3 เดือนต่อมาเสด็จดับขันธปรินิพพานในเมืองกุสินาราแห่งแคว้นมัลละในวันเพ็ญเดือน 6 (วิสาขะ) เมื่อ

www.webkal.org

พระชนมายุ 80 พรรษา ก่อนวันที่จะเสด็จดับขันธปรินิพพาน 1 วัน ได้เสด็จไปแสดงธรรมโปรดนายจุนทะ และนายจุนทะได้ถวายภัตตาหารเช้าซึ่งมีอาหารที่ได้จัดเป็นพิเศษถวาย คือ สุกรมัทวะ หลังจากเสวยเสร็จแล้วในระหว่างทางเสด็จสู่เมืองกุสินาราในวันเพ็ญเดือน 6 นั้น ทรงประชวรหนักด้วยพระโรคลงพระโลหิต จนมาถึงข้ามแม่น้ำหิรัญวดีเข้าเขตเมืองกุสินารา พระอาการประชวรหนักขึ้น จึงตรัสสั่งให้พระอานนท์จัดตั้งเตียงปูลาดผ้าสังฆาฏิ แล้วเสด็จประทับบรรทมสีหไสยาส์นระหว่างต้นรัง (สาละ) ทั้งคู่ โดยหันพระเศียรไปเบื้องทิศอุดร แล้วก็เสด็จดับขันธปรินิพพาน ปัจฉิมโอวาท[1] ก่อนเสด็จดับขันธปรินิพพานมีใจความว่า "ดูกรภิกษุทั้งหลาย สังขารทั้งหลายมีความเสื่อมสิ้นไปเป็นธรรมดา ท่านทั้งหลายจงยังกิจทั้งปวงให้ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาทเถิด" หลังจากปรินิพพานได้ 7 วัน ก็ได้จัดให้มีการถวายพระเพลิงพระพุทธสรีระ ณ มกุฎพันธนเจดีย์ ห่างจากเมืองกุสินาราทางทิศตะวันออกไปประมาณ 2 กิโลเมตร แล้วก็มีการแจกจ่ายพระบรมสารีริกธาตุเพื่อนำไปสักการบูชาแก่บรรดาเจ้าผู้ครองนครต่างๆ 9 นครด้วยกัน

5.3 คัมภีร์ในศาสนา

คัมภีร์ของศาสนาพุทธ คือ คัมภีร์พระไตรปิฎก คำว่า "ไตรปิฎก" มาจากภาษาบาลีว่า ติปิฏก หรือ เตปิฏก ติ หรือ เต หรือ ไตร แปลว่า 3 ปิฏก แปลว่า กระจาดหรือตะกร้า ก็ต้องตีความว่าเป็นเสมือนกระจาดหรือตะกร้าสำหรับใส่หรือรวบรวมพระพุทธวจนะให้เป็นหมวดหมู่ไม่ให้กระจัดกระจายแบ่งเป็น 3 หมวดหมู่ โดยมีจุดเริ่มต้นมาจากการที่สาวกรวบรวมจากการที่ท่องจำสืบต่อกันมาแล้วได้มาประชุมสังคายนาร่วมกันและได้จารึกขึ้นในภายหลังเป็นภาษาบาลี สันสกฤต จีน ทิเบต และไทย

พระไตรปิฎก[2] หรือปิฎกทั้ง 3 นั้น ได้แก่

5.3.1 พระวินัยปิฎก ว่าด้วยวินัย คือ ศีลของภิกษุ ภิกษุณี มีเรื่องเล่าประวัติความเป็นมาที่ทรงบัญญัติวินัยอย่างละเอียด นอกนั้นยังมีเรื่องเกี่ยวกับข้อประพฤติปฏิบัติและวิธีดำเนินการในการบริหารคณะสงฆ์โดยพิสดาร มี 21,000 พระธรรมขันธ์ แบ่งเป็น 3 หมวด หรือ 5 คัมภีร์ จัดพิมพ์อักษรไทย 8 เล่ม คือ

---

[1] มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค เล่ม 10. มหาปรินิพพานสูตร, 2539 หน้า 238.

[2] สุชีพ ปุญญานุภาพ. พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน, 2528 หน้า 20-24.

www.webkal.org

ก. วิภังค์ หรือ **สุตตวิภังค์** ว่าด้วยสิกขาบทในปาฏิโมกข์ แบ่งเป็น 2 คัมภีร์ คือ

1. อาทิกัมมิกะ หรือ **ปาราชิก (อา)** ว่าด้วยสิกขาบทที่เกี่ยวกับอาบัติหนัก ตั้งแต่ปาราชิกถึง อนิยต (Major Offences) จัดพิมพ์เป็น 1 เล่ม

2. ปาจิตติยะ (ปา) ว่าด้วยสิกขาบทที่เกี่ยวกับอาบัติเบา ตั้งแต่นิสสัคคิยปาจิตตีย์ถึงเสขิยะ และรวมเอาภิกขุนีวิภังค์เข้าไว้ด้วย (Minor Offences) จัดเป็น 2 เล่ม วิภังค์นี้แบ่งอีกอย่างหนึ่งเป็น 2 เหมือนกัน คือ

1. มหาวิภังค์ หรือ ภิกขุวิภังค์ ว่าด้วยสิกขาบทในปาฏิโมกข์ฝ่ายภิกษุสงฆ์ จัดเป็น 2 เล่ม

2. ภิกขุนีวิภังค์ ว่าด้วยสิกขาบทในปาฏิโมกข์ฝ่ายภิกษุณีสงฆ์ จัดเป็น 1 เล่ม

ข. ขันธกะ ว่าด้วยสิกขาบทนอกปาฏิโมกข์ รวมเป็นบทๆ เรียกว่า ขันธกะหนึ่งๆ ทั้งหมดมี 22 ขันธกะ แบ่งเป็น 2 วรรค คือ

1. มหาวรรค (ม; วรรคใหญ่) ว่าด้วยสิกขาบทนอกปาฏิโมกข์ตอนต้น มี 10 ขันธกะ จัดเป็น 2 เล่ม

2. จุลวรรค (จุ; วรรคเล็ก) ว่าด้วยสิกขาบทนอกปาฏิโมกข์ตอนปลาย มี 12 ขันธกะ จัดเป็น 2 เล่ม

ค. ปริวาร (ป; หนังสือประกอบ, คู่มือ) คัมภีร์บรรจุคำถามคำตอบ ซ้อมความรู้พระวินัย จัดเป็น 1 เล่ม

5.3.2 พระสุตตันตปิฎก ว่าด้วยพระสูตรคือ คำเทศนาสั่งสอนของพระพุทธเจ้าและพระสาวก มีเรื่องราวประกอบมาก รวมทั้งรายละเอียดแห่งการที่จะทรงโต้ตอบกับนักบวชแห่งศาสนาอื่น และผู้ที่มาซักถาม มีการกล่าวถึงภูมิประเทศ เหตุการณ์ บุคคล และกาลเวลา พลอยให้ได้ประโยชน์ในการศึกษาชีวิตของชาวอินเดียในครั้งนั้น มีลักษณะเป็นรูปคาถา (ร้อยกรอง) ล้วนบ้าง ร้อยแก้วล้วนบ้าง ผสมร้อยแก้วกับร้อยกรองบ้าง มีทั้งหมด 21,000 พระธรรมขันธ์ แบ่งเป็น 5 นิกาย (ประมวลหรือชุมนุม) จัดพิมพ์เป็น 25 เล่ม คือ

1. ทีฆนิกาย (ที) ชุมนุมพระสูตรที่มีขนาดยาว จัดเป็น 3 วรรค 3 เล่ม มี 34 สูตร

2. มัชฌิมนิกาย (ม) ชุมนุมพระสูตรที่มีความยาวปานกลาง จัดเป็น 3 ปัณณาสก์ 3 เล่ม มี 152 สูตร

www.webkal.org

3. สังยุตตนิกาย (สํ) ชุมนุมพระสูตรที่รวมเข้าไว้เป็นหมวดๆ เรียกว่า สังยุตต์หนึ่งๆ ตามเรื่องที่เนื่องกัน จัดเป็น 56 สังยุตต์ แล้วประมวลเข้าอีกเป็น 5 วรรค 5 เล่ม มี 7,792 สูตร

4. อังคุตตรนิกาย (อํ) ชุมนุมพระสูตรที่รวมเข้าไว้เป็นหมวดๆ เรียกว่า นิบาตหนึ่งๆ

ตามลำดับจำนวนหัวข้อธรรม จัดเป็น 11 นิบาต (หมวด 1 ถึงหมวด 11) รวมเข้าเป็นคัมภีร์ 5 เล่ม มี 9,557 สูตร

5. ขุททกนิกาย (ขุ) ชุมนุมพระสูตร ข้อธรรม คำอธิบาย และเรื่องราวเบ็ดเตล็ด รวมคัมภีร์ที่จัดเข้าไม่ได้ในนิกายสี่ข้างต้น มีทั้งหมด 15 คัมภีร์ จัดเป็น 9 เล่ม คือ ขุททกปาฐะ ธรรมบท อุทาน อิติวุตตกะ สุตตนิบาต (1 เล่ม) วิมานวัตถุ เปตวัตถุ เถรคาถา เถรีคาถา (1 เล่ม) ชาดก (2 เล่ม) นิทเทส (มหานิทเทส 1 เล่ม, จูฬนิทเทส 1 เล่ม) ปฏิสัมภิทามัคค์ (1 เล่ม) อปทาน (2/3 เล่ม) พุทธวงศ์ จริยาปิฎก (1/3 เล่ม)

5.3.3 พระอภิธรรมปิฎก ว่าด้วยอภิธรรม กล่าวถึงเนื้อธรรมะในแง่วิชาการล้วนๆ ไม่เกี่ยวกับเหตุการณ์ บุคคล ภูมิประเทศ และกาลเวลา เป็นเนื้อหาธรรมะที่นำเอามาอธิบายก็มีอยู่แล้วในส่วนพระสุตตันตปิฎกนั่นเอง มี 42,000 พระธรรมขันธ์ แบ่งเป็น 7 คัมภีร์ จัดพิมพ์เป็น 12 เล่ม คือ

1. ธัมมสังคณี หรือ สังคณี (สํ) รวมข้อธรรมเข้าเป็นหมวดหมู่แล้วอธิบายเป็นประเภทๆ (1 เล่ม)

2. วิภังค์ (วิ) อธิบายข้อธรรมที่รวมเป็นหมวดหมู่ (เรียกวิภังค์หนึ่งๆ) แยกแยะออกชี้แจงวินิจฉัยโดยละเอียด (1 เล่ม)

3. ธาตุกถา (ธา) สงเคราะห์ข้อธรรมต่างๆ เข้าในขันธ์ อายตนะ ธาตุ (ครึ่งเล่ม)

4. ปุคคลบัญญัติ (ปุ) บัญญัติความหมายบุคคลประเภทต่างๆ ตามคุณธรรมที่มีอยู่ในบุคคลนั้นๆ (ครึ่งเล่ม)

5. กถาวัตถุ (ก) แถลงวินิจฉัยทัศนะต่างๆ ที่ขัดแย้งระหว่างนิกายทั้งหลาย สมัยสังคายนาครั้งที่ 3 (1 เล่ม)

6. ยมก (ย) ยกหัวข้อธรรมขึ้นวินิจฉัยด้วยวิธีถามตอบโดยตั้งคำถามย้อนกันเป็นคู่ๆ (2 เล่ม)

7. ปัฏฐาน (ป) หรือ มหาปกรณ์ อธิบายปัจจัย 24 โดยพิสดาร (6 เล่ม)

www.webkal.org

อนึ่ง 3 ปิฎกนี้สงเคราะห์เข้าใจปาพจน์ 2 คือ พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎกจัดเป็นธรรม พระวินัยปิฎกจัดเป็นวินัย

พระไตรปิฎกเป็นภาษาบาลี และได้จัดพิมพ์ด้วยอักษรไทย พม่า ลังกา ลาว มอญ เขมร โรมัน ซึ่งอ่านแล้วออกเสียงเป็นอย่างเดียวกัน และได้แปลเป็นภาษาต่างๆ หลายภาษา รวมทั้งอังกฤษ ฝรั่งเศส และเยอรมัน ส่วนที่จัดพิมพ์อักษรไทยเป็น 45 เล่ม ก็เพื่อให้จำนวนสอดคล้องกับระยะเวลาที่พระพุทธเจ้าประกาศพุทธศาสนา 45 ปี นั่นเอง

ภายหลังที่พุทธศาสนาแบ่งออกเป็นนิกายเถรวาท และมหายานแล้ว พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีก็เป็นคัมภีร์ของฝ่ายเถรวาท ส่วนฉบับภาษาสันสกฤตเป็นคัมภีร์ของฝ่ายมหายาน ต่อมาได้มีการแปลเป็นภาษาจีนและภาษาทิเบต และฉบับสันสกฤตสูญหายไปมากต่อมาก พุทธศาสนิกชนฝ่ายมหายานจึงได้ใช้พระไตรปิฎกฉบับภาษาจีนเป็นหลัก แม้ชาวญี่ปุ่นก็ใช้ฉบับภาษาจีนเป็นหลัก เพราะในสมัยก่อนญี่ปุ่นใช้ตัวหนังสือจีน เพิ่งมาประดิษฐ์ตัวอักษรแบบใหม่ขึ้นในภายหลัง

นอกจากนี้ยังมีคัมภีร์ทางพุทธศาสนาที่อธิบายขยายความคำสอนในคัมภีร์พระไตรปิฎกเป็นลำดับชั้นดังนี้

ก. อรรถกถา เป็นตำราอธิบายพระไตรปิฎกซึ่งแต่งโดยอาจารย์ในกาลต่อมาที่เรียกว่า พระอรรถกถาจารย์ เป็นเนื้อความสอนชั้นที่ 2 รองจากพระไตรปิฎก

ข. ฎีกา เป็นตำราอธิบายขยายความอรรถกถา ซึ่งแต่งโดยอาจารย์ที่เรียกว่าพระฎีกาจารย์ ถือเป็นตำราชั้นที่ 3

ค. อนุฎีกา เป็นตำราอธิบายขยายความฎีกา หรือเรื่องเกร็ดย่อยเบ็ดเตล็ด ซึ่งเขียนโดยอาจารย์ที่เรียกว่า พระอนุฎีกาจารย์ เป็นตำราชั้นที่ 4

5.4 หลักคำสอนที่สำคัญ

หลักคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้ง 84,000 พระธรรมขันธ์นั้น โดยภาพรวมแล้วหลักคำสอนทุกหมวดทุกข้อล้วนมีความสำคัญ เหมือนกันหมดทั้งสิ้นคือ ถ้าพุทธศาสนิกชนได้นำหลักคำสอนข้อใดข้อหนึ่งไปประพฤติปฏิบัติอย่างจริงจังแล้ว จะทำให้สามารถหลุดพ้นจากกิเลสอาสวะทั้งหลายไปสู่พระนิพพานได้เหมือนกันหมด ส่วนหลักหลักคำสอนที่จะได้นำมาเสนอในบทเรียนนี้ เป็นหลักคำสอนพื้นฐานสำคัญที่ควรศึกษาก่อนในเบื้องต้นคือ

www.webkal.org

สรุปแผนผังภาพรวมการจำแนกพระไตรปิฎกในส่วนคัมภีร์ และเล่ม

พระไตรปิฎก
17 คัมภีร์ / 45 เล่ม
เล่ม 1 – เล่ม 45

พระวินัยปิฎก
5 คัมภีร์ / 8 เล่ม
เล่ม 1 – 8

- **1) มหาวิภังค์** เล่ม 1 มหาวิภังค์ ภาค 1 (วิ.มหา.)
  เล่ม 2 มหาวิภังค์ ภาค 2 (วิ.มหา.)
- **2) ภิกขุนีวิภังค์** เล่ม 3 ภิกขุนีวิภังค์ (วิ.ภิกฺขุนี.)
- **3) มหาวรรค** เล่ม 4 มหาวรรค ภาค 1 (วิ.ม.)
  เล่ม 5 มหาวรรค ภาค 2 (วิ.ม.)
- **4) จูฬวรรค** เล่ม 6 จูฬวรรค ภาค 1 (วิ.จู.)
  เล่ม 7 จูฬวรรค ภาค 2 (วิ.จู)
- **5) ปริวาร** เล่ม 8 ปริวาร (วิ.ป.)

พระสุตตันตปิฎก
5 คัมภีร์ / 25 เล่ม
เล่ม 9 – เล่ม 33

- **1) ทีฆนิกาย** เล่ม 9 สีลขันธวรรค (ที.สี.)
  เล่ม 10 มหาวรรค (ที.ม.)
  เล่ม 11 ปาฏิกวรรค (ที.ปา.)
- **2) มัชฌิมนิกาย** เล่ม 12 มูลปัณณาสก์ (ม.มู.)
  เล่ม 13 มัชฌิมปัณณาสก์ (ม.ม.)
  เล่ม 14 อุปริปัณณาสก์ (ม.อุ.)
- **3) สังยุตตนิกาย** เล่ม 15 สคาถวรรค (สํ.ส.)
  เล่ม 16 นิทานวรรค (สํ.นิ.)
  เล่ม 17 ขันธวารวรรค (สํ.ข.)
  เล่ม 18 สฬายตนวรรค (สํ.สฬา.)
  เล่ม 19 มหาวารวรรค (สํ.ม.)
- **4) อังคุตตรนิกาย** เล่ม 20 เอกก ทุก ติกนิบาต
  (องฺ.เอกก.,องฺ.ทุก.,องฺ.ติก.)
  เล่ม 21 จตุกกนิบาต (องฺ.จตุกก.)
  เล่ม 22 ปญฺจก ฉักกนิบาต
  (องฺ.ปญฺจก.,องฺ.ฉกก.)
  เล่ม 23 สัตตก อัฏฐก นวกนิบาต
  (องฺ.สตฺตก.,องฺ.อฏฺ?ก.,องฺ.นวก.)
  เล่ม 24 ทสก เอกาทสกนิบาต
  (องฺ.ทสก.,องฺ.เอกาทสก.)
- **5) ขุททกนิกาย** เล่ม 25 ขุททกปาฐะ ธรรมบท อุทาน
  อิติวุตตกะ สุตตนิบาต
  (ขุ.ขุ.,ขุ.ธ.,ขุ.อุ.,ขุ.อิติ.,ขุ.สุ.)
  เล่ม 26 วิมานวัตถุ เปตวัตถุ เถรคาถา เถรีคาถา
  (ขุ.วิ.,ขุ.เปต.,ขุ.เถร.,ขุ.เถรี.)
  เล่ม 27 ชาดก ภาค 1 (ขุ.ชา.)
  เล่ม 28 ชาดก ภาค 2 (ขุ.ชา.)
  เล่ม 29 มหานิทเทส (ขุ.ม.)
  เล่ม 30 จูฬนิทเทส (ขุ.จู.)
  เล่ม 31 ปฏิสัมภิทามรรค (ขุ.ป.)
  เล่ม 32 อปทาน ภาค 1 (ขุ.อป.)
  เล่ม 33 อปทาน ภาค 2 พุทธวงศ์ จริยาปิฎก
  (ขุ.พุทฺธ.,ขุ.จริยา.)

พระอภิธรรมปิฎก
7 คัมภีร์ / 12 เล่ม
เล่ม 34 – เล่ม 45

- **1) สังคณี** เล่ม 34 ธัมมสังคณี (อภิ. สงฺ.)
- **2) วิภังค์** เล่ม 35 วิภังค์ (อภิ.วิ.)
- **3) ธาตุกถา** เล่ม 36 ธาตุกถา (อภิ.ธา.)
- **4) ปุคคลบัญญัติ** ปุคคลบัญญัติ (อภิ.ปุ.)
- **5) กถาวัตถุ** เล่ม 17 กถาวัตถุ (อภิ.ก.)
- **6) ยมก** เล่ม 38 ยมก ภาค 1 (อภิ.ย.)
  เล่ม 39 ยมก ภาค 2 (อภิ.ย.)
- **7) ปัฏฐาน** เล่ม 40 ปัฏฐาน ภาค 1 (อภิ.ป.)
  เล่ม 41 ปัฏฐาน ภาค 2 (อภิ.ป.)
  เล่ม 42 ปัฏฐาน ภาค 3 (อภิ.ป.)
  เล่ม 43 ปัฏฐาน ภาค 4 (อภิ.ป.)
  เล่ม 44 ปัฏฐาน ภาค 5 (อภิ.ป.)
  เล่ม 45 ปัฏฐาน ภาค 6 (อภิ.ป.)

www.webkal.org

พระรัตนตรัย หลักสัมมาทิฏฐิ ไตรลักษณ์ อริยสัจ 4 มรรคมีองค์ 8 และนิพพาน ดังมีรายละเอียดที่จะได้อธิบายขยายความพอเป็นสังเขปดังต่อไปนี้

5.4.1 พระรัตนตรัย[1]

พระรัตนตรัย แปลว่าดวงแก้วอันประเสริฐ 3 ดวง เป็นสัญลักษณ์อันมีค่า และบูชาสูงสุดของพุทธศาสนิกชน 3 อย่าง คือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ซึ่งอาจจำแนกอธิบายได้ ดังนี้

พระรัตนตรัยในฐานะสัญลักษณ์ของศาสนาพุทธ

1. พระพุทธเจ้า[2]

องค์แห่งพระรัตนตรัยองค์ที่ 1 คือพระพุทธเจ้า ในที่นี้จะกล่าวถึงคุณลักษณะ 2 ประการ

1) พระสัมมาสัมพุทธเจ้าในฐานะบุคคล หรือมนุษย์ในประวัติศาสตร์ พระนามว่าสิทธัตถะ ทรงเป็นราชโอรสของพระมหากษัตริย์ พระนามว่าสุทโธทนะ และพระนางสิริมหามายา ตระกูลศากยะ แห่งกรุงกบิลพัสดุ์ ทรงประสูติ ณ สวนลุมพินีวัน ในวันเพ็ญเดือน 6 ที่ประเทศอินเดีย เมื่ออายุครบ 16 พรรษา ได้อภิเษกสมรสกับพระนางยโสธรา มีพระโอรส 1 องค์ พระนามว่าราหุล

เสด็จออกผนวชเมื่ออายุ 29 ชันษา บำเพ็ญเพียรอยู่ 6 ปี จึงตรัสรู้เป็นพระสัมมา-สัมพุทธเจ้า ในวันเพ็ญเดือน 6 ณ พุทธคยา ทรงสั่งสอนประชาชนอยู่ 45 พรรษา ปรินิพพานเมื่อพระชนม์ 80 พรรษา ในวันเพ็ญเดือน 6 ณ เมืองกุสินารา ประเทศอินเดียปัจจุบัน

2) พระพุทธเจ้าในฐานะมนุษย์ผู้มีตนอันพัฒนาสูงสุด และเป็นแม่แบบที่มนุษย์ทั้งปวงจะต้องยึดถือไว้เป็นตัวอย่าง เพราะทรงมีพัฒนาการสูงสุดในความเป็นมนุษย์ โดยทรงคุณสมบัติ 9 ประการ คือ

(1) เป็นพระอรหันต์

(2) ตรัสรู้เองโดยชอบ

(3) ถึงพร้อมด้วยวิชชาและจรณะ

---

[1] มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ เล่ม 25. พระรัตนตรัย, 2539 หน้า 1.

[2] มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระสุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปัณณาสก์ เล่ม 12. พุทธคุณ, 2539 หน้า 67.

www.webkal.org

(4) เสด็จไปดีแล้ว

(5) เป็นผู้รู้แจ้งโลก

(6) เป็นสารถีฝึกคนที่ฝึกได้ไม่มีใครยิ่งกว่า

(7) เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย

(8) เป็นผู้ตื่นและเบิกบานแล้ว

(9) เป็นผู้มีโชค

ซึ่งย่นย่อลงในหลัก 3 อย่าง คือ

1. พระปัญญาคุณ ทรงมีพระปัญญา คือความรู้สัพพัญญุตญาณ

2. พระกรุณาธิคุณ ทรงคุณความดี คือความกรุณา ในฐานะเป็นคุณธรรมที่นำให้ความดีอื่นๆ ทั้งหลาย และประโยชน์สุขเกิดขึ้นแก่คนอื่นๆ

3. พระวิสุทธิคุณ ทรงบริสุทธิ์ทั้งพระชาติ และความประพฤติทางกาย วาจา ใจ

2. พระธรรม[1]

พระธรรม คือคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นความจริงที่สามารถเข้าถึงได้ด้วย ถ้าเป็นผู้นำพระธรรมนั้นมาประกาศสั่งสอนผู้อื่น เผยแพร่ให้ผู้อื่นรู้ตามหรือตั้งศาสนาได้ เรียกว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าค้นพบเองแต่ไม่ได้เผยแพร่พระธรรมนั้นแก่คนอื่น เรียกพระปัจเจกพุทธเจ้า เพราะไม่สามารถจะตั้งศาสนาได้ ถ้าเป็นผู้รู้ธรรม ตามที่พระพุทธเจ้าสั่งสอนนั้น เรียกว่าอนุพุทธหรือสาวก

คุณของพระธรรมมี 6 อย่าง คือ

1. เป็นธรรมอันพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสดีแล้ว
2. เป็นธรรมอันผู้ปฏิบัติจะพึงเห็นชัดด้วยตนเอง
3. เป็นธรรมไม่ประกอบด้วยกาล (เหนือกาลเวลา)
4. เป็นธรรมอันควรเรียกให้มาดู (พิสูจน์ได้)
5. เป็นธรรมที่ควรน้อมเข้ามาในตน

[1] มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระสุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปัณณาสก์ เล่ม 12. ธรรมคุณ, 2539 หน้า 67.

www.webkal.org

6. เป็นธรรมอันวิญญูชนพึงรู้เฉพาะตน

พระธรรมทั้งปวงเป็นคุณชาติที่ทำให้ปุถุชนผู้ปฏิบัติตามกลายเป็นพระอริยบุคคล มี 4 ระดับ คือ พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี และพระอรหันต์ พระธรรมมีวิมุติเป็นแก่น และความพ้นทุกข์เป็นรส

พระคัมภีร์รองรับพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงประกาศแล้ว เรียกพระ-ไตรปิฎก แบ่งเป็น 3 ส่วน คือพระวินัยปิฎก ว่าด้วยระเบียบวินัย และศีล พระสุตตันตปิฎก ว่าด้วยหลักธรรมที่ทรงแสดงแก่บุคคลต่างๆ เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ เวลา และสถานที่ และอภิธรรมปิฎก ว่าด้วยองค์แห่งสภาวะธรรมล้วนๆ ไม่ปรารภบุคคล หรือสถานที่

พระธรรมทั้งปวงรวมลงเป็นธรรม 3 อย่าง คือปริยัติธรรม ได้แก่การศึกษาเล่าเรียนอันเป็นส่วนเบื้องต้น ปฏิบัติธรรม ได้แก่ความประพฤติตามธรรมที่ตนได้สดับมา และปฏิเวธธรรม คือผลของการปฏิบัติ ที่เรียกว่า อริยมรรค อริยผล มีโสดาปัตติมรรค เป็นต้น มีอรหัตตผลเป็นที่สุด

3. พระสงฆ์[1]

พระสงฆ์ คือผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติถูกต้อง ตรงกับพระธรรมวินัยที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง และบัญญัติไว้ เป็นสาวกของพระพุทธองค์ และเป็นพยานการตรัสรู้ธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระสงฆ์เป็นผู้ปฏิบัติตาม และได้สั่งสอนธรรมต่อมา จึงเป็นที่ควรเคารพนับถือ

พระสงฆ์ทรงคุณลักษณะ 9 ประการ คือ

1. เป็นผู้ปฏิบัติดี มุ่งปฏิบัติชอบด้วยพระวินัย พัฒนาตนเองไปตามลำดับ ไม่เป็นข้าศึกต่อผู้อื่น พยายามขัดเกลาจิตใจ และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของตนไปตามลำดับตามความสามารถของตน

2. เป็นผู้ปฏิบัติตรง คือพยายามทำตนให้ตรงต่อคำสอนเหล่านั้น เป็นผู้ตรงต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อภารกิจการงานพระศาสนา

3. เป็นผู้ปฏิบัติเป็นธรรม คือปฏิบัติมุ่งให้สงบกาย วาจา ใจ จนถึงหลุดพ้นจากความทุกข์

[1] มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระสุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปัณณาสก์ เล่ม 12. สังฆคุณ, 2539 หน้า 67.

www.webkal.org

4. เป็นผู้ปฏิบัติสมควร คือปฏิบัติตามสมควรแก่สมณเพศ สมควรแก่ฐานะ จนสามารถขจัดกิเลสได้โดยลำดับจนกระทั่งหมดสิ้นไป

5. เป็นผู้ควรแก่สักการะที่เขานำมาบูชา คือปฏิบัติตนดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติเป็นธรรม ปฏิบัติสมควร ดังกล่าวนั้น ย่อมเป็นที่เคารพสักการะของคนทั้งหลาย

6. เป็นผู้ควรแก่ของต้อนรับ คือเป็นผู้ที่เมื่อประชาชนต้อนรับแล้ว ย่อมเกิดความสุขสบายใจ คือประสบบุญ อันมีผลเป็นความสุขทั้งในปัจจุบันและกาลภายหน้าด้วย

7. เป็นผู้ควรแก่ทักษิณาทานคือเป็นผู้ปฏิบัติดีงามเหมาะสมเป็นผู้รับทักษิณาทาน เพราะช่วยให้ทานที่เขาบริจาคมีผล มีอานิสงส์มาก

8. เป็นผู้ควรแก่การทำอัญชลี คือเป็นผู้ปฏิบัติชอบ ควรแก่การประณมมือไหว้ท่านด้วยความเคารพ เป็นการแสดงความเคารพต่อท่านผู้มีคุณความดี

9. เป็นเนื้อนาบุญของชาวโลก ไม่มีเนื้อนาบุญอื่นยิ่งไปกว่า เพราะคุณความดีของท่านดังกล่าวมาแล้ว เป็นเหมือนกับนาที่ดี ชาวโลกที่ต้องการความดีอันเป็นสุข ย่อมคบหาสมาคมเพราะความเป็นกัลยาณมิตร เป็นบ่อเกิดแห่งความดีทั้งปวง เมื่อเข้าสมาคมย่อมได้รับสิ่งที่เป็นกุศล และความสุข

ดังนั้น พระสงฆ์จึงได้ชื่อว่าเป็นผู้ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า แล้วสอนให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม

5.4.2 หลักสัมมาทิฏฐิ[1]

สัมมาทิฏฐิ หมายถึง คำสอนที่ทำให้เกิดความเข้าใจถูกต้องตรงตามความเป็นจริงของโลกและชีวิต ว่าสิ่งใดเป็นความชั่วที่ต้องละเว้น สิ่งใดเป็นความดีที่ต้องทำ สิ่งใดเป็นการขจัดอาสวะกิเลสให้สิ้นไปอย่างเด็ดขาด และไม่ว่าจะถูกพิสูจน์โดยใคร จำนวนเท่าไร ผลลัพธ์ที่ออกมาก็จะถูกต้องตรงกันตลอดกาล

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงหลักสัมมาทิฏฐิที่มนุษย์ทุกคนต้องเข้าใจให้ถูกต้องมี 10 ประการคือ

1. ทานที่ให้แล้วมีผล (หมายถึงการให้ในระดับแบ่งปันกัน)
2. ยัญที่บูชาแล้วมีผล (หมายถึงการให้ในระดับสงเคราะห์กัน)
3. การเซ่นสรวงมีผล (หมายถึงการบูชาบุคคลที่ควรบูชามีผลดีจริง)

[1] มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระสุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย เล่ม 13. มหาจัตตารีสกสูตร, 2539 หน้า 342.

www.webkal.org

4. ผลคือวิบากของกรรมที่ทำดีและทำชั่วมี (หมายถึง บุคคลทำดีต้องได้ดีจริง ทำชั่วต้องได้ชั่วจริง)
5. โลกนี้มี (หมายถึง โลกนี้มีคุณเป็นอย่างยิ่ง เหมาะสำหรับใช้สร้างบุญบารมี)
6. โลกหน้ามี (หมายถึง โลกหน้ามีจริง ตายแล้วไม่สูญ ความเป็นไปของโลกหน้าเป็นผลมาจากโลกนี้)
7. มารดามี (หมายถึงมารดามีพระคุณต่อบุตรอย่างยิ่ง บุตรควรตั้งใจตอบแทนพระคุณท่านอย่างเต็มที่)
8. บิดามี (หมายถึง บิดามีพระคุณต่อบุตรอย่างยิ่ง บุตรควรตั้งใจตอบแทนพระคุณท่านอย่างเต็มที่)
9. สัตว์ที่เกิดแบบโอปปาติกะ (ผุดขึ้นเกิด) มี (หมายถึง สัตว์ที่ผุดขึ้นเกิดแล้วโตทันทีมีจริง อาทิเช่น ในภูมิทุคติ ได้แก่ สัตว์นรก เปรต อสุรกาย ในภูมิสุคติ ได้แก่ เทวดา พรหม อรูปพรหม)
10. สมณพราหมณ์ผู้ประพฤติดี ปฏิบัติชอบชนิดที่ทำให้แจ้งโลกนี้ โลกหน้าด้วยปัญญาอันยิ่งเองแล้วสอนให้ผู้อื่นรู้ตามมี (หมายถึงพระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้า พระอรหันต์ ผู้สามารถรู้แจ้งในโลกนี้ โลกหน้าด้วยวิริยะอุตสาหะอันยิ่งของท่านเองมีจริง)

ซึ่งถ้าหากใครมีความเข้าใจในเรื่องสัมมาทิฏฐิทั้ง 10 ประการนี้แล้ว ต้องถือว่าบุคคลนั้นมีวิถีชีวิตที่สมบูรณ์แบบที่สุด

5.4.3 ไตรลักษณ์[1]

ความหมายของไตรลักษณ์

ไตรลักษณ์ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าสามัญลักษณะ แปลว่า **ลักษณะ** 3 อย่าง อันหมายถึงกฎธรรมชาติที่มีอยู่ทั่วไปในสรรพสิ่ง กฎธรรมชาตินี้เป็นภาวะที่ทรงตัวอยู่เองโดยธรรมชาติ (ธรรมธาตุ) เป็นหลักหรือกฎเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัว (ธรรมฐิติ) เป็นสิ่งธรรมดา ไม่มีผู้สร้างบันดาล เกิดเอง เป็นเอง (ธรรมนิยาม) พระพุทธเจ้าตรัสถึงกฎธรรมชาตินี้ไว้ว่า ไม่ว่าพระพุทธเจ้าทั้งหลายจะอุบัติขึ้นในโลกหรือไม่ก็ตาม กฎธรรมชาตินี้ก็ยังคงมีอยู่และเป็นไปตลอดกาล พระพุทธเจ้าเป็นเพียงผู้รู้ที่แจ่มแจ้งซึ่งกฎธรรมชาตินั้น แล้วทรงนำมาประกาศเปิด

[1] มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระสุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สฬายตนวรรค เล่ม 18. ไตรลักษณ์, 2539 หน้า 1.

www.webkal.org

เผยให้บุคคลอื่นเข้าใจตามเท่านั้น

กฎนี้มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สามัญลักษณะ หมายความว่าเป็นลักษณะทั่วไปหรือมีเหมือนกันในสิ่งทั้งปวง มีอยู่ 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1) อนิจจตา : ความเป็นของไม่เที่ยง อันได้แก่ ไม่ถาวร ไม่คงที่ ไม่แน่นอน เมื่อมีการเกิดขึ้นแล้วก็เสื่อมไป แปรปรวนไป

2) ทุกขตา : ความเป็นทุกข์ อันได้แก่ ความเป็นของทนได้ยาก ทนอยู่ตลอดไปไม่ได้ ต้องแปรปรวนไป เพราะมีเหตุปัจจัยคือความเกิดขึ้น ความเสื่อมไป และความแปรปรวนไป

3) อนัตตตา : ความเป็นของไม่ใช่ตัวตน อันได้แก่ ไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชา ขัดแย้งกับความเป็นตัวตน ไม่มีใครเป็นเจ้าของ เป็นของว่างเปล่า เป็นเพียงสิ่งสมมติ ไม่ใช่ของตนแท้จริง

อนิจจตาเป็นปรากฏการณ์ที่ประจักษ์ภายนอก เช่น ผมหงอก ฟันหลุด ผิวหนังเหี่ยวย่น เป็นต้น ส่วนทุกขตาเป็น “เนื้อใน” ของสิ่งนั้น หรือเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั่นคือการที่ผมหงอก ฟันหลุด ผิวหนังเหี่ยวย่นดังที่ปรากฏให้เห็นนั้นเป็นเพราะเนื้อแท้ของสิ่งเหล่านี้ไม่มีความสมบูรณ์ในตัว มันมีความบกพร่องในตัวเอง มันจึงทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ ต้องมีอันเปลี่ยนแปลง

แต่อนัตตตานั้นมีความหมาย 2 นัย ดังต่อไปนี้

1) อนัตตตา แปลว่า **“ไม่ใช่ตน”** หมายความว่าไม่ใช่ตัวตนของคน สิ่งที่เป็นรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ซึ่งประกอบกันเข้าเป็นร่างที่เราเข้าใจว่าเป็น “คน” นี้ไม่ใช่ตัวของคน

2) อนัตตตา แปลว่า **“ไม่มีตัวตนที่แท้จริง” ไม่มีวิญญาณถาวร** หรือ “สิ่ง” ซึ่งอยู่เบื้องหลังการเปลี่ยนแปลงทั้งหลาย อนัตตตาในความหมายนี้ตรงกันข้ามกับอัตตาหรืออาตมันที่ลัทธิอื่นเชื่อถือและยืนยันว่ามีจริง

ลักษณะดังกล่าวมาแสดงว่า ทุกสิ่งทุกอย่างตกอยู่ในไตรลักษณ์ คือ สภาพไม่เที่ยงแท้ถาวร ตัวแปรปรวนเสื่อมสลายไปในที่สุด ทุกสิ่งเป็นของไม่จีรังยั่งยืน สรรพสิ่งในจักรวาลตกอยู่ภายใต้กฎแห่งไตรลักษณ์ ไม่ว่าโลก สังคมมนุษย์ และตัวเราเองก็ต้องเปลี่ยนสลายและเสื่อมไปในที่สุด

www.webkal.org

5.4.4 อริยสัจ 4[1]

อริยสัจ แปลว่า **ความจริงอันประเสริฐหรือความจริงของพระอริยบุคคล** เพราะผู้ใดรู้อริยสัจด้วยญาณ ผู้นั้นก็กลายเป็นผู้ประเสริฐหรือพระอริยบุคคลทันที อริยสัจจึงเป็นหัวใจของศาสนาพุทธ เป็นความจริงขั้นสูงสุดที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงค้นพบ หรือตรัสรู้ มี 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ทุกข์ หรือ **ทุกขอริยสัจ** แปลว่า ส**ภาพที่ทนได้ยากทั้งทางกายและทางใจ** พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงรู้แจ้งในความจริง อันได้แก่ ทุกข์ และทุกข์อันเป็นความจริงนี้หมายถึงสภาพที่ทนได้ยากทางกายเรียกว่า **ทุกข์กาย** และสภาพที่ทนได้ยากทางใจเรียกว่า **ทุกข์ใจ** ทุกข์ตามความหมายนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังต่อไปนี้

1) สภาวทุกข์ คือ **ทุกข์โดยสภาพ** อันได้แก่ ทุกข์ประจำสังขาร 3 อย่าง คือ ทุกข์คือความเกิด ทุกข์คือความแก่ และทุกข์คือความตาย

2) ปกิณกกทุกข์ คือ **ทุกข์เบ็ดเตล็ดหรือทุกข์จร** อันได้แก่ ทุกข์ที่เกิดมีขึ้นภายหลัง มี 8 อย่าง คือ ความเศร้าโศก ความคร่ำครวญ ความไม่สบาย ความไม่สบายใจ ความคับแค้นใจ ความพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รัก ความประสบกับสิ่งอันไม่เป็นที่รัก และความไม่สมปรารถนา

ผู้ศึกษาอาจสังเกต **สภาวทุกข์** และ**ปกิณกกทุกข์** ได้ว่า กระบวนการแห่งชีวิตต้องเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ทั้งทาง**กายภาพ** อันได้แก่ ความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตาย และทาง**จิตภาพ** อันได้แก่ ความเศร้าโศก ความคับแค้นใจ ความพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รัก ความไม่สมปรารถนา เป็นต้น ล้วนก่อให้เกิดความทุกข์ในรูปแบบต่างๆ กล่าวโดยสรุปว่าภาวะที่จิตหลงผิดไม่เข้าใจความจริงตามสภาวะธรรม จึงยึดติดร่างกายและความคิดต่างๆ นั่นคือความทุกข์

ศาสนาพุทธสอนให้มองโลกตามความเป็นจริงว่า โลกที่เราเห็นอยู่นี้เป็นความจริงอย่างนี้ ชีวิตมนุษย์มีความเป็นจริงอย่างนี้ หากเราไม่ยอมรับความจริงที่ปรากฏอยู่เราจะแก้ปัญหาไม่ถูกจุด และแก้ไม่ได้ตลอดกาล

ศาสนาพุทธสอนว่า ความทุกข์เป็นสิ่งที่พึงจะเรียนรู้และทำความเข้าใจเพื่อหาทางแก้ พระพุทธเจ้าได้ทรงชี้แจงให้เห็นว่า มนุษย์กำลังป่วย ถ้ามนุษย์เข้าใจผิดคิดว่าตนไม่ป่วย อาการอาจจะหนักขึ้นเรื่อยๆ เพราะความประมาทจนถึงแก่ชีวิต ถ้ามนุษย์เข้าใจผิดคิดว่าอาการป่วย

[1] มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระสุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย มหาวารวรรค เล่ม 19. อริยสัจ 4, 2539 หน้า 528.

www.webkal.org

ของตนหนักจนไม่มีทางแก้ มนุษย์ก็หมดหวัง

2. สมุทัย หรือ **ทุกขสมุทัย** แปลว่า **สาเหตุที่ทำให้เกิดความทุกข์** พระพุทธเจ้าทรงรู้แจ้งในสาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ อันได้แก่ ตัณหา 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1) กามตัณหา คือความทะยานอยากและความเพลิดเพลิน ยินดีในกามหรือสิ่งที่น่าใคร่น่าพอใจ

คำว่า "กาม" ตามความหมายทางพระพุทธศาสนา มี 2 อย่าง ดังต่อไปนี้

1. กิเลสกาม ได้แก่กิเลสที่ทำให้เกิดความใคร่ความพอใจ
2. วัตถุกาม ได้แก่วัตถุหรืออารมณ์ที่ชวนให้รู้สึกใคร่พอใจ และติดใจอย่างหนึ่ง วัตถุกามคือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ (สิ่งที่สัมผัสได้ด้วยกายหรือผิวหนัง)

2) ภวตัณหา คือความอยากเป็นสภาพที่ตนปรารถนาจะเป็น เช่น อยากเป็นดารา อยากเป็นผู้แทนราษฎร อยากเป็นนายกรัฐมนตรี เป็นต้น

3) วิภวตัณหา คือ ความไม่อยากเป็นสภาพที่ตนไม่ปรารถนาจะเป็น เช่น ไม่อยากเรียนซ้ำชั้น ไม่อยากเป็นคนแก่ ไม่อยากเจ็บป่วย ไม่อยากมีผมหงอก เป็นต้น

3. นิโรธ หรือ **ทุกขนิโรธ** แปลว่า ความดับสนิทแห่งทุกข์ พระพุทธเจ้าทรงสอนว่าการดับทุกข์ต้องดับที่เหตุซึ่งทำให้ทุกข์เกิด เมื่อเหตุดับไปแล้ว ผลซึ่งเกิดจากเหตุย่อมดับไปด้วย และความดับสนิทแห่งทุกข์ในที่นี้หมายถึงการดับตัณหาทั้ง 3 นั้นเอง

การที่จะดับตัณหาโดยตรงนั้นกระทำได้ยาก เพราะตัณหามีพลังแรง ตัณหาเป็นพฤติกรรมของจิตที่เกิดมาคู่กับจิตจนทำให้คนส่วนใหญ่เข้าใจว่า ความอยากเป็นธรรมชาติของจิตซึ่งจะแยกกันไม่ออก นอกจากนั้น คนยังมีความอาลัยความรักในตัณหาโดยเข้าใจว่าตัณหาเป็นของตนเองหรือเป็นของตนเองเลยทีเดียว จึงไม่อยากกำจัดตัณหา เปรียบเสมือนไฟที่กำลังลุกโพลงเต็มที่ จะให้ดับลงในทันทีทันใดนั้นย่อมเป็นการยาก ฉะนั้น การดับตัณหาจึงค่อย ๆ กระทำไปตามลำดับขั้น ขั้นตอนแห่งการดับตัณหาเรียกว่า มรรคมีองค์ 8

4 มรรค หรือ **ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา** แปลว่า **ทางหรือมรรควิธีที่จะนำไปสู่ความดับทุกข์ หรือดับตัณหา** นั้นเอง อันได้แก่ อริยมรรคมีองค์ 8

www.webkal.org

5.4.5 มรรคมีองค์ 8[1]

1. **สัมมาทิฐิ : ความเห็นชอบ** มีลักษณะเด่นๆ ดังนี้
   1) ความเข้าใจชัดว่าอะไรคือทุกข์ อะไรคือสาเหตุแห่งทุกข์ อะไรคือความดับทุกข์ และอะไรคือมรรควิธีหรือมรรคปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความดับทุกข์
   2) ความเข้าใจว่าอะไรคือกุศลกรรม อะไรคืออกุศลกรรม
   3) ความเข้าใจหลักปฏิจจสมุปบาท คือกระบวนการเกิดขึ้นและดับแห่งทุกข์ โดยปัจจัยอาศัยกัน
2. **สัมมาสังกัปปะ : ความดำริชอบ** มีลักษณะเด่นๆ 3 ประการ ต่อไปนี้
   1) ความคิดที่ปลอดโปร่งไม่หมกมุ่นพัวพันอยู่ในสิ่งที่สนองความอยาก อันได้แก่ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส ที่เรียกว่า “กามคุณ” รวมถึงความคิดเสียสละปราศจากการครุ่นคิดหาผลประโยชน์ใส่ตัว (เนกขัมมวิตก)
   2) ความคิดที่ไม่พยาบาทมุ่งร้ายใคร เต็มไปด้วยความเมตตากรุณา (อพยาปาทวิตก)
   3) ความคิดไม่เบียดเบียนใคร ไม่คิดทำร้าย หรือทำลายใคร (อวิหิงสาวิตก)
3. **สัมมาวาจา : การเจรจาชอบ** มีลักษณะดังนี้
   1) งดเว้นจากการพูดเท็จ (มุสาวาท)
   2) งดเว้นจากการพูดส่อเสียด ยุยงให้เกิดความแตกแยก (ปิสุณวาจา)
   3) งดเว้นจากการพูดหยาบคาย (ผรุสวาท)
   4) งดเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ คือพูดสิ่งไร้สาระ (สัมผัปปลาปะ)
4. **สัมมากัมมันตะ : การทำงานชอบ** มีลักษณะดังนี้
   1) งดเว้นจากการทำลายชีวิตคนอื่นและสัตว์อื่น (ปาณาติบาต)
   2) งดเว้นจากการขโมยของของคนอื่น (อทินนาทาน)
   3) งดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม (กาเมสุมิจฉาจาร)

---

[1] มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค เล่ม 10. มรรคมีองค์8, 2539 หน้า 348.

www.webkal.org

5. สัมมาอาชีวะ : การเลี้ยงชีพชอบ หมายถึงการทำมาหากินด้วยอาชีพที่สุจริต เว้นมิจฉาอาชีวะ อันได้แก่ การเลี้ยงชีพไม่ชอบ คือการโกงหรือหลอกลวง เว้นการประจบสอพลอ การบีบบังคับขู่เข็ญ และการต่อลาภด้วยลาภ รวมถึงอาชีพอีก 5 ประเภท ดังนี้

1) การค้ามนุษย์
2) การค้าอาวุธ
3) การค้าเนื้อ
4) การค้าสุราและยาเสพย์ติด
5) การค้ายาพิษ

6. สัมมาวายามะ : ความเพียรชอบ หมายถึงเพียรพยายามทางจิตอย่างยิ่งใหญ่ 4 ประการ (สัมมัปปธาน) ดังนี้

1) เพียรระวังมิให้ความชั่วเกิดขึ้น (สังวรปธาน)
2) เพียรละความชั่วที่เกิดขึ้นแล้ว (ปหานปธาน)
3) เพียรสร้างความดีที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น (ภาวนาปธาน)
4) เพียรรักษาความดีที่เกิดขึ้นแล้วไม่ให้เสื่อม (อนุรักขนาปธาน)

7. สัมมาสติ : การตั้งสติชอบ หมายถึง สติปัฏฐาน อันได้แก่การตั้งสติพิจารณาสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง 4 ประการ ดังนี้

1) พิจารณากาย มีหลายวิธี เช่น กำหนดลมหายใจเข้าและออก เป็นต้น (กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน)
2) พิจารณาเวทนา คือความรู้สึกสุข ทุกข์ ไม่สุข ไม่ทุกข์ (เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน)
3) พิจารณาจิต คือให้รู้เท่าทันความนึกคิด เช่น จิตมีราคะหรือไม่มีราคะ มีโทสะหรือไม่มีโทสะ เป็นต้น (จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน)
4) พิจารณาธรรมให้เกิดปัญญา รู้เท่าทันสภาวะความเป็นจริง เช่น พิจารณาขันธ์ 5 เป็นต้น (ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน)

8 สัมมาสมาธิ : การตั้งจิตมั่นชอบ หมายถึงการที่จิตแน่วแน่อยู่ในอารมณ์ใดอารมณ์หนึ่ง ไม่ฟุ้งซ่าน เรียกว่า “เอกัคคตา”

สมาธิแบ่งออกเป็น 3 ระดับ จากต่ำไปหาสูง ดังนี้

www.webkal.org

1. สมาธิชั่วขณะซึ่งเกิดแก่สามัญบุคคลทั่วไปในเวลาปฏิบัติภารกิจประจำวัน เรียกว่า "ขณิกสมาธิ"
2. สมาธิที่จวนจะแน่วแน่สมาธิที่ตั้งจิตมั่นกว่าระดับแรก เรียกว่า "อุปจารสมาธิ"
3. สมาธิที่แนบสนิท เป็นสมาธิระดับฌานขั้นต่าง ๆ อันเป็นระดับสูงสุด เรียกว่า "อัปปนาสมาธิ"

สัมมาสมาธิ หมายถึงสมาธิระดับฌาน (หมายถึงข้อที่ 3) ซึ่งมีอยู่ 4 ขั้น ดังต่อไปนี้

1. ปฐมฌาน มีองค์ประกอบ 5 คือ วิตก ความตรึกแต่ลมหายใจเข้าและออก วิจาร ความตรองหรือพิจารณาลมหายใจเข้าและออก ปีติ ความอิ่มเอิบใจ สุข เสวยสุขทางกาย และใจอันเกิดจากวิเวก เอกัคคตา ความมีสติเพ่งอยู่อย่างแน่วแน่
2. ทุติยฌาณ มีองค์ประกอบ 3 คือ ปีติ สุข เอกัคคตา
3. ตติยฌาน มีองค์ประกอบ 2 คือ สุข เอกัคคตา
4. จตุตถฌาน มีองค์ประกอบ 2 คือ เอกัคคตา อุเบกขา

5.4.6 นิพพาน

ด้วยเหตุที่ชีวิตของมนุษย์เต็มไปด้วยความทุกข์นานัปการ ทั้งทุกข์กาย และทุกข์ใจ ซึ่งผู้เกิดมามีชีวิตอยู่ในโลกไม่สามารถจะหลีกหนีให้พ้นได้ ศาสนาพุทธจึงสอนให้มนุษย์มุ่งปฏิบัติเพื่อเข้าถึงความหลุดพ้นจากทุกข์โดยสิ้นเชิงและตลอดไป ภาวะสูงสุดที่เมื่อเข้าถึงแล้วความทุกข์ย่อมดับสิ้นไปตลอดกาลนี้ได้แก่ภาวะที่เรียกว่า "นิพพาน"

1. ความหมายของนิพพาน

คำว่า **นิพพาน** โดยความหมายของศัพท์ แปลว่า **ความดับ** โดยใจความหมายถึง **ความดับกิเลสและกองทุกข์** อีกนัยหนึ่งหมายถึง ***ภาวะที่ออกจากตัณหา*** หรือ***ภาวะก้าวออกจากกิเลสเครื่องร้อยรัด*** เป็นภาวะที่เมื่อเข้าถึงแล้วทำให้กิเลสและทุกข์ทั้งปวงดับไปโดยสิ้นเชิงเป็นสมุจเฉทปหาน คือ เมื่อกิเลสและทุกข์ทั้งปวงดับสิ้นไปแล้วก็จะไม่กลับเกิดมีขึ้นมาอีก ผู้ที่เข้าถึงนิพพานดังกล่าวนี้ ศาสนาพุทธเรียกว่า พระอรหันต์

ในทางปฏิบัติ ผู้ที่เป็นพระอรหันต์ก็คือ ผู้ที่ได้ปฏิบัติตามหลักศีล สมาธิ และปัญญา หรือหลักอริยมรรคมีองค์ 8 จนได้บรรลุมรรคผลขั้นสูงสุดตามคำสอนของศาสนาพุทธ อันได้แก่อรหัตตมรรคและอรหัตตผล กิเลสที่เรียกว่าสังโยชน์ที่ยังเหลืออยู่จากการทำลายของ

www.webkal.org

มรรคเบื้องต่ำ 3 ระดับ คือ โสดาปัตติมรรค สกทาคามิมรรค และอนาคามิมรรค จะถูกอรหัตตมรรคทำลายให้หมดสิ้นไปโดยสิ้นเชิง ผลที่เกิดต่อเนื่องจากการทำลายกิเลสของอรหัตตมรรค เรียกว่า อรหัตตผล ผู้ที่เข้าถึงหรือบรรลุอรหัตตมรรค อรหัตตผลที่เรียกว่าพระอรหันต์นี้ เป็นผู้เข้าถึงนิพพานตามคำสอนของศาสนาพุทธ

2. นิพพาน 2 ประเภท

การเข้าถึงภาวะสูงสุดตามคำสอนของศาสนาพุทธคือ การบรรลุนิพพาน พระอรหันต์จึงจัดว่าเป็นผู้ที่ได้เข้าถึงภาวะสูงสุดดังกล่าวนี้ แต่มีสิ่งที่ควรทำความเข้าใจเป็นพิเศษเกี่ยวกับพระอรหันต์ก็คือ บุคคลที่บรรลุมรรคผลขั้นสูงสุดที่เรียกว่าพระอรหันต์นี้ ถ้าบรรลุมรรคผลแล้วยังมีชีวิตอยู่ก็เรียกว่าได้บรรลุ“สอุปาทิเสสนิพพาน”พระอรหันต์จัดเป็นผู้ที่ดับทุกข์ทางใจได้สิ้นเชิงเพราะกิเลสอันเป็นสาเหตุให้เกิดความทุกข์ทางใจของท่านได้ถูกอรหัตตมรรคทำลายได้เด็ดขาดสิ้นเชิงแล้ว ส่วนความทุกข์ทางกาย เช่น ความเจ็บปวดหรือความเจ็บป่วยทางกายของท่านยังคงมีอยู่ต่อไปตราบเท่าที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ เพราะสังขารร่างกายของท่าน ซึ่งเป็นวิบากแห่งกิเลสและกรรมในอดีตของท่านยังมีอยู่ยังไม่ได้แตกดับไป ท่านจึงยังคงมีความทุกข์ทางกายเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปข้อแตกต่างระหว่างพระอรหันต์กับปุถุชนและพระอริยบุคคลชั้นต่ำทั่วไปก็คือบุคคลที่ยังมีกิเลสเมื่อเกิดความทุกข์ทางกายก็จะส่งผลให้ท่านเกิดความทุกข์ทางใจด้วย ส่วนพระอรหันต์นั้น ความทุกข์ทางกายจะไม่ส่งผลให้ท่านเกิดความทุกข์ทางใจด้วย เพราะกิเลสอันเป็นสาเหตุให้เกิดความทุกข์ทางใจท่านละได้เด็ดขาดสิ้นเชิงดังกล่าวแล้ว เมื่อใดพระอรหันต์สิ้นชีวิตหรือตาย เมื่อนั้นเรียกว่าท่านได้บรรลุ “อนุปาทิเสสนิพพาน” ที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ปรินิพพาน” เมื่อพระอรหันต์เข้าสู่อนุปาทิเสสนิพพาน หรือปรินิพพาน ก็กล่าวได้ว่าท่านดับได้อย่างสิ้นเชิง ทั้งทุกข์กายและทุกข์ใจ เพราะหลังจากตายแล้วพระอรหันต์ก็หมดชาติ คือความเกิดท่านจะไม่กลับมาเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏอีกต่อไป

เกี่ยวกับ “สอุปาทิเสสนิพพาน และอนุปาทิเสสนิพพาน” มีพระพุทธภาษิต กล่าวไว้ในขุททกนิกาย อิติวุตตกะ[1] ว่า

> ภิกษุทั้งหลาย นิพพานธาตุ 2 ประการนี้ 2 ประการเป็นไฉน คือ สอุปาทิเสสนิพพานธาตุ 1 อนุปาทิเสสนิพพานธาตุ 1 ภิกษุทั้งหลายก็สอุปาทิเสสนิพพานธาตุเป็นไฉน ภิกษุในธรรมวินัยนี้เป็นพระอรหันตขีณาสพอยู่จบพรหมจรรย์ทำกิจที่ควรทำเสร็จแล้ว ปลงภาระลงได้แล้ว มีประโยชน์ของตนอันบรรลุแล้ว มีสังโยชน์ในภพหมดสิ้นแล้ว หลุดพ้นแล้ว

[1] มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อิติวุตตกะ เล่ม 25, 2539 หน้า 222.

www.webkal.org

เพราะรู้โดยชอบ ภิกษุนั้นยังได้รับอารมณ์ทั้งที่น่าพึงใจและไม่น่าพึงใจ ยังเสวยสุขและทุกข์อยู่เพราะความที่อินทรีย์ 5 เหล่าใดยังไม่เสื่อมสลาย อินทรีย์ 5 เหล่านั้นของเธอยังตั้งอยู่นั่นเทียว ภิกษุทั้งหลาย ความสิ้นไปแห่งราคะ ความสิ้นไปแห่งโทสะ ความสิ้นไปแห่งโมหะของภิกษุนั้น นี้เราเรียกว่าสอุปาทิเสสนิพพาน ภิกษุทั้งหลายก็อนุปาทิเสสนิพพานธาตุเป็นไฉน ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นพระอรหันตขีณาสพอยู่จบพรหมจรรย์ ทำกิจที่ควรทำเสร็จแล้ว ปลงภาระลงได้แล้ว มีประโยชน์ของตนอันบรรลุแล้ว มีสังโยชน์ในภพหมดสิ้นแล้วหลุดพ้นแล้วเพราะรู้โดยชอบ เวทนาทั้งปวงในอัตภาพนี้ของภิกษุนั้นเป็นสภาพอันกิเลสทั้งหลายมีตัณหา เป็นต้น ให้เพลิดเพลินมิได้แล้ว จัก (ดับ) เย็น ภิกษุทั้งหลาย นี้เราเรียกว่าอนุปาทิเสสนิพพานธาตุ ดูกรภิกษุทั้งหลาย นิพพาน 2 ประการนี้แล

ข้อความพระพุทธพจน์ดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างสอุปาทิเสสนิพพานกับอนุปาทิเสสนิพพานเมื่อบุคคลดับกิเลสคือราคะโทสะ และโมหะได้ก็ชื่อว่าได้เข้าถึงสอุปาทิเสสนิพพาน พระพุทธศาสนาเรียกบุคคลผู้เข้าถึงนิพพานชนิดนี้ว่าพระอรหันต์ เมื่อยังมีชีวิตอยู่ต่อไปก็ย่อมได้รับอารมณ์ทั้งที่น่าพอใจและไม่น่าพอใจ ยังเสวยทั้งสุขเวทนาและทุกขเวทนา เพราะอินทรีย์ 5 คือ ตา หู จมูก ลิ้น และกายของท่านยังทำงานได้อย่างปกติเช่นเดียวกับของบุคคลทั่วไป แต่เนื่องจากท่านละกิเลสได้เด็ดขาดสิ้นเชิงแล้วเมื่อกระทบอารมณ์และเวทนาอย่างใด อารมณ์และเวทนาอย่างนั้นย่อมไม่สามารถทำให้จิตของท่านหวั่นไหวไปตามคือไม่เกิดความยินดียินร้ายเพราะอารมณ์และเวทนานั้นๆ เมื่อชีวิตของพระอรหันต์สิ้นสุดลงก็ได้ชื่อว่าเข้าถึงอนุปาทิเสสนิพพาน เวทนาทั้งปวงย่อมดับสิ้นพร้อมกับการสิ้นสุดของชีวิต

3. ความมีอยู่จริงของภาวะที่เรียกว่า นิพพาน

ตามคำสอนของพระพุทธศาสนา ภาวะสูงสุดที่เรียกว่านิพพานที่ผู้ปรารถนาความหลุดพ้นจากทุกข์โดยสิ้นเชิงพึงมุ่งเข้าถึงนั้น เป็นภาวะที่มีอยู่จริง และผู้ดับกิเลสได้หมดแล้วเข้าถึงได้จริง หลักฐานเรื่องนี้มีพระพุทธพจน์ที่ปรากฏอยู่ในขุททกนิกาย อุทาน และอิติวุตตกะ ตรัสยืนยันไว้ว่า

อตฺถิ ภิกฺขเว ตทายตนํ ยตฺถ เนว ปฐวี น อาโป น เตโช น วาโย น อากาสานญฺจายตนํ น วิญฺญาณญฺจายตนํ น อากิญฺจญฺญายตนํ น เนวสญฺนาสญฺญายตนํ นายํ โลโก น ปรโลโก น อุโภ จนฺทิมสุริยา ตมหํ ภิกฺขเว เนว อาคตึ วทามิ น คตึ น ฐิตึ น จุติ น อุปปตฺติ อปฺปติฏฺฐํ อปฺปวตฺตํ อนารมฺมณเมว ตํ เสวนฺโต ทุกฺขสฺสาติ[1]

[1] มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อุทาน เล่ม 25, 2539 หน้า 158.

www.webkal.org

ภิกษุทั้งหลาย อายตนะนั้นมีอยู่ ดิน น้ำ ไฟ ลม อากาสานัญจายตนะ วิญญาณัญจา-ยตนะ อากิญจัญญายตนะ เนวสัญญานาสัญญายตนะ โลกนี้โลกหน้า ดวงจันทร์และดวงอาทิตย์ทั้งสองย่อมไม่มีในอายตนะนั้น ภิกษุทั้งหลายเราไม่กล่าวซึ่งอายตนะนั้นว่าเป็นการมา เป็นการไป เป็นการตั้งอยู่ เป็นการจุติ เป็นการอุบัติ อายตนะนั้นหาที่ตั้งอาศัยมิได้ มิได้เป็นไปหาอารมณ์มิได้ นี้แลเป็นที่สุดแห่งทุกข์

อตฺถิ ภิกฺขเว อชาตํ อภูตํ อกตํ อสงฺขตํ โน เจตํ ภิกฺขเว อภวิสฺส อชาตํ อภูตํ อกตํ อสงฺขตํ นิยิธ ชาตสฺส ภูตสฺส กตสฺส สงฺขตสฺส นิสฺสรณํ ปญฺญาเยถฯ ยสฺมา จ โข ภิกฺขเว อตฺถิ อชาตํ อภูตํ อกตํ อสงฺขตํ ตสฺมา ชาตสฺส ภูตสฺส กตสฺส สงฺขตสฺส นิสฺสรณํ ปญฺญาเยถาติ[1]

ภิกษุทั้งหลาย ภาวะอันไม่เกิดแล้ว ไม่เป็นแล้ว อันปัจจัยไม่ทำแล้ว ไม่ปรุงแต่งแล้วมีอยู่ ภิกษุทั้งหลาย ถ้าว่าภาวะอันไม่เกิดแล้ว ไม่เป็นแล้ว อันปัจจัยไม่ทำแล้ว ไม่ปรุงแต่งแล้ว จักไม่มีแล้วไซร้ การสลัดออกซึ่งภาวะที่เกิดแล้ว เป็นแล้ว อันปัจจัยทำแล้ว ปรุงแต่งแล้ว จะไม่พึงปรากฏในโลกนี้เลย ภิกษุทั้งหลาย ก็เพราะเหตุที่ภาวะอันไม่เกิดแล้ว ไม่เป็นแล้ว อันปัจจัยไม่ทำแล้ว ไม่ปรุงแต่งแล้ว มีอยู่ ฉะนั้น การสลัดออกซึ่งภาวะที่เกิดแล้ว เป็นแล้ว ปรุงแต่งแล้ว จึงปรากฏ

ยตฺถ อาโปท จ ปฐวี เตโช วาโย น คาธติ
น ตตฺถ สุกฺกา โชตนฺติ อาทิจฺโจ นปฺปกาสติ
น ตตฺถ จนฺทิมา ภาติ ตโม ตตฺถ น วิชฺชติ
ยทา จ อตฺตนาเวทิ มุนิ โมเนน พฺราหฺมโณ
อถ รูปา อรูปา จ สุขทุกขา ปมุจฺจตีติ.[2]

ดิน น้ำ ไฟ และลม ย่อมไม่หยั่งลงในนิพพานธาตุใด ในนิพพานธาตุนั้น ดาวทั้งหลายย่อมไม่สว่าง ดวงอาทิตย์ย่อมไม่ปรากฏ ดวงจันทร์ย่อมไม่สว่าง ความมืดย่อมไม่มี ก็เมื่อใดพราหมณ์ชื่อว่ามุนีเพราะรู้แจ้ง (สัจจะ 4) แล้วด้วยตนเอง เมื่อนั้น เขาย่อมหลุดพ้นจากรูปและอรูป จากสุขและทุกข์

---

[1] มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อิติวุตตกะ เล่ม 25, 2539 หน้า 126, 221.

[2] มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อุทาน เล่ม 25, 2539 หน้า 50.

www.webkal.org

พระพุทธพจน์ทั้งหมดที่ได้ยกมากล่าวไว้นี้ แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ภาวะที่เรียกว่านิพพานนั้นมีอยู่จริง แต่เป็นภาวะที่ไม่มีอะไรอย่างที่โลกมี กล่าวอีกนัยหนึ่งอะไรก็ตามที่มีอยู่หรือปรากฏอยู่ในโลก สิ่งเหล่านั้นไม่มีอยู่เลยในภาวะที่เรียกว่านิพพานไม่มีทั้งดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ ไม่ใช่ทั้งโลกนี้และโลกหน้า ตามปกติเวลาเราคิดถึงสิ่งที่มีอยู่สิ่งใดสิ่งหนึ่ง เราจะคิดถึงสิ่งนั้นในลักษณะที่มันเคลื่อนไหวไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง หรือเคลื่อนไหวมาจากทิศทางใดทิศทางหนึ่ง แต่ภาวะที่เรียกว่านิพพานนั้นไม่ใช่ทั้งการมา ไม่ใช่ทั้งการไป และไม่ใช่ทั้งการหยุดนิ่งอยู่กับที่ ไม่ใช่ทั้งการแตกดับ (จุติ) ไม่ใช่ทั้งการเกิด (อุบัติ) เป็นภาวะที่หาที่ตั้งไม่ได้ จึงมิอาจกล่าวได้ว่ามันมีอยู่ ณ ที่ใด ทั้งเป็นภาวะที่ปราศจากอารมณ์ด้วยประการทั้งปวง ภาวะดังกล่าวนี้เองที่พระพุทธองค์ตรัสว่า เป็นที่สุดแห่งทุกข์

ข้อความในลำดับต่อมาแสดงให้เห็นว่า ภาวะที่เรียกนิพพานนั้น เป็นภาวะที่ไม่มีการเกิดขึ้น และไม่มีการเป็นไป ปราศจากการปรุงแต่งของเหตุปัจจัย (อสังขตะ) พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงยืนยันว่าภาวะเช่นที่กล่าวนี้มีอยู่จริง เพราะถ้าภาวะนี้ไม่มีอยู่แล้ว การที่จะปฏิบัติตนให้หลุดพ้น (สลัดออก) ไปจากสภาวะที่มีการเกิดขึ้น มีการกระทำและปรุงแต่งของเหตุปัจจัย (สังขตะ) ก็จะเป็นไปไม่ได้เลย แต่เพราะภาวะที่พ้นจากการปรุงแต่งของเหตุปัจจัยมีอยู่ การปฏิบัติตนจนเข้าถึงความหลุดพ้นจากสังสารวัฏอันเป็นสภาวะที่เป็นไปตามการปรุงแต่งของเหตุปัจจัยจึงเป็นสิ่งเป็นไปได้

5.5 หลักความเชื่อ และจุดมุ่งหมายสูงสุด

ศาสนาพุทธเชื่อว่า ตราบใดที่มนุษย์ยังไม่หมดกิเลส วิญญาณก็จะเวียนว่ายตายเกิดร่ำไป คนอาจเกิดเป็นสัตว์ สัตว์อาจเกิดเป็นคนก็ได้ ทั้งนี้ก็เป็นไปตามอำนาจกรรมที่ได้กระทำไว้ นอกจากนี้ก็อาจไปเกิดในทุคติภูมิ มีนรก เปรต อสุรกาย และสัตว์เดรัจฉาน หรือไปเกิดในสุคติภูมิมีมนุษย์ เทวดา พรหม ก็ได้ การที่ไปเกิดในภูมิต่างๆ ก็เพราะมนุษย์ตลอดทั้งสัตว์ทั้งหลายมีกิเลส เมื่อมีกิเลสจึงเป็นเหตุให้ทำกรรม เมื่อทำกรรมจึงได้รับวิบากกรรมหรือผลของกรรม แล้วก็เกิดกิเลสอีก วนเวียนอยู่อย่างนี้ ดุจเดินรอบวงเวียนไม่ไปถึงไหนแต่ก็เดินไปไม่มีที่สิ้นสุด จนกว่าสิ้นกิเลส จึงจะเข้าสู่นิพพานไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดอีกต่อไป นิพพานจึงเป็นจุดหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา เมื่อใครเข้าถึงแล้วก็ไม่ต้องเกิดแก่เจ็บตาย หยุดการเวียนว่ายในวัฏสงสาร ไม่มีทุกข์กายทุกข์ใจอีกต่อไป นิพพานเป็นโลกุตรภูมิอยู่เหนือสมมุติ อยู่เหนือกระแสโลก ไม่อาจพรรณนาได้ แต่ก็เป็นสภาวะที่มีอยู่ ไม่ได้สูญสิ้น

www.webkal.org

5.6 พิธีกรรมที่สำคัญ

พิธีกรรมในพุทธศาสนา เป็นองค์ประกอบหนึ่งของศาสนา เป็นกิจกรรมเชื่อมโยงระหว่างผู้ปฏิบัติกับความจริงหรือธรรมในศาสนา พิธีกรรมนอกจากจะเป็นเรื่องความผูกพันระหว่างศาสนิกชนกับศาสนธรรมแล้ว ยังเป็นการแสดงออกซึ่งความหมายในศาสนาด้วย

พิธีกรรมที่สำคัญในศาสนาพุทธ แบ่งออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

5.6.1 เป็นพิธีกรรมเกี่ยวกับวินัยสงฆ์โดยเฉพาะ และดำเนินการทำพิธีโดยเฉพาะพระสงฆ์เท่านั้น ฆราวาสไม่ได้ร่วมด้วย พิธีนี้เรียกว่า “สังฆกรรม” ฆราวาสจะมีส่วนร่วมในส่วนอื่นที่ไม่ใช่สังฆกรรม เช่น พิธีบรรพชาอุปสมบท พิธีเข้าพรรษา พิธีออกพรรษา พิธีสวดปาฏิโมกข์

5.6.2 พิธีทำบุญในงานมงคล พระสงฆ์และฆราวาสดำเนินการร่วมกัน เพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต มีการตั้งบาตรน้ำมนต์ด้วย เช่น พิธีทำบุญงานมงคลสมรส พิธีทำบุญขึ้นบ้านใหม่ พิธีทำบุญวันเกิด พิธีทำบุญถวายสังฆทาน พิธีทำบุญทอดกฐินผ้าป่า พิธีทำบุญตักบาตรวันขึ้นปีใหม่

5.6.3 พิธีทำบุญงานอวมงคล พระสงฆ์และฆราวาสดำเนินการร่วมกัน เพื่ออุทิศส่วนกุศลแก่ญาติที่ล่วงลับไปแล้ว และเพื่อขจัดเสนียดจัญไร เช่น

1) การทำบุญเกี่ยวกับศพ เช่น การสวดอภิธรรม การฌาปนกิจศพ การบรรจุศพ การทำบุญ 7 วัน 50 วัน และ 100 วัน เป็นต้น

2) การทำบุญขจัดเสนียดจัญไร เมื่อเกิดเหตุที่คนโบราณถือว่า ไม่เป็นมงคลในครอบครัว เช่น แร้งจับบ้าน หรือรุ้งกินน้ำในบ้าน เป็นต้น

5.6.4. พิธีบูชาในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เป็นพิธีที่ชาวพุทธต้องปฏิบัติร่วมกัน เช่น พิธีบูชาในวันมาฆบูชา พิธีบูชาในวันวิสาขบูชา พิธีบูชาในวันอาสาฬหบูชา

พิธีกรรมข้อ 1 2 และ 3 เป็นพิธีกรรมที่ชาวพุทธในประเทศไทยปฏิบัติกัน ส่วนชาวพุทธในประเทศอื่นอาจจะปฏิบัติแตกต่างกันไป เพราะพิธีกรรมนี้เกี่ยวข้องกับประเพณีท้องถิ่นซึ่งยากที่จะแยกออกจากกัน

www.webkal.org

ส่วนพิธีกรรมในข้อ 4 เป็นพิธีกรรมที่พุทธบริษัท คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ทั่วโลกต้องปฏิบัติร่วมกัน ปฏิบัติเหมือนกันในวันและเวลาเดียวกัน ถือว่าพิธีนี้เป็นสากลสำหรับชาวพุทธ ซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดของแต่ละพิธีต่อไปดังนี้

1. พิธีบูชาในวันมาฆบูชา พิธีนี้จะปฏิบัติกันในวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 กิจกรรมที่ปฏิบัติ มีดังนี้

1) ประดับธงธรรมจักรที่วัด สถานที่ราชการ และอาคารบ้านเรือน

2) ทำบุญตักบาตรที่วัด

3) ฟังเทศน์

4) เวียนเทียนรอบปูชนียสถาน 3 รอบ การเวียนเทียนนี้ปฏิบัติกันได้ทั้งวันตั้งแต่เช้าถึงเย็น ผู้ที่มาเวียนเทียนจะมาเป็นกลุ่ม เช่น ส่วนราชการ ทหาร ตำรวจ นักเรียน และประชาชน แต่ส่วนมากจะปฏิบัติกันเวลาเย็น

การเวียนเทียนทุกคนจะถือเครื่องสักการะคือ ดอกไม้ ธูปเทียน เวลาเวียนเทียนจะจุดธูปเทียน เพื่อบูชาคุณพระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า และพระสังฆเจ้า

ประวัติความเป็นมาของวันมาฆบูชา เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้วเป็นเวลา 9 เดือน ขณะที่พระองค์ประทับอยู่ ณ เวฬุวันมหาวิหาร กรุงราชคฤห์ ได้มีการประชุมพระสาวกครั้งใหญ่ เรียกการประชุมครั้งนี้ว่า “จาตุรงคสันนิบาต” คือ การประชุมมีองค์ 4 ต่อไปนี้

1) วันนั้นเป็นวันอุโบสถ ขึ้น 15 ค่ำ เดือนมาฆะ

2) พระสาวก 1,250 องค์ มาประชุมกันเอง โดยมิได้นัดหมาย

3) พระสาวกทั้งหมดนี้ล้วนเป็นพระอรหันต์

4) พระอรหันต์สาวกเหล่านี้เป็นผู้ได้รับการอุปสมบทจากพระพุทธองค์เอง

การประชุมครั้งนั้น เป็นการประชุมใหญ่ครั้งแรก พระองค์เห็นว่าเป็นโอกาสอันเหมาะที่จะได้ประกาศหลักพระพุทธศาสนา เพื่อให้พระสาวกถือไปเป็นนโยบายในการประกาศพระศาสนา จึงได้ทรงแสดง “โอวาทปาฏิโมกข์” แปลว่า หลักแห่งคำสอน

โอวาทปาฏิโมกข์ ที่พระองค์ทรงแสดงนั้น ถือกันว่าเป็นหลักหรือหัวใจศาสนาพุทธ เป็นภาษาบาลี 3 คาถา ซึ่งพอจะจับใจความได้ดังนี้

www.webkal.org

"ความอดทนคือความอดกลั้นเป็นตบะอย่างยิ่ง พระพุทธเจ้าทั้งหลายกล่าวว่าพระนิพพานเป็นธรรมยอดเยี่ยม บุคคลผู้ทำร้ายผู้อื่น หาได้เป็นบรรพชิตไม่ ผู้เบียดเบียนผู้อื่นก็ไม่ชื่อว่าเป็นสมณะ การไม่ทำบาปทั้งปวง การทำความดีให้สมบูรณ์ การชำระจิตใจให้ผ่องใส นี้เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย การไม่กล่าวร้าย การไม่ทำร้าย การสำรวมในวินัย ความรู้จักพอดีในเรื่องอาหาร การนอนการนั่งในที่อันสงบ การบำเพ็ญเพียรทางใจ นี้เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย"

2. พิธีบูชาในวันวิสาขบูชา กระทำกันในวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 มีพิธีปฏิบัติและกิจกรรมเหมือนกันกับวันมาฆบูชา

ประวัติความเป็นมาของพิธีบูชาวันวิสาขบูชา เนื่องจากวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 เป็นวันคล้ายวันประสูติ วันตรัสรู้ และวันปรินิพพานของพระพุทธเจ้า ชาวพุทธทั่วโลกจึงถือว่าวันนี้เป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

3. พิธีบูชาในวันอาสาฬหบูชา กระทำกันในวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 มีวิธีปฏิบัติและกิจกรรมเหมือนวันมาฆบูชา

ประวัติความเป็นมาของพิธีบูชาในวันอาสาฬหบูชา คือเป็นวันที่พระพุทธองค์ทรงแสดงปฐมเทศนา คือพระธัมมจักกัปปวัตตนสูตร แก่พวกปัญจวัคคีย์ และเมื่อทรงแสดงธรรมจบแล้วท่านโกณฑัญญะซึ่งเป็นหัวหน้าพวกปัญจวัคคีย์ได้ดวงตาเห็นธรรม พระพุทธองค์ทรงประทานอุปสมบทแก่อัญญาโกณฑัญญะเป็นองค์แรก วันนั้นจึงเป็นวันที่มีพระอริยสงฆ์ อุบัติขึ้นในโลกเป็นครั้งแรก จึงทำให้พระรัตนตรัยครับบริบูรณ์ทั้ง 3 ประการ คือ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ชาวพุทธทั่วโลกจึงถือว่าวันอาสาฬหบูชา เป็นวันสำคัญทางศาสนาพุทธอีกวันหนึ่ง

5.7 นิกายในศาสนาพุทธ

ศาสนาพุทธมีนิกายที่สำคัญอยู่ 2 นิกาย อันเกิดจากการสังคายนาครั้งที่ 2 เป็นเหตุให้มีการถือพระวินัยแตกต่างกัน คือ

5.7.1 นิกายเถรวาท ได้แก่ นิกายที่ทางคณะสงฆ์อันมีพระยศกาลัณฑบุตรเถระถือตามแนวพระพุทธบัญญัติดังที่พระเถระทั้งหลายมีพระมหากัสสปะเป็นประธานได้ทำสังคายนาไว้

www.webkal.org

พระสงฆ์คณะนี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าพวก "สถวีระ" หรือในกาลต่อมาถูกพวกนิกายมหายานเรียกว่า "หีนยาน" ซึ่งแปลว่า ยานเลว ยานเล็ก ยานคับแคบ ไม่สามารถขนสัตว์โลกไปสู่ความพ้นทุกข์ได้มาก เพราะมีวัตรปฏิบัติอันเข้มงวดกวดขัน ทำให้ผู้ปฏิบัติบรรลุจุดหมายปลายทางได้ยาก แต่ในการประชุมพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลกครั้งแรกที่ลังกา เมื่อ พ.ศ. 2493 ที่ประชุมได้ลงมติเป็นเอกฉันท์ให้เลิกใช้คำว่า "หีนยาน" และให้ใช้คำว่า เถรวาท แทนเพราะเห็นว่าคำว่า "หีนยาน" เกิดขึ้นเพราะการแก่งแย่งแข่งขันกันในอดีต นิกายเถรวาทนี้ตั้งมั่นอยู่ในประเทศลังกา พม่า ไทย ลาว และกัมพูชา

5.7.2 นิกายอาจริยวาท ได้แก่ นิกายที่พระภิกษุชาววัชชีถือตามที่อาจารย์ของตนได้แก้ไขขึ้นในภายหลังพระสงฆ์คณะนี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "มหาสังฆิกะ" และในเวลาต่อมาเรียกตัวเองว่า "มหายาน" ซึ่งแปลว่ายานใหญ่โตสามารถบรรทุกสัตว์โลกไปสู่ความพ้นทุกข์ได้มาก เพราะการแก้ไขวัตรปฏิบัติให้อำนวยความสะดวกสบายยิ่งขึ้น จะช่วยสามารถนำสัตว์ไปสู่ความพ้นทุกข์ได้จำนวนมาก นิกายมหายานนี้แพร่หลายในประเทศทิเบต จีน มองโกเลีย เกาหลี เวียดนาม สิกขิม และภูฏาน

ทั้งนิกายเถรวาทและนิกายมหายานโดยหลักการใหญ่ก็ลงรอยกัน แม้ว่านิกายมหายานจะมีลัทธินิกายแยกย่อยออกไปอีกมาก มีพระสูตรและพระคัมภีร์ศาสนาเพิ่มขึ้นระยะหลังอีกเป็นอันมากก็ตาม ต่อไปนี้เป็นข้อแตกต่างกันในบางประเด็น

เถรวาท	มหายาน (อาจริยวาท)
1. ถือเรื่องอริยสัจเป็นสำคัญ 2. ถือคุณภาพของศาสนิกชนเป็นสำคัญ	1. ถือเรื่องบารมีเป็นสำคัญ 2. ถือปริมาณเป็นสำคัญก่อนแล้วจึงค่อยปรับปรุงคุณภาพในภายหลัง ดังนั้นจึงต้องลดหย่อนการปฏิบัติพระวินัยบางข้อลงเข้าหาบุคคล และเพิ่มเทวดา และเพิ่มพิธีกรรมสังคีตกรรมเพื่อจูงใจคน ได้อธิบายพุทธมติ อย่างกว้างขวางเกินประมาณเพื่อการเผยแผ่จนทำให้พระพุทธ-พจน์ ซึ่งเป็นสัจนิยมกลาย เป็นปรัชญาและตรรกวิทยาไป

www.webkal.org

เถรวาท	มหายาน (อาจริยวาท)
3. มีพระพุทธเจ้าองค์เดียว คือ พระสมณโคดม หรือพระศากยมุนี	3. มีพระพุทธเจ้าหลายองค์ องค์เดิมคือ อาทิ พุทธ (กายสีน้ำเงิน) เมื่อท่านบำเพ็ญฌานก็ เกิดมีพระฌานิพุทธะอีกมาก เป็นต้นว่า พระไวโรจนพุทธะ อักโขภัยพุทธะ รัตนสมภพ พุทธะ ไภสัชชคุรุ โอฆสิทธิ และอมิตาภา เฉพาะองค์นี้ที่มาในร่างที่เป็นคน (มานุษี พุทธะ) คือ พระศากยมุนี
4. มีความพ้นจากกิเลส ชาติภพ เป็นอัตตัตถ จริยา แล้วบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่นเป็น โลกัต จริยา เป็นความมุ่งหมายสำคัญ	4. มีความเป็นพระโพธิสัตว์ หรือพุทธภูมิ เพื่อบำเพ็ญโลกัตถจริยาได้เต็มที่ เป็นความมุ่งหมาย และมีพระโพธิสัตว์หลายองค์ เช่น พระอวโลกิ-เตศวร มัญชุสี วัชรปาณี กษิติ ครรภ สมันตภัทร อริยเมตไตรย เป็นต้น
5. มีบารมี 10 ประการ คือ ทาน ศีล เนกขัมมะ ปัญญา วิริยะ ขันติ สัจจะ อธิษฐาน เมตตา อุเบกขา อันให้ถึงความเป็นพระพุทธเจ้า	5. มีบารมี 6 ประการ คือ ทาน ศีล วินัย ขันติ ฌาน ปัญญา อันให้ถึงความสำเร็จเป็นพระโพธิสัตว์และเป็นปฏิปทาของพระโพธิสัตว์
6. ถือพระไตรปิฎกเถรวาท คือ พระธรรมวินัยยุติตามปฐมสังคายนา ไม่มีพระธรรมวินัยใหม่เพิ่มเติม	6. ถือพระธรรมวินัยเก่า และมีพระสูตรใหม่เพิ่มเติม เช่น สุขาวดีวยูหสูตร ลังกาวตารสูตร สัทธรรมปุณฑริกสูตร ปรัชญาปารมิตาสูตร เป็นต้น
7. รักษาธรรมวินัยเดิมเอาไว้	7. ปรับปรุงพระธรรมวินัยให้เข้ากับภาวะแวดล้อม
8. ถือว่าพระอรหันต์เมื่อปรินิพพานแล้วไม่เกิดอีก	8. ถือว่าพระอรหันต์เมื่อปรินิพพานแล้วย่อมกลับมาเกิดใหม่ สำเร็จเป็นพระพุทธเจ้าอีก
9. ยอมรับแต่ธรรมกายและนิรมานกายบางส่วน นอกนั้นไม่ยอมรับ	9. ถือว่าพระพุทธเจ้ามีกาย 3 คือ 1. ธรรมกาย ได้แก่ ธรรม 2. สัมโภคกาย หรือกายจำลอง หรือกายอวตารของพระพุทธเจ้า แบบนารายณ์อวตาร คือ ที่พระพุทธเจ้าเป็นพระกัสสปสัมพุทธะบ้างเป็นพระศากยมุนีบ้าง เป็นพระกกุสันธะบ้างเป็นต้น นั้นล้วนเป็นสัมโภคกายของพระพุทธเจ้าองค์เดิม (อาทิพุทธะ) ทั้งนั้น และ 3. นิรมานกาย คือ กายที่ต้องอยู่ในสภาพของธรรมดาคือ ต้องแก่ เจ็บ และปรินิพพาน ซึ่งเป็นกายที่พระพุทธเจ้าสร้างขึ้นเพื่อสอนคนให้เห็นความจริงของชีวิต แต่สำหรับพระพุทธองค์ที่แท้นั้นไม่ต้องอยู่ในสภาพเช่นนั้น แบบเดียวกับปรมาตมันของพราหมณ์

www.webkal.org

5.8 สัญลักษณ์ของศาสนา

สัญลักษณ์ของศาสนาพุทธมีหลายอย่าง แต่มีสัญลักษณ์ที่เป็นที่รู้กันโดยทั่วไปมีดังนี้

5.8.1 ธรรมจักร หมายถึง วงล้อแห่งพระธรรม ธรรมจักรใช้แทนหลักธรรม คือ มรรค 8 คือ อริยสัจข้อที่ 4 ซึ่งเป็นธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ ธรรมจักรมี 8 กำ (8 ซี่ล้อ) ได้รับการรับรองให้เป็นสัญลักษณ์แห่งพระพุทธศาสนาระดับชาติ และธงทางพระพุทธศาสนา 6 สี (ฉัพพรรณรังสี) ซึ่งใช้อยู่ในประเทศศรีลังกาในขณะนี้ ได้รับการให้ใช้เป็นธงแห่งพระพุทธ-ศาสนาระดับชาติ แต่พุทธศาสนิกชนชาวไทย นิยมใช้ธงธรรมจักรพื้นสีเหลืองมากกว่า

5.8.2 พระพุทธรูป พระพุทธรูปนิยมสร้างขึ้นในอิริยาบถต่างๆ ไว้เคารพบูชาแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นเสมือนสิ่งแทนคล้ายอนุสาวรีย์ ทำให้ผู้พบเห็นน้อมระลึกถึงพระคุณ คือ พระปัญญาคุณ พระบริสุทธิคุณ และพระกรุณาธิคุณของพระพุทธองค์

5.8.3 รอยพระพุทธบาท ในสมัยที่ยังไม่มีการสร้างพระพุทธรูป ชาวพุทธนิยมสร้างรอยพระพุทธบาทซึ่งแทนทั้งองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า และร่องรอยแห่งความดีที่พระพุทธองค์ทรงประทับไว้เป็นแบบอย่าง

5.8.4 ใบโพธิ์ หรือ **ต้นโพธิ** เป็นต้นไม้ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงอาศัยร่มเงาในระหว่างเวลาที่ทรงบำเพ็ญเพียร และได้ตรัสรู้อริยสัจธรรม เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

www.webkal.org

5.9 ฐานะของศาสนาในปัจจุบัน

ปัจจุบันพุทธศาสนา ได้เจริญอยู่ในประเทศแถบเอเชีย จนได้นามว่าประทีปแห่งทวีปเอเชีย โดยเฉพาะประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นศูนย์กลางของศาสนาพุทธ เพราะศาสนาพุทธเจริญยิ่งกว่าประเทศอื่นๆ ชาวไทยกว่า 90 เปอร์เซ็นต์ เป็นพุทธศาสนิกชน จนศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติไทย ทั้งองค์พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะ ทั้งพฤตินัยและนิตินัย และประเทศไทยยังได้รับเลือกให้เป็นที่ตั้งถาวรขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลกอีกด้วย แต่ละปีจะมีชาวต่างประเทศจำนวนไม่น้อยเข้ามาบรรพชาอุปสมบทอยู่เสมอ จึงมีพระภิกษุสามเณรชาวต่างชาติเป็นจำนวนมากในประเทศไทย เช่น ที่วัดป่านานาชาติจังหวัดอุบลราชธานี เป็นต้น และบรรดาท่านเหล่านั้น บางรูปก็ได้เดินทางกลับไปเผยแผ่ศาสนาในประเทศของตน กลายเป็นกำลังสำคัญ ในการเผยแผ่ศาสนาพุทธเป็นอย่างดี จึงทำให้ศาสนาพุทธขยายไปสู่ประเทศต่างๆ ที่นับถือศาสนาอื่น ทั้งในเอเชีย ยุโรป อเมริก าและออสเตรเลีย

อย่างเช่นในปัจจุบัน (พ.ศ. 2538) มีวัดไทยในต่างประเทศถึง 97 วัด โดยอยู่ในสหรัฐอเมริกา 51 วัด ในสิงคโปร์ 11 วัด ในออสเตรเลีย 8 วัด ในอินเดีย 7 วัด ในอังกฤษ 6 วัด ในมาเลเซีย 4 วัด ในเยอรมัน เดนมาร์ก และเนเธอร์แลนด์ ประเทศละ 2 วัด ในอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สวิตเซอร์แลนด์ ประเทศละ 1 วัด การที่ศาสนาพุทธแผ่เข้าไปในต่างประเทศที่นับถือศาสนาอื่นได้ ก็เพราะศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญาและเมตตาธรรม คำสั่งสอนในศาสนาพุทธเป็นความจริงตามธรรมชาติ จึงสอดคล้องกับวิทยาศาสตร์ เป็นเรื่องเหตุผล ทั้งศาสนาพุทธก็สอนให้ใช้ปัญญาขบคิดพิจารณาในเรื่องต่างๆ ตลอดถึงการดำเนินชีวิต เป็นตัวของตัวเองไม่เชื่อตามใคร และศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งเมตตาธรรม ไม่เบียดเบียนทำร้ายใคร มีแต่ให้ความรักให้อภัยต่อกัน ดังนั้นเมื่อศาสนาพุทธเผยแผ่เข้าไปในประเทศไหน ก็จะไม่เป็นที่รังเกียจของคนในศาสนาอื่น เพราะศาสนาพุทธไม่เป็นพิษเป็นภัยกับใครดังกล่าวแล้ว

ประเทศทั่วโลกที่ศาสนาพุทธแผ่เข้าไปถึง จะมีสมาคมพุทธศาสนาบ้าง ออกวารสารทางพุทธศาสนาบ้าง จัดตั้งสำนักสงฆ์จนถึงวัด เพื่อเป็นศูนย์กลางการศึกษาและปฏิบัติธรรม ตลอดทั้งการเผยแผ่พุทธศาสนาบ้าง จึงมีกลุ่มทางพุทธศาสนาในต่างประเทศทั่วโลกกว่า 1,000 แห่ง

ยิ่งกว่านั้น ประเทศที่เคยนับถือศาสนาพุทธมาก่อน เช่น ประเทศจีน เป็นต้น แต่ต้องมาเปลี่ยนการปกครองเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ ก็ได้หันมานับถือศาสนาพุทธอีก เพราะระบอบคอมมิวนิสต์ล่มสลาย จึงทำให้มีจำนวนพุทธศาสนิกชนทั่วโลกมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งมีมากกว่า 390 ล้านคน (Encyclopaedia Britanica 1992 : 269) อีกทั้งองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก

www.webkal.org

ก็คอยเป็นศูนย์กลางจัดให้ชาวพุทธทั่วโลกมาประชุม ทำให้ทราบความเป็นไปของศาสนาพุทธในประเทศต่างๆ หากมีอุปสรรคอันใดก็ช่วยกันแก้ไข ทั้งคอยประสานความแตกต่างระหว่างนิกายต่างๆ จึงทำให้ศาสนาพุทธเป็นเอกภาพ และเป็นนิมิตหมายที่สำคัญในการเผยแผ่ศาสนาให้แพร่หลายยิ่งๆ ขึ้นไป

กิจกรรม

หลังจากนักศึกษาได้ศึกษา บทที่ 5 ศาสนาพุทธ จบโดยสมบูรณ์แล้ว
โปรดทำแบบฝึกปฏิบัติประกอบวิชาศาสนศึกษา บทที่ 5 แล้วจึงศึกษาในบทที่ 6 ต่อไป

www.webkal.org

บทที่ 6

ศาสนาซิกข์

www.webkal.org

เนื้อหาบทที่ 6
ศาสนาซิกข์

6.1 ประวัติความเป็นมา

6.2 ประวัติศาสดา

6.2.1 ชาติกำเนิดและปฐมวัย

6.2.2 ชีวิตสมรส

6.2.3 ได้ประสบการณ์ทางจิต

6.2.4 ออกสั่งสอนคน

6.2.5 บั้นปลายชีวิต

6.3 คัมภีร์ในศาสนา

6.4 หลักคำสอนที่สำคัญ

6.4.1 องค์ไตรรัตน์

6.4.2 ศีล 5 ประการ

6.4.3 หลักธรรมประจำชีวิตหรือศีล 21 ประการ

6.4.4 การเข้าถึงนิรวาณ

6.4.5 พระเจ้าผู้เป็นอันติมสัจจ์

6.5 หลักความเชื่อ และจุดหมายสูงสุด

6.6 นักบวชในศาสนาซิกข์

6.7 พิธีกรรมและประเพณีที่สำคัญ

6.7.1 พิธีปาหุล

6.7.2 พิธีรับน้ำอมฤต (Baptism)

6.7.3 ประเพณีการเล่นดนตรีสวรรค์ (Kirtan)

6.7.4 ประเพณีการโพกศีรษะ (Turban หรือ Dastar)

6.7.5 ประเพณีครัวทาน (Free Kitchen)

6.8 นิกายในศาสนา

6.9 สัญลักษณ์ของศาสนา

6.10 ฐานะของศาสนาในปัจจุบัน

www.webkal.org

แนวคิด

1. ศาสนาซิกข์ เกิดที่ประเทศอินเดีย ปี พ.ศ. 2012 เป็นศาสนาที่รวมเอาจุดเด่นของศาสนาฮินดูและศาสนาอิสลามมาไว้เป็นอันเดียวกัน ศาสดาของศาสนาซิกข์ เรียกว่า คุรุ มี 10 ท่าน ต่อจากศาสดาองค์ที่ 10 ให้ถือเอาคัมภีร์เป็นศาสดาแทน ศาสดาคนแรกของศาสนาซิกข์ คือ ท่านนานัก

2. หลักคำสอนในศาสนาซิกข์ที่สำคัญ คือ 1) องค์ไตรรัตน์ 3 ประการ 2) ศีล 5 ประการ 3) หลักธรรมประจำชีวิตหรือศีล 21 ประการ และหลักปฏิบัติสำหรับผู้ที่จะเข้าถึงสุขนิรันดรหรือนิรวาณ

3. ศาสนาซิกข์มีจุดหมายปลายทางสูงสุดของชีวิต เป็นความสุขที่แท้จริงและนิรันดร คือ ความกลมกลืนเข้ากับชีวิตของพระเจ้าหรือการได้รับพระมหากรุณาจากพระเจ้า วิธีที่จะบรรลุจุดหมายปลายทางนั้นได้ก็ต้องบูชาพระเจ้าสวดเพลงสรรเสริญพระนามและการฟังพระนามของพระเจ้า ชาวซิกข์เชื่อว่าชีวิตในโลกนี้ยังต้องเกิดอีกหลายครั้งตราบที่ยังไม่สิ้นกิเลส

4. ศาสนาซิกข์มีนิกายที่สำคัญอยู่ 2 นิกาย คือ 1) นิกายนานักปันถิหรือสหัชธรี และนิกายขาลสาหรือสิงห์ ปัจจุบันมีชาวซิกข์อยู่ประมาณ 18 ล้าน 5 แสนคน ตามประเทศต่างๆ เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา อังกฤษ สิงคโปร์ และฮ่องกง แต่ส่วนใหญ่อยู่ในประเทศอินเดีย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษาได้มองเห็นภาพรวมประเด็นที่เป็นสาระสำคัญทางศาสนาของศาสนาซิกข์ได้อย่างสมบูรณ์

2. เพื่อให้นักศึกษาสามารถถ่ายทอดเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของศาสนา ประวัติศาสดา คัมภีร์สำคัญในศาสนา หลักคำสอนที่สำคัญในศาสนา หลักความเชื่อและจุดหมายสูงสุดในศาสนาของศาสนาซิกข์ได้อย่างถูกต้อง

3. เพื่อให้นักศึกษาสามารถถ่ายทอดเกี่ยวกับพิธีกรรมและวันสำคัญทางศาสนา นิกายในศาสนา สัญลักษณ์ของศาสนา และฐานะปัจจุบันในศาสนาของศาสนาซิกข์ได้อย่างถูกต้อง

www.webkal.org

บทที่ 6
ศาสนาซิกข์

6.1 ประวัติความเป็นมา

ศาสนาซิกข์ หรือสิกข์ เกิดในประเทศอินเดีย เป็นศาสนาใหม่ เกิดเมื่อ พ.ศ. 2012 โดยคิดตามปีที่เกิดของคุรุนานักผู้เป็นปฐมศาสดาของศาสนานี้ คำว่าซิกข์ เป็นภาษาปัญจาบี ตรงกับภาษาบาลีว่า สิกขะ และตรงกับภาษาสันสกฤตว่า ศิษยะ แปลว่าศิษย์หรือผู้ศึกษาเล่าเรียน เพราะฉะนั้นชาวซิกข์ก็คือผู้เป็นศิษย์ของคุรุหรือศาสดาของศาสนาซิกข์ทุกองค์ ศาสนาซิกข์เกิดในช่วงที่ศาสนิกของศาสนาพราหมณ์หรือฮินดูกับศาสนิกของศาสนาอิสลามเผชิญหน้ากัน มีปัญหากระทบกระทั่งจนเกิดการประหัตประหารกันอยู่เสมอ ทำให้นานักผู้มีจิตใจสูงทนไม่ไหวได้ครุ่นคิดหาทางที่จะนำความสงบสุขคืนมาให้จงได้ จนเป็นเหตุให้เกิดศาสนาซิกข์ขึ้นมา เพราะฉะนั้นศาสนาซิกข์จึงเป็นศาสนาที่ประนีประนอมศาสนาต่างๆ ในอินเดียโดยเฉพาะระหว่างศาสนาฮินดูกับศาสนาอิสลาม ดังนั้นศาสนาซิกข์นอกจากจะมีคำสอนตั้งขึ้นใหม่แล้วก็ยังได้นำคำสอนดีเด่นจากศาสนาต่างๆ โดยเฉพาะจากศาสนาฮินดูและศาสนาอิสลามมาเป็นคำสอนของตนด้วย ส่วนอะไรที่ไม่ดีก็ตัดทิ้งไปเช่นเรื่องการถือชั้นวรรณะ ความใจแคบและความมีกิเลสของพระเจ้าเป็นต้น โดยให้ถือใหม่ว่าทุกคนเป็นพี่น้องกันไม่แตกต่างกันเพราะมาจากพระเจ้าองค์เดียวกัน ดังคำสอนที่ว่า พระเจ้ามีหลายพระนามเช่น พระพรหม พระศิวะ พระวิษณุ อกาละ ปุรุขะ เอกะ และนิรเภา เป็นต้น พระองค์เป็นพระเจ้าของมนุษยชาติทั้งมวล มิได้ผูกขาดว่าเป็นพระเจ้าของฮินดู พระเจ้าของมุสลิม หรือของศาสนาไหน ทรงประทับอยู่ทุกแห่ง แต่ทรงชอบประทับอยู่ในใจของคน พระเจ้าถึงแม้จะประทับอยู่ในทุกสิ่ง แต่ทุกสิ่งก็ไม่ใช่พระองค์ พระเจ้าไม่ใช่เป็นอย่างเดียวกับทุกสิ่ง พระองค์ทรงเป็นอีกอย่างต่างหาก เหมือนกลิ่นหอมมีอยู่ในดอกไม้แต่ดอกไม้ก็ไม่ใช่กลิ่นหอม หรือการสะท้อนเงามีอยู่ในกระจกแต่กระจกก็ไม่ใช่การสะท้อนเงาก็ฉันนั้น ดังนั้นพระเจ้าในทุกศาสนาเป็นพระเจ้าองค์เดียวกัน จึงไม่ควรที่ใครจะผูกขาดว่าเป็นพระเจ้าของตนหรือของศาสนาใดศาสนาหนึ่งแต่พระองค์ทรงเป็นเจ้าของทุกศาสนาและของมนุษยชาติทั้งปวง ส่วนการที่เรียกชื่อพระเจ้าแตกต่างกันไป และเรียกศาสนสถานที่ประทับของพระเจ้าต่างกัน ก็เป็นเพียงความแตกต่างแห่งกาละและเทศะเท่านั้น ดังที่

www.webkal.org

คุรุโควินทสิงห์กล่าวว่า สุเหร่า มณเฑียร วิหาร เป็นสถานที่บำเพ็ญธรรมของคนทั้งหลายเหมือนกัน ที่เห็นแตกต่างกันก็เพราะความแตกต่างแห่งกาละและเทศะเท่านั้น ในศาสนาซิกข์ได้มีบทสวด (ชัปติ) แสดงถึงการประนีประนอมนำพระเจ้าในศาสนาฮินดูมาเป็นศาสนาของตน เช่น

เมื่ออยู่ในคำแนะนำของคุรุก็ได้ยินเสียงของพระเจ้า เมื่ออยู่ในคำแนะนำของคุรุก็ได้ปัญญา เมื่ออยู่ในคำแนะนำของคุรุ มนุษย์ก็เรียนรู้ว่าพระเจ้ามีอยู่ในที่ทุกแห่ง คุรุเป็นศิวะ คุรุเป็นวิษณุ และพระพรหม คุรุเป็นพระนางปาราวตี ลักษมีและสุรัสวดี ข้อนี้ก็เป็นการจูงใจให้ชาวฮินดูเห็นว่าพระเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ทั้งสามองค์ของศาสนาฮินดูพร้อมมเหสีก็มีอยู่ในศาสนาซิกข์แล้ว

สรุปแล้วศาสนาซิกข์มีลักษณะประนีประนอมระหว่างศาสนาต่างๆ ในอินเดีย โดยเฉพาะศาสนาฮินดู และศาสนาอิสลาม เพื่อสร้างความเป็นเอกภาพหรือความเป็นอันเดียวกันทั้งในเรื่องพระเจ้า ศาสนาและมนุษยชาติอันจะนำมาซึ่งสันติภาพที่แท้จริงมาสู่โลกนี้ ส่วนความเป็นไปของศาสนาซิกข์[1]โดยย่อมีดังต่อไปนี้

คุรุนานัก (พ.ศ. 2012-2082) ศาสดาองค์ที่ 1 ได้ออกเผยแผ่ศาสนาซิกข์ทั่วทุกภาคของอินเดีย ทั้งได้ออกไปเผยแผ่ศาสนาถึงต่างประเทศมี ศรีลังกา อาฟกานิสถาน ซาอุดิอารเบีย เป็นต้นอีกด้วย เพื่อสร้างความสามัคคีระหว่างชาวฮินดูและมุสลิม พยายามสอนคนให้ผู้ครองเรือนที่ดีและตั้งมั่นในศาสนาของตน อีกทั้งได้วางแบบให้ชาวซิกข์ปฏิบัติ ได้แก่สังคัต ให้ชาวซิกข์มาประชุมพบปะกันในเวลาเย็นและปังคัตคือให้ชาวซิกข์มารับประทานอาหารร่วมกันโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างกัน ต่างฝ่ายต่างช่วยตัวเองและช่วยเหลือกัน เช่นช่วยกันปัดกวาดทำความสะอาดสถานที่และล้างถ้วยชาม เป็นต้น ไม่มีใครมีอภิสิทธิ์กว่ากัน นอกจากนี้ยังได้ตั้งเมืองกรตารปุระในแคว้นปัญจาบอีกด้วย

คุรุอังคัทเทพ (พ.ศ. 2047-2095) ศาสดาองค์ที่ 2 ได้ปรับปรุงและส่งเสริมอักขรวิธีคุรุมุขี สำหรับใช้ในศาสนา ทั้งได้จัดตั้งโรงครัวทาน แจกจ่ายอาหารแก่คนยากจนตลอดทั้งส่งเสริมหลักการสังคัตและปังคัต ของคุรุนานักให้มั่นคงอีกด้วย

คุรุอมรทาส (พ.ศ. 2022-2117) ศาสดาองค์ที่ 3 ได้จัดให้มีวัดซิกข์ (คุรุทวาร) ตามหมู่บ้านซิกข์ ทั้งได้ปฏิรูปสังคม โดยคัดค้านการคลุมหน้าของสตรีและการกระโดดเข้ากองไฟเมื่อสามีตายที่เรียกว่าพิธีสติ และสอนว่าสตรีก็มีสิทธิที่จะหลุดพ้นจากกิเลสได้

คุรุรามทาส (พ.ศ. 2077-2124) ศาสดาองค์ที่ 4 ได้จัดให้สร้างเมืองศูนย์กลางของศาสนาซิกข์ ขึ้นที่เมืองรามทาสปุระ โดยให้ขุดสระน้ำขนาดใหญ่ขึ้นมาให้ชื่อว่า อมฤตสระ (Immortal

[1] Noss David's. A History of the World's Religions, 1994 p. 83-85.

www.webkal.org

Pond) ทั้งได้ดำริจะสร้างวิหารขึ้นกลางสระน้ำด้วย

คุรุอรชุนเทพ (พ.ศ. 2106-2149) ศาสนาองค์ที่ 5 ได้สร้างวิหารขึ้นกลางสระน้ำตามความประสงค์ของคุรุรามทาส โดยตั้งชื่อวิหารนี้ว่า หริมณเฑียร ต่อมาพระราชารัญชิตซิงห์ (พ.ศ. 2323-2342) แห่งแคว้นปัญจาบและศาสนิกได้รวบรวมทองคำตีแผ่หุ้มหริมณเฑียร จึงได้นามวิหารอีกนามหนึ่งว่า สุวรรณวิหาร (Golden Temple) ซึ่งงดงามมาก เป็นศิลปกรรมชั้นเอกของโลกแห่งหนึ่ง สุวรรณวิหารจะมีประตูทางเข้าอยู่ 4 ประตูด้วยกัน เพื่อเป็นสัญลักษณ์ว่าศาสนสถานศาสนาซิกข์ยินดีต้อนรับทุกคน ไม่มีชนชั้นวรรณะ นอกจากนี้คุรุอรชุนเทพยังได้รวบรวมศาสโนวาทของคุรุองค์ที่ 1 ถึงองค์ที่ 4 และของตัวท่านเอง ตลอดทั้งคำสอนของนักปราชญ์ในศาสนาอื่นที่สำคัญมี รามนันทะ และกาบีร์ เข้าด้วยกันเป็นคัมภีร์เรียกว่า อาทิครันถ์ ทั้งได้ออกระเบียบให้ซิกข์ทุกคนสละรายได้ 1 ใน 10 (ทศวันธ์) เข้าสมทบทุนกลางเพื่อใช้ในการกุศล ต่อมาศาสดาองค์นี้ถูกพระเจ้าเยฮานคีร์สั่งให้ประหารชีวิต แต่ก่อนถูกจับมาประหารชีวิตท่านได้ประกาศให้ศาสนาซิกข์แยกตัวออกจากศาสนาฮินดูและศาสนาอิสลาม ประกาศว่าท่านไม่ใช่ฮินดูหรือมุสลิม ประกาศไม่ให้ศาสนิกบำเพ็ญพรตอดอาหารอย่างทั้ง 2 ศาสนาไม่ยอมนมัสการร่วมกับฮินดู ไม่จาริกไปยังเมืองเมกกะ ไม่สวดมนต์ต่อหน้ารูปเคารพ และไม่สวดบทสวดของมุสลิม

คุรุหริโควินท์ (พ.ศ. 2138-2188) ศาสดาองค์ที่ 6 ผู้เป็นบุตรของคุรุอรชุนเทพ ศาสดาผู้นี้เป็นองค์แรกที่สะพายดาบ และจัดตั้งกองทหารม้า 2,200 คน เนื่องจากถูกทางบ้านเมืองคุกคาม และแม้จะมีทหารม้าเพียง 2,200 คน แต่ก็สามารถเอาชนะกองทัพฝ่ายพระเจ้าชาหัชฮันได้ทุกครั้ง และเนื่องจากสถานการณ์บังคับ จึงเป็นศาสดาองค์แรกที่ใช้ดาบสำหรับปกปักษ์รักษาบ้านเมืองและศาสนา ทั้งได้ใช้กาน้ำและดาบเป็นสัญลักษณ์แห่งอำนาจทางโลกและทางธรรมรวมกัน สัญลักษณ์นี้ได้ถือมาตลอดในหมู่ชาวซิกข์จนถึงปัจจุบัน

คุรุหริชัย (พ.ศ. 2173-2204) ศาสดาองค์ที่ 7 ท่านผู้นี้ได้ส่งเสริมกองทหารม้าทั้งได้ตั้งโรงพยาบาลตามจุดต่างๆ อีกทั้งขยายโรงครัวทานอีกด้วย ศาสดาผู้นี้มีเมตตาจิตสูง ชอบช่วยเหลือคนยากจน และทำให้ภคัทภควัน นักบวชฮินดูเปลี่ยนมานับถือศาสนาฮินดูอีกด้วย

คุรุหริกริชัน (พ.ศ. 2199-2207) ศาสดาองค์ที่ 8 ท่านได้รับสถาปนาเป็นศาสดาเมื่อมีอายุเพียง 5 ปี 6 เดือนเท่านั้น ข้อนี้แสดงว่าอายุน้อยไม่จำเป็นต้องมีความสามารถน้อยเสมอไป โดยเฉพาะเรื่องจิตใจ อย่างเช่นพราหมณ์คนหนึ่งมาลองดีท้าโต้วาทีกัน คุรุหริกริชันให้พราหมณ์ผู้นั้นไปพาใครมาก็ได้ แล้วท่านจะให้ผู้นั้นเป็นตัวแทนโต้วาทีกับพราหมณ์ พราหมณ์

www.webkal.org

นั้นจึงได้นำศูทรคนหนึ่งชื่อ ชัจจู ซึ่งเป็นที่รู้จักกันว่าโง่เขลาเป็นที่สุดมาให้ คุรุหริกริชันได้ใช้ไม้เท้าของท่านแตะที่ตัวศูทรคนนั้นแล้วพูดว่า ชัจจู เจ้าจงเป็นบัณฑิตจงเป็นผู้เชี่ยวชาญในการแปลภควัทคีตา จงตอบคำถามของพราหมณ์ผู้นี้ เป็นที่น่าอัศจรรย์ว่าชัจจูกลายเป็นบัณฑิตเฉลียวฉลาดขึ้นมาทันทีโต้ตอบกับพราหมณ์ได้เป็นอย่างดี

คุรุเตฆบาหาทุร (พ.ศ. 2164-2218) ศาสดาองค์ที่ 9 ท่านได้ออกเผยแพร่ศาสนาทั่วทุกภาคในอินเดียเจริญรอยตามคุรุนานัก ทั้งได้ช่วยหย่าศึกทัพหลวงจากกรุงเดลฮีกับทัพของราชาธิบดีรามรัยแห่งไทยอาหม (พ.ศ. 2212) ได้สำเร็จ แต่บั้นปลายถูกพระเจ้าออรังเซบจับประหารชีวิต

คุรุโควินทสิงห์ (พ.ศ. 2209-2251) ศาสดาองค์ที่ 10 ซึ่งเป็นบุตรชายของคุรุองค์ที่ 9 ท่านเป็นศาสดาเมื่ออายุได้ 9 ปี ศาสดาผู้นี้ได้รับการศึกษาอย่างดีรู้หลายภาษา เช่น ภาษาอังกฤษ สันสกฤต และเปอร์เซีย เป็นต้น ท่านเป็นกวี เป็นนักรบและนักปกครอง อย่างเช่นท่านได้จัดระบบป้องกันเมืองอานันทปุระจากการถูกโจมตีได้สำเร็จ ท่านได้ปฏิวัติจิตใจชาวซิกข์ให้กล้าหาญทั้งได้บัญญัติกฎระเบียบให้ชาวซิกข์ปฏิบัติ เช่น ไม่ให้โกนผมโกนหนวดเคราตลอดชีวิตเป็นต้น จะได้ แตกต่างจากคนทั่วไป จะทำให้ชาวซิกข์ผนึกกำลังต่อสู้กับศัตรู และช่วยเหลือซึ่งกันและกันคุรุ โควินทสิงห์ สอนว่าอำนาจและธรรมเป็นของคู่กัน หากมีแต่ธรรมไม่มีอำนาจรองรับก็ไม่มีประสิทธิผล ขาดการป้องกันรักษา และอำนาจที่ปราศจากธรรมก็เป็นทารุณกรรม นอกจากนี้ท่านยังได้แต่งคัมภีร์ขึ้นอีกคัมภีร์หนึ่ง โดยรวบรวมคำสอนของคุรุที่ผ่านมาบางท่านและของท่านเองเข้าด้วยกัน เรียกว่าคัมภีร์ทสมครัมถ์ ศาสดาองค์นี้เป็นองค์สุดท้ายเพราะก่อนสิ้นชีวิต ท่านไม่ได้แต่งตั้งใครแทน โดยให้คัมภีร์ ครัมถสาหิบเป็นศาสดาแทน และหลังจากคุรุองค์ที่ 10 แล้ว ศาสนาซิกข์ก็เจริญบ้างเสื่อมบ้างตามแต่ผู้มีอำนาจในบ้านเมืองจะพึงเห็นอย่างไร แต่ส่วนใหญ่ก็ค่อยเจริญมาตามลำดับ จนมีศาสนิกมากกว่าศาสนิกศาสนาเชน และโซโรอัสเตอร์รวมกันเสียอีกด้วย

6.2 ประวัติศาสดา[1]

6.2.1 ชาติกำเนิดและปฐมวัย

ผู้ให้กำเนิดศาสนาซิกข์ คือ คุรุนานัก นานักเกิด ณ หมู่บ้านตัลวันทิ (Talvandi) ซึ่งเป็นหมู่บ้านเล็กๆ ปัจจุบันเรียกว่า “นังกานา สาหิพ” ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้เมืองละฮอร์

[1] Sikh Missionary. Sikh Religion, 1990 p. 7-10.

www.webkal.org

บนฝั่งแม่น้ำราวี ประเทศปากีสถานเมื่อ วันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2012 ตระกูลเป็นฮินดู วรรณะพราหมณ์ บิดาชื่อกุล หรือเมห์ตากัลยาดาส มารดาชื่อตริปตะ มีฐานะยากจน มารดาเป็นผู้เคร่งครัดในศาสนามาก ส่วนบิดาเป็นข้าราชการชั้นผู้น้อยเงินเดือนต่ำคอยรับใช้ผู้ว่าราชการเมือง

เมื่อนานักเจริญวัยอายุได้ 7 ขวบ ก็ได้รับการศึกษาในสำนักของครูที่เป็นมุสลิม ตามประวัติกล่าวว่านานักเป็นคนมีสติปัญญา และช่างคิดอ่านตั้งแต่อยู่ในวัยเยาว์ สามารถแสดงปัญญาความสามารถไต่ถามความรู้เรื่องพระเจ้าต่อครูอาจารย์ได้ศึกษาศาสนาพราหมณ์หรือฮินดูมีความรู้แตกฉานในคัมภีร์พระเวท ต่อมาอีก 2 ปี ได้ศึกษาภาษาเปอร์เซีย (อิหร่าน) เพื่อเรียนรู้ลัทธิคำสอนของโซโรอัสเตอร์ ผู้เป็นศาสดาของศาสนาโซโรอัสเตอร์ ยังผลให้นานักสามารถแสดงวาทะโต้ตอบหลักศาสนากับคณาจารย์ผู้ใหญ่ได้ตั้งแต่ยังเป็นเด็กอย่างเป็นที่น่าอัศจรรย์ จนชาวซิกข์ได้มีความเชื่อกันในตอนหลังว่า ท่านคุรุนานักศาสดาของตนสามารถสั่งสอนคนได้ตั้งแต่อายุ 9 ขวบ

นานักเป็นคนมีนิสัยกว้างขวางอารีอารอบ ทั้งๆ ที่ตนเองก็ไม่ใช่ว่าเป็นคนร่ำรวย ชอบแบ่งปันข้าวของเงินทองแก่ผู้อื่น จนเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในสังคมยุคนั้น ใฝ่การศึกษาเรื่องศาสนาเป็นชีวิตจิตใจไม่ชอบเป็นนักรบหรือค้าขาย หรือแม้แต่ตำแหน่งราชการชั้นสูงที่ทางบ้านเมืองเสนอให้ก็ปฏิเสธ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีความมุ่งมั่นที่จะใช้หลักศาสนาเข้าแก้ไขสังคมที่แตกแยกขาดความสามัคคี พยายามที่จะค้นหาคำสอน เปรียบเทียบคำสอน และแก้ไขคำสอนให้ใช้ได้เหมาะสมกับสถานการณ์ในขณะนั้น โดยได้รับแรงสนับสนุนช่วยเหลือในเรื่องนี้จากพวกญาติพี่น้องและเพื่อนๆ เป็นอย่างดี

6.2.2 ชีวิตสมรส

เมื่ออายุ 14 ปี ได้สมรสกับหญิงผู้เป็นกุลสตรีชาวตัลวันทิชื่อ สุลัขนี เมื่อแต่งงานแล้วประมาณ 10 ปี มีบุตร 2 คน คือ ศรีจันท และ ลักษมิทาส ปรากฏว่าชีวิตสมรสช่วงหลังๆ หาความสุขได้ยาก เพราะนานักและภรรยามีนิสัยและรสนิยมคนละแบบ นานักชอบความสงบ แต่ภรรยาชอบสนุกแบบโลกิยะวิสัย ส่วนนานักมีอัธยาศัยโน้มน้อมไปในทางศาสนา พอใจแต่งบทเพลงสรรเสริญพระเจ้า มีใจเมตตากรุณาโอบอ้อมอารีต่อคนยากจน โดยแบ่งปันสิ่งของที่มีอยู่ให้เป็นทานเสมอๆ เมื่อหาความสงบที่บ้านไม่ได้ ในที่สุดจึงตัดสินใจหนีภรรยาและลูกออกไปหาความสงบทางใจในป่า เมื่ออายุ 36 ปี

www.webkal.org

6.2.3 ได้ประสบการณ์ทางจิต

เมื่อนานักได้หนีลูกและภรรยาเข้าไปอยู่ในป่าเพื่อเข้าสมาธิหาความสงบทางจิต ไม่ช้าไม่นานวันหนึ่งเมื่อได้อาบน้ำชำระร่างกายให้สะอาด จิตใจปลอดโปร่งดีแล้ว ได้นั่งสมาธิหาความสงบ ขณะที่นั่งสงบอยู่นั้นนานักได้ประสบการณ์ทางจิตว่า ได้ดื่มน้ำทิพย์ถ้วยหนึ่งจากพระเจ้า ข้อความในคัมภีร์ครันถะได้กล่าวเอาไว้ว่าพระเจ้าได้ประทานน้ำทิพย์ถ้วยหนึ่ง ซึ่งนานักได้รับด้วยความสำนึกในพระคุณแล้วพระเจ้าได้รับสั่งกับนานักว่า "เราจะอยู่กับเจ้า เราจะทำให้เจ้ามีความสุขสงบ และจะทำทุกคนที่นับถือเราในเจ้ามีความสุขไปด้วย เจ้าจงออกจากที่แห่งนี้ไปจงไปข้างหน้า นึกถึงเรา สั่งสอนคนทั้งหลายเช่นเดียวกับที่เจ้ากระทำอยู่ จงทำโลกให้สะอาด ระลึกถึงการท่องบ่นนามของเราไว้เป็นนิตย์ จงเป็นผู้มีเมตตา เป็นผู้สะอาด บูชาและกระทำใจให้เป็นสมาธิ ต่อไปเจ้าจงเป็นคุรุ (ครู) ของคนทั้งหลาย" นานักได้รับประสบการณ์ทางจิตดังกล่าวก็เกิดความมั่นใจในตนเอง ทั้งโสมนัสเป็นที่ยิ่ง และได้ชื่นชมกับประสบการณ์นั้น โดยอยู่ในป่าต่ออีก 3 วัน แล้วจึงได้เดินทางออกจากป่ากลับไปยังหมู่บ้านเดิมของตน

6.2.4 ออกสั่งสอนคน

เมื่อเดินทางถึงบ้านแล้วนานักก็ลงมือบริจาคทานแก่คนยากจนเป็นการใหญ่ ทั้งช่วยเหลือคนไข้ได้ป่วยด้วยการให้ยา และช่วยรักษาพยาบาลเป็นบุรพกิจ หลังจากนั้นก็ได้ครองเครื่องแบบเป็นนักพรตเที่ยวสอนคนยังถิ่นต่าง ๆ และเหตุการณ์ในสมัยนั้นการปกครองบ้านเมืองก็เลวร้ายไม่มีระเบียบ ไม่มีความยุติธรรมผู้มีอำนาจข่มเหงผู้น้อย ศาลสถิตยุติธรรมไม่มีความทรงธรรม ผู้ครองเมืองเป็นนักประหาร ความสัตย์ไม่มีในหมู่ชน โรคภัยไข้เจ็บระบาด ความสุขและความสงบไม่มี นานักตั้งตัวเป็นครูเที่ยวสั่งสอนคน ตั้งตัวเป็นแพทย์พยาบาลคน และเที่ยวแนะนำให้ความยุติธรรมแก่คนทั้งหลาย ให้คนทั้งหลายมีศีลธรรม มีความจงรักภักดีต่อพระเจ้าพระองค์เดียว

การปฏิบัติต่อมา คุรุนานักเป็นทั้งมุสลิมและฮินดู แสดงตัวเป็นมุสลิมและฮินดูในขณะเดียวกัน เห็นได้จากเครื่องแต่งตัวในเวลาออกสั่งสอนคน คุรุนานักสวมเสื้อสีหมากสุก อันเป็นสีสำแดงอิสรภาพตามลัทธิฮินดู แขวนลูกประคำทำด้วยกระดูกไว้ที่คอ และเจิมหน้าด้วยหญ้าฝรั่นตามแบบของฮินดู แต่ขณะเดียวกันสวมหมวกตามแบบมุสลิม เครื่องหมายการแต่งตัวที่นานักแสดงดังนี้ เพื่อน้อมนำศาสนิกทั้งสองฝ่ายได้รับคติเป็นกลางไม่ยึดเอาศาสนาใดศาสนาหนึ่ง อันเป็นเหตุแห่งการรังเกียจเคียดแค้นทั้งสองฝ่าย คุรุนานักสอนว่า "ซิกข์เป็น

www.webkal.org

ศาสนาของคนทั้งหลาย พระเจ้าเป็นผู้ปราศจากภัย ปราศจากเวร ไม่ใช่เป็นผู้ทำลาย เป็นผู้สร้าง เราไม่มีพระเจ้าสำหรับชาวมุสลิม เรามีพระเจ้าองค์เดียวองค์หนึ่งผู้เป็นเจ้าโลกทั้งสิ้น พระองค์ไม่ทรงโปรดวรรณะหรือสี หรือลัทธิอันแยกบัญญัติออกไปแต่ละอย่าง พระองค์ไม่มีการเกลียด ไม่มีการทางแช่ง ทรงสาป เหมือนพระเจ้าองค์อื่นๆ"

"พระเจ้าของเรา พระองค์ไม่มี (อายุ) จำกัด พระองค์ยังทรงความเป็นอยู่จริงแม้ในเวลาปัจจุบัน พระองค์ไม่มีกำเนิด ทรงดำรงอยู่โดยลำพังพระองค์เอง เราย่อมเข้าถึงพระองค์ด้วยความอนุเคราะห์ของครูบาอาจารย์ (ได้แก่ ตัวคุรุนานักเป็นปฐม)"

"พระเจ้าของเราไม่มีใครทรงแต่งตั้ง พระองค์ประทับอยู่โดยลำพังพระองค์เดียว ไม่มีสิ่งใดครอบงำพระองค์ปราศจากความตาย ปราศจากความเกิด ปราศจากชาติตระกูล เป็นผู้ซึ่งใครหยั่งรู้มิได้ ปราศจากรูปและลักษณะ ข้าพเจ้าเข้าหาพระองค์ก็ได้พบพระองค์ภายในสิ่งอันประกอบด้วยรูปทุกอย่าง"

ทั้งนี้ เพราะต้องการให้มุสลิมและฮินดูซึ่งกำลังวิวาทกันด้วยเรื่องเชื้อชาติและศาสนาสัมพันธ์เข้าด้วยกัน ในฐานะที่ตนเป็นฮินดู คุรุนานักจึงพยายามสอนให้พวกมุสลิมเลื่อมใสในโอวาทของตนให้มากที่สุด คุรุนานักได้ศิษย์มุสลิมสำคัญคนหนึ่งชื่อ มารทาน (Mardana) ซึ่งเคยเป็นนักดนตรี ศิษย์ผู้นี้ใช้ศิลปะดนตรีเป็นกำลังสั่งสอนของอาจารย์เป็นอันมาก อาจารย์กับศิษย์ออกเดินทางสั่งสอนไปตามหัวเมืองต่างๆ ในชมพูทวีปภาคเหนือ อันเป็นแหล่งกลางของศาสนาฮินดู จนขึ้นไปถึงแคว้นแคชเมียร์ในปัจจุบัน ได้สั่งสอนคนตามเมืองต่างๆ ตลอดเวลา 12 ปี ได้มีผู้เลื่อมใสนับถือเป็นอันมาก นับว่าได้ผลตามความมุ่งหมาย ได้กลับมาและสั่งสอนผู้คนที่ถิ่นกำเนิดระยะหนึ่ง แล้วได้ออกเดินทางสู่อินเดียภาคใต้จนถึงแคว้นมัทราช อันเป็นศูนย์กลางของศาสนาเชน ข้ามไปถึงเกาะลังกา นอกจากนี้ยังมีแหล่งสำคัญที่สุดที่คุรุนานักเดินทางไปสั่งสอนลัทธิ "สามัคคี เสมอภาค ศรัทธา และความรัก" ของตน คือ ประเทศอาระเบีย คุรุนานักเดินทางไปสั่งสอนถึงนครเมกกะ อันเป็นศูนย์กลางของศาสนาอิสลาม คุรุนานักได้ชื่อว่าเป็นศาสดาชาวอินเดียคนแรกที่เดินธุดงค์ไปถึงนครเมกกะ ออกจากนครเมกกะ คุรุนานักเดินทางสั่งสอนเรื่อยไปถึงนครเมดินะ ผ่านเข้าไปจนถึงนครแบกแดดในแผ่นดินอิรัก ที่นั่นคุรุนานักสั่งสอนอีกครั้งหนึ่ง ผู้ฟังทั้งหมดเป็นมุสลิม ระหว่างสั่งสอนมีผู้ตะโกนถามว่า ท่านเป็นใคร ท่านนับถือศาสนาประเภทไหน? คุรุนานักตอบว่า "ข้าพเจ้าคือ คุรุ ข้าพเจ้าเดินทางมาถึงที่นี่เพื่อนำสิ่งสวัสดีมาให้ประชาชน ข้าพเจ้าปฏิเสธนิกายในศาสนาต่างๆ ทั้งหมด ข้าพเจ้าไม่นับถือนิกายใด พระเจ้าองค์หนึ่งองค์เดียวเท่านั้นเป็นที่นับถือของข้าพเจ้า ข้าพเจ้านับถือพระองค์ในแผ่นดินนี้ ในสวรรค์ และในที่ทั้งปวง" ในระหว่างการเดินทางไปสั่งสอนนี้ นานักเคยผจญภัย

www.webkal.org

เคยถูกทำร้าย และเคยได้รับโทษจากผู้มีอำนาจ แม้จะเผชิญกับอุปสรรคเหล่านี้สักปานใดก็ตาม คุรุนานักก็มิได้ย่อท้อ เป็นผู้ประกอบด้วยขันติธรรมและเมตตาธรรมตลอดมา นับเป็นเวลานานถึง 35 ปี สามารถทำให้ชาวมุสลิมและชาวฮินดูเคารพเลื่อมใสเป็นจำนวนมาก ทำให้เขาเหล่านั้นมีความรักสงบและมีความสมัครสมานสามัคคีกัน เป็นการบรรลุวัตถุประสงค์สมความมุ่งหมาย ดังหลักคำสอนเรื่อง สามัคคี ความรัก ศรัทธา และเสมอภาค ที่ศาสนานี้เน้นมาก

6.2.5 บั้นปลายชีวิต

ในบั้นปลายแห่งชีวิตของคุรุนานัก แม้ว่าคุรุนานักจะนุ่งห่มแบบนักพรต แต่ก็มิได้ดำเนินชีวิตนักบวช (ศาสนาซิกข์ไม่มีนักบวช) ท่านคุรุยังคงอยู่กับบุตรภรรยาของท่าน เมื่ออายุได้ 71 ปี สภาพร่างกายสังขารดูเหมือนจะเปลี่ยนแปลงไปมาก จนกระทั่งคุรุนานักรู้ตัวว่าจะอยู่ต่อไปอีกไม่นาน อวสานแห่งชีวิตก็คืบคลานเข้ามาใกล้ทุกขณะ คัมภีร์ครันถะได้พรรณนาช่วงชีวิตตอนนี้ไว้ว่า คุรุนานักรู้อวสานของตน เมื่อเวลาใกล้เข้ามา ได้มอบธุระการงานให้แก่อัครสาวกคนหนึ่งชื่อ ลาหินา บางแห่งเรียกว่า ไภลาห์นา ความจริงคุรุนานักมีความตั้งใจจะมอบงานต่าง ๆ ให้บุตรชาย แต่บุตรชายเป็นผู้มีบาป เคร่งครัดในลัทธิฮินดู ไม่สามารถเปลี่ยนใจมานับถือลัทธิของบิดาได้นับว่าเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้คุรุนานักไม่ค่อยสบายใจเท่าไรนักเมื่อใกล้จะถึงอวสานกาล ในคัมภีร์ครันถะได้แสดงความในลักษณะปาฏิหาริย์ไว้ว่า คุรุนานักเหนื่อยอ่อนมาก ได้เข้าไปพักใต้ต้นพฤกษาแห่งต้นหนึ่งที่ตำบลคาเตปุระ แคว้นปัญจาป ขณะนั้นพฤกษาแตกออกดอกใบเขียวสดไปเต็มต้น ต้อนรับและบูชาท่านคุรุให้เห็นเป็นอัศจรรย์ มีสาวกที่เป็นมุสลิมและฮินดูเข้าประชุมกันคับคั่งเพื่อคอยพยาบาล เมื่อไม่มีหวังว่าชีวิตของอาจารย์จะยืนยาวต่อไป สาวกฝ่ายมุสลิมจึงกล่าวขึ้นว่า ถ้าอาจารย์ถึงอวสานจะนำศพไปฝังตามพิธีมุสลิม สาวกฝ่ายฮินดูได้ยินก็ไม่ยอม ค้านว่าจะขอเป็นเจ้าภาพประกอบพิธีศพของอาจารย์ตามธรรมเนียมของฮินดู คือเผา ท่านคุรุได้ยินสาวกโต้เถียงกัน จึงห้ามมิให้วิวาทกัน ขอให้พวกสาวกฝ่ายฮินดูนำดอกไม้มาวางไว้ข้างศพเบื้องขวา ให้พวกมุสลิมนำดอกไม้ไว้ข้างซ้าย รอไปจนถึงรุ่งขึ้นจากเวลาสิ้นลม ดอกไม้ของใครบานก่อนให้ศพตกเป็นของฝ่ายนั้น ต่อจากนั้นสั่งให้สาวกสาธยายมนต์ ส่วนตนเองชักผ้ารองพื้นคลุมร่างมิดชิด ตั้งสติมุ่งหน้าต่อพระผู้เป็นเจ้า มีอัครสาวกนั่งอยู่ข้าง ๆ พร้อมด้วยสาวกเหล่าอื่น จนกระทั่งรุ่งเช้าสาวกเปิดผ้าคลุมนั้นออก ปรากฏว่าร่างของอาจารย์หายไป และดอกไม้ทั้งซ้ายขวาบานขึ้นพร้อมกัน เป็นอัศจรรย์ สาวก 2 ฝ่ายทำพิธีโดยปราศจากศพอาจารย์ ก่ออนุสาวรีย์เป็นปูชนียสถานไว้ตรงบริเวณอวสานของอาจารย์แห่งหนึ่ง และที่ฝั่งแม่น้ำราวีอันเป็นแหล่งกำเนิดของอาจารย์อีกแห่งหนึ่ง

www.webkal.org

เพื่อให้มีผู้เป็นศาสดาสืบต่อเนื่องกันมา ไภลาห์หรือลาหินา ซึ่งได้รับมอบหมายจากคุรุนานัก ปฐมศาสดาให้เป็นผู้รับช่วง ก็ได้เป็นศาสดาองค์ที่ 2 มีชื่อว่า คุรุอังคัต ต่อจากคุรุอังคัตก็ได้ท่านคุรุอมรทาสเป็นศาสดาองค์ที่ 3 ต่อจากคุรุอมรทาสก็มีศาสดาองค์ที่ 4 คือ คุรุรามทาส ต่อจากคุรุรามทาสก็มีศาสดาองค์ที่ 5 คือ คุรุอรชุน ถัดจากคุรุอรชุนก็ได้ท่านคุรุหริโควินท์เป็นศาสดาองค์ที่ 6 ถัดจากศาสดาองค์ที่ 6 ก็ได้ท่านคุรุหริไรเป็นศาสดาองค์ที่ 7 ถัดจากองค์ที่ 7 เป็นคุรุองค์ที่ 8 คือ คุรุหริกิษันเป็นศาสดา ถัดจากองค์ที่ 8 ก็ได้ท่านคุรุเทคพาหาทูระเป็นศาสดาองค์ที่ 9 และต่อมาได้ท่านคุรุโควินทสิงห์เป็นศาสดาองค์ที่ 10 และเป็นองค์สุดท้าย ต่อจากนั้นก็ไม่ได้มีการแต่งตั้งใครเป็นศาสดาอีก และได้ถือเอาคัมภีร์ (ครันถะ) เป็นศาสดาแทนสืบต่อมาจนกระทั่งทุกวันนี้

ถ้าว่าโดยปี พ.ศ. แห่งการดำรงตำแหน่งศาสดาของศาสนาทั้ง 10 องค์ มีดังนี้

1.	คุรุนานัก	เป็นศาสดาระหว่าง พ.ศ. 2046 - 2081 (นับแต่ปีที่ออกสั่งสอน)
2.	คุรุอังคัต	เป็นศาสดาระหว่าง พ.ศ. 2081 - 2095
3.	คุรุอมรทาส	เป็นศาสดาระหว่าง พ.ศ. 2095 - 2117
4.	คุรุรามทาส	เป็นศาสดาระหว่าง พ.ศ. 2117 - 2124
5.	คุรุอราชุน	เป็นศาสดาระหว่าง พ.ศ. 2124 - 2149
6.	คุรุหริโควินท์	เป็นศาสดาระหว่าง พ.ศ. 2149 - 2181
7.	คุรุหริไร	เป็นศาสดาระหว่าง พ.ศ. 2181 - 2207
8.	คุรุหริกิษัน	เป็นศาสดาระหว่าง พ.ศ. 2207 - 2218
9.	คุรุเทคพาหาทูระ	เป็นศาสดาระหว่าง พ.ศ. 2218 - 2229
10.	คุรุโควินทสิงห์	เป็นศาสดาระหว่าง พ.ศ. 2229 - 2250

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2250 จนกระทั่งปัจจุบัน ถือคัมภีร์ครันถะเป็นศาสดา

6.3 คัมภีร์ในศาสนา

ศาสนาซิกข์มีคัมภีร์ที่สำคัญคือ ครันถะ สาหิบ คำว่าครันถะ ตรงกับภาษาบาลีว่าคันถะ แปลว่า คัมภีร์ ส่วนคำว่าสาหิบ แปลว่า พระ ดังนั้นครันถะ สาหิบ แปลว่า พระคัมภีร์นั่นเอง ฝรั่งเรียกคัมภีร์ครันถะ สาหิบ ว่า The Lord Book ก็คัมภีร์ครันถะ สาหิบ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

www.webkal.org

1. **อาทิครันถะ สาหิบ** แปลว่าพระคัมภีร์แรก คัมภีร์นี้คุรุอรชุน ศาสดาองค์ที่ 5 ได้จัดทำขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2147 โดยรวบรวมคำสอนของคุรุองค์ก่อนๆ ตั้งแต่คุรุนานักจนถึงตัวท่านเอง รวมทั้งคำสอนของนักปราชญ์ในศาสนาฮินดูคือ รามนันทะ และนักปราชญ์ในศาสนาอิสลามคือ กาบีร์ อยู่ด้วย

2. **ทสมครันถะ สาหิบ** แปลว่าพระคัมภีร์ที่ 10 คัมภีร์นี้คุรุโควินทสิงห์ ศาสดาองค์ที่ 10 เป็นผู้จัดทำขึ้นโดยการรวบรวมคำสอนของคุรุองค์ก่อนบางองค์และของตัวท่านเองไว้รวมกัน

คัมภีร์ครันถะ สาหิบ เป็นคำร้อยกรอง เป็นบทกวี มีทั้งหมดประมาณ 29480 โศลก เป็นคำฉันท์ 31 ประเภท ใช้ภาษาในการเขียนถึง 6 ภาษา มี ปัญจาบี มุลตานี ฮินดี มราถี ปรากฤต และเปอร์เซีย ที่เป็นอย่างนั้นก็เพราะ ใครถนัดภาษาไหนก็ใช้ภาษานั้นเขียน จึงมีน้อยคนนักที่สามารถอ่านพระคัมภีร์ครันถะ สาหิบให้จบได้ ปัจจุบันชาวซิกข์ได้เก็บคัมภีร์ครันถะ สาหิบไว้ในสุวรรณวิหาร ซึ่งตั้งอยู่กลางสระน้ำชื่อ อมฤตสระ (Amritsar) ในแคว้นปัญจาบ ซึ่งถือเป็นปูชนียสถานและเป็นศูนย์กลางของศาสนาซิกข์ ชาวซิกข์ถือว่าคัมภีร์ครันถะสาหิบเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์เปรียบเสมือนพระเจ้าจึงเฝ้าปฏิบัติดูแลเป็นอย่างดีเช่นหุ้มห่อพระคัมภีร์ด้วยผ้าดิ้นราคาแพง ประดิษฐานบนแท่นภายใต้ฉัตรและภายในม่านที่ปักด้วยเกล็ดเพชร ครั้งถึงเวลาเย็นเจ้าหน้าที่จะอัญเชิญพระคัมภีร์เข้าไปประดิษฐานไว้บนตั่งทองในห้องพิเศษ ครั้งถึงเวลาเช้า ก็อัญเชิญออกมาประดิษฐาน ไว้ในม่านตามเดิม คอยดูแลไม่ให้คนมาจับต้องและไม่ให้ฝุ่นละอองมาเกาะ

6.4 หลักคำสอนที่สำคัญ

ศาสนานี้ถือว่าพระเจ้ามีองค์เดียว ไม่เป็นพระเจ้าของศาสนาใดโดยเฉพาะ แต่เป็นสากล ทรงพระนามว่า “วาเฮคุรุ” พระองค์ไม่มีลักษณะเหมือนคนดังพระเจ้าของฮินดู ไม่มีรัก ไม่มีชังดังพระเจ้าของอิสลามหรือคริสต์ ทรงเป็นสัตยเทพ ทรงความเป็นเอก เป็นอนันตะ เป็นวิภูเทพ ทรงสถิตอยู่ทั่วไป ทรงมีพระกรุณาในสรรพสัตว์เท่ากัน

การที่ท่านคุรุนานักตรัสว่า “ในโลกไม่มีใครเป็นฮินดู ไม่มีใครเป็นมุสลิม เป็นต้น” นี้ย่อมประกาศให้รู้ว่า ไม่มีพระเจ้าโดยเอกเทศ ไม่มีวรรณะ เชื้อชาติใดชาติหนึ่งในมนุษย์

สำหรับหลักคำสอนในศาสนาสิ่ง[1]ที่สำคัญที่จะนำมากล่าวในที่นี้พอเป็นสังเขปมีดังนี้

[1] Sikh Missionary. Sikh Religion, 1990 p. 252-253.

www.webkal.org

6.4.1 องค์ไตรรัตน์

องค์ไตรรัตน์หรือองค์ 3 ประการ อันเป็นสิ่งสูงสุดในศาสนาซิกข์ คือ

1. พระเจ้า
2. ศรีคือหลักธรรม
3. อกาลคือความแน่นอนของพระเจ้า

6.4.2 ศีล 5 ประการ

เรื่องศีล คุรุโควินทสิงห์ตั้งกฎไว้อย่างหนึ่ง เรียกว่า "ศีล 5" อันขึ้นต้นด้วยอักษร ก. คือ

1. เกศ คือ เอาผม หนวด เคราไว้ จะโกนไม่ได้
2. กังฆา คือ จะต้องมีหวีเสียบหรือปักไว้ที่ผมเสมอ ขาดไม่ได้
3. กรา คือ จะต้องมีมีดพกประจำตัว (บางทีใช้กำไลเหล็กสวมข้อมือ)
4. กิรปาน คือ จะต้องมีดาบประจำตัว
5. กฉา คือ จะต้องมีกางเกงขาสั้นโดยนุ่งไว้ข้างในประจำ

และมีหลักจะต้องปฏิบัติเพิ่มเติมอีก 4 ประการ คือ

1. ไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มน้ำเมา
2. ไม่บริโภคเนื้ออย่างอิสลาม
3. ไม่ตัดผม ไม่โกนหนวด
4. ไม่แต่งกายหรือไม่ร่วมประเพณีกับมุสลิม

ศีลทั้ง 5 ข้อนั้นเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าเนื่องจากการรบทั้งสิ้น แม้แต่การสวมกำไลเหล็กหรือมีดพกประจำตัวก็ให้รู้ว่าเป็นพวกเดียวกันหรือจะต้องมีอาวุธไว้เพื่อป้องกันตนเอง และเป็นเครื่องเตือนใจให้เข้มแข็งเหมือนเหล็ก

6.4.3 หลักธรรมประจำชีวิตหรือศีล 21 ประการ

คุรุโควินทสิงห์เป็นผู้เริ่มลัทธิศีลจุ่มในศาสนาซิกข์นี้ และเป็นผู้เริ่มประกอบพิธีให้ผู้เข้ามาเป็นสานุศิษย์ด้วยพิธีประพรมน้ำมนต์ และวิธีให้ดื่มน้ำอันศักดิ์สิทธิ์ซึ่งมีดาบแช่ไว้เป็นเครื่องหมายว่า ผู้ดื่มต้องเป็นผู้กล้าหาญ น้ำดื่มนี้เรียกว่า "น้ำอมฤต" ผู้ได้ดื่มเท่ากับถึงความบริสุทธิ์ (ขาลสา) พร้อมที่จะออกรบเพื่อจรรโลงชาติศาสนา

www.webkal.org

เมื่อดื่มน้ำอมฤตแล้ว ชาวซิกข์ทุกคนจะต้องถือศีล 21 ข้อ เป็นศีลประจำชีวิตของศาสนิกชนทุกคน คือ

ก. ข้อปฏิบัติ

1. ให้นับถือศาสดาทุกองค์เป็นบิดา และถือว่าตนเป็นบุตรของบิดา
2. ให้ถือว่าเมืองปาตลีบุตร (ปัตนะในปัจจุบัน) ที่โควินทสิงห์เกิดกับเมืองอานันทบุร (ที่โควินทสิงห์หลบไปตั้งหลักสู้กับออรับเชยเมื่อรบแพ้) ว่าเป็นเมืองที่ศักดิ์สิทธิ์
3. ให้ยกเลิกการถือชั้นวรรณะ
4. ให้สละชีพในสนามรบ
5. ให้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 3 ประการ คือ 1. สัจจะ (พระเจ้า) ศรี (ธรรมะ) อกาล (ความเที่ยงแท้ของพระเจ้า) 2. ศาสโนวาท (คัมภีร์อาทิครันถะและทัสเวนปาทสาหิพ) 3. ความบริสุทธิ์
6. ให้มีศีลอันเป็นสัญลักษณ์ 5 คือ เกศ กังฆา กฉา กิรปาน และกรา พวกซิกข์ที่อยู่ในต่างประเทศต้องมีมีดเล็กยาว 2 นิ้วเสียบไว้ที่ผม
7. ให้มีชื่อลงท้ายว่าสิงห์ (คือ ให้กล้าหาญดังสิงโต)
8. ให้ฝึกขี่ม้า ฟันดาบ มวยปล้ำ เป็นนิตย์
9. ให้ถือคติว่าตนเกิดมาเพื่อช่วยเหลือเปลื้องทุกข์ให้ผู้อื่น
10. ให้นอบน้อมพระเจ้าและต้อนรับแขกโดยถือว่าเป็นเรื่องจำเป็น

ข. ข้อห้าม

11. ห้ามมิให้ซิกข์กับซิกข์วิวาทกันเอง
12. ห้ามมิให้พูดปด
13. ห้ามทำผิดในเรื่องกามารมณ์ โลภ โกรธ หลง
14. ห้ามคบคนที่เป็นปฏิปักษ์ต่อศาสนา
15. ห้ามคบคนที่ไม่ส่งเสริมการกู้ชาติ
16. ห้ามนิยมใช้สีแดง เช่น เสื้อแดง หมวกแดง
17. ห้ามแก้ผ้าโพกศรีษะออก นอกจากเวลาอาบน้ำ

www.webkal.org

18. ห้ามเล่นการพนันทุกชนิด
19. ห้ามตัดผม โกนหนวด โกนผม โกนเครา
20. ห้ามเกี่ยวข้องกับบุคคลที่เบียดเบียนศาสนา
21. ห้ามแต่งกายหรูหราไร้สาระ

นอกจากนี้ยังมีคำสอนพื้นฐานของศาสนาซิกข์ที่ควรกล่าวถึงอีกดังนี้คือ

1. สามัคคี คือ ความกลมเกลียวไม่ขัดแย้งกัน กลุ่มชนใดที่มีความขัดแย้งแข่งดีกันจะเสียประโยชน์ทั้งสองฝ่าย ทั้งฝ่ายแพ้ซึ่งเสียประโยชน์อย่างไร้เกียรติ และฝ่ายชนะแม้นจะได้รับประโยชน์ แต่ก็ได้รับความเสียหายเช่นกันอันเป็นความเสียหายอย่างมีเกียรติ สังคมที่ดีต้องสามารถประนีประนอมกันได้

2. เสมอภาค คือ แหล่งกำเนิดของพลัง สังคมใดก็ตามที่ไม่มีการแบ่งเพศและชั้นวรรณะ คนในสังคมนั้นจะช่วยกันสรรสร้างสังคมจนบรรลุถึงความเจริญงอกงาม นัยตรงข้ามการแบ่งชั้นวรรณะเป็นการทอนกำลังของตนลงไป

3. ศรัทธา คือ ความเชื่อมั่นในพระเจ้าผู้เป็นเอกโองการจะทำให้บุคคลมีความกล้าหาญ อดทน และวิริยะอุตสาหะ เมื่อทำสิ่งใดก็จะสำเร็จลุล่วงด้วยดี

4. ความรัก คือ พลังที่ประสานให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้ด้วยความสุข แต่ความโกรธความเกลียดเป็นพลังบ่อนทำลายสังคมทำให้เกิดทุกข์ เกิดโทษ ในกลุ่มชนนั้นๆ

หลักธรรมทั้ง 4 ตามที่กล่าวมานี้ จะช่วยให้บุคคลบรรลุถึงทางแห่งความรอด และในขณะเดียวกันจะต้องหลีกเลี่ยงความชั่วให้ห่างไกลความชั่วที่ทำให้เกิดโทษ เกิดบาปมี 5 อย่าง คือ

1. ตัณหา คือ ความอยาก อันเป็นกิเลสนอนเนื่องในสันดานของมนุษย์ทุกคน จึงยากที่จะละได้เว้นแต่ผู้มีคุณธรรมขั้นสูงเท่านั้นที่ละได้ ดังนั้น ศาสนาซิกข์จึงอนุญาตให้ผู้ครองเรือนอยู่ร่วมเป็นสามีภรรยากันได้ แต่ห้ามประพฤติผิดในกาม ไม่เป็นชู้หรือนอกใจภรรยาหรือสามีของตน

2. ความโกรธ เป็นบ่อเกิดแห่งการทะเลาะวิวาท ดังนั้นบุคคลจะต้องมีขันติเข้ามาควบคุม และรู้จักการให้อภัย

3. ความโลภ คือ ความอยากได้เงินทอง หรือ ความรักที่ต้องการผลกำไร เงินทองที่หามาได้ด้วยแรงงานบริสุทธิ์เป็นสิ่งที่ถูกต้องในศาสนา แต่ความอยากได้เงินทองที่เกินพอดีเป็น

www.webkal.org

สิ่งต้องห้ามในศาสนา ความพอใจและความสันโดษจะช่วยควบคุมกิเลสตัวนี้ได้อย่างดี

4. ความหลง คือ ความไม่รู้จริงและเชื่อในสิ่งผิดๆ เพราะไม่ใช้ปัญญาใคร่ครวญ จึงเกิดการตัดสินใจผิดพลาดทำให้เกิดทุกข์ตามมา กิเลสตัวนี้มาจากความยึดมั่นถือมั่นจนเกินไป

5. อหังการ เป็นกิเลสที่ชั่วร้ายที่สุด เพราะทำให้เกิดความอิจฉาริษยา ความจองหอง อวดดี ยกตนข่มท่าน ทำให้เกิดความแตกสามัคคี ชาวซิกข์ที่ดีจะต้องอ่อนน้อมถ่อมตน ให้อภัย และมีเมตตากรุณา

ชาวซิกข์เชื่อว่าการปฏิบัติของบุคคลมีผลต่อภพที่จะต้องเผชิญหลังจากละร่างในภพนี้แล้วการปฏิบัติตามคำสอนในศาสนา จะส่งผลตามลำดับขั้นตั้งแต่ขั้นต้นจนถึงขั้นสูงสุด การปฏิบัตินี้เรียกว่า “ขัณฑ์” มีดังต่อไปนี้ คือ

1. ธรรมขัณฑ์ คือ หน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ ได้แก่ การทำดี มีความยุติธรรม เป็นอาณาจักรแห่งการกระทำ

2. ญาณขัณฑ์ คือ การใช้ความรู้ในการประกอบกิจการเพื่อความยิ่งใหญ่ในขั้นนี้เป็นอาณาจักรแห่งปัญญา

3. สรมขัณฑ์ หรือ หรรษาขัณฑ์ เป็นอาณาจักรแห่งมหาปิติ (Ecstasy) ในภูมินี้มีแต่ความบันเทิง ปรารถนาอย่างใดได้อย่างนั้น มีแต่ความสวยสดงดงาม

4. กรรมขัณฑ์ เป็นอาณาจักรแห่งกำลังทางจิต เป็นภูมิแห่งอำนาจ ผู้ปฏิบัติได้ถึงขั้นนี้จะปราศจากความกลัวใดๆ มีความเป็นนิรันดร มีพลังเสมือนผู้มีกายทิพย์

5. สัตยขัณฑ์ เป็นอาณาจักรแห่งสัจจะ เป็นภูมิสุดท้ายที่บุคคลใดสามารถบรรลุถึงขั้นนี้แล้วจะหลอมตนเองเข้าเป็นหนึ่งเดียวกับพระผู้เป็นเจ้า

6.4.4 การเข้าถึงนิรวาณ

นิรวาณนั้นอันบุคคลอาจบรรลุได้ด้วยการเพ่งพระเจ้า มีความจงรักภักดี และศรัทธาเปล่งวาจาอยู่เสมอถึงพระนามของพระองค์ และโดยการปฏิบัติตามคำสั่งของคุรุ หรือศาสดาแห่งศาสนานั้น

6.4.5 พระเจ้าผู้เป็นอันติมสัจจ์

ศาสนาซิกข์มีความเชื่อว่าพระเจ้ามีเพียงหนึ่งเดียวเท่านั้น พระองค์ทรงเป็น

www.webkal.org

สัจธรรมอันสูงสุดที่ไม่มีบ่อเกิด เพราะพระองค์ทรงเป็นบ่อเกิดของสิ่งทั้งหลาย ทรงเป็นจุดหมายสุดท้ายที่สิ่งทั้งหลายทั้งปวงต้องกลับมาสู่พระองค์ พระองค์ทรงเป็นอมตะ มีชีวิตนิรันดรกาล พระองค์ไม่มีรูปร่างที่มนุษย์จะมองเห็นได้ด้วยตาเนื้อ อีกทั้งยังเป็นสิ่งไม่สามารถคิดและเข้าใจได้ง่าย พระองค์จึงไม่ใช่สิ่งที่ใครจะอธิบายได้ พระองค์มีอำนาจมหาศาล มีความยิ่งใหญ่และสมบูรณ์จนหาที่สุดมิได้ ทรงประทับอยู่ในชนทุกชั้น ทุกเพศ ทุกวัย ทุกเชื้อชาติ เรารู้จักพระองค์ได้โดยผ่านสิ่งสร้างต่างๆ ที่พระองค์ได้สร้างขึ้นมา สิ่งที่มีรูปร่างจำกัดเหล่านี้จึงไม่สามารถที่จะเชิดชูให้เป็นพระเจ้าได้ เพราะพระเจ้าที่แท้จริงนั้นพระองค์เป็นสิ่งที่ไร้รูปหาขอบเขตมิได้ และยากที่จะใช้เหตุผลธรรมดาในการเข้าถึงพระองค์ นอกจากการปฏิบัติตามทางแห่งความรอด (Salvation) ซึ่งเป็นวิธีปฏิบัติในทางจิตใจให้ถึงซึ่งความสะอาดบริสุทธิ์ด้วยการสวดมนต์และรำลึกถึงพระองค์อย่างมีสติอยู่เสมอ และตลอดเวลาเพื่อพระองค์จะได้ตราตรึงอยู่ในหัวใจ และเมื่อถึงเวลานั้นแล้วจิตที่ไม่บริสุทธิ์จะเปลี่ยนแปลงไปสู่ความบริสุทธิ์สะอาด เปรียบเสมือนแก้วน้ำที่เต็มไปด้วยน้ำสกปรก เราจะต้องเทน้ำเสียทิ้งไปก่อน แล้วจึงเติมน้ำที่สะอาดบริสุทธิ์เข้ามาแทนที่ ซิกข์เรียกพระเจ้าว่า “กรตปุรัค” ซึ่งหมายถึงพระเจ้าผู้สร้างโลกและสรรพสิ่ง นอกจากนี้ซิกข์ อาจจะเอ่ยถึงพระองค์โดยใช้คำต่อไปนี้

เอกโองการ (IK ONGKAR) หมายถึง พระผู้เป็นหนึ่งเดียว ทรงเป็นอันติมสัจจ์อยู่เหนือคำอธิบายใดๆ และอยู่เหนือความเข้าใจของมนุษย์

สัตยนาม (SAT NAAM) หมายถึง พระเจ้าผู้เป็นความจริง ทรงมีอยู่จริงและเป็นเหตุของทุกสิ่ง

นีรภาวะ (NIR BHAU) หมายถึง พระเจ้าผู้หมดความกลัวใดๆ เพราะพระองค์เป็นเจ้าของสากลโลก

นีรไวระ (NIRVAIR) หมายถึง ผู้ปราศจากข้าศึกทั้งปวงและปราศจากซึ่งความเกลียด

อกาลมูรติ (AKAAL MOORAT) หมายถึง พระผู้อยู่เหนือกาลเวลา ทรงเป็นอมตะ

อโยนิ (AJOONI) หมายถึง พระผู้ปราศจากอุบัติ ไม่มีการอุบัติในภพใด เพศใด และอาการใดๆ ทั้งสิ้น

แซบั๋ง (SAI BHANG) หมายถึง การไม่เกิดอีกเพราะพระองค์เป็นเอกภพ โดยพระองค์เองหรือทรงมีทรงเป็นอยู่ด้วยพระองค์เอง (Self - Existent)

คุรุประสาท (GUR PARSAAD) หมายถึง ความปราณีที่พระองค์มีต่อคุรุ จึงเปิดเผยพระองค์ออกมาและโดยความปรานีของท่านศาสดาคุรุนานักเทพซิกข์ศาสนิกชนจึงได้รู้จักพระเจ้า

www.webkal.org

6.5 หลักความเชื่อ และจุดหมายสูงสุด[1]

ชาวซิกข์เชื่อว่ามีพระเจ้าองค์เดียว เป็นพระเจ้าของมนุษย์ชาติทั้งปวง ไม่ผูกขาดอยู่ในศาสนาใด พระองค์มีพระนามหลายอย่าง เช่น พระพรหม พระศิวะ พระวิษณุ เอกะ โองการะ สัตยะ นามะ กรตา เป็นต้น พระองค์ทรงเป็นบ่อเกิดแห่งความดีทั้งปวง ทรงมีแต่ความเมตตากรุณา ทรงเป็นสัพพัญญู สัพพเดช สัพพาภิภู ทรงสร้างโลกและสรรพสิ่ง ในการสร้างโลกพระเจ้าจะทรงสร้างหมอกและแก๊สขึ้นก่อน แล้วทั้งสองอย่างก็หมุนเวียนเป็นล้านโกฏิปีจึงมีธรณี ดวงดาว น้ำ อากาศและอื่นๆ เกิดขึ้นมา แล้วจึงมีชีวิตอุบัติขึ้นมาจำนวน 8,400,000 ชนิด แต่มนุษย์มีฐานะสูงสุดกว่าชีวิตทั้งหลายเพราะว่าสามารถปฏิบัติธรรมชำระจิตใจให้สะอาดจากกิเลส หลุดพ้นจากสังสารวัฏ การเวียนว่ายตายเกิด ชาวซิกข์เชื่อว่าวิญญาณเป็นอมตะจึงไม่ตายอย่างร่างกาย แต่ก็ยังคงเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารวัฏเพราะมีกิเลส และตราบที่ยังมีกิเลสก็ต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ร่ำไป เมื่อมีเกิดก็ต้องมีตาย ถ้าไม่อยากตายก็ต้องทำให้ไม่เกิด นั่นก็คือต้องตัดกิเลสให้ได้เพราะฉะนั้นผู้ที่เบื่อหน่ายในสังสารวัฏก็ควรที่จะละกิเลสให้หมดไปตามลำดับ จนละได้ทั้งหมดก็จะเข้าถึงจุดหมายสูงสุด ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดอีกต่อไป ได้อยู่กับพระเจ้าชั่วนิรันดร ส่วนวิธีปฏิบัติเพื่อเข้าถึงวิมุติ ก็โดยการทำสมาธิเพ่งพระเจ้าเป็นอารมณ์ และบริกรรมถึงพระนามของพระองค์ตลอดถึงจงรักภักดีต่อพระองค์ด้วย

6.6 นักบวชในศาสนาซิกข์

ศาสนาซิกข์เป็นศาสนาที่ไม่มีนักบวชหรือพระแม้นว่าจะมีวัดก็ตาม ท่านคุรุอมรทาสได้ประกาศให้มีวัดซิกข์ทุกหมู่บ้านที่มีศาสนิกชนของซิกข์ และได้กำหนดเขตการเผยแพร่ศาสนาซิกข์ในอินเดียออกเป็น 22 เขต แต่ละเขตมีซิกข์ผู้มีศรัทธาในศาสนาอย่างแท้จริงหนึ่งคนเป็นผู้รับผิดชอบในเขตนั้นๆ

ผู้ทำหน้าที่สอนศาสนาซิกข์ไม่มีเครื่องแบบ แม้นักบุญผู้หลุดพ้นก็มิได้ถือกฎแห่งพรหมจรรย์ในวัดซิกข์ ใครก็สามารถทำหน้าที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาได้ ผู้คงแก่เรียนในคัมภีร์ก็เป็นผู้อ่านคัมภีร์เท่านั้น ส่วนผู้ร้องเพลงสวดก็มิได้ถือว่าเป็นพระสงฆ์ ผู้ปฏิบัติกิจทางศาสนาเรียกว่าผู้ทำงานซึ่งทำด้วยความสมัครใจ ผู้หญิงในศาสนาซิกข์จึงทำงานทางศาสนาได้เท่าเทียมผู้ชาย และอาจมีส่วนร่วมในพิธีกรรมทางศาสนาได้ทุกอย่าง เช่น พิธีปฏิญาณตนเป็นซิกข์ พิธีแต่งงาน พิธีศพ เป็นต้น สำหรับการอ่านคัมภีร์ทางศาสนาถือว่าเป็นหน้าที่ปกติของทุกคน

[1] เสฐียร พันธรังษี. ศาสนาเปรียบเทียบ, 2516 หน้า 194-195.

www.webkal.org

6.7 พิธีกรรมและประเพณีที่สำคัญ

พิธีกรรมและประเพณีที่สำคัญ[1]ที่ชาวซิกข์ทุกคนควรที่จะได้ประพฤติปฏิบัติมีดังนี้

6.7.1 พิธีปาหุล

พิธีกรรมที่ชาวซิกข์ทุกคนต้องทำ คือ พิธี "ปาหุล" ได้แก่ พิธีล้างบาป เมื่อเสร็จพิธีแล้วก็จะรับเอา "ก" ทั้ง 5 ประการ ดังนี้

1. เกศ การไม่ตัดผม
2. กังฆา หวีขนาดเล็ก
3. กฉา กางเกงขาสั้น
4. กรา กำไลมือทำด้วยเหล็ก
5. กิรปาน ดาบ

ผู้ใดทำพิธีล้างบาปแล้วก็ได้นามว่า "สิงห์" ต่อท้ายชื่อเหมือนกันหมดทุกคน เพราะถือว่าได้ผ่าน "ขาลสา" แห่ง "วาหิคุรุ" คือความเป็นสมบัติของพระเจ้าเองแล้ว

6.7.2 พิธีรับน้ำอมฤต (Baptism)

ชาวซิกข์จะต้องเข้าพิธีรับน้ำอมฤตเพื่อแสดงความเป็นซิกข์ที่ดี และเป็นการรับคนเข้าในศาสนา พิธีนี้ได้เริ่มเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบในสมัยของศาสดาคุรุโควินทสิงห์ โดยจัดให้มี "ปัญจปิยะ" (Panj Pyare) 5 คน ซึ่งหมายถึงผู้เป็นที่รักของพระเจ้า ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นบุคคลที่ได้รับการเลือกแล้วว่าเป็นผู้มีคุณธรรมสูง รู้เรื่องราวในศาสนาเป็นอย่างดี ท่านทั้ง 5 มีหน้าที่ทำพิธีกรรมโดยนั่งเรียงเป็นแถวหันหน้าไปทางคุรุศาสดา แต่ปัจจุบันทั้งหมดต้องนั่งหันหน้าไปทางพระคัมภีร์ครันถซาฮิป วิธีนั่งให้นั่งเหมือนกันทั้ง 5 ท่าน โดยนั่งทับขาขวาแต่ขาซ้ายยกชันขึ้นมาตั้งฉากกับพื้นเบื้องหน้าของทั้ง 5 ท่านมีแท่นหิน บนแท่นหินมีขันน้ำใบใหญ่ใส่น้ำแล้วหยดน้ำตาลลงไป ภายในขันมี พระขรรค์ซึ่งเป็นมีด 2 คม ทั้งพระขรรค์และขันน้ำที่ทำพิธีนี้จะต้องทำด้วยเหล็กกล้าอย่างดี (เพราะแต่เดิมมาเหล็กเป็นโลหะที่หาง่าย ราคาถูก และใช้ได้กับชนทั่วไปในอินเดียสมัยนั้น) จากนั้นให้ใช้พระขรรค์คนน้ำในขัน ในขณะที่คนน้ำนั้นจะมีการสวดมนต์ 5 บท ผลัดกันสวดคนละ 1 บท ตามลำดับดังนี้

[1] วนิดา ขำเขียว. ศาสนาเปรียบเทียบ, 2543 หน้า 208-210.

www.webkal.org

1. ยัปยีซาฮิป

2. ยาปซาฮิป

3. สวาเย

4. โชไปอิ

5. อนันต์ซาฮิป

หลังจากสวดมนต์จบแล้ว ท่านทั้ง 5 จะนำน้ำนั้นมาให้ผู้เข้าพิธีรับน้ำอมฤตดื่ม ซึ่งผู้เข้าพิธีเหล่านี้นั่งด้านหลังของท่านทั้ง 5 และหันหน้าไปทางพระคัมภีร์ครันถซาฮิป หลังจากที่ดื่มน้ำแล้วในบางแห่งผู้เข้ารับพิธีจะต้องพูดว่า "คัลซาเป็นพระเจ้า ชัยชนะเป็นของพระองค์" (คัลซาในที่นี้ หมายถึง ชาวซิกข์ ซึ่งนิยมใช้แทนกันเสมอ)

6.7.3 ประเพณีการเล่นดนตรีสวรรค์ (Kirtan)

ประเพณีนี้เป็นแบบอย่างหนึ่งของการแสดงออกซึ่งความเคารพในพระผู้เป็นเจ้า ซึ่งชาวซิกข์นิยมสวดมนต์พร้อมกับมีดนตรีบรรเลงประกอบ และถือกันว่าเป็นดนตรีสวรรค์ที่จะช่วยให้ผู้สวดได้มีจิตแนบแน่นกับพระผู้เป็นเจ้าได้รวดเร็วและดีขึ้น เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงมีลักษณะเหมือน หีบสี่เหลี่ยม ซึ่งเราอาจจะเรียกว่า "หีบเพลง" ก็คงไม่ผิดกับลักษณะที่เป็นอยู่

การสวดมนต์ของซิกข์นั้นมีทั้งตอนเช้าก่อนรุ่งอรุณ และในตอนเย็นอันเป็นช่วงเวลาที่พระอาทิตย์กำลังลับขอบฟ้า การสวดมนต์ถือว่าเป็นกิจปฏิบัติที่ต้องกระทำทุกวัน

6.7.4 ประเพณีการโพกศรีษะ (Turban หรือ Dastar)

ชาวซิกข์มีลักษณะการแต่งกายแตกต่างจากชนกลุ่มอื่นในอินเดีย โดยดูจากการโพกผ้าบนศรีษะเป็นส่วนประกอบสำคัญในการแต่งกายที่มีประวัติความเป็นมายาวนานแล้ว นับตั้งแต่ศาสนาซิกข์ได้ก่อกำเนิดมาโดยพระบรมศาสดาคุรุนานักเทพ

ในถิ่นกำเนิดของชาวซิกข์ผ้าโพกศรีษะเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของนักบุญและนักปราชญ์ทั้งหลายและเป็นส่วนประกอบของเครื่องแต่งกายของชนชาวเอเชียในอดีต ในภาษาปัญจาบีเรียก ผ้าโพกศรีษะว่า "ดัสตาร์" (Dastar) โดยทั่วไปผ้าโพกศรีษะจะมีความยาว 4.5 เมตร หรือ 5 หลา มีความกว้างประมาณ 1.25 เมตร ผ้าที่ใช้นิยมผ้าฝ้ายเนื้อบาง แต่บางคนอาจจะใช้ผ้าฝ้ายเนื้อหนาก็ได้ หรืออาจจะใช้ความยาวถึง 7 เมตร นอกจากนี้ยังมีผ้าโพกศรีษะขนาดสั้นเรียกว่า "ดัสตาร่า" (Dastara) มีความยาวประมาณ 1.5-2 เมตร ใช้โพกศรีษะอยู่ใต้ผ้าที่

www.webkal.org

โพกไว้ภายนอกอีกชั้นหนึ่ง ส่วนสีนั้นไม่มีการจำกัด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความนิยม แต่ชาวซิกข์ในเมืองไทยส่วนมากนิยมสีขาว และสีฟ้าสดที่เรียกว่า ฟ้าอมน้ำเงิน

ในหมู่ชาวซิกข์การโพกผ้ามิได้มีความหมายเพียงแค่ประเพณีในการแต่งกายเท่านั้น แต่เป็นเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความสืบเนื่องทางศาสนา เช่น ถ้าผู้นำของครอบครัวเสียชีวิต บุตรคนโตจะได้รับการโพกศรีษะต่อหน้าชุมชนนั้นๆ เพื่อประกาศว่าเขาจะได้เป็นผู้สืบทอดแทนบิดาต่อไป

พิธีโพกศรีษะเริ่มเป็นครั้งแรกเมื่อเด็กโตเป็นหนุ่ม และผ้าโพกศรีษะนี้จะถูกถอดออกต่อเมื่อเป็นการลงโทษหรือเป็นการลบหลู่เกียรติ ฉะนั้นเมื่อมีผู้ปัดผ้าโพกศรีษะผู้อื่นออก ผู้นั้นจะถูกลงโทษไม่ให้เข้าร่วมในพิธีต่างๆ จนกว่าจะขอขมาโทษ และรับโทษตามที่ได้บัญญัติไว้ ชาวซิกข์จะต่อสู้เพื่อสิทธิในการโพกศรีษะในประเทศต่างๆ การต่อสู้ครั้งแรกเกิดขึ้นในอังกฤษ ดังนั้นการโพกศรีษะจึงหมายถึงวิถีชีวิตและจิตใจของชาวซิกข์ ที่มีต่อศาสนาอย่างมั่นคง

6.7.5 ประเพณีครัวทาน (Free Kitchen)

ประเพณีนี้เป็นส่วนหนึ่งในการปฏิบัติทางศาสนาที่ชาวซิกข์เรียกว่า "ปันกัต" (Pangat) หรือ "ลังการ์" (Langar) ซึ่งหมายถึง ครัวทานหรือครัวสาธารณะที่เปิดให้คนทั่วไปได้รับประทานอาหารร่วมกันไม่ว่าจะมีวรรณะใด เพศใด หรือชาติใดก็ตาม ทุกคนย่อมได้รับการปฏิบัติที่เหมือนและเท่าเทียมกัน ประเพณีทางศาสนานี้เริ่มมาตั้งแต่สมัยของคุรุนานักที่เป็นปฐมศาสนา และทำสืบต่อกันมาในสมัยของคุรุศาสดาอังฆัฏเทพ คุรุศาสดาอมรทาส จนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้

การรับประทานอาหารในโรงครัวสาธารณะนี้ถือว่าเป็นการสร้างภราดรภาพร่วมกันอันเป็นหลักสำคัญในศาสนา บุคคลที่เข้ามาในโรงครัวนี้จะต้องนั่งบนพื้นที่จัดไว้เรียงเป็นแถวในระดับเสมอกัน ไม่มีข้า ไม่มีนาย ไม่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา ผู้ศรัทธาในศาสนาซิกข์จะช่วยกันทำอาหารและบริการรับใช้ผู้มารับประทานทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โรงครัวนี้ชาวซิกข์จะช่วยกันนำอาหารมาให้หรืออาจให้เป็นเงินทอง เพื่อจัดซื้ออาหารต่างๆ ให้มีอยู่เสมอมิได้ขาด

www.webkal.org

6.8 นิกายในศาสนา

นิกายของศาสนาซิกข์ที่สำคัญมีอยู่ 2 นิกาย คือ

1. **นิกายนานักปันถิ** หรือ**สหัชธรี** นิกายนี้หนักไปในทางนับถือคุรุนานัก จึงดำรงชีวิตอยู่อย่างเรียบง่าย ดำเนินรอยตามคุรุนานัก นิกายนี้โกนผมโกนหนวดเคราได้
2. **นิกายขาลสา** หรือ **สิงห์** นิกายนี้นับถือหนักไปทางคุรุโควินทสิงห์ผู้ที่นับถือนิกายนี้จะไว้ผมตลอดทั้งหนวดเครายาว โดยไม่ตัดหรือโกนตลอดชีวิต

6.9 สัญลักษณ์ของศาสนา

สัญลักษณ์ของศาสนาซิกข์ที่นับว่าสำคัญ คือ “กาน้ำและดาบ” ซึ่งหมายถึงการรับใช้และกำลัง นี้เป็นสัญลักษณ์ประการที่หนึ่ง

สัญลักษณ์ประการที่สอง คือ อักษร ก ทั้ง 5 ดังที่กล่าวแล้วในเรื่องพิธีกรรม

ส่วนสัญลักษณ์ประการที่สาม ที่นับว่าสำคัญ ซึ่งนิยมใช้กันมากในปัจจุบัน และใช้พิมพ์ไว้ในหนังสือต่างๆ เป็นเครื่องหมายให้รู้ว่าเป็นของศาสนาซิกข์คือรูปดาบไขว้ และมีดาบ 2 คม หรือพระขรรค์อยู่ตรงกลาง แล้วมีวงกลมทับพระขรรค์นั้นอีกต่อหนึ่ง วงกลมนั้นมิได้ทำเป็นรูปจักร แต่ทำเป็นเส้นกลมธรรมดา ดังในรูป

6.10 ฐานะของศาสนาในปัจจุบัน[1]

ศาสนาซิกข์ถึงแม้จะเกิดมาไม่นานนัก แต่จำนวนศาสนิกของศาสนานี้ ก็มีมากกว่าศาสนิกของศาสนาโซโรอัสเตอร์และศาสนาเชนรวมกันเสียอีก กล่าวคือชาวซิกข์มีประมาณ 18 ล้าน 5 แสนคน (Encyclopaedia Briannica 1992 : 269) ชาวซิกข์มีกระจัดกระจายอยู่ใน

[1] ฟื้น ดอกบัว. ศาสนาเปรียบเทียบ. พิมพ์ครั้งที่ 3, 2549 หน้า 239-240.

www.webkal.org

ประเทศต่างๆ เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา อังกฤษ สิงคโปร์ และฮ่องกง เป็นต้น แต่ส่วนใหญ่อยู่ในประเทศอินเดีย ศาสนาซิกข์ได้ช่วยหล่อหลอมจิตใจชาวซิกข์ไม่ว่าอยู่ในประเทศอินเดียหรือต่างประเทศ ให้มีลักษณะอย่างเดียวกัน คือขยันหมั่นเพียร ประหยัด ซื่อสัตย์ กล้าหาญ อดทน และเป็นนักรบ อย่างเช่นในประเทศอินเดียประชาชนที่เป็นซิกข์มีน้อยนิด คือประมาณ 2% แต่ชาวซิกข์ก็ได้ทำชื่อเสียงให้แก่ประเทศอินเดียยิ่งกว่าประชากรส่วนใหญ่เสียอีก เช่น ชาวซิกข์เป็นเกษตรกรชั้นนำของประเทศ สามารถผลิตผลทางเกษตรกรรมได้อย่างมากมาย เพราะฉลาดในการนำวิทยาการใหม่ๆ มาใช้ ชาวซิกข์มีความอดทน ซื่อสัตย์สุจริต จะประกอบอาชีพอะไรก็สามารถทำให้เจริญก้าวหน้าเป็นปึกแผ่น เป็นที่น่าเชื่อถือ ชาวซิกข์เป็นนักรบชั้น 1 ของประเทศอินเดียจนได้นามว่าแขนแขวนดาบ การป้องกันประเทศอินเดียไม่ว่าจะรบกับจีน หรือปากีสถานหรือชาติอื่นๆก็อาศัยทหารซิกข์นี่แหละเป็นหลักชาวซิกข์เป็นนักกีฬาที่ดีเด่นของอินเดีย นักกีฬาอินเดียที่ประสบความสำเร็จได้เหรียญต่างๆ ในการแข่งขันกีฬาระหว่างประเทศ ส่วนใหญ่ก็เป็นชาวซิกข์เช่นกัน นอกจากนี้ชาวซิกข์ยังเป็นนักธนาคาร พ่อค้าที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากทั้งในและนอกประเทศด้วย

ปัจจุบันศูนย์กลางศาสนาซิกข์อยู่ที่เมืองอมฤตสรา แคว้นปัญจาบ ประเทศอินเดีย ซึ่งมีสุวรรณวิหารสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของชาวซิกข์อยู่ที่นั่น ศาสนาซิกข์กำลังเจริญอย่างช้าๆ แต่ทว่าบางนิกาย เช่นนิกายนานักปันถิ มีทีท่าจะถูกศาสนาฮินดูกลืน

ชาวซิกข์และชาวฮินดูอยู่ด้วยกันเป็นปกติสุขตลอดมา แต่มาไม่นานนี้มีปัญหาการเมืองเข้ามาแทรก คือชาวซิกข์บางกลุ่มต้องการตั้งรัฐอิสระแยกจากอินเดีย เรียกว่ารัฐขาลิสตานเพื่อเป็นรัฐของชาวซิกข์ แต่ทางอินเดียไม่ยอม นายกรัฐมนตรีอินทิรา คานธี จึงสั่งให้ทหารเข้าไปยังสุวรรณวิหารเพื่อกวาดล้างชาวซิกข์หัวรุนแรงที่เข้าไปยึดศาสนสถานแห่งนั้นเป็นที่ต่อสู้ ทำให้ชาวซิกข์เสียชีวิตหลายคน ส่วนนางอินทิรา คานธี เองก็ถูกลอบสังหารในกาลต่อมาโดยชาวซิกข์เช่นกันจึงทำให้ชาวซิกข์และชาวฮินดูมีปัญหากระทบกระทั่งกันอยู่เสมอไม่สงบสุขดังแต่ก่อน

กิจกรรม

หลังจากนักศึกษาได้ศึกษา บทที่ 6 ศาสนาซิกข์ จบโดยสมบูรณ์แล้ว
โปรดทำแบบฝึกปฏิบัติประกอบวิชาศาสนศึกษา บทที่ 6 แล้วจึงศึกษาในบทที่ 7 ต่อไป

www.webkal.org

บทที่ 7
ศาสนาเต๋า

www.webkal.org

เนื้อหาบทที่ 7
ศาสนาเต๋า

7.1 ประวัติความเป็นมา

7.2 ประวัติศาสดา

7.2.1 ชาติกำเนิดและปฐมวัย

7.2.2 ชีวิตมัชฌิมวัย

7.2.3 ชีวิตปัจฉิมวัย

7.3 คัมภีร์ในศาสนา

7.4 หลักคำสอนที่สำคัญ

7.4.1 สมบัติอันเป็นรัตนะ (แก้ว) 3 ประการ

7.4.2 ชีวิตจะดีได้ต้องกลมกลืนกับธรรมชาติ

7.4.3 ลักษณะคนดีและชีวิตที่มีสุขสูงสุด

7.4.4 ความบริสุทธิ์อันยิ่งใหญ่ 3 ประการ

7.4.5 ปรัชญาในการดำเนินชีวิต

7.5 หลักความเชื่อและจุดหมายสูงสุด

7.6 สถานที่ทำพิธีกรรม

7.7 พิธีกรรมที่สำคัญ

7.7.1 พิธีบริโภคอาหารเจ

7.7.2 พิธีปราบผีปีศาจ

7.7..3 พิธีกรรมไล่ผีร้าย

7.7.4 พิธีส่งวิญญาณผู้ตาย

7.7.5 พิธีกราบไหว้บูชาวิญญาณของบรรพบุรุษ

7.8 นิกายในศาสนา

7.9 สัญลักษณ์ของศาสนา

7.10 ฐานะของศาสนาในปัจจุบัน

www.webkal.org

แนวคิด

1. ศาสนาเต๋า เกิดในประเทศจีน ประมาณ 61 ปี ก่อนพุทธศักราช เริ่มแรกนั้นยังไม่เป็นศาสนา เป็นเพียงปรัชญาเท่านั้น ไม่มีพิธีกรรม ไม่มีข้อปฏิบัติอะไรเป็นพิเศษมากไปกว่าข้อคิดและคำสอนต่อมาภายหลังจึงได้พัฒนาขึ้นมาเป็นศาสนาที่มีองค์ประกอบตามลักษณะของศาสนา ศาสนาเต๋าเป็นอเทวนิยม ศาสดาของศาสนาเต๋าคือ “เล่าจื้อ”

2. คัมภีร์ของศาสนาเต๋า คือคัมภีร์เต้าเต็กเก็ง หลักคำสอนที่สำคัญในศาสนาเต๋า มีดังนี้ 1) สมบัติอันเป็นรัตน 3 ประการ 2) ชีวิตจะดีได้ต้องกลมกลืนกับธรรมชาติ 3) ลักษณะคนดีและชีวิตที่มีสุขสูงสุด 4) ความบริสุทธิ์อันยิ่งใหญ่ 3 ประการ และปรัชญาในการดำเนินชีวิต 4 ประการ

3. ศาสนาเต๋ามีพิธีกรรมที่สำคัญดังนี้ พิธีบริโภคอาหารเจ พิธีปราบผีปีศาจ พิธีไล่ผีร้าย พิธีส่งวิญญาณผู้ตาย และพิธีกราบไหว้บูชาวิญญาณของบรรพบุรุษ จุดหมายปลายทางสูงสุดของชีวิตของศาสนาเต๋า อันเป็นความสุขที่แท้จริงและนิรันดร์ก็คือ เต๋า การที่จะเข้าถึงเต๋า หรือรวมอยู่กับเต๋าเป็นเอกภาพเดียวกันได้จะต้องบำเพ็ญตนให้ดำเนินไปตามทางของธรรมชาติให้มีความสงบระงับ ครองชีวิตในทางที่กลมกลืนกับธรรมชาติสามารถทำใจให้สงบตามทางของธรรมชาติ(เต๋า) ชาวเต๋าเชื่อว่าชีวิตในโลกนี้มีครั้งเดียว จากนั้นไปสู่โลกวิญญาณชั่วนิรันดร

4. ศาสนาเต๋ามีอยู่หลายนิกาย แต่ว่ามีนิกายใหญ่ๆ 2 นิกาย คือนิกายเซ็ง-อิ และนิกายชวน-เซน ศาสนาเต๋ามีสัญลักษณ์เป็นรูปเล่าจื้อขี่กระบือ และสัญลักษณ์อีกอย่างหนึ่งคือรูปหยิน-หยาง

5. ฐานะปัจจุบันของศาสนา ปัจจุบันนี้ศาสนิกของศาสนาเต๋ามีประมาณ 183 ล้านคน กระจายอยู่ในประเทศต่างๆ ที่ชาวจีนอาศัยอยู่มาก เช่น ประเทศไทย มาเลเซีย และสิงคโปร์ เป็นต้น แต่ส่วนใหญ่ อยู่ในประเทศจีน

www.webkal.org

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษาได้มองเห็นภาพรวมประเด็นที่เป็นสาระสำคัญทางศาสนาของศาสนาเต๋าได้อย่างสมบูรณ์

2. เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาและสามารถถ่ายทอดเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของศาสนา ประวัติศาสดา คัมภีร์สำคัญในศาสนา หลักคำสอนที่สำคัญในศาสนา หลักความเชื่อและจุดหมายสูงสุดในศาสนาของศาสนาเต๋าได้อย่างถูกต้อง

3. เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาและถ่ายทอดเกี่ยวกับพิธีกรรมที่สำคัญทางศาสนา นิกายในศาสนา สัญลักษณ์ของศาสนา และฐานะของศาสนาในปัจจุบันของศาสนาเต๋าได้อย่างถูกต้อง

www.webkal.org

บทที่ 7
ศาสนาเต๋า

7.1 ประวัติความเป็นมา

ศาสนาเต๋า เป็นศาสนาที่แปลก คือดั้งเดิมไม่ได้เป็นศาสนา และผู้ที่ถือกันว่าเป็นศาสดาก็ไม่มีส่วนรู้เห็นเลยกล่าวคือเหลาจื้อได้รับยอย่องให้เป็นศาสดา แต่สมัยที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ท่านไม่เคยประกาศตัวเป็นศาสดา และไม่เคยประกาศตั้งศาสนาเต๋า ส่วนที่กลายมาเป็นศาสนาเต๋าก็เพราะความดีและความวิเศษแห่งคามรู้ในปรัชญาเต๋าของเหลาจื้อเป็นเหตุ ทำให้คนยกย่องท่านเป็นศาสดา ภายหลังที่ท่านมรณภาพแล้วหลายร้อยปี เรื่องมีอยู่ว่าเมื่อเหลาจื้อสิ้นชีพแล้วได้มีสานุศิษย์ผู้เลื่อมใสในคำสอนของเหลาจื้อเป็นจำนวนมาก โดยมีจังจื้อหรือจวงจื้อเป็นหัวหน้าใหญ่ได้ช่วยกันประกาศคำสอนของเหลาจื้อ อย่างแพร่หลายจนเป็นเหตุให้ทางบ้านเมืองได้เห็นความสำคัญของเหลาจื้อมากขึ้นทุกทีจนได้ยกย่องให้สูงขึ้นตามลำดับอย่างเช่น

พ.ศ. 699 จักรพรรดิหวัน (Hwan) ได้ทรงให้จัดทำพิธีเซ่นไหว้เหลาจื้อเป็นครั้งแรก

พ.ศ. 1193-1227 เหลาจื้อได้รับสถาปนาเทียบเท่าพระเจ้าจักรพรรดิ ทั้งให้ถือข้อเขียนทั้งหลายของเหลาจื้อเป็นข้อสอบไล่ของทางราชการอีกด้วย

ส่วนที่เต๋ากลายมาเป็นศาสนาก็ในสมัยราชวงศ์ฮั่น (ราว พ.ศ. 337-763) มีนักพรตรูปหนึ่งชื่อ เตีย เต๋า เล้ง ประกาศตนสำเร็จทิพยภาวะสามารถติดต่อกับเทพเจ้า จึงได้สถาปนาศาสนาเต๋าขึ้น ณ สำนักภูเขาเหาะเม่งซัวในมณฑลเสฉวน โดยยกเหลาจื้อเป็นศาสดา และใช้คัมภีร์เต๋า เต็ก เกง[1] ซึ่งเป็นผลงานของเหลาจื้อ เป็นคัมภีร์ของศาสนาเต๋า ส่วนเตีย เต๋า เล็งก็ได้แต่งคัมภีร์สอนศาสนาเต๋าอีกหลายเล่ม แต่ละเล่มจะหนักไปในทางฤทธิ์เดชเวทมนตร์ต่างๆ ตลอดถึงพิธีกรรมขลังๆ เพื่อความสัมฤทธิ์ผลของเวทมนตร์ เช่นมีการปรุงยาอายุวัฒนะกินแล้วเป็นอมตะ หรือเวทมนตร์สำหรับเหาะเหินเดินอากาศได้คล้ายเทวดา เป็นต้น

เพราะฉะนั้นศาสนาเต๋าจึงมีลักษณะ 2 อย่าง คือถ้าเป็นแบบปรัชญาเต๋าของเหลาจื้อก็เป็นธรรมชาตินิยม ศาสนาเต๋าที่มีลักษณะอย่างนี้ก็เรียกว่า เต๋าเจีย แต่ถ้าเป็นอย่างคำสอนของ

[1] เสถียร โพธินันทะ. เมธีตะวันออก, 2514 หน้า 181-182.

www.webkal.org

เตียเต๋าเล้ง และสังฆราชถัดๆ มาก็เป็นแบบไสยศาสตร์หรือรหัสนิยม (Mysticism) อย่างเช่น จางเต้าหลิง หรือจางหลิงผู้ได้รับสถาปนาเป็นสังฆราชองค์แรกของศาสนาเต๋า ในราวปี พ.ศ. 577 ก็มีดาบศักดิ์สิทธิ์ เชื่อกันว่าดาบของท่านสามารถฆ่าพวกปีศาจแม้อยู่ไกลถึง 1,000 ไมล์ได้ เป็นต้น ศาสนาเต๋าที่มีลักษณะอย่างนี้เรียกกันว่า เต๋า เจียว แต่ในหนังสือเล่มนี้ผู้เขียนจะขอกล่าวเฉพาะศาสนาเต๋าในแบบของเหลาจื้อเป็นสำคัญ ศาสนาเต๋าหลังจากเป็นศาสนาแล้ว ก็เจริญบ้างเสื่อมบ้าง ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับทางบ้านเมืองเป็นเหตุคือ สมัยใดที่พระเจ้าจักรพรรดิเลื่อมใส ศาสนาเต๋าก็รุ่งเรือง แต่ถ้าตรงกันข้ามก็ตกต่ำ และที่กระทบกระเทือนมากที่สุด ในสมัยที่คอมมิวนิสต์เข้ายึดครองประเทศจีน ความเป็นไปของศาสนาเต๋า สมัยก่อนการเปลี่ยนแปลงเป็นคอมมิวนิสต์[1]มีดังนี้

พ.ศ. 331 จักรพรรดิซีฮวงตี่ (Shi Huang Ti) ทรงสั่งให้เผาคัมภีร์ ศาสนาจงจื้อ แล้วยกศาสนาเต๋าขึ้นแทน และทรงส่งเรือไปยังเกาะวิเศษเพื่อค้นหาพฤกษชาติที่กินแล้วเป็นอมตะ

พ.ศ. 699 จักรพรรดิหวัน (Hwan) ได้ทรงจัดทำพิธีเซ่นไหว้เล่าจื้อเป็นครั้งแรก

พ.ศ. 1117-1124 จักรพรรดิหวู (Wu) ได้ทรงจัดลำดับศาสนาเสียใหม่โดยให้ศาสนาขงจื้ออยู่ลำดับที่ 1 ศาสนาเต๋าลำดับที่ 2 และศาสนาพุทธลำดับ 3 ต่อมาทรงรังเกียจศาสนาเต๋าและศาสนาพุทธจึงทรงยกเลิกเสีย ครั้นถึงพระเจ้าติ๋ง (Tsing) จักรพรรดิองค์ถัดมากลับให้สถาปนาศาสนาเต๋าและศาสนาพุทธขึ้นอีก

พ.ศ. 1193-1227 เหลาจื้อได้รับสถาปนาเทียบเท่าพระเจ้าจักรพรรดิ ทั้งให้ใช้ผลงานการเขียนของเหลาจื้อ เป็นข้อสอบไล่ของทางราชการอีกด้วย

พ.ศ. 1256-1285 จักรพรรดิไกยืน (Kai Yuen) ทรงประทานคัมภีร์เต๋าเต็กเกง ไปทั่วราชอาณาจักรทั้งเสวยพระโอสถที่ทางศาสนาเต๋าปรุงถวาย แสดงว่าพระองค์ทรงเพิ่มความเชื่อถือในไสยศาสตร์ของศาสนาเต๋ามากขึ้นอีก

พ.ศ. 1368-1370 จักรพรรดิเปาหลี (Pao-Li) ทรงขับไล่หมอเต๋าทั้งหมดให้ออกไปอยู่จังหวัดใต้สุด 2 จังหวัดในข้อหาว่าเจ้าเล่ห์เพทุบาย

พ.ศ. 1348-1390 จักรพรรดิหวู ซุง (Wu Tsung) ทรงสั่งให้ปิดวัดและสำนักชีทั้งหมด ไม่ว่าเป็นของศาสนาเต๋าหรือศาสนาพุทธ แต่ต่อมากลับสั่งให้ศาสนาเต๋าเป็นศาสนาที่พอพระทัยของพระองค์ ทั้งเสวยพระโอสถที่ทางศาสนาเต๋าปรุงถวาย เพื่อทรงเป็นอมตะและเหาะได้คล้ายเทวดา

[1] Hume Robert E. The World's Living Religions, 1957 p.147-148.

www.webkal.org

พ.ศ. 2204-2264 จักรพรรดิกังสี (Kang Hsi) ทรงสั่งลงโทษหมอเถื่อนพวกศาสนาเต๋า รวมถึงคนที่มารับรักษาด้วย ทั้งทรงห้ามชุมนุมและเดินขบวนของผู้นับถือศาสนาเต๋า ทรงพยายามบีบคั้นศาสนาเต๋าทุกนิกาย

พ.ศ. 2443 เกิดพวกขบถมวยขึ้นในนิกายหนึ่งของศาสนาเต๋า พวกนี้เชื่อว่าร่างกายอยู่ยงคงกระพันต่อลูกปืนของต่างชาติ ทั้งนี้ก็เพราะเชื่อตามคำสอนของศาสนาเต๋าที่ว่าเมื่อมาเป็นทหารก็ไม่ต้องเกรงกลัวต่อศาสตราวุธใดๆ ทั้งสิ้น

ศาสนาเต๋าเคยเจริญรุ่งเรืองในประเทศจีน มีคัมภีร์ทางศาสนา มีนักบวชที่เรียกว่าเต้าสื่อหรือเต้ายิ้น มีศาสนสถานและพิธีกรรมเป็นของตนเอง และต่อมาราว พ.ศ. 966 จักรพรรดิจีนทรงแต่งตั้งสังฆราชและผู้สืบตำแหน่งแทนมีฐานะเป็นเทียนจื้อ หรืออาจารย์สวรรค์ ครั้นราว พ.ศ. 1559 จางเทียนจื้อได้รับพระราชทานอาณาเขตกว้างขวางในเมืองเกียงสี ถ้ำกวางขาว บนภูเขามังกร-เสือ ซึ่งเชื่อกันว่า จางเต้าหลิงได้พบยาอายุวัฒนะและสิ้นชีพเมื่ออายุ 123 ปี อยู่ในบริเวณนี้ จึงถือกันว่าสถานที่นี้เป็นที่ศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาเต๋า

7.2 ประวัติศาสดา

ผู้ที่ได้รับยกย่องให้เป็นศาสดาแห่งศาสนาเต๋า คือ เล่าจื๊อ (Lao-Tze) เพราะเป็นผู้ให้กำเนิดคัมภีร์เต้าเตกเกง และมีผลงาน คือ การออกเผยแพร่คำสอนแก้ไขปัญหาสังคม ตลอดทั้งมีปฏิปทาน่าเลื่อมใส มีผู้นับถือ และเอาเป็นตัวอย่างในการดำรงชีวิต

7.2.1 ชาติกำเนิดและปฐมวัย

เล่าจื๊อเกิดก่อน ค.ศ. 604 หรือประมาณก่อนพุทธศักราช 61 ปี (มีอายุอ่อนกว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประมาณ 19 ปี) มีชีวิตระหว่าง 604-520 ก่อนคริสตศักราช เล่าจื๊อเกิดในตระกูลลี (แซ่ลี) บิดามารดาเป็นชาวนาผู้ยากจนในสมัยราชวงศ์จิว (ประมาณ 1122-255 ก่อน ค.ศ.) ณ หมู่บ้านเล็กๆ ชื่อ จูเหยน ในเมืองโฮนาน ภาคกลางของผืนแผ่นดินใหญ่จีน กล่าวกันว่าเกิด ณ บริเวณใต้ต้นหม่อน พอคลอดออกจากท้องแม่ทารกมีผมขาวโพลนออกมา จึงได้นามว่า เล่าจื๊อ หรือ เล่าสือ แปลว่า เด็กแก่ หรือ เฒ่าทารก แต่โดยความหมายแล้วคำว่าแก่นั้นหมายถึงแก่ความรู้ ไม่ใช่แก่เพราะอยู่นาน หรือไม่ใช่แก่เพราะกินข้าว ไม่ใช่เฒ่าเพราะอยู่นาน นั่นก็คือว่าเมื่อว่าโดยสภาพร่างกายแล้ว เล่าจื๊อเป็นเด็ก แต่เมื่อว่าโดยระดับสติปัญญา

www.webkal.org

แล้วเล่าจื๊อมีระดับสติปัญญาเยี่ยงผู้ใหญ่ ความเป็นปราชญ์มีมาตั้งแต่เป็นเด็กทารก แสดงถึงความมีอนาคตที่ยิ่งใหญ่และก้าวไกล

บางตำรากล่าวไว้ว่า นอกจากจะคลอดเป็นทารกผมขาวโพลนออกจากท้องแม่แล้ว ยังแสดงปาฏิหาริย์ คือ มือซ้ายชี้ไปบนท้องฟ้า มือขวาชี้ลงแผ่นดิน พร้อมทั้งเปล่งวาจาว่า "ในฟ้าเบื้องบน และในดินเบื้องล่างเต๋าเท่านั้นควรเป็นที่สักการะ"

บางตำรากล่าวไว้ว่า เล่าจื๊ออยู่ในครรภ์มารดาถึง 62 ปี พอคลอดจากครรภ์มารดาก็แก่ผมหงอกขาวความจริงแล้วไม่น่าจะเป็นเช่นนั้นได้ น่าจะหมายความในเชิงเปรียบเทียบว่าการที่เล่าจื๊อได้ค้นพบเต๋าเป็นการเกิดใหม่ (ครั้งที่ 2) ก็ได้กล่าวคือ เล่าจื๊อได้ใช้เวลาในการพยายามค้นคว้าหาวิชาความรู้ ไม่เกี่ยวข้องกับสังคมเลย เมื่อได้หลักลัทธิแล้ว และเชื่อว่าดีแล้วควรจะเผยแพร่ได้แล้วก็ออกเผยแพร่ ตอนนั้นอายุของท่านได้ 62 ปี ก็เท่ากับว่าท่านได้เกิดใหม่เหมือนกับท่านอยู่ในครรภ์มารดา 62 ปี จึงได้ค้นพบลัทธิใหม่ คือ เต๋า

เล่าจื๊อเป็นคนฉลาดมาตั้งแต่เด็ก ชอบคิดลึก ช่างไตร่ตรองเป็นนิสัยตั้งแต่เยาว์วัย ได้รับการศึกษาจากธรรมชาติมากกว่าจากคน ได้รับการศึกษานอกระบบ มีหมู่คนและชีวิตเป็นสถาบันการศึกษาเฉพาะตัว

7.2.2 ชีวิตมัชฌิมวัย

เมื่อเล่าจื๊อ[1]โตขึ้นทางบ้านเมืองเห็นว่าเป็นคนฉลาดมีสติปัญญาดี จึงรับเข้าเป็นข้าราชการในตำแหน่งบรรณารักษ์ ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าหอสมุดหลวงที่นครลกเอี๋ยง อันเป็นราชธานีของกษัตริย์ราชวงศ์จิว รับผิดชอบทำจดหมายเหตุเป็นอาลักษณ์ของพระเจ้าแผ่นดิน เล่าจื๊อได้เป็นข้าราชการทำหน้าที่ให้กับกษัตริย์ราชวงศ์จิวเป็นเวลานาน ได้มีโอกาสศึกษาเหตุการณ์ ศึกษางาน ยิ่งเห็นความจริงอะไรหลายอย่างมากมาย ท่านเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่เป็นผู้ปฏิบัติตามลัทธิเต๋า เป็นผู้มีคุณธรรมสูง เมื่อมาถึงสมัยหนึ่งซึ่งประเทศชาติประสบปัญหายุ่งเหยิงเพราะการฉ้อราษฎร์บังหลวง การเอารัดเอาเปรียบในระหว่างข้าราชการด้วยกัน ผู้นำของประเทศไม่สามารถจะแก้ไขได้ เล่าจื๊อเอือมระอาที่จะอยู่กับบุคคลที่ไร้คุณธรรม จนเกิดความท้อแท้ใจ เมื่อหมดหนทางจะแก้ไขให้ดีขึ้นได้ เล่าจื๊อจึงคิดแก้ปัญหาให้แก่ตนเอง โดยการหลีกหนีสละตำแหน่งสูงในราชการเสีย ปลีกตัวออกไปจากสังคม ออกเดินทางจากแคว้น

[1] โจเซฟ แกร์. ศาสนาทั้งหลายนับถืออะไร. แปลจาก What great religion believe , 2533 หน้า 110-111.

www.webkal.org

โฮนานแล้วท่องเที่ยวหนีความยุ่งยากไปทางทิศตะวันตก (ประเทศอินเดีย หรือทิเบต) ลักษณะร่างกายและอากัปกิริยาของเล่าจื๊อกล่าวกันว่าเป็นชายศีรษะล้าน หนวดเครายาว เดินทางไปไหนมักจะขี่ควายคู่ชีพเป็นพาหนะ

7.2.3 ชีวิตปัจฉิมวัย

เมื่อเล่าจื๊อ เหนื่อยหน่ายสังคมและลาออกจากราชการแล้ว ได้ใช้ควายคู่ชีพเป็นพาหนะท่องเที่ยวไปสอนคนยังที่ต่างๆ วันหนึ่งได้พบกับขงจื๊อซึ่งเป็นนักปราชญ์จีนคนสำคัญอีกคน ทั้งสองได้สนทนาเชิงปุจฉาวิสัชนาธรรมแก่กัน โดยเล่าจื๊อได้แนะนำนักปราชญ์หนุ่มให้ระมัดระวังอย่าทะเยอทะยานมากนัก ดังตัวอย่างข้อความที่สนทนาโต้ตอบกันต่อไปนี้

ขงจื๊อบอกเล่าจื๊อด้วยความเคารพว่า ปรารถนาที่จะแสดงคารวะต่อท่านนักปราชญ์ทั้งผู้ใหญ่ในอดีตเล่าจื๊อตอบว่า คนที่ท่านจะแสดงคารวะเหล่านั้นไม่มีชีวิตเหลืออยู่แล้ว เหลือแต่เถ้าและกระดูก เลิกคิดเสียเถิดอย่าปรารถกระนั้นเลย

ขงจื๊อถามถึงเรื่องเต๋าว่า ศึกษามาก็มากแล้ว ไม่เคยรู้ว่าอะไรคือเต๋า เล่าจื๊อกลับตอบเป็นทำนองย้อนถามว่า “ถ้าเต๋าเข้ามาอยู่ที่ตัวคนได้ ใครเล่าจะไม่ปรารถนาเต๋า ทำไมท่านจึงไม่หาเต๋ามาอยู่กับตัวเล่า”

ขงจื๊อกลับไป พวกศิษย์ถามว่าเป็นอย่างไรบ้าง ขงจื๊อตอบว่า “นกบินอย่างไรข้าพเจ้าก็เคยรู้ ปลาว่ายน้ำอย่างไร สัตว์อื่นวิ่งอย่างไรก็รู้ และรู้ถึงว่าจะจับสัตว์นั้นได้อย่างไร สัตว์บางชนิดต้องใช้บ่วงจับ บางชนิดต้องใช้เหยื่อจับ อีกหลายชนิดต้องใช้ธนู แต่เดี๋ยวนี้มีสัตว์อีกชนิดหนึ่ง คือ มังกร ข้าพเจ้าบอกไม่ได้ว่ามันเลื้อยขึ้นไปอยู่บนท้องฟ้าได้อย่างไร ไม่รู้ว่ามันผ่านก้อนเมฆหรือผ่านขึ้นไปบนสวรรค์ด้วยวิธีไหน วันนี้ข้าพเจ้าได้พบกับท่านเล่าจื๊อ พบแล้วก็ทำให้ปลงใจว่า ท่านเล่าจื๊อ “เป็นมังกร” ซึ่งยากที่จะเข้าใจ

เล่าจื๊อเป็นเหมือนมังกรที่น่ากลัว และเหนือกว่าที่ใครจะเข้าใจ เป็นผู้ใฝ่ฝัน แสวงหาความจริงของโลกนิยมการดำเนินชีวิตตามธรรมชาติ ใครทำผิดทำถูก เล่าจื๊อเห็นว่าธรรมชาติลงโทษและให้คุณเอง เล่าจื๊อมองเห็นโลกเป็นบ่วง เหนื่อยหน่ายโลก เล่าจื๊อบอกว่าปล่อยให้โลกเป็นไปตามทางของมัน โลกก็จะสุขสบายเอง เล่าจื๊อจึงปรากฏแก่ขงจื๊อเหมือนคนที่ฝันถึงโลกอื่นโผผินอยู่ในระหว่างก้อนเมฆแห่งความคิดฝันของตนเอง ส่วนขงจื๊อก็คงจะปรากฏแก่เล่าจื๊อเหมือนคนเจ้ากี้เจ้าการที่วุ่นวายในเรื่องราวของคนอื่น บุรุษผู้มีอิทธิพลมากที่สุดของของจีน

www.webkal.org

ทั้งสองนี้แตกต่างกันอย่างแท้จริงในวิธีการที่จะแก้ไขปัญหาโลกปัญหาสังคมด้วยวิธีการของตนเอง พูดง่ายๆ ขงจื๊อหนักไปในทางโลก ต้องการอยู่ในโลก ส่วนเล่าจื๊อสอนหนักไปในทางธรรม ต้องการออกนอกโลก แม้จะแตกต่างกันในวิธีการและพฤติกรรม แต่ก็มีเป้าหมายตรงกัน นั่นก็คือ ความสันติสุขของปวงมนุษยชาติ โดยเฉพาะผืนแผ่นดินใหญ่จีน

เล่าจื๊อบำเพ็ญตนเป็นผู้มักน้อยสันโดษ ชอบความเรียบง่าย ชอบความสงบสงัด ความไม่วุ่นวาย พอใจความถ่อมตัว มุ่งรักษาความดี และช่วยทำประโยชน์แก่ผู้อื่นด้วยเมตตาจิต ลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะเฉพาะตัวของเล่าจื๊อ ดังที่ปรากฏในคัมภีร์เต้าเตกเกงว่า

"หมู่ชนทั้งหลายเป็นผู้มีความสุข ข้าพเจ้าเป็นคนชอบสงัด ชอบอยู่แต่ลำพัง จงติเตียนข้าพเจ้าเถิด ข้าพเจ้าไม่ต้องการความสุขเช่นหมู่ชนทั้งหลาย ข้าพเจ้าเป็นคนโง่คนขลาด ข้าพเจ้าเป็นคนแตกต่างจากผู้มีความสุขทั้งหลาย ข้าพเจ้าจากคนทั้งหลายมาเพื่อแสวงหาเต๋า (สภาพอันเป็นไปตามธรรมชาติ)"

"ชาวโลกทั้งปวงกล่าวว่าข้าพเจ้าเป็นปราชญ์ ข้าพเจ้าหาได้เป็นดังคำกล่าวของคนทั้งหลายไม่ แต่ข้าพเจ้ามีสมบัติอันเป็นแก้ว 3 ประการในตัวข้าพเจ้า ซึ่งข้าพเจ้าพยายามให้เกิดมีขึ้นในตนเสมอ และคนทั้งหลายควรดูแลและรักษาไว้ให้ดี สมบัติ 3 อย่างนั้น คือ ความเมตตากรุณา ความกระเหม็ดกระแหม่ และความอ่อนน้อมถ่อมตน"

"ถ้อยคำของข้าพเจ้าง่ายที่จะรู้ ง่ายแก่การปฏิบัติ แต่ไม่มีใครสามารถรู้และปฏิบัติได้ เพราะว่าคนทั้งหลายไม่รู้จักธรรมชาติ และไม่รู้จักข้าพเจ้าด้วย"

ลักษณะอันเป็นคุณธรรม 3 ประการ คือ ความเมตตากรุณา ความกระเหม็ดกระแหม่ และความอ่อนน้อมถ่อมตน ถือว่าเป็นแก้ว 3 ประการภายในตัวของเล่าจื๊อ

เล่าจื๊อมีอายุยืนยาว อาจจะมีอายุยืนยาวกว่า 160 ปี ก็ได้ปราชญ์บางคนกล่าวว่ามากกว่า 200 ปี ทั้งนี้เพราะเชื่อว่าเล่าจื๊อปฏิบัติเข้าถึงเต๋า ผู้เข้าถึงเต๋าจะมีอายุยืนหรือไม่ตาย หรือถ้าตายร่างกายก็จะไม่เปื่อยเน่า เล่าจื๊อได้ใช้ควายคู่ชีพเป็นพาหนะเดินทางหนีออกผืนแผ่นดินใหญ่ไปเรื่อยๆ มุ่งหน้าสู่ทิศตะวันตก เมื่อไปถึงพรมแดนที่ผ่านเข้าออกนายด่านผู้กำกับทางผ่านเข้าออกอยู่จำเล่าจื๊อได้ จึงได้ขอร้องเล่าจื๊อว่าก่อนจะจากไปขอให้ช่วยชี้แจงเรื่องปรัชญาแห่งชีวิตที่ได้ผ่านมา บันทึกไว้เพื่อประโยชน์แก่คนรุ่นหลัง เล่าจื๊อยินยอมให้ทำบันทึกคำสอนของตนไว้ให้ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องหลักเกี่ยวกับสากลโลก ธรรมชาติและชีวิต ให้ชื่อว่า "เต้า-เตก-เกง" (Tao-Teh-Ching) รุ เป็นคำประมาณ 5,500 คำ พวกศิษย์ได้รวบรวมขึ้นเป็นหนังสือเล่มหนึ่ง ซึ่งภายหลังกลายเป็นคัมภีร์สำคัญของศาสนาเต๋า

www.webkal.org

ตั้งแต่ขึ้นหลังควายจากไปคราวนั้นแล้ว เล่าจื๊อก็สาบสูญไปไม่ได้กลับมาให้ใครเห็นหน้าอีก

เนื่องจากชีวิตบั้นปลายของเล่าจื๊อเป็นชีวิตที่สงบสงัด แสวงหาธรรม หาความกลมกลืนกับธรรมชาติ ผู้นับถือลัทธิเล่าจื๊อในสมัยต่อมาจึงบำเพ็ญตนเป็นนักบวช อาศัยอยู่ตามภูผาป่าไม้ บำเพ็ญตนเป็นผู้เสียสละความวุ่นวายทั้งหลายในโลกเป็นเต้าสือ มีความเป็นอยู่ตามภาวะของธรรมชาติ

ชาวจีนนับถือเล่าจื๊อว่าเป็นมหาปราชญ์ผู้ยิ่งใหญ่ของจีน ได้สร้างปูชนียวัตถุเป็นอนุสรณ์สถานที่ระลึกที่บูชาขึ้น ณ หมู่บ้านจูเหยน อันเป็นถิ่นกำเนิดของเล่าจื๊อ ยิ่งนานวันคำสอนของเล่าจื๊อก็ยิ่งแพร่หลายกลายเป็นฐานใจของชาวจีน พระเจ้าจักรพรรดิองค์หนึ่งของจีนที่ขึ้นเสวยราชย์ระหว่าง พ.ศ. 1193-1231 ประกาศเป็นพระราชกฤษฎีกายกย่องเล่าจื๊อขึ้นเป็นปฐมจักรพรรดิ

7.3 คัมภีร์ ในศาสนา

คัมภีร์ของศาสนาเต๋า คือ คัมภีร์เต้าเตกเกง (Tao-Teh-Ching) คำว่า “เต้า” หรือ “เต๋า” แปลว่า ทาง “เตก” แปลว่า บุญ ความดี หรือคุณธรรม “เกง” แปลว่า สูตร หรือวรรณคดีชั้นสูง รวมกันแล้วอาจแปลได้ความว่า คัมภีร์แห่งเต๋าและคุณความดี ตามประวัติกล่าวว่าเล่าจื๊อเขียนขึ้นหลังจากได้ลาออกจากตำแหน่งบรรณารักษ์แห่งหอสมุดหลวง และได้มอบให้นายด่านที่พรมแดนระหว่างประเทศจีนกับธิเบต อักษรจารึกเป็นภาษาจีน จัดเป็นหัวข้อได้ 81 ข้อ เป็นถ้อยคำ 5,500 คำ และต่อมาได้มีการแปลเป็นภาษาต่างๆ เช่นละติน อังกฤษ ฝรั่งเศส มากเป็นที่สองของคัมภีร์ไบเบิ้ลแห่งศาสนาคริสต์

หลักธรรมในคัมภีร์เต้าเต็กเกง แสดงถึงเต๋ามีลักษณะเป็นพลังงานชนิดหนึ่งที่ทำให้สิ่งทั้งหลายเกิดขึ้นเคลื่อนไหว และควบคุมสิ่งทั้งหลายเหล่านั้นให้เป็นไปตามธรรมชาติ นอกจากนี้ยังบรรจุหลักธรรมที่สอนให้คนมีคุณธรรม ไม่ควรทะเยอทะยาน ไม่โอ้อวด ไม่แข่งดีแย่งความเป็นใหญ่กัน ให้มีความสันโดษ เป็นต้น สรุปแล้วก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับเต๋า คุณธรรม และจริยธรรม

www.webkal.org

7.4 หลักคำสอนที่สำคัญ

7.4.1 สมบัติอันเป็นรัตนะ (แก้ว) 3 ประการ[1]

สิ่งที่ท่านเล่าจื๊อสอนให้บำเพ็ญให้เกิดให้มีในทุกๆ คน เพื่อความอยู่ดีของสังคม ก็คือ รัตนะ 3 ประการ ดังที่เล่าจื๊อได้กล่าวไว้ว่า "ชาวโลกทั้งปวงกล่าวว่าข้าพเจ้าเป็นนักปราชญ์ ข้าพเจ้าหาได้เป็นดังคำกล่าวของคนทั้งหลาย แต่ข้าพเจ้ามีสมบัติอันเป็นแก้ว 3 ประการ อยู่ในตัวข้าพเจ้า ที่คนทั้งหลายควรดูแลและรักษากันไว้ให้ดีคือ

1. ความเมตตากรุณา
2. ความกระเหม็ดกระแหม่
3. ความอ่อนน้อมถ่อมตน

เพราะมีความเมตตากรุณา	บุคคลก็ไม่ต้องกลัวอะไรทั้งนั้น
เพราะมีความกระเหม็ดกระแหม่	บุคคลก็ร่ำรวยได้
เพราะมีความอ่อนน้อมถ่อมตน	บุคคลก็สามารถมีสติปัญญาเจริญเต็มที่ได้
ถ้าละทิ้งเมตตากรุณา	รักษาไว้แต่ความกล้าหาญ
ถ้าละทิ้งความสำรวม	รักษาไว้แต่อำนาจ
ถ้าละทิ้งการตามหลัง	แต่ชอบรุดออกหน้าเขาก็ตาย"

7.4.2 ชีวิตจะดีได้ต้องกลมกลืนกับธรรมชาติ

เล่าจื๊อสอนให้คนเราดำเนินชีวิตให้กลมกลืนกับธรรมชาติให้มากที่สุด คนจะทำดีและทำชั่วไม่ต้องมีกฎหมายบังคับ แต่ปล่อยให้ธรรมชาติให้คุณและลงโทษเอง ให้เอาธรรมะเข้าสู้อธรรม เอาความสัตย์เข้าสู้อสัตย์ เอาความดีเข้าสู่ความชั่ว ดังที่ว่า

"คนที่ดีต่อเรา	เราก็ดีต่อ
คนที่ไม่ดีต่อเรา	เราก็ดีต่อด้วย
เพราะฉะนั้นทุกคน	จึงควรเป็นคนดี
คนที่ซื่อสัตย์ต่อเรา	เราก็ซื่อสัตย์ต่อด้วย

[1] คูณ โทจันธ์. วิถีแห่งเต๋า, 2537 หน้า 168.

www.webkal.org

คนที่ไม่ซื่อสัตย์ต่อเรา เราก็ซื่อสัตย์ต่อด้วย
เพราะฉะนั้น ทุกคน จึงควรเป็นคนซื่อสัตย์”

หรือสอนให้เอาความอ่อนโยนสู้ความแข็งกร้าว (Gentles overcome strengths) ดังที่ว่า

“เมื่อคนเราเกิดนั้น เขาอ่อนและไม่แข็งแรง
แต่เมื่อตาย เขาแข็งและกระด้าง
เมื่อสัตว์และพืชยังมีชีวิต ก็อ่อนและดัดได้
แต่เมื่อตาย ก็เปราะและแห้ง
เพราะฉะนั้น ความแข็งและความกระด้างจึงเป็นพวกพ้องของความตาย
ความอ่อนและความสุภาพ จึงเป็นพวกพ้องของความเป็น
ด้วยเหตุนี้ เมื่อกองทัพแข็งกร้าว จึงแพ้ในสงคราม
เมื่อต้นไม้แข็ง จึงถูกโค่นลง”
“สิ่งที่ใหญ่และแข็งแรง จะอยู่ข้างล่าง
สิ่งที่สุภาพและอ่อนโยน จะอยู่ข้างบน...”

7.4.3 ลักษณะคนดีและชีวิตที่มีสุขสูงสุด[1]

เล่าจื๊อสอนไว้ว่า “คนดีที่สุดมีลักษณะเหมือนน้ำ น้ำทำประโยชน์ให้แก่ทุกสิ่ง และไม่พยายามแก่งแย่งแข่งดีกับสิ่งใดๆ เลย น้ำขังอยู่ในที่ต่ำที่สุด ซึ่งเป็นที่ใกล้เต๋า...” (สิ่งทั้งหลายเจริญเติบโตขึ้นมาด้วยน้ำ แต่น้ำไม่พยายามจะเลื่อนตัวเองให้ไปอยู่ระดับสูง น้ำกลับพอใจอยู่ในที่ต่ำที่ทุกสิ่งทุกอย่างพยายามหลีกเลี่ยง นี่แหละคือลักษณะหรือธรรมชาติของ “เต๋า”)

ชีวิตที่เป็นไปง่ายๆ ไม่มีการแก่งแย่งแข่งเด่น แข่งดี ปล่อยให้เป็นไปตามวิวัฒนาการของธรรมชาติไม่มีการดิ้นรนเพื่อแสวงหาตำแหน่งหน้าที่ ให้เกิดอำนาจแก่ตน ทำประโยชน์ให้ผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทนคือ ชีวิตที่มีสุขสูงสุด ตามทรรศนะของเล่าจื๊อ

[1] พจนา จันทรสันติ. วิถีแห่งเต๋า, 2523 หน้า 168.

www.webkal.org

7.4.4 ความบริสุทธิ์อันยิ่งใหญ่ 3 ประการ

สิ่งที่เล่าจื๊อสอนให้บุคคลเห็นและต้องถือเป็นหลักสำคัญของศาสนาเต๋านั่นก็คือ ความบริสุทธิ์อันยิ่งใหญ่ 3 ประการ ได้แก่

1. **สาระหรือรากฐานเดิม (ซิง)** ข้อนี้มุ่งถึงสวรรค์ เรียกว่า วู-ซิง เทียนชุน หรือ เทียน-เปาชุน โดยบุคลาธิษฐานเป็นมหาเทพสถิตอยู่ในอาณาจักรแห่งความบริสุทธิ์ มีพระวรกายเป็นหยก ทรงเปล่งรัศมีดุจแสงสว่างจากดวงอาทิตย์ให้คนเห็นความจริงในโลก

2. **พลัง (จิ)** คือ พลังแห่งสติปัญญาความสามารถ เรียกว่า วูซี-เทียนชุน หรือหลิงเปาชุน โดยบุคลาธิษฐานเป็นมหาเทพ สถิตอยู่ในอาณาจักรแห่งความบริสุทธิ์ ทรงแบ่งเวลาออกเป็นวัน คืน ฤดู ทรงเป็นเจ้าแห่งธรรมชาติคู่แห่งโลก คือ หยางและหยิน (ในโลกนี้ล้วนมีคู่ เช่น มืด สว่าง, พระอาทิตย์ พระจันทร์, หญิง ชาย เป็นต้น)

3. **วิญญาณ** เรียกว่า ฟานซิง-เทียนชุน หรือเชนเปาชุน โดยบุคลาธิษฐานเป็นจอมแห่งวิญญาณทั้งหลาย สถิตอยู่ในอาณาจักรอันเป็นอมตะของอมรทั้งปวง และเป็นผู้ทรงความบริสุทธิ์ยิ่ง เป็นมหาเทพเท่ากับตัวเล่าจื๊อผู้เป็นวิญญาณบริสุทธิ์อวตารลงมาสั่งสอนมนุษย์ ถ้าจะเปรียบก็เท่ากับปรมาตมันหรือพระพรหมในศาสนาพราหมณ์

7.4.5 ปรัชญาในการดำเนินชีวิต มี 4 ประการ ชีวิตจะดีได้ จะต้องดำเนินในทางดังนี้

1. จื้อไจ คือ รู้จักตัวของตัวเองให้ถูกต้อง
2. จื๊อเซง คือ ชนะตัวเองให้ได้
3. จื๊อจก คือ มีความรู้จักพอด้วยตนเอง
4. จื๊อีเต๋า คือ มีเต๋าเป็นอุดมคติ

7.5 หลักความเชื่อและจุดหมายสูงสุด

ปรัชญาเต๋าเชื่อว่าเต๋าเป็นธรรมชาติที่ศักดิ์สิทธิ์และเป็นพลังแห่งความดีงามสูงสุดทุกอย่าง เพราะฉะนั้นแต่ละคนควรมุ่งเข้าถึงเต๋าและใครที่สามารถเข้าถึงเต๋า ก็จะเป็นอมตบุคคล ก็อมตบุคคลอาจเรียกได้หลายอย่าง เช่น สัตยบุคคลบ้าง ฤาษีบ้าง เทพเจ้าบ้าง ผู้วิเศษบ้าง อมตบุคคลมี 2 แบบ คืออมตบุคคลป่า และอมตบุคคลบ้าน คือ ฤาษีที่หลีกหนีจากสังคมอยู่ตามป่าเขาลำเนาไพร หาความวิเวกมีเต๋าเป็นจุดหมาย จวงจื๊อ[1]ได้กล่าวถึงฤาษีประเภทนี้ไว้ว่า

[1] เสถียร โพธินันทะ. เมธีตะวันออก, 2514 หน้า 373-374.

www.webkal.org

ณ ภูเขาโกเซียซัวอันไกลลิบมีมนุษย์ทิพย์อยู่คนหนึ่งมีผิวขาวบริสุทธิ์ดุจหิมะ กิริยามารยาทอ่อนโยนสงบเสงี่ยมดุจดรุณีสาว มีลมและน้ำค้างเป็นอาหาร ใช้ปุยเมฆบ้าง มังกรบ้างเป็นพาหนะเที่ยวไปทั่วมหาสมุทรทั้ง 4 และเนื่องจากมีสมาธิแก่กล้าจึงสามารถบันดาลให้พืชพันธุ์ธัญญาหารอุดมสมบูรณ์ในที่ท่านผ่านไป... อันตรายทั้งหลายไม่สามารถกล้ำกลายทำร้ายท่านได้ แม้น้ำท่วมโลกก็ไม่อาจท่วมท่าน ไฟที่ร้อนแรงที่สุดสามารถเผาก้อนหินหรือเหล็กให้ละลายได้ก็ไม่อาจทำอันตรายท่านได้ หรืออากาศจะเย็นเป็นหิมะทำลายสิ่งทั้งหลายก็ไม่อาจทำให้ท่านหนาวตาย... สรุปแล้วไม่มีอะไรสามารถทำให้ท่านเดือดร้อนหวาดหวั่นพรึงได้ส่วนฤาษีบ้านยังตั้งอาศรมอยู่ใกล้เมืองยังเกี่ยวข้องกับสังคมแต่ก็ไม่ถูกอารมณ์โลกครอบงำเพราะรู้แจ้งแทงตลอดในเต๋า จึงไม่หวั่นไหวในอิฏฐารมณ์และนิฏฐารมณ์สัตยบุคคลเวลาหลับก็ไม่ฝันเวลาตื่นก็ไม่วิตกกังวล ดำรงชีวิตอย่างเรียบง่าย ไม่ยินดีในการเกิดไม่ยินร้ายต่อการตายเห็นความเกิดและความตายเป็นเรื่องธรรมดา

ส่วนความเชื่อของศาสนาเต๋าแบบเต๋า เจียว[1] ก็เป็นไปในทางอภินิหารและความลี้ลับ อย่างเช่นจาง เต๋า หลิง ผู้นำศาสนาเต๋าในคริสต์ศตวรรษที่ 2 ก็ได้ไปตั้งสำนักที่ภูเขา โฮ หมิง ซานมณฑลเสฉวน กล่าวกันว่า จาง เต๋า หลิง ได้พบกับเหลาจื๊อซึ่งกลายเป็นอมตะที่นั่น เหลาจื๊อได้สอนจาง เต๋า หลิงว่า มีภูตผีปีศาจร้ายมากมายอยู่ทั่วไป คอยนำโรคและความตายตลอดทั้งความหายนะต่างๆ มาให้มนุษย์ ดังนั้นมนุษย์จึงควรรู้วิธีที่จะเอาชนะวิญญาณร้ายเหล่านั้นเพื่อจะได้มีชีวิตยืนยาวไม่เจ็บป่วยและถ้าเก่งกล้าคาถาอาคมมากก็อาจนำภูตผีปีศาจร้ายมาใช้งานเช่น ให้ออกรบแทนทหารได้ นอกจากนี้เหลาจื๊อยังได้มอบดาบกายสิทธิ์ 2 เล่มให้จาง เต๋า หลิงด้วย

สำหรับจุดมุ่งหมายสูงสุดของทั้ง 2 นิกายก็เพื่อเข้าถึงเต๋าเหมือนกันจะต่างก็แต่แบบ เต๋า เจียมุ่งเข้าถึง เต๋า จิตจะมีแต่ความสงบสุขเพราะรู้เท่าทันความจริง ส่วนแบบเต๋า เจียวมุ่งเข้าหาเต๋าเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ เช่น ทำเสน่ห์เล่ห์กล ดูโชคชะตา รักษาโรค คงกะพันชาตรีและเหาะเหินเดินอากาศ เป็นต้น

7.6 สถานที่ทำพิธีกรรม

วัดหรือสถานที่ทำพิธีกรรมของลัทธิเต๋ามีลักษณะเหมือนศาลเจ้าของจีนโดยทั่วๆ ไปเพียงแต่การตบแต่งภายในที่จะตั้งแท่นที่บูชานั้น ออกจะพิถีพิถันและมีข้อกำหนดกฎเกณฑ์มากมายแม้ในไต้หวันซึ่งเป็นแหล่งที่มีผู้นับถือลัทธิเต๋ามากก็ยังมีการปฏิบัติในเรื่องนี้ต่างกันออกไประหว่าง

[1] Liu Da. The Tao and Chinese Culture, 1981 p.71.

www.webkal.org

ไต้หวันที่อยู่ตอนเหนือและตอนใต้ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากความเชื่อในเรื่องเทพเจ้าและไสยศาสตร์ และความต้องการที่จะทำให้เกิดสิริมงคลแก่ผู้เคารพบูชา

อย่างไรก็ตามโดยทั่วๆ ไปแล้ว ภายในศาลเจ้านิยมติดภาพเขียนของเหล่าเทพเจ้าและปรมาจารย์คนสำคัญของลัทธิเต๋า แต่จะติดตั้งในทิศทางตำแหน่งใดนั้น แล้วแต่ความเชื่อของแต่ละท้องถิ่น ภาพปรมาจารย์ที่สำคัญของเต๋ามีดังนี้คือ

1. ภาพของจางเต๋าหลิงในท่าขี่เสือ ซึ่งเป็นตอนหนึ่งของความเชื่อที่เล่าสืบกันมาว่าท่านเคยขี่เสือทะยานขึ้นสู่สวรรค์ และกลับลงมาพร้อมกับพลังอำนาจแห่งสววรค์ที่ได้รับจากเทพเจ้า

2. ภาพของเหลาจื๊อในชุดสีเหลือง ท่านเป็นปรมาจารย์คนสำคัญที่เปิดเผยคำสอนอันเร้นลับให้แก่ จางเต๋าหลิง

3. ภาพของเหวินเจียน ซึ่งเป็น 1 ใน 4 ของนักรบเต๋าผู้ปกป้องศาลเจ้าทางด้านตะวันออก

4. ภาพของจูยีในชุดสีแดง สีแดงเป็นสัญลักษณ์ของดวงอาทิตย์และหัวใจ แสงแห่งดวงอาทิตย์จะช่วยขับไล่ความมืดและความชั่วร้าย ส่วนหัวใจจะช่วยเปิดทางให้เราได้ติดต่อกับเต๋า ภาพของจูยีนิยมติดไว้ใกล้ๆ กับภาพของเต๋าหลิงในมือของจูยีจะถือเอกสารสีเหลืองซึ่งเชื่อกันว่าเป็นคำสั่งเปิดสวรรค์

5. ภาพของพระจักรพรรดิในชุดนักรบ นิยมเรียกกันว่า พระจักรพรรดิแห่งทิศเหนือ ภาพของพระองค์จะแขวนไว้ตรงข้ามกับภาพของจางเต๋าหลิง

นอกจากนี้ยังมีการตั้งโต๊ะพิธีภายในศาลเจ้าสำหรับเป็นที่วางของเซ่นไหว้ตามทิศทางต่างๆ ภายในศาลจะมีของเซ่นไหว้เฉพาะทิศนั้นๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเทพเจ้าองค์ใดสถิตในที่ใด และถ้ามีการจัดพิธีกรรมใหญ่มากเท่าใด การตั้งโต๊ะก็จะเพิ่มมากขึ้นจนบางครั้งอาจจะเลยมาภายนอกศาลเจ้าได้

สำหรับพระผู้ทำพิธีกรรมของลัทธิเต๋านั้นมี 2 พวกทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนิกาย ถ้าเป็นพวกชวนเชนเจียว นักบวชในนิกายนี้ส่วนมากนิยมสละโสด ปฏิบัติเคร่งครัดมาก มีการทำสมาธิ และดำเนินชีวิตแบบสมถะคล้ายกับนักบวชในพุทธศาสนา ไม่ใคร่มีพิธีกรรมที่พิถีพิถัน ส่วนพวกนิกายเซ็งอิ นักบวชสามารถมีครอบครัวได้ และมีหน้าที่ทำพิธีกรรมปัดเป่าความชั่วร้าย และเสริมสิริมงคลให้แก่ผู้ทุกข์ร้อน เมื่อทำพิธีกรรมสำคัญ พระเหล่านี้จะมีชุดเสื้อผ้าสำหรับทำ

www.webkal.org

พิธีกรรมโดยเฉพาะ และชุดเหล่านี้มีความงดงามวิจิตรพิสดารมาก

ชุดที่ใช้ทำพิธีกรรมมีทั้งหมด 3 ชุด และแต่ละชุดนั้นใช้ในวาระต่างกัน ชุดเหล่านี้ได้แก่ เจียงอิ เต๋าเป้า และไหชิง

เต๋าเป้า เป็นชุดที่ใช้บ่อยมากและเกือบจะทุกพิธีกรรม มีสีแดง ปักลวดลายหยินหยาง และถ้าเป็นเต๋าเป้าของหัวหน้าผู้ทำพิธีกรรมจะมีสีส้มเพื่อแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างผู้ช่วยทำพิธีกรรมและหัวหน้าพระผู้ทำพิธีกรรม ลวดลายชุดเต๋าเป้าของหัวหน้าพระจะละเอียดพิสดารปักทั้งผืน แทบไม่มีที่ว่าง

เจียงอิ เป็นชุดที่ใช้ในพิธีกรรมที่เป็นทางการและเป็นพิธีกรรมที่ค่อนข้างสำคัญ หัวหน้าพระใส่ชุดนี้เพื่อแสดงตนว่าเป็นคนของสวรรค์เนื้อผ้าเป็นผ้าไหมสีแดง มีการปักลวดลายที่ละเอียดมากแสดงถึงสวรรค์และจักรวาล ถ้าหัวหน้าพระใส่ชุดนี้ ผู้ช่วยจะต้องใส่ชุดเต๋าเป้า และถ้าหัวหน้า พระใส่ชุดเต๋าเป้า พวกผู้ช่วยจะต้องใส่ชุดไหชิง

ไหชิง ถ้าเป็นไต้หวันทางใต้มีทั้งสีดำและสีส้ม เป็นชุดที่ใส่ในพิธีกรรมพื้นๆ ทั่วๆ ไป เช่น เวลาสวดมนต์และพิธีกรรมที่ไม่เป็นทางการ

7.7 พิธีกรรมที่สำคัญ

7.7.1 พิธีบริโภคอาหารเจ ศาสนิกชนเต๋าในสมัยต่อมาได้มีลักษณะผิดเพี้ยนไปจากหลักการในคัมภีร์เต้าเตกเกง คือมีทั้งเชื่อถือในเรื่องไสยศาสตร์ทั้งในทางที่ปรับให้มีความประพฤติปฏิบัติชอบโดยนำเอาศีล 5 ทางพุทธศาสนาไปเป็นแนวปฏิบัติ และมีการบริโภคอาหารแบบมังสวิรัติคือไม่บริโภคเนื้อสัตว์ จัดให้มีเทศกาลของการบริโภคอาหารเจประจำปีขึ้น ผู้ที่ถือเคร่งครัดอาจปฏิญาณตนที่จะบริโภคอาหารเจเป็นประจำตลอดชีพ ผู้ที่ค่อนข้างเคร่งครัดจะเว้นอาหารเนื้อสัตว์ในวัน 1 ค่ำ และวัน 15 ค่ำ ของเดือนทางจันทรคติของจีน แต่คนสามัญธรรมดาทั่วไป จะถือบริโภคอาหารเจปีละ 1 ครั้ง เป็นเทศกาลกินเจคือ ตั้งแต่วัน 1 ค่ำ เดือน 9 ติดต่อกันไปเป็นเวลา 10 วัน ซึ่งตกราวๆ เดือน 11 ของไทย และในการกินเจตามเทศกาลนี้ ผู้จะกินเจต้องล้างท้องก่อนถึงกำหนด 3 วัน และบางคนอาจกินเจปิดท้ายอีก 1-3 วัน

7.7.2 พิธีปราบผีปีศาจ ศาสนิกชนเต๋าเชื่อว่าภูตผีปีศาจร้ายต่างๆ นั้น สามารถที่จะขับไล่และป้องกันได้ถ้ารู้จักวิธี เช่น ถ้าเดินป่าก็ต้องร้องเพลงหรือผิวปากให้เป็นเสียงเพลง ผีเจ้าป่าไม่ชอบเสียงเพลง เมื่อได้ยินเสียงเพลงก็จะหนีให้ห่างไกลเหมือนยุงกลัวควันไฟหรือถ้ากลัวว่าผี

www.webkal.org

จะเดินตามเข้าไปในบ้านด้วย พอเดินมาถึงประตูบ้านก็ต้องหยุดยืนหมุนตัวสัก 2-3 รอบก่อน แล้วค่อยเข้าบ้าน เพราะถ้ามีผีตามมาจะทำให้มันหน้ามืดตาลาย ถึงกับวิ่งชนกำแพงหรือรั้วบ้านก็ได้ หรือจะวาดรูปป่าไม้น้อยใหญ่ไว้ที่ประตูบ้าน เมื่อภูตผีมารร้ายต่างๆ มาเห็นเข้าก็จะเข้าใจว่าเป็นป่าใหญ่ซึ่งเป็นที่อยู่ของพวกมันมากกว่าที่จะเป็นช่องห้องหอของใครๆ แล้วก็จะไม่ทำร้ายแก่ผู้ใด เป็นต้น

7.7.3 พิธีกรรมไล่ผีร้าย พวกเต๋าเชื่อว่ามีภูตผีปีศาจร้ายมากมายคอยหลอกหลอนทำร้ายผู้คน เช่นแสดงตนปรากฏร่างน่าเกลียดน่ากลัว หรือทำเสียงแปลกๆ เป็นต้น ทำให้คนถูกหลอกหลอนทำร้ายผู้คน เช่นแสดงตนปรากฏรูปร่างน่าเกลียดน่ากลัว หรือทำเสียงแปลกๆ เป็นต้น ทำให้คนถูกหลอกเจ็บป่วยได้ จึงเกิดกรรมวิธีไล่ผีร้ายขึ้นมา โดยมีพระเต๋าเป็นผู้ประกอบพิธี พระเต๋าแต่ละรูปที่มาประกอบพิธีจะสวมหมวกติดดาว 7 ดวง และผ้ายันต์ เมื่อเริ่มพิธีพระเต๋า 5 รูป จะถือธง 5 ธง คือธงสีเขียว สีแดง สีเหลือง สีขาว และสีดำ โดยแต่ละรูปจะยืนอยู่แต่ละทิศ คือทิศตะวันออก ตะวันตก กลางและทิศเหนือ ในพิธีจะแขวนรูปเทพเจ้าของศาสนาเต๋าไว้ จุดธูปและนำน้ำมาทำน้ำมนต์ พระเต๋าจะบรรเลงเครื่องดนตรี พระเต๋าองค์หนึ่งถือดาบและน้ำ อีกรูปหนึ่งจะถือธงมีดาว 7 ดวง และอีกองค์หนึ่งจะถือแส้คอยขับไล่พวกผีปีศาจร้าย พระเต๋าทั้งหมดยังจะต้องช่วยกันสวดอัญเชิญเทวดาต่างๆ ให้มาช่วยจับผีร้ายให้หมดไปด้วย

7.7.4 พิธีส่งวิญญาณผู้ตาย คนจีนให้ความสำคัญต่อบรรพบุรุษมาก ถือเรื่องสายโลหิตเป็นสำคัญ ดังนั้น เมื่อมีญาติตายจะต้องประกอบพิธีกรรมเพื่อช่วยให้วิญญาณคนตายไปสู่สุคติอยู่อย่างเป็นสุข ไม่ถูกผีปีศาจร้ายรบกวนการประกอบพิธีก็ลดหลั่นกันไปตามฐานะผู้ตายและเจ้าภาพ อย่างเช่น คนชั้นสูงตาย และเจ้าภาพเป็นผู้มีฐานะดีก็อาจนิมนต์พระเต๋ามาประกอบพิธีถึง 49 รูป และประกอบพิธีนานถึง 49 วัน แต่ถ้าคนชั้นกลางตาย ก็อาจนิมนต์พระเต๋าอย่างน้อย 1 รูป มาประกอบพิธีตั้งแต่ 1-3 วันตามแต่ฐานะการเงินของเจ้าภาพ พระเต๋าจะบรรเลงดนตรีและร่ายมนต์ ซึ่งเชื่อกันว่าจะช่วยให้คนตายพ้นจากถูกลงโทษในโลกวิญญาณ ในการทำพิธี พระเต๋าจะใช้สีแดงสดเขียนชื่อ วันเกิด วันตายและที่อยู่ของผู้ตายลงบนกระดาษสีเหลือง 2 แผ่น และประทับตราประจำวัดลงบนกระดาษ ถือกันว่ากระดาษแผ่นนั้นจะเป็นเสมือนใบรับรองผู้ตาย กระดาษแผ่น 1 จะใส่ไว้ในโลง อีกแผ่นหนึ่งจะถูกเผา เชื่อกันว่าถ้าทำดังกล่าวจะช่วยให้วิญญาณผู้ตายไปถึงเทพเจ้าโดยตรง ไม่ต้องถูกวิญญาณท้องถิ่นคอยหน่วงเหนี่ยว และขณะที่หามโลงไปเผา ก็จะมีพระเต๋าเดินนำหน้า คอยสั่นกระดิ่ง บรรเลงดนตรี และสวดมนต์ในขณะเดียวกันด้วย

www.webkal.org

7.7.5 พิธีกราบไหว้บูชาวิญญาณของบรรพบุรุษ ชาวจีนแต่ไหนแต่ไรมาไม่เฉพาะศาสนิกชนเต๋าเท่านั้น นิยมกราบไหว้บูชาวิญญาณของบรรพบุรุษอย่างลึกซึ้ง พวกเขามีความเชื่ออย่างมั่นคงว่า สิ่งทั้งหลายได้มีวิญญาณสิงสถิตอยู่ทั้งหมด และเชื่อว่าถ้าลูกหลานมีความกตัญญูกราบไหว้วิญญาณบรรพบุรุษแล้ว วิญญาณเหล่านั้นจะต้องดูแลคุ้มครองลูกๆ หลานๆ ผู้ยังมีชีวิตอยู่ให้มีความเป็นอยู่ อย่างร่มเย็นเป็นสุข พิธีปฏิบัติก็คล้ายๆ กับที่ชาวจีนเมืองไทยประพฤติปฏิบัติกันในแต่ละปีคือจะพากันไปยังฮวงซุ้ยไปทำความสะอาดและตกแต่งฮวงซุ้ยจุดธูปเซ่นสังเวยดวงวิญญาณด้วยเหล้า และอาหาร อีกทั้งเผากระดาษเงินกระดาษทองส่งไปให้ผู้ตายด้วย

7.8 นิกายในศาสนา

ศาสนาเต๋ามีอยู่หลายนิกาย แต่เมื่อว่าถึงนิกายใหญ่แล้วก็มี 2 นิกาย คือ นิกายเซ็ง-อิ และนิกาย ชวน-เซน นิกาย เซ็ง-อิ เป็นนิกายฝ่ายใต้ เพราะเจริญอยู่แถบทางใต้ของแม่น้ำแยงซี นิกายนี้มุ่งไปในทางอิทธิฤทธิ์ของอาจารย์สวรรค์ นิกายนี้จึงมีอีกชื่อหนึ่งว่านิกายเทียนจื๊อ เชื่อกันว่า จางเต๋า หลิง เป็นอาจารย์สวรรค์คนแรก มีดาบศักดิ์สิทธิ์สามารถฆ่าปีศาจ แม้อยู่ไกลถึง 1,000 ไมล์ได้ นิกายนี้เชื่อเรื่องโชคลางอภินิหารและคาถาอาคม จึงมีคาถาอาคมมากมาย เช่น คาถาขอฝน คาถากันฝน คาถากันผี เป็นต้น นอกจากนี้ยังถือการเข้าทรงเป็นสำคัญอีกด้วย นักบวชของนิกายนี้มีความเป็นอยู่แบบชาวบ้านทั่วไป และมีครอบครัวได้

ส่วนนิกายชวน-เซน เป็นนิกายฝ่ายเหนือ เพราะเจริญอยู่แถบทางเหนือแม่น้ำแยงซี เป็นนิกายที่มุ่งดำเนินตามคำสอนเต๋า จึงมีปฏิปทาดำเนินชีวิตให้กลมกลืนกับธรรมชาติ รักสงบเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ศาสนิกจำนวนไม่น้อยจะสละบ้านออกไปอยู่วัด รับประทานอาหารมังสวิรัติทั้งจะอดอาหารในบางโอกาส ส่วนนักพรตจะแต่งงานไม่ได้ ดื่มน้ำเมาไม่ได้ นิกายนี้มีความโน้มเอียงที่จะรวมทั้ง 3 ศาสนา คือศาสนาเต๋า ศาสนาขงจื๊อ และศาสนาพุทธเข้าเป็นอันเดียวกัน

7.9 สัญลักษณ์ของศาสนา

สัญลักษณ์โดยตรงของศาสนาเต๋าก็คือ รูปเล่าจื๊อขี่ควาย อันหมายถึง การเดินทางไปยังที่ต่างๆ ของเล่าจื๊อมักจะใช้ควายเป็นพาหนะ แม้กระทั่งการเดินทางครั้งสุดท้ายไปยังพรมแดนของจีนต่อกับทิเบตทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ก็ใช้ควายเป็นพาหนะ และก็หายไปทั้งเล่าจื๊อและ

www.webkal.org

ควายคู่ชีพ สัญลักษณ์อีกอย่างหนึ่งก็คือรูปหยางและหยิน มีลักษณะเป็นวงกลมแบ่งเป็น 2 ส่วนเท่ากันด้วยเส้นเว้น แสดงถึงธรรมชาติคู่ของโลก อันหมายถึง พลัง (จิ) อันเป็นพลังแห่งสติปัญญาความสามารถ โดยบุคลาธิษฐานเป็นจอมเทพสถิตอยู่ในอาณาจักรแห่งความบริสุทธิ์ ทรงแบ่งธรรมชาติออกเป็นคู่ๆ เช่น มืดกับสว่าง กลางวันกับกลางคืน หญิงกับชาย เป็นต้น

7.10 ฐานะของศาสนาในปัจจุบัน

ศาสนาเต๋าเคยเจริญรุ่งเรืองในประเทศจีน[1] แต่ต่อมาได้รับความกระทบกระเทือนมาก เมื่อคอมมิวนิสต์เข้ายึดครองประเทศจีนเมื่อ พ.ศ. 2492 พรรคคอมมิวนิสต์จีนถือว่าทุกศาสนาเป็นยาเสพติด ศาสนาต่างๆ ถูกมองในแง่ร้าย เช่น ศาสนาขงจื๊อ เป็นตัวแทนการปกครองแบบเจ้าขุนมูลนาย ศาสนาเต๋าก็งมงายเชื่อถือในโชคลาง ศาสนาพุทธก็มาจากต่างประเทศยังเป็นเรื่องน่าสงสัยว่าดีจริงหรือไม่ ศาสนาคริสต์ก็เป็นศาสนาต่างด้าว ทั้งเป็นตัวแทนจักรวรรดินิยมตะวันตก ศาสนาอิสลามนอกจากจะเป็นศาสนาต่างด้าวแล้ว ยังไม่เหมาะกับการปกครองในประเทศจีน ทุกศาสนาจึงควรที่จะถูกกวาดล้างออกไป เพื่อจะได้ไม่ขัดขวางต่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้นทุกศาสนาถึงถูกเบียดเบียนทุกรูปแบบ ยิ่งมาถึง พ.ศ. 2509 เกิดปฏิวัติวัฒนธรรม สถานการณ์ของทุกศาสนายิ่งทรุดหนัก เพราะถูกถือว่าเป็นความคิดเก่าคร่ำครึใช้ไม่ได้ ไม่เหมาะกันสมัยปัจจุบันจึงควรที่จะถูกกำจัดให้หมดไป ดังนั้นวัดโบสถ์วิหารและศาสนสถานของศาสนาต่างๆ จึงถูกทำลาย ศาสนิกถูกจับ ถูกทำร้ายจนศาสนิกของศาสนาต่างๆ ไม่กล้า

[1] Hopfe Lewis M. Religions of the World, 1994 p.210-212.

www.webkal.org

แสดงตัวว่านับถือศาสนา และก็ในช่วงที่ศาสนิกถูกเบียดเบียนหนักนั่นเอง ชาวเต๋าบางส่วนก็ได้หนีไปอยู่ที่ประเทศจีน คณะชาติเกาะไต้หวันอย่างเช่นจังอีร์ปู ผู้หนีไปอยู่ที่เกาะไต้หวัน ได้รับแต่งตั้งเป็นเทียนจื้อหรืออาจารย์สวรรค์ เป็นสังฆราชของศาสนาเต๋า ท่านผู้นี้ยังได้รับความเคารพและเกรงกลัวว่าเป็นผู้ปกครองภูตผีปีศาจและสัตว์ประหลาด

ปัจจุบันศาสนาเต๋ายังมีชีวิต มีนักบวชชายหญิง มีศาลเจ้า มีสมาคมในหมู่ชาวจีน มีโรงเจสำหรับคนบริโภคอาหารมังสวิรัติอยู่ทั่วไป แต่การนับถือศาสนาเต๋าได้เสื่อมลงเพราะผิดไปจากหลักการเดิมในคัมภีร์เต๋า เต็กเกง คือมากไปในทางทรงเจ้า บูชาเจ้า พระเต๋ามีหน้าที่สวดมนต์ให้พร รดน้ำมนต์ ขายเครื่องรางของขลัง ทำพิธีขับผีและทำเสน่ห์เล่ห์กล เป็นต้น บางแห่งก็นำศีล 5 ทางพุทธศาสนาไปปฏิบัติ และนำพระสูตรทางพุทธศาสนาฝ่ายมหายานไปสวดด้วย กลายเป็นเต๋าผสมพุทธ ชาวเต๋าส่วนใหญ่ไม่รู้เรื่องศาสนาเต๋า ไม่ได้ศึกษาคัมภีร์เต๋า เต็กเกง ได้แต่ปฏิบัติตามประเพณีที่ทำตามกันมาเท่านั้น แต่ต่อไปสถานการณ์ของศาสนาบนแผ่นดินใหญ่คงดีขึ้นในอนาคต เพราะหลังจากเมาเซตุง ประธานพรรคคอมมิวนิสต์เสียชีวิต ในปี พ.ศ. 2520 รัฐบาลจีนได้หันไปติดต่อกับโลกภายนอกมากขึ้น จึงได้ผ่อนคลายการกดขี่ศาสนาลงให้พลเมืองมีเสรีภาพในการนับถือศาสนามากขึ้นเช่นอนุญาตให้พระและสามเณรกลับไปอยู่วัดได้ให้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาได้ และ พ.ศ. 2522 มหาวิทยาลัยนานกิงได้เป็นศูนย์กลางศึกษาศาสนาต่างๆ ในประเทศจีน ปัจจุบันการปกครองระบอบคอมมิวนิสต์ กำลังล่มสลายในหลายประเทศ แม้ในประเทศจีนเองอิทธิพลของการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ก็ลดลงตามลำดับ ทำให้พลเมืองมีเสรีภาพมากขึ้นในการนับถือศาสนา ผู้ที่นับถือศาสนาเต๋าอยู่แล้วก็กล้าที่จะแสดงตัว ทั้งนี้ เป็นความจริงที่ว่า ความเชื่อของคนไม่อาจล้มล้างด้วยกำลังได้ การเปลี่ยนความเชื่ออย่างหนึ่งจะต้องใช้ความเชื่ออีกอย่างหนึ่งซึ่งดีกว่ามาทดแทนเท่านั้น มิใช่ด้วยกำลัง

ศาสนิกศาสนาเต๋า ในปัจจุบันมีประมาณ 183 ล้านคน (Encyclopaedia Britannica 1992 : 269) กระจายอยู่ในประเทศต่างๆ ที่ชาวจีนอาศัยอยู่มาก เช่น ประเทศไทย มาเลเซีย และสิงคโปร์ เป็นต้น แต่ส่วนใหญ่อยู่ในประเทศจีน

www.webkal.org

กิจกรรม

หลังจากนักศึกษาได้ศึกษา บทที่ 7 ศาสนาเต๋า จบโดยสมบูรณ์แล้ว
โปรดทำแบบฝึกปฏิบัติประกอบวิชาศาสนศึกษา บทที่ 7 แล้วจึงศึกษาในบทที่ 8 ต่อไป

www.webkal.org

บทที่ 8

ศาสนาขงจื้อ

www.webkal.org

เนื้อหาบทที่ 8
ศาสนาขงจื้อ

8.1 ประวัติความเป็นมา

8.2 ประวัติศาสดา

8.2.1 ชาติกำเนิดและปฐมวัย

8.2.2 ชีวิตสมรส

8.2.3 ชิวิตมัชฌิมวัย

8.2.4 บั้นปลายชีวิต

8.3 คัมภีร์ในศาสนา

8.3.1 เก็งทั้ง 5

8.3.2 ซูทั้ง 4

8.4 หลักคำสอนที่สำคัญ

8.5 หลักความเชื่อและจุดหมายสูงสุด

8.6 สถานที่ทำพิธีกรรม

8.7 พิธีกรรมที่สำคัญ

8.8 นิกายในศาสนา

8.9 สัญลักษณ์ของศาสนา

8.10 ฐานะของศาสนาในปัจจุบัน

www.webkal.org

แนวคิด

1. ศาสนาขงจื๊อ เกิดที่ประเทศจีน เมื่อประมาณ 8 ปี ก่อน พ.ศ. ศาสนานี้ตั้งชื่อตาม "ขงจื๊อ" ผู้เป็นศาสดาสมัยที่ขงจื๊อมีชีวิตอยู่ไม่ถือว่าคำสอนของขงจื๊อเป็นศาสนาจนเมื่อขงจื๊อสิ้นชีวิตไปแล้ว ศิษย์และผู้เลื่อมใสในคำสอนพากันยกย่องสรรเสริญจนทางราชการประกาศยอมรับว่าเป็นศาสนา

2. คัมภีร์ของศาสนาขงจื๊อ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เป็นข้อเขียนของขงจื๊อเรียกว่า เก็ง หรือ กิงทั้ง 5 กับข้อเขียนที่ศิษย์ของขงจื๊อ เรียบเรียงขึ้นในลักษณะเป็นประมวลคำกล่าวของขงจื๊อและแสดงหลักคำสอน เรียกว่า ซู

3. หลักคำสอนที่สำคัญของศาสนาขงจื๊อนั้นจะกล่าวโดยรวบยอดได้แก่หลักการถ้อยที ถ้อยอาศัย หรือการเอาใจเขามาใส่ใจเรา ขงจื๊อเห็นว่าชีวิตทางเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา และการเมือง เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แยกออกจากกันไม่ได้ อุดมคติ ทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และศาสนามีจุดศูนย์กลางอยู่ที่ศีลธรรม โลหิตแห่งชีวิตคือความรัก กระดูกสันหลังของชีวิตคือความตาย การพัฒนาชีวิตต้องพัฒนาไปพร้อมกับคุณธรรมและความรัก ชีวิตจะรุ่งเรืองเมื่อคุณธรรมรุ่งเรือง ชีวิตจะขยายเมื่อความรักแผ่ขยาย

4. พิธีกรรมที่สำคัญ ศาสนาขงจื๊อมีพิธีกรรมที่สำคัญอยู่ 3 พิธีคือ พิธีบูชาขงจื๊อ พิธีบูชาฟ้าดิน พระอาทิตย์ พระจันทร์ และพิธีเคารพบูชาเทียนและวิญญาณของบรรพบุรุษ ศาสนาขงจื๊อมีจุดหมายปลายทางสูงสุดของชีวิต อันเป็นความสุขที่แท้จริงและนิรันดรคือ เทียนหรือสวรรค์ ผู้ปฏิบัติให้เข้าถึงสวรรค์ได้จะต้องอยู่ในคุณธรรมของศาสนาโดยมีจริยธรรมทางกายและทางใจอย่างครบถ้วนในตนเอง ชาวขงจื๊อเชื่อว่าชีวิตในโลกนี้มีครั้งเดียวจากนั้นก็จ ะไปอยู่โลกวิญญาณหรือสวรรค์ชั่วนิรันดร

5. ศาสนาขงจื๊อมีสัญลักษณ์ ได้แก่ รูปปั้น รูปหล่อ รูปเขียนของขงจื๊อ หยิน-หยาง แผ่นป้ายจารึกนามขงจื๊อ หรือ รูปคนจีนแต่งตัวโบราณกำลังประสานมือแสดงคารวะต่อกัน

6. ศาสนาขงจื๊อ มีศาสนานิกประมาณ 300 ล้านคน ชาวจีนได้ยกย่องขงจื๊อเป็นนักปราชญ์อันดับ 1 ของจีน

www.webkal.org

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษาได้มองเห็นภาพรวมประเด็นที่เป็นสาระสำคัญทางศาสนาของศาสนาขงจื๊อได้อย่างสมบูรณ์

2. เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาและสามารถถ่ายทอดเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของศาสนา ประวัติศาสดา คัมภีร์สำคัญในศาสนา หลักคำสอนที่สำคัญในศาสนา หลักความเชื่อและจุดหมายสูงสุดในศาสนาของศาสนาขงจื๊อได้อย่างถูกต้อง

3. เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาและสามารถถ่ายทอดเกี่ยวกับสถานเกี่ยวกับ พิธีกรรมที่สำคัญทางศาสนา นิกายในศาสนา สัญลักษณ์ในศาสนา และฐานะของศาสนาในปัจจุบันของศาสนาขงจื๊อได้อย่างถูกต้อง

www.webkal.org

บทที่ 8
ศาสนาขงจื้อ

8.1 ประวัติความเป็นมา

ศาสนาขงจื้อ เกิดเมื่อประมาณ 8 ปีก่อนพุทธศักราช โดยคิดตามปีเกิดของขงจื้อ แต่ความจริงสมัยที่ขงจื้อยังมีชีวิตอยู่ ท่านไม่เคยประกาศตัวเป็นศาสดา มีแต่ประกาศว่าท่านเป็นนักศึกษาที่ใฝ่หาความรู้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ทั้งไม่เคยประกาศตั้งศาสนา ส่วนที่ได้กลายมาเป็นศาสดาก็เพราะผู้อื่นตั้งให้แบบเดียวกับเหลาจื้อ หลังจากที่ขงจื้อสิ้นชีพแล้วหลายร้อยปี กล่าวคือขงจื้อสิ้นชีพ พ.ศ. 64 ก็ได้มีศิษยานุศิษย์ช่วยกันเผยแผ่คำสอนของขงจื้อตลอดมา จนถึงสมัยเม่งจื้อ (พ.ศ. 172-256) ศิษย์คนสำคัญได้เป็นกำลังใหญ่ในการเผยแผ่คำสอนของขงจื้อออกไปอย่างกว้างขวาง เป็นเหตุให้ราชวงศ์ฮั่น เกิดความเลื่อมใสได้ยกย่องขงจื้อเป็นเทพเจ้า ทั้งประกาศให้ถือคำสอนของขงจื้อ[1] เป็นศาสนาประจำชาติ เป็นที่น่าสังเกตว่า ขงจื้อได้รับยกย่องจากบ้านเมืองสูงขึ้นตามลำดับ ดังนี้คือ

พ.ศ. 348 จักรพรรดิจีนได้เสด็จไปทำพิธีเซ่นสังเวยที่หลุมฝังศพขงจื้อ

พ.ศ. 544 มีพระราชโองการให้สถาปนาขงจื้อเป็นขุนนางเทียมเท่าดยุกของอังกฤษ

พ.ศ. 632 ขงจื้อได้รับสถาปนาเทียบเท่าระดับเอิร์ลของอังกฤษ

พ.ศ. 810 มีพระราชโองการให้จัดราชพิธีเซ่นสังเวยขงจื้อปีละ 4 ครั้ง

พ.ศ. 1035 ขงจื้อได้รับสถาปนาเป็นนักปราชญ์สูงสุดของจีน

พ.ศ. 1243 ได้มีการอัญเชิญรูปปฏิมาขงจื้อมาประดิษฐานไว้ในราชวิทยาลัยเคียงข้างกับพระเจ้าจักรวรรดิทั้งหลาย

พ.ศ. 1611-1619 ขงจื้อได้รับสถาปนาเทียบเท่าพระเจ้าจักรพรรดิ

พ.ศ. 2449 ขงจื้อได้รับสถาปนาชั้นสูงสุดเทียบเท่าเทพเจ้าแห่งฟ้าดิน ซึ่งเป็นเทพเจ้าสูงสุดตามความเชื่อของคนจีน

---

[1] Home Robert E. The World's Living Religions, 1957 p.117-118.

www.webkal.org

ศาสนาขงจื้อ จะมีลักษณะเป็นปรัชญามากกว่าศาสนา เพราะศาสนาขงจื้อจะว่าด้วยจริยาศาสตร์ หลักประพฤติปฏิบัติของมนุษย์ในชาตินี้เท่านั้น ทำอย่างไรตนและคนอื่นจึงจะมีความสุขความเจริญ ทำอย่างไรสังคมจึงจะดีมีความสุข และทำอย่างไรประเทศชาติตลอดถึงโลกจึงจะมีความสงบสุข ศาสนาขงจื้อไม่ได้ว่าด้วยคุณธรรมชั้นสูงและความลี้ลับของจิตวิญญาณ และโลกหน้าอย่างที่เรียกว่าอภิปรัชญาเลย แต่ก็ยังจัดเป็นศาสนา ทั้งนี้ก็เพราะมีองค์ประกอบอื่นๆ เข้าข่ายเป็นศาสนาได้คือ 1) มีศาสดาหรือผู้ตั้งศาสนา 2) มีคัมภีร์ทางศาสนา 3) มีนักบวชหรือผู้สืบต่อศาสนา 4) มีสถานที่อยู่ของนักบวชหรือผู้สืบต่อศาสนา 5) มีปูชนียวัตถุหรือปูชนียสถานทางศาสนาตลอดทั้งมีพิธีกรรมทางศาสนา และเนื่องจากศาสนาขงจื้อจะว่าด้วยเรื่องที่เกี่ยวกับมนุษย์ในชาตินี้เท่านั้นศาสนาขงจื้อจึงได้ชื่อว่า ศาสนาแห่งมนุษย์นิยม กล่าวคือ ศาสนาขงจื้อให้ความสำคัญแก่มนุษย์มาก ถึงว่ามนุษย์เป็นผู้บันดาลความเจริญหรือความเสื่อมตลอดจน ถึงความเป็นไปต่างๆ ให้แก่โลก ดังนั้นมนุษย์จึงเป็นศูนย์กลางแห่งความเป็นไปในโลกทุกอย่าง ด้วยเหตุนี้จึงจำต้องสร้างคนให้เป็นคนดี จะได้นำแต่สิ่งที่ดีมาสู่ชีวิตและ โลก ปัญหามีว่าจะทำคนให้เป็นคนดีได้อย่างไร เรื่องนี้ ขงจื้อได้ตอบไว้ว่าไม่ต้องหาที่ไหน บรรพบุรุษได้สร้างไว้แล้วนั่นก็คือคุณธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิทยาการต่างๆ ขงจื้อได้ทุ่มเทเวลาไปในการศึกษาค้นคว้าวิทยาการต่างๆ ที่บรรพบุรุษสร้างสมไว้ พยายามฟื้นฟูเรื่องโบราณอย่างจริงจัง ได้รวบรวมจารีตประเพณีโบราณต่างๆ เช่น การบูชาฟ้าดิน การบูชาพระอาทิตย์ พระจันทร์ และการเซ่นไหว้บรรพบุรุษ เป็นต้น เพื่อจะนำมาใช้สร้างคนให้เป็นคนดี ด้วยเหตุนี้ศาสนาขงจื้อจึงมีเนื้อหาว่าด้วยเรื่องคุณธรรมและวิทยาการต่างๆ ในสมัยโบราณ เพียงแต่ขงจื้อได้ตีความหมาย ขยายความเสียใหม่ และใช้หลักธรรมการเอาใจเขามาใส่ใจเราเป็นแกนกลางสำหรับไว้ให้ทุกคนปฏิบัติต่อกัน ตามฐานะหน้าที่ของตน เพราะฉะนั้นคำสอนในการดำเนินชีวิตทั้งหมดของขงจื้อ จึงรวมอยู่ในภาษาจีนคำเดียว คือ “สู่” หมายถึง อะไรที่ตนเองไม่ปรารถนา ก็อย่าทำอย่างนั้นกับผู้อื่น

ศาสนาขงจื้อ เคยเจริญรุ่งเรืองในประเทศจีนเคียงคู่กับศาสนาเต๋า และศาสนาพุทธ แต่เนื่องจากคำสอนในศาสนาขงจื้อ ไม่มีอภิปรัชญา ดังนั้นคนจีนเมื่อต้องการคำสอนที่ลึกซึ้ง หรือต้องการรู้ความเป็นไปในโลกหน้าจึงต้องหันไปนับถือศาสนาเต๋าและศาสนาพุทธอีกด้วย ส่วนศาสนิกของศาสนาพุทธก็เช่นกัน ต่างก็ให้ความสำคัญต่อศาสนาขงจื้อ เพราะฉะนั้นคนจีนทั่วไปจึงนับถือทั้ง 3 ศาสนา คือ พุทธ เต๋าและขงจื้อ รวมกันไป และต่างก็นำคำสอนของอีกฝ่ายหนึ่งมาคลุกเคล้าเข้ากัน จนยากที่จะแยกจากกันได้ ดังมีคำพูดในภาษาจีนว่า ซัมเก่า แปลว่า คำสั่งสอนทั้ง 3 ศาสนา ก็ความเป็นไปของทั้ง 3 ศาสนา เป็นอย่างนี้ตลอดมา จนประเทศจีน

www.webkal.org

เปลี่ยนการปกครองเป็นระบบคอมมิวนิสต์ จึงถึงจุดวิกฤติของทุกศาสนา โดยเฉพาะศาสนาขงจื้อถูกทำลายหนักเพราะถูกเพ่งเล็งว่า สอนให้คนติดอยู่ในขนบธรรมเนียมประเพณีและศักดินา อันเป็นเรื่องที่ขัดกับลัทธิคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรง ศาสนิกของศาสนาขงจื้อจึงลำบากมาก ต้องคอยหลบซ่อนไม่แสดงตัว แล้วปฏิเสธว่าไม่ได้นับถือศาสนาขงจื้อ เพื่อความปลอดภัยแก่ตัว เหตุการณ์เป็นอย่างนี้จนชาวจีนบางกลุ่มไม่อาจทนได้ จึงหนีไปอยู่ในประเทศจีนคณะชาติ เกาะไต้หวัน จนปัจจุบันศูนย์กลางของศาสนาขงจื้ออยู่ที่ประเทศจีนคณะชาติ

8.2 ประวัติศาสดา

ศาสนาขงจื้อมีผู้ก่อกำเนิดในฐานะเป็นศาสดา นั่นก็คือ ขงจื๊อ ซึ่งในภาษาอังกฤษใช้คำว่า Confucius อันเป็นภาษาละติน อ่านว่า คอนฟูซิอุส ตรงกับคำว่า กุงฟูจื่อ ในภาษาจีนกลาง และขงฮูจื้อ ในภาษาจีนแต้จิ๋ว คำว่า “ขง” เป็นชื่อสกุล คือ ตระกูลขง ส่วนคำว่า “จื๊อ” แปลว่าครูอาจารย์ หรือนักปราชญ์ เมื่อรวมกันเข้าก็คงแปลได้ความว่า ตระกูลครูอาจารย์ หรือตระกูลนักปราชญ์

8.2.1 ชาติกำเนิดและปฐมวัย

ขงจื๊อเกิดเมื่อประมาณ 551 ปีก่อน ค.ศ. หรือ 8 ปีก่อน พ.ศ. ในตระกูลขง (แซ่ขง) เป็นตระกูลทหารยากจนในแคว้นลู่ ปัจจุบันคือจังหวัดฉู่ฝูในมณฑลซานตุง ทางภาคเหนือของประเทศจีน บิดาเป็นทหารชื่อจูเหลียงโฮ หรือชกเหลียงยิด เป็นคนมีกำลังแข็งแรงเกินคนธรรมดา มารดาชื่นจินไจ ตามประวัติกล่าวว่าเมื่อขงจื๊อเกิด จูเหลียงโฮผู้บิดามีอายุ 70 ปี และมารดาก็คลอดขงจื๊อในถ้ำที่ภูเขาแห่งหนึ่ง การที่บิดาของขงจื๊อต้องมีอายุแก่มากเช่นนั้น กล่าวกันว่าจูเหลียงโฮได้แต่งงานไม่มีบุตรชายมีแต่บุตรหญิง มีบุตรชายคนหนึ่งก็เป็นลูกเมียลับ และเป็นเด็กพิการอีกด้วย จึงไม่ถือว่าเป็นบุตรที่ถูกต้อง เพราะไม่ได้เกิดกับเมียที่แต่งงานกัน ประเพณีถือว่าจะต้องมีบุตรชายที่เกิดกับเมียที่แต่งงานเท่านั้น เพื่อเซ่นสรวงดวงวิญญาณของพ่อ เมื่อพ่อตายไปแล้วดวงวิญญาณนั้นจึงจะได้รับความผาสุก ดังนั้นการที่ไม่มีบุตรชายที่เกิดจากเมียที่แต่งงานอย่างเป็นทางการ เซ่นสรวงดวงวิญญาณ ทำให้เกิดความวิตกและกลายเป็นปัญหาใหญ่ขึ้นมา จึงทำให้จูเหลียงโฮขบคิดว่าจะต้องมีบุตรชายให้ได้ เพื่อเซ่นสรวงดวงวิญญาณของตน จูเหลียงโฮจึงตัดสินใจแต่งงานอีกครั้งหนึ่งเมื่ออายุได้ 70 ปี กับหญิงสาวคนหนึ่งซึ่งมีอายุเพียง 17 ปีเท่านั้น และเมื่อแต่งงานใหม่ก็ได้บุตรชายสมความตั้งใจ คือ ขงจื๊อ พอขงจื๊ออายุได้ 3 ขวบ ก็

www.webkal.org

เหมือนกับคนมีกรรมที่ต้องกำพร้าพ่อ เพราะพ่อตายเมื่อขงจื๊ออายุได้ 3 ขวบเท่านั้น มารดาผู้เป็นแม่หม้ายสาวซึ่งมีอายุเพียง 17 ปี ก็ได้พยายามต่อสู้ความยากจนเลี้ยงดูบุตรของตนให้เติบใหญ่ด้วยความเหนื่อยยาก จนกระทั่งขงจื๊อโตพอที่จะช่วยตนเองและช่วยแม่ทำงานมาหาเลี้ยงชีพ ขงจื๊อต้องทำงานหนักต้องเลี้ยงมารดาตอบแทนบุญคุณ มีนิสัยใฝ่การศึกษามาก แต่กว่าจะได้เริ่มเรียนวิชาความรู้อย่างจริงจังก็เมื่ออายุ 15 ปี เรียนหนังสืออยู่ 3 ปี และเมื่ออายุ 18 ปีก็ได้เข้าทำงานในกรมฉางหลวงของแคว้นลู้ เฝ้าสัตว์เลี้ยงของหลวง เนื่องจากขงจื๊อเป็นคนฉลาดขยันขันแข็งซื่อตรงต่อหน้าที่การงาน ทำให้ผู้ใหญ่ชอบ เข้าผู้ใหญ่ได้ทุกชั้น จึงได้รับความเมตตาจากผู้ใหญ่ แม้แต่เจ้าแคว้นลู้เองก็โปรดปราน ทำให้ขงจื๊อก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

8.2.2 ชีวิตสมรส

เมื่อขงจื๊ออายุได้ 19 ปี ก็ได้ตกลงปลงใจแต่งงานกับหญิงตระกูลดีคนหนึ่ง ในวันแต่งงานขงจื๊อได้รับเกียรติอย่างสูงจากเจ้าแคว้นลู้ ที่ส่งปลาสองตัวมาให้เป็นของขวัญขงจื๊อจึงถือเป็นศุภนิมิตว่า ถ้ามีลูกจะตั้งชื่อว่าโปยู้ แปลว่า ปลางาม และก็ได้เป็นจริงดังตั้งใจ กล่าวคือเมื่อแต่งงานแล้วไม่นานก็ได้บุตรชายคนหนึ่งและก็ได้ตั้งชื่อให้ว่าโปยู้สมปรารถนา แต่ก็เป็นคราวเคราะห์ร้ายของขงจื๊ออีกเหมือนกัน เพราะต่อไปนี้ขงจื๊อจะต้องเป็นกำพร้าขาดทั้งพ่อขาดทั้งแม่ ปรากฏว่าใกล้ๆ เวลาที่ได้แต่งงานนั้นมารดาของขงจื๊อก็ถึงแก่กรรมลงเมื่อขงจื๊ออยู่ที่นั่นถึง 3 ปี ต่อมาชีวิตสมรสก็ไม่ค่อยจะราบรื่นเท่าไรนัก เพราะขงจื๊อมีความรู้สึกโน้มน้าวไปในทางธรรมมาก มุ่งงานมุ่งศึกษามาก ชอบคิดและคิดด้วยตนเองมาก ขงจื๊อค่อนข้างเป็นคนเคราะห์ร้ายเรื่องครอบครัว เพราะลูกไม่ได้เป็นปราชญ์ตามเชื้อสายพ่อ และไม่ค่อยปรากฏเรื่องของลูกและภรรยาในชีวประวัติมากนัก

8.2.3 ชีวิตมัชฌิมวัย

ตั้งแต่ขงจื๊อ[1]ได้เข้ารับราชการตั้งแต่อายุ 18 ปี และก็ได้มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงานมาตามลำดับจนได้รับความไว้วางใจจากเจ้าแคว้นลู่แต่งตั้งให้เป็นผู้จัดการฉางหลวง (ธนาคารข้าว) มีหน้าที่ตรวจเก็บภาษีข้าวเปลือกที่ชาวนาจะนำขึ้นฉางหลวงของเจ้าเมืองลู่ ระหว่างรับราชการอยู่ปรากฏเป็นคนรอบรู้ในจารีตประเพณีดีกว่าผู้ใด ผู้ใดจะประกอบพิธีอันใดขงจื๊อเป็นผู้ทำให้ทั้งหมด ที่สุดจึงกลายเป็นพิธีกร เป็นอาจารย์ของคนทั้งหลายโดยปริยาย

[1] เสถียร โพธินันทะ. เมธีตะวันออก, 2514 หน้า 135-136.

www.webkal.org

ส่วนที่สำคัญ ชีวิตราชการทำให้ขงจื๊อได้เห็นความเหลวแหลก ความไม่ยุติธรรมของข้าราชการ ข้อนี้เป็นแรงดันให้ขงจื๊อคิดแก้ไขความเหลวแหลกทั้งหลายในแผ่นดิน

ในขณะที่ขงจื๊อมีความตั้งใจจะแก้ไขความประพฤติของข้าราชการ และใคร่จะสั่งสอนคนให้เป็นพลเมืองดีเพื่อช่วยเหลือบ้านเมือง พอดีเกิดความผันผวนขึ้นในบ้านเมือง เจ้าผู้ครองนครลู่ต้องหลบภัยการเมืองออกจากแคว้นนั้นไป ขงจื๊อหลบภัยตามไปด้วย มีข้าราชการผู้ซื่อสัตย์หมู่หนึ่งขอเป็นศิษย์ติดตาม เพราะเลื่อมใสอยากจะทำราชการอยู่ใกล้กับขงจื๊อ

ชีวิตในตอนหลังระหกระเหินมาก ขงจื๊อเข้ารับราชการอยู่กับผู้ครองแคว้นอีกแห่งหนึ่ง คือ แคว้นจีมีความสนใจในเรื่องการบ้านการเมือง ต้องการจะให้รัฐบาลปกครองคนด้วยความผาสุก ขงจื๊อ วางหลักการปกครองไว้เช่นที่ว่า “วิธีจะมีรัฐบาลที่ดี ผู้ปกครองควรต้องเป็นผู้ปกครองจริงๆ เสนาบดีต้องทำหน้าที่เสนาบดี พ่อต้องทำหน้าที่ของพ่อ ลูกต้องทำหน้าที่ของลูก” “ประชากรเป็นส่วนสำคัญที่สุดของรัฐ สวรรค์ย่อมเห็นตรงกับมหาชนเสมอ สวรรค์ฟังเหมือนกับมหาชนฟัง ฉะนั้นผู้ปกครองรัฐหรือประเทศจะต้องเอาชนะใจประชาชนเสียก่อนแล้วจึงจะได้อาณาจักร หากไม่เอาชนะใจของประชาชนแล้วอาณาจักรก็จะหลุดลอยไปเท่านั้น” “ประโยชน์ยิ่งใหญ่ที่สุดรัฐบาลใดๆ ควรจะได้ ไม่ใช่มาจากการเก็บภาษีอากรอันเป็นที่เดือดร้อนของประชาชน แต่ประโยชน์ต้องมาจากคนทั้งหลายที่มีความประพฤติดีมีความเชื่อว่ารัฐบาลปกครองด้วยดี” หลักการปกครองหรือหลักรัฐศาสตร์ของขงจื๊อนี้ ในตอนแรกก็ไม่ค่อยได้รับความเอาใจใส่มากนัก แต่ขงจื๊อมีความพยายามสอนคนอยู่เสมอ ไม่เคยทอดทิ้งหน้าที่ครูสอนเรื่อยไป จนมีศิษย์ในเวลานั้นประมาณ 3,000 คนและศิษย์ส่วนมากมาจากตระกูลยากจน ไม่ใช่เฉพาะสอนหลักรัฐศาสตร์เท่านั้น ที่เน้นมากก็คือ ศีลธรรม ต้องการที่จะจรรโลงประเทศให้มีความเจริญด้วยศีลธรรม เป็นการแก้ไขปัญหาสังคม เช่น ได้วางหลักสายสัมพันธ์ 5 ประการให้คนรู้จักหน้าที่ที่พึงปฏิบัติต่อกัน จนถึงกับได้ตั้งโรงเรียนสอนจริยธรรมขึ้น ขงจื๊อจึงกลายเป็นอาจารย์คนแรกที่ได้สั่งสอนวิชาศีลธรรมวัฒนธรรมและปรัชญาอย่างจริงจังในสมัยนั้น ศิษย์ของขงจื๊อก็ทวีมากขึ้นโดยลำดับ หลักปรัชญาที่ขงจื๊อสอนเช่นที่ว่า “ถ้าท่านยังไม่รู้ความเกิด จะไปรู้ความตายได้อย่างไร “ถ้าท่านไม่อยากให้คนอื่นทำอันตรายแก่ท่าน ท่านก็อย่าไปทำอันตรายแก่คนอื่น” ยิ่งวันผ่านไปความพยายามของขงจื๊อก็ไม่เคยย่อหย่อน และศิษย์ก็เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จนมีชื่อเสียงขจรขจายไปไกล ในที่สุดบ้านเมืองเห็นความดีจึงแต่งตั้งขงจื๊อให้เป็นผู้มีหน้าที่ตรวจราชการฝ่ายยุติธรรมตามหัวเมืองต่างๆ ปรากฏว่าขงจื๊อยิ่งมีโอกาสได้ศึกษาความเป็นไปในชีวิตของคนและการบ้านเมืองในที่ต่างๆ เมื่อไปตรวจราชการ เป็นเสมือนมหาวิทยาลัยเคลื่อนที่ แห่งใดมีการปกครองดีขงจื๊อก็ส่งเสริม แห่งใดมีการปกครองไม่ยุติธรรม

www.webkal.org

ขงจื๊อก็ช่วยเหลือแก้ไขการปกครองของแคว้นนั้นๆ เรื่อยไป ได้พยายามท่องเที่ยวสั่งสอนคนอยู่อย่างนี้เป็นเวลากว่า 10 ปี จึงกลับเข้าไปอยู่ในแคว้นลู่ตามเดิม ทางแคว้นลู่ขอร้องให้ขงจื๊อเข้ารับราชการอีก แต่ขงจื๊อปฏิเสธ เพราะต้องการจะใช้เวลาสั่งสอนคนและในบั้นปลายชีวิตต้องใช้เวลารวบรวมคำสอนของตนขึ้นเป็นตำรา และปรับปรุงแก้ไขตำราเก่าๆ ที่เคยสอนแต่งไว้ให้ดีขึ้น

8.2.4 บั้นปลายชีวิต

เมื่ออายุ 69 ปี ขงจื๊อได้รวบรวมคำสอนของตนขึ้นเป็นตำรา มีวิชาปรัชญา วิชากาพย์กลอน วิทยาศาสตร์ วิชายิงธนู ประวัติศาสตร์ และวิชาดนตรี ด้วยวิชาเหล่านี้เป็นวิชาที่ขงจื๊อเคยสอนมาทั้งหมด ขงจื๊อไม่ส่งเสริมการกระทำใดๆ ที่ฟุ่มเฟือย ศิษย์ที่ขงจื๊อพอใจมากที่สุดคือศิษย์ที่มีวิชาหนังสือดีและยิงธนูดี

ขงจื๊อถึงแก่กรรมด้วยอารมณ์ไม่สู้ราบรื่นนัก เมื่ออายุ 73 ปี ในปี 479 ก่อน ค.ศ. ก่อนสิ้นชีพขงจื๊อพูดว่า “คนที่น่ากลัวที่สุดคือ เสนาบดีผู้ทรยศ และลูกที่ไม่เชื่อฟัง” และเมื่อใกล้จะหมดลมหายใจได้กล่าวไว้เป็นคติแห่งชีวิตว่า “ขุนเขาจะต้องสลายไป เสาหลักอันแข็งแกร่งก็จะหักสะบั้นลงไป ชีวิตของนักปราชญ์ก็ร่วงโรยไปเหมือนรุกขชาติ ในอาณาจักรนี้ไม่มีใครเชื่อฟังเรา เวลาของเรามาถึงแล้ว”

หลังจากที่ขงจื๊อล่วงลับไปแล้ว บรรดาผู้เลื่อมใสได้พากันรวบรวมคำสอนและหนังสือที่ขงจื๊อแต่งไว้เป็นหลักวิชาทางรัฐศาสตร์และศาสนา กลายเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์และมีค่าสูง นอกจากนี้ศิษยานุศิษย์ของขงจื๊อได้ช่วยกันเผยแพร่หลักจริยธรรมของขงจื๊อเป็นการใหญ่ พร้อมทั้งเผยแพร่คุณงามความดีของขงจื๊อด้วย จนในที่สุดต่อมาขงจื๊อก็ได้รับสมญานามว่าเป็นศาสดาองค์หนึ่ง และคำสอนของขงจื๊อก็เลื่อนฐานะเป็นศาสนาขึ้นมา ดังปรากฏประจักษ์อยู่ทุกวันนี้

8.3 คัมภีร์ในศาสนา

คัมภีร์หลักคำสอนของขงจื๊อ[1]แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เป็นข้อเขียนของขงจื๊อโดยตรงเรียกว่า **เก็ง** หรือ **กิงทั้ง 5** หมายถึงวรรณคดีชั้นสูงทั้ง 5 กับข้อเขียนที่ศิษย์ของขงจื๊อเรียบเรียงขึ้นในลักษณะเป็นประมวลคำกล่าวของขงจื๊อและแสดงหลักคำสอนเรียกว่า **ซู** หรือ **ตำราทั้ง 4** ดังต่อไปนี้

[1] เสถียร โพธินันทะ. เมธีตะวันออก, 2514 หน้า 85-88.

www.webkal.org

8.3.1 เก็งทั้ง 5 มีดังต่อไปนี้

1. **อี้จิง : คัมภีร์แห่งความเปลี่ยนแปลง** มีลักษณะเป็นการให้ความรู้ทางจักรวาลวิทยา แสดงความเป็นมาของโลกและอภิปรัชญา ตามทัศนะของชาวจีนโบราณคัมภีร์นี้เป็นการรวบรวมตำราเก่าแก่และบทนิพนธ์ของ **พระจักรพรรดิเวนวั่ง** ปฐมราชวงศ์โจว และโจวคุง แต่ขงจื๊อเป็นผู้เขียนอรรถาธิบายในบั้นปลายแห่งชีวิตของเขา

2. **ซูจิง : คัมภีร์ประวัติศาสตร์** กล่าวถึงเหตุการณ์และรัฐศาสตร์ย้อนหลังไปตั้งแต่ราชวงศ์ถัง ถึงรัชสมัยพระจักรพรรดิมุกุง แห่งราชวงศ์จิ้น คัมภีร์นี้มีความสำคัญต่อหลักคำสอนของขงจื๊อ เพราะเป็นบันทึกเอกสารทางประวัติศาสตร์และข้อเขียนในสมัยโบราณและได้แสดงปรัชญาทางศีลธรรมอย่างลึกซึ้งซึ่งเป็นรากฐานแห่งทัศนะทางศีลธรรมของขงจื๊อ

3. **ซือจิง : คัมภีร์คีตคาถา** เป็นการรวบรวมบทกวีเก่าแก่ของจีน มีบทกวีจำนวน 305 บท คัมภีร์นี้แบ่งออกเป็น 4 ภาค ดังนี้

   1. เพลงพื้นบ้านพื้นเมือง
   2. ยาเล็ก เป็นบทกวีบันทึกพระราชกรณียกิจของพระจักรพรรดิ
   3. ยาใหญ่ เป็นบทกวีบันทึกพระราชกรณียกิจอันเด่นและสำคัญ
   4. สุ เป็นบทกวียอพระเกียรติหรือเพลงสรรเสริญพระบารมี

4. **หลี่จี้ : คัมภีร์จารีตพิธี** กล่าวถึงจารีตพิธีเกี่ยวกับชีวิต 2 ประการดังนี้

   1. พิธีการในการติดต่อกันทางสังคม พิธีเกี่ยวกับการรับรองบุตร การแต่งงาน การไว้ทุกข์ และการเซ่นไหว้
   2. สถาบันทางสังคมและทางประเทศชาติ

5. **ชุน-ชิว : คัมภีร์บันทึกเหตุการณ์ฤดูวสันต์และฤดูสารท** เป็นการบันทึกเหตุการณ์ในเมืองหลู่ ย้ำถึงชีวิตที่ประกอบด้วยศีลธรรมของนักปกครอง และการปกครองโลกโดยศีลธรรมของฟ้า คัมภีร์นี้เป็นประมวลจริยธรรมทางรัฐศาสตร์ที่ดีมาก แบ่งออกเป็น 2 ภาค ดังนี้

   1. ภาคที่ 1 กล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นรายปีในเมืองหลู่ระหว่างปีที่ 722-481 ก่อนคริสต์ศักราช
   2. ภาคที่ 2 กล่าวถึงข้อคิดเห็นทั่วไป **จอจุยเหม็ง** ศิษย์ผู้ใกล้ชิดของ ขงจื๊อ ได้รวบรวมเขียนไว้เมื่อประมาณปีที่ 400 ก่อนคริสต์ศักราช

www.webkal.org

คัมภีร์ทั้ง 5 นี้ เดิมเป็นข้อเขียนหรือหนังสือธรรมดา แต่ต่อมาได้รับการยกย่องให้เป็นวรรณคดีชั้นสูง และเป็นหลักคำสอนด้วย

8.3.2 ซู ทั้ง 4 มีดังนี้

คำว่า "ซู" แปลว่า หนังสือหรือตำรา การใช้คำนี้ก็เพื่อทำให้คำว่า กิง หรือเกง มีน้ำหนักลดลงเล็กน้อย กล่าวคือ คำว่า กิง หรือเกง มีความหมายเท่ากับคำว่า สูตรหรือคัมภีร์ซึ่งกิงหรือเกงเป็นงานที่ขงจื๊อได้เรียบเรียงขึ้นเอง ส่วนซูนั้น เป็นงานที่หลานและศิษย์ของขงจื๊อเรียบเรียงรวบรวมขึ้น ซูทั้ง 4 มีดังนี้

1. **ต้าสุย** หมายถึง การศึกษาที่สำคัญยิ่ง หรือการศึกษาที่ทำให้เป็นมหาบุรุษ เป็นบทความสั้นๆ เกี่ยวกับศีลธรรม เช่นการปกครองรัฐขึ้นอยู่กับการจัดครอบครัวให้เป็นระเบียบ

2. **จุงยุง** หมายถึง ทางสายกลาง หนังสือเล่มนี้ให้ข้อคิดเห็นทางศีลธรรมอันเป็นพื้นฐานเกี่ยวกับความรู้จักประมาณตน ความสมดุล และความเหมาะสม ข้อคิดเห็นที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ เรื่องความจริงใจ หรือความจริง เช่น คนที่มีความจริงใจต่อคนอื่นและมีความจริงใจต่อตนเองเท่านั้นจึงเป็นมนุษย์ที่แท้จริง

3. **ลุนยู** หมายถึง ประมวลคำสอนของขงจื๊อซึ่งศิษย์ทั้งหลายของขงจื๊อได้รวบรวมไว้ เช่น เมื่อเดินอยู่ด้วยกันสามคน ข้าพเจ้ามักมีครูเสมอ ข้าพเจ้าสามารถเลือกคุณสมบัติดีๆ ของคนคนหนึ่งเอามาประพฤติเลียนแบบได้ และเลือกเอาคุณสมบัติเลวๆ ของอีกคนหนึ่งออกแล้วเอามาแก้ไขตัวข้าพเจ้าเองได้

4. **เม่งจื๊อ** หมายถึง คัมภีร์เม่งจื๊อ เม่งจื๊อผู้เป็นศิษย์ของขงจื๊อได้รวบรวมไว้ เช่น ความรู้สึกสงสารเป็นจุดเริ่มต้นของมนุษยธรรมความรู้สึกละอายเป็นจุดเริ่มต้นของความยุติธรรม ความรู้สึกอ่อนโยนเป็นจุดเริ่มของความมีมารยาทอันดีงาม ส่วนความรู้สึกผิดชอบชั่วดีเป็นจุดเริ่มต้นของปัญญา

8.4 หลักคำสอนที่สำคัญ

หลักธรรมของศาสนาขงจื๊อแตกต่างจากศาสนาพราหมณ์-ฮินดูเพราะศาสนาพราหมณ์-ฮินดูสอนมุ่งสู่ภพหน้าอันเป็นอนาคต แต่ศาสนาขงจื๊อสอนมุ่งอดีตความดีของบรรพบุรุษ คำนึงถึงความเป็นจริงในปัจจุบันโดยถือแบบอย่างอันดีงามของคน ในอดีตศาสนาขงจื๊อมุ่งหน้าในด้านการปกครองบ้านเมืองเพื่อให้ราษฎรร่มเย็นเป็นสุข ให้ผู้มีอำนาจในการปกครองใช้เมตตา

www.webkal.org

จิตต่อราษฎร อบรมสั่งสอนให้อยู่ในศีลธรรม ผู้น้อยต้องเคารพและซื่อตรงต่อผู้ใหญ่ สามีภรรยาต้องซื่อสัตย์ต่อกัน ขงจื๊อเชื่อว่ามนุษย์เกิดมาบริสุทธิ์เหมือนน้ำซึ่งบริสุทธิ์เมื่อแรกเกิดแต่ต้นน้ำ แต่ราคีที่จะแปดเปื้อนชีวิตย่อมมีทุกหนทุกแห่ง มนุษย์จึงหันเหไปสู่ความชั่วได้ง่าย เพราะปฏิบัติได้ง่ายกว่าความดี ดังนั้น ผู้ใหญ่หรือผู้มีอำนาจจึงควรทำตัวอย่างที่ดี เห็นอกเห็นใจผู้ใต้ปกครอง ผู้อยู่ใต้ปกครองต้องซื่อสัตย์ต่อผู้ปกครองบ้านเมืองจึงจะเป็นสุข

คำสอนของขงจื๊อ[1]เป็นเรื่องการสอนให้ประพฤติตามระเบียบวินัยและจรรยามารยาทอันดีงามต่อกันมา ศาสนาขงจื๊อสอนให้ปฏิบัติเหมือนกฎทองของคริสต์ศาสนา แต่ได้ใช้มาก่อนคริสต์ศาสนา คือ **"จงปฏิบัติต่อผู้อื่นเหมือนดังที่เราต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อเรา"** เนื่องจากคำสอนของขงจื๊อที่ให้เคารพบรรพบุรุษจึงเกิดมีขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีต่างๆ ที่ชาวจีนยึดเป็นหลักในชีวิตประจำวัน ในประวัติศาสตร์ไม่มีใครมีอิทธิพลอย่างลึกซึ้งต่อความคิดและชีวิตของประชาชนชาวจีนเท่าขงจื๊อ ศาสนาขงจื๊อจึงได้กลายเป็นส่วนหนึ่งแห่งสังคมและความคิดของชาวจีนอย่างแยกไม่ออก

หลักคำสอนของขงจื๊อประกอบด้วยคำสอนมูลฐาน 4 ข้อ ดังต่อไปนี้

1. **เยน** ความเมตตากรุณา
2. **หยี** ความยุติธรรม
3. **หลี** พิธีกรรม
4. **ฉี** สติปัญญา

คำสั่งสอนของขงจื๊อดำเนินตามหลักสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ศรัทธา ขงจื๊อสอนคนให้มีความเชื่อว่า ถ้าคนมีความนับถือซึ่งกันและกันแล้วจะไม่มีอาชญากรรมและสังคมมนุษย์จะดำเนินไปอย่างผาสุก ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงควรศึกษาให้รู้แจ้งเห็นจริงในธรรมชาติและธรรมดาของมนุษย์ ให้เข้าถึงความดีและความสมบูรณ์อย่างไม่มีที่ติของมวลมนุษย์

2. ความเป็นผู้คงแก่เรียน การที่บุคคลจะเข้าใจซึ่งกันและกันต้องอาศัยการศึกษาเล่าเรียนซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ควรปลูกฝังให้แก่คนทุกคน ถ้าบุคคลได้รับการศึกษาดีแล้วมิใช่แต่จะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมด้วยความราบรื่นเท่านั้นแต่จะได้เป็นแบบอย่างอันดีต่อคนทั้งปวงอีกด้วย

[1] Parulski, George. A Path to Oriental Wisdom, 1981 p.30-31.

www.webkal.org

3. **การบำเพ็ญคุณประโยชน์** ยึดหลักมนุษยธรรมให้มีเมตตาจิตต่อกัน ให้มีความเข้าใจอันดีและความนับถือกัน ให้ปฏิบัติตนตามหลัก **"ซึ่งกันและกัน"**

4. **การสร้างลักษณะนิสัยและทัศนคติที่ดีงาม** เป็นสิ่งควรปลูกฝังให้มีอยู่ในตัวบุคคล เพื่อเป็นรากฐานของการเป็นพลเมืองดี ด้วยหลักข้อนี้ ขงจื๊อจึงได้ย้ำถึงความสัมพันธ์ในครอบครัวว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง บุตรต้องเคารพบิดามารดา ภรรยาต้องเคารพสามี พี่และน้องต้องมีความรักและนับถือและเมตตากรุณาต่อกันด้วย การที่ราษฎรจะเชื่อฟังคำสั่งของรัฐบาลและการที่รัฐบาลจะปกครองราษฎรด้วยความร่มเย็นเป็นสุขนั้น ต้องเนื่องมาจากการปลูกฝังความรู้สึกอันนี้ให้มีในครอบครัวก่อน คือผู้น้อยต้องเคารพผู้ใหญ่ต้องคุ้มครองและให้ความยุติธรรมแก่ผู้น้อย ผลจากคำสั่งสอนข้อนี้เองศิษย์ทั้งหลายของขงจื๊อจึงได้แยกออกมาให้เป็นหลักสำคัญเพิ่มขึ้นมาอีก 2 ข้อ คือ บุตรต้องอยู่ในโอวาทของบิดามารดาและความจงรักภักดีต่อพระจักรพรรดิ

5. **ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณี** เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวให้บุคคลประพฤติดีจึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยการศึกษาเล่าเรียนให้รู้ถึงขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีโบราณ ซึ่งบรรพบุรุษได้สร้างไว้ โดยเห็นว่าเป็นสิ่งดีงามแล้วเป็นมรดกตกทอดสืบต่อกันมา การศึกษาวรรณคดีและการศึกษาประวัติศาสตร์ล้วนเป็นสิ่งสำคัญในการถ่ายทอดสืบมรดกจากบรรพบุรุษขงจื๊อเน้นว่า **ถ้ารัฐบาลใดต้องการปกครองให้ได้ดีแล้วต้องคำนึงถึงประวัติศาสตร์และเหตุการณ์ในอดีตเป็นเครื่องสอนและชี้แนวทางให้** อนึ่งขงจื๊อได้กล่าวว่าดนตรีเป็นเครื่องทำให้จิตใจอ่อนโยนในขณะที่ประเพณีรัดรึงเราได้ก็เฉพาะร่างกายภายนอกเท่านั้น แต่ความซาบซึ้งในดนตรีนั้นจะเกิดขึ้นจากความรู้สึกภายใน ดนตรีชนิดต่างๆ ในท้องถิ่นหรือประเทศต่างๆ ย่อมแสดงถึงจิตใจและเป็นสัญลักษณ์ของขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีที่ต่างกันด้วย

หลักคำสอนของขงจื๊อกำหนดมาตรฐานของสังคมเพื่อให้สังคมดำเนินไปตามระเบียบ คำสอนขงจื๊ออยู่ในระดับศีลธรรม สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตได้โดยตรงกับจิตใจของชาวจีนซึ่งไม่ชอบเพ้อฝันมากนัก แต่ชอบนำความคิดและความเชื่อมาปฏิบัติให้เกิดผลในชีวิตหลักคำสอนของขงจื๊อมีส่วนช่วยสร้างสรรค์จิตใจของชาวจีนและมีอิทธิพลมากต่ออารยธรรมจีนความเชื่อ ความคิด และระบบปรัชญาบางสาขา และมีส่วนช่วยสร้างสรรค์วรรณกรรมและวรรณคดีเป็นอย่างมาก

จีนมีความเจริญทางศีลธรรมมานาน ขงจื๊อได้มีอิทธิพลอย่างลึกซึ้งต่อชีวิตและความคิดของประชาชนชาวจีนอย่างมากเพราะขงจื๊อเป็นครูและเป็นผู้กล่อมเกลาจิตใจของประชาชนชาวจีน

www.webkal.org

คำสอนของขงจื๊อเกี่ยวกับการปกครองและจริยธรรม ปรัชญาด้านต่างๆ ของขงจื๊อ[1]สรุปสาระได้ดังนี้

1. ปรัชญาการเมือง

รัฐบาล คือ ศูนย์กลางของการปกครอง การตั้งรัฐบาลเป็นผลของความคิดพิจารณาโดยถี่ถ้วน ขงจื๊อได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของรัฐบาล 2 ประการดังนี้

1.1 อำนวยประโยชน์แก่ประชาชน

1.2 การสร้างกฎต่างๆ รัฐบาลจะดีได้เพราะสังคมมีขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีที่ดี

ดังนั้น รัฐบาลที่ดีจึงควรยึดหลัก 3 ประการ ดังนี้

1) อาหารเพียงพอสำหรับราษฎร

2) มีกำลังทหารพอสมควร

3) มีความเชื่อมั่นในประชาชน

2. ปรัชญาการปกครอง

ธรรมดาผู้ปกครองถ้าบำเพ็ญตนให้มีสัมมาคารวะและข่มตนเองได้แล้ว ประชาชนในปกครองจะพลอยมีคุณธรรมอันนั้นไปด้วย ถ้าผู้ปกครองรักความเที่ยงธรรมและรู้หน้าที่ของตนแล้ว ประชาชนในปกครองจะไม่กล้าละเมิดข้อกำหนดกฎหมายได้ ถ้าผู้ปกครองรักในความอ่อนโยน เห็นอกเห็นใจกันและเชื่อถือกันแล้ว ประชาชนในปกครองคงจะต้องประพฤติเช่นนั้นตามไปด้วย

เมื่อผู้ปกครองตั้งตนให้เที่ยงตรงแล้ว ประชาชนในบังคับบัญชาย่อมทำตามหน้าที่โดยไม่ต้องขอร้อง แต่เมื่อผู้ปกครองไม่ตั้งตนให้เที่ยงตรงแล้วแม้จะขอร้องสักเท่าใดประชาชนในบังคับบัญชาก็หาเชื่อฟังไม่

รัฐบาลที่ดีคือ รัฐบาลที่ทำให้ผู้อยู่ในความคุ้มครองเป็นสุขและเป็นที่พอใจของประชาชนที่อยู่ต่างด้าวไกลออกไป ถ้าผู้ปกครองนิยมการข่มตนเองอยู่เป็นเกณฑ์ ประชาชนก็จะว่านอนสอนง่ายตามลำดับคำบังคับบัญชาของผู้ปกครองนั้น

ถ้ารัฐบาลจำเป็นต้องสละสิ่งใดสิ่งหนึ่งในการปกครองแล้ว สิ่งแรกที่สละได้คือ ทหาร สิ่งต่อมาคืออาหาร เนื่องจากมีเหตุผลว่ามนุษย์หนีความตายไม่พ้น รัฐบาลจึงไม่สามารถสูญเสีย

[1] Hopfe, Lewis M. Religions of the World. 6th ed, 1994 p.203-205.

www.webkal.org

ความมั่นใจของประชาชนได้

ผู้มีอำนาจแม้เอาไม้ทองหลางมาทำรั้ว คนอื่นก็กลัวเกรงและไม่กล้าล่วงล้ำ ถ้าให้คนอยู่ในอำนาจต้องทำขึงขัง อย่าทำเหลาะแหละ บังคับการให้ถูก คนทั้งปวงจึงจะเกรงกลัว

3. ปรัชญาด้านการศึกษา

เรียนแต่ไม่คิด ก็เป็นการเสียเปล่า คิดแต่ไม่เรียน ก็เป็นอันตราย

คนที่มีความรู้มาก มีกิริยาวาจาสมกับความรู้ย่อมดูงาม เปรียบเหมือนเขียนรูปภาพระบายด้วยลายทอง แต่ถ้าทำไม่สมกับความรู้ก็เหมือนเขียนรูปภาพไม่มีสีระบาย

เป็นนักปราชญ์แม้รู้มากจริงก็จริง แต่สิ่งใดที่รู้แล้วไม่ต้องถาม สิ่งใดที่ยังไม่รู้แม้มาตรว่านิดหน่อยก็ควรต้องถาม คำสั่งสอนที่ครูให้แก่ท่านนั้น เมื่อรู้จงบอกว่ารู้ เมื่อไม่รู้จงบอกว่าไม่รู้ ต้องอย่าอวดรู้ต่อครู เล่าเรียนไปข้างหน้าจะรู้ง่าย

เรียนหนังสือถ้าไม่หมั่นตรึกตรอง เรียนไปแต่ปากก็เหมือนหนึ่งไม่ได้เรียนแต่ถ้าเป็นคนเอาแต่คิดไม่ได้เรียนก็มักวนเวียนอยู่ด้วยความสงสัย อุตส่าห์เล่าเรียนไปเถิดสติปัญญาจะเกิดเพราะเรียน อาจคิดการงานทั้งปวงให้สำเร็จได้ ผู้เรียนรู้ได้จริงแล้วที่จะทำความชั่วนั้นมีน้อยเพราะผู้ไม่เรียนรู้จริงอาจทำความชั่วได้ด้วยความโง่เขลา

เมื่อรักเรียนรู้ในหนังสือขนบธรรมเนียมทั้งปวงพึงอุตสาหะเรียนเสมอถ้าขยันหมั่นเพียรแล้วไฉนจะไม่รู้และเพียรเล่าเรียนมาแต่ถิ่นฐานบ้านไกลไฉนจะไม่สนุก หนังสือที่เล่าเรียนไว้แล้วควรหมั่นตรวจตราดูแลให้ชำนิชำนาญจะได้อธิบายกว้างขวางออกไปทุกๆ ครั้ง

คนที่มีกำลังแต่ไม่มีปัญญา แม้จะขันสู้กับใครๆ ก็เหมือนเอามือเปล่าไปตีเสือหรือไม่มีเรือใบข้ามแม่น้ำ

คนเราเมื่อแรกเกิดมานั้น ความคิดยังหยาบก่อน ต่อเมื่อได้เรียนรู้ดูคำสั่งสอนแล้ว จึงค่อยดีขึ้นโดยลำดับ เปรียบเหมือนไม้กระดานแรกเลื่อยใหม่และศิลาแรกต่อยออกมายังไม่เกลี้ยงก่อนต้องไสกบและขัดสีจึงเกลี้ยงเกลาขึ้นได้

4. ปรัชญาด้านเศรษฐกิจ

เมื่อยากจน แต่รู้จักประมาณตนไม่เที่ยวประจบประแจง อุตส่าห์หาทรัพย์ไปตามสติกำลังของตน เมื่อมั่งมีก็ควรเอ็นดูคนทั้งปวง ตั้งจิตคิดอนุเคราะห์คนทุกถ้วนหน้า อนึ่งแม้เมื่อยากจนก็ควรทำใจให้แช่มชื่น ไม่หดหู่ท้อแท้อ่อนแอ หาได้น้อยก็กินตามน้อย หาได้มากก็กินตามมาก เมื่อมั่งมีแล้วเร่งเรียนรู้ดูจารีตประเพณี

www.webkal.org

5. ปรัชญาด้านการวางตน

เป็นขุนนางควรตั้งตนอยู่ในความซื่อสัตย์ ใครดีก็ควรยกย่อง ใครชั่วก็ควรข่มขี่กล่าวสั่งสอน จงอย่าเห็นแก่ลาภซึ่งกลับเอาคนดีเป็นคนชั่วเอาคนชั่วเป็นคนดี ทำได้อย่างนี้ปวงชนย่อมนับถือ

เมื่อจะพูดถึงสิ่งใด จงพูดด้วยความซื่อสัตย์ให้คนทั้งปวงนับถือเชื่อฟังได้ ถ้าได้รับธุระของเขาแล้วต้องทำให้สำเร็จดังวาจา และกิริยาให้ซื่อตรงจึงจะเป็นที่นับถือของเขา ถ้าคบกันเป็นเพื่อนแล้วก็อย่าหลอกลวงกัน จึงจะคบกันมั่นคงและยืดยาว

8.5 หลักความเชื่อและจุดหมายสูงสุด

ศาสนาขงจื้อ มีความเชื่อและจุดหมายสูงสุดไม่เด่นชัด คือเพียงแต่อนุโลมให้ทำตามความเชื่อที่บรรพบุรุษเชื่อกันมา เช่น เชื่อเรื่องผีสางเทวดา และพยายามทำความดี เมื่อตายแล้วจะได้ไปบังเกิดในสวรรค์ เป็นต้น แต่ขงจื้อก็ไม่ได้แสดงไว้อย่างชัดเจน ขงจื้อเน้นแต่เรื่องมนุษย์และโลกเป็นสำคัญ กล่าวคือ จุดหมายสำคัญของขงจื้อก็คือ ต้องการให้คน สังคม ประเทศชาติและโลกสงบสุข ขงจื้อต้องการให้คนในโลกนี้ไม่แบ่งชั้นวรรณะ ไม่แบ่งพวก ไม่แบ่งประเทศ แต่ต้องการให้มีประเทศเดียว คือประเทศมนุษย์ และมีชาติเดียวคือชาติมนุษย์ หากเป็นได้ดังกล่าวทุกคนก็จะเป็นพี่น้องกัน มีความปรารถนาดีต่อกัน ช่วยเหลือกัน โลกก็จะสงบร่มเย็นโดยแท้ เพราะฉะนั้นความสงบสุขในโลกนี้จึงเป็นยอดปรารถนา และจุดหมายสูงสุดของขงจื้อ

ศาสนาขงจื้อ มีอิทธิพลต่อชาวจีนเป็นอย่างมาก งานนิพนธ์ของขงจื้อเป็นวรรณกรรมชั้นสูงและเป็นหลักสูตรในการศึกษาตามสถาบันต่างๆ อีกทั้งเป็นวิชาสำหรับสอบไล่ของทางราชการอีกด้วย อิทธิพลคำสอนของขงจื้อ ทำให้ชาวจีนมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนหลายอย่าง เช่น

1. ชาวจีนให้ความสำคัญในเรื่องครอบครัวมาก ถือว่าครอบครัวเป็นรากฐานของสังคม ชาวจีนจึงพยายามสร้างครอบครัวให้เป็นปึกแผ่น ให้เป็นครอบครัวใหญ่ ประกอบด้วยคนหลายรุ่น ทั้งปู่ย่าตายาย พ่อแม่ ลูกหลาน เหลน ชาวจีนให้ความสำคัญต่อญาติมาก คำในภาษาจีนก็บอกลำดับญาติไว้อย่างชัดเจน ว่าใครมีความสัมพันธ์กันอย่างไร มาจากสายไหน สืบสายมาจากบิดาหรือมารดา ดุจคำว่าน้าและอาในภาษาไทยก็ฉันนั้น

www.webkal.org

2. ชาวจีนให้เกียรติต่อผู้สูงอายุ ทั้งใช้สรรพนามให้เหมาะสมกับวัย เรียก พี่ ป้า น้า อา เป็นต้น แม้ต่อคนที่ไม่ใช่ญาติ ดุจธรรมเนียมไทย คนจีนมีลูกหลานแล้ว มักจะไว้หนวดเพื่อแสดงว่าตัวแก่แล้ว

3. ชาวจีนให้ความสำคัญต่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วจะต้องดูแลสถานที่ที่ฝังศพบรรพบุรุษไว้ให้ดี ตลอดทั้งเซ่นไหว้อยู่เสมอ

4. ชาวจีนนิยมยกย่องครูบาอาจารย์ แต่ไม่นิยมยกย่องทหาร ชาวจีนให้ความสำคัญต่อผู้ใช้ความรู้มากกว่าผู้ใช้กำลัง ตามคำสอนของขงจื้อ

5. ชาวจีนไม่ชอบมีเรื่องขึ้นโรงขึ้นศาล แต่จะพยายามปรองดองกันให้ได้

8.6 สถานที่ทำพิธีกรรม

วัดของศาสนาขงจื๊อนั้นก็คือศาลเจ้าของคนจีนนั่นเอง แต่เดิมมาเป็นที่กราบไหว้ฟ้าดิน ลม ฝน แม่น้ำ ภูเขา ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นเทพเจ้าที่ประจำในธรรมชาติ มนุษย์จะต้องให้ความเคารพและเซ่นไหว้เพื่อแสดงความกตัญญูรู้คุณต่อธรรมชาติ ต่อมาความเชื่อในศาสนาขงจื๊อได้ถูกนำมาประสานกลมกลืนกับศาสนาเต๋า และลัทธิไสยศาสตร์เดิมๆ ที่เคยนับถือกันมาก่อน จากความเชื่อที่เน้นในคุณค่าของ ธรรมชาติอย่างเป็นเหตุเป็นผลตามแบบศาสนาขงจื๊อได้กลายเป็นความเชื่อแบบลัทธิวิญญาณนิยม (Animism) ที่อิงอยู่กับไสยศาสตร์ เทพเจ้าในศาลเจ้ามีจำนวนมากขึ้นและมีอารมณ์ความรู้สึกแบบมนุษย์ที่สามารถให้คุณและให้โทษ ซึ่งมนุษย์จะต้องเซ่นไหว้เอาใจใส่อยู่เสมอ ดังนั้นวัดที่สร้างขึ้นมาตามแบบของศาสนาขงจื๊อแท้ๆ นั้นแทบจะไม่มีแต่เท่าที่ปรากฏและเป็นที่รู้จักกันดีคือวัดเหวินเหมียว (wen miao) ในเมืองไทเป ที่ไต้หวัน ลักษณะของวัดสร้างตามแบบศิลปะจีนที่นิยมตกแต่งตัวอาคารด้วยปูนปั้นที่มีลวดลายวิจิตรพิสดาร รอบวัดถูกกั้นด้วยกำแพงสูง ทางเข้าส่วนมากอยู่ทางทิศใต้ มีประตู 3 ประตูหลังคาวัดมีความยาวมากจนสามารถยื่นมาคลุมประตูทั้งสามที่อยู่หน้าวัด ส่วนบานประตูนั้นนิยมเขียนภาพสีสดใสงดงาม เป็นรูปเทพยดาอารักษ์ทำหน้าที่ปกป้องวิญญาณชั่วร้ายไม่ให้เข้ามาในวัด ห้องโถงใหญ่ของวัดจะตั้งแผ่นป้ายของปรมาจารย์ขงจื๊อ และ ศิษย์เอกที่เป็นนักปราชญ์ 4 คน คือ ง้วนอวง เจิงจื่อ จื่อซือ ซึ่งเป็นทั้งศิษย์เอกและหลานรัก และเม่งจื๊อ ซึ่งไม่ใช่ศิษย์โดยตรงแต่มีส่วนในการเผยแพร่คำสอนของขงจื๊อ

www.webkal.org

แผ่นป้ายของขงจื๊อนั้นจะตั้งกลางห้องโดยหันหน้าไปทางทิศใต้ซึ่งเป็นทางเข้าวัด เพื่อทำให้คนที่ศรัทธามาวัดนั้นรู้สึกเหมือนกับว่าท่านยังมีชีวิตอยู่ และได้มีโอกาสกราบไหว้ในทันทีที่ได้เหยียบย่างเข้าไปในวัด สำหรับกำแพงทางด้านฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตก จะมีแผ่นป้ายของสานุศิษย์อื่นๆ อีก 11 คน และของท่านจูฮี (Chu Hsi) ซึ่งเป็นผู้ที่มีความสำคัญมากในลัทธิขงจื๊อใหม่ ดังนั้นสภาพของวัดโดยทั่วๆ ไปน่าจะเป็นอนุสรณ์สถานมากกว่าเป็นวัด ซึ่งเป็นที่อยู่ของเทพเจ้าผู้ศักดิ์สิทธิ์ ต่อมาในภายหลังเมื่อพุทธศาสนาและศาสนาเต๋าได้รับความนิยมจากประชาชน วัดของศาสนาขงจื๊อได้ถูกเปลี่ยนแปลงไป และรับเอาวัฒนธรรมของศาสนาเหล่านี้มาประสมประสานด้วย ทำให้มีการติดตั้งภาพเขียนทางศาสนาแทนการตั้งแผ่นป้ายซึ่งเป็นที่สถิตของดวงวิญญาณ

8.7 พิธีกรรมที่สำคัญ

ขงจื๊อได้เขียนข้อสนับสนุนประเพณีโบราณไว้เป็นอันมาก รวมทั้งประเพณีในการบูชาฟ้าดินและบูชาบรรพบุรุษด้วย ศาสนาขงจื๊อจึงรับเอาประเพณีทั้ง 3 ซึ่งมีมาแต่ก่อนหลายพันปีเข้าเป็นหลักการใหญ่เป็นอันว่าประเพณีต่างๆ ที่สืบทอดมาแต่โบราณ ขงจื๊อก็รวบรวมเรียบเรียงไว้ และเมื่อขงจื๊อซึ่งเป็นศาสดาได้สิ้นไปแล้ว ศาสนาขงจื๊อก็อยู่ในฐานะศาสนาของรัฐ พิธีกรรมในการบูชาจึงแบ่งออกเป็น 3 อย่าง ดังนี้

1. พิธีบูชาขงจื๊อ
2. พิธีบูชาฟ้า ดิน พระอาทิตย์ และพระจันทร์
3. พิธีเคารพบูชาเทียน และวิญญาณของบรรพบุรุษ

1. พิธีบูชาขงจื๊อ เริ่มต้นเมื่อปี ค.ศ. 195 ก่อน ค.ศ. (พ.ศ. 348) พระจักรพรรดิจีนได้นำสัตว์ที่ฆ่าแล้วไปทำพิธีบูชาที่หลุมฝังศพขงจื๊อ และมีคำสั่งเป็นทางราชการให้มีการเซ่นไหว้ขงจื๊อเป็นประจำ และให้สร้างศาลของขงจื๊อขึ้นทั่วทุกหัวเมืองที่สำคัญ และทำพิธีเซ่นไหว้ ทั้งให้วันเกิดของขงจื๊อ คือวันที่ 27 สิงหาคม เป็นวันหยุดราชการประจำปีของจีน และต่อมาได้เปลี่ยนเป็นวันที่ 28 กันยายน

2. พิธีบูชาฟ้า ดิน พระอาทิตย์ และพระจันทร์ ในปีหนึ่ง จะมีรัฐพิธี 4 ครั้ง ดังนี้

2.1 พิธีบูชาฟ้า กระทำกันประมาณวันที่ 22 ธันวาคม พระจักรพรรดิจะทรงเป็นประธานในพิธี ในพิธีจะมีการแสดงดนตรี การแห่โคมไฟ มีเครื่องเซ่นไหว้ เช่น อาหาร ผ้า ไหม

www.webkal.org

เหล้า เป็นต้น เสร็จแล้วจะเผาเครื่องเซ่นไหว้หมด แท่นบูชาอยู่ทางทิศใต้ของกรุงปักกิ่ง ทำด้วยหินอ่อนสีขาว มีระเบียงลดหลั่นเป็นชั้น 3 ชั้น

2.2 พิธีบูชาดิน เป็นการบูชาธรรมชาติหรือเทพประจำธรรมชาติ ผู้ประกอบพิธีเป็นขุนนาง หรือข้าราชการ กระทำเป็นงานประจำปี ประมาณวันที่ 21 หรือ 22 มิถุนายน ที่เรียกว่า ครีษมายัน ณ แท่นบูชา อยู่ทางทิศเหนือกรุงปักกิ่ง สถานที่บูชามีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยม มีน้ำล้อมรอบ

2.3 พิธีบูชาพระอาทิตย์ กระทำเป็นทางราชการประจำปี ณ ที่บูชาทางประตูด้านตะวันออกของกรุงปักกิ่ง ประมาณวันที่ 21 มีนาคม ที่เรียกว่า วันวสันตวิษุวัต คือวันที่กลางคืนและกลางวันเท่ากัน ในฤดูใบไม้ผลิ

2.4 พิธีบูชาพระจันทร์ กระทำเป็นทางราชการประจำปี ณ ที่บูชาทางด้านตะวันตกของกรุงปักกิ่ง ประมาณวันที่ 22 หรือ 23 กันยายน ที่เรียกว่า วันศารทวิษุวัต คือวันที่กลางวันและกลางคืนเท่ากัน ในฤดูใบไม้ร่วง

3. **พิธีเคารพบูชา "เทียน" และวิญญาณของบรรพบุรุษ** ชาวจีนได้ค้นพบความมีอยู่ของเทพเจ้า "เทียน" และได้เชื่อกันโดยทั่วไปว่าเทพเจ้า "เทียน" นั้นทรงประทับอยู่บนสวรรค์ฟากฟ้าอย่างแน่นอนเหตุนี้พวกเขาจึงพากันทำพิธีเคารพบูชา "เทียน" ผู้เป็นเจ้าแห่งเทพทั้งปวงผู้คุ้มครองโลก ทรงเป็นวิญญาณแห่งดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ ฝน ไฟ ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า ภูเขาและลำน้ำ ขณะเดียวกันพวกเขาก็ให้การเคารพบูชาวิญญาณของบรรพบุรุษของตน รวมทั้งบูชาดวงวิญญาณแห่งผู้บริสุทธิ์และวีรชนด้วย โดยเฉพาะวิญญาณแห่งองค์จักรพรรดิถือว่าเป็นดวงวิญญาณแห่งผู้บริสุทธิ์ เรียกธรรมเนียมดังกล่าวนี้โดยรวมแล้วว่า การบูชาวิญญาณแห่งบรรพบุรุษ นับเป็นเวลาหลายพันปีมาแล้ว ที่ชาวจีนได้ปฏิบัติกันมา พวกเขาจะพากันร้องเพลงเป่าขลุ่ยและประกอบพิธีบูชาดวงวิญญาณดังกล่าวตลอดจนวิญญาณแห่งธรรมชาติอื่นๆ ด้วย ซึ่งศาสนาของขงจื๊อก็ให้การสนับสนุน จึงดูเหมือนว่า เป็นพิธีกรรมของศาสนาและเป็นการแสดงออกซึ่งจริยธรรมอันดีงามประการหนึ่ง

8.8 นิกายในศาสนา

นักการศาสนาบางกลุ่มกล่าวว่า ศาสนาขงจื๊อไม่มีนิกาย แต่อย่างไรก็ตาม ศาสนาขงจื๊อแม้จะปรากฏว่าไม่มีนิกายโดยตรง แต่มีหนังสือหลายเล่มกล่าวถึงผู้นับถือศาสนาขงจื๊อพวกใหม่หรือที่เรียกว่า Neo - Confucianism ในสมัยราชวงศ์ซุง (ค.ศ. 960-1279 ตรงกับ พ.ศ. 1503-

www.webkal.org

1822) ซึ่งรับเอาความคิดในเรื่อง หยิน - หยาง รวมทั้งการเซ่นไหว้ของประชาชนตามประเพณีโบราณเข้าไว้ในหลักการด้วย

คำว่า หยิน - หยาง นั้นโปรดทราบว่าเป็นระบบของโลก ระหว่างความมืดกับความสว่าง ความชั่วกับความดี อันเป็นของคู่กัน คือ หยิน เป็นสิ่งแทนความมืดและความชั่ว ส่วนหยาง เป็นสิ่งแทนความสว่างและความดี

เมื่อมีคำว่า ผู้นับถือศาสนาขงจื๊อใหม่ ก็ทำให้คิดถึงพวกที่นับถือศาสนาขงจื๊อเก่าซึ่งการปฏิบัติก็แตกต่างกันออกไป แต่ถ้าจะจัดพวกที่นับถือศาสนาขงจื๊อใหม่เป็นนิกายใหม่อีกนิกายหนึ่งก็ไม่ค่อยจะชัดเจนนัก

8.9 สัญลักษณ์ของศาสนา

1. สัญลักษณ์ศาสนาขงจื๊อโดยตรง ได้แก่ รูปปั้น รูปหล่อ หรือรูปเขียนของขงจื๊อเองซึ่งประดิษฐานอยู่ในศาล
2. สัญลักษณ์อย่างอื่นคือ ภาพวงกลม แบ่งเป็น 2 ส่วน เท่ากันด้วยเส้นเว้า ที่เรียกในภาษาจีนกลางว่า “หยิน - หยาง”
3. ถ้าไม่มีสัญลักษณ์ตามข้อ 1-2 เขาก็ใช้แผ่นป้ายจารึกนามขงจื๊อ ในรูปการบูชาบรรพบุรุษที่ชาวจีนนิยมทำกัน คือ การจารึกชื่อผู้ตายในแผ่นป้าย แล้วตั้งไว้เพื่อบูชาเซ่นไหว้
4. สัญลักษณ์อีกอย่าง คือ รูปคนจีนแต่งตัวโบราณกำลังประสานมือแสดงคารวะต่อกัน

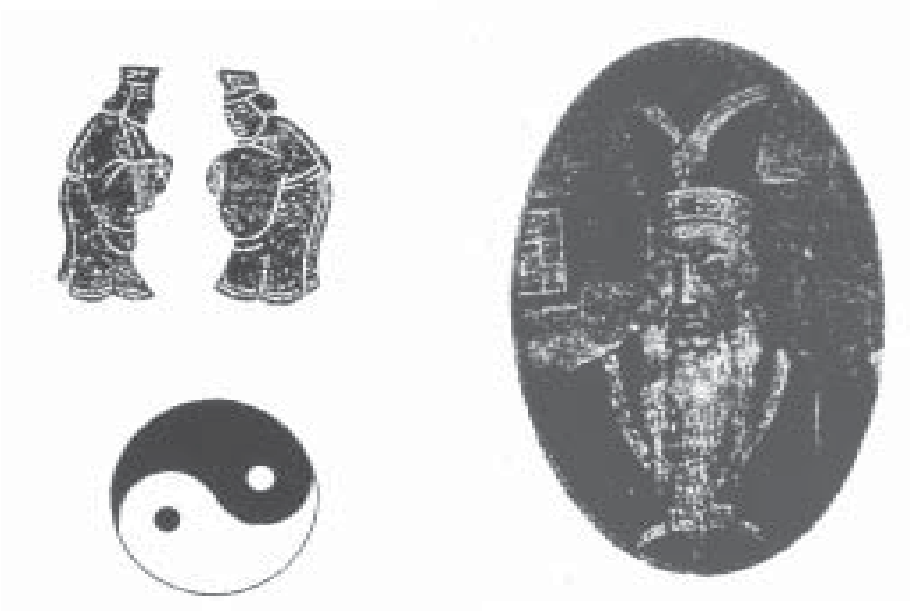

www.webkal.org

8.10 ฐานะของศาสนาในปัจจุบัน

ศาสนาขงจื๊อ เคยเจริญรุ่งเรืองในประเทศจีน มีศาสนิกประมาณ 300 ล้านคน ชาวจีนได้ยกย่องขงจื๊อ[1] เป็นนักปราชญ์อันดับ 1 ของจีน ก็คำว่าที่ 1 ในที่นี้ไม่ได้หมายความว่า ขงจื๊อเป็นนักปราชญ์คนแรก หากหมายถึงความเป็นหนึ่งในความวิเศษ ชาวจีนได้ยกย่องขงจื๊อตลอดมา จนประเทศจีนเปลี่ยนการปกครองเป็นระบอบคอมมิวนิสต์เมื่อ พ.ศ. 2492 ศาสนาทั้งหลายจึงถูกทำลาย เพราะคอมมิวนิสต์ถือว่าศาสนาเป็นยาเสพติด มอมเมาประชาชนให้ลุ่มหลง และยิ่งมาถึง พ.ศ. 2509 เกิดการปฏิวัติวัฒนธรรม ศาสนาทั้งหลายถูกทำลายเพิ่มขึ้นไปอีก โดยเฉพาะศาสนาขงจื๊อถูกทำลายหนักเป็นพิเศษ เพราะถูกเพ่งเล็งอีกต่างหากว่าสอนให้คนติดอยู่กับระบอบศักดินาและขนบธรรมเนียมประเพณีเก่าๆ ทำให้ศาสนิกของศาสนาขงจื๊อไม่กล้าแสดงตัวจนชาวจีนบางกลุ่มทนไม่ได้ จึงหนีไปอยู่ที่เกาะไต้หวัน ประเทศจีนคณะชาติ ทางการประเทศจีนคณะชาติได้ให้การต้อนรับ และยกย่องศาสนาขงจื๊อเป็นอย่างดี เช่น เมื่อ พ.ศ. 2495 รัฐบาลจีนคณะชาติได้ประกาศเปลี่ยนวันครูแห่งชาติ จากวันที่ 27 สิงหาคม มาใช้วันเกิดของขงจื๊อ คือ วันที่ 28 กันยายนแทนเมื่อถึงวันดังกล่าว ทางราชการจะหยุดงาน 1 วัน เพื่อให้เกียรติต่อขงจื๊อผู้เป็นศาสดาของศาสนาขงจื๊อ อีกทั้งได้ให้เงินเดือนแก่ผู้สืบสกุลของศาสนาขงจื๊ออีกด้วย เพราะฉะนั้นศูนย์กลางของศาสนาขงจื๊อในปัจจุบัน จึงอยู่ที่ประเทศจีนไต้หวัน ส่วนความเป็นไปของศาสนาขงจื๊อบนแผ่นดินใหญ่ หรือประเทศจีน ก็เริ่มดีขึ้นตามลำดับ เมื่อเมาเซตุงประธานพรรคคอมมิวนิสต์ถึงแก่กรรมในปี พ.ศ. 2520 ทำให้รัฐบาลจีนหันมาติดต่อกับโลกภายนอกมากขึ้น จึงผ่อนคลายการบีบคั้นทางศาสนาลง ศาสนิกของแต่ละศาสนามีเสรีภาพในการประกอบศาสนกิจมากขึ้น และยิ่งในปัจจุบันสถานการณ์ของศาสนาต่างๆ ดีขึ้นตามลำดับ เมื่อระบอบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ได้ล่มสลายในประเทศรัสเซียและประเทศอื่นๆ เป็นเหตุให้ประเทศจีนต้องเปลี่ยนท่าทีใหม่ เปิดโอกาสให้พลเมืองมีเสรีภาพในการนับถือศาสนามากขึ้น เรื่อยๆ พวกนักบวชสามารถกลับไปอยู่วัดได้ ประกอบศาสนกิจและพิธีกรรมต่างๆ ได้ และ พ.ศ.2522 มหาวิทยาลัยนานกิงก็ได้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาศาสนาต่างๆ ในประเทศจีนอีกด้วย

กิจกรรม

หลังจากนักศึกษาได้ศึกษา บทที่ 8 ศาสนาขงจื๊อ จบโดยสมบูรณ์แล้ว
โปรดทำแบบฝึกปฏิบัติประกอบวิชาศาสนศึกษา บทที่ 8 แล้วจึงศึกษาในบทที่ 9 ต่อไป

[1] โจเซฟ แกร์. ศาสนาทั้งหลายนับถืออะไร, 2533 หน้า 86.

www.webkal.org

บทที่ 9
ศาสนาชินโต

www.webkal.org

เนื้อหาบทที่ 9
ศาสนาชินโต

9.1 ประวัติความเป็นมา

9.2 ประวัติศาสดา

9.3 คัมภีร์ในศาสนา

9.4 หลักคำสอนที่สำคัญ

9.5 หลักความเชื่อและจุดหมายสูงสุด

9.6 ศาลเจ้าและนักบวชของชินโต

9.7 พิธีกรรมที่สำคัญ

9.7.1 พิธีบูชาในศาสนา

9.7.2 พิธีบูชาธรรมชาติ

9.7.3 พิธีบูชาปูชนียบุคคล

9.7.4 พิธีเกี่ยวกับเด็กเกิดใหม่

9.7.5 พิธีเนื่องในวันนักขัตฤกษ์

9.7.6 พิธีโอโฮฮาราชิ

9.8 นิกายในศาสนา

9.8.1 ก๊กกะชินโต

9.8.2 กโยหะชินโต

9.9 สัญลักษณ์ของศาสนา

9.10 ฐานะของศาสนาในปัจจุบัน

www.webkal.org

แนวคิด

1. ศาสนาชินโต เกิดที่ประเทศญี่ปุ่น เมื่อประมาณ 117 ปี ก่อนพุทธศักราช คำว่า "ชินโต" แม้จะออกเสียงเป็นภาษาญี่ปุน แต่คำเดิมมาจากภาษาจีนว่า "สิ่งเต๋า" แปลว่า "ทางแห่งเทพเจ้า" เมื่อพระพุทธศาสนาและศาสนาของจื๊อแพร่เข้ามาในญี่ปุ่นๆ จึงได้เรียกการนับถือเทพเจ้าว่า "ศาสนาชินโต" เพื่อให้เกิดความแตกต่างจากศาสนาพุทธและศาสนาขงจื้อ ศาสนาชินโตไม่มีศาสดา

2. คัมภีร์สำคัญของศาสนาชินโต นั้นมีอยู่ 2 คัมภีร์ คือ คัมภีร์โคยิกิ และคัมภีร์นิฮองงิ หรือนิฮอนโชกิ ศาสนาชินโตมีหลักคำสอนที่มุ่งไปเรื่องของจิต โดยเน้นให้พัฒนาจิตใจให้ดีงาม 4 ลักษณะคือ 1)ให้มีความคิดแจ่มใส 2)ให้มีความคิดบริสุทธิ์สะอาด 3)ให้มีความคิดถูกต้อง 4) ให้มีความคิดเที่ยงตรง นอกจากนี้ศาสนาชินโตยังสอนคุณธรรมขั้นพื้นฐานไว้ดังนี้ 1) เชื่อฟังคำสอนของเทพเจ้า 2) ทำหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์ด้วยความซื่อสัตย์ และ 3) ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาต่อเทพเจ้าและต่อวิญญาณแห่งบรรพบุรุษ

3. จุดมุ่งหมายปลายทางสูงสุดในชีวิตของศาสนาชินโตเป็นความสุขนิรันดร และเป็นความสุขที่แท้จริง คือเมื่อตายแล้วจะไปเป็นเทพเจ้า วิธีปฏิบัติเพื่อให้บรรลุจุดหมายดังกล่าว คือ เมื่อมีชีวิตอยู่จะต้องจงรักภักดีต่อเทพเจ้า และบูชาวิญญาณแห่งบรรพบุรุษ ชาวชินโตเชื่อว่าชีวิตในโลกนี้มีครั้งเดียว ตายไปแล้วจะไปอยู่ในโลกวิญญาณชั่วนิรันดร

4. นิกายของศาสนาชินโต แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1)ก๊กกะชินโต ได้แก่ชินโตที่เป็นของรัฐ 2)กโยหะชินโต ๆได้แก่ชินโตฝ่ายประชาชน หรือชินโตที่แยกออกไปเป็นนิกายต่างๆ ดำเนินการเป็นอิสระของแต่ละกลุ่ม นิกายหรือกลุ่มเหล่านี้มี 13 นิกาย

5. สัญลักษณ์ศาสนาชินโต ก็คือ 1.โทรี เป็นประตูอันมีเสา 2 เสา มีไม้ 2 อันวางอยู่ข้างบน 2. กระจก อันมีรูปลายดอกไม้ แต่สัญลักษณ์ที่มีมาแต่โบราณเป็นสมบัติสืบทอดกันมากับบัลลังค์แห่งพระจักรพรรดิเรียกว่า "ซานชูโน-ซิงกิ" มีอยู่ 3 อย่างคือ กระจก ดาบ และรัตนมณี

6. ปัจจุบันมีศาสนิกของศาสนาชินโตมีประมาณ 3,162,800 คนซึ่งส่วนใหญ่อยู่ที่ประเทศญี่ปุ่น รัฐฮาวายในสหรัฐอเมริกา และ ประเทศบราซิล ซึ่งทั้ง 2 แห่งนี้มีชาวญี่ปุ่นอยู่มาก

www.webkal.org

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษาได้มองเห็นภาพรวมประเด็นที่เป็นสาระสำคัญทางศาสนาของศาสนาชินโตได้อย่างสมบูรณ์

2. เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาและสามารถถ่ายทอดเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของศาสนา ประวัติศาสดา คัมภีร์สำคัญในศาสนา หลักคำสอนที่สำคัญในศาสนา หลักความเชื่อและจุดมุ่งหมายสูงสุดในศาสนาของศาสนาชินโตได้อย่างถูกต้อง

3. เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาและสามารถถ่ายทอดเกี่ยวกับพิธีกรรมที่สำคัญทางศาสนา ศาลเจ้าและนักบวชของศาสนา พิธีกรรมที่สำคัญทางศาสนา นิกายในศาสนา สัญลักษณ์ของศาสนา และฐานะศาสนาในปัจจุบันของศาสนาชินโตได้อย่างถูกต้อง

www.webkal.org

บทที่ 9
ศาสนาชินโต

9.1 ประวัติความเป็นมา

ศาสนาชินโต เกิดเมื่อประมาณ 117 ก่อน พ.ศ. โดยคิดตามสมัยจักรพรรดิองค์แรกของญี่ปุ่นคือ พระเจ้าจิมมู เทนโน (Jimmu Tenno) คำว่าชินโต เป็นภาษาจีนแต่ออกเสียงตามสำเนียงญี่ปุ่น กล่าวคือคำนี้มาจากภาษาจีนว่า เชนเต๋า ก็คำว่าเชนหรือชินแปลว่าเทพเจ้า ส่วนคำว่าเต๋า แปลว่าทาง เมื่อรวมกันแปลว่าทางแห่งเทพเจ้า ข้อนี้อาจหมายถึงการบูชาเทพเจ้าหรือคำสอนของเทพเจ้าหรือศาสนาของเทพเจ้าก็ได้ ส่วนในภาษาญี่ปุ่นเรียกศาสนานี้ว่า "กามิโนมิจิ" (Kaminomichi) แต่ชื่อนี้ไม่แพร่หลายเท่ากับคำว่าชินโต ก็แต่เดิม ศาสนาชินโตยังไม่มีชื่อต่อมาเมื่อพุทธศาสนาและศาสนาขงจื้อได้แผ่เข้าไปถึงประเทศญี่ปุ่น ชาวญี่ปุ่นจึงจำต้องตั้งชื่อศาสนาดั้งเดิมของตนเพื่อให้แตกต่างกัน ก็ศาสนาชินโตดั้งเดิมไม่มีศาสดาหรือผู้ตั้งศาสนา แต่เกิดมาจากขนบธรรมเนียมประเพณีที่ถือสืบต่อกันมา มีประเพณีการบูชาเทพเจ้าและบรรพบุรุษเป็นต้น ดังนั้น ศาสนาชินโตจึงไม่มีคำสอนที่แน่นอนไม่มีคัมภีร์ที่ตายตัวเพราะแต่ละยุคแต่ละถิ่นก็มีความเชื่อแตกต่างกันไป

ชินโต[1] เป็นศาสนาพหุเทวนิยมนับถือเทพเจ้ามากมาย เทพเจ้าในศาสนาชินโตก็มีหลายประเภท มีทั้งเทพเจ้าแท้ และเทพเจ้าที่ไปจากมนุษย์ เช่นพระเจ้าจักรพรรดิ วีรบุรุษในสงครามและวิญญาณของหลายคนที่มารวมกัน เช่นเทพเจ้าแห่งขุนเขา ก็มาจากวิญญาณมากมายของพวกคนที่เคยอยู่ตามภูเขารวมกัน เทพเจ้าแห่งทะเลก็มาจากวิญญาณจำนวนมากของพวกคนที่เคยอยู่แถบทะเลเป็นต้น นอกจากนี้ก็ยังมีเทพเจ้าที่ไปจากสัตว์ที่คนเคารพอีกด้วย ก็เทพเจ้าดังกล่าวจะสิงสถิตอยู่ในธรรมชาติทั่วไป เช่น ภูเขา ลำเนาไพร ท้องฟ้า ทะเลและแผ่นดิน เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ในประเทศญี่ปุ่น จึงมีศาลเจ้ามากมายจำนวนแสนจนได้นามว่าดินแดนแห่งศาลเจ้า และศาลเจ้าที่เป็นสัตว์ก็มีด้วย เช่น ศาลเจ้าสุนัขจิ้งจอก และศาลเจ้าเสือ เป็นต้น สิ่งที่เคารพเหล่านี้ชาวญี่ปุ่นเรียกรวมๆ กันว่า กามิสะมะ (Kamisama) เหมือนกันหมด ก็คำว่ากามิ

[1] เสฐียร พันธรังสี. ศาสนาเปรียบเทียบ, 2516 หน้า 575.

www.webkal.org

มีความหมายกว้างเพราะนอกจากจะหมายถึงเทพเจ้าแล้วยังหมายถึงสิ่งที่บริสุทธิ์ ทรงพลัง ทรงอำนาจและน่าเกรงขามเป็นต้นอีกด้วย ดังนั้นภูเขา แม่น้ำ ทะเล ทุ่งนา ป่าไม้และสัตว์ เป็นต้นก็อาจเป็นกามิได้ ด้วยคำนึงถึงเทพเจ้าที่สิงสถิตอยู่ในสิ่งนั้นๆ ดังนั้นประเทศญี่ปุ่นจึงได้นามอีกอย่างหนึ่งว่าดินแดนแห่งเทพเจ้าส่วนเทพเจ้าที่ชาวญี่ปุ่นนับถือว่าเป็นใหญ่เหนือเทพทั้งหลายก็คือ อะมะเตระสุ โอมิ คามิ (Amaterasu-omi-kami) หรือพระอาทิตย์ซึ่งเป็นเพศหญิง ส่วนสวามีของพระนางก็คือ สึกิโยมี (Tsukiyomi) หรือพระจันทร์ เทพเจ้าของศาสนาชินโตจะมีลักษณะอย่างมนุษย์คือนอกจากจะมีรูปร่างเหมือนมนุษย์แล้ว ก็ยังมีกิเลส รัก โลภ โกรธ หลง เป็นต้น ศาสนาชินโตอาจแบ่งเป็น 5 สมัย[1]ดังนี้

สมัยที่ 1 ระยะเวลาประมาณ 1,200 ปี เริ่มตั้งแต่ 117 ก่อน พ.ศ. จนถึง พ.ศ. 1095 เป็นสมัยแห่งศาสนาชินโตบริสุทธิ์แท้ เพราะยังไม่ถูกอิทธิพลจากศาสนาอื่นครอบงำ สมัยนี้ถือเอาตั้งแต่จิมมูเทนโน ซึ่งเป็น มิกาโด หรือจักรพรรดิองค์แรกของญี่ปุ่น เรื่อยมาจนถึงพระพุทธศาสนาเริ่มเผยแผ่เข้าสู่ประเทศญี่ปุ่น ศาสนาชินโตสมัยนี้มีอิทธิพลต่อชาวญี่ปุ่นอย่างแท้จริงเพียงศาสนาเดียว

สมัยที่ 2 ระยะเวลาประมาณ 250 ปี เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 1095 ถึง พ.ศ. 1343 เป็นสมัยที่ศาสนาพุทธและศาสนาขงจื้อ เข้าสู่ประเทศญี่ปุ่น โดยเฉพาะพุทธศาสนาได้มีอิทธิพลมากในช่วง 150 ปีแรกในคัมภีร์นิฮอนคิ ได้กล่าวยกย่องพระพุทธศาสนาไว้ประมาณ 50 แห่ง เช่นในปี พ.ศ.1188 พระเจ้าจักรพรรดิโกโตกุ ทรงยกย่องพระพุทธศาสนาและทรงดูหมิ่นทางแห่งเทพเจ้าและอีกตอนหนึ่งกล่าวว่าในปี พ.ศ. 1214 มกุฎราชกุมาร (โชโตกุไทชิ) ได้ทรงสละโลกออกผนวชเป็นต้น แต่ถึงอย่างไรสมัยนี้ศาสนาชินโตก็ยังมีอิทธิพลมากกว่าศาสนาอื่น

สมัยที่ 3 ระยะประมาณ 900 ปี เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 1343 ถึง พ.ศ. 2243 เป็นสมัยที่ศาสนาชินโตผสมกลมกลืนกับศาสนาอื่น ทำให้ศาสนาชินโตลดความสำคัญลงมาจนนักศาสนาบางท่านกล่าวว่า ศาสนาชินโต ศาสนาพุทธ และศาสนาขงจื้ออาจรวมเป็นศาสนาอันเดียวกันก็ได้ และมีภิกษุบางรูปกล่าวว่า เทพเจ้าของศาสนาชินโตก็คือปางหนึ่งของพระพุทธเจ้า ศาสนาชินโตจึงลดความสำคัญลงตามลำดับจนกระทั่งระหว่าง พ.ศ. 2008 ถึง พ.ศ. 2230 ไม่มีการประกอบพิธีโอโฮนิเฮ หรือพิธีบรมราชาภิเษก ตามแบบศาสนาชินโต ซึ่งถือกันว่าเป็นพิธีกรรมสำคัญที่สุดในบรรดาพิธีกรรมของศาสนาชินโต ตลอด 8 รัชกาล

[1] Hume Robert E. The World's Living Religions, 1957 p.170-173.

www.webkal.org

สมัยที่ 4 ระยะเวลาประมาณ 168 ปี เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2243 ถึง พ.ศ. 2411 เป็นสมัยที่มีการฟื้นฟูศาสนาชินโตเป็นการใหญ่ ได้มีการรณรงค์ให้เห็นความสำคัญของศาสนาชินโต ความสำคัญของพระเจ้าจักรพรรดิผู้สืบเชื้อสายจากพระอาทิตย์ ความสำคัญของชาวญี่ปุ่นที่สืบสายมาจากเทพเจ้า และความสำคัญของประเทศญี่ปุ่นซึ่งเป็นดินแดนที่เทพเจ้าสร้างขึ้นมา จนชาวญี่ปุ่นเชื่อว่าศาสนาชินโต พระเจ้าจักรพรรดิ ประเทศญี่ปุ่นและคนญี่ปุ่นดีกว่าเหนือกว่าผู้อื่นโดยประการทั้งปวง ผลก็คือชาวญี่ปุ่นเป็นชาตินิยมขึ้นมาทันที และรุนแรงด้วย

สมัยที่ 5 เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2411 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน เป็นสมัยที่ศาสนาชินโตได้รับการฟื้นฟูต่อจากสมัยที่ 4

จักรพรรดิเมยี (พ.ศ. 2411-2455) ผู้ทรงเปิดประตูสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศ ได้ทรงสั่งชำระศาสนาชินโตให้บริสุทธิ์ยิ่งขึ้นไปอีก โดยให้แยกศาสนาชินโตออกจากศาสนาพุทธและศาสนาขงจื้อ ศาลเจ้าต่างๆ ก็ให้มีเฉพาะพิธีกรรมศาสนาชินโตเท่านั้น ส่วนศาสนาอื่นจะมีพิธีกรรมของตนก็ได้ แต่ห้ามปะปนกับศาสนาชินโต ต่อมา พ.ศ. 2425 ได้ทรงแยกศาสนาชินโตออกเป็น 2 แบบ คือชินโตของรัฐกับชินโตของราษฎร์ ทั้งทรงส่งเสริมให้ชาวญี่ปุ่นเป็นชาตินิยมดังมีพระบรมราชโองการมายังกองทัพทุกเหล่ามีใจความว่า “ให้ทุกคนรักชาติ รักความกล้าหาญ และจงรักภักดีต่อราชบัลลังก์ แม้ชีวิตก็สละได้ ต้องเชื่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นให้ถือเท่ากับบัญชาจากสวรรค์” ตั้งแต่นั้นมา ทหารญี่ปุ่นก็ได้รับเกียรติมาก ใครทำร้ายทหารไม่ได้ ทหารจึงเป็นเสมือนตุ๊กตาไขลาน คอยทำตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาทุกอย่าง และในการรบกับรัสเซียเมื่อ พ.ศ. 2447-2448 ในสงครามโลกครั้งที่ 1 ญี่ปุ่นก็สามารถเอาชนะรัสเซียซึ่งเป็นประเทศใหญ่กว่าญี่ปุ่นหลายสิบเท่าได้

9.2 ประวัติศาสดา

โดยมากเมื่อกล่าวถึงศาสนาชินโต ก็เป็นที่รู้จักทั่วไปว่าไม่มีศาสดาหรือผู้ตั้งศาสนาเพราะศาสนาชินโตเป็นศาสนาที่เกิดสืบเนื่องมาจากขนบประเพณีในการบูชาบรรพบุรุษ และบูชาเทพเจ้าดังกล่าวแล้ว แต่เมื่อแบ่งศาสนาชินโตออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

1. **ชินโตที่เป็นของรัฐ** (State Shinto) หรือ **ชินโตศาลเทพเจ้า** (Shrine Shinto)

2. **ชินโตที่เป็นนิกาย** (Sectarian Shinto) แล้วชินโตแบบแรกอาจไม่มีศาสดาก็จริงแต่ชินโตแบบหลังคือที่เป็นนิกายต่างๆ ก็มีศาสดาแน่นอน เช่น นิกายกอนโก มีกอนโกเป็นศาสดา

www.webkal.org

พยากรณ์ เป็นที่น่าสนใจว่าศาสนาที่เกิดใหม่ในญี่ปุ่น มีบุคคลที่อ้างตัวว่าได้เห็นพระเจ้าและพูดแทนพระเจ้า เข้าลักษณะศาสดาพยากรณ์อยู่หลายคน ในที่นี้จะกล่าวเพียง 2 คน คนแรกเป็นสตรี ซึ่งเป็นผู้ตั้งศาสนาเทนรีกโย ในปัจจุบันมีผู้นับถือศาสนานี้ประมาณ 2 ล้านคน คนที่สองเป็นชายชื่อ กอนโก ไดชิน เป็นผู้ตั้งศาสนากอนโกโย มีผู้นับถือกว่าหกแสนคนทั้งสองศาสนานี้ต่างจากศาสนาชินโตมาก แต่กรมการศึกษาของญี่ปุ่นจัดเป็นนิกายของศาสนาชินโตที่แตกแยกออกไป ความจริงยังมีบุคคลผู้ตั้งตัวเป็นศาสดาพยากรณ์อีกหลายคน แต่เกรงจะฟั่นเฝือถ้าจะเล่าทั้งหมดจึงขอนำมาเล่าเพียง 2 คน ดังต่อไปนี้

ข้อเปรียบเทียบเรื่องศาสดาพยากรณ์

1. **มิกิ นากายามา** เป็นบุตรีของชาวนา แห่งจังหวัดยามาโต เกิดเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน ค.ศ. 1798 (พ.ศ. 2341) เมื่อเธออายุได้ 41 ปี พระเจ้าผู้เป็นบิดาได้ลงมาถือเอาตัวเธอผู้เป็นเสมือนหนึ่งโบสถ์ที่มีชีวิต หรือโบสถ์เดินได้ของพระองค์ เธอได้สั่งสอนอ้างนามของพระเจ้ามีผู้นับถือเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และได้ถึงแก่กรรมเมื่ออายุ 90 ปี ในปัจจุบันศาสนาเทนรีกโย นับเป็นศาสนาใหญ่ศาสนาหนึ่งของญี่ปุ่น มีกิจกรรมก้าวหน้าและทันสมัย ความจริงคำว่าเทนรีกโยถ้าจะแปลตามตัวว่าศาสนาเทนรีนั่นเอง แต่คำว่าเทนรีในที่นี้หมายถึงเทนรี หรือหมายถึงพระนามของพระเจ้าซึ่งขึ้นต้นว่า “เทนรี” จากคำว่า “เทนรี-โอ-โน-มิโกโด” อย่างไรก็ตามลักษณะของพระเจ้าในศาสนานี้เป็นผู้สร้างโลก เป็นต้นเดิมแห่งสิ่งทั้งปวงเช่นเดียวกับพระเจ้าในศาสนาอื่นๆ

2. **กอนโก ไดชิน** เป็นผู้ตั้งศาสนากอนโกโย หรือศาสนากอนโกนั้นเกิดเมื่อปี ค.ศ. 1814 (พ.ศ. 2357) และถึงแก่กรรมเมื่ออายุได้ 69 ปี เมื่อกอนโกอายุได้ 46 ปี เสียงของพระเจ้าผู้เป็นบิดาแห่งสากลโลกก็ได้ปรากฏลงมาเรียกร้องให้กอนโกดำเนินงานเพื่อช่วยมนุษย์ชาติให้ปลอดภัย ดังข้อความในคัมภีร์ซึ่งอ้างกันเป็นคำของพระเจ้าดังต่อไปนี้

“บุตรทั้งหลายของพระเจ้า ที่มีชีวิตอยู่ในโลกนี้ ไม่รู้ถึงความรักของพระองค์ ปฏิบัติผิดหรือไม่เชื่อฟังพระประสงค์ของพระองค์โดยไม่รู้ตัว จึงเกิดความทุกข์ยากเดือดร้อน และเกิดความรู้สึกมืดมนต่อพรของพระเจ้า บัดนี้พระเจ้าได้ส่ง กอนโก ไดชิน มาสู่บุตรทั้งหลายของพระองค์เพื่อที่จะให้บุตรเหล่านั้นได้รู้แจ้งความจริงที่ว่า พระเจ้าทรงถือว่าความสุขความเจริญของบุตรทั้งหลายของพระองค์เป็นเสมือนของพระองค์เอง ซึ่งความมีความเป็นของพระองค์เกี่ยวข้องอยู่โดยตรง”

www.webkal.org

9.3 คัมภีร์ในศาสนา

คัมภีร์ศาสนาชินโตที่สำคัญมีอยู่ 2 คัมภีร์ ดังนี้

1. คัมภีร์โคยิกิ

2. คัมภีร์นิฮองงิ หรือนิฮอนโชกิ แต่ถ้าต้องการกล่าวอย่างพิสดาร ยังมีคัมภีร์อื่นอีกหลายคัมภีร์ ดังต่อไปนี้

คัมภีร์โกโคชูอิ

คัมภีร์มันโยชู

คัมภีร์ฟูโดกิ

คัมภีร์ไตโฮรโย

คัมภีร์เยนงิชิกิ

1. คัมภีร์โคยิกิ (Ko – ji – Ki)

คัมภีร์นี้มีรากฐานอยู่กับขนบธรรมเนียมประเพณีกล่าวถึง นิยาย ตำนาน ประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวพันกับราชสำนักของพระจักรพรรดิ ส่วนใหญ่เทววิทยาของศาสนาชินโตได้พัฒนาขึ้นจากการตีความในเทพนิยายแห่งคัมภีร์ที่กล่าวนี้ มีผู้กล่าวกันว่า คัมภีร์ศาสนาชินโตมีลักษณะเป็นเทพนิยายผสมประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณี ข้อห้าม การปฏิบัติทางไสยศาสตร์ และการปฏิบัติต่อเทพเจ้า

2. คัมภีร์นิฮองงิ หรือนิฮอนโชกิ (Nihongi or Nihon Shoki)

คัมภีร์นิฮอนโชกินี้ ถือว่าเป็นคลาสสิก คือเป็นวรรณคดีชั้นสูงเป็นคัมภีร์รวม 30 เล่ม 15 เล่มแรกว่าด้วยเทพนิยายและนิยายต่างๆ 15 เล่มหลังว่าด้วยข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ เป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นหนังสือประวัติศาสตร์ที่เชื่อถือกันได้มากที่สุด

3. คัมภีร์โกโคชูอิ (Kogo shui)

นับแต่คัมภีร์นี้เป็นต้นไป มีความสำคัญรองจากสองคัมภีร์ช่วงต้น อิมเบ ฮิโรนาริ เป็นผู้แต่งคัมภีร์โกโคชูอิ เป็นหนังสือที่อธิบายความหมายแห่งถ้อยคำและการปฏิบัติพิธีกรรมโบราณ แสดงถึงความคิดเห็นของผู้แต่งเองเกี่ยวกับศาลเทพเจ้าที่อิเสกและอัทสุตะ และเกี่ยวกับสถานะแห่งสกุลของผู้แต่งซึ่งสัมพันธ์กับสกุลนากาโตมิ และฐานะแห่งสกุลนากาโตมิ

www.webkal.org

4. คัมภีร์มันโยชู (Munyo – shiu)

คัมภีร์ที่ประมวลบทกวีเก่าแก่ที่สุดของญี่ปุ่น ประกอบด้วย บทกวี 4,500 บท เป็นบทนิพนธ์ของบุคคลตำแหน่งต่างๆ ตั้งแต่พระจักรพรรดิจนถึงชาวนา บทกวีเหล่านี้มีความสำคัญมากในการแสดงถึงความรู้สึกอันยิ่งใหญ่และความรู้สึกแบบธรรมดาๆ ออกมาอย่างตรงๆ ที่สำคัญคือทำให้รู้ถึงความเชื่อถือ ขนบประเพณี และความคิดทางศาสนาของคนสมัยโบราณ

5. คัมภีร์ฟูโดกิ (Fudoki)

คัมภีร์นี้แสดงถึงภูมิศาสตร์ส่วนภูมิภาค ฝ่ายปกครองทำรายงานเสนอราชสำนัก เพื่อให้พระจักรพรรดิทรงรู้นามเดิมทางภูมิศาสตร์ ความสมบูรณ์ของพื้นที่ นิทานและนิยายอันเก่าแก่แห่งท้องถิ่น

6. คัมภีร์ไตโฮรโย (Taiho – ryo)

คัมภีร์นี้มีความสำคัญเท่ากับคัมภีร์กฎหมายโบราณที่สำคัญของญี่ปุ่น ข้อความในคัมภีร์นี้ให้ประโยชน์ในการเล่าให้ทราบว่า สำนักราชการแห่งไหนนับว่ามีความสำคัญสูงสุดในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบูชาในศาสนาชินโต

7. คัมภีร์เยนงิชิกิ (Yengi – shiki)

คัมภีร์นี้เป็นประมวลกฎเกณฑ์ละเอียดลออเกี่ยวกับการบริหารงานของรัฐบาล เป็นคัมภีร์รวม 50 เล่ม เนื้อหาว่าด้วยกฎมนเทียรบาลแห่งราชสำนักพระจักรพรรดิอย่างละเอียด เช่น กล่าวถึงพระราชพิธี มารยาทเนื่องด้วยราชสำนัก ข้อปฏิบัติอันเหมาะสมตลอดจนการบริหารส่วนภูมิภาค เป็นต้น ที่นับว่าสำคัญคือ 10 เล่มแรก ในคัมภีร์นี้กล่าวถึงกฎเกณฑ์ต่างๆ เกี่ยวกับศาสนาชินโต จึงถือกันว่ามีค่ามากในการช่วยการศึกษาศาสนา กล่าวกันว่าเมื่อประกาศใช้ประมวลกฎหมายนี้ ก็เท่ากับให้กำเนิดศาสนาชินโตอย่างเป็นทางราชการเป็นลายลักษณ์อักษรตั้งแต่นั้นมา

9.4 หลักคำสอนที่สำคัญ

ศาสนาชินโตสอนให้สักการะเคารพบรรพบุรุษ กตัญญูกตเวทีต่อผู้วายชนม์ บูชาปฏิบัติต่อผู้สูงอายุกว่า จงรักภักดีต่อพระจักรพรรดิครูและอาจารย์คือเทพบิดร องค์พระจักรพรรดิมีสิทธิ์ทุกอย่างที่บิดามารดามีต่อบุตร วิญญาณเป็นของไม่ตาย การตายเป็นการเปลี่ยนเครื่องแต่งตัวใหม่ชั่วประเดี๋ยวเดียว เมื่อผู้ที่เคารพถูกดูหมิ่นให้แก้แค้นให้ ไม่ควรอยู่ร่วมฟ้ากับบุคคล

www.webkal.org

ที่ดูหมิ่นผู้ที่ตนสักการะ เมื่อแก้แค้นไม่ได้ให้ทำฮาราคีรีหรือคว้านท้องเสียดีกว่า ความกล้าหาญและไม่กลัวตายคือเสบียงในสงคราม ส่วนได้เสียของพระจักรพรรดิและประเทศชาติคือส่วนที่ทุกคนต้องรับผิดชอบ สิ่งเหล่านี้ต้องถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดที่สุด

คำสอนสำคัญบางประการของศาสนาชินโตมีดังนี้

1. ญี่ปุ่นเริ่มด้วยการบูชาความงามของบุปผชาติ ลงท้ายด้วยการฆ่าตัวตาย
2. ความซื่อสัตย์ ความเคารพ และความภักดีต่อผู้ใหญ่ เป็นคุณธรรมอันสูงสุดเหนือคุณธรรมทั้งปวง
3. ความภักดีต่อพระจักรพรรดิและเจ้านายของตน เป็นชีวิตอันมีเกียรติสูงส่ง
4. ความดีงามที่เราต้องการ คือ การสืบสายกันมาแห่งบรรพบุรุษด้วยความภักดี ความเมตตาปรานี และความสามัคคีกัน
5. เด็กและคนหนุ่มต้องนอบน้อมต่อผู้ใหญ่ในครอบครัว หญิงสาวต้องนอบน้อมคนแก่และหญิงต้องเคารพชาย
6. จงรักและเป็นคนดีต่อมารดาบิดาของตน จงเมตตาปรานี จงสามัคคีระหว่างครอบครัวกับญาติพี่น้อง จงซื่อสัตย์ต่อเพื่อน จงรักษาความประพฤติของตนให้สุภาพ และกระเม็ดกระแหม่ รักตัวมากเท่าใดจงรักคนอื่นมากเท่านั้น
7. หญิงพึงเคารพต่อชาย ชายพึงซื่อตรงต่อรัฐ บุตรธิดาพึงเคารพต่อมารดาบิดาของตน
8. ความจริงเป็นคุณธรรมเบื้องต้นและสุดท้ายของสิ่งทั้งปวง ถ้าปราศจากความจริงคุณธรรมอย่างอื่นก็ไม่มี
9. ใครพูดคำหยาบและทำชั่วแก่ท่าน ท่านอย่าตอบเขาด้วยความชั่ว มีอยู่อย่างเดียวที่ต้องทำ คือ การงานอันซื่อสัตย์เพื่อเกียรติในการงานของท่าน
10. ดาบญี่ปุ่นมีคมข้างหนึ่ง มีสันข้างหนึ่ง มุ่งหมายเพื่อใช้ประโยชน์ได้ 2 อย่าง คือ ฟันผู้ถือเองข้างหนึ่งในเมื่อเขามีความผิด และตีศัตรูอีกข้างหนึ่งเมื่อเขารังแกเรา

หลักปฏิบัติเพื่อความดีสูงสุด

หลักปฏิบัติเพื่อความดีสูงสุดในศาสนาชินโต คือ การปฏิบัติจริยธรรมทางใจ มี 4 ประการคือ

1. ให้มีความคิดแจ่มใส (อากากิ โคโกโระ)
2. ให้มีความคิดบริสุทธิ์สะอาด (คิโยกิ โคโกโระ)

www.webkal.org

3. ให้มีความคิดถูกต้อง (ทาคาชีกิ โคโกโระ)

4. ให้มีความคิดเที่ยงตรง (นาโอกิ โคโกโระ)

การปฏิบัติให้ดวงใจมีสภาพดังกล่าวสามารถพามนุษย์ไปสู่ความเป็นเทพเจ้าสมกับความเป็นเผ่าพันธุ์แห่งสวรรค์ได้ ซึ่งหลักปฏิบัติทั้ง 4 ประการนี้ย่อเข้าให้เป็นภาษาญี่ปุ่นเพียงคำเดียวว่า เซอิเมอิ - ชิน

9.5 หลักความเชื่อและจุดหมายสูงสุด

ชาวญี่ปุ่นเชื่อว่า จอมเทพทั้ง 2 คือ อะมะเตระสุ โอมิ กามิ และสึกิโยมี ทรงเกิดมาจากปฐมเทพคู่แรกคือเทพอิซานาคิ (Izanagi) และเทพีอิซานามิ (Izanami) ตลอดทั้งสิ่งทั้งปวงก็เกิดมาจากเทพคู่แรกนี้ ดังมีเทพนิยายการสร้างโลกของศาสนาชินโต[1] ดังนี้

เทพทั้ง 2 คือ อิซานาคิ และอิซานามิได้รับมอบหมายจากเทวสภาให้มาสร้างประเทศญี่ปุ่น จึงได้เสด็จมายังโลกซึ่งมีน้ำปกคลุมอยู่ เทพทั้ง 2 ได้ประทับยืนอยู่บนสะพานสวรรค์ซึ่งเชื่อมโลกกับสวรรค์ เทพอิซานาคิได้ใช้หอกรัตนะสวรรค์กวนน้ำทะเล ครั้นยกหอกขึ้น หยาดน้ำหยดใหญ่ไหลหยดจากปลายหอก และตรงที่หยาดน้ำนั้นตกได้บังเกิดเป็นเกาะโอโนโกขึ้นมา เทพทั้ง 2 ก็ได้ประทับอยู่บนเกาะนั้น ต่อมาเทพอิซานาคิตรัสกับเทพีอิซานามิกล่าวว่า ขอให้เราแยกกันเดินไปรอบเสาสวรรค์ และเมื่อเราพบกันอีกด้านหนึ่ง ก็ขอให้เราอยู่ด้วยกันและสร้างเด็กขึ้นมา ดังนั้นเทพอิซานาคิจึงเสด็จไปทางขวา ส่วนเทพีอิซานามิเสด็จไปทางซ้าย และเมื่อเทพทั้ง 2 มาพบกันอีกด้านหนึ่ง เทพีอิซานาได้ทรงอุทานขึ้นว่า " โอ อิซานาคิ พระองค์ช่างเป็นชายหนุ่มที่ดีเลิศ และน่ารักเสียนี่กระไร " ฝ่ายเทพอิซานาคิก็ได้ตรัสตอบว่า "โอ อิซานามิ พระองค์ช่างเป็นหญิงสาวที่ดีเลิศและน่ารักเหลือเกิน" เมื่อเทพทั้งสองอยู่ด้วยกันนั้นก็เกิดเกาะขึ้นมาเกาะหนึ่ง เทพทั้ง 2 จึงตั้งชื่อให้ว่า เกาะฟูตะนะ (Futana) หลังจากนั้นก็เกิดเกาะอื่นๆ ตามขึ้นมาอีก และมีชื่อตามที่เทพเจ้าทั้ง 2 ตั้งให้ ครั้นสร้างเกาะต่างๆ แล้ว เทพเจ้าทั้ง 2 ก็หันมาสร้างทวยเทพและมนุษย์ขึ้นมา ดังในคัมภีร์โกชิกิ บทที่ 196 ว่า เกิดมีเทพเจ้าทั้งหลายในสวรรค์ชั้นสูง กลาง ต่ำ เทพเจ้าทั้งหลายบนภาคพื้นแผ่นดิน เทพเจ้าทั้งหลายแห่งพืชผล เทพเจ้าทั้งหลายแห่งภูเขาลำเนาไพร และเทพเจ้าทั้งหลายแห่งสายธาร เป็นต้น ก็เทพเจ้าทั้งหมดล้วนแต่เกิดหลังจากโลกเกิดขึ้นแล้วเหมือนกันหมด ครั้นสร้างทวยเทพแล้ว ปฐมเทพทั้ง 2 ก็

[1] โจเซพ แกร์. ศาสนาทั้งหลายนับถืออะไร แปลจาก What great religions believe โดยฟื้น ดอกบัว, 2533 หน้า 135-136.

www.webkal.org

สร้างเทพสำคัญ 3 องค์คือ สุริยเทพี จันทรเทพ (สึกิโยมี) และพายุเทพ (สุสุโนโว) ก็สุริยเทพีเป็นที่โปรดปรานของเทพอิซานาคิมากเพราะไม่เคยนำความเดือดร้อนมาให้เลยจึงทรงตั้งชื่อให้ว่า อะมะเตระสุ โอมิ กามิ ซึ่งต่อมาพระนางทรงได้จันทรเทพเป็นพระสวามี พระนางได้ทรงส่งหลานของพระองค์คือจิมมู เทนโด มาเป็นจักรพรรดิองค์แรกปกครองประเทศญี่ปุ่น ส่วนพายุเทพเป็นบุตรที่ไม่ดี ในคัมภีร์นิฮอนคิ กล่าวว่า เป็นเทพเจ้าแห่งความชั่วร้าย กล่าวคือความชั่วร้ายทั้งหลายเกิดมาจากเทพสุสะโนโวนี้

จากอิทธิพลของเทพเจ้า และคำสอนชาตินิยมในศาสนาชินโต ทำให้คนญี่ปุ่นมีลักษณะพิเศษ[1] คือ บูชาบรรพบุรุษ รักชาติ รักธรรมชาติและรักความสะอาด ดังจะเห็นได้ต่อไปนี้

บูชาบรรพบุรุษ ชาวญี่ปุ่นเชื่อว่าคนตายแล้ว วิญญาณไม่ได้ตายด้วย เพราะวิญญาณเป็นอมตะ วิญญาณจะสถิตอยู่ในโลกวิญญาณตลอดไป และคอยดูแลญาติพี่น้อง คอยดลบันดาลให้ผู้เซ่นสรวงบูชา ประสบความสุขความสำเร็จดังปรารถนา การบูชาบรรพบุรุษทำให้วิญญาณบรรพบุรุษมีความสุข แต่ถ้าตรงกันข้าม วิญญาณก็เป็นทุกข์ จึงเป็นหน้าที่ของคนที่ยังมีชีวิตอยู่จะพึงบูชาบรรพบุรุษของตน

รักชาติ ชาวญี่ปุ่นเชื่อว่า ประเทศของตน ปฐมเทพคู่แรกสร้างให้มา อีกทั้งเทพีอะมะเตระสุ โอมิ กามิ ยังได้ส่งหลานคือจิมมู เทนโนมาเป็นจักรพรรดิองค์แรกปกครองประเทศญี่ปุ่นอีกด้วย ดังที่พระนางตรัสกับจิมมู เทนโนว่า “ข้าคิดว่าแผ่นดินนี้เหมาะสมอย่างแน่นอนที่จะขยายงานของสวรรค์ เพื่อให้ฤๅชาปรากฏตลอดไปทั่วสากลจักรวาล แผ่นดินแห่งนี้จะเป็นศูนย์กลางของโลกเป็นแน่แท้” ชาวญี่ปุ่นจึงเทิดทูนพระเจ้าจักรพรรดิมากเพราะสืบสายมาจากพระสุริยเทพีหรือพระอาทิตย์ ดังนั้นกษัตริย์ในประเทศญี่ปุ่นจึงมีราชวงศ์เดียวที่สืบสายกันมาตลอดไม่ขาดสาย ทั้งไม่มีใครเปลี่ยนเป็นราชวงศ์อื่นได้ เพราะไม่ได้สืบสายมาจากจักรพรรดิจิมมู เทนโน และชาวญี่ปุ่นถือว่าวันประสูติของพระเจ้าจักรพรรดิองค์ใดก็ตาม นับเป็นวันสำคัญที่สุดของชาติเพราะเท่ากับเป็นวันบูชาพระสุริยเทพีด้วย ด้วยเหตุนี้ชาวญี่ปุ่นจึงภาคภูมิใจต่อประเทศของตนว่าไม่ใช่แผ่นดินธรรมดา แต่เป็นแผ่นดินของเทพเจ้าและภาคภูมิใจต่อพระเจ้าจักรพรรดิว่าเป็นเชื้อสายโดยตรงจากพระอาทิตย์พระจันทร์ ทั้งมีความกระหยิ่มใจว่า พวกเขาไม่ใช่มนุษย์ธรรมดา แต่เป็นเผ่าพันธุ์ของเทพเจ้า ดังนั้นชาวญี่ปุ่นจึงรักชาติมาก พยายามสร้างความเจริญให้แก่ประเทศชาติ และพยายามทะนุถนอมชาติของตนไว้อย่างดี จึงเป็นเหตุให้เกิดลัทธิบูชิโดซึ่งเป็นวินัยของนักรบขึ้นมา

[1] ดอกบัวขาว. นานาศาสนา, 2507 หน้า 110-116.

www.webkal.org

ก็การที่ชาวญี่ปุ่นถือว่าพระเจ้าจักรพรรดิเป็นโอรสสวรรค์ ก็ตรงกับความเชื่อของชาวจีน แต่ต่างกันตรงที่ว่า ชาวจีนถือว่ากษัตริย์ทุกองค์ไม่ว่าจะมาจากวงศ์ไหนล้วนแต่เป็นโอรสสวรรค์ ส่วนพลเมืองไม่ได้มาจากสวรรค์ดังนั้นพระราชาและประชาชนจึงต่างบรรพบุรุษกันเพราะพระราชาเป็นคนสวรรค์ ส่วนประชาชนเป็นคนแผ่นดิน ส่วนญี่ปุ่นถือว่ากษัตริย์ที่มาจากวงศ์เดียวกันคือวงศ์จิมมู เทนโนเท่านั้นที่เป็นโอรสสวรรค์ วงศ์อื่นไม่อาจเป็นได้ ชาวญี่ปุ่นก็เช่นกันสืบสายมาจากสวรรค์ ดังนั้นทั้งพระราชาและประชาชนจึงเป็นเผ่าเดียวกัน บรรพบุรุษเดียวกัน พระราชาและประชาชนจึงเป็นเสมือนคนในครอบครัวเดียวกัน โดยมีพระราชาเป็นหัวหน้าครอบครัว ดังนั้นชายญี่ปุ่นจึงรักและหวงแหนพระเจ้าจักรพรรดิของตนมาก จะเสียอะไรพอยอมได้ แต่จะไม่ยอมเสียพระเจ้าจักรพรรดิเป็นเด็ดขาด

รักธรรมชาติ ศาสนาชินโต ได้ส่งเสริมความรักธรรมชาติอย่างลึกซึ้งจนหยั่งรากลึกลงในดินแดนอุทัยทำให้ชาวญี่ปุ่นรักธรรมชาติมาก ถือธรรมชาติเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ตัวเองก็เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติไม่อาจแยกออกจากธรรมชาติได้ เขาจะรู้สึกว่าชีวิตในธรรมชาติรอบตัวเขาก็คือชีวิตที่แล่นอยู่ในตัวเขานั้นเอง ชาวญี่ปุ่นจึงหลงใหลในธรรมชาติมาก ถึงกับมีเทศกาลฟังเสียงแมลงร้องในฤดูใบไม้ร่วง พระเจ้าจักรพรรดิและประชาชนจะคอยเงี่ยโสตฟังเสียงร้องของแมลงต่างๆ หรือในฤดูดอกซากุระบาน ผู้คนจะพากันเที่ยวชมความงามของดอกซากุระตามสวนตามทุ่ง หรือแม้ในฤดูอื่น ชาวญี่ปุ่นก็ยังนิยมนั่งดูดอกไม้หรือกิ่งไม้แกว่งไกวไปมาตามสายลมเป็นเวลานานๆ หรือนั่งชมดวงจันทร์วันเพ็ญเป็นชั่วโมง ก็ความรู้สึกรักธรรมชาติทำให้ชาวญี่ปุ่นรักความงาม ถ้าจะสร้างเทวสถานหรือศาลเจ้า ก็จะเลือกทำเลที่สวยงามเป็นพิเศษและสร้างให้มีศิลปะอันงดงาม ชาวญี่ปุ่นจะตบแต่งบ้านเรือนให้สวย แต่งสนามหญ้าให้งาม จะประดิษฐ์อะไรสักอย่างก็จะพยายามทำอย่างประณีตบรรจง พยายามถ่ายชีวิตและธรรมชาติลงในสิ่งเหล่านั้น ก็ในบรรดาความงามทั้งหลายพระอาทิตย์ดูจะเป็นความงดงามมากที่สุด เป็นที่โปรดปรานของชาวญี่ปุ่นมาก ทุกๆ เช้าชาวญี่ปุ่นจะตื่นนอนทันพระอาทิตย์ขึ้น เพื่อโค้งคำนับและชมความงาม แต่ความนิยมชมชอบของชาวญี่ปุ่นก็เฉพาะพระอาทิตย์อุทัยเท่านั้นไม่รวมไว้ถึงพระอาทิตย์อัสดงด้วย เพราะถือกันว่าพระอาทิตย์ตกเป็นความเศร้าของวัน

ชาวญี่ปุ่นถือว่า ศาสนาชินโตเป็นเรื่องธรรมชาติ ไม่ใช่เรื่องนอกเหนือธรรมชาติ ดังนั้นชีวิตกับศาสนาจึงแยกกันไม่ออก ศาสนากับชีวิตเป็นเรื่องเดียวกันไม่อาจแยกจากกันได้

รักความสะอาด ความสะอาดเป็นเรื่องสำคัญในศาสนาชินโต เพราะในคัมภีร์ศาสนาชินโตก็บอกไว้ว่าแม้แต่เทพอิซานาคิก็ทรงชำระร่างกายให้สะอาดอยู่เสมอ ชาวญี่ปุ่นรักความสะอาดมากพยายามชำระร่างกายทั้งภายในภายนอกให้สะอาดอยู่เสมอ เพื่อเป็นการบูชาเทพเจ้า ใคร

www.webkal.org

สกปรกถือเป็นบาป ในสมัยก่อนจะมีพิธีชำระร่างกายให้สะอาด จะทำกันเป็นพิธีใหญ่ปีละ 2 ครั้ง พิธีนี้เรียกว่า โอโฮฮาราชิ ทุกคนผู้เข้าในพิธีนี้จะใช้กระดาษขัดสีฉวีวรรณร่างกายให้สะอาดแล้ว นำกระดาษไปเผา หรือทิ้งในแม่น้ำหรือทะเล จากนั้นพระเจ้าจักรพรรดิก็จะประกาศในนามผู้แทนของพระอะมะเตระสุ โอมิ กามิ ว่าทุกคนสะอาดหมดจดแล้ว เมื่อชาวญี่ปุ่นไปเทวสถานหรือศาลเจ้า ก่อนที่จะเข้าไปจะต้องล้างมือ ล้างปากเสียก่อน ความสะอาดได้อธิบายออกไปคล้ายจะเป็นพิธีล้างบาปหรือเหมือนอาบน้ำล้างบาปในแม่น้ำคงคา ความสะอาดจะเป็นสัญลักษณ์ของความสะอาดใจด้วย

ส่วนจุดหมายสูงสุดในศาสนาชินโตก็คือ เมื่อตายไปแล้วได้ไปบังเกิดเป็นเทพเจ้าอยู่ในสวรรค์ชั่วนิรันดร

วิธีปฏิบัติเพื่อไปเกิดเป็นเทพเจ้า ก็โดยการบูชาและภักดีต่อเทพเจ้า

9.6 ศาลเจ้าและนักบวชของชินโต

ศาลเจ้าชินโตได้รับการยกย่องว่าเป็นที่สิงสถิตของกามิและเป็นที่สำหรับสวดมนต์อ้อนวอน จึงถือว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งส่วนมากนิยมสร้างในแถบชนบท เช่น บทภูเขา น้ำตก หรือบนเกาะห่างไกล เพราะเชื่อกันว่าภูเขา น้ำตก และเกาะนั้นเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่กามิชอบสถิต

แต่เดิมมาในสมัยโบราณตอนที่ศาลเจ้ายังไม่ได้สร้างขึ้นมานั้น ชาวญี่ปุ่นเชื่อกันว่ากามิอยู่ห่างไกลจากมนุษย์มาก และจะมาเยี่ยมมนุษย์ได้ในโอกาสพิเศษเท่านั้น เช่น เวลาประกอบพิธีกรรมและการประกอบพิธีกรรมนั้นจะจัดขึ้นเป็นสถานที่ชั่วคราวซึ่งเป็นที่สี่เหลี่ยมเล็กตอนกลางมีต้นไม้ใหญ่ศักดิ์สิทธิ์ แล้วจึงอัญเชิญกามิให้มาที่ต้นไม้นั้น แต่เมื่อระยะเวลาพ้นไป สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ชั่วคราวนี้ได้ถูกกำหนดให้เป็นการถาวรและถือว่ามีกามิสถิตอยู่ที่นั่นตลอดมา นี่จึงเป็นจุดเริ่มต้นของศาลเจ้า

ศาลเจ้าของญี่ปุ่นนิยมสร้างให้มีรูปแบบเรียบง่ายเป็นธรรมชาติไม่มีการตกแต่งส่วนใหญ่ใช้วัสดุประเภทไม้และกระดาษ ทางเข้ามีประตูโทริอิ (tori-i) เป็นประตูใหญ่ที่สร้างด้วยไม้หรืออาจจะทำด้วยหิน

ภายในศาลเจ้านิยมสร้างสัญลักษณ์ของกามิคือกระจก แต่บางแห่งอาจจะสร้างรูปเสื้อผ้าหรือดาบ มีสถานที่สำหรับตั้งอาหารเพื่อเซ่นไหว้ เช่น ข้าว ผัก ปลา เป็ด ไก่ รวมทั้งเหล้าสาเกอย่างดี แต่ทั้งนี้ต้องไม่เซ่นไหว้ด้วยเลือดเพราะถือเป็นของไม่บริสุทธิ์ ไม่มีการบูชาด้วยดอกไม้

www.webkal.org

แต่นิยมไหว้ด้วยใบซากากิ (Sakaki)

การทำพิธีเซ่นไหว้มีทั้งทำส่วนตัวและทำเป็นพิธีของชุมชน ซึ่งต้องเซ่นไหว้อย่างสม่ำเสมอ โดยนักบวช ผู้ทำพิธีกรรมนั้นจะต้องอยู่ในอาการสำรวมและสงบเงียบ

นักบวชของชินโตมีทั้งชายและหญิง นักบวชหญิงจะต้องประพฤติพรหมจรรย์ นักบวชชายบางนิกายอนุญาตให้มีครอบครัวได้ ส่วนผู้ทำหน้าที่บริการรับใช้ในวัดจะเป็นผู้ชาย และมีหัวหน้านักบวชทำหน้าที่ดูแลศาลเจ้ารวมทั้งเป็นประธานในพิธีกรรมต่างๆ

นอกจากนี้มีหน้าที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งสำหรับนักบวชหญิง ที่ทำหน้าที่เป็นเจ้าหญิงผู้ดูแลสุริยะเทวีที่อิเซ (Ise) โดยส่วนใหญ่แล้วผู้ทำหน้าที่นี้จะเป็นหญิงสูงศักดิ์ที่มาจากตระกูลสูง ซึ่งตรงข้ามกับพวกร่ายรำทั่วๆ ไป ซึ่งเป็นสามัญชนมีหน้าที่ร่ายรำและเล่นดนตรีถวายสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในศาลเจ้า โดยกระทำในอาคารที่แยกต่างหาก

พวกนักบวชชายในปัจจุบันนี้จะใส่เสื้อคลุมที่มีแขนใหญ่สีขาว ใส่หมวกทรงสูง ซึ่งเราจะเห็นได้ในวันที่มีงานสำคัญทางศาสนา ส่วนพวกทำหน้าที่ร่ายรำจะใส่เสื้อขาว ผ้านุ่งสีแดง

สำหรับการทำความเคารพกามินั้น ชาวญี่ปุ่นที่นับถือชินโตใช้วิธีตบมือ ตบมือครั้งที่ 1 เพื่อเรียกให้เสด็จมาช่วย ตบมือครั้งที่สองเพื่อเป็นการบอกลา

อนึ่ง มีข้อน่าสังเกตสำหรับความเป็นชินโต อย่างหนึ่ง คือความเชื่อในเครื่องรางของขลัง วิญญาณและไสยศาสตร์ เป็นเหตุให้เกิดการสร้างรูปสัญลักษณ์ขึ้นมาเพื่อเป็นที่พึ่งที่ยึดถือตาม บ้านของคนนับถือชินโตจะมีที่บูชาวิญญาณ และปากทางเข้าหมู่บ้านนิยมสลักตุ๊กตาหินกามิ เพื่อพิทักษ์รักษาหมู่บ้าน ปัจจุบันเราจะพบเห็นได้ตามชนบทของญี่ปุ่น

9.7 พิธีกรรมที่สำคัญ

9.7.1 พิธีบูชาในศาสนา ในศาสนาชินโตมีการบูชาคือการไหว้เจ้า การไหว้เจ้าของญี่ปุ่นไม่ต้องเสียหมูเห็ดเป็ดไก่เหล้ายา แล้วคนเอามากินกันเหมือนของจีน ชาวญี่ปุ่นจะออกไปไหว้เจ้า เพียงแต่เตรียมการโดยแต่งตัวให้สะอาด แล้วเข้าไปโค้งคำนับตรงหน้าศาลเจ้าซึ่งมีมากมายหลายแห่งเหลือเกิน มีอยู่เกือบ 200,000 แห่ง จะมี “โทรี” (ประตูวิญญาณ) เป็นเครื่องหมาย แผ่นดินแห่งศาลเจ้าก็คือประเทศญี่ปุ่นนั่นเอง เมื่อคำนับแล้ว ก็จะหลับตาตบมือ เรียกดวงวิญญาณ มารับการไหว้ ถ้าไม่ตบมือก็จะยืนนิ่งๆ เป็นสมาธิเฉยๆ สักครู่หนึ่งก่อนกลับออกไป แต่หรืออาจมีอย่างอื่นๆ อีกบ้าง ตามที่นักบวชหรือผู้เฝ้าศาลเจ้าจะแนะนำให้ทำ ส่วนเครื่อง

www.webkal.org

บูชาที่จะนำไปไหว้นั้น นักบวชประจำศาลเจ้า จะเป็นผู้จัดเตรียมบริการอำนวยความสะดวกให้ฟรีและจะเหมือนกันหมดทุกศาลเจ้า คือ มีเหล้าสาเก 4 ถ้วยเล็กๆ ข้าวปั้น 16 ก้อน เกลือ 16 ก้อน ปลาสด ผลไม้ สาหร่ายทะเล และส้มอีกไม่กี่ลูก

9.7.2 พิธีบูชาธรรมชาติ ชาวญี่ปุ่นถือว่าธรรมชาติต่างๆ บนเกาะญี่ปุ่น เป็นผลงานการสร้างสรรค์ของเทพเจ้า จึงมีฐานะควรแก่การเคารพบูชา ไม่ว่าจะเป็นมหาสมุทร แม่น้ำลำธาร แผ่นดิน พรรณพฤกษา ต้นไม้ ใบหญ้า สัตว์ป่า และของศักดิ์สิทธิ์สูงส่งขององค์จักรพรรดิ คือ กระจกเงา ดาบ และอัญมณี ซึ่งถือว่าเป็นเทวสมบัติ มีวิญญาณที่เทพเจ้าประทานมา ล้วนแต่ควรแก่การเคารพบูชาทั้งนั้น ชาวญี่ปุ่นจึงมีความรักธรรมชาติ สงวนป่าไม้ ภูผา พงไพร พืชน้อยใหญ่เสมือนชีวิตของตน

9.7.3 พิธีบูชาปูชนียบุคคล

1 **การบูชาวีรชน** เรื่องความรักชาติ ชาตินิยมเทิดทูนชาติ ดูเหมือนว่าจะหาชาติใดเสมอเหมือนชาติญี่ปุ่นได้ยาก ใครๆ ที่แสดงความกล้าหาญ เสียสละชีวิตในสนามรบจะได้รับการยกย่องนับถือว่าเป็นเทพเจ้าควรแก่การเคารพบูชายิ่ง มีศาลเจ้า ชื่อ Yasukuni Shrine เป็นที่รวมวิญญาณของวีรบุรุษและวีรสตรีนิรนามของชาติ แต่ละปีมีรัฐพิธีบูชาดวงวิญญาณผู้กล้าหาญเหล่านี้เป็นประจำเสมอมา

2 **การบูชาองค์จักรพรรดิ** ชาวญี่ปุ่นถือว่าองค์จักรพรรดิหรือองค์มิกาโดหรือเทนโน (Mika-do,Tenno) เป็นผู้สืบเชื้อสายมาจากดวงอาทิตย์ตลอดมาโดยไม่ขาดสาย องค์จักรพรรดิญี่ปุ่นเท่ากับเป็นหัวหน้าครอบครัวของคนทั้งชาติญี่ปุ่นเป็นครองครัวเดียวกันหมด ชาวญี่ปุ่นทั้งชาติ จึงยกย่องเทิดทูนเคารพบูชาองค์จักรพรรดิยิ่งกว่าชีวิต

3 **การบูชาบรรพบุรุษ** มีผู้กล่าวว่าการบูชาบรรพบุรุษของญี่ปุ่น เมื่อเทียบกับของจีนแล้วจะเห็นว่าของญี่ปุ่นจะสูงกว่าและศักดิ์สิทธิ์กว่า ดูจะจริง เพราะญี่ปุ่นยอมรับว่าองค์จักรพรรดิของตนสืบเชื้อสายมาจากเทพเจ้าเป็นการสืบสายไม่มีขาดช่วง และองค์จักรพรรดิเท่ากับหัวหน้าครอบครัวของคนทั้งชาติ จึงเป็นไปได้ที่คนญี่ปุ่นแต่เดิมมาจนถึงปัจจุบันเป็นเชื้อสายสืบต่อมาจากองค์จักรพรรดิที่เป็นเหล่ากอของเทพเจ้า จึงเป็นไปได้ที่คนญี่ปุ่นแต่เดิมมาจนถึงปัจจุบันเป็นเชื้อสายสืบต่อมาจากองค์จักรพรรดิที่เป็นเหล่ากอของเทพเจ้า ความเป็นบรรพบุรุษ จึงติดต่อกันมาเป็นสายเลือดเดียวกัน จึงมีการบูชาบรรพบุรุษทั้งของครอบครัวแต่ละครอบครัวและบรรพบุรุษในครอบครัวรวมอันหมายถึงชาติญี่ปุ่นโดยส่วนรวมด้วย

www.webkal.org

9.7.4 พิธีเกี่ยวกับเด็กเกิดใหม่ เมื่อมีทารกเกิดใหม่ อายุได้ 7 วัน ก็จะมีการอุ้มไปตั้งชื่อต่อหน้าแท่นบูชา ทำพิธีรับขวัญเด็ก และเมื่อเด็กอายุได้ 31 หรือ 32 วัน ก็จะอุ้มเด็กไปไหว้ศาลเจ้านอกบ้านตามวัดบ้าง ตามภูเขาบ้าง ตามประเพณีแล้ว ไม่ว่าเกิดหรือตาย จะนิมนต์นักพรตมาทำพิธี หากไม่มีหรือหานักพรตไม่ได้หัวหน้าครอบครัวจะเป็นผู้ประกอบพิธีเอง

9.7.5 พิธีเนื่องในวันนักขัตฤกษ์ เมื่อวันนักขัตฤกษ์มาถึง ชาวญี่ปุ่นจะจัดให้มีขบวนแห่ มีการบรรเลงดนตรีและเต้นรำ นักพรตมีหน้าที่ทำพิธีอ่านบทสวดเบื้องหน้าแท่นบูชาที่ศาลเจ้า เพื่ออำนวยสวัสดิมงคล ให้เก็บเกี่ยวได้ผลดี ให้บ้านเรือนมีความสุข ให้มีผลสำเร็จในการออกรบทัพจับศึก ให้การปกครองเป็นไปด้วยดีและให้องค์จักรพรรดิทรงดำรงอยู่ในราชสมบัติยั่งยืนนาน

9.7.6 พิธีโอโฮฮาราซิ (The Great Purification) เป็นพิธีชำระครั้งยิ่งใหญ่ มีคำอธิบายของนักปราชญ์ชื่ออัสตั่น (Aston) ว่า โดยพระมหากรุณาธิคุณขององค์จักรพรรดิผู้ได้รับมอบหมายอำนาจมาจากเทพเจ้าอะมะเตระสุโอมิคมิให้ประกอบพิธีนี้ด้วยการประพรม(การชำระล้าง) ด้วยน้ำบริสุทธิ์เป็นเบื้องต้นแล้วเซ่นสรวงสังเวยอันเป็นไปเพื่อการทดแทน (บาป) บรรดามุขมนตรีและพลเมืองของพระองค์ผู้กระทำพิธีนี้ ต้องทำความบริสุทธิ์ให้เกิดแก่ตนเองเพื่อปลดบาปออกไปให้พ้นจากคน

9.8 นิกายในศาสนา

นิกายของศาสนาชินโตแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

9. 8.1 ก๊กกะชินโต ได้แก่ **ชินโตแห่งรัฐ** กระทรวงมหาดไทยให้ความสนับสนุนและได้วางข้อบังคับให้นักบวชปฏิบัติกิจเฉพาะทางราชการเท่านั้น และห้ามทำพิธีกรรมต่างๆ เป็นต้นว่า การโฆษณา พิธีแต่งงาน พิธีฝังศพ อนึ่ง ก๊กกะชินโตตั้งอยู่บนอุดมคติว่าความเจริญของชาติ ความปลอดภัยแห่งราชสำนักพระจักรพรรดิ และความผาสุกของประชาชนเป็นพรที่ได้รับ

ก๊กกะชินโตได้กำหนดแบบฉบับแห่งศรัทธาและพิธีกรรมตามพระบรมราชโองการประกาศในปีที่ 15 แห่งศักราชเมยีไว้ 3 อย่าง ดังต่อไปนี้

1. **การบูชาจักรพรรดิ** ได้แก่ ชินโตอันเป็นโครงสร้างของชาติ ที่มั่นคงทำให้ชาติญี่ปุ่นเป็นครอบครัวสืบสายมาจากสวรรค์สายเดียวเป็นลำดับมา

สมเด็จพระจักรพรรดิคืออวตารของสุริยาเทพีพระองค์เป็นศูนย์กลางระหว่างพระอาทิตย์กับ

www.webkal.org

พลเมือง เป็นผู้ครองอาณาจักร เป็นพระประมุขของศาสนาจักรทั้งสิ้น และเป็นนิมิตหมายแห่งความไม่สูญสลายแห่งเทพอำนาจ พระองค์คือเทพเจ้าผู้สถิตอยู่ในร่างของมนุษย์เป็นต้น พระบรมราชโองการของสมเด็จพระจักรพรรดิคือ โองการแห่งสวรรค์

2. **การบูชาในฝ่ายราชวงศ์** เป็นรัฐพิธีเกี่ยวกับสมเด็จพระจักรพรรดิและราชวงศ์ ขาดไม่ได้ ในพระราชวังมีศาลเจ้าตั้งอยู่ 4 สถานที่ใน 4 ทิศ ดังนี้

2.1 สถานที่หนึ่ง สร้างอุทิศแด่สุริยเทพี เป็นสถานที่ประกอบรัฐพิธีแรกนาขวัญ จำลองมาจากมหาศาลเจ้าอีเสะ ที่เมืองนารา ศูนย์กลางแห่งพระจักรพรรดิญี่ปุ่น เชื่อกันว่าสุริยเทพีจะเสด็จมาเป็นประธานพิธีในวันนั้น

2.2 สถานที่สอง สร้างอุทิศแด่วิญญาณของอดีตพระจักรพรรดิเป็นสถานที่ประกอบพิธีบูชาดวงวิญญาณของอดีตพระจักรพรรดิ

2.3 และ 2.4 สถานที่สามและสถานที่สี่ กำหนดเป็นสถานที่ประกอบรัฐพิธีอื่นๆ สุดแต่สมเด็จพระจักรพรรดิทรงกำหนดตามพระราชอัธยาศัย

3. **การบูชาในครอบครัว** กำหนดให้พลเมืองปลูกศรัทธาลงในศาสนาชินโตเพื่อรวมโครงสร้างของชาติเหมือนกันหมดทั่วประเทศ

ครอบครัวญี่ปุ่น (แม้นับถือพระพุทธศาสานา) ทุกบ้านตั้งที่บูชาชินโตที่แท่นบูชา มีศาลเจ้าเล็กๆ มีเครื่องสังเวย เช่น โทรี (ประตูวิญญาณ) กระจก กระดาษสีขาว เชือก อาหาร ผลไม้ และบางทีก็มีเหล้าสาเกด้วย เป็นต้น

ชาวญี่ปุ่นผู้เคร่งครัดในศาสนา ตื่นนอนแต่เช้า ชำระร่างกายให้สะอาด เข้าไปนั่งหน้าแท่นบูชาโค้งคำนับ ตบมือ 2 ครั้ง โค้งคำนับเป็นสมาธิขณะหนึ่ง เสร็จแล้วจึงออกไปประกอบหน้าที่การงานประจำวัน

เด็กเกิดใหม่อายุได้ 7 วัน เขาก็อุ้มไปตั้งชื่อตรงหน้าแท่นบูชาแล้วจึงทำพิธีรับขวัญเด็ก ครั้นเด็กอายุได้ 31 หรือ 33 วัน ก็พาเด็กไปไหว้ศาลเจ้านอกเมือง ตามวัดบ้าง ตามภูเขาบ้าง ชาวญี่ปุ่นโบราณมีประเพณีที่ว่า การเกิดหรือการตายต้องนิมนต์นักบวชไปทำพิธีหากไม่มีนักบวชหัวหน้าครอบครัวจะเป็นผู้ทำพิธีเอง

ก็กกะชินโตหรือชินโตแห่งรัฐในสมัยใหม่ ได้มีการปรับปรุงคำสอนใหม่เป็นลัทธิชาตินิยมกว้างขวางและรุนแรงออกไปเป็นระยะ จากขอบเขตแห่งโครงสร้างชาติออกไปเป็นการสร้างทวีปและจากทวีปออกไปถึงโลก

www.webkal.org

9.8.2 กโยหะชินโต ได้แก่ **ชินโตฝ่ายประชาชน** กระทรวงศึกษาธิการให้ความสนับสนุนและควบคุม กโยหะชินโตไม่มีกิจพิธีเกี่ยวข้องกับทางราชการ แยกออกมาตามพระบรมราชโองการในสมัยสมเด็จพระจักรพรรดิเมยี

ความในพระบรมราชโองการนั้น ปรารภถึงองค์การศาสนาต่างๆ อันตั้งขึ้นในประเทศญี่ปุ่นเป็นหลักฐานแล้ว มีพระพุทธศาสนาและคริสต์ศาสนา เป็นต้น ชินโตจึงควรได้รับการสนับสนุนให้เป็นหลักฐาน ไม่เกี่ยวข้องปะปนกับองค์การศาสนาอื่น เพื่อความเป็นระเบียบในหมู่พลเมืองตามนโยบายของรัฐที่ให้ถือว่าชินโตเป็นโครงสร้างชาติส่วนศาสนาอื่นที่เข้ามาใหม่เป็นเพียงเครื่องประกอบโครงสร้างเท่านั้น

กโยหะชินโต หมายถึง กลุ่มกระบวนการทางศาสนาที่อิงอยู่กับศาสนาประจำชาติของญี่ปุ่นแต่แยกเป็นกลุ่มอิสระหรือนิกายต่างๆ ขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่มีกำเนิดตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา โดยจัดเป็น 13 นิกาย และทั้ง 13 นิกายนั้น จัดเป็น 5 หมวดใหญ่ ดังนี้

หมวดที่ 1 นิกายชินโตบริสุทธิ์ มี 3 นิกาย คือ ชินโต ฮองเกียวกุ โตเกียว ชินริเกียว และไตซาเกียว

หมวดที่ 2 นิกายชินโตผสมขงจื๊อ มี 2 นิกาย คือ ซูเซหะ และโตเซเกียว

หมวดที่ 3 นิกายบูชาภูเขาเป็นเทพเจ้า มี 3 นิกาย คือ ยิกโตเกียว ฟูโซเกียว และ มิตาเกะเกียว

หมวดที่ 4 นิกายทำให้บริสุทธิ์หรือลัทธิชำระบาป มี 2 นิกาย คือ ชินซูเกียว และมิโซงิ

หมวดที่ 5 นิกายรักษาโรคด้วยความเชื่อมี 3 นิกาย คือ ฟูโรชิเกียว คองโกเกียว และเทนริเกียว

9.9 สัญลักษณ์ของศาสนา

1. **โทริ** ได้แก่ ประตูอันมีเสา 2 เสา มีไม้ 2 อันวางอยู่ข้างบน ซึ่งมีประจำอยู่ที่ศาลเจ้าเกือบทุกแห่ง (ศาลเจ้าเล็กๆ อาจไม่มีโทรี) เป็นเครื่องหมายการเข้าสู่บริเวณศาลเจ้าของศาสนาชินโต

2. **กระจก** อันมีรูปลายดอกไม้

ทั้ง 2 สัญลักษณ์นี้พอจะให้รู้ว่าเป็นศาสนาชินโตได้ในบางกรณี แต่สัญลักษณ์ที่มีมาแต่โบราณเป็นสมบัติสืบทอดกันมากับบัลลังก์แห่งพระจักรพรรดิและมีความหมายทางคุณธรรม

www.webkal.org

น่าจะเป็นสัญลักษณ์ที่สมบูรณ์กว่า นั่นก็คือ สิ่งที่เรียกในภาษาญี่ปุ่นว่า “ซานชูโน-ซิงกิ” อันได้แก่ สมบัติ 3 ประการ คือ

1) กระจก (ยตะ โน กาคามิ)

2) ดาบ (กูสะ นาคิ โนซิรุคิ)

3) รัตนมณี (ยาสะกะนิ โน มาคะ ตามะ)

กระจก เป็นเครื่องหมายแห่งปัญญา ตามประวัติกล่าวไว้ว่า พระสุริยเทพี อมะเตระสุ โอมิคมิได้มอบให้หลานชื่อ นินิคิโน มิโกโด มาปกครองเกาะญี่ปุ่น โดยเหตุนี้ กระจกอาจเป็นเครื่องหมายแห่งพระสุริยเทพีนั้นก็ได้ ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ ณ ศาลเจ้าอิเซ

ดาบ เป็นเครื่องหมายแห่งความกล้าหาญ ในฐานะเป็นการปรากฏแห่งเทพเจ้าปัจจุบันประดิษฐานไว้ที่ศาลเจ้าอัทสุตะ

รัตนมณี เป็นสัญลักษณ์แห่งการบำเพ็ญประโยชน์ ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ประจำ ณพระราชวังแห่งพระจักรพรรดิ

สรุปแล้วสมบัติทั้ง 3 นี้ก็เป็นสัญลักษณ์ หมายถึง คุณธรรมทั้ง 3 คือ ปัญญา กล้าหาญ และการบำเพ็ญประโยชน์ อันเป็นคุณธรรมสำคัญในศาสนาชินโตนั่นเอง นับว่าเป็นการพัฒนาศาสนาชินโตในด้านคุณธรรมได้เป็นอย่างดี

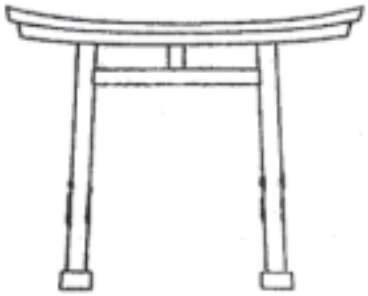

www.webkal.org

9.10 ฐานะของศาสนาในปัจจุบัน

ศาสนาชินโตของรัฐถูกยุบเลิกไปแล้ว ตั้งแต่ญี่ปุ่นแพ้สงครามโลกครั้งที่ 2 ทางราชการไม่บังคับให้คนญี่ปุ่นต้องเคารพบูชาเทพเจ้า และนับถือพระเจ้าจักรพรรดิดังเทพเจ้าอีกต่อไป จึงเป็นเรื่องส่วนตัวที่ใครจะทำหรือไม่ทำก็ได้ ดังนั้นศาสนาชินโตในปัจจุบันจึงอาจแบ่งได้ เป็น 5 ลักษณะ คือ

1. **ชินโตแห่งราชสำนัก** (Imperial Shinto) เป็นเพียงพิธีกรรมสำหรับราชสำนักเท่านั้น
2. **ชินโตศาลเจ้า** (Shrine Shinto) เป็นพิธีกรรมสำหรับประชาชน
3. **ชินโตนิกาย** (Sectarian Shinto) มีนิกายมากมายแต่ที่เป็นนิกายใหญ่อยู่ 13 นิกาย
4. **ชินโตนิกายใหม่** (Neo-Sectarian Shinto) เป็นชินโตแบบที่ 3 นั่นเอง เพียงแต่ได้รับรองให้เป็นศาสนาตั้งแต่ พ.ศ. 2488 เป็นต้นมาหลังจากศาสนาชินโตรัฐถูกยุบแล้ว
5. **ชินโตชาวบ้าน** (Popular Shinto) เป็นเรื่องเกี่ยวกับไสยศาสตร์และพิธีกรรมที่ชาวบ้านนิยมปฏิบัติกันมา

เพราะฉะนั้นศาสนาชินโตในปัจจุบันจึงลดความสำคัญลงมาก เพราะแตกแขนงออกไป จึงมีอิทธิพลต่อชาวญี่ปุ่นน้อยลง จนชาวญี่ปุ่นไม่น้อยหันไปนับถือพระพุทธศาสนา อาจกล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะนิกายเซน ได้มีอิทธิพลต่อชาวญี่ปุ่นมากกว่าศาสนาชินโต แต่ชาวญี่ปุ่นส่วนใหญ่แม้จะนับถือพระพุทธศาสนา ก็ยังไม่ยอมเลิกนับถือศาสนาชินโต ทั้งนี้ก็เพราะการนับถือศาสนาชินโต เป็นการรักษาความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติไว้ ส่วนที่นับถือพระพุทธศาสนาก็เพื่อตอบสนองความสนใจในโลกหน้าและเพื่อสร้างคน ให้เป็นคนดีควรค่าแก่ความเป็นพลเมืองดีของชาติ หรือนับถือศาสนาชินโตเพื่อความเป็นบ้าน และการนับถือพระพุทธศาสนาเพื่อความเป็นเมือง หรือการนับถือศาสนาชินโตเพื่อชาตินี้ ส่วนการนับถือพระพุทธศาสนาเพื่อชาติหน้า

ส่วนสาเหตุสำคัญที่ทำให้ศาสนาชินโตเสื่อมลงก็มาจาก 2 เหตุใหญ่ คือ

1. ประกาศญี่ปุ่นแพ้สงครามโลกครั้งที่ 2 ศาสนาชินโตของรัฐถูกยุบเลิก อนุชนรุ่นใหม่รู้เรื่องศาสนาชินโตน้อยลงตามลำดับ เพราะไม่มีการสอนตามโรงเรียนและในสถาบันการศึกษาต่างๆ
2. ชาวญี่ปุ่นต้องการเป็นคนทันสมัย จึงนำวิทยาการสมัยใหม่มาใช้อย่างประเทศตะวันตกจนประเทศญี่ปุ่นก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมากที่สุดประเทศหนึ่งของโลกญี่ปุ่น

www.webkal.org

จึงเป็นประเทศอุตสาหกรรม ทำให้ผู้คนไม่ค่อยมีเวลามาสนใจศาสนา อิทธิพลของศาสนาชินโตจึงลดลงตามลำดับ จนมีชาวญี่ปุ่นจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ที่ประกาศตนไม่นับถือศาสนาใดเลย ความเป็นชาตินิยมจึงลดลงมาก ดังนั้นในปัจจุบัน ชาวญี่ปุ่นจึงมีความเป็นไปต่างๆ กัน จนมีชายญี่ปุ่นบางคนเห็นว่า ขืนปล่อยให้เป็นไปอย่างนี้ประเทศญี่ปุ่นมีหวังประสบความหายนะแน่จึงเริ่มช่วยกันฟื้นฟูศาสนาชินโต แต่ก็ยังได้ผลน้อยเพราะชาวญี่ปุ่นรุ่นใหม่มีอย่างอื่นอยู่ในจิตใจแทนศาสนาชินโตแล้ว

ปัจจุบัน ศาสนิกศาสนาชินโตมีประมาณ 3,162,800 คน (Encyclopaedia Britanica 1994 : 269) นอกจากนี้ก็ยังมีศาสนิกชินโตอีกมากในฮาวาย รัฐหนึ่งของสหรัฐอเมริกาและอีกแห่งหนึ่งคือที่ประเทศบราซิล ซึ่งทั้ง 2 แห่งนี้มีชาวญี่ปุ่นได้ไปตั้งรกรากทำมาหากินอยู่มากเช่นกัน

กิจกรรม

หลังจากนักศึกษาได้ศึกษา บทที่ 9 ศาสนาชินโต จบโดยสมบูรณ์แล้ว
โปรดทำแบบฝึกปฏิบัติประกอบวิชาศาสนศึกษา บทที่ 9 แล้วจึงศึกษาในบทที่ 10 ต่อไป

www.webkal.org

www.webkal.org

บทที่ 10

ศาสนาโซโรอัสเตอร์

www.webkal.org

เนื้อหาบทที่ 10
ศาสนาโซโรอัสเตอร์

10.1 ประวัติความเป็นมา

10.2 ประวัติศาสดา

10.2.1 ชาติกำเนิดและปฐมวัย

10.2.2 มัชฌิมวัยและประสบการณ์ทางใจ

10.2.3 ออกประกาศศาสนา

10.2.4 ความสำเร็จ

10.2.5 บั้นปลายชีวิต

10.3 คัมภีร์ในศาสนา

10.4 หลักคำสอนที่สำคัญ

10.4.1 คุณธรรมคำสอนที่จะนำไปสู่การอยู่ร่วมกับปวงเทพ 3 ประการ

10.4.2 บาปและบุญ

10.4.3 หน้าที่ของมนุษย์ 3 ประการ

10.4.4 หลักการสร้างนิสัยที่ดี 4 ประการ

10.4.5 ข้อปฏิบัติของนักบวช

10.4.6 การบูชาไฟ

10.4.7 พระเจ้าผู้เป็นเจ้าสูงสุด

10.5 หลักความเชื่อ และจุดหมายสูงสุด

www.webkal.org

10.6 พิธีกรรมที่สำคัญ

10.6.1 พิธีปฏิญาณตนเข้านับถือศาสนา

10.6.2 พิธีบูชาไฟ

10.6.3 พิธีนมัสการตอนสายันห์

10.6.4 พิธีศพ

10.7 นิกายในศาสนา

10.8 สัญลักษณ์ของศาสนา

10.9 ฐานะของศาสนาในปัจจุบัน

www.webkal.org

แนวคิด

1. ศาสนาโซโรอัสเตอร์ เกิดที่ประเทศอิหร่าน เมื่อประมาณ 117 ปีก่อนพุทธศักราช เป็นศาสนาสำคัญของอิหร่านก่อนที่จะหันมานับถือศาสนาอิสลาม และศาสนานี้เป็นต้นทัศนคติในเรื่องทวินิยม และเป็นศาสนาที่มีอิทธิพลต่อการเกิดขึ้นของศาสนายิวและศาสนาคริสต์ ศาสดาของศาสนานี้ชื่อ โซโรอัสเตอร์

2. คัมภีร์สำคัญของศาสนาโซโรอัสเตอร์ คือ คัมภีร์อเวสตะ แบ่งออกเป็น 5 หมวดใหญ่ คือ 1) ยัสนะเป็นหมวดที่ว่าด้วยพิธีกรรม 2) วิสาเปรัท เป็นหมวดที่ว่าด้วยบทสวดอ้อนวอนต่อเทพทั้งปวง 3) เวทิทัท เป็นหมวดว่าด้วยบทสวดขับไล่ภูตผีปีศาจและเทพซึ่งเป็นฝ่ายร้าย 4)ยัษฏส์ เป็นหมวดว่าด้วยบทสวดบูชาอันเป็นกวีสำหรับใช้สวดบูชาทูตสวรรค์ 21 องค์และวีรบุรุษแห่งศาสนาโซโรอัสเตอร์ 5) โบรท-อเสตะ เป็นหมวดที่เป็นหนังสือบทสวดคู่มืออย่างย่อสำหรับใช้ในหมู่ศาสนิกชนสามัญทั่วไป

3. ศาสนาโซโรอัสเตอร์มีหลักคำสอนที่สำคัญดังนี้ 1) คุณธรรมคำสอนที่จะนำไปสู่การอยู่รวมกับปวงเทพ 6 ประการ 2) บาปและบุญ 3) หน้าที่ของมนุษย์ 3 ประการ 4) หลักการสร้างนิสัยที่ดี 4 ประการ 5) ข้อปฏิบัติของนักบวช และ6) การบูชาไฟ ส่วนจุดมุ่งหมายปลายทางสูงสุดในชีวิตของศาสนาโซโรอัสเตอร์ อันเป็นความสุขที่แท้จริงและนิรันดรคือสวรรค์ วิธีการที่จะทำให้บรรลุจุดหมายปลายทางนั้น ศาสนิกชนจะต้องตั้งอยู่ในศีลธรรมคือบำเพ็ญตนให้มีความบริสุทธิ์ทางกาย วาจา ใจ และบูชาพระเจ้าด้วยความจงรักภักดีอย่างแท้จริง ชาวโซโรอัสเตอร์เชื่อว่าชีวิตในโลกนี้มีครั้งเดียว จากนั้นจะไปอยู่นรกหรือสวรรค์ชั่วนิรันดร

4. ศาสนาโซโรอัสเตอร์มี 2 นิกาย คือนิกายชหันชนิส และนิกายกัทมิส ศาสนาโซโร-อัสเตอร์ใช้สัญลักษณ์ทางศาสนาเป็นรูปโคมไฟ ซึ่งมีความหมายถึงแสงสว่างและความอบอุ่น

5. ศาสนาโซโรอัสเตอร์ในปัจจุบันนี้ มีศาสนิกชนทั้งหมดประมาณ 180,000 คน อยู่ที่ประเทศอินเดีย เมืองบอมเบย์ และประเทศอิหร่าน

www.webkal.org

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษาได้มองเห็นภาพรวมประเด็นที่เป็นสาระสำคัญทางศาสนาของศาสนาโซโรอัสเตอร์ได้อย่างสมบูรณ์

2. เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาและสามารถถ่ายทอดเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของศาสนา ประวัติศาสดา คัมภีร์สำคัญในศาสนา หลักคำสอนที่สำคัญในศาสนา หลักความเชื่อและจุดมุ่งหมายสูงสุดในศาสนาของศาสนาโซโรอัสเตอร์ได้อย่างถูกต้อง

3. เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาและสามารถถ่ายทอดเกี่ยวกับพิธีกรรมที่สำคัญทางศาสนา ศาลเจ้าและนักบวชของศาสนา พิธีกรรมที่สำคัญทางศาสนา นิกายในศาสนา และฐานะของศาสนาในปัจจุบันของศาสนาโซโรอัสเตอร์ได้อย่างถูกต้อง

www.webkal.org

บทที่ 10
ศาสนาโซโรอัสเตอร์

10.1. ประวัติความเป็นมา

ศาสนาโซโรอัสเตอร์[1] เกิดในประเทศอิหร่านเมื่อประมาณ 117 ปีก่อน พ.ศ. โดยคิดตามสมัยของโซโรอัสเตอร์ (Zoroaster) ผู้เป็นศาสดาของศาสนานี้ ศาสนาโซโรอัสเตอร์ เป็นศาสนาทวิเทวนิยม เชื่อว่ามีเทพเจ้า 2 องค์ คือเทพเจ้าแห่งความดีมีพระนามว่า อหุระ มาซดะ (Ahura mazda) หรือออร์มุสด์ (Ormuzd) หรือสเปนตา เมนยุ (Spenta mainyu) ทรงสร้างแต่สิ่งดีงาม เช่น ความสวยงาม ความอุดมสมบูรณ์ ความสุข และความสมหวัง เป็นต้น กับอีกองค์หนึ่งเป็นเทพเจ้าแห่งความชั่ว หรือพญามาร มีนามว่า อหริมัน (Ahriman) หรืออังครา เมนยุ (Angra Mainyu) สร้างแต่สิ่งที่ชั่วหรือไม่ดีทั้งหลาย เช่น ความอัปลักษณ์ ความอดอยาก ความทุกข์และความผิดหวัง เป็นต้น เทพทั้ง 2 องค์ได้ต่อสู้กันตลอดเวลา ดังที่พระอหุระ มาซดะ ตรัสว่า “เราอหุระ มาซดะ ไม่ได้พักผ่อนอยู่สบายเลย เพราะเป็นความปรารถนาของเราที่จะคุ้มครองแก่สิ่งที่เราสร้างขึ้น และโดยทำนองเดียวกัน เขาอหริมันก็ไม่ได้พักผ่อน เพราะเป็นความปรารถนาของเขาที่จะนำความพินาศ มาสู่ผู้ที่เราสร้างขึ้น” ด้วยเหตุนี้จึงมีของคู่กันในโลก เช่น ดี-ชั่ว สูง-ต่ำ ดำ-ขาว มืด-สว่าง เป็นต้น โดยสิ่งที่ดีทั้งหลายมาจากอหุระ มาซดะ ส่วนสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลายก็ มาจากอหริมัน ศาสนาโซโรอัสเตอร์นอกจากจะมีชื่อทวิเทวนิยมแล้วก็มีชื่ออื่นๆ อีก เช่น ศาสนาปาร์ซี เพราะศาสนานี้เกิดในเปอร์เซีย และชาวเปอร์เซียนับถือศาสนามาซดะ เพราะเทพเจ้าสูงสุดของศาสนานี้คือพระอหุระ มาซดะ ศาสนาบูชาไฟ เพราะศาสนิกของศาสนานี้จะตามไฟตลอดเวลามิให้ดับ เหล่านี้เป็นต้น ที่ว่าศาสนาบูชาไฟมิได้หมายความว่าศาสนาโซโรอัสเตอร์เห็นว่าไฟศักดิ์สิทธิ์ เพียงแต่ใช้ไฟเป็นสัญลักษณ์แห่งความสว่าง ความสะอาด ความรู้และความดี เป็นต้นเท่านั้น กล่าวคือมีไฟในที่ใดย่อมกำจัดความมืดในที่นั้น มีไฟเผาผลาญสิ่งต่างๆ ในที่ใด ย่อมทำลายสิ่งสกปรกให้หมดไปเหลืออยู่แต่ความสะอาดในที่นั้น ความรู้เกิดในที่ใด ย่อมกำจัดความโง่ให้หายไปในที่นั้น หรือความดี เกิดขึ้นในที่ใดย่อมกำจัดความชั่วให้หมดไปในที่นั้น

[1]Hopfe Lewis M. Religions of the World, 1994 p.258-259.

www.webkal.org

ศาสนาโซโรอัสเตอร์เป็นศาสนาที่ชาวอิหร่านนับถือกันมาตั้งแต่ก่อนคริสตวรรษที่ 6 ทั้งมีความสำคัญเป็นศาสนาของจักรวรรดิเปอร์เซีย ซึ่งพระเจ้าไซรัสมหาราชทรงปกครองเมื่อ 558-530 ก่อน ค.ศ. ศาสนาโซโรอัสเตอร์ดำรงอยู่ในประเทศอิหร่านมานานกว่า 1,000 ปี ทั้งเคยรุ่งเรืองมากประมาณ 3 ศตวรรษ เกียรติคุณขจรกระจายไปยังต่างแดนโดยเฉพาะในประเทศกรีก นักประวัติศาสตร์กรีกคนสำคัญ เช่น เอโรโดตุส และพลูตาร์ซ เป็นต้น และนักปรัชญากรีก เพลโต้ และอาริสโตเติล ต่างก็ได้ยกย่องศาสนาโซโรอัสเตอร์ไว้อย่างสูง จนใช้คำว่าโซโรอัสเตอร์กับคำว่าปัญญาในภาษากรีกแทนกันได้ และถือว่าปรัชญาของโซโรอัสเตอร์กับปรัชญาของเพลโต้มีแนวเดียวกัน ส่วนสาเหตุที่ทำให้ศาสนาโซโรอัสเตอร์ค่อยอันตรธานหายไปจากประเทศอิหร่านก็เพราะเหตุ 2 อย่าง คือ

1. ถูกพระเจ้าอะเล็กซานเดอร์มหาราชแห่งกรีก ได้เข้ามารุกรานจนมีชัยเหนือดินแดนนี้ เมื่อประมาณ พ.ศ. 213 พระองค์สั่งให้เผาคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาโซโรอัสเตอร์และศาสนิกถูกบังคับให้นับถือศาสนากรีกแทน

2. เมื่อกลางคริสต์ศตวรรษที่ 17 ผู้มีอำนาจในศาสนาอิสลามกำลังเอาชนะโลกในนามพระอัลเลาะห์ได้เข้ามายึดครองอิหร่าน สั่งให้เผาทำลายคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ที่หลงเหลืออยู่ทั้งหมด ทั้งบังคับศาสนิกของศาสนาโซโรอัสเตอร์ให้เปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลาม ใครขัดขืนจะถูกฆ่า ทำให้ศาสนิกของศาสนาโซโรอัสเตอร์ผู้ไม่ยอมเปลี่ยนศาสนาได้พากันหลบหนีไปอยู่เมืองบอมเบย์ ประเทศอินเดีย ศาสนาโซโรอัสเตอร์ จึงแทบสูญสิ้นไปไม่ประจักษ์แก่ชาวโลกเป็นเวลานานหลายศตวรรษ จนถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 ชาวโลกเริ่มได้รู้จักศาสนานี้อีกครั้งหนึ่ง เรื่องย่อมีว่า เมื่อต้นคริสต์ศตวรรษที่ 18 ชาวอังกฤษได้รับคัมภีร์เซนต์อเวสตะ ซึ่งเป็นคัมภีร์สำคัญของศาสนาโซโรอัสเตอร์มาคัมภีร์หนึ่ง แต่เนื่องจากอ่านไม่ออกจึงได้แขวนคัมภีร์นั้นไว้บนฝาผนังห้องสมุดโบดเลียน (Bodleian) มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด เสมือนสิ่งแปลกประหลาดสำหรับอวดแขก ต่อมาต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 ออเกอตีส์ ดูแปร์รอง (Anquertil Euperron) นักศึกษาแห่งสถาบันภาษาตะวันออกในกรุงปารีสมาเห็นเข้า เขาได้ตัดสินใจที่จะทำลายความลี้ลับให้ได้ จึงได้เดินทางไปยังเมืองบอมเบย์ศึกษาอยู่กับชาวเปอร์เซียเป็นเวลา 10 ปี จึงได้กลับมายังกรุงปารีส และได้รับความอุปถัมภ์จากหอสมุดหลวงฝรั่งเศสให้แปลคัมภีร์เซ็นต์อเวสตะจนจบบริบูรณ์ จึงทำให้ความลี้ลับของศาสนาโซโรอัสเตอร์ถูกเปิดเผยแก่ชาวโลกอีกครั้งดังกล่าวแล้ว

www.webkal.org

10.2 ประวัติศาสดา

ผู้เป็นศาสดาของศาสนานี้คือ โซโรอัสเตอร์ หรือเรียกอีกชื่อว่า ซาราธุสตรา เกิดในคริสต์ศตวรรษที่ 7 ก่อน ค.ศ. ตามประวัติกล่าวว่ามีชีวิตอยู่ในระหว่างก่อน ค.ศ.660-583

10.2.1 ชาติกำเนิดและปฐมวัย

ซาราธุสตราหรือโซโรอัสเตอร์ เกิดในครอบครัวชนเผ่าปิยะครอบครัวหนึ่งในดินแดนเปอร์เซียหรืออิหร่านในปัจจุบัน เมื่อศตวรรษที่ 7 ก่อน ค.ศ. เป็นบุตรชายที่น่ารักคนหนึ่งของปุรุษัสผู้บิดา และทุโควะผู้มารดา มีชีวประวัติที่น่าอัศจรรย์ เป็นอภินิหารและมีคำพยากรณ์ บรรดาสาวกของโซโรอัสเตอร์ต่างพากันเชื่อว่าจะมีคนวิเศษผู้ยิ่งใหญ่มาโปรดชาวเปอร์เซีย ล่วงหน้าก่อนโซโรอัสเตอร์เกิดกว่า 3 พันปี โดยพระเจ้าผู้เป็นมหาเทพพระนามว่าอาหุรมัสดา ทรงส่งผู้นั้นมาให้เกิดในรูปของแสงสว่างเป็นอมตะเข้าสู่ครรภ์หญิงสาวคนหนึ่งผู้เป็นมารดา (ของโซโรอัสเตอร์) ซึ่งขณะนั้นมีอายุเพียง 15 ปี ตำนานบางเล่มเล่าว่าโซโรอัสเตอร์คลอดจากครรภ์มารดาก็มีการแสดงอภินิหาร เช่น หัวเราะได้ เป็นต้น

ชีวิตปฐมวัยของโซโรอัสเตอร์ปรากฏเรื่องประหลาดมหัศจรรย์หลายครั้ง ตั้งแต่ยังเป็นทารก เช่น มีสมองพิเศษ คือ มีอานุภาพมาก หากใครเอามือแตะที่ศีรษะจะต้องสะท้อนกลับทันที เป็นเสมือนเข้าใกล้ไฟฟ้าแรงสูงฉะนั้น และยังสามารถแสดงวาทะที่มีเหตุผลโต้ตอบกับนักปราชญ์เหนือกว่าเด็กสามัญธรรมดาจะมีได้ เมื่ออายุได้ 15 ปี มีจิตใจใฝ่สงบโน้มเอียงไปข้างยึดถือเอาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ว่า มีอำนาจจะยังชีวิตของคนให้เป็นสุขได้ในอนาคต มีจิตใจเปี่ยมด้วยเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อต่อคนยากจนและสัตว์ทั่วหน้า เมื่ออายุ 20 ปี โซโรอัสเตอร์ ปรารถนาที่จะท่องเที่ยวไปในราวไพร บำเพ็ญตนหาความสงบอยู่โดยลำพัง แต่บิดามารดาไม่ยอมอนุญาตให้ออกจากบ้านตามปรารถนา จึงหาวิธีที่จะผูกมัดโซโรอัสเตอร์ให้อยู่บ้าน โดยการหาหญิงสาวเลอโฉมมามอบให้เป็นภรรยา แต่โซโรอัสเตอร์ไม่ยินยอมมีภรรยาที่บิดามารดาหามาให้ คัดค้านว่าผิดจารีตประเพณี เพราะชายที่ไม่ได้พบและรักหญิงก่อนนั้นจะแต่งงานกันได้อย่างไร

10.2.2 มัชฌิมวัยและประสบการณ์ทางใจ

เมื่ออายุ 30 ปี โซโรอัสเตอร์ก็ตัดสินใจออกเดินทางท่องเที่ยวไปในหมู่ชาวไร่ชาวนาที่ยากจน ได้เห็นการถูกบีบคั้นที่ได้รับจากเจ้าของที่ดิน และความทุกข์ทรมานของปศุสัตว์

www.webkal.org

โซโรอัสเตอร์ไม่สามารถทนดูได้จึงคิดที่จะช่วยคนและสัตว์เหล่านั้นให้พ้นจากความลำบาก ขณะนั่งคิดหาอุบายอยู่ก็ได้ประสบการณ์ทางใจ คือ รู้สึกตัวเสมือนหนึ่งพระเจ้าอาหุรมัสดาตรัสเรียกให้มาเฝ้าอยู่ข้างหน้าพระพักตร์ พระองค์ทรงไต่ถามซักฟอกปัญหาต่างๆ จนพอพระทัย แล้วทรงมอบให้ดำเนินงานในฐานะตัวแทนของพระองค์เพื่อช่วยเหลือความทุกข์ของคนทั้งหลาย คำสั่งของพระเจ้ามีว่า "ชายผู้นี้เราได้สร้างมาเพื่อเป็นตัวแทนของเรา ชายผู้นี้เท่านั้นที่เอาใจใส่ต่อการบอกกล่าวแนะนำของเรา" และว่า "เจ้าเป็นคนแรกที่ยกย่องเรา ส่วนคนอื่นต่างพากันมองเราด้วยความเกลียดชัง"

10.2.3 ออกประกาศศาสนา

เมื่อได้รับประสบการณ์เช่นนั้นก็มั่นใจในตัวเองที่จะเป็นผู้ควรโปรดหมู่คน ตามประวัติได้กล่าวไว้ว่าโซโรอัสเตอร์ ได้ให้สัตย์ปฏิญาณต่อพระเจ้า[1] ว่าจะเผยแผ่ศาสนาให้ก้าวหน้าไปทั่วสากลโลก จะเปลี่ยนแปลงความชั่วร้ายให้กลายเป็นดี ตั้งแต่นั้นมาโซโรอัสเตอร์ก็มอบกายถวายชีวิตให้เป็นพลีแด่พระเจ้า ยึดถือหลักมีความคิดดี มีการกระทำดี และมีวาจาดี ตำหนิติเตียนความสกปรกโสมม การมัวเมา การคดโกง และการหลอกลวง ทั้งสิ้น โซโรอัสเตอร์กล่าวว่าผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนอันนี้ ในบั้นปลายชีวิตเขาจะต้องประสบความเดือดร้อนลำเค็ญ

10.2.4 ความสำเร็จ

"ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น" สุดท้ายแห่งความพยายามที่เป็นไปอย่างมั่นคงสม่ำเสมอไม่ขาดสาย โซโรอัสเตอร์ก็มีโอกาสเข้าสู่ราชสำนักเปอร์เซียได้เข้าเฝ้ากษัตริย์วิสตาสปา (Vistaspa) ได้เทศนาถวายกษัตริย์ พระราชอนุชา พระราชโอรส และข้าราชการฝ่ายหน้าฝ่ายใน คนทั้งหลายในราชสำนักพากันเปลี่ยนจากความนับถือเดิม คือการนับถือธรรมชาติที่ทรงอำนาจ เช่น การนับถือของเผ่าอารยันโบราณอื่นๆ กลับมาถือพระเจ้าอาหุรมัสดา และคำสอนของโซโรอัสเตอร์ ระยะนี้กำหนดว่าโซโลอัสเตอร์มีอายุ 42 ปี อาศัยความสำเร็จอันนี้โซโรอัสเตอร์เผยแพร่ศาสนาได้ผลอย่างเต็มที่จนถึงอายุ 57 ปี อนึ่งในระยะนี้เองโซโรอัสเตอร์ได้กำลังเผยแพร่ศาสนาจากภรรยาของตน 3 คน ซึ่งเป็นหญิงชั้นผู้ดีทั้งสิ้น แต่คนที่เป็นกำลังสำคัญที่สุดคือ คนที่เป็นลูกสาวของเสนาบดี โซโรอัสเตอร์มีลูกชาย 3 คน และลูกสาว 3 คน เกิดจากภรรยาทั้งสาม ลูกสาวคนหนึ่งสมรสกับอัครมหาเสนาบดี ลูกสาวคนนี้เองเป็น

[1]Muller Max F. Sacred Books of the East, 1969 p.156.

www.webkal.org

กำลังในการเผยแพร่ศาสนาให้แก่บิดาเป็นอันมาก ฝ่ายทางลูกชายทั้งสามคนรับราชการเป็นผู้บังคับบัญชาการทหารอยู่ในกองทัพกษัตริย์เปอร์เซีย และได้กำลังอย่างดีในการประกาศศาสนาของบิดาด้วย

ระยะการประกาศศาสนาของโซโรอัสเตอร์ตอนหลัง คือ ตั้งแต่อายุ 57 ปี มีลักษณะรุนแรงไปด้านการใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือทางการเมือง เพื่อแสวงหาราชอำนาจให้แก่กษัตริย์เปอร์เซียในดินแดนใกล้เคียงปรากฏว่ากษัตริย์เปอร์เซียผู้อุปถัมภ์ศาสนาโซโรอัสเตอร์ต้องทำสงครามศาสนากับเผ่าตุเรเนียนอย่างหนักครั้งหนึ่ง เปอร์เซียต้องใช้ทหารถึงแสนคนเข้าตีเผ่าตุเรเนียนและประเทศใกล้เคียงที่ปฏิเสธไม่ยอมรับนับถือศาสนาของโซโรอัสเตอร์ และได้ชัยชนะ

10.2.5 บั้นปลายชีวิต

ในวัยชราอันเป็นปัจฉิมวัย โซโรอัสเตอร์ได้บำเพ็ญตนเป็นบรมศาสดาผู้ยอดเยี่ยมในการใช้กลยุทธ์ในการประกาศศาสนา ใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือยังชาติบ้านเมืองให้พัฒนาเจริญรุ่งเรือง ทั้งปฏิปทาของโซโรอัสเตอร์เองก็เป็นธรรมศาสดาผู้สูงส่งด้วยศีลธรรมจรรยา เป็นที่นับถือศรัทธาของคนทั้งหลาย เมื่ออายุ 77 ปี ก็ได้ถึงแก่การสิ้นชีพดับขันธ์ หลังจากนั้นต่อมาเมื่อถึงสมัยศาสนาอิสลามได้แพร่หลายในโลก ประเทศเปอร์เซียตกไปอยู่ในอำนาจของพวกอิสลาม ประชาชนพลเมืองเปอร์เซียจึงเปลี่ยนมาถือศาสนาอิสลามโดยลำดับ ส่วนพวกที่ยังมั่นอยู่ในลัทธิเดิมต้องหนีภัยไปอาศัยอยู่ในประเทศอินเดีย โดยมากอยู่ทางเมืองบอมเบย์ ต้องวางอาวุธ ต้องเปลี่ยนเครื่องแต่งตัว ต้องเว้นการฆ่าวัวควายตามเงื่อนไขของพวกฮินดู ชาวเปอร์เซียหรือชาวปาร์ซียอมตามจึงได้อาศัยอยู่ในอินเดียได้ เมื่อชาติปาร์ซีไปเคล้าคละปะปนอยู่กับชนต่างชาติและต่างลัทธิ ก็เลือนภาษาเดิมของตนทีละน้อยจนลืมสนิท ส่วนลัทธิเดิมก็จืดจางแทบจะสิ้นไปด้วย หากรักษาคัมภีร์ของเก่าในลัทธิสืบไว้ได้บางคัมภีร์ลัทธิของตนก็เลยไม่สูญ แต่ความรู้ความข้าใจในคัมภีร์ออกจะเป็นอย่างที่สืบๆ กันมาเท่านั้น

10.3 คัมภีร์ในศาสนา

คัมภีร์ของศาสนาโซโรอัสเตอร์ คือ คัมภีร์อเวสตะ คำว่า อเวสตะ แปลว่า ความรู้ ตรงกับคำว่า เวทะ อันเป็นคัมภีร์พระเวทของพราหมณ์หรือฮินดู ภาษาที่ใช้จารึกเป็นภาษาอเวสตะ (มีลักษณะคล้ายภาษาสันสกฤต) เกิดจากการรวบรวมขึ้นจากที่ท่องจำกันมาได้ คัมภีร์อเวสตะแบ่งออกเป็น 5 หมวดใหญ่ ดังนี้

www.webkal.org

1. **ยัสนะ** เป็นหมวดที่ว่าด้วยพิธีกรรม การพลีกรรมบวงสรวงต่อพระเจ้าเป็นตอนเริ่มแรกที่แสดงว่าเทพเจ้ามีความสำคัญยิ่งกว่ามนุษย์ และแสดงว่าการพลีกรรมบวงสรวงต่อเทพเจ้าเป็นข้อปฏิบัติของมนุษย์ที่มาก่อนข้อใด คัมภีร์ยัสนะแต่งเป็นคาถาทำนองเพลงขับในคัมภีร์พระเวทของพราหมณ์ ใช้เป็นบทสวดสรรเสริญคุณและฤทธิ์ของพระเจ้า มีอยู่ด้วยกัน 5 บท

2. **วิสเปรัท** เป็นหมวดว่าด้วยบทสวดอ้อนวอนต่อเทพทั้งปวง ใช้คู่กับยัสนะ ประกอบด้วยบทง่ายๆ 20 บท

3. **เวทิทัท** เป็นหมวดว่าด้วยบทสวดขับไล่ภูตผีปีศาจและเทพ ซึ่งเป็นฝ่ายร้าย เป็นกฎที่เป็นปฏิปักษ์ต่อมารร้าย เฉพาะนักพรตหรือพระในศาสนานี้เท่านั้น จะเป็นผู้ใช้เวทิทัทประกอบพิธีกรรม นอกจากนั้นหมวดนี้ยังได้กล่าวถึงเรื่องของจักรวาล ประวัติศาสตร์ และคำสอนเรื่องนรกสวรรค์

4. **ยัษฏส์** เป็นหมวดว่าด้วยบทสวดบูชาอันเป็นบทกวีสำหรับใช้สวดบูชาทูตสวรรค์ 21 องค์ และวีรบุรุษแห่งศาสนาโซโรอัสเตอร์ ถือว่าเป็นหมวดสำคัญของคัมภีร์อเวสตะ นักพรตได้นำมาใช้เป็นคัมภีร์แรกในพิธีกรรม เป็นคัมภีร์คู่มือของนักพรต

5. **โขรท-อเสตะ** แปลว่า “อเวสตะเล็กน้อย” เป็นหมวดที่เป็นหนังสือบทสวดคู่มืออย่างย่อสำหรับใช้ในหมู่ศาสนิกชนสามัญทั่วไป

10.4 หลักคำสอนที่สำคัญ

10.4.1 คุณธรรมคำสอนที่จะนำไปสู่การอยู่ร่วมกับปวงเทพ 6 ประการ[1]

ผู้ปฏิบัติตามนี้ได้ชื่อว่าเป็นศาสนิกชนอย่างแท้จริงตามวิถีแห่งเทพเจ้าผู้ประเสริฐด้วยปัญญาของโซโรอัสเตอร์ คือ

1. พฤติกรรมที่สุจริตทั้งกาย วาจา และจิตใจ
2. ความมีจิตใจบริสุทธิ์สะอาด
3. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
4. ความเมตตากรุณาต่อสัตว์ที่ให้คุณประโยชน์
5. การทำงานที่มีคุณค่า
6. การช่วยเหลือผู้ยากจนให้ได้รับการศึกษา

[1]Muller Max F. Sacred Books of the East, 1969 p.138.

www.webkal.org

10.4.2 บาปและบุญ

บาปซึ่งเป็นมิตรของพาลชน แต่เป็นศัตรูของสาธุชน ได้แก่ ทุจริตทางกาย วาจา และจิตใจ โทสะ วิหิงสา พยาบาท ดื้อดึง เย่อหยิ่ง เล่นการพนัน ดูหญิงด้วยกามวิตก โลภ ปราศจากความละอาย ริษยา และอื่นๆ ซึ่งอยู่ในหมวดความชั่ว ศาสนิกทุกคนจะต้องงดเว้นให้ห่างไกล เพราะถ้าทำบาปแล้วย่อมได้รับผลของบาปนั้น ส่วนบุญคือ การกระทำที่ชอบ ซึ่งเป็นมิตรของสาธุชน แต่เป็นศัตรูของพาลชน ได้แก่ การให้ทานมีความเมตตากรุณามุทิตา กล่าววาจาอ่อนหวานไพเราะ แสวงหาความรู้ พูดสิ่งที่เป็นจริง ฯลฯ ศาสนิกทุกคนควรเป็นสาธุชนกระทำแต่ในสิ่งที่เป็นบุญเท่านั้น

10.4.3 หน้าที่ของมนุษย์ 3 ประการ คือ ผู้จะเป็นมนุษย์จะต้องได้ทำหน้าที่ 3 ประการดังนี้ คือ

1. ทำศัตรูให้เป็นมิตร
2. ทำคนชั่วให้เป็นคนดี
3. ทำคนโง่ให้เป็นคนฉลาด

10.4.4 หลักการสร้างนิสัยที่ดี 4 ประการ อันเป็นหลักศาสนาโซโรอัสเตอร์ คือ ผู้มีนิสัยที่ดีงามจะต้อง

1. เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคคลผู้สมควร
2. มีความยุติธรรม
3. เป็นมิตรกับทุกๆ คน
4. ขจัดความอสัตย์ออกไปจากตัวเอง

10.4.5 ข้อปฏิบัติของนักบวช

มีข้อปฏิบัติอันเรียกว่า ธรรม และข้อห้ามอันเรียกว่า วินัย สำหรับนักพรตมีดังนี้

ธรรม มี 5 คือ

1. เป็นผู้บริสุทธิ์ (พรหมจรรย์)
2. เป็นผู้เที่ยงธรรมต่อคนและสัตว์ในไตรทวาร

www.webkal.org

3. เป็นผู้มีความรู้เชื่อถือได้ (สอนคนได้)
4. เป็นผู้ฉลาดในพิธีกรรม
5. เป็นผู้อดทนต่อความชั่ว

วินัย มี 10 คือ

1. ต้องมีชื่อเสียงดีเพื่อความดีของครูอาจารย์
2. ต้องไม่มีชื่อเสียงชั่วเพื่อครูอาจารย์
3. ต้องไม่ทุบตีและไม่กล่าวคำหยาบต่อครูอาจารย์
4. ครูอาจารย์สอนอย่างไรต้องรับอย่างนั้น และต้องสอนตามที่ครูอาจารย์สอน (อย่าบิดเบือน)
5. ต้องวางกฎเกณฑ์ให้รางวัลแก่ผู้ทำความดีลงโทษแก่ผู้ทำความชั่วโดยเที่ยงธรรม
6. ต้องต้อนรับผู้มาหาด้วยอาจาระอันงาม
7. ต้องห้ามมิให้ผู้ใดประพฤติชั่ว
8. ต้องสารภาพความชั่วที่ตัวกระทำ (ปลงอาบัติ)
9. ต้องรู้ความเคลื่อนไหวของศาสนา และช่วยบำรุงศาสนา
10. ต้องภักดีต่อผู้ปกครองทางอาณาจักรและศาสนจักร

10.4.6 การบูชาไฟ

มหาเทพอาหุรมัสดาเป็นผู้ทรงความบริสุทธิ์ เป็นผู้ทรงแสงสว่างยิ่งกว่าแสงสว่างอันใด เป็นผู้ประทานความอบอุ่นให้แก่มวลมนุษย์ทั้งหลาย ดังนั้นไฟจึงเป็นสัญลักษณ์แห่งเทพเจ้า ด้วยว่าเมื่อมีไฟอยู่ในที่ใด ไฟย่อมจะเผาผลาญสิ่งสกปรกโสมมทั้งหลายให้เหลือแต่ความบริสุทธิ์ ข้อนี้ฉันใด เทพเจ้า (อาหุรมัสดา) ประทับอยู่ในที่ใด ที่นั่นย่อมจะมีแต่ความบริสุทธิ์ โดยเหตุนี้ ศาสนิกชนของศาสนานี้จึงได้ชื่อว่าผู้บูชาไฟ (Fire Worshipper) และศาสนานี้จึงได้ชื่อว่า ศาสนาของผู้บูชาไฟ (Religion of Fire Worshipper) ด้วย ศาสนิกแห่งศาสนาโซโรอัสเตอร์ถือว่า จะต้องมีสถานที่จุดไฟเพื่อบูชา และจะต้องคอยระวังไม่ให้ไฟดับ จะต้องตามไฟเป็นเครื่องบูชา ไว้เป็นนิจ จะต้องถือว่านอกจากไฟแล้ว ไม่มีอะไรจะล้างสิ่งสกปรกให้สะอาดได้

www.webkal.org

10.4.7 พระเจ้าผู้เป็นเจ้าสูงสุด

ศาสนาโซโรอัสเตอร์เชื่อว่ามีพระเจ้าผู้ทรงยิ่งใหญ่ คือ พระเจ้าอาหุรา มาสดา[1] (AhuraMazda) ซึ่งฮอพฟ์ได้อธิบายความหมายไว้ว่า คำว่า "อาหุรา" นี้เป็นภาษาเปอร์เซีย แปลว่า "พระเจ้า" และคำว่า "มาสดา" แปลว่า "ปัญญา" รวมความว่า "พระเจ้าแห่งดวงปัญญา" ในคัมภีร์ของโซโรอัสเตอร์ได้เอ่ยถึงพระองค์ มากกว่า 20 พระนาม เช่น "ผู้ประทานพร", "ผู้ประทานฝูงสัตว์", "ผู้ทรงพลัง", "ความศักดิ์สิทธิ์อันสมบูรณ์", "พระผู้สร้าง", "สัพพัญญู" และ "พระเจ้า ผู้ไม่มีใครเอาชนะ" เป็นต้น

พระองค์จึงเป็นผู้สร้างทุกสิ่ง ผู้รู้ทุกสิ่ง และทรงความดีงามอย่างบริสุทธิ์ถาวรโลก และสรรพสิ่งล้วนเป็นผลงานที่พระองค์ทรงสร้างขึ้นมา แต่ไม่มีใครสามารถสร้างพระองค์ได้ พระองค์จึงมีอยู่เป็นอยู่ด้วยพระองค์เอง ทรงเป็นอมตะอยู่เหนือกาลเวลา ไม่มีใครที่จะรู้หรือเข้าใจในตัวพระองค์ได้โดยตรง นอกจากจะทรงเปิดเผยพระองค์เอง โดยการติดต่อผ่านเทพเจ้าทั้ง 6 องค์ คือ

- อาษา (Asha) เป็นเทพเจ้าแห่งความยุติธรรมและความรู้ในกฎของพระเจ้า
- โวฮู- มานา (Vohu-Mana) เป็นเทพเจ้าแห่งความรัก
- กษัตรา (Kshathra) เป็นเทพเจ้าแห่งความช่วยเหลือ
- อาร์มาอิตอ (Armaiti) เป็นเทพีแห่งความใจบุญ
- อารวาตัต (Haurvatat) เป็นเทพีแห่งความสมบูณ์
- อาเมเรตัต (Ameretat) เป็นเทพีแห่งอมตภาพ

นอกจากนี้ยังมีเทพองค์อื่นๆ อีก เช่น สระโอชา (Sraosha) เป็นเทพที่ปกป้องมนุษย์ที่เชื่อฟังคำสั่งสอนของพระเจ้า อาชิ วังกูอี (Ashi Vanguhe) เป็นเทพีผู้ให้รางวัลแก่คนทำดี และมิทรา (Mithra) เป็นเทพที่ยกย่องกันมากในกลุ่มของพวกทหาร

เทพและเทพีเหล่านี้มีหน้าที่ขับไล่ความชั่วร้าย และคอยปกป้องคุ้มครองมนุษย์ ผู้ที่นับถือศาสนานี้จะต้องหมั่นสวดมนต์อยู่เสมอเพื่ออ้อนวอนให้บรรดาเทพเจ้าอวยพรให้อยู่เย็นเป็นสุขเทพเจ้าในศาสนานี้มีเป็นจำนวนมาก อาจกล่าวได้ว่ามากกว่า 40 องค์ แต่ที่สำคัญและเป็นที่ยอมรับมีไม่มาก ดังได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น การที่มีเทพเจ้าหลายองค์เช่นนี้อาจทำให้บางท่านเข้าใจว่าเป็นศาสนาแบบพหุเทวนิยม (Polytheism) แต่นัยแห่งความจริงแล้วศาสนาโซโรอัสเตอร์เป็นแบบเอกเทวนิยม เพราะบรรดาเทพและเทพีต่างเป็นเพียงบริวารซึ่งอยู่

www.webkal.org

ใต้อำนาจขององค์อาหุรา มาสดา พระองค์สามารถแบ่งภาคเป็น 2 ภาค คือ พระเจ้าแห่งความดีงามและความสว่าง ทรงพระนามว่า สเปนตา มันยุ (Spenta Mainyu) และพระเจ้าแห่งความชั่วร้าย และความมืด ทรงพระนามว่า อังกระมันยุ (Angra Mainyu) หรือ อาริมัน (Ahriman) การแบ่งภาคเป็น 2 ภาค อาจทำให้หลายท่านคิดว่าเป็นแนวคิดแบบทวิเทวนิยม ซึ่งไม่สามารถเป็นเช่นนั้นได้ เพราะทั้ง 2 ภาคนี้ ต่างมาจากพระเจ้าองค์เดียว ซึ่งเป็นเอกและเป็นปฐม ทรงมีพลังอันมหาศาลที่จะสำแดงปรากฏการณ์ต่างๆ ได้อย่างมากมาย

10.5 หลักความเชื่อ และจุดหมายสูงสุด

ศาสนาโซโรอัสเตอร์ สอนว่ามีเทพเจ้าอยู่ 2 องค์ คือ พระอหุร มาซดะ และอหริมัน พระอหุระมาซดะ เป็นเทพเจ้าแห่งความดี ทรงสร้างโลกและสรรพสิ่งที่ดีงาม ในคัมภีร์บุนฮาดิส (Bunhadis) ซึ่งเป็นคัมภีร์อรรถกถาของคัมภีร์เซนต์ อเวสตะ ได้กล่าวถึงการสร้างโลกของพระอหุระ มาซดะ ไว้ว่า วันที่ 1 ทรงสร้างฟ้า วันที่ 2 ทรงสร้างน้ำ วันที่ 3 ทรงสร้างแผ่นดิน วันที่ 4 ทรงสร้างพฤกษชาติทั้งหลาย วันที่ 5 ทรงสร้างสรรพสัตว์ วันที่ 6 ทรงสร้างคน ผู้ชายคนแรกที่ทรงสร้างขึ้นคือ เมเชีย (Meshia) และหญิงคนแรกคือ เมเชียนา (Meshiana) และในช่วงการสร้างนั้นพระองค์ยังได้สร้างแสงสว่างขึ้นระหว่างฟ้ากับดิน ทั้งทรงสร้างดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ และดวงดาวต่างๆ อีกด้วย แต่บางตำราก็ว่ามนุษย์ชายคนแรกที่พระเจ้าสร้างขึ้นชื่อมัศยา ส่วนมนุษย์หญิงคนแรกชื่อมัศโยอี ทั้งคู่อยู่ด้วยกันมีลูก 14 คน เป็นชาย 7 หญิง 7

พระอหุระ มาซดะ นอกจากทรงสร้างสรรพสิ่งแล้ว ยังเป็นพระเจ้าแห่งความดี ชีวิต ความงาม ความสว่าง ความสะอาด ความแข็งแรง ความไม่มีโรค และความฉลาด เป็นต้น ส่วนอหริมันเป็นเทพเจ้าแห่งความชั่วสร้างแต่สิ่งที่ไม่ดีทั้งหลาย ดังนั้นอหริมัน นอกจากจะเป็นเทพเจ้าแห่งความชั่วแล้วยังเป็นเทพเจ้าแห่งความตาย ความอัปลักษณ์ ความมืด ความสกปรก ความอ่อนแอ ความมีโรค และความโง่ เป็นต้น เทพทั้ง 2 องค์ต่อสู้กันตลอดเวลา พระอหุระ มาซดะ นอกจากจะต่อสู้กับอหริมันด้วยพระองค์เองแล้ว ยังมีเทพบริวารของพระองค์คอยช่วยอีกด้วย กล่าวคือ พระอหุระ มาซดะ ได้สร้างเทพบุตร 3 องค์ และเทพธิดา 3 องค์ ให้คอยช่วยเหลือพระองค์ เทพบุตรทั้ง 3 ก็มีเทพโวหุมนะ (Vohumana) ใจบริสุทธิ์ เทพอัษวหิสตา (Ashvahista) หรืออาษา (Asha) ความยุติธรรม และเทพกษัตริย์(Kshatra) อำนาจ ส่วนเทพธิดา 3 องค์ ก็มีเทพธิดาสเปนดาร์มัต (Spendarmad) ความรัก เทพธิดาฮอร์วตัต (Haurvatat) อนามัยหรือสมบูรณ์ และเทพธิดาอเมเรตัต (Ameretat) อมตะ เทพบุตรและเทพธิดาทั้ง 6 องค์เรียกรวมกัน

www.webkal.org

อเมษ-สเปนต้า (Amesh-Spenta) หรือ เฮปตัค (Heptat) เทพบริวารเหล่านี้อาจเป็นเพียงเรื่องบุคลาธิษฐานก็เป็นได้ เพื่ออธิบายธรรม 6 ประการว่าเป็นเรื่องที่ควรบำเพ็ญให้เกิดมีขึ้น คือ ความบริสุทธิ์ ความยุติธรรม อำนาจ ความรัก อนามัยและอมตะ

ศาสนาโซโรอัสเตอร์สอนว่า พญามารอหิรันถึงแม้จะมีอำนาจเพียงไร แต่ในที่สุดก็จะถูกพระอหุระ มาซดะ กำจัดให้หมดสิ้นไป แต่การที่พระอหุระ มาซดะ จะเอาชนะอหริมันได้เร็วเพียงไรก็ขึ้นอยู่กับชาวโลกเป็นสำคัญ กล่าวคือพระอหุระ มาซดะ นอกจากจะมีเทพบริวารคอยช่วยเหลือพระองค์แล้ว พระองค์ยังต้องการความช่วยเหลือจากชาวโลกด้วย ถ้าจะให้พระองค์เอาชนะอหริมันได้เร็ว ทุกคนจะต้องช่วยขับไล่อหริมัน นั่นก็คือต้องคิดดี ทำดี พูดดี พยายามกำจัดความชั่วให้ออกไปจากจิตใจ แต่ตรงกันข้ามหากใครคิดชั่ว ทำชั่ว พูดชั่วเมื่อไร ก็หมายถึงว่ากำลังตกเป็นเหยื่อของอหริมัน ความชั่วเป็นพวกพ้องของอหริมัน แต่ความดีเป็นพวกพ้องของพระอหุระ มาซดะ ใครจะเป็นฝ่ายไหนก็ขึ้นอยู่กับการกระทำของเขาเอง เพราะฉะนั้นกองทัพของอหุระ มาซดะ และอหริมันจึงรบกันตลอดเวลาที่สมรภูมิคือจิตใจของแต่ละคน หากใครยึดมั่นในความดีก็จะเป็นพวกพ้องของ พระอหุระ มาซดะ ให้แพ้ไป ทุกเช้าปีศาจแห่งความเกียจคร้านจะมาคอยกระซิบที่หูของคนว่า นอนเถิดยังไม่ถึงเวลาลุกขึ้น แต่ผู้ใดใจแข็งลุกขึ้นผู้นั้นจะได้เข้าไปในสวรรค์เป็นคนแรก

เกี่ยวกับเรื่องโลกหน้า ศาสนาโซโรอัสเตอร์สอนว่า วิญญาณเป็นอมตะไม่ตายตามร่างกาย กล่าวคือเมื่อคนตายแล้ว วิญญาณจะวนเวียนอยู่กับร่างกายอยู่ 3 วัน 3 คืน แล้วครั้นรุ่งขึ้นวันที่ 4 วิญญาณจึงไปสู่สถานที่ตัดสินบุญบาป ซึ่งพระมิตระทรงเป็นผู้ตัดสินโดยใช้ตราชั่งบุญ-บาปชั่ง จากนั้นก็จะไปขึ้นสะพานชินวัต (Chinvat) วิญญาณที่ทำความดีไว้มากก็จะเดินไปตามสะพานอย่างสะดวกสบาย สะพานนั้นจะขยายกว้างออกไปเรื่อยๆ และมีเทพอัปสรคอยช่วยเหลือและนำทาง วิญญาณจะถามเทพอัปสรว่าท่านเป็นใคร เทพอัปสรจะตอบว่าฉันเป็นอัตตาของท่านเป็นตัวแทนความสะอาด ความบริสุทธิ์ทั้ง 3 คือ ทางกาย วาจา และใจ ที่ท่านประกอบมาแล้ว ครั้นแล้วเทพอัปสรก็นำวิญญาณนั้นไปสู่สวรรค์ดินแดนแห่งความสว่าง ความสุข ความสวยงามและความหอม อยู่กับพระอหุระ มาซดะ ชั่วนิรันดร ส่วนคนที่ทำความชั่วไว้มาก ก็จะเดินไปบนสะพานด้วยความยากลำบากเพราะสะพานเต็มไปด้วยสิ่งกีดขวาง และสะพานนั้นจะแคบลงทุกทีจนกลายเป็นคมดาบที่คมกริบ อีกทั้งมีแม่มดตนหนึ่ง รูปร่างน่าเกลียดน่ากลัวคอยต้อนรับวิญญาณจะถามแม่มดว่าท่านเป็นใคร แม่มดตอบว่าเราคืออัตตาของท่าน เป็นตัวแทนความสกปรก ความไม่บริสุทธิ์ทั้ง 3 อย่างทางกาย วาจา และใจ ที่ท่านได้กระทำไว้แล้ว ว่าแล้วแม่มดก็จะนำวิญญาณลงนรก ซึ่งเป็นดินแดนแห่งความมืดและความทุกข์ทรมานอยู่กับอหริมันตลอดไป

www.webkal.org

แต่การตกนรกจะไม่ตกชั่วนิรันดร เขาจะตกนรกไปจนกว่าจะได้รู้สึกสำนึกตัวกลัวความชั่ว ไม่กล้าทำบาปกรรมอีก หลังจากนั้นพระเจ้าก็จะนำเขาขึ้นจากนรกไปอยู่บนสวรรค์อยู่กับพระอหุระมาซดะ ชั่วนิรันดร ส่วนวิธีปฏิบัติเพื่อเข้าถึงจุดหมายสูงสุด ก็โดยการประพฤติกาย วาจา ใจ ให้บริสุทธิ์และบูชาพระอหุระ มาซดะ ด้วยความภักดี ด้วยเหตุนี้การเกิดมาเป็นมนุษย์ในโลกนี้จึงมีเพียงครั้งเดียว แต่ก็มีข้อความบางแห่งกล่าวว่า ทุกๆ 100 ปี จะมี บุรุษวิเศษ 3 คนคือ ออร์เษดาร์ (Aushedar) ออร์เษดาร์ มาห์ (Aushedar Mah) และโสษยันต์ (Soshyant) พลัดเปลี่ยนกันมาโปรดชาวโลก บุรุษทั้ง 3 นั้นเป็นอวตารของโซโรอัสเตอร์ และจะมาเกิดในครรภ์หญิงพรหมจารีย์ เหมือนมารดาของโซโรอัสเตอร์ จากข้อความนี้ แสดงว่ามีการกลับมาเกิดอีกเหมือนกัน

10.6. พิธีกรรมที่สำคัญ

10.6.1 พิธีปฏิญาณตนเข้านับถือศาสนา

ชาวปาร์ซีวัยรุ่นทุกคนจะต้องเริ่มต้นเข้าปฏิญาณตนนับถือศาสนาโซโรอัสเตอร์ เมื่ออายุ ครบ 7 ปี (ในอินเดีย) และ 10 ปี (ในอิหร่าน) เมื่อทำพิธีเสร็จแล้ว จะได้รับเสื้อ 1 ตัว และกฤช 1 เล่ม ไว้เป็นเครื่องประดับกายตลอดชีวิต

การทำให้บริสุทธิ์มี 3 แบบ ดังนี้

1. พัดยับ (Padyab) การชำระล้าง
2. นาหัน (Nahan) การอาบ
3. บารสีนัม (Barsenum) พิธีกรรมซับซ้อน กระทำในสถานที่พิเศษ

การทำให้บริสุทธิ์มีการสวดมนต์ ปาเทต (Patet) เป็นการกล่าวปฏิญาณว่า จะไม่ทำบาปกรรมอีก และสารภาพบาปต่อหน้าพระชั้นทัสทุร หรือพระชั้นธรรมดา ถ้าหากไม่มีพระชั้นทัสทุร

10.6.2 พิธีบูชาไฟ

ชาวโซโรอัสเตอร์ถือว่า ไฟเป็นสัญลักษณ์แห่งเทพเจ้า ผู้ทรงเป็นผู้บริสุทธิ์ ผู้ทรงแสงสว่างยิ่งกว่าแสงสว่างใดๆ ผู้ทรงประทานความอบอุ่นให้แก่มวลมนุษยชาติ เพราะฉะนั้นเมื่อไปอยู่ที่ไหนย่อมจะเผาผลาญสิ่งสกปรกโสมมทั้งหลายให้สูญสิ้นไป เหลือแต่ความสะอาดบริสุทธิ์

www.webkal.org

เหลือแต่ความสว่างไสวเหลือแต่ความอบอุ่น ศาสนิกชนแห่งโซโรอัสเตอร์ จึงนิยมบูชาไฟ โดยจะจุดเพื่อบูชาไว้ไม่ขาดสาย จะคอยระวังไม่ให้ไฟดับ จะต้องตามไฟเป็นเครื่องบูชาไว้เป็นนิจ จะจุดไฟให้ลุกโพลงในที่บูชาหรือในโบสถ์อยู่ตลอดเวลา

10.6.3 พิธีนมัสการตอนสายัณห์

พอแดดร่มลมตกแต่ละวัน ชาวศาสนิกแห่งโซโรอัสเตอร์ที่ประเทศอินเดียโดยเฉพาะที่เมืองบอมเบย์ซึ่งเป็นสถานที่ที่เป็นศูนย์กลางของศาสนานี้จะพากันแต่งตัวด้วยผ้าขาวมีสไบพาดบ่าลอยชายลงทั้งสองข้างไปชุมนุมพร้อมกันอย่างเป็นระเบียบ ณ ชายหาดแห่งทะเล เพื่อประกอบพิธีนมัสการตอนสายัณต์ โดยการโค้งตัวลงบรรจงจุ่มมือทั้งสองในน้ำทะเล แล้วเอาขึ้นมาแตะที่หน้าผากอย่างช้าๆ แล้วจับชายสไบทั้งสองมาแตะหน้าผากอีกครั้ง ปลดสไบมาคาดพุงแล้วหันหน้าไปทางพระอาทิตย์ซึ่งกำลังจะตกลับขอบฟ้า พร้อมสวดมนต์พร้อมกันเบาๆ ว่า

"หุมะตา, หะขะตา, หะเวสะตา" (ข้าทั้งปวงขอสรรเสริญผู้มีกาย วาจา และใจสุจริต) หลังจากนั้นพวกเขาก็จะก้มศีรษะลงนมัสการไปทางทิศทั้ง 4 ทิศและ 3 ครั้ง แล้วเอามือทั้งสองจุ่มน้ำทะเลมาแตะหน้าผากอีกครั้ง

10.6.4 พิธีศพ

เมื่อมีคนตายลง ชาวโซโรอัสเตอร์ จะไม่เผาศพจะไม่ฝังศพ จะไม่ทิ้งซากศพลงในน้ำเพราะโดยหลักการแล้ว ศาสนานี้ถือว่าไฟเป็นสัญลักษณ์แห่งพระเจ้า จึงมีความศักดิ์สิทธิ์มาก และในขณะเดียวกันก็ยอมรับว่า ดิน น้ำ ก็เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหมือนกัน ถ้าเผาศพก็เกรงว่าจะทำให้ไฟหมดความศักดิ์สิทธิ์และแปดเปื้อนด้วยสิ่งสกปรก ถ้าจะฝังดิน ก็เกรงว่าดินจะหมดความศักดิ์สิทธิ์ หรือทิ้งซากศพลงในน้ำ ก็เกรงว่า น้ำจะสกปรกและหมดความศักดิ์สิทธิ์เช่นกัน ด้วยเหตุนี้พวกเขาจึงนำเอาศพไปวางไว้บนหอคอยที่สูงซึ่งสร้างไว้เป็นพิเศษเพื่อการนี้เรียกชื่อว่า หอคอยแห่งความสงบ (The Tower of Silence) ทิ้งไว้อย่างนั้นให้เป็นอาหารของแมลงของมดของสัตว์อื่นๆ เช่น นก อีกา อีแร้ง หรือแม้แต่สุนัข เป็นต้น

10.7 นิกายในศาสนา

นิกายที่สำคัญของศาสนาโซโรอัสเตอร์ มี 2 นิกาย คือ

1. **นิกายชหันชหิส** นิกายนี้คงถือคัมภีร์ที่ว่าด้วยการที่พระเจ้าแจ้งเรื่องราวต่างๆ ลงมาทางศาสดาโซโรอัสเตอร์เป็นสำคัญ ซึ่งคัมภีร์ดังกล่าวเป็นคัมภีร์ที่เกิดขึ้นใหม่ในสมัยต้นศตวรรษ

www.webkal.org

ที่ 3 อันได้มีการแปลคัมภีร์ของศาสนานี้เป็นภาษาปาลวี ซึ่งใช้ในเปอร์เซียสมัยนั้น ชื่อว่า คัมภีร์เมนอกิขรัท

2. **นิกายกัทมิส** นิกายนี้ยึดมั่นในคัมภีร์ที่ว่าด้วยพิธีกรรมต่าง ๆ อันได้แก่ คัมภีร์ ชะยิต-เนชะยิต ซึ่งเกิดขึ้นในสมัยเดียวกันกับคัมภีร์เมนอกิขรัท

10.8 สัญลักษณ์ของศาสนา

สัญลักษณ์ของศาสนาโซโรอัสเตอร์ ได้แก่ โคมไฟ ซึ่งมีความหมายถึงแสงสว่าง และความอบอุ่นอันเป็นเครื่องหมายแสดงถึงคุณลักษณะของพระเจ้าอาหุรมัสดา ผู้ทรงความบริสุทธิ์ ผู้ทรงแสงสว่างยิ่งกว่าแสงสว่างอันใด ผู้ประทานความอบอุ่นให้แก่มนุษย์ทั้งหลาย ไฟผู้ให้กำเนินแสงสว่างย่อมเผาผลาญสิ่งสกปรกให้เหลือแต่ความบริสุทธิ์ เปรียบเสมือนพระเจ้าประทับอยู่ที่ใดที่นั่นย่อมมีแต่ความบริสุทธิ์

10.9 ฐานะของศาสนาในปัจจุบัน

ศาสนาโซโรอัสเตอร์[1] เกิดและเจริญในประเทศอิหร่านกว่า 1,000 ปี ส่วนเหตุที่ทำให้ศาสนานี้อันตรธานหายไปจากประเทศอิหร่านก็เพราะถูกอำนาจต่างชาติต่างศาสนาเข้าไปรุกรานบังคับให้เปลี่ยนศาสนามานับถือศาสนาของตน ใครขัดขืนจะถูกฆ่า จนชาวโซโรอัสเตอร์ที่ไม่ยอมเปลี่ยนศาสนา ต้องอพยพหนีมาอยู่ที่เมืองบอมเบย์ ประเทศอินเดียและประเทศอื่น จนบอมเบย์เป็นศูนย์กลางของศาสนาโซโรอัสเตอร์ในปัจจุบัน ศาสนิกชนของศาสนาโซโรอัสเตอร์ในปัจจุบัน มีประมาณ 180,000 คน โดยยังอยู่ที่ประเทศอิหร่านประมาณ 30,000 คน ซึ่งเรียกว่าพวกกาบารส์ (Gabars) คำว่ากาบาร์ไม่ใช่เป็นชื่อที่ชาวโซโรอัสเตอร์ตั้งขึ้น หากแต่เป็นคำที่มุสลิมเรียกแปลว่าพวกนอกศาสนา ส่วนชาวโซโรอัสเตอร์เรียกตัวเองว่าซาร์ดัสเตียน หรือบาห์ดินันชาวโซโรอัสเตอร์ในอิหร่านส่วนใหญ่จะอยู่ในเมืองยาซาด เมืองเกอมันและกรุงเตหะราน

[1]Noss Darid's. A History of the World's Religions, 1994 p. 403.

www.webkal.org

และอีกประมาณ 150,000 คน อยู่ที่เมืองบอมเบย์ ประเทศอินเดีย ที่เรียกว่าพวกปาร์ซี ถึงแม้จำนวนศาสนิกชนศาสนาโซโรอัสเตอร์จะมีน้อย แต่ชายโซโรอัสเตอร์มักจะมีการศึกษาดี มีฐานะมั่นคง และควบคุมเศรษฐกิจในอินเดีย เช่นเป็นเจ้าของโรงแรมที่ดีที่สุด นายห้างที่ใหญ่ที่สุด เจ้าของบริษัทขายขนแกะที่ใหญ่ที่สุด เจ้าของโรงงานปอกะเจาที่ใหญ่เจ้าของโรงถลุงเหล็กและบริการทางอากาศ ทั้งได้รับยกย่องว่าเป็นพวกที่ซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรมแต่ถึงกระนั้นชาวโซโรอัสเตอร์ก็ดูจะไม่สนใจเผยแผ่ศาสนาให้แพร่หลายออกไปสู่โลกภายนอก แต่ยังพอใจที่จะอนุรักษ์ไว้สำหรับชาวโซโรอัสเตอร์ด้วยกันเท่านั้น ทั้งมีทีท่าจะถูกศาสนาอื่นกลืนอีกด้วย ส่วนชาวโซโรอัสเตอร์ในประเทศอิหร่าน ก็อยู่ในฐานะลำบากเพราะถูกมุสลิมรังแก และโดยเฉพาะสมัยที่อยาโตลาห์ รูโฮลล่าห์ โคไมนี ขับไล่พระเจ้าชาห์แห่งอิหร่านออกนอกประเทศ แล้วขึ้นปกครองบ้านเมืองนั้น ชาวโซโรอัสเตอร์และศาสนิกในศาสนาอื่นๆ ที่ไม่ใช่ศาสนาอิสลามได้รับความเดือดร้อนมาก เพราะถูกทำลายล้าง

กิจกรรม

หลังจากนักศึกษาได้ศึกษา บทที่ 10 ศาสนาโซโรอัสเตอร์ จบโดยสมบูรณ์แล้ว
โปรดทำแบบฝึกปฏิบัติประกอบวิชาศาสนศึกษา บทที่ 10 แล้วจึงศึกษาในบทที่ 11 ต่อไป

www.webkal.org

บทที่ 11

ศาสนายิว

www.webkal.org

เนื้อหาบทที่ 11
ศาสนายิว

11.1 ประวัติความเป็นมา

11.2 ประวัติศาสดา

11.2.1 ชาติกำเนิดและปฐมวัย

11.2.2 พระโอรสเลี้ยงและมัชฌิมวัย

11.2.3 ปัจฉิมวัยและได้รับบัญญัติ 10 ประการ

11.3 คัมภีร์ในศาสนา

11.4 หลักคำสอนที่สำคัญ

11.4.1 พระบัญญัติ 10 ประการ

11.4.2 เรื่องสร้างโลก

11.4.3 เรื่องดวงวิญญาณ

11.4.4 พระเจ้าเป็นเจ้าสูงสุด

11.5 บทบาทของศาสดาประกาศกในศาสนายิวหรือยูดาย

11.6 หลักความเชื่อและจุดหมายสูงสุด

11.7 สถานที่ทำพิธีกรรมและนักบวช

11.8 พิธีกรรมที่สำคัญ

11.9 นิกายในศาสนา

11.10 สัญลักษณ์ของศาสนา

11.11 ฐานะของศาสนาในปัจจุบัน

www.webkal.org

แนวคิด

1. ศาสนายิว เกิดที่ประเทศปาเลสไตน์ ประมาณ 957 ปี ก่อนพุทธศักราช เป็นเอกเทวนิยม คือนับถือพระยะโฮวา ชาวยิวเชื่อว่าพระยะโฮวาเป็นผู้สร้างโลก เป็นผู้ช่วยชาวยิวให้เป็นอิสระจากการเป็นทาสของชาวอียิปต์ ศาสดาของศาสนายิวคือโมเสส

2. คัมภีร์สำคัญในศาสนายิว คือ "ตานัค" แบ่งออกเป็น 3 ภาค คือ 1.คัมภีร์โตราห์ 2.ศาสดาประกาศก 3.วรรณกรรม นอกจากนี้ยังมีคัมภีร์อีกเล่มหนึ่งซึ่งเป็นบทอธิบายเพิ่มเติมจากของเดิม เรียกว่า "คัมภีร์ทัลมุด"

3. ศาสนายิวมีหลักคำสอนที่สำคัญ คือ1)พระบัญญัติ 10 ประการ 2)เรื่องการสร้างโลก 3)เรื่องดวงวิญญาณ และ ศาสนายิวมีจุดหมายปลายทางสูงสุดของชีวิต อันเป็นสุขที่แท้จริงและนิรันดรที่ชาวยิวต่างมีความปรารถนาที่จะบรรลุถึงคือสวรรค์ (การมีชีวิตอยู่กับพระเจ้า) วิธีปฏิบัติเพื่อบรรลุจุดหมายปลายทางนั้นจะต้องเชื่อฟัง จงรักภักดีบูชาพระยะโฮวาเจ้าเพียงพระองค์เดียวและเชื่อฟังปฏิบัติตามพระบัญญัติซึ่งพระยะโฮวาสั่งผ่านลงมาทางโมเสส โดยเฉพาะที่สำคัญยิ่งคือพระบัญญัติ 10 ประการ ชาวยิวเชื่อว่าชีวิตในโลกนี้มีครั้งเดียวจากนั้นก็จะไปอยู่ในโลกวิญญาณชั่วนิรันดร

4. นิกายในศาสนา ศาสนายิวมีนิกายที่สำคัญอยู่ 4นิกาย ดังนี้ 1)นิกายออร์ธอดอกซ์ 2)นิกายปฏิรูป 3)นิกายอนุรักษ์นิยม 4)นิกายบูรณปฏิสังขรณ์ ส่วนสัญลักษณ์ในศาสนานั้นเดิมใช้เครื่องหมายเทียน 7 กิ่ง เป็นสัญลักษณ์ แต่ปัจจุบันใช้รูปสามเหลี่ยมซ้อนกัน 2 รูป เป็นดาว 6 แฉก เป็นสัญลักษณ์

5. ศาสนายิวในปัจจุบันนี้มีศาสนิกที่นับถือศาสนาอยู่ทั้งหมดประมาณ 12-13 ล้านคน ซึ่งในจำนวนนี้เกือบทั้งหมดอยู่ในประเทศอิสราเอล ในสหรัฐอเมริกามีประมาณ 5 ล้านคน ในแคนาดาประมาณ 4 ล้านคน ในทวีปยุโรปประมาณ 3 ล้าน 5 แสนคนและในทวีปเอเชียประมาณ 3 ล้านคน

www.webkal.org

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษาได้มองเห็นภาพรวมประเด็นที่เป็นสาระสำคัญทางศาสนาของศาสนายิว ได้อย่างสมบูรณ์

2. เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาและสามารถถ่ายทอดเกี่ยวกับประวิติความเป็นมาของศาสนา ประวัติศาสดา คัมภีร์สำคัญในศาสนา หลักคำสอนที่สำคัญในศาสนา หลักความเชื่อและจุดมุ่งหมายสูงสุดในศาสนาของศาสนายิวได้อย่างถูกต้อง

3. เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาและสามารถถ่ายทอดเกี่ยวกับพิธีกรรมที่สำคัญ สถานที่ประกอบพิธีกรรมและนักบวชในศาสนา นิกายในศาสนา และฐานะของศาสนาในปัจจุบันของศาสนายิวได้อย่างถูกต้อง

www.webkal.org

บทที่ 11
ศาสนายิว

11.1 ประวัติความเป็นมา

ศาสนายิว เป็นศาสนาที่เก่าแก่ที่สุดในบรรดาศาสนาเอกเทวนิยมที่ยังมีชีวิตอยู่ ศาสนายิวเกิดประมาณ 957-657 ก่อน พ.ศ. โดยคิดตามสมัยของโมเสส ผู้เป็นศาสดาของศาสนานี้ แต่ถ้าจะว่าตามความเชื่อของชาวยิวแล้ว ศาสนายิวเกิดตั้งแต่สมัยอับรามหรืออับราฮัม หรือที่ศาสนาอิสลามเรียกว่าอิบราฮิมแล้ว คือประมาณ 1,500 ปีก่อน พ.ศ. ซึ่งเป็นเวลาประมาณ 4,000 ปีมาแล้ว ศาสนายิวเป็นศาสนาของชนชาติยิวหรือที่เรียกกันว่าเฮบรู (Hebrew) ในสมัยโบราณ คำว่า ยูดา มาจากคำว่า จูดา และคำว่า ยิว มาจากคำว่า จูเดีย ซึ่งเป็นชื่อที่ชาวเปอร์เซียหรืออิหร่านเรียก ประวัติย่อของชนชาติยิวมีว่า เป็นชาติที่เลี้ยงสัตว์ จึงต้องต้อนฝูงปศุสัตว์ไปหากินในถิ่นต่างๆ ชาวยิวจึงเป็นพวกเร่ร่อน ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง อพยพเรื่อยไป ครั้นเข้าไปถิ่นไหนถิ่นก็รังเกียจขับไล่ไม่ยอมให้อยู่ แม้แต่คำว่า เฮบรู ก็เป็นคำที่ชาวคานาอันตั้งให้ อันมีความหมายว่า พวกต่างถิ่น พวกเร่ร่อน หรือพวกมาจากฟากโน้น ต่อมาคำนี้กลายเป็นชื่อของชาวยิวดังกล่าวแล้ว ชาวยิวอพยพไปเรื่อยๆ เพื่อหาอาหารให้ปศุสัตว์ แต่ยิ่งเร่ร่อนก็ยิ่งน้อยใจที่ไม่มีประเทศของตนอยู่ ผิดกับเผ่าอื่นๆอีกทั้งจำนวนประชากรยิวก็เพิ่มมากขึ้นทุกที ปัญหาเหล่านี้ทำให้หัวหน้าหมู่ชาวยิวคิดหนัก ทำอย่างไรยิวจึงจะมีประเทศอยู่ ทำอย่างไรชาวยิวจะมีอาหารเพียงพอไม่อดตาย ต่อมามีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นแก่ชาวยิว คือสมัยที่ชาวยิวมีอับราฮัมเป็นหัวหน้าหมู่ อับราฮัมได้บอกชาวยิวว่า พระเจ้ามาหาตน พระองค์ได้ตรัสว่า พระองค์เป็นพระเจ้าองค์เดียว และทรงเป็นเทพเจ้าของชาวยิว พระองค์ทรงเลือกชาวอิสราเอลหรือชาวยิวเป็นประชากรของพระองค์พระเจ้าทรงสั่งให้อับราฮัมอพยพออกจากถิ่นที่อยู่คือเมืองเออร์หรืออูร์ (Ur) ในแคว้นคาลเดีย ซึ่งตั้งอยู่แถบเมโสโปเตเมีย ไปอยู่ในดินแดนที่พระองค์จะประทานให้ แล้วจะทรงทำให้ชาวยิวเป็นชาติใหญ่ ชาติสำคัญของโลกดังที่พระองค์ตรัสว่า[1]

---

[1] องค์การเผยแพร่พระคริสต์ธรรม. พระคริสต์ธรรมคัมภีร์ ภาคพันธสัญญาเดิม ฉบับ 1971, 2514 หน้า 17-18.

www.webkal.org

"เจ้าจงออกจากเมือง จากญาติพี่น้อง จากบ้านบิดาของเจ้าไปยังดินแดนที่เราจะบอกให้เจ้ารู้ เราจะให้เจ้าเป็นชาติใหญ่ เราจะอวยพรแก่เจ้า จะให้เจ้ามีชื่อเสียงโด่งดัง เลื่องลือไกล แล้วเจ้าจะช่วยให้ผู้อื่นได้รับพร เราจะอำนวยพรแก่คนที่อวยพรเจ้า เราจะสาปคนที่แช่งเจ้า"

อับราฮัมซึ่งตอนนั้นอายุ 75 ปีแล้ว ก็ได้พาชาวยิว ออกจากถิ่นเดิมมุ่งสู่แผ่นดินสัญญา หรือแผ่นดินที่พระเจ้าจะประทานให้แก่ชาวยิว อับราฮัมพาชาวยิวเดินทางมาเรื่อยๆ จนมาถึงแผ่นดินคานาอัน พระเจ้าจึงมาปรากฏแก่อับราฮัมและตรัสว่า[1]"ดินแดนนี้เราจะยกให้พงศ์พันธุ์ของเจ้า" ชาวยิวอยู่ที่คานาอันระยะหนึ่งต่อมาเกิดทุพภิกขภัย ชาวยิวอดอยากลำบากมาก อับราฮัมจึงพา ชาวยิวออกเดินทางต่อไปจนถึงประเทศอียิปต์ อับราฮัมได้พาซารายหรือต่อมาเรียกว่าซาร่าห์ ภรรยาของตนไปด้วย และเนื่องจากซาร่าห์เป็นคนสวยมาก หากอับราฮัมบอกแก่ชาวอียิปต์ว่าเป็นภรรยาของตนก็เกรงจะมีอันตราย จึงได้บอกว่าเป็นน้องสาว เมื่อฟาโรห์หรือกษัตริย์ของอียิปต์ทอดพระเนตรเห็นซาราห์ก็ทรงพอพระทัยรับไว้เป็นชายา และทรงโปรดปรานนางมาก ทำให้พระองค์โปรดลงมาถึงอับราฮัมที่มีน้องสาวสวยด้วย โดยพระราชทานสิ่งต่างๆ ให้แก่อับราฮัมอย่างมากมาย แต่ต่อมาทรงทราบว่าซาร่าห์เป็นภรรยาของอับราฮัม จึงไม่พอพระทัยที่ถูกหลอกจึงให้ อับราฮัมและซาร่าห์พร้อมด้วยชาวยิวออกจากอียิปต์ อับราฮัมจึงพาชาวยิวกลับมาอยู่ที่คานาอันอีก อับราฮัมไม่มีบุตรกับซาร่าห์ ซาร่าห์จึงยกสาวใช้ของตนชื่อฮาก่าห์ให้เป็นภรรยาของอับราฮัม ต่อมาฮาการ์มีบุตรคนหนึ่งชื่ออิสมาเอล ส่วนซาร่าห์ต่อมาก็มีบุตรคนหนึ่งชื่ออิสอัคหรือไอแซค (Isaac)

อับราฮัมได้ชื่อว่าเป็นปฐมบรรพบุรุษของชาวยิวและเป็นคนแรกของชาวยิวที่เปลี่ยนจากการนับถือเทพเจ้าจำนวนมากตามที่เชื่อกันในสมัยนั้น มาเป็นนับถือพระเจ้าองค์เดียว และพยายามชักชวนให้ชาวยิวมานับถือพระเจ้าองค์เดียวเหมือนตนด้วย อับราฮัมมั่นคงในพระเจ้าที่ตนนับถือมากอย่างเช่นเมื่อพระเจ้าลองใจให้ฆ่าไอแซคบุตรของตนเป็นเครื่องเซ่นสังเวยพระองค์ อับราฮัมก็ตกลงทำตาม แต่ขณะที่อับราฮัมกำลังจะฆ่าลูกนั้น พระเจ้าก็ได้มาปรากฏและบอกว่าเป็นเพียงการลองใจเท่านั้น ไม่ต้องการให้ฆ่าจริงๆ และทรงเชื่อแล้วว่าอับราฮัมศรัทธาและภักดีต่อพระองค์จริง ว่าแล้วก็ทรงอวยพรให้อับราฮัมและชาติยิวเจริญรุ่งเรืองยิ่ง ๆ ขึ้นไป ด้วยเหตุนี้อับราฮัมจึงได้ชื่อว่าเป็นบิดาแห่งศรัทธาในศาสนายิว และเมื่ออับราฮัมอายุได้ 99 ปี พระเจ้าก็ได้มาปรากฏแก่อับราฮัมอีก และตรัสว่า[2] "เราจะให้ดินแดนที่เจ้าอาศัยอยู่นี้ คือ

---

[1] องค์การเผยแผ่พระคริสต์ธรรม. พระคริสต์ธรรมคัมภีร์ ภาคพันธสัญญาเดิมฉบับ 1971 : ปฐมกาล 2 : 7, 2514 หน้า 18.

[2] เล่มเดียวกัน, หน้า 18.

www.webkal.org

แผ่นดินคานาอันทั้งสิ้นแก่เจ้าและแก่เชื้อสายของเจ้าที่จะสืบมา ให้เป็นกรรมสิทธิ์นิรันดร และเราจะเป็นพระเจ้าของเจ้า" แต่พระเจ้าก็มีข้อแม้ว่าชาวยิวจะต้องจงรักภักดีต่อพระองค์ตลอดไป และชาวยิวจะต้องทำพิธีกรรมบางอย่างเพื่อเป็นสัญลักษณ์ว่า เป็นผู้มั่นคงต่อพระเจ้า เป็นคนของพระเจ้านั่นก็คือทำพิธีสุหนัต ผู้ชายทุกคนต้องทำพิธีสุหนัต ใครไม่ทำก็แสดงว่าไม่นับถือพระองค์ดังพระดำรัสว่า[1]

"เจ้าและพงศ์พันธุ์ของเจ้า จะต้องรักษาพันธสัญญาของเราไว้คือผู้ชายทุกคนจะต้องเข้าสุหนัต เจ้าจงเข้าสุหนัตตัดหนังหุ้มปลายองคชาติของเจ้า นี่จะเป็นหมายสำคัญของพันธสัญญาระหว่างเรากับเจ้า ผู้ชายทุกคนที่มีอายุตั้งแต่ 8 วัน จะต้องเข้าสุหนัต ชายคนไหนไม่ได้เข้าสุหนัตตัดหนังหุ้มองคชาติจะต้องถูกตัดจากชนชาติของเขา เขาได้ละเมิดพันธสัญญาของเรา"

อับราฮัมจึงจัดทำพิธีให้ชายชาวยิวทุกคนเข้าสุหนัต แม้ตัวอับราฮัมเองซึ่งมีอายุ 99 ปีแล้วก็เข้าทำสุหนัตพร้อมกับอิสมาอิลบุตรชาย เรื่องเข้าสุหนัตนอกจากจะเป็นพิธีสำคัญในศาสนายิวแล้วยังถือเป็นเรื่องจริงจังที่จะต้องทำในศาสนาอิสลามอีกด้วย ทั้งนี้ก็เพราะศาสนาอิสลามและศาสนาคริสต์ได้วิวัฒนาการมาจากศาสนายิว แต่ทว่าศาสนาคริสต์ไม่ได้ให้ความสำคัญในพิธีนี้นัก อับราฮัมได้ปกครองชาวยิวเรื่อยมาจนสิ้นชีวิต อัสอัคหรือไอแซคก็ได้รับตำแหน่งหัวหน้าหมู่ชาวยิวต่อมา ไอแซคแต่งงานกับเรเบคาห์และมีบุตร 2 คน คือคนพี่ชื่อ เอซาว ส่วนคนน้องชื่อ ยาโคบ หรือยาคอบ เรบาคาห์รักลูกคนเล็กมาก จึงสนับสนุนให้เป็นหัวหน้าหมู่หากสิ้นไอแซคแล้ว ทำให้ เอซาวไม่พอใจจึงหาทางทำร้ายยาคอบ จนบิดามารดาของยาคอบเห็นว่าขืนให้ยาคอบอยู่จะเป็นอันตรายจึงส่งไปอยู่ที่เมืองฮารานอยู่กับลุงชื่อลาบัน พี่ชายของเรเบคาห์ ต่อมายาคอบได้ลูกสาวทั้ง 2 คน ของลาบันเป็นภรรยา โดยบุตรสาวคนโตชื่อเลอาห์ ส่วนคนน้องชื่อราเชล และต่อมายาคอบได้ภรรยาอีก 2 คนซึ่งก็เป็นสาวใช้ของเลอาห์และราเชลนั่นเอง ยาคอบจึงมีบุตรถึง 12 คน จากภรรยาทั้ง 4 และบุตรทั้ง 12 คนนั้นก็เป็นต้นตระกูล 12 เผ่าของชาวอิสราเอล หรือที่เรียกในกาลต่อมาว่า อิสราเอลลิต หรือลูกอิสราเอล เฉพาะราเชลผู้เป็นภรรยาที่ยาคอบ โปรดปรานมากก็มีบุตร 2 คน คือ โยเซฟ และเบนโอนี่ หรือเบนยามิน ยาคอบได้อยู่ที่ฮารานหลายปีจึงเดินทางกลับภูมิลำเนา ขณะที่ยาคอบเดินทางไปคืนดีกับเอซาวพี่ชายของตนนั้น คืนหนึ่งได้มีบุรุษคนหนึ่งมาปล้ำกับยาคอบ ปล้ำกันจนเกือบสว่างก็ยังไม่มีใครชนะ บุรุษนั้นคือพระเจ้า พระองค์จึงประทานชื่อใหม่แก่ยาคอบว่า อิสราเอล ซึ่งแปลว่าผู้ปล้ำสู้กับพระเจ้า แต่บางตำราก็แปลว่าผู้มั่นคงต่อพระเจ้า เพราะฉะนั้นชาวยิวจึงมีอีกชื่อหนึ่งว่า

[1] เล่มเดียวกัน, หน้า 25.

www.webkal.org

อิสราเอล ยาคอบโปรดโยเซฟมาก และต้องการมอบตำแหน่งหัวหน้าหมู่ชาวยิวให้แก่โยเซฟ ทำให้พี่น้องคนอื่นๆ ริษยาหาทางทำร้ายโยเซฟ และเมื่อสบโอกาสจึงได้จับโยเซฟขายให้พ่อค้าเมืองมีเดียน และต่อมาพ่อค้าผู้นั้นได้นำโยเซฟไปขายกับโปทิฟาร์ ผู้บัญชาการทหารรักษาพระองค์ของฟาโรห์แห่งอียิปต์อีกต่อหนึ่ง

ด้วยเหตุนี้โยเซฟจึงตกเป็นทาสอยู่ในอียิปต์ ได้รับความลำบาก แต่ต่อมาได้อาศัยวิชาโหราศาสตร์ที่ตนมีความชำนาญอยู่ไต่เต้าขึ้นไปเป็นถึงอัครมหาเสนาบดีแห่งอียิปต์ เรื่องย่อมีอยู่ว่า[1] คืนหนึ่งฟาโรห์หรือกษัตริย์อียิปต์สุบินไปว่า ขณะที่พระองค์ประทับอยู่บนฝั่งแม่น้ำไนล์ ก็ทรงเห็นโคอ้วน 7 ตัว ผุดขึ้นจากแม่น้ำไนล์ขึ้นมากินใบอ้อแล้วก็มีโคผอมรูปร่างอัปลักษณ์อีก 7 ตัว โผล่ขึ้นมาจากแม่น้ำไนล์เช่นกัน แล้วได้กินโคอ้วนทั้ง 7 ตัว ฟาโรห์ทรงตกพระทัยตื่นบรรทม แต่ยังทรงง่วงนอนอยู่จึงทรงหลับอีกและก็ทรงสุบินอีกว่า ทรงเห็นต้นข้าวต้นเดียวมีรวง 7 รวง แต่ละรวงดกด้วยเมล็ดข้าวที่เต่งตึง แต่ครู่ต่อมาก็ทรงเห็นข้าวต้นนั้นมีรวงงอกออกมาอีก 7 รวงด้วยกันแต่ทว่าแต่ละรวงมีแต่เมล็ดข้าวลีบไม่มีเนื้อ และเตรียมไหม้เพราะลมตะวันออก และแล้วรวงข้าวลีบ ก็ได้กินรวงข้าวดีทั้งหมด ฟาโรห์ทรงตกพระทัยมาก จึงทรงมีรับสั่งให้โหรหลวงมาทำนายสุบิน แต่ก็ไม่มีใครทำนายได้ มีคนกราบทูลว่ายังมีอีกคนหนึ่งชื่อโยเซฟ เขามีความสามารถทำนายความฝันได้แม่นยำมาก คงจะช่วยทำนายได้ ฟาโรห์จึงมีรับสั่งให้โยเซฟเข้าเฝ้าทำนายฝัน โยเซฟจึงทำนายว่า พระสุบินของพระองค์ทั้ง 2 เรื่อง หมายถึงอย่างเดียวกัน โคอ้วนพี 7 ตัว หมายถึงปีที่อุดมสมบูรณ์ 7 ปี และรวงข้าวดี 7 รวง ก็หมายถึงปีที่อุดมถึง 7 ปี เช่นกัน ส่วนโคผอม 7 ตัว หมายถึงปีที่อดอยาก 7 ปี และรวงข้าวลีบ 7 รวง ก็หมายถึงปีแห้งแล้งอดอยากถึง 7 ปีเช่นกัน ข้อนี้หมายความว่าประเทศอียิปต์จะมีฝนตกมาก ทำให้พืชพันธุ์ธัญญาหารอุดมสมบูรณ์ติดต่อกันถึง 7 ปีเช่นกัน แต่หลังจากนั้นจะเกิดความแห้งแล้งขนาดหนักไม่สามารถปลูกพืชพันธุ์ธัญญาหารอะไรได้ อียิปต์จะประสบแต่ทุพภิกขภัยอย่างหนัก อีก 7 ปี ผู้คนจะอดอยากจนถึงลืมปีที่เคยอุดมสมบูรณ์ที่ผ่านมา ส่วนที่ต้องสุบินถึง 2 ครั้ง ก็เพราะพระเจ้าทรงกำหนดไว้แล้วว่าจะให้บังเกิดขึ้นในเร็วๆ นี้ ฟาโรห์ได้สดับแล้ว ทรงเชื่อจึงทรงแต่งตั้งโยเซฟให้เป็นอัครเสนาบดี มีหน้าที่ดูแลสุขทุกข์ชาวอียิปต์ทั่วประเทศ และทรงตั้งนามใหม่ให้โจเซฟว่าศาเฟนาทปาเนอาห์ และทรงประทานอาเสนัท บุตรีของโปทิเฟรา ปุโรหิตเมืองโอนให้เป็นภรรยา

โยเซฟเมื่อได้รับตำแหน่งแล้ว ก็ให้สร้างยุ้งฉางในที่ต่างๆ ทั่วประเทศ และกาลต่อมาเหตุการณ์ก็เป็นไปอย่างที่โยเซฟทำนาย ประเทศอียิปต์สมบูรณ์ด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหารติดต่อ

[1] องค์การเผยแผ่พระคริสต์ธรรม. พระคริสต์ธรรมคัมภีร์ ภาคพันธสัญญาเดิม ฉบับ 1971, 2541 หน้า 75-78.

www.webkal.org

กันถึง 7 ปี โยเซฟก็ให้นำธัญญาหารมาเก็บไว้ในยุ้งฉางจนเต็มทั้งหมด และเมื่อสิ้นปีที่อุดมแล้ว ความแห้งแล้งขนาดหนักก็ได้เกิดขึ้น ประชากรอดอยากมาก ก็ได้อาหารจากยุ้งฉางที่โยเซฟให้สร้างไว้ประทังชีวิตสืบต่อมา เรื่องนี้ทำให้ฟาโรห์ทรงโปรดโยเซฟมาก โยเซฟจึงรุ่งเรืองด้วยลาภยศชื่อเสียง ทำให้ชาวยิวทราบข่าวจึงพากันอพยพมาอยู่ในอียิปต์อย่างมากมาย และมาอยู่กันอย่างมีความสุข เพราะบารมีของโยเซฟ แต่เมื่อสิ้นโยเซฟแล้ว ชาวยิวเริ่มลำบากขึ้นตามลำดับ ทั้งนี้ก็เพราะ ฟาโรห์องค์ใหม่ไม่พอพระทัยที่เห็นจำนวนประชากรยิวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว หากขืนปล่อยไว้จะเป็นภัยแก่อียิปต์ จึงทรงทำให้ชาวยิวเป็นทาส เกณฑ์ให้ชาวยิวทำงานหนัก เช่น สร้างปิรามิด เป็นต้น เพื่อชาวยิวจะได้ล้มตายไปเรื่อย ๆ เป็นการลดจำนวนประชากรยิวไปในตัว และยังมีอีกวิธีหนึ่งที่จะลดประชากรยิวอย่างได้ผลทันทีนั่นก็คือให้ฆ่าเด็กชายชาวยิวที่เกิดใหม่ทุกคน ดังที่ฟาโรห์ตรัสว่า[1] “บุตรชายเฮบรูทุกคนที่เกิดมา ให้เอาไปทิ้งเสียในแม่น้ำไนล์ แต่บุตรีทุกคนให้รอดอยู่ได้” การที่ฟาโรห์ให้ปล่อยเด็กหญิงไว้ก็เพื่อเมื่อเติบใหญ่จะให้แต่งงานกับชาวอียิปต์ จะเป็นการกลืนชาติยิวไปในที่สุด

ศาสนายิวถ้าจะว่าในทางวิชาการแล้วก็ว่าเกิดขึ้นในสมัยโมเสส กล่าวคือมีโมเสสเป็นศาสดา ส่วนประวัติของโมเสสจะได้กล่าวต่อไปเมื่อถึงเรื่องประวัติศาสดา ศาสนายิวเป็นศาสนาของชาวยิวมาตลอดตั้งแต่โมเสสนำมาเผยแพร่และเจริญรุ่งเรืองมากในช่วงที่ชาวยิวมีประเทศของตนเองที่แคว้นคานาอัน ชาวยิวมีประเทศอยู่สุขสบายเป็นเวลาประมาณ 700 ปี แต่ก็มีเคราะห์กรรมที่ต้องตกเป็นทาสของเขาอีก กล่าวคือเมื่อพระเจ้าโซโลมอนกษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดของชาติยิวสวรรคตในปี 379 ก่อน พ.ศ. ยิวจึงได้แตกเป็น 2 อาณาจักร อาณาจักรทางเหนือเรียกว่าอิสราเอล ส่วนอาณาจักรทางใต้เรียกว่ายูดา เมื่อแบ่งเป็น 2 อาณาจักร ยิวก็เริ่มอ่อนแอและต่อมาหลังจากสิ้นสมัยของ พระเจ้าโซโลมอนแล้วได้ 200 ปี อาณาจักรอิสราเอลก็ตกอยู่ในอำนาจของอัสซีเรียในปี 178 ก่อน พ.ศ. ชาวยิวถูกจับเป็นทาส ส่งไปทำงานในดินแดนต่าง ๆ ทำให้ชาวยิวสาบสูญไปเป็นอันมาก เชื่อกันว่าชาวยิวมี 12 ตระกูลได้ถูกทำลายในครั้งนั้นถึง 10 ตระกูล ส่วนอาณาจักรยูดาก็ประคองตัวมาได้อีก 135 ปี ก็ตกเป็นเชลยของบาบิโลนในปีก่อน พ.ศ. 43 พวกบาบิโลนได้ทารุณพวกยิวมาก ทั้งได้เผาทำลายบ้านเมืองตลอดถึงวิหารในเมืองเยรูซาเล็มที่พระเจ้าโซโลมอนทรงสร้างไว้ แต่บาบิโลนก็ปกครองยิวได้เพียง 40 ปี บาบิโลนก็ตกเป็นเมืองขึ้นของเปอร์เซียในปีที่ 3 ก่อน พ.ศ. ชาวยิวจึงตกอยู่ในอำนาจของเปอร์เซียโดยอัตโนมัติ แต่เปอร์เซียไม่โหดร้ายต่อชาวยิวเหมือนพวกบาบิโลน ชาวยิวได้รับอนุญาตให้กลับบ้านเมืองได้

[1] องค์การเผยแผ่พระคริสต์ธรรม. พระคริสต์ธรรมคัมภีร์ ภาคพันธสัญญาเดิม ฉบับ 1971, 2541 หน้า 100.

www.webkal.org

ชาวยิวจึงมีโอกาสมาซ่อมแซมบ้านเมืองและสร้างวิหารศักดิ์สิทธิ์ขึ้นใหม่ในกรุงเยรูซาเล็ม แต่ชาวยิวก็มีโอกาสผ่อนความทุกข์ได้ไม่นานก็ตกเป็นทาสของกรีกอีกเพราะเปอร์เซียรบแพ้กรีกในปี พ.ศ. 210 และนอกจากเป็นเชลยกรีกแล้ว ต่อมาก็เป็นเชลยของซีเรียและโรมันตามลำดับอีก ก็ในช่วงที่ยิวตกอยู่ในอำนาจของกรีกและโรมัน ยิวได้รับความเดือดร้อนแสนสาหัส โดยเฉพาะสมัยที่โรมันปกครอง ชาวยิวถูกฆ่าตายเป็นจำนวนมาก กรุงเยรูซาเล็มถูกทำลายรวมทั้งวิหารศักดิ์สิทธิ์เป็นครั้งที่ 2 ชาวยิวต้องกระจัดกระจายไปอยู่ในประเทศต่างๆ ได้รับความทุกข์ทรมานตลอดมา แต่ถึงอย่างนั้นชาวยิวก็ยังถือตัวเป็นยิวคือเป็นชนชาติที่พระเจ้าเลือก ยิวจะต้องมีประเทศของตนใหม่ และพระเจ้าจะต้องส่งคนดีมาช่วยชาวยิวอีก ความหวังเหล่านี้เป็นโอสถที่ช่วยเยียวยาชาวยิวซึ่งเป็นไข้หนักตลอดมา และช่วงใดที่ชาวยิวมีความทุกข์เดือดร้อนมากก็มักจะมีศาสดาพยากรณ์[1]มาช่วยบรรเทาทุกข์ในช่วงนั้นศาสดาพยากรณ์ของยิวมีอยู่มาก อย่างเช่นช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 5-8 มีศาสดาพยากรณ์ที่สำคัญอยู่ 16 ท่าน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มแรกเป็นศาสดาพยากรณ์ใหญ่มี 4 ท่านคือ อิสยาห์ เยเรมีย์ เอเซเคียล และดาเนียล ส่วนอีกกลุ่มเป็นศาสดาพยากรณ์น้อยมี 12 ท่านคือ อามอส มิคาร์ โฮเซอา เศฟันยาห์ ฮะบากุก นาฮูม โยเอล โอบาคีย์ ฮักกัย โยนาร์ เศคาริยาห์ และมาลากี

ศาสดาพยากรณ์เหล่านี้ต่างก็ช่วยบรรเทาทุกข์ให้ชาวยิว เช่นให้ความหวังว่า เมสไซอาห์คือตัวแทนของพระเจ้าใกล้จะมาช่วยแล้ว อาณาจักรของพระเจ้าใกล้จะมาถึงแล้วเป็นต้น ชาวยิวถึงแม้จะกระจัดกระจายไปอยู่ตามประเทศต่างๆ เกือบทั่วโลก แต่ทุกคนถือตัวเป็นยิวและยึดมั่นในขบวนการไซโอน (Zion-movement) ว่าสักวันหนึ่งพระเจ้าจะประทานแผ่นดินให้ยิวอีก เพราะยิวเป็นประชากรของพระองค์ ยิวเป็นชาติที่พระองค์เลือก และต่อมาชาวยิวก็ต้องตื่นเต้นที่เห็นหนังสือเล่มหนึ่งชื่อ “รัฐของชาวยิว” เขียนโดย ดร.ธีโอดอร์ เฮอซึล (Theodor Herzl) นักเขียนชาวเวียนนา ในหน้าแรกของหนังสือเล่มนั้น ดร.ธีโอดอร์ เฮอซึล เขียนไว้ว่า “ถ้าท่านตั้งใจจริงก็จะไม่เป็นความฝันอีกต่อไป” และหลังจากหนังสือเล่มนั้นออกมาได้ 1 ปี ดร.ธีโอดอร์ เฮอซึล ได้จัดให้เปิดประชุมสากลขบวนการไซออนนิสต์ ที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ปรากฏว่ามีผู้แทนชาวยิวมาประชุมจากทุกมุมโลก ดร.ธีโอดอร์ เฮอซึล ได้ทำนายไว้ว่าภายใน 50 ปี หลังจากการประชุมนั้น จะมีประเทศอิสราเอลขึ้นมาอีก และแล้วเหตุการณ์ตามคำทำนายของ ดร.ธีโอดอร์ เฮอซึล ก็เป็นจริง กล่าวคือ เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 สภาองค์การสหประชาชาติได้ลงคะแนนสนับสนุน 33 เสียง คัดค้าน 13 เสียง และไม่ออกเสียง 10 เสียง

[1] ดอกบัวขาว. นานาศาสนา, 2507 หน้า 301.

www.webkal.org

ประกาศให้แบ่งปาเลสไตน์ ออกเป็น 2 รัฐ คือรัฐยิวและรัฐอาหรับ เพราะฉะนั้นในวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2491 ยิวจึงประกาศเอกราชเป็นประเทศอิสราเอลขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง โดยมี เดวิด เบนกูเรียน เป็นนายกรัฐมนตรีเป็นคนแรก ประเทศอิสราเอลยังยืนยงมาถึงปัจจุบันนี้ แต่กว่าจะตั้งประเทศขึ้นได้ใหม่ก็ต้องใช้เวลานานกว่า 2,000 ปี ชาวยิวถึงแม้จะมีประเทศของตนใหม่ได้แล้ว แต่ก็ไม่หมดทุกข์ เพราะมีปัญหารอบด้านกับประเทศต่างๆ ใกล้เคียง ตลอดทั้งปัญหาชาวปาเลสไตน์ด้วยดังที่ทราบกันอยู่แล้ว

ศาสนายิวเป็นศาสนาเอกเทวนิยม นับถือพระเจ้าเพียงองค์เดียวคือพระยะโฮวาห์จะหันเหไปสนใจพระเจ้าอื่นไม่ได้ เพราะฉะนั้นเรื่องราวต่างๆ ในคัมภีร์พันธสัญญาเดิมหรือโตราห์ซึ่งเป็นคัมภีร์ชั้น 1 ของศาสนายูดาจึงมักมีเรื่องพระเจ้าเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่เสมอ และเรื่องพระเจ้าเข้ามาเกี่ยวข้องก็มีอยู่มากในศาสนาคริสต์ และอิสลามด้วย โดยเฉพาะในคัมภีร์อัลกุรอานในศาสนาอิสลาม จะเต็มไปด้วยเรื่องพระเจ้า ทั้งนี้ก็เพราะทั้งศาสนาคริสต์และอิสลามได้วิวัฒนาการมาจากศาสนายิวดังแสดงแล้ว ชาวยิวนอกจากจะมีศรัทธาต่อพระยะโฮวาห์ หรือเยโฮวาห์ หรือยาห์เวห์แล้ว ก็ยังถือโตราห์เป็นธรรมนูญชีวิตอีกด้วย ชาวยิวจะใช้คำสอนในศาสนามาเป็นเครื่องดำเนินชีวิตและตัดสินปัญหาต่างๆ ทำนองเดียวกับมุสลิมถืออัลกุรอานเป็นธรรมนูญชีวิต เพราะฉะนั้นศาสนายิวนอกจากจะเป็นศาสนาแล้ว ยังเป็นวิถีชีวิตของชาวยิวอีกด้วย

11.2 ประวัติศาสดา

ชนชาติยิวหรือเฮบรูเป็นผู้ฉลาด ทรหดอดทน กระเหม็ดแหม่ และรักพวกพ้อง เมื่อเข้าไปอยู่ในอียิปต์ก็ได้สร้างความเจริญให้แก่อียิปต์เป็นอันมาก “พิระมิด” อนุสรณ์แห่งความยิ่งใหญ่ทางสถาปัตยกรรมของอียิปต์ที่ปรากฏเป็นสิ่งมหัศจรรย์ของโลกอยู่ทุกวันนี้ ก็เป็นผลงานอันเกิดจากแรงปัญญาและกำลังกายของชาวเฮบรู ผู้เข้าไปอยู่ในอียิปต์ในฐานะเป็นทาสของชาวอียิปต์นั่นเอง ความเติบโตอย่างรวดเร็วของจำนวนชาวเฮบรูที่อาศัยอยู่ในอียิปต์ กลายเป็นเรื่องหนึ่งที่ทำให้พระเจ้ากรุงอียิปต์ทรงหวั่นพระทัยไปว่า สักวันหนึ่งข้างหน้าถ้าพวกเฮบรูนี้คิดแย่งชิงมีอิทธิพลเหนือแผ่นดิน ก็ไม่มีทางที่อียิปต์จะสู้ได้ จึงดำริแก้ปัญหาด้วยวิธีการตัดไฟเสียแต่ต้นลม โดยการจำกัดเขตให้พวกเฮบรูอยู่ที่แห่งเดียวกันเป็นสัดส่วน ห้ามไม่ให้ไปเที่ยวแทรกซึมปะปนอยู่กับชาวอียิปต์อีกต่อไป ยิ่งให้อยู่ที่เดียวกัน จำกัดเขตแดนมากเท่าไรดูเหมือนว่าก็มีการเพาะพันธุ์เพิ่มจำนวนประชากรมากขึ้นเท่านั้น กลายเป็นเพิ่มทวีความหวาดหวั่นภัยของพระเจ้ากรุงอียิปต์มากขึ้น จึงต้องตัดสินพระทัยแก้ปัญหานี้ด้วยความหฤโหด

www.webkal.org

ของซาตาน คือ ออกคำสั่งให้จับเด็ก ๆ ชาวเฮบรูที่เกิดใหม่ไปประหารชีวิตเสีย ยังผลให้น่าเศร้าสลดสำหรับเด็กชาวเฮบรูที่ต้องสิ้นชีวิตลงเป็นจำนวนมากในครั้งนั้น

11.2.1 ชาติกำเนิดและปฐมวัย[1]

การที่พระเจ้ากรุงอียิปต์ออกคำสั่งประหารชีวิตเด็กชาวเฮบรูครั้งนั้น อยู่ในช่วงประมาณ 1200–1500 ปี ก่อน พ.ศ. โมเสสเป็นบุตรเกิดใหม่คนหนึ่งของพ่อแม่ชาวเฮบรู (ยิว) ที่ตกไปเป็นทาสรับใช้ของชาวเฮบรูและเกิดในช่วงที่มีเหตุการณ์อันเศร้าสลดเนื่องจากการออกคำสั่งของพระเจ้ากรุงอียิปต์ เพื่อให้ลูกของตนรอดพ้นจากน้ำมือของเพชฌฆาตอียิปต์ที่คอยจับเอาเด็กแดงๆ ชาวเฮบรูไปประหารชีวิต แม่ของโมเสสจึงรีบอุ้มเอาโมเสสหนีออกจากบ้านด้วยหมายจะไปตายเอาดาบหน้าก็ว่าได้ ขณะหนีไปก็คิดว่าวิธีรอดพ้นไปไม่รู้จะทำอย่างไรดีก็เลยตัดสินใจขอยกให้เป็นบุญกรรมของโมเสสก็แล้วกัน ว่าแล้วเมื่อไปถึงแม่น้ำไนล์ก็เอากระจาดมาใบหนึ่ง ปูเบาะรองพื้นที่กระจาดใบใหญ่แล้วค่อยวางเด็กแดงโมเสสลงในกระจาด แล้วปล่อยให้ลอยไปตามกระแสแม่น้ำไนล์ พลางอธิษฐานขอฟ้าดินให้ช่วยลูกให้ปลอดภัย กระจาดใบนั้นก็ลอยไปเรื่อยๆ จนถึงท่าน้ำหลวงเป็นที่ลงสรงสนานของพระธิดากษัตริย์ฟาโรห์ผู้ครองกรุงอียิปต์ ในขณะนั้นพระธิดาของพระเจ้ากรุงอียิปต์กำลังสรงน้ำพอดีทีเดียวพระธิดาทอดพระเนตรเห็นเข้าจึงให้คนไปเก็บขึ้นมา ทรงเห็นเด็กน่ารักยังมีชีวิตอยู่ จึงทรงนำไปเลี้ยงไว้โดยประทานชื่อว่า โมเสส แปลว่า ผู้รอดตายจากสายน้ำ

11.2.2 พระโอรสเลี้ยงและมัชฌิมวัย

พระธิดากษัตริย์ฟาโรห์ได้ทรงรับเอาโมเสสมาเป็นบุตรบุญธรรม หรือพระโอรสเลี้ยง โดยมอบหมายให้หญิงคนสนิทซึ่งเป็นชาวเฮบรูแอบนำไปเลี้ยงไว้อย่างลับๆ ให้ได้รับการศึกษาอย่างดีจนกระทั่งโต เมื่อโมเสสเติบโตขึ้นเจ้าหญิงก็พรากโมเสสจากแม่เลี้ยงเข้าไปอยู่ในวัง แต่โมเสสมีเลือดเฮบรู ธรรมชาติสอนให้เป็นคนสงสารชาวเฮบรูผู้ตกเป็นทาสของอียิปต์ ที่สุดก็มีผู้บอกว่าตนมีเลือดเป็นชาวเฮบรู ไม่ใช่ชาวอียิปต์

ประวัติศาสตร์ตอนนี้กล่าวไว้ว่า วันหนึ่งโมเสสออกจากวังไปดูชาวเฮบรูทำงานให้ชาวอียิปต์ ได้เห็นทาสเฮบรูถูกผู้คุมงานอียิปต์ทำทารุณเฆี่ยนตีจนถึงตาย ก็บันดาลโทสะฆ่าผู้คุมงาน

[1] องค์การเผยแผ่พระคริสต์ธรรม. พระคริสต์ธรรมคัมภีร์ ภาคพันธสัญญาเดิม ฉบับ 1971, 2514 หน้า 101.

www.webkal.org

ชาวอียิปต์คนนั้นเสีย แล้วหนีออกจากกรุงอียิปต์ไปอยู่ที่เมืองมิเดียน (Midian) ในอาหรับ บวชเป็นพระและเปลี่ยนชื่อเป็น โฮบับ (Hobab) หรือ Jethro ต่อมาได้แต่งงานกับลูกสาวของนักบวชที่เมืองนั้นหลังจากนั้นได้ลักลอบเดินทางเข้าประเทศอียิปต์เพื่อหาทางช่วยพวกเฮบรู เมื่อไปถึงประเทศอียิปต์ปรากฏว่าฟาโรห์องค์ก่อนสิ้นพระชนม์แล้วฟาโรห์องค์ใหม่ทรงยกโทษให้โมเสส เพราะด้วยถ้าจะประหารก็เสียดายความรู้ แต่โมเสสจะต้องลดฐานะตัวเองลงเป็นทาส มีฐานะเหมือนชาวเฮบรูทั้งหลาย ตั้งแต่นั้นมาโมเสสได้เป็นหัวหน้าทาสเฮบรู ช่วยเขาทำอิฐและรับก่อสร้างให้แก่ชาวอียิปต์ ระหว่างนี้เองโมเสสได้รวบรวมชาวเฮบรูก่อตั้งเป็นสมาคมก่ออิฐ เพื่อใช้เป็นศูนย์รวบรวมผู้คนชาวเฮบรู นักพงศาวดารกล่าวไว้ว่า โมเสสควรจะได้ชื่อว่าเป็นผู้ตั้งสมาคมหรือสหพันธ์คนงานขึ้นเป็นคนแรกในโลก

โมเสสเคยทูลขอพระเจ้าแผ่นดินให้เลิกบังคับให้ชาวเฮบรูลงเป็นทาส และทูลขออนุญาตพาพี่น้องชาวเฮบรูออกจากประเทศ แต่ไม่ได้รับอนุญาต แต่มาเกิดโรคระบาดขึ้นทั่วประเทศ ฟาโรห์ไม่สามารถจะแก้ไขได้ ก็ทรงเข้าพระทัยว่าภัยดังกล่าวเกิดจากการที่พระองค์ทรงกักพวกเฮบรูไว้ ทำให้พระเจ้าของพวกเฮบรูไม่พอพระทัย จึงตัดสินพระทัยอนุญาตให้โมเสสพาพวกเฮบรูออกจากกรุงอียิปต์ได้

11.2.3 ปัจฉิมวัยและได้รับบัญญัติ 10 ประการ

เมื่อโมเสสได้รับอนุญาตจากพระเจ้ากรุงอียิปต์ ให้พาพี่น้องชาวเฮบรูออกจากอียิปต์ได้ ปรากฏว่าก่อนจะออกเดินทางจากอียิปต์ไป โมเสสก็ได้ออกบัญญัติให้ทุกคนนับถือพระเจ้าเป็นที่พึ่งเพียงพระองค์เดียว เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งความกลมเกลียวของหมู่คณะและบังคับให้ชายทุกคนขลิบหนังหุ้มปลายอวัยวะเพศออกให้หมดก่อน เพื่อสะดวกแก่การทำความสะอาดในการเดินทางไกล (พวกมุสลิมรับเอาลัทธินี้มาเป็นพิธีของตนในภายหลัง) กำหนดว่าเมื่อโมเสสพาพี่น้องชาวเฮบรูออกจากอียิปต์มีอายุ 80 ปี เขาให้สัญญาแก่ชาวเฮบรูว่า พระเจ้าดลใจเขาให้พาชาวเฮบรูไปสู่ดินแดนอุดมสมบูรณ์ที่พระเจ้าทรงมอบหมายให้เป็นของชาวเฮบรู (เรียกว่า×ดินแดนสัญญา)

ครั้นเมื่อพวกเฮบรูออกเดินทางไปแล้ว ทางอียิปต์เกิดปริวิตกกลัวไปว่าพวกเฮบรูอาจจะกลับมาก่อการร้าย โดยอาจจะไปชักชวนหรือระดมกำลังจากชาติอื่นๆ มาโจมตีอียิปต์ก็ได้ พระเจ้ากรุงอียิปต์จึงส่งกองทัพทหารออกติดตาม ถ้าทันในระหว่างทางก็ให้เข้าโจมตีประหารชีวิตเสียสิ้น กองทัพทหารอียิปต์ตามไปทันในขณะที่พวกเฮบรูกำลังข้ามทะเลแดง พอพวกเฮบรู

www.webkal.org

ข้ามได้หมดกองทัพทหารอียิปต์ก็ถูกน้ำท่วมทับตายลอยน้ำกลาดเกลื่อน ข้อความในคัมภีร์กล่าวอธิบายเหตุการณ์นี้ในเชิงปาฏิหาริย์ไว้ว่า เมื่อโมเสสพาพี่น้องชาวเฮบรูเดินทางมาถึงทะเลแดง หาแพหาเรือหาสะพานข้ามไม่ได้ ก็ได้วิงวอนต่อพระเจ้าให้โปรดทรงช่วย พระเจ้าได้ทรงบันดาลให้น้ำในทะเลแดงแหวกออกเป็นช่อง และทรงบันดาลให้เกิดพายุอย่างแรงจนแผ่นดินที่เป็นพื้นทะเลแห้ง พวกเฮบรูจึงได้เดินบนพื้นดินแห้งกลางทะเลแดงในระหว่างช่องแหวกของน้ำได้อย่างสบาย มองเห็นผนังน้ำเป็นกำแพงสูงทั้งสองข้าง ครั้นเมื่อกองทัพทหารอียิปต์ตามลงมาในทางเดียวกันนั้นน้ำก็กลับเข้าหากัน และท่วมกองทัพทหารอียิปต์ตายระเนระนาดกลาดเกลื่อนทั้งกองทัพ การเดินทางของพวกเฮบรูต้องประสบกับความลำบาก ผ่านความทุรกันดารไปมาก จนกระทั่งใกล้ถึงภูเขาซีไน (Sinai) พวกเฮบรูที่ทนความลำบากไม่ได้ก็พากันเริ่มคิดว่า โมเสสจะพาให้พวกเขามาตาย ความเลื่อมใสศรัทธาที่มีต่อโมเสสเริ่มเสื่อมคลายลง ศรัทธาที่เคยมีว่า พระเจ้าผู้สูงสุดที่บรรพบุรุษของตนนับถือมา จะได้ช่วยให้ไปถึงแผ่นดินสัญญาก็เริ่มลดถอยน้อยลงเป็นลำดับ บางคนใคร่จะตามโมเสสต่อไป บางคนอยากจะเดินทางกลับ ในที่สุดชาวเฮบรูก็แตกความสามัคคีกันออกไปเป็นหลายพวกหลายฝ่าย

ครั้นคนทั้งหลายแตกความสามัคคีกัน โมเสสเห็นอวสานของชาวเฮบรูใกล้จะมาถึง จึงตัดสินใจแก้ไขเหตุการณ์ด้วยสติปัญญาอันหลักแหลม โมเสสปล่อยพวกเฮบรูไว้ ตนเองรีบขึ้นไปอาศัยอยู่บนภูเขาซีไน จะว่าไปเพื่อหาความสงบทางใจหรือเพื่อไปค้นคิดหาทางลงมาช่วยชาวเฮบรูให้สามัคคีกันก็ว่าได้ ไม่ช้านัก (ประมาณ 40 วัน) โมเสสก็กลับลงมาจากภูเขานำแผ่นหินจารึกบัญญัติ 10 ประการ 2 แผ่นละ 5 บัญญัติ ลงมาด้วยบอกว่าพระเจ้าได้แสดงแก่ตนบนภูเขา ทรงบอกให้ทราบว่า ที่เฮบรูต้องรับทุกข์เพราะมีผู้ประพฤติชั่วกันมากและทรงประทานบัญญัติ10 ประการให้มาแจ้งแก่ชาวเฮบรูเพื่อรับไปประพฤติปฏิบัติ ผู้ใดยอมรับนับถือและปฏิบัติตามจะได้รับความคุ้มครองจากพระเจ้า ผู้ใดไม่เชื่อและไม่ปฏิบัติตามจะถูกลงโทษ

จะเห็นได้ว่าโมเสสเป็นคนฉลาด เป็นหัวหน้าหมู่คนได้ และที่สำคัญที่สุดคือเป็นศาสดาที่ดีเช่นเดียวกับศาสดาผู้สามารถอื่นๆ สามารถวางบัญญัติและคำสอนเพื่อสาวกของตน สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและระยะยาวได้ โดยอาศัยเหตุการณ์ขณะนั้นมาเป็นอาทิกรรม คือ เป็นต้นบัญญัติ ดังจะเห็นได้ว่าในขณะที่ชาวเฮบรูเร่ร่อนระหกระเหิน พร้อมกับมีการคลุกคลีในหมู่คณะอยู่นั้น มีการประพฤติชั่วต่างๆ เช่น

- ไม่ยึดถือสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นที่พึ่งทางใจอย่างจริงจัง
- มีความเห็นไม่ลงรอยกัน

www.webkal.org

- ประพฤติตนเป็นคนชั่วช้า ปราศจากศีลธรรมอันดีงาม มีการประพฤติผิดประเวณี ลักขโมย พูดจา ปราศจากสัจจะ เนรคุณบิดามารดา เป็นต้น

โมเสสเห็นเป็นการยากที่จะปกครองให้สามัคคีได้ จึงยกเอาความประพฤติชั่วดังกล่าวมาเป็นต้นเหตุประกาศบัญญัติ 10 ประการ นอกจากนี้โมเสสยังได้หาวิธีการที่จะรักษาความสามัคคีและที่จะกระชับความสามัคคีให้แน่น แฟ้นมากยิ่งขึ้น โดย

- การประกาศยืนยันว่า บัญญัติ 10 ประการ เป็นบัญญัติของพระเจ้าที่พระองค์ได้ประทานลงมาเพื่อชาวเฮบรูทั้งหลาย บัญญัตินี้เป็นเสมือนเครื่องผูกพันแห่งชาติและวงศ์ตระกูล
- ให้พวกเฮบรูแต่งงานกันเองในหมู่ของตน ไม่ยอมให้คนชาติอื่นพวกอื่นมาปะปน
- การจัดให้มีค่ายบริสุทธิ์ (Holy Tent) เป็นที่ประกอบพิธีศาสนา โดยโมเสสเองเป็นผู้นำในพิธีและให้โยชัว (Joshua) อัครสาวกมือขวาเป็นทายาทสืบต่อตำแหน่งผู้นำ ค่ายบริสุทธิ์ต่อมากลายเป็นศาสนปูชนียสถานสำหรับชาวเฮบรู กลายเป็นสถานที่รวมคน สถานที่รวมศรัทธา ช่วยให้เกิดความสมัคคีเป็นปึกแผ่นกลุ่มก้อน ต่อมาสถานที่ดังกล่าวกลายเป็นรูปวิหารหรือโบสถ์จนตราบเท่าทุกวันนี้
- ให้มีหีบบัญญัติ (Box of Convenant of Yahweh) ภายในหีบบรรจุหินศักดิ์สิทธิ์จารึกบัญญัติไว้ 2 แผ่น แผ่นละ 5 บัญญัติ จะไปไหนก็ช่วยกันแบกหีบนั้นไปด้วย ก็จะเท่ากับพระยะโฮวาได้เสด็จร่วมสุขร่วมทุกข์ คอยปกป้องคุ้มครองรักษาชาวเฮบรูไปด้วย เพื่อช่วยผูกพันหมู่คณะให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

รวมความได้ว่า โมเสสเป็นผู้ฉลาด มีมานะอดทน บึกบึน มุ่งเอาชนะชีวิต ชนะศัตรู เพื่อเห็นแก่ส่วนรวมอันเป็นวงศ์ตระกูล เผ่าพันธุ์ สมเป็นนักศาสนาและหัวหน้าปกครองคน โดยตระหนักในความจริงอยู่เสมอว่า ศาสนาเป็นรากใจคน หมู่คนเป็นเสมือนต้นไม้ใหญ่ ควรมีรากผูกพันให้แน่นแฟ้น เพื่อความทรงอยู่ของลำต้น ข้อนี้ฉันใด ศาสนาหากแตกแยกนับถือกันคนละอย่างสองอย่างตามความพอใจ หมู่คนก็ย่อมแตกแยกได้ ฉะนั้นหมู่คนจึงควรมีศรัทธาอย่างเดียวกัน นอกจากได้อบรมรั้งใจให้พวกเฮบรู หรืออิสราเอลยอมรับนับถือแต่พระยะโฮวาพระองค์เดียวแล้ว โมเสสยังได้ตั้งกฎหมาย วางระเบียบการปกครองพวกอิสราเอลิตไว้เป็นหลักฐานด้วย แต่กฎหมายก็ดี ระเบียบการปกครองก็ดี ที่โมเสสตั้งขึ้นนั้น พระเจ้าแทรกแซงอยู่ด้วยเสมอ กล่าวคือ พระเจ้าเป็นผู้ปกครองสูงสุดของชาวอิสราเอลหรือเฮบรู แต่มีผู้แทน

www.webkal.org

พระองค์คนหนึ่งอยู่ในโลกนี้

เมื่อโมเสสพาพี่น้องชาวเฮบรูเร่ร่อนต่อไป จนถึงลุ่มแม่น้ำจอร์แดนอันเป็นถิ่นอุดมสมบูรณ์ และได้ต่อสู้กับชาวคานาเจ้าของถิ่น เมื่อโมเสสสิ้นชีวิตลงโยซัวก็ได้เป็นผู้นำต่อมา ในที่สุดชาวเฮบรูก็สามารถยึดดินแดนแถบนี้ได้ จึงมีอาชีพเป็นหลักแหล่งไม่ต้องเร่ร่อนเหมือนแต่ก่อน อาชีพที่ทำก็คือ การกสิกรรมและการเลี้ยงปศุสัตว์ ในสมัยต่อมาพวกเฮบรูเผ่าต่างๆ ก็ได้รวมกันเป็นปึกแผ่น มีลักษณะเป็นประเทศ มีกษัตริย์ปกครองคือ โซล (Saul) เป็นปฐมกษัตริย์ ประมาณ 1,000 ปีก่อน ค.ศ. ต่อมาเดวิค (David) ได้เป็นกษัตริย์และได้สถาปนาอาณาจักรยูดาขึ้น ณ บริเวณที่ราบสูงยูเดีย และสมัยนี้เองที่พวกเฮบรูหรืออิสราเอลเรียกตัวเองว่า ยิว หรือยูดา เมื่อสิ้นสมัยของเดวิดก็ได้พระราชโอรสคือ โซโลมอน (Solomon) เป็นกษัตริย์ต่อมา โซโลมอนได้โปรดให้สร้างโบสถ์ใหญ่ที่งดงามขึ้นที่กรุงเยรูซาเลม เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประกอบพิธีทางศาสนาของชาวเฮบรูสมัยของโซโลมอนเป็นสมัยที่รุ่งเรืองที่สุดในประวัติศาสตร์ของพวกเฮบรู

หลังจากสมัยกษัตริย์โซโลมอนแล้ว ประเทศก็ถูกแบ่งออกเป็น 2 รัฐเล็กๆ ที่ไม่มีอำนาจอะไรมากกว่ากัน คือ รัฐยูดาห์ (Judah) และอิสราเอล (Israel) ทั้งสองรัฐต่างทำสงครามกันอยู่เนืองๆ จนกระทั่งเมื่อราวศตวรรษที่ 8 ก่อนคริสตกาล รัฐทั้งสองตกเป็นเมืองขึ้นของแอสซีเรีย รัฐอิสราเอลถูกลดฐานะลงเป็นเมืองหนึ่งในอาณาจักร คงเหลือแต่รัฐยูดาห์ ต่อมาก็ตกอยู่ใต้การยึดครองของพระเจ้าเนบูคัดเนสซาร์ และตีได้กรุงเยรูซาเลม ซึ่งเป็นเมืองหลวงไว้ได้ในราว 586 ปีก่อนคริสตกาล และกวาดต้อนเอาพวกเฮบรูหรือยิวไปเป็นเชลยเป็นจำนวนมาก ต่อมากษัตริย์ไซรัสแห่งเปอร์เซียมีชัยชนะเหนือบาปิโลนเนียและเข้ามามีอำนาจเหนือยูดาห์ได้ปลดปล่อยชาวเฮบรูให้เป็นอิสระ ชายเฮบรูบางส่วนได้กลับคืนสู่ปาเลสไตน์ ซึ่งมีฐานะเป็นเมืองขึ้นของเปอร์เซีย การที่ต้องสูญเสียเอกราชและต้องถูกจับกุมตัวไปเป็นเชลยในต่างแดนเป็นจำนวนมากมายนี้ มิได้ทำให้ยิวเสียความเป็นตัวของตัวเองอย่างไรเลย พวกยิวที่มาจากยูดาห์นั้นเมื่อไปหลบหลีกอยู่ประเทศอื่นนั้น มีเจตนาแรงกล้าที่จะคงความเป็นยิวตลอดไป ไม่ยอมปล่อยตนเองแปรเปลี่ยนเป็นชาติอื่น เนื่องจากพวกยิวมีศรัทธาต่อพระคัมภีร์เก่าไม่ว่าพวกยิวจะถูกกวาดต้อนไปอยู่ประเทศใด หรืออพยพไปอยู่ในประเทศใด พระเจ้าของยิวนั้นมิได้ประทับอยู่แต่วิหารที่กรุงเยรูซาเลมเท่านั้น แต่อยู่ในใจของพวกยิวทุกคนไม่ว่าพวกยิวจะไปถึงไหน พระเจ้าก็ต้องตามไปที่นั่น ครั้งสมัยกรีกและโรมันเรืองอำนาจ ปาเลสไตน์ก็ตกอยู่ใต้การปกครองกรีกและโรมันตามลำดับชาวเฮบรูที่ตกอยู่ใต้การปกครองของจักรพรรดิแห่งจักรวรรดิโรมันในระยะศตวรรษที่หนึ่ง ในสมัยคริสตกาลได้ก่อการจลาจลขัดขืนอำนาจการปกครองของโรม ทางโรมจึงได้ยกกองทัพไปปราบปรามอย่างทารุณ ทหารโรมันได้ทำการประหัตประหารชาวยิวเป็น

www.webkal.org

จำนวนมากมาย พวกที่เหลือก็เร่ร่อนไปอาศัยอยู่ตามส่วนต่างๆ ของยุโรปและเอเชีย ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในนามว่าพวกยิว (Jews)

สิ่งที่ชาวยิวให้แก่อารยธรรมโลกที่สำคัญที่สุดคือ ศาสนานับถือพระเจ้าองค์เดียว คือ พระยะโฮวา (Jehovah) และหลักศีลธรรม วรรณคดีของพวกยิวในยุคโบราณเกี่ยวกับศาสนาทั้งสิ้น วรรณกรรมที่สำคัญที่สุดได้แก่ พระคัมภีร์ไบเบิ้ล (Bible) พระคัมภีร์นี้นับเป็นหนังสือที่อ่านแพร่หลายที่สุดในโลก และแปลออกเป็นภาษาต่างๆ มากกว่าวรรณกรรมอื่นใดทั้งสิ้น

11.3 คัมภีร์ในศาสนา

เป็นที่ทราบกันดีว่าพระคัมภีร์ไบเบิ้ลมีสองส่วน ส่วนแรกเป็นภาคพันธสัญญาเดิม (The Old Testament) ซึ่งกล่าวถึงประวัติแห่งการสร้างโลกตามแนวคิดของพวกฮิบรูและกล่าวถึงคำสั่งสอนของบรรดาศาสดาประกาศก (The Prophets) ส่วนที่สองเป็นภาคพันธสัญญาใหม่ (The New Testament) ซึ่งกล่าวถึงประวัติคำสอนของพระเยซูเรื่องราวในภาคนี้เป็นตอนเริ่มศาสนาคริสต์

ส่วนที่เป็นภาคพันธสัญญาเดิมเท่านั้นที่เป็นส่วนของศาสนายิวจารึกด้วยภาษาฮิบรู ต่อมาได้แปลเป็นภาษากรีก ละติน และภาษาอังกฤษ พระคัมภีร์เดิมนี้แต่ก่อนกระจัดกระจายไม่เป็นระบบจนกระทั่งประมาณ 538 ปีก่อนคริสตกาล พระเจ้าไซรัส (Cyrus) แห่งอาณาจักรเปอร์เซียได้ปลดปล่อยพวกฮิบรูให้กลับไปสู่ปาเลสไตน์ไม่ต้องตกเป็นทาสของพวกบาบิโลเนีย ในช่วงเวลานี้พวกฮิบรูได้มีโอกาสสร้างโบสถ์ หรือวิหารและนักวิชาการได้ช่วยกันรวบรวมคำสอนตลอดจนแนวปฏิบัติในด้านพิธีกรรมซึ่งกระจัดกระจายนั้นมารวมเป็นเล่มคัมภีร์ การรวบรวมนี้ได้กระทำต่อเนื่องกันมาเป็นระยะและมาสำเร็จสมบูรณ์เมื่อประมาณปี ค.ศ. 100

พระคัมภีร์พันธสัญญาเดิมนี้จัดว่าเป็นวรรณกรรมอันยิ่งใหญ่ของมนุษยชาติ เพราะต่อมาได้เป็นหลักพื้นฐานสำคัญของศาสนายิว และศาสนาคริสต์ อีกทั้งแสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์พัฒนาการของชนชาติยิวที่ดำเนินชีวิตผูกพันอยู่กับศาสนา กฎศาสนาจึงเป็นทั้งกฎศีลธรรมที่มาจากพระเจ้าและเป็นกฎหมายที่บังคับชีวิตมนุษย์ให้เดินไปตามกรอบที่วางไว้

ยิวเรียกคัมภีร์ของตนว่า **"ตานัค"** (Tanak) แบ่งออกเป็น 3 ภาค คือ

1. โตราห์ (Torah) หรือกฎบัญญัติ ประกอบไปด้วยหนังสือหรือบัญญัติคัมภีร์ 5 เล่มแรกของคัมภีร์เก่า ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นคัมภีร์ 5 เล่มของโมเสส มีดังนี้ คือ

www.webkal.org

1. บทปฐมกาล (Genesis)
2. บทอพยพ (Exodus)
3. บทเลวีนิติ (Leviticus)
4. บทกันดารวิถี หรือ การนับจำนวนคนอิสราเอล (Numbers)
5. บทเฉลยธรรมบัญญัติ (Deuteronomy)

ทั้ง 5 เล่มนี้เรียก เปนตะติวค์ (Pentateuch) กล่าวเริ่มตั้งแต่พระเจ้าสร้างโลกไปจนกระทั่งถึงประวัติของโมเสส และบทบัญญัติ 10 ประการ รวมทั้งบทบัญญัติอื่นๆ ของโมเสสที่ได้ตราขึ้นไว้เพื่อปฏิบัติต่อพระเจ้าให้ถูกต้องสมบูรณ์จึงมีความสำคัญต่อชีวิตของชาวยิวมากที่สุด เพราะช่วยให้วิถีชีวิตของพวกเขามีระบบกฎเกณฑ์และทำให้สังคมสงบสุข คัมภีร์ทั้ง 5 เล่มนี้เป็นพื้นฐานของคัมภีร์ทัลมุด (Talmud) และเป็นจุดที่สะท้อนให้เห็นว่าศาสนายิวเป็นศาสนาแห่งกฎหมายที่มาจากพระเจ้า การเชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎหมาย ก็เท่ากับการเชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎของพระเจ้า

2. ศาสดาประกาศก (Prophets) รวมเรื่องราวของศาสดาประกาศกต่างๆ รวมทั้งคำสอนของศาสดาประกาศกแต่ละคน บางตอนเป็นประวัติศาสตร์ สมัยที่ชาวฮิบรูเข้าสู่แผ่นดินคานาอันจนกระทั่งตกเป็นทาสของชาติอื่น ในคัมภีร์นี้ประกอบด้วยหนังสือ 3 เล่ม ชื่อ โจชัว (Joshua) อิสยาห์ (Isaiah) และ เยเรมีย์ (Jeremiah)

3. วรรณกรรม (Writings) รวมเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ บทกลอน ภาษิตสอนใจ บทสวด และปรัชญา เดิมเขียนเป็นภาษาฮิบรู แต่ภายหลังได้เปลี่ยนมาใช้ภาษาอารามาอิค (Aramaic)

นอกจากนี้ยังมีคัมภีร์อีกเล่มหนึ่ง ซึ่งเป็นบทอธิบายเพิ่มเติมจากของเดิม แล้วรวบรวมไว้เป็นเล่มเราอาจเรียกว่าอรรถกถา ซึ่งใช้ควบคู่กับของเดิมที่มีอยู่ ยิวเรียกอรรถกถานี้ว่า “ทัลมุด” (Talmud) เขียนเป็นภาษาอารามาอิค และบางส่วนเขียนเป็นภาษาฮิบรู แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

1. มิชนาห์ (Mishnah) เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับกฎหมายบ้านเมืองและกฎหมายที่เกี่ยวกับสังคม รวมไปถึงกฎหมายครอบครัว และแบบแห่งพิธีกรรม คัมภีร์นี้เขียนเป็นภาษาฮิบรู

2. เจมารา (Gemara) เป็นส่วนที่อธิบายมิชนาห์ และโตราห์ มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิตของพวกยิวและเป็นตำราเรียนกฎหมายของนักศึกษา โดยเฉพาะคัมภีร์นี้เขียนด้วยภาษา

www.webkal.org

อารามาอิค

11.4 หลักคำสอนที่สำคัญ

คำสอนที่สำคัญในศาสนายูดาห์พอแยกเป็นหัวข้อใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

11.4.1 พระบัญญัติ 10 ประการ

1. จงนมัสการพระเจ้าองค์เดียว
2. อย่าออกพระนามพระเจ้าโดยไม่สมเหตุ
3. จงถือวันพระเจ้าเป็นวันศักดิ์สิทธิ์
4. จงนับถือบิดามารดา
5. อย่าฆ่าคน
6. อย่างผิดประเวณี
7. อย่าลักทรัพย์
8. อย่าใส่ความนินทา
9. อย่าคิดมิชอบ
10. อย่ามีความโลภในสิ่งของของผู้อื่น

พระบัญญัติ 10 ประการ[1]นี้ นับว่ามีความสำคัญยิ่งต่อชีวิตและสังคมของชาวยิวทุกคน ในบทบัญญัติทั้ง 10 ข้อนี้ 4 ข้อแรกเป็นเรื่องเกี่ยวกับการครองชีวิตของชาวยิวในสังคมมนุษย์คล้าย ๆ กับศีลทางพระพุทธศาสนา

พระบัญญัติข้อ1 เพื่อส่งเสริมเอกภาพทางศาสนาในฐานะที่เป็นเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดองค์การทางสังคมและความมั่นคงแห่งชาติ โดยกำจัดคนนอกศาสนาให้หมดสิ้น แม้ว่าเป็นญาติสนิทที่สุดของตนก็ตาม

พระบัญญัติข้อ 2 เพื่อยกระดับมโนภาพเกี่ยวกับพระเจ้าของชาติให้สูงขึ้น แม้เป็นการทำลายศิลปะก็ตาม ทั้งนี้เพื่อยกระดับสติปัญญาของชาวยิวให้สูงขึ้น ไม่ใช่ไปยึดพิธีรีตองที่

[1] จำนงค์ ทองประเสริฐ. ศาสนาสากล, 2520 หน้า 87-88.

www.webkal.org

เกี่ยวกับไสยศาสตร์และบูชารูปเคารพต่างๆ ทำให้แตกแยกในด้านความเชื่อถือ

พระบัญญัติข้อ 3 เพื่อให้มนุษย์ได้พักผ่อนสัปดาห์ละวัน ในที่สุดก็เลยกลายเป็นประเพณีที่สำคัญที่สุดของโลกไป ความจริงวันหยุดทำนองนี้ก็มีอยู่ทั่วๆ ไปในแทบทุกศาสนาอย่างพระพุทธศาสนาก็มีวันพระเป็นวันหยุดงานเช่นกัน

พระบัญญัติข้อ 4 เป็นการยกย่องครอบครัว โดยถือว่าบิดามารดาเป็นโครงสร้างที่สำคัญของสังคมยิวเป็นที่สองรองจากศาสนา

พระบัญญัติข้อ 5 ต้องการให้มนุษย์มีเมตตากรุณาต่อกัน ทั้งนี้เพราะปรากฏว่ามนุษย์ชอบรบราฆ่าฟันกันมากในพระคัมภีร์เดิมหรือพันธสัญญาเดิมปรากฏว่ามีเรื่องฆ่าฟันกันมากเหลือเกิน

พระบัญญัติข้อ 6 ถือว่าการสมรสเป็นมูลฐานของครอบครัวเช่นเดียวกับพระบัญญัติข้อ 4 ที่ถือว่าครอบครัวเป็นมูลฐานของสังคม ฉะนั้นการมีความสัมพันธ์ทางเพศจึงมีก่อนแต่งงานไม่ได้เพราะจะทำให้คนขาดความกระตือรือร้นในการทำมาหากิน

พระบัญญัติข้อ 7 ถือเรื่องทรัพย์สมบัติส่วนตัวเป็นเรื่องสำคัญและมีความสัมพันธ์กับศาสนาและครอบครัวซึ่งถือกันว่าเป็นพื้นฐาน 3 ประการของสังคมยิว เพราะถ้าคนมีทรัพย์สมบัติส่วนตัวไม่ได้จะขาดความกระตือรือร้นในการทำมาหากิน

พระบัญญัติข้อ 8 เพื่อทำให้พวกยิวมีความเคร่งครัดในศาสนาด้วยศรัทธาจริงๆ ไม่ใช่ออกนามพระเจ้าอย่างพล่อยๆ และตามปกติมักใช้คำว่า อะโดไน แทนพระนามยะโฮวาทั้งนี้ก็เพื่อไม่ต้องออกพระนามพระเจ้านั้นเอง ข้อนี้ตรงกันข้ามในศาสนาพราหมณ์ที่ส่งเสริมให้เปล่งพระนามเทพเจ้าเสมอ

พระบัญญัติข้อ 9 ต้องการให้คนที่ทำหน้าที่เป็นพยานต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตต้องให้การตามความเป็นจริงโดยต้องสาบานต่อพระเจ้า

พระบัญญัติข้อ 10 แสดงให้เห็นว่าสังคมยิวจัดผู้หญิงรวมไว้ในเรื่องทรัพย์สมบัติด้วย ตามพระบัญญัติข้อนี้ถ้าปฏิบัติได้จะทำให้คนสามารถขจัดความโลภในทางที่ผิดลงได้มากทีเดียว

นอกจากบัญญัติ 10 ประการแล้ว ยังมีคำสอนอื่นๆ อีกที่ปรากฏในคัมภีร์พันธสัญญาเดิมซึ่งต่อมาได้กลายเป็นหลักปฏิบัติทางศาสนายิว[1] มีดังต่อไปนี้ คือ

---

[1] องค์การเผยแผ่พระคริสต์ธรรม. พระคริสต์ธรรมคัมภีร์ ภาคพันธสัญญาเดิม ฉบับ 1971, 2514 หน้า 356-404.

www.webkal.org

1. ไม่กระทำการทรมานตนเองด้วยการเชือดเฉือนเนื้อเพื่อคนตาย
2. ไม่รับประทานสัตว์บางชนิด เช่น อูฐ กระต่าย กระจงผา เพราะเป็นสัตว์เคี้ยวเอื้องมีกีบที่เท้าไม่ผ่าจึงเป็นสัตว์มีมลทิน
3. ไม่รับประทานหมู เพราะมีกีบผ่า แต่ไม่เคี้ยวเอื้อง จัดว่าเป็นสัตว์มีมลทิน
4. สัตว์น้ำที่ไม่มีครีบและเกล็ดห้ามรับประทาน เพราะมีมลทิน
5. สัตว์ต่อไปนี้ห้ามรับประทานเพราะมีมลทิน ได้แก่ นกอินทรี แร้ง นกเหยี่ยวหางดำ นกเหยี่ยวหางยาว นกเหยี่ยวเขา นกแก นอกกระจอกเทศ นกนางนวล นกเค้าโมง นกเค้าแมวเล็ก นกค้างคาว นกทึดทือ นกอีโก้ง นกกระทุง นกอ้ายงั่ว นกกระสา นกหัวขวาน และแมลงมีปีกทุกชนิด
6. สัตว์ที่ตายเองห้ามรับประทาน
7. ไม่ต้มลูกแพะด้วยน้ำนมแม่ของมัน
8. ไม่ทำอาชีพหมอดู คนทำนายจับยามดูเหตุการณ์ หมอผีคนทรง พ่อมด แม่มด และนักวิทยาคม

11.4.2 เรื่องสร้างโลก

ศาสนายูดาห์เชื่อว่าพระยะโฮวาเป็นพระเจ้าที่สูงสุดเพียงองค์เดียว ไม่มีพระเจ้าอื่นนอกเหนือไปจากพระองค์ เรื่องการสร้างโลกที่ปรากฏในคัมภีร์พันธสัญญาเดิมนั้นกล่าวว่าโลกนี้แรกมีแต่ความมืดมน พระเจ้าเป็นผู้สร้างสรรพสิ่งและสัตว์ในโลกโดยลำดับการสร้างดังนี้

วันที่ 1 ทรงสร้างแสงสว่าง เพื่อทำลายความมืด ส่วนสว่างเรียกว่า กลางวัน ส่วนมืดเรียกว่า กลางคืน

วันที่ 2 ทรงสร้างฟากฟ้าอากาศ

วันที่ 3 ทรงสร้างแผ่นดินและพืชผลทุกชนิดบนแผ่นดิน

วันที่ 4 ทรงสร้างดวงอาทิตย์ประจำกลางวันสร้างดวงจันทร์และดวงดาวประจำกลางคืน

วันที่ 5 ทรงสร้างสรรพสัตว์

วันที่ 6 ทรงสร้างมนุษย์ให้เป็นเจ้าของพืชและสัตว์เหล่านั้น

วันที่ 7 ไม่ทรงสร้างอะไรถือเป็นวันสับบาธ มนุษย์ต้องหยุดการทำงานเหมือนพระเจ้า

www.webkal.org

11.4.3 เรื่องดวงวิญญาณ

ชาวยิวมีความเชื่อเกี่ยวกับการกลับฟื้นคืนมาใหม่ของดวงวิญญาณ โดยเชื่อว่าพระเจ้าได้ประทานความสุขทุกข์ให้แก่สัตว์โลกด้วยพระมหากรุณา และเชื่อว่าการกระทำของมนุษย์จะได้รับการพิพากษาในวันสุดท้ายแห่งการสิ้นโลก ผู้กระทำดีพระเจ้าจะทรงนำไปสู่สวรรค์ ผู้กระทำความชั่วจะต้องไต่สะพานลงนรก เมื่อดับจิตดวงวิญญาณจะวนเวียนอยู่ใกล้ร่างเป็นเวลา 3 วัน ได้รับคำพิพากษาว่าจะให้ไปทางใด ก็จะไปทางนั้น สวรรค์มีอยู่ 7 ชั้น และนรกมีอยู่ 7 ชั้น

คติทางศาสนายิวในกาลต่อมาแบ่งออกเป็น 3 พวก ดังนี้

1. **ฟาริซี** เป็นพวกเชื่อมั่นในลัทธิและจารีตเก่าโดยเชื่อว่าสิ่งที่ปฏิบัติมาก่อนมีความสำคัญยิ่งกว่าจารึกในคัมภีร์

2. **ซาดดูคูส** เป็นพวกศาสนาปฏิรูป ทอดทิ้งการปฏิบัติพิธีกรรมโบราณเปลี่ยนแปลงให้เหมาะกับยุคสมัย

3. **เอสเสนเนส** เป็นพวกที่ประพฤติพรหมจรรย์อย่างเคร่งครัด ไม่ยอมแต่งงาน ชอบความสงบ ไม่นิยมพลีกรรม ไม่นิยมโรงสวด แต่นิยมบูชาแสงสว่าง เช่นดวงอาทิตย์และ ดวงไฟ

ศาสนายิวสอนง่ายๆ ดังนี้

1. ร่างกายคือเปลือกของวิญญาณ
2. คนมีเก็บพระเจ้าไว้ในกระเป๋า คนจนเก็บพระเจ้าไว้ในหัวใจ
3. อย่าแก้แค้นหรือผูกพยาบาทผู้ใดผู้หนึ่ง แต่จงรักเพื่อนบ้านเหมือนรักตัวท่านเอง
4. อย่าโกรธแค้นพี่น้องของเจ้าแม้ด้วยใจคิด
5. อย่าก่อทุกข์ให้แม่ม่ายและเด็กกำพร้า
6. อย่าทำให้แขกผู้มาเยี่ยมรำคาญหรือรังแกเขา

11.4.4 พระเจ้าเป็นเจ้าสูงสุด

ยิวหรือฮิบรูเรียกพระเจ้า[1]ของตนเองว่า “พระยะเวห์” (Yahweh) หรือ “พระเยโฮวาห์” (Yehowah) ซึ่งแปลว่า “เราเป็นผู้ซึ่งเราเป็น” พระเจ้าของฮิบรูนี้ก็คือพระเจ้าองค์เดียวกับ

[1] Hopfe, Lewis M. Religions of the World.3rd ed, 1983 p. 329

www.webkal.org

พวกเซมิติค (Semitic) ในสมัยโบราณซึ่งเรียกว่า "เอล" (El) เราจะพบคำนี้บ่อยมากในวรรณคดีทางศาสนาของพวกฮิบรู นอกจากนี้ยังมีคำอื่นๆ อีก เช่น "เอล ชัดได" (El Shaddai) ซึ่งแปลว่า "พระเจ้าผู้ทรงพลัง" บางครั้งก็เรียกว่า "เอล เอลยอน" (El Elyon) แปลว่า "พระเจ้าอันสูงสุด" "เอล โอลัม" (El Olam) แปลว่า "พระเจ้าผู้เป็นนิรันดร์" และที่นิยมใช้กันมากที่สุดคือ "เอโลฮิม" (ELohim) ซึ่งแปลว่า "พระเจ้า"

แต่เดิมชาวฮิบรูไม่มีการสร้างวิหารถวายพระเจ้า แต่สร้างเต็นท์นัดพบ (Tent of Meeting) เป็นที่ประกอบพิธีทางศาสนา เมื่อพวกเขาไปที่ใดก็จะแบกหีบแห่งพันธสัญญา (The Ark of the Convenant) ไปด้วย ภายในหีบมีศิลาจารึกบัญญัติ 10 ประการ สองแผ่น เข้าใจกันว่าน่าจะเป็นแผ่นใหม่ที่โมเสสทำขึ้นมาในภายหลัง ส่วนศิลาจารึกบัญญัติ 10 ประการ ที่เป็นของเก่านั้นโมเสสได้โยนใส่พวกฮิบรูแตกกระจายในตอนที่ลงมาจากเขา เพราะเห็นความไม่ดีงามของพวกฮิบรูที่ทรยศต่อพระเจ้า

การสร้างค่ายบริสุทธิ์นี้ กระทำต่อเนื่องมาจนกระทั่งในรัชสมัยของพระเจ้าโซโลมอน (961-922 B.C.) จึงมีการสร้างวิหาร ซึ่งมีลักษณะรูปแบบคล้ายๆ กับรูปแบบวิหารของพวกคานาอัน มีสถานที่ไว้หีบพันธสัญญา มีห้องของพวกนักบวช มีลานกว้าง เป็นที่ทำพลีกรรมและสังเวยสัตว์ ความคิดในการฆ่าสัตว์เพื่อสร้างความพอพระทัยให้กับพระเจ้าไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในสมัยของกษัตริย์โซโลมอนเท่านั้นแม้ในยุคก่อนหน้านี้ ซึ่งอาจย้อนขึ้นไปจนถึงยุคของอับราฮัมก็ยังนิยมฆ่าสัตว์เพื่อพลีกรรมถวายพระเจ้า

ฮอพฟ์ เชื่อว่าศาสนาของพวกยิวหรือฮิบรูในยุคแรกๆ คงไม่ได้ มีแต่การสังเวยสัตว์เท่านั้น แต่อาจจะมีการฆ่ามนุษย์เพื่อสังเวยพระเจ้าด้วย แม้แต่อับราฮัมเองก็เคยคิดที่จะฆ่าลูกชายของตัวเพื่อถวายพระเจ้า เรื่องราวในตอนนี้สามารถอ่านรายละเอียดได้ในคัมภีร์ไบเบิล ภาคพันธสัญญาเดิม บทปฐมกาล (Genesis)

11.5 บทบาทของศาสดาประกาศกในศาสนายิวหรือยูดาย

คำว่า "ศาสดาประกาศก"[1] หรือ "ศาสดาพยากรณ์" (The Prophets) นี้ อาจารย์กีรติ บุญเจือ ได้ให้ความหมายว่า ผู้ประกาศชั้นนำจะประกาศคำสอนของตนเองหรือของผู้อื่นก็ได้

[1] พระคริสตธรรมไทย, สมาคม. พระคริสต์ธรรมคัมภีร์, 1993 หน้า 1360-1946.

www.webkal.org

ไม่จำเป็นต้องประกาศในนามของพระเจ้าเสมอไป ในศาสนายิวศาสดาประกาศกมีส่วนสำคัญในการโน้มน้าวจูงใจประชาชนให้เกิดศรัทธาในพระเจ้าองค์เดียว มีหน้าที่ในการเผยแผ่ศาสนา แต่ไม่มีหน้าที่ทำพลีกรรมทางศาสนา ศาสดาประกาศกเหล่านี้ได้ช่วยให้ชาวยิวที่หมดความหวังเริ่มมีความหวังในพระเจ้า และเชื่อว่าพระองค์จะต้องส่งพระเมสสิอาห์ (Messiah) มาช่วยปลดปล่อยความทุกข์ยาก ศาสดาประกาศกหลายคนได้ผลัดกันทำนายเหตุการณ์มาเป็นระยะพร้อมกับให้ความหวังที่พวกเขาจะได้อยู่ในดินแดนอันอุดมสมบรูณ์ มีอิสรภาพ มีความยิ่งใหญ่เหนือชาติอื่นทั้งหลาย เพราะพวกเขาเป็นชนชาติที่พระเจ้าได้เลือกแล้ว จะให้เป็นชาติยิ่งใหญ่ในอนาคต คำสอนของศาสดาประกาศกแต่ละคนได้ส่งเสริมให้ยิวมีความอดทนมุ่งมั่น ที่จะสานความฝันให้เป็นความจริง พวกยิวจึงมีความผูกพันมั่นคง มีความสมานสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว และมีความรักเหนียวแน่นในชาติพันธุ์ของตน หลายครั้งที่พวกยิวตกเป็นทาสของชาติที่ใหญ่กว่าตน เมื่อใดที่พวกเขาเริ่มท้อแท้ก็จะเกิดศาสดาประกาศกขึ้นมาช่วยกระตุ้นให้พวกเขาได้อดทนต่อไป และเมื่อใดที่พวกเขาเริ่มออกห่างจากพระเจ้า ศาสดาประกาศกจะช่วยย้ำเตือนสติพวกเขา ศาสดาประกาศกบางคนอาจใช้อภินิหารเข้าช่วยเพื่อสร้างศรัทธาในพระเจ้า

ศาสดาประกาศกซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีและมีบทบาทในการสอนศาสนา และทำนายเหตุการณ์ตามที่ปรากฏในพระคริสตธรรมคัมภีร์ภาคพันธสัญญาเดิม มีดังนี้ คือ

1. **อิสยาห์** (Isaiah) ได้สอนให้ยิวรู้ว่าพระยะโฮวาห์ไม่ใช่พระเจ้าของยิวเท่านั้น แต่เป็นพระเจ้าของทุกคน

2. **เยเรมีย์** (Jeremiah) ได้ชักชวนให้พวกอิสราเอลและพวกยูดาห์กลับมานับถือพระเจ้า มิฉะนั้นพวกเขาจะต้องถูกโทษ ในการที่ทอดทิ้งพระองค์แต่กลับไปนับถือพระเจ้าของผู้อื่น

3. **เอเสเคียล** (Ezekiel) ได้ทำนายว่า พวกอิสราเอลจะกระทำลามกในเยรูซาเล็ม กล่าวคือ กระทำการบูชาพระเจ้าอื่นที่ไม่ใช่พระยะโฮวาห์ และพระเจ้าจะลงโทษคนเหล่านี้ ผู้กระทำบาปจะต้องตายแต่ถ้าคนใดกลับตัวกลับใจพระเจ้าจะให้อภัยคนเหล่านั้น นอกจากนี้ท่านยังได้ทำนายว่ากรุงเยรูซาเล็มจะแตก แต่หลังจากนั้นอิสราเอลและยูดาห์จะได้รวมกันอีก

4. **ดาเนียล** (Daniel) ความสามารถของศาสดาประกาศกท่านนี้ คือ สามารถทำนายฝันให้ พระเจ้าเนบูคัดเนสซาร์ โดยทำนายว่า ต่อไปพระองค์จะยิ่งใหญ่กว่ากษัตริย์ทั้งปวง และได้ทำนายอีกครั้งหนึ่งว่าอาณาจักรของพระองค์จะต้องถูกแบ่งให้คนมีเดียและคนเปอร์เซีย

www.webkal.org

5. **โฮเชยา** (Hoshea) ได้ทำนายว่าพวกยิวเมื่อหนีจากพระเจ้าแล้ว ต่อไปเขาจะกลับมานับถือพระเจ้าอีก และได้เผยความผิดของยิวที่บังอาจไปกราบไหว้พระเจ้าองค์อื่น

6. **โยเอล** (Joel) ได้ทำนายว่าอาณาจักรของยูดาห์จะฟื้นอีกครั้งและกรุงเยรูซาเล็มจะเป็นที่อาศัยของคนทุกชาติพันธุ์

7. **อาโมส** (Amos) ได้ทำนายว่าอาณาจักรยูดาห์จะถูกพระเจ้า ทำลายด้วยไฟ และพวกอิสราเอลจะถูกลงโทษ เพราะความเห็นแก่ตัวและความโลภ พวกเขาชอบกระทำการลามกหยาบช้า บุตรและบิดาเข้าหาหญิงคนเดียวกัน พวกเขาดูถูกคนจน และดื่มสุราในสถานที่ของพระเจ้า พวกเขาเอาใจออกห่างจากพระเจ้า พระเจ้าจึงต้องลงโทษด้วยตั๊กแตน ไฟและสายดิ่ง

8. **โอบาดีย์** (Obadiah) ได้ทำนายว่าเมืองเอโดมจะถูกทำให้ต่ำต้อย

9. **โยนาห์** (Jonah) ได้ทำนายว่านครนีนะเวห์จะถูกทำลาย

10. **มีคาห์** (Micah) ได้กล่าวโทษบรรดาผู้นำของอิสราเอล และได้ทำนายว่าพระเจ้าทรงครอบครองทั่วสากล

11. **นาฮูม** (Nahum) ได้สอนชาวยิวได้สำนึกถึงอำนาจของพระเจ้าโดยเฉพาะเวลาที่พระองค์ทรงพิโรธ

12. **ฮะบากุก** (Habakkuk) ได้ทำนายว่าผู้ทำชั่วถูกลงโทษ ผู้ทำดีและซื่อสัตย์จะดำรงอยู่

13. **เศฟันยาห์** (Zephaniah) ได้ทำนายว่าพระเจ้าจะทำลายเอธิโอเปีย อัสซีเรีย นีนะเวห์ พระองค์จะทำให้เมืองโสโดมและโกโมราห์เป็นบ่อเกลือ และพระองค์จะปกป้องอิสราเอลรวมยิวที่เคยแตกให้เป็นพวกเดียวกัน ทำให้มีชื่อเสียงและเป็นที่สรรเสริญของคนทั่วโลก

14. **ฮักกัย** (Haggai) ได้ประกาศให้ชาวยิวได้รู้ว่าเขาได้รับพระวจนะจากพระเจ้าให้มาบอกชาวยิวได้รู้ว่าพวกเขาจะต้องสร้างวิหารให้แก่พระองค์

15. **เศคาริยาห์** (Zechariah) ได้ทำนายว่าเยรูซาเล็มจะได้ฟื้นขึ้นและพระองค์จะไถ่ชนชาติของพระองค์ให้ถึงความรอด

16. **มาลาคี** (Malachi) ได้ทำนายว่าวันพิพากษาได้ใกล้เข้ามาแล้ว

www.webkal.org

11.6 หลักความเชื่อและจุดหมายสูงสุด

เกี่ยวกับการสร้างโลก[1]

ในคัมภีร์ปฐมกาล ได้กล่าวถึงการสร้างโลกของพระยะโฮวาห์ ไว้ดังนี้

วันแรกทรงสร้างกลางวันและกลางคืน วันที่ 2 ทรงสร้างฟ้า วันที่ 3 ทรงสร้างแผ่นดิน วันที่ 4 ทรงสร้างดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ และดวงดาวต่างๆ วันที่ 5 ทรงสร้างสัตว์ นก และปลานานาพันธุ์ วันที่ 6 ทรงสร้างมนุษย์ทั้งชาย – หญิง ให้มาเป็นเจ้าของสัตว์ นก ปลา และพืชพันธุ์ต่างๆ และวันที 7 ทรงหยุดสร้าง และทรงตั้งวันที่ 7 ให้เป็นวันบริสุทธิ์ศักดิ์สิทธิ์

ในวันที่ทรงสร้างมนุษย์ พระยะโฮวาห์ทรงปั้นมนุษย์ขึ้นมาด้วยก้อนดินที่มีรูปร่างคล้ายพระองค์ และทรงระบายลมปราณเข้าไปทางจมูก มนุษย์จึงมีชีวิตขึ้นมา แล้วทรงให้มนุษย์อยู่ในสวนเอเดน มนุษย์คนแรกที่พระองค์ทรงสร้างขึ้นให้ชื่อว่าอาดัม แปลว่าก้อนดิน ต่อมาทรงสร้างผู้หญิงคนหนึ่งขึ้นมาจากซี่โครงของอาดัมให้เป็นภรรยาของอาดัมผู้หญิงคนแรกนั้นชื่อว่าอีวา เพราะเป็นมารดาของปวงประชาที่มีชีวิต อาดัมกับอีวาอยู่ในสวนสวรรค์เอเดนอย่างมีความสุข ต่อมามีงูไปยุให้อาดัมและอีวากินผลไม้ที่พระเจ้าทรงห้าม พระเจ้าจึงทรงสาปให้งูต้องเลื้อยคลานแทนที่จะเดินด้วยเท้าและให้เป็นศัตรูกับผู้หญิงตลอดไป ส่วนผู้หญิงก็ต้องมีความทุกข์มากกว่าผู้ชาย นอกนี้ทั้งอาดัมและอีวาก็ถูกสาปให้มีบาปตกทอดสู่เผ่าพันธุ์มนุษย์ตลอดไปอีกด้วย

เกี่ยวกับน้ำท่วมโลก[2]

ในคัมภีร์ปฐมกาลเช่นกัน ได้เล่าถึงน้ำท่วมโลกไว้ว่า เมื่อมีมนุษย์เผ่าพันธุ์อาดัมอีวามากขึ้น มนุษย์ได้ทำความชั่วมากขึ้นทุกที จนพระยะโฮวาห์เห็นว่า โลกเต็มไปด้วยความชั่ว ควรที่จะล้างโลกสักทีหนึ่ง จึงทรงเนรมิตเรือขึ้นมา 1 ลำ ให้โนอาห์และครอบครัวตลอดถึงสัตว์อย่างละคู่อยู่บนเรือลำนั้น แล้วจึงทรงบันดาลให้ฝนตก 40 วัน 40 คืน น้ำจึงท่วมโลก ทุกสิ่งทุกอย่างจมน้ำตายหมด ยกเว้นโนอาห์และครอบครัว ตลอดถึงสัตว์ที่พระเจ้าช่วยเหลือเท่านั้น และเมื่อ

[1] องค์การเผยแพร่พระคริสต์ธรรม. พระคริสต์ธรรมคัมภีร์ ภาคพันธสัญญาเดิม ฉบับ 1971 : คัมภีร์ปฐมกาล, 2514 หน้า 1-3.

[2] องค์การเผยแพร่พระคริสต์ธรรม. พระคริสต์ธรรมคัมภีร์ ภาคพันธสัญญาเดิม ฉบับ 1971 : คัมภีร์ปฐมกาล, 2514 หน้า 13-14.

www.webkal.org

น้ำเลิกท่วมแล้ว พระยะโฮวาห์ได้ตรัสกับโนอาห์ว่า เราจะตั้งพันธสัญญาของเราไว้กับพวกเจ้าว่าจะไม่ทำลายมนุษย์และสัตว์โดยบันดาลให้น้ำท่วมโลกอีก และจะไม่ให้มีน้ำมาท่วมทำลายโลกอีกต่อไปจึงทรงตั้งรุ้งไว้เหนือเมฆ เพื่อเป็นเครื่องหมายพันธสัญญาระหว่างพระองค์กับโลก คือตราบที่พระองค์ทรงเห็นรุ้ง ก็จะทำให้พระองค์ระลึกถึงพันธสัญญาตลอดไป ชาวยิวเชื่อว่าโนอาห์ผู้นั้น ได้เป็นบรรพบุรุษของอับราฮัม ปฐมบรรพบุรุษของยิวนั่นเอง

เกี่ยวกับชีวิตในโลกหน้าและจุดหมายสูงสุดของชีวิต[1]

ศาสนายิวเชื่อว่า คนตายแล้วไม่สูญ วิญญาณจะคอยวันพระเจ้าตัดสินโลก แต่รายละเอียดเรื่องโลกหน้าหรือเรื่องนรกสวรรค์ไม่มีกล่าวไว้ในคัมภีร์โตราห์ เรื่องดังกล่าวเพิ่งจะมีขึ้นในสมัยหลังที่ชาวยิวได้ติดต่อกับคนที่นับถือศาสนาอื่น โดยมีใจความว่าผู้ตายที่ทำความดีไว้เมื่อถึงวันตัดสินโลก พระเจ้าจะทรงตัดสินให้มีชีวิตชั่วนิรันดรอยู่กับพระเจ้า และเพื่อนเทวดาทั้งหลายอย่างมีความสุขบนสวรรค์ (Shekhinah) ผู้ที่เกิดในสวรรค์แล้วจะไม่มีกายเนื้ออีกต่อไป แต่จะเป็นกายทิพย์หรือวิญญาณ ไม่ต้องมีภาระต้องกินต้องดื่ม ไม่มีการสืบพันธุ์ ไม่ต้องทำธุรกิจทุกอย่าง ไม่ริษยา ไม่เกลียด ตลอดทั้งไม่มีการแข่งขันกัน เทพทุกองค์จะสวมมงกุฎนั่งเสวยสุขในสวรรค์ ส่วนคนชั่วตายไปแล้วจะถูกตัดสินให้ตกนรก (Gehinnon) ทนทุกข์ทรมานตลอดไป โดยไม่มีโอกาสได้กลับมาเกิดอีก แต่มีบางคัมภีร์บอกว่าจะมีเมสไซอาห์มาอุบัติในโลก และจะช่วยให้สัตว์นรกได้พ้นทุกข์ต่อไป

11.7. สถานที่ทำพิธีกรรมและนักบวช

แต่เดิมมาพวกบรรพบุรุษของยิว คือฮิบรูไม่เคยสร้างโบสถ์ เมื่อทำพิธีกรรมทางศาสนาพวกเขาจะทำในเต็นท์ใดเต็นท์หนึ่งซึ่งเรียกว่า “เต็นท์นัดพบ” (Tent of Meeting) ภายในประดิษฐานหีบพันธสัญญา (The Ark of the Covenant) ภายในหีบมีแผ่นหินสองแผ่นจารึกบัญญัติ 10 ประการ เมื่อพวกยิวเร่ร่อนไปที่ใด พวกเขาจะแบกหีบนี้ไปด้วยเหมือนกับมีพระเจ้าอยู่ใกล้ตัวทำให้เกิดความอบอุ่น และไม่กล้าทำผิดทางศีลธรรม เมื่อพักที่ใดก็จะกางเต็นท์ให้กับหีบพันธสัญญาแยกต่างหากจากที่พัก ใช้เป็นที่นัดพบทำพิธีกรรมทางศาสนา ตลอดจนสวดมนต์ร่วมกัน ยิวเริ่มมาสร้างวิหารในสมัยของกษัตริย์ โซโลมอน (Solomon) โดยมีรูปแบบเหมือนกับวิหารของพวกคานาอัน

[1] Tiwari Nath Kedar. Comparative Religion, 1983 p.122-123.

www.webkal.org

ต่อมาวิหารที่สร้างในสมัยของกษัตริย์โซโลมอนได้ถูกทำลายไป จนกระทั่งในภายหลังพวกยิวได้สร้างสถานที่ทำพิธีกรรมตามแบบฉบับของพวกตนเรียก "สถานที่นมัสการ" (Synagogue) อันเป็นที่ชุมนุมทางศาสนาแต่ละกลุ่มของพวกยิวจะปกครองตนเองโดยมีพวกแรบไบ (rabbi) ซึ่งฮอพฟ์[1] ได้ให้ความหมายไว้ว่า "ครูของฉัน" (my master) ทำหน้าที่ตีความบทบัญญัติ ทั้งนี้เพราะศาสนายิว เชื่อว่าคัมภีร์โตราห์นั้นไม่ได้เกิดจากมนุษย์ แต่เป็นพระวจนะของพระเจ้า จึงจำเป็นต้องมีบุคคลที่มีเวลามากพอที่จะศึกษาคัมภีร์อย่างละเอียด มีความสนใจอย่างจริงใจ มีความฉลาด และมีความสามารถที่จะถ่ายทอดความรู้นี้ให้แก่ผู้อื่นได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์

ดังนั้น แรบไบ ก็คือผู้เชี่ยวชาญทางศาสนานั่นเอง แต่ไม่ใช่ผู้ที่ทำพิธีทางศาสนาเพราะหน้าที่นี้เป็นของพวกยิวตระกูลเลวี (Levites) ซึ่งแต่เดิมมาในอดีตพวกเลวี ทำหน้าที่ทางศาสนาในตำแหน่งปุโรหิตมีหน้าที่ปฏิบัติงานต่างๆ ภายในเต็นท์นัดพบ เช่น ดูแลหีบพระบัญญัติ ดูแลโต๊ะ คันประทีป แท่นบูชา เครื่องใช้นมัสการ การถวายอาหาร การดูแลน้ำมันตามตะเกียง นอกจากนี้ยังต้องทำหน้าที่หามหีบพระบัญญัติเร่ร่อนไปตามถิ่นต่างๆ ตระกูลเลวีทำหน้าที่นี้ต่อเนื่องกันมาช้านานจนกระทั่งปัจจุบันนี้นักบวชยิวจะต้องมาจากตระกูลเลวี ส่วนพวกแรบไบนั้นอาจเป็นใครก็ได้ แต่ต้องเป็นฆราวาสที่มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้ความสามารถในการตีความพระคัมภีร์

11.8 พิธีกรรมที่สำคัญ

1. วันสะบาโต (Sabbath)

ศาสนายิวเชื่อว่าพระเจ้าสร้างโลกใน 6 วัน วันที่เจ็ดพระเจ้าได้สร้างทุกอย่างสำเร็จหมดแล้วจึงหยุดในวันนี้ และให้วันที่เจ็ดเป็นวันที่จิตสงบ เพื่อระลึกถึงพระผู้เป็นเจ้า วันนี้เริ่มตั้งแต่ตอนเย็นพระอาทิตย์ตกของวันศุกร์ไปจนกระทั่งถึงตอนเย็นพระอาทิตย์ตกของวันเสาร์ ชาวยิวจะจัดทำพิธีภายในบ้านด้วยการจุดเทียนและสวดมนต์ จากนั้นจะนำอาหารที่ดีที่สุดมาเลี้ยงกันในตอนเย็นวันศุกร์ แล้วอวยพรด้วยการราดเหล้าไวน์บนขนมปัง พอถึงวันเสาร์ตอนเช้าทุกคนจะเข้าสถานที่นมัสการ (Synagogue) เพื่อฟังธรรม อ่านพระคัมภีร์โตราห์ ชาวยิวอนุรักษ์บางกลุ่มจะถูกห้ามเปิดไฟ ห้ามขับขี่ยวดยานพาหนะ ห้ามสูบบุหรี่ ห้ามใช้เงิน แต่กระทำจิตให้สงบเหมือนกับการเข้าเงียบหรือการทำสมาธิ

[1] Hopfe, Lewis M. Religions of the World. 3rd ed, 1983 p.334.

www.webkal.org

2. เทศกาลอพยพ (Passover)

เทศกาลนี้เริ่มในวันที่ 15 ตามปฏิทินของพวกฮิบรู ประมาณเดือนนิซัน (Nisan) ซึ่งอยู่ในราวเดือนมีนาคม ถึงเมษายน เทศกาลนี้มีทั้งหมด 8 วัน การจัดเทศกาลนี้เพื่อระลึกถึงการที่พวกฮิบรูได้อพยพออกจากอียิปต์ พ้นจากความเป็นทาสไปสู่ความเป็นไท เร่ร่อนหาดินแดนที่พระเจ้า ทรงประทานให้ในสองคืนแรกของเทศกาลนี้จะมีการเลี้ยงอาหารภายในครอบครัว อาหารนั้นได้แก่ ขนมปังไม่มีเชื้อ แกะย่าง ผักขม ฯลฯ

3. งานฉลองพืชผลครั้งแรก หรือพิธีชาวูออท (Shavuot)

งานนี้กระทำหลังจากเทศกาลอพยพแล้ว 50 วัน ตามปฏิทินของฮิบรูอยู่ในช่วงประมาณเดือน พฤษภาคม ถึง มิถุนายน ซึ่งเรียกว่าเดือนสิวัน (Sivan) เป็นการฉลองให้กับการเก็บเกี่ยวพืชผลในไร่ครั้งแรก ในขณะเดียวกันวันนี้จะตรงกับวันที่โมเสสได้รับบัญญัติ 10 ประการที่ภูเขาซีไน (Mt. Sinai) ชาวยิวจะตบแต่งสถานที่นมัสการ (Synagogue) และบ้านเรือนอย่างสวยงามโดยใช้ดอกไม้ และต้นไม้มาประดับอย่างเต็มที่เพื่อแสดงความอุดมสมบูรณ์ที่พระเจ้าได้ประทานมาให้

4. วันปีใหม่ หรือ รอช ฮาชานาห์ (Rosh Hashanah)

วันปีใหม่ยิวนิยมฉลองกันในวันแรก และวันที่สองของเดือนติชเร (Tishre) คือ อยู่ในช่วงระหว่างเดือนกันยายน ถึง เดือนตุลาคม ในวันนี้จะมีการสวดมนต์และฉลองกันด้วยขนมหวานเพื่อว่าปีใหม่ที่มาถึงนี้ได้หวานชื่นและได้รับสิ่งที่สมหวัง

5. วันชดใช้บาป หรือวันแห่งการแก้ไขความประพฤติ (The Day of Atonement)

ศาสนายิว เรียกวันนี้ว่า “ยม คิปปูร์” (Yom Kippur) และเชื่อกันว่าวันนี้เป็นวันที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สุดเพราะมีการยกเลิกบาปและคืนดีต่อกัน อีกทั้งเป็นโอกาสดีที่ทุกคนจะได้สร้างกุศล นิยมฉลองกันในวันที่ 10 ของเดือนติชเร (Tishre) ในวันนี้ชาวยิวจะหยุดงาน หยุดกินอาหาร และไม่ดื่มอะไรทั้งสิ้นแต่จะไปชุมนุมกันที่สถานที่นมัสการ (Synagogue) เพื่อสวดมนต์และอภัยบาปต่อกัน

www.webkal.org

6. งานพิธีกรรมซุกคอท (Sukkot)

เริ่มต้นในวันที่ 15 ของเดือนติชเร แต่เดิมมาเป็นงานฉลองพืชผลในฤดูใบไม้ร่วง ต่อมาได้เป็นการฉลองเพื่อระลึกถึงวิถีชีวิตของยิวที่ต้องอพยพเร่ร่อน และต้องผูกพันชะตาชีวิตอยู่กับพระมหากรุณาของพระผู้เป็นเจ้าพิธีนี้นิยมจัดในบ้านและจำลองสภาพชีวิตที่เคยเดินทางอยู่ในทะเลทราย

7. งานเลี้ยงปูริม (Purim) หรือวันแห่งโชคชะตา (The Feast of Lots)

งานเลี้ยงฉลองนี้ตรงกับวันที่ 14 ของเดือน อาดาร์ (Adar) คืออยู่ในช่วงเวลาระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมีนาคมเป็นวันที่ระลึกถึงชัยชนะของพวกยิวที่มีต่อศัตรูนอกศาสนาเป็นวันรื่นเริงวันหนึ่ง ที่มีการแลกของขวัญกันและเลี้ยงฉลองกันด้วยอาหารมื้อพิเศษ นอกจากนี้อาจจะแจกของให้แก่ผู้ยากไร้ด้วย

8. พิธีกรรมเข้าสุหนัต

พิธีนี้กระทำเมื่อเด็กชายมีอายุ 8 วัน พวกเขาจะถูกนำเข้าในที่ประชุม จากนั้นผู้ทำสุหนัตซึ่งเรียกว่าโมเฮล (Mohel) จะทำการขลิบหนังหุ้มปลายองคชาติ ในขณะเดียวกันก็มีการสวดมนต์ให้เด็กด้วยจึงจะถือว่าเด็กนั้นได้พ้นบาป

9. พิธีบาร์ มิตซวาห์ (Bar Mitzvah)

งานนี้ไม่ใช่เทศกาลประจำปี แต่มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตในสังคมยิว กล่าวคือ เด็กชายยิวเมื่ออายุ 13 ปี จะต้องเข้าพิธีเพื่อแสดงว่าพวกเขาได้ก้าวเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่หลังจากที่ผ่านพ้นอายุ 13 ปีไปแล้ว ในวันสะบาโตต่อมา เขาจะต้องอ่านพระคัมภีร์ที่สถานที่นมัสการ(Synagogue) และมีโอกาสที่จะได้แสดงสุนทรพจน์ทางศาสนา ในวันนี้จะมีการให้ของขวัญแก่ผู้ที่อายุครบ 13 ปี

10. พิธีแต่งงาน (Kiddushin)

พิธีแต่งงานของยิวเรียก “คิดดูชิน” จัดว่าเป็นพิธีที่มีความสำคัญมาก เพราะเป็นการเพิ่ม

www.webkal.org

ผลผลิตตามเจตจำนงของพระผู้เป็นเจ้า และเป็นการสัญญาระหว่างคน 2 คน ที่จะใช้ชีวิตร่วมกันอย่างซื่อสัตย์ ฉะนั้นจึงต้องมีสักขีพยาน และมอบของมีค่าคือแหวน เพื่อเป็นพยานรัก โดยเจ้าบ่าวเป็นผู้ให้แก่เจ้าสาว จากนั้นจึงดื่มไวน์ร่วมแก้วเดียวกัน เสร็จแล้วเจ้าสาวจะทุบแก้ว และมอบเอกสารการแต่งงานให้เจ้าบ่าว

11. พิธีไว้ทุกข์

พิธีนี้เริ่มตั้งแต่ทำศพผู้ตายให้สะอาดแล้วแต่งตัวด้วยชุดขาว จากนั้นนำไปทำพิธีศพให้เร็วที่สุดจึงจะไว้ทุกข์ 7 วันหลังจากทำพิธีฝังศพแล้ว ผู้ไว้ทุกข์ จะต้องนั่งสงบเสงี่ยมภายในบ้าน ยกเว้นวันสะบาโตจะต้องไปสถานนมัสการเพื่อสวดมนต์ บางแห่งอาจจะไว้ทุกข์อีก 11 เดือน

ในการฝังศพนี้จะมีการสลักชื่อบนป้ายหินในสุสาน เพื่อระลึกถึงผู้ตาย และเมื่อครบรอบทุกปีญาติพี่น้องจะต้องไปที่สุสานของผู้ตายเพื่อสวดมนต์ให้

12. พิธีสวดมนต์

พวกยิวสวดมนต์ 3 เวลา คือ เวลาเช้า เวลาบ่าย และเวลาเย็น ซึ่งอาจจะสวดที่ใดก็ได้ เพื่อผูกจิตของตนให้แนบแน่นกับพระเจ้า

11.9 นิกายในศาสนา

ศาสนายิวมีนิกายที่สำคัญ 4 นิกาย ดังนี้

1. **นิกายออร์ธอดอกซ์** เป็นพวกหัวเก่า ถือคัมภีร์โตราห์หรือกฎบัญญัติ ได้แก่คัมภีร์ 5 เล่มแรกของพันธสัญญาเดิม นิกายนี้เคร่งครัดมาก ปฏิบัติตามตัวหนังสือ และพวกนี้เชื่อว่าอิสราเอลเป็นมาตุภูมิของตน

2. **นิกายปฏิรูป** เป็นนิกายที่นับถือกันในหมู่ปัญญาชนสมัยใหม่ นิยายนี้มีความเห็นว่าคัมภีร์และกฎหมายต่างๆ อาจปรับปรุงแก้ไขได้ ไม่ใช่ถือกันตามตัวหนังสือในคัมภีร์ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขให้เข้ากับชีวิตและความเป็นไปของสังคมในปัจจุบัน กฎอันใดที่ไม่เหมาะกับสังคมสมัยใหม่ก็ควรยกเลิกเสีย พิธีกรรมต่างๆ ทำกันอย่างรวบรัด นิกายนี้เชื่อว่า ศาสนายิวต้องเป็นศาสนาสากลของโลก นิกายนี้ไม่เชื่อเรื่องการเสด็จมาของพระเมสสิอาห์และการสร้างประเทศอิสราเอลใหม่

www.webkal.org

3. **นิกายอนุรักษนิยม** เป็นนิกายที่ประนีประนอมความคิดระหว่าง 2 นิกายแรกโดยถือศาสนายิวเป็นแก่นแท้ของชีวิตชาวยิวทุกคน ต้องพยายามยึดมั่นในขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีเก่าๆ ให้มาก แต่ในส่วนที่ล้าสมัยก็อาจปรับปรุงใหม่ได้

4. **นิกายบูรณปฏิสังขรณ์** เป็นนิกายที่แยกมาจากนิกายอนุรักษนิยม เป็นนิกายที่มีหัวรุนแรงมาก เพราะได้รับอิทธิพลจากลัทธิปรัชญาแบบปฏิบัตินิยม และธรรมชาตินิยมในสหรัฐอเมริกา นิกายนี้ถือเรื่องเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและความเชื่อได้อย่างเต็มที่

11.10 สัญลักษณ์ของศาสนา

ศาสนายิวใช้เครื่องหมายเดิม คือเชิงเทียน 7 กิ่ง แต่ปัจจุบันใช้รูปสามเหลี่ยมซ้อนกัน 2 รูป เป็นดาว 6 แฉก ซึ่งเป็นตราเครื่องหมายประจำของกษัตริย์ดาวิด และเป็นเครื่องหมายในผืนธงชาติอิสราเอลด้วย นอกจากนี้แล้ว ชาวยิวถือว่ามหาวิหาร ณ กรุงเยรูซาเลมที่กษัตริย์โซโลมอนทรงสร้างขึ้น ก่อนคริสต์ศักราช 900 ปี เป็นเครื่องหมายศักดิ์สิทธิ์ ขณะนี้เหลือแต่ซากกำแพง เรียกว่า กำแพงร้องไห้ (Wailing Wall) เป็นสถานที่ชาวยิวทั่วโลกต่างหลั่งไหลกันไปไหว้ ถือว่ากำแพงนี้เป็นสัญลักษณ์แห่งความเป็นเอกภาพของชาวยิว ชาวยิวจะจูบกำแพงนี้แล้วซบศีรษะกับกำแพงร้องไห้ เพื่อรำลึกถึงความยิ่งใหญ่ของชาติยิวในอดีต โดยเฉพาะในวันศุกร์

www.webkal.org

11.11 ฐานะของศาสนาในปัจจุบัน

ดังแสดงมาแล้วว่า ศาสนายิวเป็นศาสนาของชนชาวยิว คือมีแต่ชาวยิวเท่านั้นที่นับถือศาสนานี้ จะมีชนชาติอื่นที่นับถือศาสนายิวอยู่บ้าง แต่ก็เพียงเล็กน้อยเท่านั้น อนึ่งชาวยิวก็มิได้มีแต่ในประเทศอิสราเอล หากแต่มีกระจัดกระจายอยู่ทั่วไป ดังนั้นศาสนิกของศาสนายิวจึงมีทั้งในประเทศอิสราเอลและต่างประเทศ กล่าวคือในสหรัฐอเมริกามีประมาณ 5 ล้านคน ในแคนาดาประมาณ 1 ล้านคน ในทวีปยุโรปประมาณ 3 ล้าน 5 แสนคน และในทวีปเอเชียประมาณ 3 ล้านคน ซึ่งในจำนวนนี้เกือบทั้งหมดอยู่ในประเทศอิสราเอล เพราะฉะนั้นศาสนิกของศาสนายิวจึงมีทั้งหมดประมาณ 12-13 ล้านคน จำนวนศาสนิกของศาสนายิวเพิ่มมากขึ้นทุกปี นับตามการเพิ่มของประชากรยิว และในวงการศาสนายิวดูจะไม่สนใจที่จะเผยแผ่ศาสนายิวให้กว้างขวางออกไปแก่คนภายนอก แต่ดูจะพอใจที่จะเผยแผ่ไปในหมู่ชาวยิวเท่านั้น ดังนั้นจำนวนศาสนิกของศาสนายิวจึงไม่อาจเปรียบเทียบกับชาวคริสต์หรืออิสลามได้ทั้งๆ ที่ทั้ง 2 ศาสนาหลังมีกำเนิดมาจากศาสนายิวก็ตาม

กิจกรรม

หลังจากนักศึกษาได้ศึกษา บทที่ 11 ศาสนายิว จบโดยสมบูรณ์แล้ว
โปรดทำแบบฝึกปฏิบัติประกอบวิชาศาสนศึกษา บทที่ 11 แล้วจึงศึกษาในบทที่ 12 ต่อไป

www.webkal.org

www.webkal.org

บทที่ 12

ศาสนาคริสต์

www.webkal.org

เนื้อหาบทที่ 12
ศาสนาคริสต์

12.1 ประวัติความเป็นมา

12.2 ประวัติศาสดา

12.3 การแพร่ขยายของคริสต์ศาสนา

12.4 กำเนิดและวิวัฒนาการนิกายสำคัญในคริสต์ศาสนา

12.4.1 นิกายโรมันคาทอลิก

12.4.2 นิกายออร์ธอดอกซ์

12.4.3 นิกายโปรเตสแตนต์

12.5 คัมภีร์ในศาสนา

12.6 หลักคำสอนที่สำคัญ

12.6.1 หลักตรีเอการนุภาพ

12.6.2 หลักความรัก

12.6.3 อาณาจักรของพระเจ้า

12.6.4 พระเจ้าผู้เป็นอันติมสัจจ์

12.6.5 คำเทศนาบนภูเขา (ปฐมเทศนา)

12.7 หลักความเชื่อ และจุดหมายสูงสุด

12.8 พิธีกรรมที่สำคัญ

12.9. สัญลักษณ์ของศาสนา

12.10 ฐานะของศาสนาในปัจจุบัน

www.webkal.org

แนวคิด

1. ศาสนาคริสต์ เกิดในปาเลสไตน์ ประมาณ 543 ปี หลังพุทธศักราช ศาสนายิวเกิดขึ้นมาจากความเชื่อในเรื่องเมสสิอาห์(ผู้ที่จะมาช่วยปลดเปลื้องความทุกข์ให้) ของชาวยิว ศาสดาของศาสนาคริสต์ คือพระเยซู โดยชาวยิวยอมรับว่าพระเยซูคือเมสสิอาห์

2. คัมภีร์ที่สำคัญในศาสนาคริสต์ คือ คัมภีร์ไบเบิ้ล ศาสนาคริสต์มีหลักคำสอนที่มีความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้ากับมนุษย์และจริยธรรมทางสังคม ที่ควรกล่าวถึงอยู่ 5 เรื่องคือ หลักตรีเอกานุภาพ หลักความรัก หลักอาณาจักรของพระเจ้า พระเจ้าผู้เป็นอันติมสัจจ์ และบทเทศนาบนภูเขา (ปฐมเทศนา)

3. ศาสนาคริสต์มีจุดหมายปลายทางที่เป็นความสุขนิรันดร คือ สวรรค์อันเป็นอาณาจักรของพระเจ้า วิธีปฏิบัติที่จะให้บรรลุถึงจุดหมายปลายทางนั้น คือการปฏิบัติตามพระบัญญัติให้ครบถ้วน คือ รักพระเจ้าอย่างสุดจิตสุดใจและ รักเพื่อนมนุษย์เหมือนรักตนเอง ชาวคริสต์เชื่อว่าชีวิตในโลกนี้มีเพียงครั้งเดียว ตายไปแล้วก็จะไปอยู่ในนรกสวรรค์ชั่วนิรันดร

4. นิกายในศาสนา ศาสนาคริสต์มีนิกายสำคัญอยู่ในศาสนา 3 นิกายคือ 1) นิกายโรมันคาทอริก 2) นิกายออธอดอกซ์ 3) นิกายโปรเตสแตนต์ คริสต์ศาสนาทุกนิกายใช้ไม้กางเขนเป็นสัญลักษณ์

5. ศาสนาคริสต์ในปัจจุบันมีผู้นับถือมากที่สุดในโลก มีศาสนิกกว่า 1,000 ล้านคนทั่วโลก แต่ส่วนใหญ่จะอยู่ในทวีปยุโรป อเมริกาและออสเตรเลีย

www.webkal.org

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษาได้มองเห็นภาพรวมประเด็นที่เป็นสาระสำคัญของศาสนาคริสต์ได้อย่างสมบรูณ์

2. เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาและสามารถถ่ายทอดเกี่ยวกับความเป็นมาของศาสนา ประวัติศาสดา คัมภีร์สำคัญในศาสนา หลักคำสอนที่สำคัญในศาสนา หลักความเชื่อและจุดหมายสูงสุดในศาสนาของศาสนาคริสต์ได้อย่างถูกต้อง

3. เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาและสามารถถ่ายทอดเกี่ยวกับกำเนิด วิวัฒนาการ นิกายสำคัญในศาสนาคริสต์ พิธีกรรมที่สำคัญ สัญลักษณ์ของศาสนา และฐานะของศาสนาในปัจจุบันของศาสนาคริสต์ได้อย่างถูกต้อง

www.webkal.org

บทที่ 12
ศาสนาคริสต์

12.1 ประวัติความเป็นมา

ศาสนาคริสต์เป็นศาสนา 1 ในบรรดา 3 ศาสนาของศาสนาโลก คำว่า Christ มาจากภาษาโรมันว่า Christius และคำนี้ก็มาจากภาษากรีกอีกต่อหนึ่ง คือคำว่า Christos ซึ่งแปลมาจากคำว่า เมสสิอาห์ (Messiah) ในภาษาฮิบรู

คำว่า เมสสิอาห์ แปลว่า พระผู้ปลดเปลื้องทุกข์ภัย หรือพระผู้ช่วยให้รอดคือรอดพ้นไม่ตกนรก จากคำพิพากษาในวันตัดสินโลก หรือเมื่อว่าโดยความหมาย เมสสิอาห์ก็คือตัวแทนของพระเจ้าบนพื้นพิภพนั่นเอง ดังนั้นคำว่า Christ จึงเป็นศัพท์สูง ดุจคำว่า Prophet ศาสดาพยากรณ์หรือปกาศกในศาสนายิว และตรงกับคำว่า นบี ในศาสนาอิสลามนั่นเอง

ศาสนาคริสต์เกิดในปาเลสไตน์ เมื่อ พ.ศ. 543 โดยคิดตามปีเกิดของพระเยซูผู้เป็นศาสดาของศาสนานี้ ศาสนาคริสต์เป็นศาสนาที่วิวัฒนาการมาจากศาสนายิว เพราะศาสนาคริสต์ก็นับถือพระเจ้าองค์เดียวกับศาสนายิว คือพระยะโฮวาห์ อีกทั้งได้รับคัมภีร์พันธสัญญาเดิม (Old testament) แม้พระเยซูเองก็ไม่เคยประกาศตั้งศาสนาคริสต์มีแต่บอกว่าท่านนับถือศาสนายิว การที่ท่านเที่ยวสั่งสอนธรรมต่างๆ แตกออกไปบ้างก็เพื่อให้ศาสนายิวสมบูรณ์ขึ้นเท่านั้น ดังที่พระเยซูกล่าวว่า[1] “อย่าคิดว่าเรามาเลิกล้างธรรมบัญญัติ และคำของผู้เผยแพร่พระวจนะ เรามิได้มาเลิกล้าง แต่มาทำให้สมบูรณ์ทุกประการ” ส่วนคำว่าศาสนาคริสต์เพิ่งเกิดขึ้นและนำมาใช้หลังจากพระเยซูสิ้นชีพแล้ว กล่าวคือสมัยที่พระเยซูยังมีชีวิตอยู่ท่านถูกรบกวนล้างผลาญโดยประการต่างๆ จากพวกหัวเก่าที่นับถือศาสนายิว จนในที่สุด พระเยซูก็ถูกประหารชีวิต โดยถูกตรึงอยู่บนไม้กางเขน เรื่องนี้ทำให้พวกสาวกและผู้นับถือพระเยซูโกรธเคืองมาก ทั้งทำให้คนทั้งหลายเห็นใจพระเยซูที่ไม่ผิดแต่กลับต้องมาสังเวยชีวิตเพราะพวกอธรรม อีกทั้งได้ฟังข่าวอภินิหารของพระเยซูคืนชีพ ทำให้เกิดศรัทธาจึงพากันเรียกการนับถือพระเยซูว่าเป็นศาสนาใหม่ แยกตัวออกจากศาสนายิว และตั้งชื่อศาสนาใหม่ว่า ศาสนาคริสต์

1 องค์การกีเคี้ยนอินเตอร์เนชั่นแนล. พระคริสต์ธรรมคัมภีร์ ภาคพันธสัญญาใหม่ : คัมภีร์มัทธิว, 2527 หน้า 17.

www.webkal.org

โดยเซนต์ปอล เป็นผู้ตั้งขึ้น เพราะฉะนั้นศาสนาคริสต์จึงเกิดขึ้นเพราะเหตุการณ์บังคับให้จำต้องตั้งศาสนา

ศาสนาคริสต์ในสมัยที่พระเยซูยังมีชีวิตอยู่ เจริญเติบโตแพร่หลายไปได้น้อยมากเพราะมีผู้คอยขัดขวางทำลายล้าง พระเยซูเอง ก็มีเวลาเป็นศาสดาเพียง 3 ปีเท่านั้นก็สิ้นชีพเพราะถูกตรึงไม้กางเขนดังกล่าวมาแล้ว ศาสนาคริสต์เพิ่งมาเจริญเติบโตหลังจากพระเยซูสิ้นชีพแล้ว โดยการเผยแพร่ศาสนาอย่างจริงจังของเหล่าสาวกและศาสนิก แล้วความสำเร็จก็มาถึงเมื่อพระเจ้าคอนสแตนตินทรงเลื่อมใส ทรงให้ความอุปถัมภ์ศาสนาคริสต์ทุกอย่าง จนได้นามว่าพระเจ้าอโศกแห่งศาสนาคริสต์ เช่น ทรงสร้างโบสถ์เซนต์ปีเตอร์หลังแรกถวาย ทรงพระราชทานที่ดินและทรัพย์สินมากมายให้ศาสนาคริสต์ ทรงออกกฎหมายมิลานในปีพ.ศ. 856 ให้วังวาติกันเป็นรัฐอิสระปกครองตนเอง จัดเก็บภาษีเอง ไม่ขึ้นกับบ้านเมือง ทางบ้านเมืองจะเข้าไปแทรกแซงในศาสนจักรไม่ได้ ให้สันตะปาปามีอำนาจเท่าราชา และทรงยกย่องสันตะปาปาให้มีอำนาจเหนือศาสนจักรทั้งปวง ทรงจัดประชุมสันนิบาตศาสนาคริสต์ทั้งหมดขึ้นเป็นครั้งแรก ทรงนำไม้กางเขนมาเป็นสัญลักษณ์ของศาสนาคริสต์ และในปี พ.ศ. 868 ทรงออกกฎหมายให้ทุกคนมีศรัทธาทางการ คือนับถือศาสนาคริสต์เท่านั้นจึงจะถูกต้อง ดังนั้นตั้งแต่ พ.ศ. 868-1597 ศาสนาคริสต์จึงได้เจริญเติบโตขนานใหญ่ จากศาสนาประจำชาติของประเทศอิตาลีกลายมาเป็นศาสนาประจำชาติของทุกประเทศในทวีปยุโรป และต่อมาได้ขยายไปยังประเทศต่างๆ ในทวีปอเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ และทวีปออสเตรเลียด้วย และตั้งแต่ พ.ศ. 1597-2060 สันตะปาปาหรือโป๊ปได้มีอำนาจสูงสุดยิ่งกว่าพระราชา ไม่มีใครทัดทานอำนาจได้จนสามารถแต่งตั้งและถอดถอนพระราชาก็ได้ ทั้งนี้ก็เพราะถือว่าสันตะปาปาเป็นตัวแทนของพระเจ้าบนพื้นพิภพ ส่วนพระราชาเป็นเพียงผู้แทนคนในประเทศนั้นๆ เท่านั้น แต่แล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2060 ศาสนาคริสต์ก็เริ่มชะงักเพราะฝีมือของมาร์ติน ลูเธอร์ กล่าวคือมาร์ติน ลูเธอร์ เป็นนักบวชในศาสนาคริสต์ชาวเยอรมัน เกิดในประเทศเยอรมันนี เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2026 ที่เมือง ไอสเลเบน (Eisleben) นครแซกโซนี (Saxony) ครั้นถึง พ.ศ. 2048 ได้ออกบวช และในปี พ.ศ. 2054 ได้ไปเฝ้าสันตะปาปาที่วังวาติกัน ได้เห็นที่อยู่ของพระหรูหรา และมีความเป็นอยู่อย่างฟุ้งเฟ้อ ผิดสมณวิสัย ทั้งซ้ำเติมด้วยความเศร้าใจที่ทราบว่าสันตะปาปาเลโอที่ 10 ปรารถนาจะสร้างโบสถ์หลังใหม่ให้ใหญ่กว่าและวิจิตรกว่าโบสถ์ที่เคยมีมา โดยได้ออกใบไถ่บาปขาย เพื่อหาเงินมาสร้างโบสถ์เซ็นต์ปีเตอร์หลังใหม่เมื่อ พ.ศ. 2058 ใครที่ซื้อใบไถ่บาปแล้ว สามารถล้างบาปได้ทันทีมิต้องมาล้างบาปกับพระ และยิ่งซื้อไว้มากก็ไถ่บาปได้มาก หรือยังไม่มีบาปจะซื้อไว้ก่อนก็ได้ หากทำบาปต่อไปก็จะได้ไถ่บาปเช่นกัน มาร์ติน ลูเธอร์

www.webkal.org

หมดความอดทน เห็นว่าโป๊ปว่าเอาเองทั้งนั้น ไม่มีในคัมภีร์ จึงได้ทำการคัดค้านเป็นการใหญ่ และชี้แจงว่า คำสั่งสอนที่แท้จริงของพระเยซูเป็นอย่างไร มาร์ติน ลูเธอร์ ทำงานอย่างรวดเร็ว เพราะมีการศึกษาดี ทั้งได้รับการสนับสนุนอย่างกว้างขวาง จนเป็นเหตุให้เกิดนิกายโปรเตสแตนท์ขึ้นมาในปี พ.ศ. 2060

12.2 ประวัติศาสดา

1. ถิ่นกำเนิดพระเยซู

พระศาสดาของคริสต์ศาสนา ทรงมีนามว่า **"เยซู"** หรือ **"จีซัส"** ทรงถือกำเนิดในหมู่ชนชาติอิสราเอล (ยิว) พระมารดาชื่อ มาเรีย และบิดาชื่อ โยเซพ มีอาชีพเป็นช่างไม้ ตั้งถิ่นฐานอยู่ ณ หุบเขากาลิเล (Callilee) เมืองนาซาเรธ ตามคัมภีร์ไบเบิลเล่าไว้ว่าพระนางมาเรีย ผู้เป็นมารดาของพระเยซูนั้น เดิมโยเซฟได้สู่ขอหมั้นกันไว้แล้ว ก่อนที่จะอยู่กินด้วยกันก็เห็นว่ามาเรียมีครรภ์ด้วยเดชพระวิญญาณบริสุทธิ์แล้ว แต่โยเซฟคู่หมั้นของเขาเป็นคนดี สัตย์ซื่อไม่พอใจที่จะแพร่งพรายความเป็นไปของนางนั้น หมายจะให้นางนั้นหลบไปเสียอย่างลับๆ แต่เมื่อโยเซฟยังกำลังวิตกตริตรองเรื่องนี้อยู่ก็มีทูตองค์หนึ่งของพระเจ้ามาปรากฏแก่โยเซฟในความฝันว่า **"โยเซฟ"** บุตรดาวิดอย่าวิตกในการที่จะรับมาเรียมาเป็นภรรยาของเจ้าเลย เพราะว่าผู้ซึ่งปฏิสนธิในครรภ์ของนางนั้นเป็นโดยเดชพระวิญญาณบริสุทธิ์ นางนั้นจะประสูติบุตรเป็นชาย แล้วเจ้าจงเรียกนามท่านว่า **"เยซู"**

เมื่อโยเซฟตื่นขึ้นก็ปฏิบัติตามคำของทูตแห่งพระเจ้าคือไปรับมาเรียมาอยู่กินด้วยกัน แต่มิได้ร่วมสู่สมอย่างสามีภรรยา

พระนางมาเรียนั้นมีประวัติว่าพื้นเพเดิมเป็นคนอนาถาและเกิดเมื่อมารดาบิดามีอายุมากแล้ว ถูกส่งเข้าไปอยู่ในความอุปถัมภ์ของวัดยิว ต่อมาบิดามารดาถึงแก่กรรม มาเรียจึงอยู่ในฐานะเป็นลูกกำพร้า โยเซฟชายชราช่างไม้ซึ่งมีอายุถึง 80 ปีแล้วได้ไปสู่ขอนางมาเรียมาเลี้ยงดู ทางวัดจึงจัดการแต่งงานให้

2. พระเยซูประสูติ

เมื่อมาเรียมีครรภ์แก่ ทั้งโยเซฟและมาเรียต้องเดินทางไปยังเมืองเบธเลเฮม ซึ่งอยู่ห่างจากบ้านเดิมตั้ง 100 ไมล์ และเป็นการเดินที่ยากลำบากมาก เพราะเป็นเขาหินทั้งนั้น

www.webkal.org

การที่ต้องเดินทางไปครั้งนี้ก็โดยคำสั่งของรัฐบาล ให้ไปลงทะเบียนสำมะโนครัวในเมืองที่เป็นภูมิลำเนาเดิมดังกล่าวแล้วว่า โยเซฟมีภูมิลำเนาอยู่ที่เมืองเบธเลเฮม จึงต้องเดินทางไปที่นั่น และเมื่อถึงเมืองเบธเบเฮมแล้ว มาเรียได้คลอดบุตรในที่พักแรมแห่งหนึ่ง

3. การศึกษา

ในขณะที่พระเยซูยังเด็กมากโยเซฟกับมาเรียได้อพยพพาพระเยซูไปอยู่ประเทศอียิปต์ครั้งหนึ่ง ไม่ทราบว่าอยู่นานเท่าไร ภายหลังได้กลับมาอยู่นาซาเรธ และได้เข้าโรงเรียนในมณฑลกาลิเล สำหรับที่นี่คนปะปนกันอยู่หลายชาติหลายภาษา เช่น อียิปต์ อัสซีเรีย อาหรับ และกรีก พระเยซูได้รับการศึกษาเป็นอย่างดีที่คนจนๆ สมัยนั้นจะพึงได้ และมีหลักฐานที่เชื่อได้ว่าพระเยซูรู้หลายภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษากรีก

นอกจากนี้พระเยซูยังสนใจในการศึกษาเรื่องศาสนาเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะพระคัมภีร์เก่า (Old Testament) จะอ่านมาก จำมาก จนมีความรู้แตกฉานในพระคัมภีร์ ในขณะนั้นมีผู้รู้ทางศาสนาที่เพียรพยายามสถาปนาตนเองเป็นคณาจารย์อยู่คนหนึ่ง ชื่อโยฮัน ซึ่งเป็นลูกของพระได้ศึกษาความรู้ทางศาสนาตั้งแต่เด็กจนอายุมากขึ้น จึงได้ปลีกตัวไปบำเพ็ญธรรมอยู่ในถ้ำที่เปลี่ยวและเงียบสงบ จนอายุ 30 ปี ก็ตั้งตนเป็นคณาจารย์สั่งสอนศิษย์ พระเยซูก็ได้ไปฝากตัวเป็นศิษย์ท่านผู้พี่โยฮัน ได้ตั้งลัทธิล้างบาป ทำนองเดียวกับพราหมณ์คือ ล้างบาปโดยวิธีลงไปอาบน้ำในแม่น้ำจอร์แดน ซึ่งพระเยซูก็ได้เคยลงไปอาบ

4. พระเยซูตรึกตรองธรรม

เมื่อพระเยซูได้ศึกษาและปฏิบัติธรรมจากอาจารย์จนเห็นว่าพอควรแล้วจึงได้ลาอาจารย์ไปอยู่ในที่วิเวก โดยเฉพาะโขดหินริมฝั่งทะเล นับว่าพระเยซูโปรดมาก นั่งตรึกตรองธรรมคราวละนานๆ นอกจากนี้ยังได้ทดลองอดอาหารเป็นเวลา 40 วัน เป็นการทำทุกรกิริยาจนกระทั่งอายุย่างเข้า 30 ปี พระเยซูจึงเริ่มทำการสอนธรรมแก่ศิษย์ ชั่วระยะเวลาไม่นานนักก็ต้องสะดุดหยุดลงชั่วคราว เนื่องจากอาจารย์โยฮัน ซึ่งเป็นอาจารย์ของพระเยซูนั้นถูกจับโดยคณะกรรมการได้ตั้งข้อหาว่า ท่านทำการสอนนอกเหนือคำสอนของพระเจ้าในศาสนายิว เมื่อทราบข่าวว่าอาจารย์ถูกจับ พระเยซูเสด็จออกจากเมืองนาซาเรธไปพักอยู่ที่เมืองคาเปอร์นัม ครั้นเมื่อแน่ใจว่าพ้นเขตอันตรายแล้วจึงเริ่มทำการสอนใหม่

www.webkal.org

5. การแสดงธรรมบนภูเขา[1]

คำสอนหรือการแสดงธรรมเทศนาอันยิ่งใหญ่ของพระเยซู คือ ครั้งที่เรียกว่า "เทศนาบนภูเขา" เทศนาครั้งนี้มีความสำคัญมากถือว่าเป็นปฐมเทศนา เป็นการแสดงหลักใหม่หลักสำคัญ ของคริสต์ศาสนา และการแสดงธรรมครั้งนี้มีคนฟังเป็นจำนวนมาก ใจความสำคัญของเทศนาครั้งนี้พอจะสรุปสาระได้ ดังต่อไปนี้

1) **ทรงปลุกปลอบใจ ให้ความหวัง** เพราะความหวังเป็นคุณธรรมสำคัญอันหนึ่งในคริสต์ศาสนา พระองค์เริ่มตรัสว่า ผู้ที่รู้สึกความบกพร่องทางจิตใจจะได้รับความสุข เพราะว่าสวรรค์เป็นของเขาแล้ว ผู้เศร้าโศกจะได้พบทางบรรเทาทุกข์ ผู้หิวกระหายจะอิ่มหนำสำราญ ผู้มีความเมตตาปรานีอยู่ในใจจะได้รับความเมตตาปราณีเช่นเดียวกัน ผู้มีใจบริสุทธิ์ได้ชื่อว่าเห็นพระเจ้า ผู้ระงับการแตกแยกรักษาความสามัคคีได้ชื่อว่าเป็นลูกพระเจ้า ผู้ที่สามารถทนการประทุษร้ายเบียดเบียนได้ ทนการข่มเหงนินทาได้ จะได้รับบำเหน็จจากสวรรค์ เพราะพวกมนุษย์ทั้งหลายก็ล้วนแต่ถูกข่มเหง ถูกนินทาทั้งนั้น

2) **ทรงห้ามไม่ให้ฆ่าคน** แม้การด่าว่าหรือกล่าวถ้อยคำที่ไม่ดีแก่ใคร ๆ ก็ไม่ควรทำ การโกรธกันในระหว่างพี่น้องเป็นโทษอย่างหนัก ผู้ใดบูชาพระเจ้าในขณะที่กำลังโกรธอยู่กับพี่น้องการบูชานั้นจะไม่เกิดผล ฉะนั้นผู้ใดนำเครื่องบูชามาแล้ว ถ้านึกได้ว่ายังมีเรื่องโกรธเคืองกับพี่น้องให้วางเครื่องบูชาไว้หน้าแท่น ไปคืนดีกับพี่น้องเสียก่อนจึงค่อยบูชา ถ้าพิพาทเป็นคดีก็ให้พยายามไกล่เกลี่ยคืนดีกันกับคู่ความ

3) **ทรงห้ามล่วงประเวณีชายหญิง** ไม่เว้นแม้แต่จะงดเว้นการล่วงประเวณีด้วยกายวาจาเท่านั้น แม้การล่วงประเวณีด้วยใจก็ไม่ควรให้มีขึ้น หมายความว่า แม้แต่จะคิดล่วงประเวณีก็ไม่ควรคิด ถ้าหากนัยน์ตาของเราจะชักจูงให้เราทำผิด เพราะมองเห็นความสวยความงามก็ควักนัยน์ตาออกมาเสียดีกว่าที่จะผิดไปจริง ๆ

4) **แต่ก่อนสอนกันว่า "อย่าทนสบถ"** คือทำผิดคำพูดเมื่อสาบานไว้ว่าจะทำอย่างไรต้องทำตามที่สาบานไว้ แต่พระเยซูทรงสอนใหม่ว่า อย่าสบถสาบานเลยดีกว่า จงประพฤติตนให้เป็นคนซื่อตรง ให้คนทั้งหลายเขาเชื่อถือโดยมิต้องสบถสาบานเลยดีกว่า

5) **แต่เดิมสอนกันว่า "ตาแทนตา ฟันแทนฟัน"** หมายความว่า ใครทำกับเราอย่างไร ให้เราทำตอบแทนอย่างนั้น ถ้ามาทำให้เราตาบอด ก็ให้ทำให้เขาตาบอดบ้าง ใครมาทำให้เราฟันหัก ก็ให้ทำให้เขาฟันหักบ้าง แต่พระองค์สอนว่า อย่าต่อสู้คนชั่ว ถ้าผู้ใดมาตบ

[1] Hopfe, lewis M. Religions of the World. 3fd edition, 1983 p.377-378.

www.webkal.org

แก้มขวาของเรา ก็จงหันแก้มซ้ายให้เขาตบอีก ถ้าผู้ใดมาเอาเสื้อของเราไป ก็จงเพิ่มเสื้อคลุมให้เขาด้วย ถ้าถูกเกณฑ์ให้เดินทาง 40 เส้น จงเดินไปเสีย 80 เส้น

6) **เดิมสอนกันว่า "ให้รักมิตรและเกลียดศัตรู"** แต่พระองค์สอนให้รักแม้กระทั่งศัตรู จงอวยพรแก่ผู้ที่แช่งด่าเรา จงทำคุณแก่ผู้ที่เกลียดชังเรา พระเจ้าประทานแสงสว่างให้คนดีและคนชั่ว ประทานฝนให้ทั้งคนมีธรรมและคนอธรรม รัฐบาลยังเก็บภาษีทั้งคนดีและคนไม่ดี

7) **อย่าทำบุญเอาหน้า อย่าเป่าแตรเมื่อบำเพ็ญทาน** อย่าประกอบการกุศลเพื่อหวังความสรรเสริญ สิ่งใดที่มนุษย์รู้พระผู้เป็นเจ้าจะไม่รับรู้ แต่การทำดีที่มนุษย์ไม่ทราบพระเจ้าจะรับทราบอย่างสมบูรณ์ ถ้าท่านถือศีลด้วยการอดอาหารก็ไม่จำเป็นต้องหน้าซีดเซียวให้คนอื่นแลเห็น ให้การกระทำของท่านปรากฏแก่พระเจ้าเท่านั้นก็พอแล้ว

8) **ถ้าท่านให้อภัยแก่คนทั้งหลาย** พระเจ้าก็จะให้อภัยแก่ท่านเหมือนกัน ถ้าท่านไม่ให้อภัยแก่คนทั้งหลายพระเจ้าจะไม่ให้อภัยแก่ท่าน

9) **อย่าสะสมทรัพย์ไว้ในโลกนี้** แต่จงสะสมไว้บนสวรรค์ ไม่ต้องสะสมโดยกลัวว่าจะไม่มีอะไรกิน ไม่มีอะไรดื่ม ฝูงนกทั้งหลายมิได้สะสมธัญญาหารไว้ พระเจ้ายังเลี้ยงนกทั้งหลายได้มนุษย์สำคัญกว่านก ไฉนพระเจ้าจะไม่ช่วยเลี้ยง ไม่จำเป็นต้องขวนขวายในการแต่งกายประดับประดา กษัตริย์โซโลมอนเป็นผู้ทรงเครื่องต้นประดับตบแต่งอย่างเต็มที่ก็ไม่เห็นจะสวยงามไปกว่าดอกไม้ที่บานอยู่โดยธรรมชาติ ซึ่งปราศจากเครื่องตกแต่งเพิ่มเติม ไม่จำเป็นต้องทุกข์ถึงวันพรุ่งนี้เพราะเรื่องที่จะต้องทุกข์ในวันนี้ก็มีมากพออยู่แล้ว

10) **ถ้าไม่อยากให้ใครกล่าวโทษเรา เราก็อย่ากล่าวโทษเขา** เราชอบมองหาผงในดวงตาของคนอื่น แต่ไม่ระวังดุ้นฟืนที่อยู่ในดวงตาของเรา อย่าให้ของประเสริฐแก่สุนัข อย่าให้แก้วมุกดาแก่สุกร เพราะมันจะเหยียบย่ำของเหล่านั้นและมันจะหันมากัดเราอีกด้วย

11) **อยากได้ก็ต้องขอ อยากพบก็ต้องหา** อยากจะให้ประตูเปิดรับก็ต้องเคาะประตูแต่เข้าประตูเล็กดีกว่าเข้าประตูใหญ่ เพราะประตูใหญ่มักจะนำไปสู่หายนะและมีคนเข้าไปมากแล้ว จงระวังผู้ที่ปรากฏกายเป็นมุนี แต่ดวงใจเป็นสุนัขป่า เราจะรู้จักคนได้ด้วยผลของงาน เช่นเดียวกับที่เราจะรู้จักต้นไม้ก็ด้วยผลไม้ เราไม่สามารถจะเก็บผลองุ่นจากต้นระกำ ไม่สามารถจะเก็บมะเขือเทศจากต้นไม้มีหนาม ต้นไม้ดีย่อมจะเกิดผลดี ต้นไม้ชั่วย่อมจะเกิดผลชั่ว

www.webkal.org

6. การเผยแผ่ศาสนา

ในการเผยแผ่ศาสนาของพระเยซูคริสต์ นอกจากพระองค์จะสอนธรรมง่ายๆ แต่ลึกซึ้งและกินใจแล้ว พระองค์มีคุณลักษณะพิเศษคือพระองค์มีความสามารถในการรักษาโรคและมีพลังจิตที่สูง เช่น การรักษาโรคเรื้อนให้หาย รักษาคนเป็นง่อยให้เดินได้ รักษาคนใบ้ให้พูดได้ รักษาคนตาบอดให้กลับแลเห็นได้ พอพระองค์แตะตัวคนป่วยหรือเพียงแต่พูดกับคนป่วยเพียงคำเดียวโรคก็จะหาย หรือบางครั้งคนป่วยมาแตะต้องผ้าที่พระเยซูนุ่งห่มโรคก็จะหายเช่นกัน การรักษาโรคพระองค์จะปฏิบัติควบคู่ไปกับการสอนธรรมทุกครั้ง จึงปรากฏว่าการเผยแผ่ธรรมของพระเยซูได้ผลเร็ว พระองค์ออกเดินทางท่องเที่ยวประกาศพระธรรมคำสอนของพระองค์แถบบริเวณชายฝั่งแม่น้ำจอร์แดน ส่วนมากผู้ที่ศรัทธาเลื่อมใสในคำสอนของพระองค์มักจะเป็นคนยากจนมีอาชีพเป็นกรรมกร เช่น เป็นชาวประมง ช่างไม้ ซึ่งอาศัยอยู่ในชนบทที่ทุรกันดาร ไม่สามารถจะเข้าไปเผยแผ่ในเมืองใหญ่ได้ พระองค์ไม่พยายามประกาศธรรมอันลึกซึ้ง แต่พยายามให้คนทั่วไปเข้าใจคำสอน ซึ่งเป็นคำสอนที่ฟังแล้วเข้าใจง่ายๆ ซึมซาบ น่าฟังไม่น่าเบื่อ ถือว่าพระเยซูเป็นนักพูด นักบรรยายที่ดีเยี่ยมคนหนึ่ง คำสอนของพระองค์บางครั้งก็ขัดแย้งกับความเชื่อเก่าจึงทำให้พระองค์มีทั้งคนรัก เลื่อมใสเคารพมาก และมีศัตรูมากเช่นกัน ศัตรูก็คือพวกยิว (ยูดาห์) ซึ่งเห็นว่าคำสอนของพระองค์ผิดแผกแตกต่างจากหลักของโมเสส ทั้งๆ ที่พระเยซูรับรองว่า ไม่มีเจตนาจะลบล้างทำลายบัญญัติหรือคำสอนของศาสนาเดิม แต่จริงๆ แล้วคำสอนของพระเยซูก็ขัดแย้งกับของโมเสสหลายข้อ ดังเช่นคำเทศนาบนภูเขาของพระเยซูจะขัดแย้งกับบัญญัติ 10 ประการหลายข้อ และคำสอนในที่อื่นๆ ก็ขัดแย้งกับบัญญัติอยู่อีก

7. คำสอนที่ขัดแย้งกัน

โมเสส สอนให้สามีภรรยาหย่าขาดจากกันได้ พระเยซูไม่ยอมให้มีการหย่าขาดจากความเป็นสามีภรรยากัน มีคนมาเถียงว่า โมเสสสอนให้หย่ากันได้ พระเยซูก็ให้เหตุผลว่า เมื่อพระเจ้าสร้างอาดัมกับอีวาให้เป็นเพื่อนชีวิตอยู่ด้วยกันได้ ไม่ได้ทรงอนุญาตว่าจะให้เลิกใช้ชีวิตร่วมกันได้ เมื่อไรพระเจ้าสร้างอีวาโดยดึงเอาซี่โครงซี่หนึ่งของอาดัมมาสร้าง จึงถือว่าผัวเมียเป็นคนคนเดียวกัน ผัวเมียจะแยกกันไม่ได้

โมเสส วางข้อบัญญัติอย่างเคร่งครัดว่า มนุษย์ต้องหยุดงานวัน “สับบาธ” หรือวัน “สะบาโต” แต่พระเยซูไม่ถือเคร่งครัดในเรื่องนี้ เมื่อมีคนเจ็บป่วยมาขอให้รักษาในวันสับบาธ พระองค์ก็ทรงรักษาให้ เมื่อมีคนมาทักท้วงว่าทำไมไม่หยุดงานวันสับบาธ พระองค์ก็ตอบว่าถ้าลูกแกะของท่านพลัดตกลงไปในบ่อน้ำในวันสับบาธ ท่านจะปล่อยให้ลูกแกะนั้นตายหรือ

www.webkal.org

8. ตำหนิคนรวย

นอกจากนี้ พระเยซูยังกล่าวตำหนิคนมั่งมีร่ำรวย มีหลายครั้งหลายหนที่คำสอนของพระองค์กระทบกระเทือนคนมั่งคั่ง ครั้งหนึ่ง พระองค์ตรัสว่า เอาอูฐลอดเข้ารูเข็มยังง่ายกว่าที่จะเอาคนมั่งมีขึ้นสวรรค์ เพราะคนมั่งคั่งจะเข้าถึงพิภพสวรรค์แท้ได้ยากมาก

ครั้งหนึ่ง พระเยซูประทับอยู่ในโบสถ์ยิวกับสาวก มีคนเอาเงินมาทำบุญให้โบสถ์ยิวเป็นอันมาก พวกที่ร่ำรวยบริจาคเงินคนละมากๆ มียายแก่ยากจนคนหนึ่งเอาทองแดงมาบริจาค 1 อัน พระเยซูตรัสแก่สาวกว่า ยายแก่ได้บุญมากกว่าพวกมั่งคั่งร่ำรวยเหล่านั้น เพราะพวกร่ำรวยทำบุญจากเงินที่เหลือใช้อย่างมาก ทำมากเท่าไรก็ไม่เดือดร้อนจึงไม่นับว่าเป็นการเสียสละ แต่ยายแก่นั้นทำบุญจากเงินที่จำเป็นสำหรับชีวิตของแกมาก แกต้องเสียสละจริงๆ และแกต้องเดือดร้อนลำบากจากการเสียสละนี้จริงๆ คำสอนของพระเยซูเช่นนี้จึงเป็นปรปักษ์ต่อคนรวย ทำให้คนรวยเป็นศัตรูต่อพระเยซู ซึ่งคนรวยส่วนมากเป็นคนมีความรู้ และมีอิทธิพลมาก

การสร้างศัตรูกับพระในศาสนาเดิมของพระเยซู ก็นับว่าเป็นอันตรายต่อพระองค์ไม่น้อย โดยพระเยซูกล่าวโจมตีพระพวกนี้ว่า เป็นพวกหน้าซื่อใจคด ปิดพิภพสวรรค์ไว้ไม่ให้มนุษย์ขึ้นถึง กล่าวอ้างตัวเองเป็นคนนำทางให้มนุษย์ แต่ตัวเองกลับตาบอด ตาบอดแล้วยังมาทำตัวเป็นผู้นำทางคนอื่น พวกนี้กรองน้ำเวลาดื่ม โดยอ้างว่าเกรงจะกลืนลูกน้ำเข้าไป แต่ความจริงเขากลืนอูฐเข้าไปเป็นตัวๆ

9. ศัตรูเริ่มปรากฏ

เมื่อพระเยซูไม่เกรงกลัวอำนาจอิทธิพลจากพวกที่ทำไม่ถูกต้อง พระองค์กล้าแสดงความจริงที่พระองค์เห็นว่าถูกต้อง ศัตรูของพระองค์ก็ได้แสดงตัวออกมาเป็นระยะๆ ทั้งลับและเปิดเผย ผู้ที่มาฟังเทศน์และถามปัญหาธรรม ก็มีทั้งผู้ศรัทธาเลื่อมใสจริงๆ และมีทั้งศัตรูที่มาคอยจับผิด โดยตั้งปัญหาถามเพื่อหวังผลร้ายแก่ผู้ตอบ เช่น ครั้งหนึ่ง มีคนถามว่าชาวยิวจะควรเสียภาษีให้แก่ซีซาร์ (จักรพรรดิโรมัน) หรือไม่ ปัญหาเช่นนี้ถ้าตอบไปทางใดทางหนึ่งเสียเป็นอันตรายทั้งนั้น คือ ถ้าตอบว่าไม่ควรเสียภาษีก็จะเป็นความผิดฐานกบฏต่อพระจักรพรรดิโรมัน แต่ถ้าตอบว่า ควรเสียภาษีก็จะทำให้ชาวยิวเกลียด เพราะชาวยิวเดือดร้อนมากเรื่องการเสียภาษีแก่โรมัน

ก่อนที่พระเยซูจะตอบปัญหา ได้เรียกเอาเงินตราจากผู้ถามอันหนึ่ง แล้วย้อนถามผู้ถามว่า “รูปภาพและคำจารึกในเงินตรานี้เป็นของใคร” ผู้ตอบตอบว่า “เป็นของซีซาร์”

www.webkal.org

พระเยซูจึงตรัสต่อไปว่า "ของซีซาร์ก็จงคืนไปให้ซีซาร์ ของพระเจ้าก็ถวายคืนแด่พระเจ้า" คำตอบอันชาญฉลาดเช่นนี้ทำให้พระเยซูพ้นภัย

10. การได้สาวกคนสำคัญ

ในการเผยแผ่ธรรมจนมาถึงช่วงนี้นับว่าได้ผลมาก มีผู้เลื่อมใสศรัทธามาก แต่ที่นับว่าเป็นกำลังสำคัญในการประกาศศาสนานั้น ก็คืออัครสาวก 12 คน ต่อไปนี้

1. ซีมอน หรือเปโตร
2. อันเดรอา หรืออังดรูว์ (เป็นน้องชายของเปโตร)
3. ยาโกโบ (บุตรเซเบดาย)
4. โยฮัม (น้องชายยาโกโบ มิใช่คณาจารย์โยฮัน)
5. ฟิลิปส์
6. บาร์โธโลมาย
7. โธมัส
8. มัทธาย
9. ยาโกโบ (บุตรอาละฟาน)
10. เลบบายส์ (ธาดาย)
11. ซีมอน (ซีมอน ชาวคานาอัน)
12. ยูดาห์ อิสการิโอด

สาวก 4 คนข้างต้น เป็นชาวประมง คนที่ 1 กับคนที่ 2 คือ เปโตรกับอันเดรอา ซึ่งเป็นพี่น้องกันนั้น พระเยซูไปพบกำลังตีอวนจับปลา ตรัสถามว่า เขากำลังทำอะไร คนทั้งสองตอบว่ากำลังตีอวนจับปลา พระเยซูตรัสว่า ไปตีอวนจับคนดีกว่า คนทั้งสองเลยทิ้งอวนตามพระองค์ไป เดินไปตามทางพบชาวประมงพี่น้องอีก 2 คน คือ ยาโกโบกับโยฮัน (สาวกคนที่ 3 และ 4) เป็นชาวประมงเหมือนกัน กำลังนั่งซุนอวนอยู่ เห็นเปโตรกับอันเดรอา ตามพระเยซูไปก็เลยขอตามไปด้วย ในบรรดาสาวกทั้งหมดนี้ โยฮัน (คนที่ 4)กับมัทธาย (คนที่ 8) เป็นคนสำคัญในการเขียนคัมภีร์ไบเบิล (คัมภีร์ใหม่) และเขียนประวัติต่างๆ ของพระเยซู เราได้จากอัครสาวกทั้ง 2 นี้มาก

www.webkal.org

อัครสาวกคนสุดท้ายที่ชื่อว่า ยูดาห์ อิสการิโอดนั้น เป็นเหมือนเทวทัตในศาสนาพุทธเพราะว่ายูดาห์นี้เองเป็นผู้ทำลายพระเยซูเอง โดยไปรับสินบนเป็นผู้นำโรมันไปชี้ตัวให้จับพระเยซูแต่ลงท้ายยูดาห์ อิสการิโอด ก็อดสูต่อพฤติกรรมอันเลวร้ายของตัวเองไม่ได้ จึงทำการฆ่าตัวตายด้วยการผูกคอตัวเองชดใช้กรรม

11. ภัยกำลังก่อตัว

ตามที่กล่าวมาแล้วว่าศัตรูของพระเยซูมีมากจนเกินกว่าบารมีของพระเยซูจะต้านทานได้ จะอาศัยสาวกเป็นกำลังพอที่พึ่งพาอาศัยก็ไม่ได้ แม้แต่คณาจารย์โยฮัน ซึ่งเป็นอาจารย์ที่เคยไปศึกษาธรรมด้วย และเป็นผู้มีบารมีสูงเพราะมีศิษยานุศิษย์มาก ก็ยังถูกจับฐานสอนผิดเพี้ยนไปจากคำสอนของศาสนาเดิม และที่สุดก็ถูกฆ่าจนตาย พระเยซูเห็นตัวเองอย่างนี้ก็ทรงรู้พระองค์ว่า อันตรายจะต้องมาถึงตัวสักวันหนึ่ง และทรงทราบเหมือนกันว่า ในบรรดาสานุศิษย์ใกล้ชิดขนาดอัครสาวกนั้นยังไว้ใจไม่ได้สักคน

12. พวกยิวเริ่มแผนทำลายพระเยซู

พวกพระยิวได้กระพือข่าวโฆษณาชวนเชื่อเรื่อย ๆ ไปว่า พระเยซูซ่องสุมสมุนพรรคพวกเพื่อก่อการกบฏต่อโรมัน และจะสถาปนาตัวเองขึ้นเป็นกษัตริย์ยิว การปล่อยข่าวเช่นนี้พระยิวทำมานานแล้ว จนข่าวลือที่ว่านี้ได้เข้าหูพวกโรมัน ส่วนพระเยซูเองก็รู้ว่ามีพระยิวปล่อยข่าวทำลายตน แต่ท่านมิได้หาทางแก้ไขหรือป้องกันตัวเพราะถือว่า ตัวเองบริสุทธิ์ โดยหารู้ไม่ว่าคนสุจริตต้องตายเพราะคนชั่วมามากต่อมากแล้ว

คณะกรรมการศาสนา เมื่อเห็นว่าทางโรมันนิ่งเฉยไม่เอาเรื่องจึงตั้งตนเป็นโจทก์เองโดยขอให้โรมันส่งทหารไปจับตัวพระเยซูมาลงโทษ

13. ลางร้ายปรากฏ

ขณะนั้นพระเยซูประทับอยู่ที่หมู่บ้านเมธาเนีย มีเหตุการณ์ที่เป็นลางเกิดขึ้นคือ มีหญิงคนหนึ่งถือผอบน้ำมันหอมมีราคาแพงมาเฝ้าพระเยซู แล้วเทน้ำมันหอมลงบนพระเศียรของพระเยซูในขณะที่พระองค์กำลังเสวยพระกระยาหารอยู่ พวกสาวกเห็นเช่นนั้นก็กล่าวกับหญิงนั้นว่าทำให้เสียของทำไม เอาน้ำมันหอมไปขายแล้วเอาเงินมาแจกแก่คนจนไม่ดีกว่าหรือ

www.webkal.org

พระเยซูตรัสว่าที่เขาทำเช่นนี้ได้ชื่อว่า เป็นการรดน้ำศพของพระองค์ เพราะพระองค์จะต้องสิ้นชีพในไม่ช้า

14. สาวกไม่เชื่อ

ในบรรดาสาวกของพระเยซูนั้น ยูดาห์ อิสการิโอด ได้แอบไปติดต่อสมคบกับพวกกรรมการศาสนา ขันอาสาจะจับตัวพระเยซูส่งให้ การจับพระเยซูนั้นจะต้องให้ทหารโรมันไปจับ แต่พระเยซูอยู่ไม่เป็นที่ ถ้าไม่มีคนนำข่าวมาบอกก็จะไม่รู้ว่าพระเยซูอยู่ที่ไหน และพระเยซูเองก็ไม่ได้แต่งกายหรือมีเครื่องหมายแตกต่างจากคนอื่น ชอบปะปนอยู่กับคนทั่วไป ทหารโรมันคงไม่รู้ว่าคนไหนคือพระเยซู อิสการิโอดจึงรับอาสาว่าจะพาทหารโรมันไปจับพระเยซูโดยให้ทหารโรมันสังเกตอาณัติสัญญาณว่า ถ้าเขาเข้าไปจูบแสดงความเคารพต่อคนไหนก็จงทราบว่า คนนั้นคือพระเยซู ให้ทหารโรมันจับตัวได้ทันที ในการอาสาทำเช่นนี้ ยูดาห์ อิสการิโอด ได้รับเงินเป็นค่าจ้าง 30 แผ่น

15. ทรงเสวยปัสคาร่วมกับสาวก

ครั้นถึงวันต้นเทศกาล ถือศีลปัสคา (เทศกาลกินขนมปังไม่มีเชื้อ) พวกสาวกมาทูลถามว่า จะให้เตรียมเสวยปัสคาที่ไหน? พระเยซูตรัสสั่งให้เข้าไปหาบ้านใครก็ได้ในเมืองขออาศัยทำพิธีเลี้ยงปัสคา พวกสาวกก็เตรียมสถานที่เรียบร้อย พระเยซูก็เสด็จเข้าไปในบ้านนั้นพร้อมด้วยอัครสาวก 12 คน ร่วมกันนั่งรับประทานโต๊ะเดียวกันรวมทั้งพระเยซูด้วยเป็น 13 คน พระเยซูตรัสว่า การร่วมรับประทานอย่างนี้จะเป็นครั้งสุดท้าย เพราะอีกไม่นานเหตุร้ายจะเกิดขึ้นแก่พระองค์ ในระหว่างเวลารับประทานอาหาร พระเยซูตรัสว่า พระองค์ทรงทราบว่าคนหนึ่งในบรรดาสาวก 12 คน จะทรยศโดยอาสานำทหารมาจับพระองค์

ในการเลี้ยงครั้งนั้น พระเยซูทรงหยิบขนมปังมาหักส่งให้สาวกคนละชิ้น บอกให้กินเพราะเป็นเสมือนเนื้อในกายของพระองค์ ครั้นแล้วก็รินเหล้าองุ่นแจกสาวกตรัสว่าให้ดื่มเพราะเป็นเสมือนโลหิตของพระองค์

16. พระเยซูถูกจับ

เมื่อเลี้ยงอาหารกันเสร็จแล้ว พระเยซูและสาวกก็พากันขึ้นภูเขา สั่งให้สาวกพักอยู่ในที่แห่งหนึ่ง ส่วนพระองค์ปลีกตัวไปสวดมนต์ ส่วนสาวกพากันนอนหลับหมด พระเยซูทรง

www.webkal.org

เตือนให้สาวกตื่นเพื่อระวังภัย ทำอย่างนี้อยู่ถึง 3 ครั้ง สาวกก็ยังไม่ปฏิบัติตาม ก็พอดีปรากฏว่ามีคนถือไม้พลองเป็นอาวุธกรูกันเข้ามายังภูเขาที่พักพระเยซูและสาวก ขณะเดียวกัน ยูดาห์ อิสการิโอด สาวกผู้ทรยศได้ตรงเข้าจูบพระเยซู เป็นสัญญาณตามที่นัดหมายกันไว้ ทหารโรมันก็จับพระเยซูไป พระเยซูได้ตรัสแก่ทหารที่มาจับว่า จะต้องถือไม้พลองมาทำไม พระองค์มีมือเปล่าไม่มีพิษภัยอะไร ถ้าอยากจับพระองค์จะจับเวลาอยู่ในโบสถ์หรืออยู่ที่ไหนก็ได้

17. คณะกรรมการศาสนาสอบความผิด

พระเยซูทรงเหลียวมองหาสาวกก็ไม่เจอสักคนเดียว คงจะกลัวถูกจับจึงหลบหนีกันไปหมด พระเยซูได้ถูกนำไปที่บ้านมหาปุโรหิต (สังฆราชยิว) ผู้เป็นประธานกรรมการ (Synodus) นั่นเองและคณะกรรมการก็ได้ทำการสอบสวนชำระความทันทีที่บ้านนั้น โดยเรียกคนหลายคนมาเป็นพยานพยานทุกคนก็ให้การปรักปรำพระเยซู โดยเฉพาะข้อที่ว่า พระเยซูตั้งตนเป็นพระเจ้าแผ่นดินองค์ใหม่ของยิว อ้างตนเป็นลูกของพระเจ้า เป็นเมสสิอาห์ พระเยซูไม่ตอบแม้ประธานฯ จะถามอะไรพระเยซูก็ทรงนิ่ง แล้วในที่สุดประธานฯก็ถามเป็นคำถามสุดท้ายว่าพระเยซูเชื่อพระองค์ว่าเป็นลูกพระเจ้าและเป็นเมสสิอาห์จริงหรือ พระเยซูรับว่า จริงในข้อนี้ประธานฯ กล่าวในที่ประชุมว่า ถ้าเช่นนั้นก็ไม่จำเป็นต้องซักถามอะไรอีก แล้วถามความเห็นที่ประชุม ที่ประชุมมีมติให้ลงโทษประหารชีวิตพระเยซู

ในขณะที่พระเยซูนั่งอยู่นั้น มีหลายคนเข้ามาทำร้ายตบตี ถ่มน้ำลายรด เอาผ้าปิดตาพระองค์แล้วกลั่นแกล้งพระเยซูให้ได้รับความเจ็บปวดทุกข์ทรมาน แต่พระเยซูก็นิ่งเฉย ไม่ขัดขืนตอบโต้

18. ต้องคำพิพากษาประหารชีวิต

เป็นอันว่า สภาการศาสนาได้พิพากษาประหารชีวิตพระเยซู แต่การที่จะปฏิบัติตามคำพิพากษาอุกฤษฏ์โทษอย่างนั้น จะต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้สำเร็จราชการโรมันก่อน จึงจะดำเนินการได้ ฉะนั้นพอสว่างพระเยซูก็ถูกนำตัวไปให้ผู้สำเร็จราชการโรมัน โดยมีข้อหาว่าพระเยซูจะตั้งตนเป็นกษัตริย์ยิว ซึ่งเป็นการกบฏต่อซีซาร์

ผู้สำเร็จราชการโรมัน ถามพระเยซูว่า ท่านได้ตั้งตนเป็นพระเจ้าแผ่นดินยิวจริงหรือ ? พระเยซูตรัสตอบว่า “อาณาจักรของข้าพเจ้ามิได้อยู่ในโลกนี้” ผู้สำเร็จราชการโรมันพยายามถามหลายอย่างก็ไม่สามารถจับได้ว่า พระเยซูทำผิดในข้อหาใด แต่หน้าที่ผู้สำเร็จราชการเป็นหน้าที่การเมืองและเห็นว่าชาวยิวเป็นอันมากไม่ชอบพระเยซู มีแต่คนเกลียดชังและเป็นศัตรูต่อ

www.webkal.org

พระเยซู ส่วนศิษย์สาวกของพระเยซูก็ไม่เห็นมีใครมาแสดงตัวเพื่อปกป้องเป็นพยานให้พระองค์สักคนเดียว ผู้สำเร็จราชการโรมันเห็นว่า มติมหาชนรุนแรงมาก จึงสั่งให้ลงโทษพระเยซูโดยการโบย และในระหว่างที่โบยนั้นก็มีชายคนหนึ่งเอาถังไม้ที่มีหนามขดเป็นวงกลม กดสวมเศียรพระเยซู พร้อมกับพูดว่า นี้คือมงกุฎของพระราชาองค์ใหม่แห่งยิว

เผอิญเวลานั้นใกล้จะถึงวันอีสเตอร์ ซึ่งเป็นวันพิธีการทางศาสนาวันหนึ่งของยิว ในวันนี้จะมีการอภัยโทษแก่นักโทษประหาร พอดีมีนักโทษประหาร 3 คน รวมทั้งพระเยซูเป็น 4 คนผู้สำเร็จราชการจึงคอยดูว่ามติมหาชนจะอภัยโทษแก่พระเยซูหรือไม่ พอถึงวันอีสเตอร์มติมหาชนมิได้อภัยโทษแก่พระเยซู

19. พระเยซูถูกตรึงบนไม้กางเขน

เมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้สำเร็จราชการโรมันก็เอาน้ำมาล้างมือของตน แล้วประกาศว่าขอวางเฉย ไม่ขอเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ต่อไป พวกยิวเห็นเช่นนั้น ก็คิดว่าผู้สำเร็จราชการยอมให้พลเมืองจัดการ จึงพากันจับเอาพระเยซูไปตรึงบนไม้กางเขน ที่ภูเขาเหนือเมืองเยรูซาเล็มในเวลาเที่ยงวัน และพระองค์ก็สิ้นพระชนม์ในเวลาบ่ายวันนั้นนั่นเอง

คำวิงวอนสุดท้ายที่พระเยซูตรัสแก่พระเจ้าซึ่งพระเยซูเรียกว่าพระบิดาเสมอนั้นมีว่า "ขอพระบิดาได้โปรดประทานอภัยให้แก่คนที่ทำการร้ายครั้งนี้เพราะเขาไม่รู้ว่าเขาได้ทำอะไรไป"

นักโทษประหารอีก 2 คน ก็ถูกตรึงพร้อมกับพระเยซู พระเยซูอยู่ตรงกลาง พวกอัครสาวกของพระเยซู ไม่มีใครกล้าแสดงตัวในเหตุการณ์การประหารชีวิตพระเยซู คงอาจจะกลัวภัยจะมาถึงตัว แต่มีคนคนหนึ่งซึ่งไม่แสดงตนว่าเป็นสาวกพระเยซู เพียงนับถือพระเยซูอยู่ห่างๆ เป็นคนมีฐานะดีอยู่ในเมืองชื่อว่า โยเซฟ ได้เข้าไปหาข้าหลวงโรมัน ขอศพพระเยซูไปทำพิธีฝัง ซึ่งก็ได้รับอนุมัติจากข้าหลวง

นี่คืออวสานแห่งผู้ยิ่งใหญ่คนหนึ่งของโลก

12.3 การแพร่ขยายของคริสต์ศาสนา[1]

พระคัมภีร์บันทึกไว้ว่า หลังจากพระเยซูคริสต์ได้สิ้นพระชนม์แล้ว 3 วัน พระองค์ได้ทรงกลับคืนชีพและเสด็จสู่สวรรค์ สาวกทั้งหลายจึงได้เริ่มออกเทศนาสืบทอดคำสอนของพระองค์

[1] ดนัย ไชยโยธา. นานาศาสนา, 2539 หน้า 174-175.

www.webkal.org

ในประเทศอิสราเอล และค่อยๆ ขยายออกไปยังดินแดนต่างๆ ในแถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเทศที่อยู่ภายใต้การปกครองของอาณาจักรโรมัน

หลังจากพระเยซูคริสต์ทรงสิ้นพระชนม์ไปแล้ว อัครสาวกทั้งหลายได้ช่วยกันเผยแผ่คำสอนในดินแดนปาเลสไตน์ก่อน และแล้วสาวกทั้งหลายได้ค่อยๆ เผยแผ่คำสอนให้แพร่หลายไปในดินแดนใกล้เคียง สาวกองค์สำคัญๆ ที่ควรรู้จักมีดังนี้

1. **นักบุญเปโตร** ได้รับการแต่งตั้งจากพระเยซูคริสต์เองให้เป็นหัวหน้ามาก่อน ท่านจึงเป็นประมุขสูงสุดคนแรกของคริสต์ศาสนา ท่านมีฐานะเป็นเสมือนสมเด็จพระสันตะปาปาได้ไปเทศนาเผยแผ่ธรรมถึงกรุงโรม และได้เลือกกรุงโรมเป็นศูนย์กลางดำเนินงานต่างๆ แต่การเผยแผ่คริสต์ศาสนาในระยะแรกได้รับการต่อต้านจากเจ้าหน้าที่แห่งอาณาจักรโรมัน และมีกฎหมายหลายฉบับของอาณาจักรโรมันห้ามนับถือคริสต์ศาสนา และได้มีการจับกุมผู้ฝ่าฝืนไปลงโทษให้เป็นตัวอย่างเป็นครั้งคราว แม้ท่านนักบุญเปโตรถูกพวกโรมันจับและถูกประหารชีวิตในที่สุด

2. **นักบุญเปาโล** เดิมทีท่านมีชื่อว่า **ซอล** ภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็น **ปอล** หรือ **เปาโล** ชาวยิวที่อาณาจักรโรมันได้แต่งตั้งท่านให้ไปปกครองพวกเดียวกันและร่วมมือกับคณะกรรมการศาสนายิวต่อต้านการเผยแผ่คำสอนของพระเยซูคริสต์และเหล่าสาวก ท่านได้ทำการขจัดกวาดล้างขัดขวาง และทำลายสาวกของพระเยซูคริสต์ ครั้นเมื่อเปาโลได้พิจารณาหลักธรรมประกอบกับเกิดความประทับใจในความศรัทธาต่อพระเจ้าของชาวคริสต์แล้ว ทำให้เปาโลเปลี่ยนใจมายอมรับนับถือพระธรรมคำสอนของพระเยซูคริสต์ ทั้งนักบุญปีเตอร์และนักบุญเปาโลได้ร่วมมือกันทำการเผยแผ่ นักบุญปีเตอร์ได้ปฏิบัติในหมู่ชาวยิว ส่วนนักบุญเปาโลได้ออกเดินทางไปเผยแผ่ในดินแดนต่างๆ ทั่วโลก

ช่วงเวลาประมาณ 15 ปี หลังพระเยซูคริสต์ทรงสิ้นพระชนม์แล้ว นักบุญเปาโลได้ประสบความสำเร็จ สามารถสร้างโบสถ์แห่งแรกเพื่อใช้สอนธรรมะของพระเยซูคริสต์ที่ **เมืองอันติโอโคส** ในกรีซ ประกาศศาสนาเมสสิอาห์แยกตัวออกจากศาสนายิวและได้เผยแผ่ศาสนาใหม่นี้ให้แพร่หลายเข้าไปในอาณาจักรโรมัน ได้รับการต่อต้านปราบปรามอย่างรุนแรงและเหี้ยมโหด สมัย**พระจักรพรรดิเนโร** (ค.ศ. 54-68) ด้วยว่าปี ค.ศ. 64 เกิดไฟไหม้ครั้งใหญ่ในกรุงโรม พระจักรพรรดิเนโรทรงกล่าวโทษว่าพวกคริสเตียนเป็นผู้วางเพลิงจึงทรงสั่งให้ลงโทษอย่างรุนแรง เช่น จับพวกคริสเตียนผูกเข้ากับเสาเอาน้ำมันยางราดตัว และจุดต่างคบเพลิงในเวลากลางคืน บ้างก็ให้เอาหนังสัตว์พันตัวแล้วให้สุนัข ใหญ่กัดฉีก ในที่สุดกองทหารคิดกบฏขึ้น พระจักร-พรรดิเนโรเสด็จหนีไปซ่อน ครั้นทหารไปจับ พระองค์จึงทรงรีบปลงพระชนม์ตัวเองก่อน

www.webkal.org

การตั้งหลักอย่างมั่นคงของคริสต์ศาสนาได้เริ่มขึ้นตอนต้นคริสต์ศตวรรษที่ 4 เมื่อ **พระจักรพรรดิคอนสแตนตินมหาราช** (ค.ศ. 306-337) ได้ทรงครองราชย์สมบัติแล้ว พระองค์ได้ทรงประกาศให้เสรีภาพในการนับถือคริสต์ศาสนาในปี ค.ศ. 313 โดยพระราชกฤษฎีกาแห่งเมืองมิลาน ครั้นเวลาต่อมา **พระจักรพรรดิเทโอโดซีอุส** ทรงประกาศให้คริสต์ศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติของอาณาจักรโรมันในปี ค.ศ. 391 ดังนั้นคริสต์ศาสนาจึงตั้งหลักมั่นคงแผ่อิทธิพลไปทั่วยุโรป ทวีปเอเชีย แอฟริกา และอเมริกา และคริสต์ศาสนาได้แผ่เข้ามายังประเทศไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยาโดยพวกสอนศาสนาชาวโปรตุเกส สเปน และฝรั่งเศส ซึ่งได้เข้ามาพร้อมกับพวกพ่อค้า แต่คริสต์ศาสนาในประเทศไทยไม่ได้แพร่หลายมากเหมือนในประเทศอื่นๆ

12.4 กำเนิดและวิวัฒนาการนิกายสำคัญในคริสต์ศาสนา

ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 1 กำเนิดคริสต์ศาสนจักรแรกที่มีคณะกรรมการบริหารประกอบด้วยพระสังฆราช คณะพระอาวุโส และผู้ช่วยพระ มีสาวกเป็นฝ่ายทำหน้าที่แสดงพระธรรมเทศนาศูนย์กลางของศาสนาอยู่ที่สำนักวาติกันในกรุงโรม

ครั้นเวลาล่วงมาถึงคริสต์ศตวรรษที่ 2 ได้มีการปรับปรุงคณะกรรมการบริหารศาสนจักรใหม่ พระสังฆราชมีฐานะเป็นหัวหน้าศาสนจักร มีพระอาวุโสและผู้ช่วยพระเป็นผู้ช่วย การแสดงพระธรรมเทศนาเป็นหน้าที่ของพระสังฆราชและพระอาวุโสเท่านั้น

ความแตกแยกได้ค่อยๆ เริ่มขึ้นตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 4 และที่ 5 ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลทางการเมือง สังคม และวัฒนธรรม ในยุคนั้นพระจักรพรรดิคอนสแตนดินมหาราชได้ทรงย้ายราชธานีไปอยู่ในภาคตะวันออกของอาณาจักร ทรงตั้งชื่อราชธานีนี้ว่า **คอนสแตนดิโนเปิล** หรือ **กรุงโรมตะวันออก** อาณาจักรโรมันจึงแบ่งการปกครองออกเป็น 2 เขตคือ โรมันตะวันตกและโรมันตะวันออก โรมันตะวันตกมีศูนย์กลางที่กรุงโรม โรมันตะวันออกมีศูนย์กลางที่กรุงคอนสแตนดิโนเปิล ทั้ง 2 เขตต่างถือว่ามีความสำคัญมาก จึงมีความเป็นตัวของตัวเองในทางความคิด ประเพณี และวัฒนธรรม โรมันตะวันตกใช้ภาษาละติน ส่วนโรมันตะวันออกใช้ภาษากรีก การแข่งขันกันทางด้านการเมืองและวัฒนธรรมย่อมมีผลกระทบต่อวงการศาสนาด้วย

ครั้นเมื่ออาณาจักรโรมันตะวันตกได้เริ่มสลายตัวลงไปในคริสต์ศตวรรษที่ 4-5 นั้น อาณาจักรโรมันตะวันออกซึ่งเรียกว่า **ไบแซนไทน์** หรือ **ไบแซนทีน** ก็ได้เข้มแข็งและเป็นอิสระในทุกด้าน และเริ่มแยกอำนาจการปกครองของสมเด็จพระสันตะปาปา ซึ่งก่อนนั้นสมเด็จ

www.webkal.org

พระสันตะปาปาเป็นประมุขสูงสุดของทั้ง 2 ฝ่าย และในที่สุดได้มีการแตกแยกออกเป็น 2 นิกายใหญ่ครั้งแรกคือ นิกายโรมันคาทอลิกฝ่ายตะวันตกมีศูนย์กลางที่กรุงโรม และนิกายออร์ธอ-ดอกซ์ฝ่ายตะวันออก มีศูนย์กลางที่กรุงคอนสแตนดิโนเปิล และเวลาต่อมาการแตกแยกเป็นนิกายต่างๆ ของคริสต์ศาสนาครั้งสำคัญครั้งที่ 2 เป็นผลให้เกิดคริสต์ศาสนานิกายใหม่ 3 นิกาย แต่ศาสนิกทุกนิกายนับถือเคารพพระเยซูคริสต์และพระเจ้าองค์เดียวกันคือพระยะโฮวา ผู้ศึกษาสังเกตแผนผังคริสตจักร[1] ต่อไปนี้

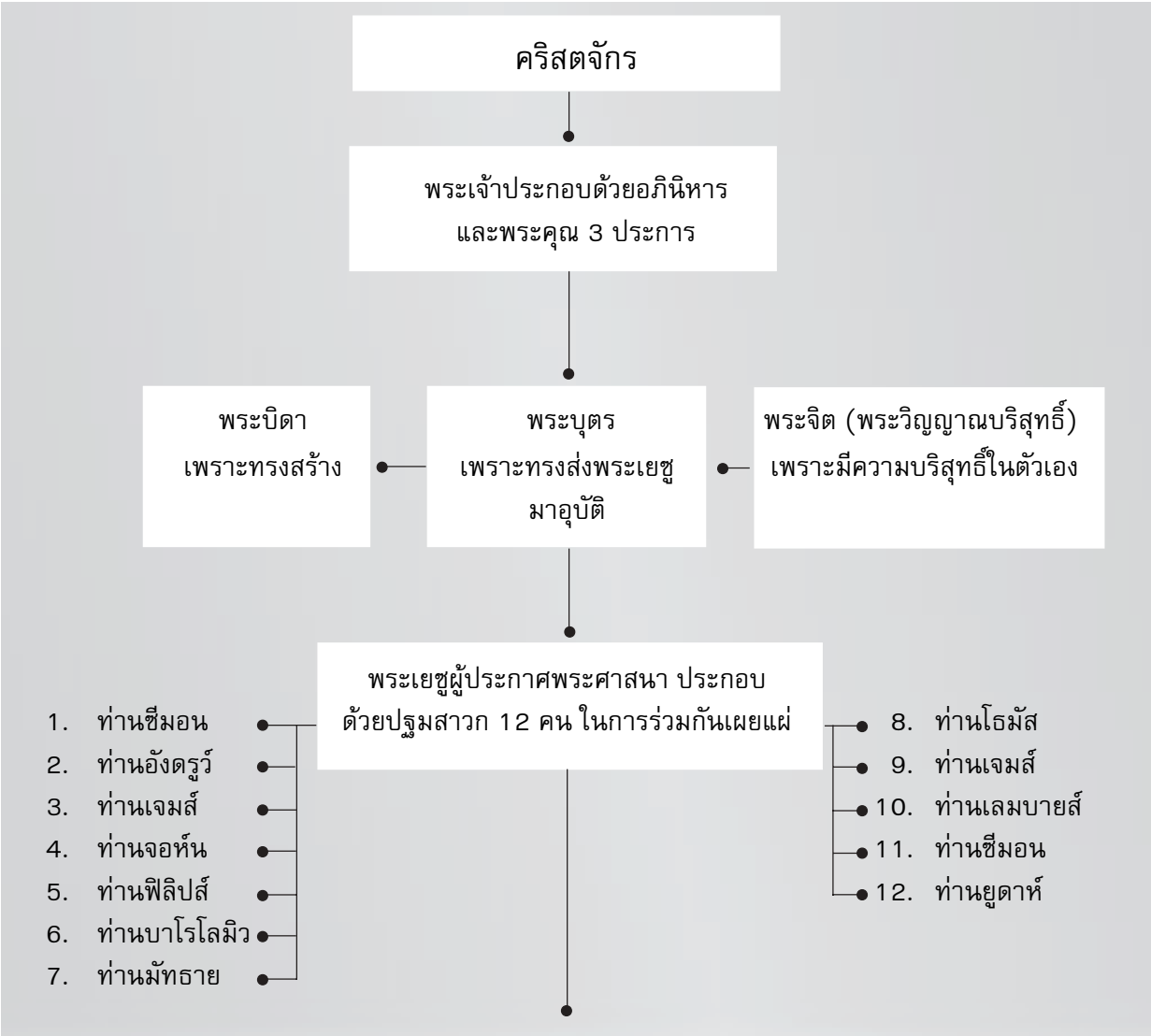

[1] คริสตจักรแห่งประเทศไทย, สภา. การบริหารคริสตจักร, 1990 หน้า 22-23.

www.webkal.org

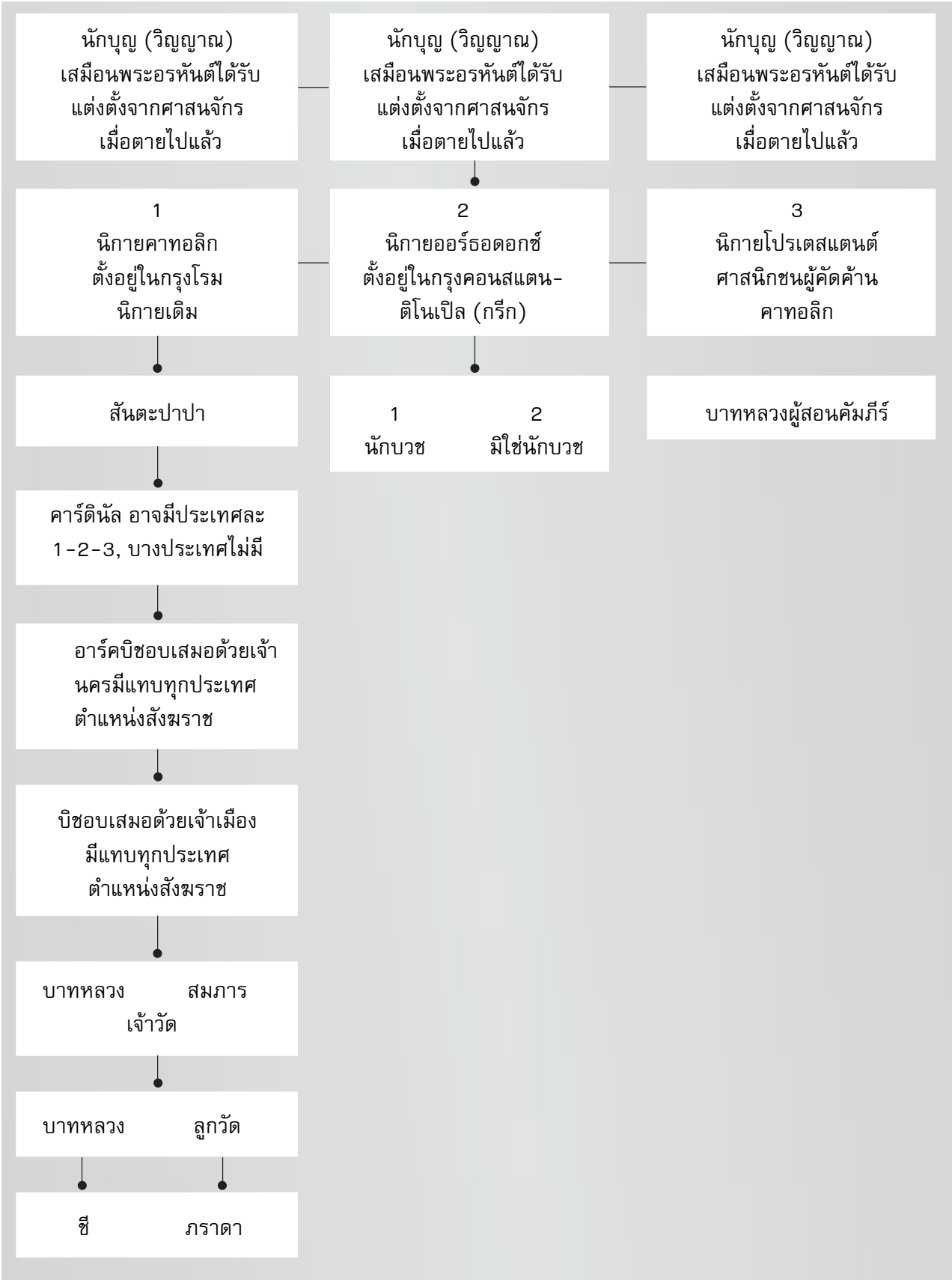

www.webkal.org

12.4.1 นิกายโรมันคาทอลิก

คำว่า "คาทอลิก" แปลว่า "สากล" เพราะความเชื่อเดิมมีว่า คริสต์ศาสนาเป็นศาสนาสากล ชาวคาทอลิกมีความเชื่อและปฏิบัติตามคำสอนและประเพณีดั้งเดิมคริสต์ศาสนาโดยเคร่งครัด

ปัจจุบันสมเด็จพระสันตะปาปาเป็นประมุขปกครองชาวคาทอลิกทั่วโลก โดยมีศูนย์กลางการปกครองที่นครรัฐวาติกัน กรุงโรม ประเทศสาธารณรัฐอิตาลี นครรัฐวาติกันเป็นรัฐอิสระตั้งอยู่ใจกลางกรุงโรม สมเด็จพระสันตะปาปาทรงบริหารงานโดยแบ่งหน่วยงานเป็นกระทรวงเหมือนรัฐทั่วไปและปฏิบัติหน้าที่เฉพาะในกิจการเกี่ยวกับคริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิกทั่วโลก และกระทรวงเหล่านั้น มีกระทรวงการปกครอง กระทรวงเผยแผ่ กระทรวงอบรมนักบวช กระทรวงคำสอน และกระทรวงอื่นๆ

สมณศักดิ์ของคริสต์ศาสนา นิกายโรมันคาทอลิก เรียกตามลำดับสูงสุดลงไปดังนี้

1. **สมเด็จพระสันตะปาปา** ประมุขสูงสุดของนิกายโรมันคาทอลิก

2. **พระสังฆราช** ประมุขของคริสต์ชนในระดับท้องถิ่น เช่น พระสังฆราชคาทอลิกในประเทศไทยได้รับการแต่งตั้งจากกรุงวาติกันโดยตรง

   2.1 **อัครสังฆราช** ประมุขผู้ปกครองมณฑลขนาดใหญ่

   2.2 **พระคาร์ดินัล** พระสังฆราชที่ได้รับเลื่อนสมณศักดิ์ให้สูงขึ้นมีสิทธิ์เลือกตั้งสมเด็จพระสันตะปาปาใหม่ได้เมื่อองค์เดิมสิ้นพระชนม์ว่า จูเดีย ซึ่งเป็นชื่อที่ยูดาเป็นศาสนาของชนชาติยิวหรือที่เรียกกันว่าเมาณ 957-657 ก่อน พ.ศ. โดยคิดตามส

3. **บาทหลวง** ผู้นำทางศาสนาในชุมชนต่างๆ เช่น การประกอบพิธีกรรมการเทศน์สั่งสอน เป็นต้น โดยคัดเลือกจากผู้มีประสงค์จะบวชที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 23 ปี

4. **ภราดาและแม่ชี** นักบวชชายและหญิงเป็นผู้บวชรับใช้ศาสนา เช่น ให้บริการทางศาสนาและการสาธารณสุข เป็นต้น โดยปกติจะครองความเป็นโสดไปตลอดชีวิต

12.4.2 นิกายออร์ธอดอกซ์

นิการนี้แยกออกจากนิกายโรมันคาทอลิกด้วยเหตุผลทางการเมืองและวัฒนธรรม สังฆราชเป็นประมุขสูงสุดของศาสนจักร ประจำอยู่ที่กรุงคอนสแตนติโนเปิล ส่วนหลักธรรมที่

www.webkal.org

สำคัญของนิกายนี้แทบไม่แตกต่างจากนิกายโรมันคาทอลิก ลักษณะที่แตกต่างไปจากนิกายโรมันคาทอลิกมีดังนี้

1. ไม่ยอมรับอำนาจของสมเด็จพระสันตะปาปาที่นครรัฐวาติกัน แต่ละประเทศมีประมุขทางศาสนาของตน

2. รูปแบบพิธีกรรม ภาษา การปกครอง และระเบียบที่เกี่ยวกับนักบวชเปลี่ยนแปลงไป เช่น นักบวชมีสิทธิ์แต่งงานได้

ปัจจุบัน ผู้นับถือนิกายออร์ธอดอกซ์มีอยู่ในกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออก เช่น กรีซ บัลแกเรีย โรมาเนีย แอลเบเนีย สหภาพโซเวียต และแอฟริการเหนือในประเทศเอธิโอเปีย

12.4.3 นิกายโปรเตสแตนต์

นิกายโปรเตสแตนต์เกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2063 โดยนักบวชหนุ่มชาวเยอรมันชื่อ มาร์ติน ลูเธอร์ ผู้ทนดูความเสื่อมโทรมของศาสนาที่กรุงโรมไม่ได้โดยเฉพาะการที่พระสังฆราชโลภเห็นแก่เงิน จนถึงมีการเปลี่ยนแปลงพิธีล้างบาปด้วยการเอาเงินไปให้แก่วัดแทนการสารภาพ จึงคัดค้านแล้วตั้งนิกายขึ้นใหม่เพราะกล้าคัดค้านข้อปฏิบัติของสันตะปาปาที่กรุงโรมนิกายนี้จึงชื่อว่า "โปรแตสแตนต์" แปลว่า **"นิกายคัดค้าน"**

นิกายนี้ถือปฏิบัติตามคัมภีร์ไบเบิล ไม่ยอมรับบัญญัติหรือคำสั่งใดๆ ของสันตะปาปาจากกรุงโรมทั้งสิ้น ไม่มีนักบวชถือพรหมจรรย์ ไม่ยึดถือไม้กางเขนว่าสำคัญ พระบัญญัติ 10 ประการ ตัดข้อ 4 ออก แล้วเพิ่มใหม่เป็นข้อ 10 ว่า "เจ้าอย่าละโมบในภริยา ทาส ปศุสัตว์ หรือสิ่งใดอันเป็นของเพื่อนบ้าน"

นอกจากนิกายใหญ่ 3 นิกายนั้นแล้ว ยังมีนิกายอื่นๆ ที่คริสต์ศาสนิกชนนับถือกันอยู่ทั่วโลกในปัจจุบันนี้ ดังมีรายละเอียดที่จะนำมาแสดงพอเป็นสังเขปดังนี้

1. นิกายเอปิสโคปัล เป็นนิกายของอังกฤษ หรือที่เรียกว่า Church of England ผ่านมาจากกรุงโรม ในศตวรรษที่ 17 ของคริสต์ศักราช ในระหว่างราชวงศ์สจ๊วต ครองเกาะอังกฤษ เมื่อโรมันคาทอลิกเข้ามานั้น ราชวงศ์อังกฤษไม่พอใจในความหรูหราของพระ จึงประกาศฟื้นฟูศาสนาที่เรียกว่า Restoration ot the Stuarts ใน พ.ศ. 2203 ในศาสนาของอังกฤษ เป็นอิสระไม่ขึ้นต่อสังฆราชกรุงโรม แต่ให้ขึ้นตรงต่ออาณาจักรอังกฤษ สังฆราชใหญ่ก็ไม่เรียกสันตะปาปา แต่ให้เรียกว่า "อาร์ชบิชอป" การฟื้นฟูคราวนี้ทำกันรุนแรงถึงชีวิต อังกฤษไม่ยอมให้ศาสนจักร

www.webkal.org

อังกฤษมีชีวิตอันหรูหราอย่างศาสนจักรกรุงโรม พิธีต่างๆ ในโรมันคาทอลิก ถูกตัดออกไปหลายพิธี เช่น พิธี Mass เป็นต้น

2. **นิกายคาทอลิกฝรั่งเศส** เรียกว่า **"คณะเยซูอิต"** (Jesuit) คือผู้นับถือพระเยซู แต่คณะเยซูอิตในฝรั่งเศสไม่เหมือนเอปิสโคปัลในอังกฤษ คือ เมื่อข้ามฝั่งมาถึงฝรั่งเศส และแสดงอำนาจคล้ายกับพวกพระในกรุงโรม ทำงานสัมพันธ์กับคาทอลิกในกรุงโรมตลอดมา อำนาจที่คณะเยซูอิตมีอยู่ คือ ควบคุมการศึกษาของชาติทั้งหมด เพราะคนทั้งหลายพากันยอมรับในเบื้องแรกว่า ไม่มีครูผู้ใดจะดีเท่าพระ จึงทำให้พวกพระมีอำนาจอยู่ในหมู่พลเมืองเป็นเวลานาน

3. **นิกายเควกเกอร์ (Quaker)** เรียกโดยความหมายอีกอย่างหนึ่งว่า "สมาคมสหาย" (Society of Friends) เป็นนิกายคริสต์อีกแบบหนึ่งเกิดขึ้นในอังกฤษเมื่อ พ.ศ. 2290 ผู้ตั้งชื่อ ยอร์ช ฟอกซ์ ความมุ่งหมายเพื่อรื้อฟื้นความนับถือในศาสนาดั้งเดิม อาจหมายถึงหลักคตินิยมของคริสต์ในสมัยแรก

ตามประวัติว่า ฟอกซ์ได้รับนิมิตจากพระเจ้า เหมือนกับศาสดาผู้ตั้งศาสนาอื่นๆ เมื่อราว 20 ปี ฟอกซ์เป็นคนพูดเพราะ สอนให้คนดำเนินชีวิตโดยสามัญ ให้ถือเอาพระอำนาจของพระเยซูคริสต์โดยการปฏิบัติตามคำสอนให้เคร่งครัด สอนให้ยึดหลักศาสนามาเป็นเครื่องดำเนินชีวิตไม่นิยมพิธีกรรมปฏิเสธการติดอยู่ในธรรมเนียมโบราณ และไม่ยอมติดอยู่ในคัมภีร์จนเกินไป

หลักคำสอนของเควกเกอร์ให้ปฏิบัติง่ายๆ มีอยู่ 10 ข้อ ดังนี้

1. พระมหาอำนาจของพระเจ้า (พระบิดา) อยู่กับคนทุกคน
2. พระจิตอันบริสุทธิ์ อยู่กับผู้ศรัทธาเสมอ
3. พระบุตร คือ พระเยซู ทรงความเป็นประธานอยู่ในโบสถ์ในที่อันเป็นแหล่งของการบูชา
4. ความเป็นนักบวชของผู้มีศรัทธา อยู่ที่ความสงบ
5. การเทศนาสั่งสอนคน ควรทำได้อิสระ
6. มีความเสมอภาคในระหว่างเพศ
7. การทำพิธีศีลจุ่มและพิธีศีลมหาสนิท ให้เป็นไปโดยน้ำใสใจจริง ไม่ใช่เป็นไปโดยบัญญัติ

www.webkal.org

8. การทำสงคราม เป็นการผิดบัญญัติ

9. การสาบาน เป็นการผิดบัญญัติ

10. ชีวิตควรดำเนินไปอย่างสามัญธรรมดา และโดยภราดรภาพลัทธิเควกเกอร์แพร่หลายอยู่มากในสหรัฐอเมริกาโดยเฉพาะในรัฐเพนซิลเวเนีย ถึงกับเรียกรัฐนั้นว่า "รัฐเควกเกอร์ ผู้นำลัทธินี้ไปสู่อเมริกา ชื่อ วิลเลียมเพน

4. นิกายดีอิสม์ (Deism)

Deism คือ ลัทธิที่เชื่อว่ามีพระเจ้าอยู่จริง แต่เป็นไปในลักษณะทางวิทยาศาสตร์ คัดค้านลัทธิที่คู่กันไป คือ Atheism อันเป็นลัทธิปฏิเสธความเป็นอยู่ของพระเจ้า ลัทธินี้สอนให้มีความเชื่อว่าพระเจ้ามีอยู่ แต่พระเจ้านั้นไม่ใช่เป็นผู้ครอบงำการกระทำของมนุษย์ เป็นคติคัดค้านคติสอนของศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม และศาสนาที่นับถือพระเจ้า

พวกดีอิสต์ มีบัญญัติ 3 และศรัทธา 4

บัญญัติ 3 คือ

1. เป็นสิทธิและหน้าที่ของคนทุกคนที่จะค้นคิดถึงเรื่องคติแห่งชีวิตสำหรับตนเอง และบุคคลไม่ควรคิดถึงอำนาจภายนอก คัมภีร์ก็ดี โบสถ์วิหารก็ดี เป็นเครื่องประกอบแต่เพียงส่วนนอก หาได้เกี่ยวถึงจิตใจหรือจริยธรรม อันบุคคลพึงปฏิบัติเพื่อคติแห่งชีวิตไม่

2. ความรอบรู้เรื่องพระเจ้า ควรจะเป็นความรอบรู้ที่ถูกต้อง ประกอบด้วยเหตุผล ประกอบด้วยศรัทธา ความรู้สึกสำนึก และศาสนา

3. ความรอบรู้เรื่องพระเจ้า จะต้องตั้งอยู่บนรากฐานของธรรมชาติและความจริงอันมั่นคง

ศรัทธา 4 คือ

1. ศรัทธา มีพระเจ้าองค์เดียว พระองค์เป็นผู้ทรงอำนาจสูงสุดในจักรวาล พระองค์เป็นผู้ทรงปัญญาคุณ วิสุทธิคุณ แต่พระองค์ไม่สำแดง และสำแดงไม่ได้ ซึ่งพระรูปของพระองค์เองนั้น แก่บุคคลใด

2. โลก เป็นไปตามระเบียบ ตามธรรมชาติ เพื่อความดี ในสุดท้ายโลกกำลังหมุนไปเพื่อความราบรื่นที่สุดแห่งโลกจะมีแต่ความดี

www.webkal.org

3. ชีวิต จะมีการสืบต่อไปชั่วกาลยาวนาน ชีวิตนั้นเป็นอมตะ เพราะว่าพระเจ้าทรงพอพระทัยในการสร้างของพระองค์ พระองค์จะไม่ทรงแยกชีวิตออกไปจากโลก

4. พระเจ้าเป็นผู้ทรงอำนาจอันถาวร พระอำนาจนั้นส่งให้เกิดคุณความดีและความรักเป็นภราดร

พวกดีอิสต์ปฏิเสธเพศอำนาจหลายอย่างที่ปรากฏในคัมภีร์เก่าและคัมภีร์ใหม่ อาทิ เรื่องพระเยซูภายหลังสิ้นชีพ ทรงมาปรากฏพระกายให้เห็นด้วยพระอานุภาพของพระเจ้าหรือของพระองค์เองอย่างใดอย่างหนึ่งว่าเป็นเรื่องไม่มีเหตุผล และเชื่อว่าตามเหตุผลเมื่อมนุษย์เป็นคนดีอยู่ตามธรรมชาติแล้ว เรื่องของนรกเป็นอันมีไม่ได้ พวกดีอิสต์เป็นพวกมองโลกข้างดี เป็นพวกถือความรัก ความเมตตาปรานี เป็นรากฐานของชีวิต และที่ดีที่สุด คือ เป็นผู้ถือเหตุผลเป็นใหญ่

5. นิกายมอร์มอน (Mormonism)

ลัทธิมอร์มอน เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า The Charch of Jesus Christ คือ นิกายยีซัสไคร้สต์ของบรรดาสาวกผู้มาในภายหลัง ศาสนิกของลัทธินี้ มีคัมภีร์สำคัญเล่มหนึ่ง เรียกว่า Book of Mormon ผู้ตั้งลัทธิ ชื่อ **โยเซฟ สมิธ** เป็นชาวนาเมืองเวอร์มอนด์ สหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2324 เป็นเด็กเอาใจใส่ในศาสนาเมื่ออายุ 15 ปี เกิดศรัทธาเชื่อว่าตนเองเป็นผู้ได้รับสาสน์มาจากสวรรค์ตามตำนานว่า มีเทพเจ้าองค์หนึ่งชื่อ โมโนรี นำเอาข้อความในคัมภีร์มาบอกแก่โยเซฟ สมิธประหนึ่งว่าเป็นความฝัน เทวดาองค์นั้นมาเข้าฝันบอกความแก่สมิธว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 963 ได้ฝังคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ไว้เล่มหนึ่งที่ภูเขาคุโมร่าห์ ทางภาคเหนือของนิวยอร์ก เทวดาองค์นั้นบอกว่าคัมภีร์เล่มนี้ เทพผู้เป็นบิดาของตนชื่อ มอร์มอน รจนาไว้ย่อๆ มีเหลืออยู่แต่ใจสำคัญขอให้ไปเอามา โยเซฟ สมิธ ก็ไปเอาคัมภีร์นั้นมา นัยว่ามีคำจารึกเป็นภาษาโบราณ สมิธแปลออกพิมพ์เมื่อปีพ.ศ. 2373

หลักของมอร์มอน มีดังนี้

1. เราเชื่อในพระเจ้า ผู้เป็นพระบิดานิรันดร เราเชื่อในพระบุตร (Son) ของพระองค์และเชื่อในพระจิต
2. เราเชื่อว่ามนุษย์จะได้รับการลงโทษ เพราะบาปของคนแต่ละคน หาใช่ต้องรับบาปอันตกทอดมาจากอาดัม ซึ่งเป็นมนุษย์คนแรกของพระเจ้านั้นหาไม่
3. เราเชื่อว่ามนุษย์ชาติทั้งหลายจะพ้นภัยได้ด้วยการช่วยเหลือของพระเยซูเจ้า โดยการที่มนุษย์ยอมเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสอนของพระองค์

www.webkal.org

4. เราเชื่อว่าคำสอนเหล่านี้ คือ ศรัทธาในพระเยซู ในความสำนึกผิด ในพิธีไถ่บาป และในพระจิต
5. เราเชื่อว่ามนุษย์จะเข้าถึงพระเจ้า โดยการสั่งสอนของศาสดาพยากรณ์ โดยการสั่งสอนบัญญัติ และการรักษาไว้ซึ่งบัญญัติ
6. เราเชื่อในความมีอยู่ของสถาบันศาสนาแต่เก่าก่อนของสาวกของศาสดาพยากรณ์ของนักแสดงธรรมและผู้ประกาศศาสนาอื่นๆ
7. เราเชื่อว่ารางวัลแห่งการใช้วาจา (สั่งสอน) การพยากรณ์ (คือ การสั่งสอนของศาสดาพยากรณ์) เทพนิมิต และรักษาใจให้สูงขึ้นได้ด้วยศรัทธา
8. เราเชื่อว่าคัมภีร์ไบเบิลเป็นวจนะของพระเจ้า เมื่อคัมภีร์นั้นได้ถ่ายทอดออกมาอย่างถูกต้องและเชื่อว่าคัมภีร์มอร์มอนเป็นวจนะของพระเจ้า
9. เราเชื่อว่าพระเจ้าเป็นผู้เห็นซึ่งสิ่งทั้งหลาย และเชื่อว่าพระองค์จะทรงเปิดสิ่งสำคัญอื่นๆ อีก ที่มีส่วนสัมพันธ์อยู่กับอาณาจักรของพระเจ้า
10. เราเชื่อในการรวมกลุ่มของชาวอิสราเอล และการจะรักษาให้คงไว้ซึ่งเผ่าอิสราเอลทั้ง 10 เผ่า และเชื่อว่าองค์การไซโอนจะตั้งขึ้นได้ในโลก และเชื่อว่าโลกนี้จะได้รับการรื้อฟื้นขึ้นเป็นสวรรค์
11. โดยความสำนึกที่ให้เราระลึกอยู่ เราขออ้างถึงสิทธิแห่งการเคารพบูชาต่อพระเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ และอนุญาตให้คนทั้งหลายมีสิทธิเช่นเดียวกัน ขอให้เขาทั้งหลายจงบูชาพระองค์ จะด้วยวิธีใดที่ไหน หรืออย่างไร สุดแต่เขาจะทำได้
12. เราเชื่อในการที่เราเป็นพลเมืองของกษัตริย์ ของผู้ปกครอง ของประธานาธิบดี ของท่าน ผู้พิพากษา เราขอเชื่อฟังท่าน ขอเคารพท่าน ขอรักษาไว้ซึ่งกฎแห่งรัฐซึ่งเราอาศัยอยู่
13. เราเชื่อว่าเราจะเป็นคนมีเกียรติ เป็นคนจริง มีความเมตตากรุณา มีคุณธรรม และกระทำความดีแก่คนทั้งหลาย

โยเซฟ สมิธ ประกาศคำสอนของตนมาตามหลักนี้ ได้สาวกมาพอใช้ แต่ต้องประสบผู้คัดค้านไม่น้อยเหมือนกัน ใน พ.ศ. 2372 ก็ประกาศตัวเป็น “ผู้อันพระเจ้าทรงเจิมแล้ว” เหมือนกับพระเยซูได้รับเจิมจากยอห์น พอปีรุ่งขึ้น สานุศิษย์ช่วยกันสร้างวิหารขึ้นได้หลังหนึ่งเป็นครั้งแรกในนิวยอร์ก โยเซฟ สมิธ ตั้งตัวเป็นศาสดาพยากรณ์คนแรกของโบสถ์หลังนี้ จากนั้นก็เที่ยวสอนทั่วไปเรื่อย มลรัฐโอไฮโอ อาริโซนา และอิลลินอยส์ กลายเป็นศูนย์กลาง

www.webkal.org

ของมอร์มอน

6. นิกายคริสเตียนไซแอนส์ (Christian Science)

การที่เรียกว่า นิกายไซแอนติสต์ ผู้ก่อตั้งเป็นหญิงชื่อ มารี เบเกอร์ เอดดี้ ชาวอเมริกัน มีเรื่องเล่าค่อนข้างพิสดารว่า เมื่อ พ.ศ. 2409 เอดดี้อ่านคัมภีร์มัธทาย บทที่ 9 หัวข้อที่ 6-8 ในขณะที่กำลังป่วยหนัก เกิดศรัทธาอะไรขึ้นมาไม่ทราบ ความเจ็บป่วยหายไปทันที ตั้งแต่นั้นมา เธอเกิดความเลื่อมใสในศาสนาอย่างแรง ประกาศแก่คนทั้งหลายว่า พระเจ้านั้นคือดวงใจของเรา การรักษาโรคทางวิทยาศาสตร์ คือ การรักษาโรคด้วยอำนาจใจ ได้แก่ อำนาจของพระเจ้า พระเจ้าในที่นี้ เอดดี้ หมายถึง พระเยซู เอดดี้ประกาศคำสอนตามแบบวิทยาศาสตร์ของตนเองได้ ประมาณ 10 ปี ออกหนังสือเผยแพร่ และตั้งโบสถ์ "ไซแอนติสต์" ด้วยความช่วยเหลืองบประมาณของผู้เลื่อมใสขึ้นในบอสตันเมื่อ พ.ศ. 2422 และแต่งหนังสือขึ้นเล่มหนึ่ง ให้ชื่อว่า Science and Health with a key to Scriptures ถือเอาหนังสือเล่มนี้เป็นคัมภีร์

เอดดี้ถือกฎซึ่งปรากฏในคัมภีร์โยฮัน บทที่ 8 ข้อที่ 32 ว่า "สูเจ้าจะต้องรู้ความจริง และความจริงจะทำให้สูเจ้าเป็นอิสระ" กฎข้อนี้กลายเป็นข้อปฏิบัติอยู่ในหมู่ศาสนิกของนิกายไซแอนติสต์ ในปัจจุบันมีโบสถ์ไซแอนติสต์อยู่ทั่วโลกประมาณ 3,000 แห่งในจำนวนนั้นกว่า 2,000 แห่ง ตั้งอยู่ในสหรัฐอเมริกา

7. นิกายยูนิเตเรียน (Unitarianism)

ยูนิเตเรียน ชื่อนี้ออกมาจากคำสอนที่มีว่าพระเจ้าเป็นหนึ่ง ปฏิเสธหลักตรีเอกานุภาพ หรือ หลักตรีนิติ ซึ่งถือว่าอำนาจทั้งสาม คือพระบิดา พระบุตร และพระจิต รวมเข้าเป็นหนึ่งนั้นใช้ไม่ได้ นอกนั้นยูนิเตเรียนประกาศว่า ถ้าจะนับถือพระเจ้า พระเจ้านั้นก็ต้องเป็นองค์เดียว นอกจากนั้นยังปฏิเสธคำสอนเรื่องบาปตกทอดของอาดัม ปฏิเสธเรื่องมนุษย์ต้องได้รับโทษหรือมีบาปเป็นนิรันดร และเรื่องการเปลื้องบาป ซึ่งมีอยู่ในคัมภีร์เก่าทั้งหมด

ยูนิเตเรียนต้องการเสรีภาพในทางศาสนาไม่ยอมผูกมัด ด้วยบัญญัติหรือพิธีกรรมใด ๆ เพียงให้มีศรัทธาเป็นที่ตั้ง เป็นรากฐานเท่านั้นก็เพียงพอแล้ว แต่ก่อนยูนิเตเรียนปฏิเสธคัมภีร์ไบเบิลเพิ่งมารับรองเมื่อไม่นานนี้เอง แต่กระนั้นก็ยังอธิบายว่าไม่ให้งมงายในคัมภีร์ ให้ถือเอาเหตุและผลเป็นหลัก

ผู้นำของนิกายยูนิเตเรียนมีอยู่ด้วยกันหลายคน เช่น วิลเลียม เอลเวอรี่ แซนนิ่ง ธีออโดร์ ปากเกอร์ ราฟวัลโด อีเมอร์สัน และฮามิลตัน ทอม เป็นต้น นิกายนี้มีการประชุมว่าเสรีภาพ

www.webkal.org

ทางศาสนาเป็นเรื่องสำคัญไม่ยอมถูกผูกมัดด้วยบัญญัติหรือพิธีกรรมแสดงว่ามีผู้นับถือกันเป็นหลักฐานมีโบสถ์วิหารของยูนิเตเรียนอยู่ในสหรัฐอเมริกามากกว่าที่อื่น

8. นิกายพยานพระเยโฮวาห์

นิกายพยานพระเยโฮวาห์ ภาษาอังกฤษเรียกว่า Jehovah's Witnesses ตามประวัติมีว่าประมาณ 80 ปีมานี้ มีพวกโปรเตสแตนต์หลายพวกด้วยกัน ตามประเพณีรู้สึกว่าสับสนในคำสอนและความไม่ชัดแจ้งของหลักคำสอนต่างๆ ในคริสต์ศาสนา จึงได้มีการรวมกลุ่มกันจัดขึ้นที่มลรัฐเพนซิลวาเนีย หาช่องทางการปฏิบัติคำสอนให้กลับคืนเข้าสู่รูปแบบฉบับเดิมโดยเฉพาะแบบอย่างในการนมัสการพระเจ้า คือ พระเยโฮวาห์

ผู้ตั้งนิกายนี้ชื่อ **ชาร์ล รัสเซลล์** (ระหว่าง พ.ศ. 2395 – 2459) เป็นชาวอเมริกาได้รับการศึกษาอย่างสามัญ แต่เป็นคนใฝ่ในทางศาสนา ได้พบคำสอนที่กล่าวถึงเรื่องมนุษย์ต้องได้รับโทษตกทอดมาจากอาดัม และต้องมีบาปอยู่อันเป็นนิรันดร ซึ่งปรากฏว่าเนื้อความอยู่ในคัมภีร์เก่าก็ปฏิเสธ ประกาศว่า คำสอนอันนี้ผิด และประกาศว่า พระเยซูจะเสด็จกลับมาสู่โลกเป็นครั้งที่สองในฤดูใบไม้ร่วง พ.ศ. 2517 ปีนั้น และวันนั้นเป็นวันขอบคุณพระเยโฮวาห์หรือวันแห่งพยานพระเยโฮวาห์ และภายหลังจากนี้ มนุษย์ที่ตายไปจะกลับคืนมามีชีวิตทั้งหมดการพิพากษาความผิดของมนุษย์จะต้องสิ้นเวลาราว 1,000 ปี เมื่อเสด็จมาแล้วจะมีการตั้งอาณาจักรของเมสิอาห์ขึ้นมาบนพื้นธรณี

ตามที่สั่งสอนกันมา พยานแห่งพระเยโฮวาห์มีการออกนามสกุลศาสดาพยากรณ์ผู้อุบัติมาก่อนสมัยพระเยซู มีโนอาห์ อับราฮัม โมเสส เจรามิอาห์และถึงพระเยซูเป็นคนสุดท้ายคำสอนอ้างว่าศาสดาพยากรณ์เหล่านี้ คือ พยานแห่งพระเยโฮวาห์ คำสอนทำให้ความตื่นเต้นเกิดแก่ชนชั้นกรรมกรและคนชั้นกลางอย่างกว้างขวาง ใน พ.ศ.2421 คณะพยานพระเยโฮวาห์ได้ตั้งสมาคมเผยแผ่ลัทธิของตนเองเรียกว่า หอสังเกตการณ์ ได้พิมพ์หนังสือชื่อเดียวกับสมาคมออกจำหน่ายไปอย่างกว้างขวาง สมาคมนักเรียนไบเบิลระหว่างชาติ ได้เป็นกำลังในการจำหน่ายและเผยแผ่ลัทธิของนิกายนี้เป็นอันมาก สมาคมนี้พิมพ์หนังสือชุดหนึ่ง เรียกว่า เป็นจำนวนหลายล้านเล่ม จำหน่ายดีไม่มีเหลือ ได้ผลเป็นเงินทองและความเลื่อมใส ช่วยให้คณะพยานพระเยโฮวาห์เผยแผ่อยู่ทั่วโลก ไม่น้อยกว่า 2,100 เล่ม ชาร์ล รัสเซลล์ ผู้เริ่มตั้ง เพิ่งสิ้นชีพ เมื่อ พ.ศ. 2459 ระหว่างสงครามโลกครั้งแรก

หลักของนิกายพยานพระเยโฮวาห์อ้างคำสอนอันปรากฏในคัมภีร์ไอซาห์ บทที่ 23 ข้อ 10-12 ที่กล่าวไว้ว่า "พระเยโฮวาห์ตรัสว่า สูเจ้าเป็นพยานของเรา สูเจ้าเป็นผู้รับใช้ซึ่งเรา

www.webkal.org

เกิดขึ้นก่อนหน้าเรา และเกิดขึ้นภายหลังเรา พระเยโฮวาห์ได้ตรัสว่าเราได้ประกาศแล้ว เราได้ช่วยแล้ว เราได้สำแดงแล้ว ไม่มีพระเจ้าอื่นในระหว่างสูเจ้า เพราะฉะนั้นสูเจ้าจงเป็นพยานแห่งเรา ฯลฯ ”

9. นิกายเซเวนต์เดย์ แอดเวนทิสต์ (Seventy-day Adventists)

นิกายแอดเวนทิสต์ หรือที่เรียก Seventy-day Adventists เป็นนิกายของผู้ที่มีความเชื่อว่าเวลาที่พระเยซูมาอุบัติใหม่จะมีขึ้นในระหว่างที่โลกได้รับความทุกข์ยากแสนสาหัส เวลาแห่งการเสด็จมาอุบัตินั้น กำหนดว่า 4 อาทิตย์ ก่อนวันคริสต์มาส (25 ธันวาคม) แต่ละวันอาทิตย์มีการตระเตรียมเพื่อการฉลองในวันประสูติ (25 ธันวาคม) ที่เรียกว่า Feast of Nativity

10. นิกายอัสสัมชัญ (Assumption)

นิกายอัสสัมชัญมีลัทธิสอนให้นับถือพระแม่มารีพระมารดาของพระเยซูผู้บริสุทธิ์ สอนว่าพระแม่เสด็จขึ้นสู่สวรรค์ ภายหลังเมื่อสิ้นชีพแล้วด้วยอำนาจแห่งพระบุตร คือ พระเยซู

คติอันนี้เริ่มขึ้นเมื่อศตวรรษที่ 4 แห่งคริสต์ศักราชโดยศาสนาจารย์คนหนึ่ง ชื่อ เอส เอปิฟาอุส คนนี้เชื่อและสอนต่อไปว่าพระแม่มารีผู้บริสุทธิ์ จะกลับมาอุบัติอีกครั้งหนึ่ง เช่นเดียวกับพระบุตร คือ พระเยซู

นิกายอัสสัมชัญ มีพิธีสำคัญอย่างหนึ่ง เรียกว่า Feast of Assumption เป็นการบูชาวิญญาณของพระแม่มารีผู้บริสุทธิ์ กระทำในวันที่ 15 สิงหาคมของทุกปี

11. นิกายเซนต์คาเบรียล (Gabriel)

คาเบรียล เป็นชื่อของเทวดาชั้นมหาราชองค์หนึ่ง ซึ่งชาวคริสต์ถือว่า พระเยโฮวาห์เจ้าเป็นผู้ส่งลงมาบันดาลให้เกิดเทพนิมิตต่อหน้าศาสดาพยากรณ์ดาเนียล ดังข้อความปรากฏในคัมภีร์ดาเนียล บทที่ 8 ข้อ 16-27 ว่า **เทวดาองค์หนึ่งเป็นองค์เดียวกับที่นำโองการของพระอ้าหล่าเจ้ามาเป็นนิมิตแก่พระมะหะหมัด แต่เรียกนามว่า ยิบราอิล**

ในเรื่องมีอยู่ว่า มหาราชองค์นี้มาสอนศาสดาพยากรณ์ดาเนียลอยู่ถึง 17 สัปดาห์ และเชื่อกันว่าเป็นผู้มาประกาศการกำเนิดของยอห์น ผู้ให้ศีลจุ่มแก่พระเยซู และมาประกาศว่าพระแม่มารีผู้บริสุทธิ์ เป็นมารดาของพระเยซูด้วย

12. นิกายแบปทิสต์ (Baptist)

นิกายนี้คือพวกที่นับถือว่า การทำศีลจุ่ม เป็นพิธีที่ล้างบาปได้โดยแท้จริงตามประวัติการรับพิธีศีลจุ่มของพระเยซูนั่นเอง ความนับถือของนิกายนี้กว้างขวางออกไปว่า

www.webkal.org

พระเยซูและบรรดาสาวกผู้ใกล้ชิดของพระองค์ทั้ง 12 คนเท่านั้น เป็นผู้สั่งสอนที่แท้จริง สาวกทั้ง 12 คน เป็นผู้สืบหลักศาสนาที่แท้จริงมาด้วยเทวอำนาจโอวาทต่างๆ ของพระเยซูดำรงความแท้จริงอยู่ได้ เพราะการกระทำของสาวกทั้ง 12 สรุปแล้วพวกนี้นิกายนี้นับถือคุณความดีของสาวก 12 คน ว่าเป็นผู้สืบต่อโอวาทของพระเยซูอย่างแท้จริง

นิกายแบปทิสต์ แยกออกเป็นแบปทิสต์ย่อยๆ อีกกว่า 10 นิกาย

13. นิกายคาลวิน

นิกายนี้ จอห์น คาลวิน นักบวชชาวฝรั่งเศสเป็นผู้ตั้งระหว่าง พ.ศ. 2052-2107 คติของคาลวิน รับความสูงสุดและความศักดิ์สิทธิ์ของพระคัมภีร์ว่าเป็นโองการของพระเจ้า ยอมรับนับถืออานุภาพของพระจิต ที่บันดาลให้เกิดสิ่งใดได้ทุกสิ่ง แม้แต่พระคัมภีร์สอนให้มนุษย์กระทำหน้าที่เพื่อน้ำพระทัยของพระเจ้า อ้างตัวอย่างอาดัมมนุษย์คนแรกของพระเจ้าผู้ไม่ทำตามคำสั่งของพระเจ้าถือว่าละหน้าที่เป็นบาป

คาลวินสนับสนุนโปรเตสแตนต์อย่างรุนแรงมาก แต่มีคติที่ผิดแผกไปจากโปรเตสแตนต์เดิม ก็เพียงแต่การนับถือพระคัมภีร์เท่านั้น

14. นิกายเพรสไบทีเรียน (Presbyterian)

เพรสไบทีเรียน มาจากคำว่า **เพรสไบเทอร์** แปลว่า พระผู้เป็นใหญ่ เป็นนิกายหนึ่งของโปรเตสแตนต์ นิกายนี้มุ่งหมายให้มีการจัดการปกครองในวงการของพระให้เป็นระเบียบแบบแผนเช่น ให้มีหน้าที่ปกครองพวกหนึ่ง ให้มีหน้าที่รักษาพระบัญญัติ ทำพิธี และรักษาสถานที่ไปแต่ละพวก มีบิชอป (หัวหน้าพระ) เป็นประธาน แล้วมีมิสเตอร์ มินิสเตอร์รวมกันทำงานเหมือนสภาขึ้นตรงต่อบิชอป เกิดขึ้นด้วยการแก้ไขการเปลี่ยนแปลงหลักเดิมของโปรเตสแตนต์ ให้คงที่อยู่ตามหลักของลูเทอร์

ความเชื่อของเพรสไบทีเรียน มีศรัทธาเป็นหลักใหญ่ ถือว่าพระพรของพระเจ้าเพื่อช่วยเปลื้องทุกข์ให้มนุษย์นั้นมาถึงโดยตรงแก่ผู้มีศรัทธา

15. นิกายเมธอดิสต์ (Methodist)

นิกายเมธอดิสต์เป็นนิกายใหญ่ในฝ่ายโปรเตสแตนต์อีกนิกายหนึ่ง ยอห์น เวสลีย์ (ระหว่าง พ.ศ. 2256-2334) ชาวอังกฤษเป็นผู้ตั้ง

ความมุ่งหมายของผู้ก่อตั้งต้องการให้การนับถือศาสนาหรือพระเจ้าเป็นไปโดยอิสระแก่ใจเป็นไปโดยเหตุผลให้เหมาะแก่ชีวิตของบุคคล ข้อสำคัญอีกอย่างหนึ่งต้องการ

www.webkal.org

รวบรวมพวกโปรเตสแตนต์ที่แตกแยกออกเป็นนิกายต่างๆ ได้อยู่ในแบบเดียวกัน

ฝ่ายโปรเตสแตนต์ยังมีนิกายลูเทอแรน แองกลิคัน และอื่นๆ ส่วนใหญ่มีกิจปฏิบัติคล้ายๆ กัน

16. นิกายฟรานซิสกันส์ (Franciscans)

นิกายฟรานซิสกันส์ (Franciscans) ชื่อนี้มาจาก Saint Francis of Assisi (ระหว่าง พ.ศ. 1724-1769) เกิดที่อัสซีซี ประเทสอิตาลี นิกายนี้ได้ชื่อจากผู้ตั้ง เป็นฝ่ายโรมันคาธอลิกที่เคร่งครัดที่สุด และมีชื่อที่สุดที่บวชทนไม่ว่าชายหรือหญิง

นิกายฟรานซิสกันส์ มีนักบวชเรียกว่า ไฟร์อาร์ แบ่งออกเป็น 4 พวก คือ พวกที่นุ่งห่มผ้าสีเทา พวกนุ่งห่มผ้าสีน้ำตาล พวกนุ่งห่มผ้าสีดำและพวกที่นุ่งห่มผ้าสีขาว ซึ่งแตกต่างกันออกไปตามสังกัดของนิกายในกลุ่มเดียวกัน 4 สังกัด

นิกายฟรานซิสกันส์ เป็นนิกายทิ้งสมบัติบำเพ็ญตนอย่างเคร่งครัด จำกัดเครื่องใช้ จำกัดอาหาร ยอมรับทานจากผู้อื่น พยายามปฏิบัติตนให้เหมือนพระเยซูได้เท่าไร ยิ่งเป็นฟรานซิสกันส์ได้เท่านั้น

ศาสนาคริสต์ซึ่งมีนิกายใหญ่อยู่ 3 นิกาย คือ ดังที่อธิบายมาแล้ว ยังมีแตกแยกออกเป็นนิกายน้อยใหญ่อีกเป็นอันมาก มีจริยธรรมวางไว้เพื่อคริสต์ศาสนิกชนจะพึงปฏิบัติตามคำสอนของผู้เป็นศาสดา

12.5 คัมภีร์ในศาสนา

คัมภีร์ของศาสนาคริสต์ คือ คัมภีร์ไบเบิ้ล หรือภาษาอังกฤษว่า Holy Bible คำว่า Bible มาจากภาษาละตินและภาษากรีกว่า Biblia แปลว่า หนังสือหลายเล่ม (The Books) เป็นคำพหูพจน์ของคำว่า Biblion คัมภีร์ไบเบิ้ลมีกำเนิดมาจากการเขียนขึ้นของมนุษย์โดยการดลใจจากพระเจ้า (Inspiration) เป็นคัมภีร์ซึ่งชาวคริสต์ถือว่าศักดิ์สิทธิ์ เป็นพระวาจาของพระเจ้า (The Word of God)

คัมภีร์ไบเบิ้ล[1]แบ่งออกเป็น 2 ตอนใหญ่ คือ

ก. พระคัมภีร์เก่า หรือพันธะสัญญาเดิม (Old Testament)

ข. พระคัมภีร์ใหม่ หรือพันธะสัญญาใหม่ (New Testament)

[1] Macdonald, R.C. What the Bible Teaches, 1973 p. 4-6.

www.webkal.org

ก. พระคัมภีร์เก่า ได้รับการยอมรับนับถือว่าเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ร่วมกันทั้งชาวยิวและชาวคริสต์มีความจุประมาณ 3/4 ของคัมภีร์ไบเบิ้ลทั้งหมด ได้บันทึกไว้เป็นภาษาเฮบรูโบราณ และภายหลังได้แปลเป็นภาษาละตินและภาษาอังกฤษ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เพนทาทุก (Pentateuch) แปลว่า "หนังสือ 5 เล่ม" ซึ่งบางครั้งรวมเรียกว่าคัมภีร์โตราห์ (Torah) แปลว่า "กฎหมาย" เป็นคัมภีร์ส่วนที่ได้บันทึกไว้ถึงการกระทำและกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่พระเจ้าได้ทรงกำหนดให้ชาวยิวยึดถือปฏิบัติ ในเชิงประวัติแล้วอาจกล่าวได้ว่าเพนทาทุกเป็นหนังสือที่ว่าด้วยการเริ่มต้นของชาวยิว 5 เล่ม คือ

ปฐมกาล (Genesis) หนังสือเล่มแรก กล่าวคือความเป็นมาของจักรวาลและมนุษยชาติรวมทั้งเรื่องราวของมนุษย์คู่แรก คือ อาดัมและอีวา เรื่อยมาจนถึงอับราฮัมได้ทำสัญญาพิเศษต่อพระเจ้าสัญญานี้ได้สืบทอดต่อมาในบรรดาลูกหลานของอับราฮัมซึ่งเป็นต้นตระกูลของชาวอิสราเอลนั่นเอง

อพยพ (Exodus) เป็นหนังสือเล่มที่สอง กล่าวถึงเรื่องราวที่พระเจ้าได้ช่วยชาวอิสราเอลให้รอดพ้นจากการเป็นทาสในประเทศอียิปต์ โดยทรงมอบหมายให้โมเสสเป็นผู้นำชาวอิสราเอลออกมาสู่ความเป็นอิสระ นอกจากนั้นพระเจ้ายังทรงสำแดงปาฏิหาริย์ให้ปรากฏแก่สายตาของชาวอิสราเอลด้วย เช่น การช่วยให้ชาวอิสราเอลรอดพ้นจากเงื้อมมือของพวกอียิปต์ที่ทะเลแดง เป็นต้น จากนั้นก็กล่าวถึงพันธะสัญญาที่พระเจ้ามอบหมายให้แก่ชาวอิสราเอลผ่านโมเสสที่ภูเขาซีไน เรียกว่า "บัญญัติ 10 ประการ"

เลวีนิติ (Leviticus) กล่าวถึงวิธีประกอบศาสนพิธีในกรณีต่างๆ รวมทั้งกฎข้อห้าม โดยเฉพาะที่พวกพระต้องถือปฏิบัติโดยย่อ อาจกล่าวได้ว่าอพยพและเลวีนิติเป็นรากฐานแห่งกฎเกณฑ์ที่จะรักษาไว้ซึ่งพันธะสัญญาที่ชาวอิสราเอลได้ถวายไว้แก่พระเจ้า

กันดารวิถี (Numbers) และเฉลยธรรมบัญญัติ (Deuteronomy) เป็นหนังสือที่เล่าถึงประวัติของชาวอิสราเอลที่ เร่ร่อนอยู่นานถึง 40 ปี จนได้เข้าไปสู่ที่ราบโมอับ และในที่สุดก็จะได้เข้าสู่ดินแดนคานาอันซึ่งถือเป็นดินแดนแห่งพันธะสัญญา (Promised Land) ต่อไป

ตอนที่ 2 ศาสดาพยากรณ์ (Prophets) พระคัมภีร์เก่าส่วนนี้เป็นบันทึกเรื่องราวคำสอน และคำทำนายของศาสดาพยากรณ์ของชาวยิวซึ่งเกิดขึ้นในสมัยต่างๆ กัน แบ่งเป็นบทย่อยได้ถึง 21 ตอน โดยเนื้อหาสาระแล้วอาจแบ่งเป็นภาคใหญ่ ๆ ได้ 3 ภาค คือ ภาคประวัติศาสตร์ ภาคศาสดาพยากรณ์ และภาคศาสดาพยากรณ์ย่อย (เพราะเรื่องราวของ

www.webkal.org

ศาสดาพยากรณ์เหล่านี้มีน้อยกว่า)

ตอนที่ 3 ฮาจิโอกราฟา (Hagiographa) พระคัมภีร์เก่าส่วนนี้เป็นส่วนหนึ่งของคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ซึ่งไม่อาจจัดอยู่ในจำพวกที่กล่าวถึงแล้ว เป็นเรื่องเบ็ดเตล็ด เช่น เป็นวรรณคดีหลักของพันธะสัญญาเดิมที่มีความไพเราะในเชิงกวีสูงได้แก่ เพลงสดุดี สุภาษิต เพลงคร่ำครวญ และเป็นพงศาวดาร เป็นต้น

ข. พระคัมภีร์ใหม่ ในขณะที่พระคัมภีร์เก่าเป็นที่ยอมรับนับถือทั้งในหมู่ชนชาวยิว และชาวคริสต์ แต่พระคัมภีร์ใหม่กลับเป็นที่ยอมรับนับถือกันในหมู่ชนชาวคริสต์เท่านั้น ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 4 ตอนคือพระวรสาร (Gospels) มีจำนวน 4 เล่ม หนังสือกิจการอัครธรรมทูต (Acts) 1 เล่ม จดหมายของบรรดาสาวกถึงคริสต์ชนในที่ต่างๆ 21 เล่ม (Epistles) และหนังสือวิวรณ์ (Revelation) 1 เล่ม ดังมีรายละเอียดพอเป็นสังเขปดังนี้

พระวรสาร 4 คัมภีร์ (The Gospels)

คัมภีร์ไบเบิ้ลในส่วนที่เป็นพระวรสาร 4 คัมภีร์ มีดังนี้ คือ

1. พระวรสารของนักบุญมัทธิว (มธ.) มีจำนวน 28 บท
2. พระวรสารของนักบุญมาระโก (มก.) หรือมาร์ค (Mark) มีจำนวน 16 บท
3. พระวรสารของนักบุญลูกา (ลก.) หรือลูค (Luke) มีจำนวน 24 บท
4. พระวรสารของนักบุญยอห์น (ยน.) มีจำนวน 21 บท

เนื้อหาในพระวรสารเกี่ยวกับการเทศน์สอนสาวกเพื่อยืนยันสิ่งที่พวกเขาได้ประสบมาในขณะมีชีวิตอยู่ร่วมกับพระเยซู และยืนยันว่าพระเยซูเป็นพระเมสสิอาห์บุตรของพระเจ้า ดังนั้นพระวรสารทั้ง 4 เล่มนี้ จึงเป็นหนังสือที่เกี่ยวกับชีวิต และคำสอนของพระเยซูที่ไม่ธรรมดา ซึ่งไม่เหมือนหนังสือประวัติบุคคลทั่วๆ ไป แต่เป็นหลักฐานยืนยันและพิสูจน์ว่าพระเยซูเป็นพระเจ้าจริง

พระวรสารทั้ง 4 เล่มนี้ เฉพาะของนักบุญมัทธิวที่เขียนด้วยภาษาอารามาอิค (Aramaic) ถูกยกย่องให้เป็นเล่มแรก ส่วนฉบับปัจจุบันที่อยู่ในคัมภีร์ไบเบิ้ลนั้น ไม่ใช่ฉบับเดียวกับที่ใช้ภาษาอารามาอิคแต่เป็นฉบับที่มีผู้เรียบเรียงขึ้นใหม่ โดยนำเอาฉบับที่เป็นภาษากรีกมารวมกับฉบับของนักบุญมัทธิวและของนักบุญมาร์คหรือมาระโก รวมทั้งคนอื่นๆ ที่ไม่ปรากฏนาม ทั้งหมดนี้ถูกเรียบเรียงใหม่แต่ยังคงเรียกว่าพระวรสารของนักบุญมัทธิว ในพระวรสารเล่มนี้ได้กล่าวถึงกำเนิดของพระเยซู การเทศนาสั่งสอนโดยเฉพาะ **"การเทศนาบนภูเขา"**

www.webkal.org

(Sermon on the Mount) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นแถลงการณ์ฉบับแรกของพระเยซูที่ประกาศโครงการปฏิรูปแนวทางดำเนินชีวิตของมนุษย์ และเชื่อกันว่าเทศนา บทนี้เป็นตอนที่ไพเราะที่สุดในงานนิพนธ์ของนักบุญมัทธิว

สำหรับพระวรสารของนักบุญมาระโกหรือมาร์ค (Mark) นั้น มีเนื้อหาที่เน้นเฉพาะการเป็นพระเมสสิอาห์ของพระเยซูมากกว่าเน้นเสนอคำสอน

ส่วนพระวรสารฉบับของนักบุญลูกาหรือลุค (Luke) เป็นพระวรสารที่เน้นเฉพาะในเรื่องคำสอนของพระเยซู แต่มีการจัดลำดับเหตุการณ์ต่างๆ ตามแบบพระวรสารของนักบุญมัทธิว

พระวรสารทั้งสามเล่มข้างต้นที่กล่าวมานี้มีเนื้อหาที่คล้ายคลึงกันมาก ซึ่งต่างจากพระวรสารของนักบุญยอห์นที่มีเนื้อหาบางส่วนเป็นลักษณะเฉพาะ และไม่ปรากฏในพระวรสารเล่มอื่นๆ เพราะเหตุว่าท่านเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดพระเยซูมากที่สุด และมีส่วนร่วมในชีวิตของพระเยซูมาโดยตลอด จึงได้รับรู้ในสัจธรรมต่างๆ มากมาย

พระวรสารของนักบุญยอห์นนี้มีเนื้อหาเน้นหนักการประกาศว่า พระเยซูเป็นพระเมสสิอาห์หรือพระคริสต์ เพื่อมาไถ่บาปมนุษย์ด้วยการรับทรมานต่างๆ จนต่อมาได้กลับคืนชีพ และได้ส่งสาวกออกไปประกาศคำสอนพร้อมด้วยพระจิตของพระเจ้าและอำนาจในการยกบาป นักบุญยอห์นจึงเป็นพยานสำคัญที่ยืนยันความเป็นพระเมสสิอาห์ของพระเยซูเจ้า

นอกจากนี้ พระวรสารเล่มนี้ยังกล่าวถึงพิธีกรรมและศีลศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในภารกิจของพระเยซู เช่น ศีลล้างบาป ศีลมหาสนิท และศีลอภัยบาป ศีลศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้ต่อมาได้กลายเป็นพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาคริสต์

หนังสือกิจการของอัครทูต (The Acts of the Apostles)

หนังสือเล่มนี้ได้กล่าวถึงการเผยแพร่ธรรมของอัครสาวก หลังจากที่พระเจ้าได้รับพระเยซูขึ้นสู่สวรรค์ การเผยแพร่ธรรมนี้อัครทูตได้ทำการอัศจรรย์หลายอย่างในหมู่ประชาชน ทั้งนี้เพราะท่านเหล่านั้นได้รับมอบอำนาจนี้จากพระเจ้าและพระบุตรของพระองค์ ทำให้มีผู้นับถือเลื่อมใสเป็นจำนวนมาก การเผยแพร่ศาสนาของอัครทูตหลายท่านเป็นไปอย่างเข้มแข็งและมั่นคงทำให้ฝ่ายที่เสียผลประโยชน์เกิดความขัดเคืองใจหาทางกลั่นแกล้งด้วยความอิจฉาริษยา แม้นว่าหนังสือเล่มนี้ไม่ได้รายงานกิจการของอัครทูตทั้งหมด แต่ก็ทำให้เราเห็นถึงความตั้งใจมั่นและความเด็ดเดี่ยวของท่านเหล่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเซนต์ปอลและเซนต์ปีเตอร์มีส่วนทำให้คริสต์ศาสนาได้แพร่หลายออกไปจนถึงต่างแดนทำให้ไม่ได้ถูกจำกัดเฉพาะชนชาติยิวเท่านั้น

www.webkal.org

แต่คนต่างชาติทุกคนก็สามารถได้รับหนทางแห่งความรอดได้เช่นกัน

จดหมายของบรรดาสาวก (The Pauline and Cathplic Epistles)

จดหมายเหล่านี้มีทั้งหมด 21 เล่ม ซึ่งเรียงลำดับตามที่จัดไว้ในพระคริสตธรรมใหม่[1] มีดังนี้คือ

1. จดหมายของท่านนักบุญเปาโลถึงชาวโรม
2. จดหมายของท่านนักบุญเปาโลถึงชาวโครินธ์ (Corinthians) ฉบับที่หนึ่ง
3. จดหมายของท่านนักบุญเปาโลถึงชาวโครินธ์ (Corinthians) ฉบับที่สอง
4. จดหมายของท่านนักบุญเปาโลถึงชาวกาลาเทีย (Galathians)
5. จดหมายของท่านนักบุญเปาโลถึงชาวเอเฟซัส (Ephesians)
6. จดหมายของท่านนักบุญเปาโลถึงชาวฟิลิปปี (Philippians)
7. จดหมายของท่านนักบุญเปาโลถึงชาวโคโลสี (Colossians)
8. จดหมายของท่านนักบุญเปาโลถึงชาวเธสะโลนิกา (Thessalonians) ฉบับที่หนึ่ง
9. จดหมายของท่านนักบุญเปาโลถึงชาวเธสะโลนิกา (Thessalonians) ฉบับที่สอง
10. จดหมายของท่านนักบุญเปาโลถึงชาวทิโมธี (Timothy) ฉบับที่หนึ่ง
11. จดหมายของท่านนักบุญเปาโลถึงชาวทิโมธี (Timothy) ฉบับที่สอง
12. จดหมายของท่านนักบุญเปาโลถึงชาวทิตัส (Titus)
13. จดหมายของท่านนักบุญเปาโลถึงชาวฟีเลโมน (Philemon)
14. หนังสือถึงชาวฮิบรู (Hebrews)
15. จดหมายของท่านนักบุญยากอบหรือเจมส์ (James)
16. จดหมายของท่านนักบุญเปโตร (Peter) ฉบับที่หนึ่ง
17. จดหมายของท่านนักบุญเปโตร ฉบับที่สอง
18. จดหมายของท่านนักบุญยอห์น (John) ฉบับที่หนึ่ง
19. จดหมายของท่านนักบุญยอห์น ฉบับที่สอง
20. จดหมายของท่านนักบุญยอห์น ฉบับที่สาม
21. จดหมายของท่านนักบุญยูดา (Jude)

[1] กีเดียนส์อินเตอร์เนชัลแนลแห่งประเทศไทย, องค์การ. พระคริสตธรรมใหม่, 1994 หน้า 592-970.

www.webkal.org

จดหมายของนักบุญเปาโล (The Pauline Epistles) เป็นจดหมายที่นักบุญเปาโลเขียนถึงผู้คนในที่ต่างๆ เช่น ชาวคริสต์ในกรุงโรม คริสตจักรในเมืองโครินธ์ คริสตจักรในแคว้นกาลาเทีย และศิษย์ชื่อทิโมธี เป็นต้น มีทั้งสิ้นรวม 13 ฉบับ มีเนื้อหาแสดงความคิดเห็นและตีความคำสอนของพระเยซู

จดหมายของนักบุญยาโคป (James หรือ Jacob) เป็นจดหมายที่นักบุญยาโคบผู้เป็นญาติผู้น้องของพระเยซูเขียนถึงชาวยิวในดินแดนต่างๆ เช่น ซีเรีย และอียิปต์ แสดงแนวทางปฏิบัติต่างๆ เพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์

จดมายของนักบุญยอห์น (John) เป็นจดหมายที่นักบุญยอห์นเขียนขึ้นโดยมิได้ระบุผู้รับมีเนื้อหาแสดงประสบการณ์ทางศาสนาของท่าน

จดหมายของยูดา (Jude) เป็นจดหมายที่เขียนขึ้นโดยยูดาเพื่อเตือนชาวคริสต์ให้ตระหนักถึงความหลงผิดและการถูกชักจูงโดยนักเทศน์จอมปลอม และกล่าวถึงการลงโทษของพระเจ้า

จดหมายของนักบุญเปโตร (Peter) เป็นจดหมายที่นักบุญเปโตรเขียนถึงชาวคริสต์เชื้อสายยิวที่มีอยู่ตามแคว้นต่างๆ นอกดินแดนปาเลสไตน์เพื่อให้อดทนต่อการถูกเบียดเบียนและความทุกข์ทรมานโดยยึดแนวทางของพระเยซูเป็นแบบอย่าง

หนังสือวิวรณ์ (Revelation)

หนังสือวิวรณ์เป็นหนังสือที่กล่าวถึงการเปิดเผยของพระเจ้าผ่านทางบรรดาประกาศกโดยได้กล่าวถึงชัยชนะของพระเจ้าและการสถาปนาอาณาจักรสวรรค์ โดยพระองค์ทรงเลือกนักบุญยอห์นให้เป็นพยานฝ่ายพระวจนะของพระเจ้าและเป็นพยานของพระเยซูคริสต์ในทุกเหตุการณ์ที่ท่านได้พบเห็นนอกจากนี้หนังสือเล่มนี้ยังพยากรณ์เรื่องราวที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเพื่อเป็นเครื่องเตือนใจบุคคลทั้งหลายให้รีบเร่งทำความดีเพราะว่าเวลาที่โลกจะสิ้นไปได้ใกล้เข้ามาแล้ว วันที่โลกถึงกาลแตกดับพระเจ้า จะเสด็จมาอีกครั้งหนึ่งเพื่อพิพากษาโลก ผู้ทำตามพระบัญญัติเท่านั้นที่จะมีสิทธิ์อยู่ในอาณาจักรพระเจ้า ผู้ทำลายโลกและอยู่นอกคำสอนของพระเจ้าจะต้องถูกทำลายล้าง ภาษาที่ปรากฏในหนังสือวิวรณ์นี้มีลักษณะเป็นภาษาวรรณกรรมที่มุ่งสร้างศรัทธาของผู้นับถือและกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกกลัวการทำความชั่ว ดังนั้นผู้อ่านจะต้องระวังในการตีความ เพราะไม่สามารถตีความตามอรรถและพยัญชนะผู้อ่านจะต้องพยายามค้นหาแก่นที่ซ่อนอยู่ในภาษาสัญลักษณ์นั้นจึงจะเข้าถึงสัจธรรมที่พระเจ้ามีพระประสงค์ที่จะเปิดเผย

www.webkal.org

12.6 หลักคำสอนที่สำคัญ

หลักคำสอนที่สำคัญของศาสนาคริสต์เป็นหลักคำสอนที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้ากับมนุษย์และจริยธรรมทางสังคม ที่ควรกล่าวถึงในที่นี้มีอยู่ 5 เรื่องคือ หลักตรีเอกานุภาพ หลักความรัก หลักอาณาจักรของพระเจ้า พระเจ้าผู้เป็นอันติมสัจจ์ และบทเทศนาบนภูเขา (ปฐมเทศนา)

12.6.1 หลักตรีเอกานุภาพ (Trinity)

"ตรีเอกานุภาพ" ตามคำนิยามของศาสนจักร หมายถึง ความเชื่อว่าพระเจ้าทรงมี 3 ภาค ในองค์เดียวกัน ความหมายตามคำนิยามนี้เกิดขึ้นราวคริสต์ศตวรรษที่ 4 ถึงคริสต์ศตวรรษที่ 5 และมิได้มีบัญญัติอยู่ในพระคริสต์ธรรม (Bible) มาแต่เดิม ภาคทั้งสามของพระเจ้าได้แก่ พระบิดา (The Father) พระบุตร (The Son) และพระจิต หรือพระวิญญาณบริสุทธิ์ (The Holy Spirit)

พระบิดา หมายถึง พระเจ้าผู้สถิตอยู่ในสวรรค์ ผู้ทรงสร้างโลก สรรพสิ่ง และมนุษย์ และทรงรักมนุษย์มากกว่าสิ่งมีชีวิตอื่นๆ เช่น บิดารักบุตร ในพระคริสต์ธรรมใหม่[1] พระเยซูทรงกล่าวถึงพระเจ้าในฐานะพระบิดาอยู่บ่อยครั้ง เช่น

> "ในพวกท่านมีใครบ้างที่จะเอาก้อนหินให้บุตรเมื่อเขาขอขนมปัง หรือให้งูเมื่อบุตรขอปลา เหตุนั้น ถ้าท่านทั้งหลายเองผู้เป็นคนบาปยังรู้จักให้ของดีแก่บุตรของตนยิ่งกว่านั้นสักเท่าใด พระบิดาของท่านผู้ทรงสถิตในสวรรค์จงประทานของดีแก่ผู้ที่ขอต่อพระองค์"

พระบุตร หมายถึง พระเยซูคริสต์ซึ่งมีฐานะเป็นพระบุตรของพระเจ้าผู้เสด็จมาในโลกเพื่อไถ่บาปแก่มนุษย์ผู้หลงผิดให้กลับคืนไปหาพระเจ้าได้ พระเยซูทรงมีธรรมชาติแท้จริงเป็นพระเจ้า แต่เมื่อทรงบังเกิดเป็นมนุษย์ก็ทรงทนทุกข์ทรมานเช่นมนุษย์ทั้งหลาย ทรงสิ้นพระชนม์บนไม้กางเขนเพื่อไถ่บาปแก่มนุษย์และทรงฟื้นขึ้นจากความตายเช่นพระเจ้า (ผู้อยู่เหนือความตาย) กำเนิดของพระเยซูในฐานะพระบุตรของพระเจ้ามีปรากฏอยู่ใน พระคริสต์ธรรมใหม่[2] ว่า "พระวาทะได้ทรงบังเกิดเป็นมนุษย์และทรงอยู่ท่ามกลางเราบริบูรณ์ด้วยพระคุณและความจริง เราทั้งหลายได้เห็นพระสิริของพระองค์ คือพระสิริอันสมกับพระบุตร

[1] องค์การกีเคียนอินเตอร์เนชั่นแนล. พระคริสตธรรมคัมภีร์ ภาคพันธสัญญาใหม่ : มัทธิว 7, 2527 หน้า 24-25.

[2] เล่มเดียวกัน, : ยอห์น 1. หน้า 360-361.

www.webkal.org

องค์เดียวของพระบิดา" และ "ไม่มีใครเคยเห็นพระเจ้าเลย พระบุตรองค์เดียวผู้ทรงสถิตอยู่ในพระทรวงของพระบิดา พระองค์ได้ทรงสำแดงพระเจ้าแล้ว"

พระวิญญาณบริสุทธิ์ หรือ **พระจิต** หมายถึง พลังอำนาจของพระเจ้าอันเป็นพลังแห่งความรักที่เชื่อมพระบิดากับพระบุตรเข้าด้วยกัน และเป็นพลังอำนาจของพระเจ้าที่ทรงแสดงต่อมนุษย์เพื่อดลบันดาลให้มนุษย์กลับใจมาประพฤติปฏิบัติตามแนวทางของพระเจ้า พระคริสต์ธรรมใหม่[1] ได้กล่าวถึงพระวิญญาณบริสุทธิ์อยู่หลายตอน เช่น ตอนที่ทูตสวรรค์ได้แจ้งให้มาเรียทราบว่านางจะตั้งครรภ์ด้วยอำนาจของพระเจ้าดังบทสนทนาตอนหนึ่งว่า

> ฝ่ายมารี (มาเรีย) ทูลทูตสวรรค์นั้นว่า "เหตุการณ์นั้นจะเป็นไปอย่างไรได้ เพราะข้าพเจ้ายังหาได้ร่วมกับชายไม่"
>
> ทูตสวรรค์จึงตอบนางว่า "พระวิญญาณบริสุทธิ์จะเสด็จลงมาบนเธอ เพราะฤทธิ์เดชของผู้สูงสุดจะปกเธอ เหตุฉะนั้น บุตรที่จะเกิดมานั้นจะได้เรียกว่าวิสุทธิ์ และเรียกว่าพระบุตรของพระเจ้า

หลังจากที่พระเยซูทรงฟื้นคืนพระชนม์และเสด็จขึ้นสู่สวรรค์แล้ว พระวิญญาณบริสุทธิ์ยังคงมีบทบาทอยู่ในโลกนี้เพื่อช่วยเหลือมวลมนุษย์และนำทางมนุษย์ให้ประจักษ์ในอำนาจของพระเจ้า

12.6.2 หลักความรัก (Love หรือ Agape)

หลักความรักเป็นหลักคำสอนทางจริยธรรมที่สำคัญที่สุดของศาสนาคริสต์ ความรักในที่นี้มิใช่ความรักอย่างหนุ่มสาวอันประกอบด้วยกิเลสตัณหาและอารมณ์ปรารถนาอันเห็นแก่ตัว แต่หมายถึงความเป็นมิตรและความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข พระคริสต์ธรรมทั้ง พระคริสต์ธรรมใหม่และพระคริสต์ธรรมเก่า ต่างก็มีคำสอนที่เน้นเรื่องความรัก ซึ่งมีอยู่ 2 ประเภท ได้แก่ **ความรักระหว่างมนุษย์กับพระเจ้า และความรักระหว่างมนุษย์กับมนุษย์**

ในพระคริสต์ธรรมเก่า ความรักเป็นเรื่องของความผูกพันระหว่างพระเจ้ากับชนชาติอิสราเอลโดยที่พระเจ้าทรงเป็นผู้ให้ความรักแก่ชนชาติอิสราเอลก่อน จากนั้นชาวอิสราเอลจึงสนองตอบความรักของพระเจ้า พระคริสต์ธรรมเก่า ได้บันทึกหลักความรัก[2] ไว้ว่า

---

[1] เล่มเดียวกัน, : ลูกา 1, หน้า 221.

[2] เลวีนิติ 19 : อ้างใน Ninian Smart and Richard D. Hecht, eds, Sacred Texts of the World : A Universal Anthology,1982 p. 80.

www.webkal.org

จงอย่าเกลียดชังพี่น้องของเจ้าอยู่ในใจ แต่เจ้าจงตักเตือนเพื่อนบ้านของเจ้าเพื่อจะไม่ต้องรับโทษเพราะเขา เจ้าอย่าแค้นหรือผูกพยาบาทลูกหลานญาติพี่น้องของเจ้า แต่จงรักเพื่อนบ้านเหมือนรักตนเอง

ในพระคริสต์ธรรมใหม่ คำสอนเรื่องหลักความรัก[1]ได้เปลี่ยนไปโดยให้พระเยซูเป็นสัญลักษณ์ของความรักสูงสุดที่พระเจ้าทรงมีต่อมนุษย์ เห็นได้จากการที่พระเยซูทรงยอมสิ้นพระชนม์บนไม้กางเขนเพื่อให้ผู้มีศรัทธาในพระองค์จะได้พ้นจากความผิดบาป เจตนารมณ์ของพระเยซูที่ทรงยอมสละพระชนม์ชีพเพื่อไถ่บาปของมวลชนนั้น ปรากฏอยู่ในคำอธิษฐานของพระองค์ก่อนที่ทหารโรมันจะเข้าจับกุม และพระคริสต์ธรรมใหม่ ได้บันทึกความสำคัญของความรัก[2] ว่า

> "มีธรรมาจารย์คนหนึ่ง เมื่อมาถึงได้ยินเขาไล่เลียงกันและเห็นว่าพระองค์ทรงตอบเขาได้ดี จึงทูลถามพระองค์ว่า "ธรรมบัญญัติข้อใดเป็นเอก เป็นใหญ่กว่าธรรมบัญญัติทั้งปวง" พระเยซูจึงตรัสตอบคนนั้นว่า "ธรรมบัญญัติเอกนั้นคือว่า โอชนอิสราเอลจงฟังเถิด พระเจ้าของเราทั้งหลายทรงเป็นพระเจ้าองค์เดียว และพวกท่านจงรักพระเจ้าด้วยสุดจิตสุดใจของท่าน ด้วยสุดความคิดและด้วยสิ้นสุดกำลังของท่านและธรรมบัญญัติที่สองนั้น คือ จงรักเพื่อนบ้านเหมือนรักตนเองธรรมบัญญัติอื่นที่ใหญ่กว่าธรรมบัญญัติทั้งสองนี้ไม่มี"

คำว่า "เพื่อนบ้าน" นี้หมายถึงเพื่อนมนุษย์ทั่วไป พระเยซูทรงสอนให้มนุษย์เผื่อแผ่ความรักไปรอบด้าน ไม่เลือกที่รักผลักที่ชัง หลักคำสอนสำคัญนี้มีอยู่ในบทเทศนาบนภูเขา ความรักระหว่างมนุษย์กับมนุษย์แสดงออกได้โดยความเมตตากรุณาและความเสียสละ ส่วนความรักที่มนุษย์มีต่อพระเจ้าแสดงออกโดยความศรัทธา ความศรัทธาสรุปได้ 5 ประการ คือ

1. ศรัทธาว่าพระเจ้าคือพระยะโฮวาห์เป็นพระเจ้าสูงสุดเพียงองค์เดียว
2. ศรัทธาว่าพระเจ้าทรงรักมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน
3. ศรัทธาว่าพระเยซูเป็นพระบุตรของพระเจ้า

---

[1] องค์การกีเคี้ยนอินเตอร์เนชั่นแนล. พระคริสต์ธรรมคัมภีร์ ภาคพันธสัญญาใหม่ : ยอห์น 17, 2527 หน้า 441-442.

[2] เล่มเดียวกัน, : มาระโก 12. หน้า 193.

www.webkal.org

4. ศรัทธาว่าพระเยซูเป็นพระผู้ช่วยให้รอด

5. ศรัทธาในแผ่นดินสวรรค์หรืออาณาจักรของพระเจ้าที่กำลังจะมาถึง

หลักความรักและหลักอาณาจักรของพระเจ้ามีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ มนุษย์จะสามารถเข้าถึงอาณาจักรของพระเจ้าได้ก็โดยอาศัยความรักเป็นคุณธรรมนำทาง และอาณาจักรของพระเจ้าก็เป็นอาณาจักรที่บริบูรณ์ด้วยรัก

12.6.3 อาณาจักรพระเจ้า

อาณาจักรพระเจ้าหมายถึง หลักการดำเนินชีวิตที่แทรกซึมเข้าไปในจิตใจ และช่วยยกระดับจิตของผู้ที่ยอมรับคำสอนและปฏิบัติตามให้สูงขึ้น นอกจากนี้ผู้ปฏิบัติตามคำสอนเหล่านี้จะเป็นผู้เผยแพร่คำสอนให้กว้างขวางยิ่งขึ้นในหมู่ชนที่ใกล้ชิด

อาณาจักรพระเจ้าที่พระเยซูนำมาสอนแก่ประชาชนมีความหมายสองอย่าง คือ หมายถึงอาณาจักรพระเจ้าในโลกนี้ และ อาณาจักรพระเจ้าในโลกหน้า

อาณาจักรพระเจ้าในโลกนี้ คือแผ่นดินพระเจ้าที่มนุษย์สามารถเข้าถึงได้ในชีวิตนี้ แต่ยังไม่สมบูรณ์ การจะเข้าถึงอาณาจักรพระเจ้าอย่างสมบูรณ์ได้จะต้องเข้าถึงในชีวิตหน้า คือ หลังจากตายแล้วเท่านั้น อาณาจักรพระเจ้าในโลกนี้จะเป็นรากฐานสำหรับอาณาจักรพระเจ้าในโลกหน้าซึ่งเรียกว่า แผ่นดินสวรรค์ เมื่อมนุษย์ยังอยู่ในโลก จะมีคนดีและคนชั่วปะปนกัน เพราะพระเจ้าทรงเปิดโอกาสให้มนุษย์ เพื่อสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นในจิตใจเพื่อจะได้ดำเนินชีวิตในทางที่ถูกที่ควร แต่ในกาลสุดท้าย คือในวันพิพากษา คนดีคนชั่วจะถูกแยกออกจากกันตามกรรมของแต่ละฝ่ายที่ได้กระทำมา การที่จะเข้าถึงอาณาจักรพระเจ้านั้นมนุษย์จะต้องแสดงออกถึงการกระทำอันเหมาะอันควร หลักแห่งความดีที่พระเยซูทรงสอนนั้นก็ขึ้นอยู่กับว่ามนุษย์จะเลือกปฏิบัติอย่างใด ดีหรือชั่ว กล่าวคือมีอิสรภาพในการเลือกวิถีทางดำเนินชีวิตของตนเอง

หลักปฏิบัติเพื่อเข้าถึงอาณาจักรพระเจ้าในโลกนี้คือการปฏิบัติตามพระบัญญัติให้ครบถ้วน ซึ่งสรุปได้ 1 ประการ คือ (1) รักพระเจ้าอย่างสุดจิตสุดใจ และ (2) รักเพื่อนมนุษย์เหมือนรักตนเอง กล่าวคือ มนุษย์จะเข้าถึงก็ต่อเมื่อรู้จักสละทรัพย์สมบัติภายนอกและมีความมานะพากเพียร เพราะอาณาจักรแห่งพระเจ้าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าทางวิญญาณ ผู้ที่ยังไม่สามารถสละสมบัติทางโลกได้ย่อมไม่อาจเข้าถึงอาณาจักรพระเจ้า

www.webkal.org

พระเยซู[1]ทรงสอนว่า การที่จะสละความสุขทางโลกเพื่อหันเข้าหาอาณาจักรพระเจ้ามิใช่จะปฏิบัติได้โดยง่ายดังที่ทรงเปรียบเทียบว่า "อูฐลอดรูเข็มยังง่ายกว่าคนร่ำรวยจะเข้าแผ่นดินสวรรค์" ความจริงทรัพย์สมบัติในตัวมันเองมิใช่สิ่งเลวร้ายแต่การที่มนุษย์ไปยึดติดมันทำให้เป็นอุปสรรคไม่อาจเข้าถึงอาณาจักรพระเจ้าได้ เนื่องจากคนเราจะเป็นข้าสองเจ้าบ่าวสองนายไม่ได้ ดังนั้นเมื่อจะยึดพระเจ้าก็ต้องสละสมบัติทางโลก เมื่อจะยึดสมบัติทางโลกก็ต้องสละพระเจ้า ความยึดติดในสมบัติทางโลกเป็นสิ่งอันตราย เพราะเมื่อมนุษย์ตกเป็นทาสของสิ่งเหล่านี้ เขาจะยอมเสียเกียรติยศ ชื่อเสียง อิสรภาพ ฯลฯ ความโลภ จะเข้ามาเกาะกุมจิตใจจนบุคคลนั้นไม่มีเวลาที่จะนึกถึงพระเมตตาคุณแห่งพระเจ้ามนุษย์จะต้องเลือกเอาระหว่างสองทางนี้

ส่วนอาณาจักรพระเจ้าในโลกหน้าหมายถึง การเข้าถึงชีวิตนิรันดรหลังจากตายแล้ว ซึ่งพระเจ้าเป็นผู้ทรงตัดสิน ผู้ใดปฏิบัติตามพระบัญญัติของพระองค์อย่างครบถ้วน และเชื่อในพระองค์ จะได้เข้าแผ่นดินสวรรค์ คือมีชีวิตนิรันดร ไม่มีความทุกข์ยากใดๆ ตลอดไป ส่วนผู้ฝ่าฝืนบัญญัติจะถูกตัดสินให้ลงนรก ได้รับความทุกข์อย่างสาหัสจากไฟเผาผลาญ

ลักษณะคำสอนของพระเยซู พระองค์ทรงเน้นให้มนุษย์มุ่งหวังชีวิตที่ดีกว่า คือชีวิตในอาณาจักรพระเจ้าหรือแผ่นดินสวรรค์ ตอนหนึ่งพระเยซูตรัสว่า "อย่าสะสมทรัพย์สมบัติไว้สำหรับตัวในโลกนี้ ที่ตัวหนอนและสนิมอาจทำลายได้ ขโมยอาจลักเอาไปได้ แต่จงสะสมทรัพย์สมบัติไว้ในสวรรค์ ที่หนอนหรือสนิมไม่อาจทำลายได้ และที่ขโมยไม่ลักเอาไปได้[2]" และ "แต่ท่านทั้งหลายจงแสวงหาแผ่นดินของพระเจ้าและความชอบธรรมของพระองค์ก่อน"[3]

12.6.4 พระเจ้าผู้เป็นอันติมสัจจ์

พระเจ้าของศาสนาคริสต์คือ พระยะโฮวาห์ ซึ่งเป็นองค์เดียวกับพระเจ้าของศาสนายิวดังที่กล่าวมาแล้ว พระเยซูคงถือหลักเดิมอันเกี่ยวกับพระเจ้าของยิว แต่ได้มีการดัดแปลงบางประการ เช่น การยกฐานะของพระเจ้าซึ่งเป็นพระเจ้าของชาวยิวโดยเฉพาะแต่เดิมมาให้ทรงมีฐานะเป็นพระเจ้าของมวลมนุษย์ทั้งหลาย อันถือว่าเป็นศรัทธาที่บุคคลอุทิศต่อพระเจ้าทรรศนะดังกล่าวเป็นที่เชื่อถือของชาวคริสต์มาจนถึงปัจจุบัน ดังพระบัญญัติ 2 ข้อที่พระเยซู

---

[1] องค์การกีเคี้ยนอินเตอร์เนชั่นแนล. พระคริสต์ธรรมคัมภีร์ ภาคพันธสัญญาใหม่ : มัทธิว 19, 2527 หน้า 23-24.

[2] เล่มเดียวกัน, : มัทธิว 6. หน้า 19.

[3] เล่มเดียวกัน, : มัทธิว 6. หน้า 33.

www.webkal.org

ทรงย่อบัญญัติทั้งหมดของพระเจ้า[1] คือ "จงรักองค์พระผู้เป็นเจ้าด้วยสุดใจสุดจิตของเจ้าและด้วยสุดความคิดของเจ้า... จงรักเพื่อนบ้านเหมือนรักตนเอง"

ทั้งศาสนาคริสต์และศาสนายิวต่างมีความเชื่อร่วมกันว่าพระเจ้าเป็นผู้ทรงอานุภาพยิ่งใหญ่ในสากลพิภพหามีผู้อื่นยิ่งกว่าพระองค์ไม่ มีคำสอนเป็นอันมากที่พรรณนาลักษณะของพระเจ้าไว้ เช่น

1. ทรงเป็นจิตบริสุทธ์ ไม่มีรูปร่าง
2. ทรงมีอยู่นิรันดร ไม่มีการเกิด ไม่มีการตาย
3. ทรงสถิตอยู่ทุกหนทุกแห่ง
4. ทรงรอบรู้ทุกสิ่งทุกอย่าง (สรรพญาณะ)
5. ทรงสามารถทุกอย่าง (สรรพเดชะ)
6. ทรงมีอยู่ตลอดกาล ไม่มีเบื้องต้น ไม่มีที่สุด
7. ทรงบริสุทธิ์ทุกประการ ไม่มีบาปเลย
8. ทรงมี 3 ภาคที่เรียกว่า ตรีเอกานุภาพ (The Triune God or The Trinity) คือ พระบิดา (God the Father) พระบุตร (God the Son) และพระวิญญาณ (God the Spirit)

12.6.5 คำเทศนาบนภูเขา (ปฐมเทศนา)

คำสอนของพระเยซูที่เทศนาบนภูเขา (Sermon on the Mount) นั้นเป็นคำสอนที่จัดว่าเป็นระบบมากที่สุด และแสดงให้เห็นถึงจุดประสงค์ของพระเยซูที่ต้องการปฏิรูปชีวิตมนุษย์ไปสู่หนทางที่ถูกต้อง อีกทั้งเป็นหลักจริยธรรมที่พระองค์ทรงมอบให้แก่มนุษย์ทุกคนได้ปฏิบัติเพื่อความสุขในโลกนี้และโลกหน้า ดังนั้นคำสอนที่ปรากฏในเทศนาบนภูเขาจึงเป็นสิ่งสะท้อนถึงแนวทางปฏิบัติของชาวคริสต์ที่ควรแก่การศึกษา ดังมีรายละเอียดที่ปรากฏอยู่ในพระคริสตธรรมคัมภีร์ใหม่โดยเรียงตามลำดับดังนี้คือ

[1] เล่มเดียวกัน, : มัทธิว 22. หน้า 36-39.

www.webkal.org

1. ผู้เป็นสุข หรือ บรมสุข 8 ประการ

จากมัทธิวบทที่ 4 ข้อ 3-12 ที่ปรากฏในพระคริสตธรรมใหม่[1]

3 "บุคคลผู้ใด รู้สึกบกพร่องฝ่ายวิญญาณ ผู้นั้นเป็นสุข เพราะแผ่นดินสวรรค์เป็นของเขา"

4 "บุคคลผู้ใดโศกเศร้า ผู้นั้นเป็นสุข เพราะว่าเขาจะได้รับการปลอบประโลม"

5 "บุคคลผู้ใดมีใจอ่อนโยน ผู้นั้นเป็นสุข เพราะว่าเขาจะได้รับแผ่นดินโลกเป็นมรดก"

6 "บุคคลผู้ใดหิวกระหายความชอบธรรม ผู้นั้นเป็นสุข เพราะว่าพระเจ้าจะทรงให้อิ่มบริบูรณ์

7 "บุคคลผู้ใดมีใจกรุณา ผู้นั้นเป็นสุข เพราะว่าเขาจะได้รับพระกรุณาตอบ"

8 "บุคคลผู้ใดมีใจบริสุทธิ์ ผู้นั้นเป็นสุข เพราะว่าเขาจะได้เห็นพระเจ้า"

9 "บุคคลผู้ใดสร้างสันติ ผู้นั้นเป็นสุข เพราะว่าพระเจ้าจะทรงเรียกเขาว่าเป็นบุตร"

10 "บุคคลผู้ใดต้องถูกข่มเหงเพราะเหตุความชอบธรรม ผู้นั้นเป็นสุข เพราะว่าแผ่นดินสวรรค์เป็นของเขา"

11 "เมื่อเขาจะติเตียนข่มเหงและนินทาว่าร้ายท่านทั้งหลายเป็นความเท็จเพราะเรากับท่านก็เป็นของเขา"

12 "จงชื่นชมยินดี เพราะว่าบำเหน็จของท่านมีบริบูรณ์ในสวรรค์ เพราะเขาได้ข่มเหงผู้เผยพระวจนะทั้งหลายที่อยู่ก่อนท่านเหมือนกัน"

เราจะเห็นได้ว่าคำสอนในตอนนี้มี ลักษณะส่งเสริมการให้กำลังใจแก่คนทุกคน เพื่อให้พวกเขาสามารถเผชิญหน้ากับปัญหาได้อย่างไม่หวั่นไหว บุคคลใดก็ตามที่ยึดพระธรรมบัญญัติเป็นหลักชัยของชีวิต แม้นว่าตนเองจะรู้สึกว่ามีความบกพร่องไม่ดีพอ เป็นคนมีทุกข์โศกเศร้า เป็นคนจิตอ่อนโยน เป็นคนรักความถูกต้องเที่ยงธรรม เป็นคนจิตใจกรุณา เป็นคนจิตใจบริสุทธิ์ เป็นคนสร้างสันติภาพ และเป็นคนที่ถูกกลั่นแกล้งข่มเหง บุคคลเหล่านี้ย่อมรับอนุญาตจากพระเจ้าให้อยู่ในอาณาจักรสวรรค์ พวกเขาไม่จำเป็นต้องยินดียินร้ายต่อคำนินทาว่าร้ายของผู้อื่น และไม่ต้องหวั่นเกรงต่อการข่มเหงของผู้ข่มเหงเหล่านั้น

---

[1] องค์การกีเคี้ยนอินเตอร์เนชั่นแนล. พระคริสต์ธรรมคัมภีร์ ภาคพันธสัญญาใหม่ : เปาโล 2, 2527 หน้า 12-13.

www.webkal.org

2. เกลือแห่งแผ่นดินโลก

จากมัทธิวบทที่ 5 ข้อ 13 ของพระคริสตธรรมใหม่[1] ได้กล่าวว่า

13 "ท่านทั้งหลาย เป็นเกลือแห่งโลก ถ้าเกลือนั้นหมดรสเค็มไปแล้ว จะทำให้กลับเค็มอีก อย่างไรได้ แต่นั้นไปก็ไม่เป็นประโยชน์อะไร มีแต่จะทิ้งเสียสำหรับคนเหยียบย่ำ"

คำสอนนี้ต้องการให้มนุษย์ดำรงรักษาความดีงามเหมือนเกลือรักษาความเค็ม เพราะถ้าเราทิ้งความดีงามไปแล้วก็ไม่ต่างไปจากเกลือที่หมดรสเค็ม ประโยชน์ที่จะพึงมีก็หมดไป หาคุณค่าใดไม่ได้เลย

3. ความสว่างของโลก

จากมัทธิวตอนที่ 5 ข้อ 14-16 ของพระคริสตธรรมใหม่[2] ความว่า

14 "ท่านทั้งหลายเป็นความสว่างของโลก นครซึ่งอยู่บนภูเขาจะปิดบังไว้ไม่ได้"

15 "เมื่อจุดตะเกียงแล้ว ไม่มีผู้ใดเอาถังครอบไว้ ย่อมตั้งไว้บนเชิงตะเกียง จะได้ส่องสว่างแก่ทุกคนที่อยู่ในเรือนนั้น"

16 "ท่านทั้งหลายก็เหมือนกับตะเกียง จงส่องสว่างแก่คนทั้งปวง เพื่อว่าเมื่อเขาได้เห็นความดี ที่ท่านทำเขาจะได้สรรเสริญพระบิดาของท่านผู้ทรงอยู่ในสวรรค์"

คำสอนในตอนนี้เป็นการส่งเสริมและให้กำลังใจแก่ผู้ทำความดี และปฏิบัติตามธรรมบัญญัติอย่างมั่นคงความดีที่เขาทำไว้นั้นจะมีผลต่อโลกและผู้อื่น อีกทั้งเป็นผลให้ผู้ที่เห็นความดีนั้นยังสรรเสริญพระผู้เป็นเจ้าผู้เป็นบิดา เปรียบเหมือนกับลูกที่ดีบิดาย่อมได้รับการยกย่องเพราะความดีของลูกนั้น

4. พระธรรมบัญญัติใหม่ (The New Testament)

จากมัทธิวบทที่ 5 ข้อ 17 ของพระคริสตธรรมใหม่[3] ความว่า

17 "อย่าคิดว่าเราเลิกล้างธรรมบัญญัติ และคำของผู้เผยวจนะเรามิได้มาเลิกล้าง แต่มาทำให้สมบูรณ์ทุกประการ"

---

[1] เล่มเดียวกัน : มัทธิว 5. หน้า 13.

[2] เล่มเดียวกัน : มัทธิว 5. หน้า 14.

[3] เล่มเดียวกัน : มัทธิว 5. หน้า 14.

www.webkal.org

คำสอนในตอนนี้แสดงให้เห็นถึงเจตจำนงของพระเยซูที่มุ่งชี้แจงให้บุคคลทั้งหลายในขณะนั้นได้เข้าใจอย่างถ่องแท้ว่า การเผยแพร่ศาสนาที่ได้ดำเนินอยู่นั้นมิได้เป็นไปเพื่อการล้มล้างหรือยกเลิกพระบัญญัติเดิมที่ชาวยิวได้นับถือสืบกันมา หากแต่ว่าเป็นการปฏิรูปคำสอนเดิมให้มีความเข้มข้นและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. ความโกรธ

จากมัทธิวบทที่ 5 ข้อ 21-26 ของพระคริสตธรรมใหม่[1] ความว่า

21 "ท่านทั้งหลายได้ยินคำซึ่งกล่าวไว้แต่คนโบราณว่า อย่าฆ่าคน ถ้าผู้ใดฆ่าคนผู้นั้นจะต้องถูกพิพากษาลงโทษ"

22 "เราบอกท่านทั้งหลายว่า ผู้ใดโกรธพี่น้องของตน ผู้นั้นจะต้องถูกพิพากษาลงโทษ ถ้าผู้ใดจะพูดกับพี่น้องว่า "อ้ายโง่" ผู้นั้นต้องถูกนำไปที่ศาลสูงให้พิพากษาลงโทษและผู้ใดจะว่า "อ้ายบ้า" ผู้นั้นจะมีโทษถึงไฟนรก"

23 "เหตุฉะนั้น ถ้าท่านนำเครื่องบูชามาถึงแท่นบูชาแล้ว และระลึกขึ้นได้ว่าพี่น้องมีเหตุขัดเคืองข้อหนึ่งข้อใดกับท่าน"

24 "จงวางเครื่องบูชาไว้ที่หน้าแท่นบูชา กลับไปคืนดีกับพี่น้องผู้นั้นเสียก่อนแล้วจึงค่อยมาถวายเครื่องบูชาของท่าน"

25 "จงปรองดองกับคู่ความโดยเร็วในขณะที่พากันไปศาลเกลือกว่าคู่ความนั้นจะอายัดท่านไว้กับผู้พิพากษาแล้วผู้พิพากษาจะมอบท่านไว้กับผู้คุม และท่านจะต้องถูกขังไว้ในเรือนจำ"

26 "เราบอกความจริงแก่ท่านว่าท่าน จะออกจากที่นั่นไม่ได้จนกว่าจะได้ใช้หนี้จนครบ"

จากคำสอนในตอนนี้ได้สะท้อนถึงข้อห้ามในพระธรรมบัญญัติเดิมที่ว่า อย่าฆ่าคน แต่พระเยซูได้มาขยายคำสอนนี้ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยชี้ให้ทุกคนพึงระวังในด้านจิตใจด้วยมิใช่ระวังแต่ทางกายเพียงทางเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งความโกรธซึ่งเป็นอารมณ์ความรู้สึกอย่างหนึ่งที่ให้ผลในทางกาย การฆ่ายากที่จะเกิดขึ้นได้ถ้าไม่มีความโกรธมาเป็นตัวกระตุ้น ในชีวิต

[1] องค์การกีเคี้ยนอินเตอร์เนชั่นแนล. พระคริสต์ธรรมคัมภีร์ ภาคพันธสัญญาใหม่ : มัทธิว 5, 2527 หน้า 15.

www.webkal.org

ประจำวันของเราจะเห็นได้ว่า การเข่นฆ่าทำลายกันล้วนมีสาเหตุมาจากความโกรธทั้งนั้น ความโกรธจึงเป็นอารมณ์ความรู้สึกที่ทุกคนต้องระวังอย่าให้เกิดขึ้นได้ เพราะถ้าความโกรธอยู่กับผู้ใดย่อมทำให้ผู้นั้นอยากทำร้ายผู้อื่นซึ่งอาจจะแสดงออกมาทางกาย วาจา ใจ ดังนั้นถ้ามีเรื่องเคืองใจกับผู้ใดก็ควรปรับความเข้าใจกับผู้นั้นก่อนกระทำกิจอื่นๆ แม้แต่กำลังจะไปไหว้พระก็ตาม ความในใจที่มีอยู่จะต้องปลดเปลื้องให้หมด อย่าได้ติดค้างไว้ เพราะสิ่งเหล่านี้เมื่อทับถมมากเข้าจะมีผลทางกาย ในที่สุดทำให้เกิดการเข่นฆ่าทำลายล้างซึ่งกันและกัน

6. การล่วงประเวณี

จากมัทธิวบทที่ 5 ข้อ 27-30 ในพระคริสตธรรมใหม่[1] ความว่า

27 "ท่านทั้งหลายได้ยินคำซึ่งกล่าวไว้ว่า อย่าล่วงประเวณีผัวเมียเขา"

28 "ฝ่ายเราบอกท่านทั้งหลายว่าผู้ใดมองผู้หญิงเพื่อให้เกิดใจกำหนัดในหญิงนั้น ผู้นั้นได้ล่วงประเวณีในใจกับหญิงนั้นแล้ว"

29 "ถ้าตาข้างขวาของท่านทำให้ตัวหลงผิด จงควักออกทิ้งเสีย เพราะว่าถึงจะเสียอวัยวะอย่างหนึ่ง ก็ยังดีกว่าตัวของท่านจะต้องลงนรก"

30 "ถ้ามือข้างขวาทำให้หลงผิด จงตัดทิ้งเสีย เพราะถึงจะเสียอวัยวะอย่างหนึ่ง ก็ดีกว่าตัวท่านจะต้องลงนรก"

คำสอนในตอนนี้ได้แสดงให้เห็นถึงการปฏิรูปทางความคิดแต่เดิมที่มุ่งหมายเฉพาะการล่วงประเวณีที่เกิดขึ้นทางกาย แต่พระเยซูได้สอนให้ลึกซึ้งไปกว่านี้โดยเตือนให้ทุกคนระวังการล่วงประเวณีทางใจ ซึ่งเกิดจากความกำหนัดความพอใจในทางจิตวิญญาณ เมื่อภายในตัวเรามัวหมองไม่ดีแล้วก็ยากที่จะให้ภายนอกสดใสได้ การสูญเสียทางกายที่เกิดขึ้นก็ไม่รุนแรงเท่ากับการสูญเสียทางจิตวิญญาณดังนั้นถ้าร่างกายของเราส่วนใดส่วนหนึ่งทำผิดทำบาป เราควรทำลายส่วนนั้นทิ้งเสียเพราะถึงจะเสียอวัยวะอย่างใดอย่างหนึ่งก็ดีกว่าตัวเราจะต้องลงนรก

[1]เล่มเดียวกัน : มัทธิว 5. หน้า 16.

www.webkal.org

7. การหย่าร้าง

จากมัทธิวบทที่ 5 ข้อ 31-32 ของพระคริสตธรรมใหม่[1] ความว่า

31 "ยังมีคำกล่าวไว้ว่า ถ้าผู้ใดจะหย่าภรรยา ก็ให้ทำหนังสือหย่าให้แก่ภรรยานั้น"

32 "ฝ่ายเราบอกท่านทั้งหลายว่า ถ้าผู้ใดจะหย่าภรรยา เพราะเหตุอื่น นอกจากการเล่นชู้ก็เท่ากับว่าผู้นั้นทำให้หญิงนั้นผิดศีลล่วงประเวณี และถ้าผู้ใด จะรับหญิงซึ่งหย่าแล้วเช่นนั้นมาเป็นภรรยา ผู้นั้นก็ผิดศีลล่วงประเวณีด้วย"

คำสอนในตอนนี้แสดงให้เห็นถึงโลกทัศน์อันยาวไกลของพระเยซูที่เห็นว่า แต่เดิมมาที่มีการอนุญาตให้บุคคลทั้งหลายหย่ากันอย่างง่าย เพียงแค่ทำหนังสือหย่ากันก็เป็นการเพียงพอแล้วนั้น เท่ากับเปิดโอกาสให้บุคคลไม่เกรงกลัวต่อบาป การแต่งงานก็จะเกิดขึ้นเพราะความพอใจแต่ขาดความรับผิดชอบและการหย่าร้างก็จะมีมากขึ้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีผู้ชี้นำและทำความเข้าใจในเรื่องนี้ก่อนที่สังคมจะเต็มไปด้วยคนทำชั่วเพราะความไม่รู้จริง

8. การสบถสาบาน

จากมัทธิวบทที่ 5 ข้อ 33-37 ของพระคริสตธรรม[2] ความว่า

33 "อีกประการหนึ่งท่านทั้งหลายได้ยินคำ ซึ่งกล่าวไว้แก่คนโบราณว่า อย่าเสียคำสัตย์สาบาน คำสัตย์สาบานที่ได้ถวายต่อองค์พระผู้เป็นเจ้านั้น ต้องรักษาไว้ให้มั่น"

34 "ฝ่ายเราบอกท่านทั้งหลายว่า อย่าสาบานเลย โดยอ้างถึงสวรรค์ก็อย่าสาบานเพราะสวรรค์เป็นที่ประทับของพระเจ้า

35 "หรือโดยอ้างถึงแผ่นดินโลกก็อย่าสาบาน เพราะแผ่นดินโลกที่รองพระบาทของพระเจ้า หรือโดยอ้างถึงกรุงเยรูซาเล็ม ก็อย่าสาบานเพราะกรุงเยรูซาเล็มเป็นราชธานีของพระมหากษัตริย์"

36 "อย่าสาบานโดยอ้างถึงศีรษะของตน เพราะท่านจะกระทำให้ผมขาวหรือดำไปสักเส้นหนึ่งก็ไม่ได้"

37 "จริงก็จงว่าจริง ไม่ก็ว่าไม่ พูดแต่เพียงนี้ก็พอ คำพูดเกินนี้ไป มาจากความชั่ว"

---

[1] เล่มเดียวกัน : มัทธิว 5. หน้า 16.

[2] เล่มเดียวกัน : มัทธิว 5. หน้า 17.

www.webkal.org

จากคำสอนในตอนนี้ได้ทำให้เห็นว่า พระเยซูต้องการสอนให้บุคคลยึดถือสัจจะและความจริงใจอย่างมั่นคง โดยไม่จำเป็นต้องไปอ้างสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือสิ่งอื่นๆ เพื่อเป็นหลักประกันคำพูดของตนเอง คนที่มีจิตใจมั่นคงในคำสอนของศาสนาย่อมไม่กล่าวคำเท็จ และมีความเชื่อมั่นในตนเองที่จะพูด คิด และกระทำทุกอย่างด้วยความซื่อสัตย์มั่นคง

9. การตอบแทน

จากมัทธิวบทที่ 5 ข้อ 38-39 ในพระคริสตธรรมใหม่[1] ความว่า

38 "ท่านทั้งหลายได้ยินคำซึ่งกล่าวไว้ว่า ตาแทนตา และฟันแทนฟัน"

39 "ฝ่ายเราบอกท่านว่า อย่าต่อสู้คนชั่ว ถ้าผู้ใดตบแก้มขวาของท่าน ก็จงหันแก้มซ้ายให้เขาด้วย"

จากคำสอนในตอนนี้ได้แสดงให้เห็นว่า พระเยซูไม่ต้องการให้บุคคลทั้งหลายมีจิตใจอาฆาตแค้นต่อกัน คำสอนในตอนนี้ทำให้นึกถึงการละอัตตาในพุทธศาสนา ตราบใดที่คนเรายังมีความยึดมั่นถือมั่นในตัวตนของตนอยู่ก็ไม่สามารถที่จะทำอะไรเพื่อผู้อื่นและพระเจ้าได้ เพราะจิตของเขาจะเต็มไปด้วยผลประโยชน์และการอาฆาตแค้น ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นไปเพื่อความสุขความพอใจของตนเองเท่านั้น และในที่สุดก็นำไปสู่ความเห็นแก่ตัว

10. รักศัตรู

จากมัทธิวบทที่ 5 ข้อ 43-44 ในพระคริสตธรรมใหม่[2] ความว่า

43 "ท่านทั้งหลายได้ยินคำซึ่งกล่าวไว้ว่า จงรักคนสนิท และเกลียดชังศัตรู"

44 "ฝ่ายเราบอกท่านว่า จงรักศัตรูของท่าน และจงอธิษฐานเพื่อผู้ที่ข่มเหงท่าน"

คำสอนในตอนนี้สะท้อนให้เห็นถึงหลักแห่งความเมตตากรุณาต่อสัตว์โลกทั้งหลาย แม้แต่ศัตรูผู้ที่คิดร้ายเหมือนดั่งดวงอาทิตย์ที่ส่องสว่างให้แก่โลกอย่างทั่วหน้าโดยไม่เลือกแหล่งที่ บุคคลใดที่ทำดังนี้ได้แล้ว บุคคลนั้นได้ชื่อว่ามนุษย์ที่สมบูรณ์เต็มที่ เพราะสามารถต้านทานกระแสกิเลสในจิตใจได้

---

[1] เล่มเดียวกัน : มัทธิว 5. หน้า 17-18.

[2] เล่มเดียวกัน : มัทธิว 5. หน้า 18.

www.webkal.org

11. การทำทาน

จากมัทธิวบทที่ 6 ข้อ 1-4 ในพระคริสตธรรมใหม่[1] ความว่า

1 "จงระวัง อย่ากระทำศาสนกิจเพื่ออวดคนอื่น ถ้าทำอย่างนั้นท่านจะไม่ได้รับบำเหน็จจากพระบิดาของท่านผู้ทรงสถิตในสวรรค์"

2 "เหตุฉะนั้น เมื่อท่านทำทานอย่าเป่าแตรข้างหน้าท่าน เหมือนคนหน้าซื่อใจคดกระทำในธรรมศาลาและตามถนน เพื่อให้คนสรรเสริญ เราบอกความจริงแก่ท่านว่าเขาได้รับบำเหน็จของเขาแล้ว"

3 "ฝ่ายท่านทั้งหลายเมื่อทำทาน อย่าให้มือซ้ายรู้การซึ่งมือขวากระทำนั้น"

4 "ทานของท่านจะต้องเป็นทานลับ และพระบิดาของท่านผู้ทรงเห็นในที่ลี้ลับ จะทรงโปรดประทานบำเหน็จแก่ท่าน"

จากคำสอนในตอนนี้ได้แสดงให้เห็นว่า พระเยซูต้องการให้บุคคลทำดีจนเคยชินเป็นนิสัยมากกว่าที่จะทำบุญเพื่อหวังบำเหน็จรางวัล ซึ่งนั่นไม่ใช่ความดีที่แท้จริง เพราะความดีที่แท้จริงคือการเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ

12. ทรัพย์สมบัติในสวรรค์

จากมัทธิวบทที่ 6 ข้อ 19-21 ในพระคริสตธรรมใหม่[2] ความว่า

19 "อย่าสั่งสมทรัพย์สมบัติไว้สำหรับตัวในโลกที่อาจเป็นสนิม และที่แมลงกินเสียได้ และที่ขโมยอาจขุดช่องลักเอาไปได้"

20 "แต่จงสั่งสมทรัพย์สมบัติไว้ในสวรรค์ ที่ไม่มีแมลงจะกิน และไม่มีสนิมจะกัด และที่ไม่มีขโมยขุดช่องลักเอาไปได้"

21 "เพราะว่าทรัพย์สมบัติของท่านอยู่ที่ไหน ใจของท่านก็อยู่ที่นั่นด้วย"

จากคำสอนนี้ ทำให้เกิดแนวคิดในเรื่องการทำจิตให้หมดความยึดถือในทรัพย์สมบัติภายนอกกาย เพราะยิ่งสะสมมากเท่าใดยิ่งเป็นภัยแก่ตนมากเท่านั้น แต่ความดียิ่งทำมากเท่าใดสวรรค์ย่อมเป็นที่ไปสำหรับบุคคลนั้น โดยที่โจรก็ไม่สามารถปล้นชิงไปได้

[1] เล่มเดียวกัน : มัทธิว 6. หน้า 19.

[2] เล่มเดียวกัน : มัทธิว 6. หน้า 21.

www.webkal.org

13. การกล่าวโทษผู้อื่น

จากมัทธิบทที่ 7 ข้อ 1-6 ในพระคริสตธรรมใหม่[1] ความว่า

1 "อย่ากล่าวโทษเขา เพื่อพระเจ้าจะไม่ทรงกล่าวโทษท่าน"

2 "เพราะว่าท่านทั้งหลายจะกล่าวโทษเขาอย่างไร พระเจ้าจะทรงกล่าวโทษท่านอย่างนั้น และท่านจะตวงให้เขาด้วยทะนานอันใดพระเจ้าจะได้ทรงตวงให้ท่านด้วยทะนานอันนั้น"

3 "เหตุไฉนท่านมองดูผงที่ในตาพี่น้องของท่าน แต่ไม่ทั้งท่อนที่อยู่ในตาของท่านท่านก็ไม่รู้สึก"

4 "เหตุไฉนท่านจะกล่าวแก่พี่น้องว่า ให้เราเขี่ยผงออกจากตาของเธอ แต่ที่จริงไม้ทั้งท่อนมีอยู่ในตาของท่านเอง"

5 "ท่านคนหน้าซื่อใจคด จงชักไม้ทั้งท่อนออกจากตาของท่านก่อน แล้วท่านจะเห็นได้ถนัด จึงจะเขี่ยผงออกจากตาพี่น้องของท่านได้"

6 "อย่าให้ของประเสริฐแก่สุนัข อย่าโยนไข่มุกให้แก่สุกร เกลือกว่ามันจะเหยียบย่ำเสีย และจะหันกลับมากัดตัวท่านด้วย"

จากคำสอนในตอนนี้ทำให้เกิดความคิดที่ว่า "บุคคลหว่านพืชเช่นใด ย่อมได้ผลอย่างนั้น" เรากล่าวโทษผู้อื่นอย่างไร และเราก็จะถูกกล่าวโทษเช่นนั้นบ้าง คนส่วนมากไม่ใคร่มองตนเอง แต่มักเพ่งโทษของผู้อื่น จึงมองไม่เห็นความชั่วของตนทำให้เป็นผู้ที่โลกทัศน์มืดมัวและปัญญามืดบอด

14. ขอ หา เคาะ

จากมัทธิวบทที่ 7 ข้อ 7-12 ในพระคริสตธรรมใหม่[2] ความว่า

7 "จงขอแล้วจะได้ จงหาแล้วจะพบ จงเคาะแล้วจะเปิดให้แก่ท่าน"

8 "เพราะว่าทุกคนที่ขอก็ได้ ทุกคนที่แสวงหาก็พบ ทุกคนที่เคาะก็จะเปิดให้เขา"

9 "ในพวกท่านมีใครบ้างที่จะเอาก้อนหินให้บุตร เมื่อเขาขอขนมปัง"

---

[1] เล่มเดียวกัน : มัทธิว 6. หน้า 24.

[2] เล่มเดียวกัน : มัทธิว 7. หน้า 24-25.

www.webkal.org

10 "หรือให้งูเมื่อบุตรขอปลา"

11 "เหตุฉะนั้น ถ้าท่านทั้งหลายเองผู้เป็นคนบาป ยังรู้จักให้ของดีแก่บุตรของตน ยิ่งกว่านั้นสักเท่าใดพระบิดาของท่านผู้ทรงสถิตในสวรรค์จะประทานของดีแก่ผู้ที่ขอต่อพระองค์"

12 "จงปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างที่ท่านปรารถนาให้เขาปฏิบัติต่อท่าน นั่นคือ ธรรมบัญญัติ และคำสั่งสอนของบรรดาผู้เผยพระวจนะ"

จากคำสอนนี้ได้แสดงให้เห็นว่า พระเจ้าย่อมมีน้ำพระทัยเมตตาแก่ผู้ทุกข์ยากที่ร้องขอความช่วยเหลือพระเจ้ายอมไม่ทอดทิ้งแต่จะประทานของดีให้แก่พวกเขา พระองค์ดีต่อพวกเขาอย่างไร พวกเขาก็ควรที่จะดำเนินตามรอยพระองค์ ด้วยการปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างที่ปรารถนาจะให้ผู้อื่นปฏิบัติ เช่นนั้นต่อพวกเขา

12.7 หลักความเชื่อ และจุดหมายสูงสุด

ศาสนาคริสต์ เป็นศาสนาเอกเทวนิยม เชื่อว่ามีพระเจ้าสูงสุดเพียงองค์เดียวเป็นผู้สร้างโลกและสรรพสิ่ง พระเจ้าองค์นั้นก็คือพระยะโฮวาห์ ซึ่งเป็นพระเจ้าองค์เดียว กับพระเจ้าในศาสนายิว เพียงแต่พระเยซูปฏิรูปลบเหลี่ยมลบมุมพระเจ้าเสียใหม่ เช่น พระยะโฮวาห์ในศาสนายิวจะทรงมีเมตตาก็เฉพาะผู้นับถือพระองค์ แต่ทรงดุร้ายอาฆาตพยาบาทต่อผู้ไม่เคารพต่อพระองค์ ดังมีข้อความปรากฏในคัมภีร์[1]ว่า "ถ้าเมืองไหนไม่ยอมเป็นไมตรี แต่จะสู้รบกับพวกเจ้า เจ้าจงตีเมืองนั้นให้ได้ เจ้าจงปลิดชีพผู้ชายทุกคนด้วยคมดาบ แต่จงเว้นผู้หญิงและเด็กทั้งหลาย ทรัพย์สมบัติทั้งหลาย จงยึดเอามาเป็นของเจ้า" หรือสอนว่า[2] "เจ้าจงบอกแก่อิสราเอลว่า ผู้ใดแช่งพระเจ้าของตน ต้องฆ่าผู้นั้น เอาก้อนหินขว้างเขาให้ตาย ถ้าผู้ใดฆ่ามนุษย์ต้องฆ่าผู้นั้นเสีย ถ้าผู้ใดฆ่าสัตว์ของผู้อื่น ผู้นั้นต้องชดใช้สัตว์นั้นแก่เจ้าของ ใช้สัตว์แทนสัตว์ ถ้าผู้ใดกระทำให้ผู้อื่นพิการก็ต้องกระทำให้ผู้นั้นเป็นเช่นเดียวกัน ใช้หัวแทนหัว ตาแทนตา ฟันแทนฟัน เขากระทำให้ผู้อื่นพิการอย่างใด ก็ต้องทำให้เขาพิการอย่างนั้น" แต่พอมาถึงในศาสนาคริสต์ พระยะโฮวาห์ทรงมีเมตตา ทั้งต่อผู้นับถือและไม่นับถือ พระองค์ทรงให้อภัยแม้ต่อผู้ที่สาปแช่งพระองค์ และก็เพราะพระองค์มีพระเมตตากรุณาต่อมนุษย์ชาติจึงทรงส่งพระบุตรเพียงองค์เดียวของพระองค์

[1] องค์การเผยแพร่พระคริสต์ธรรม. พระคริสต์ธรรมคัมภีร์ ภาคพันธสัญญาเดิม ฉบับ 1971, :อพยพ, 2514 หน้า 21.

[2] เล่มเดียวกัน, : อพยพ 21. หน้า 23-25.

www.webkal.org

มาช่วยไถ่บาปมนุษย์ พระเยซูมั่นคงในเรื่องพระเจ้ามาก และเชื่อว่าตนเป็นบุตรของพระเจ้า ดังที่พระเยซูกล่าวว่า[1] "เชื่อเถิดเราอยู่ในพระบิดา และพระบิดาก็ทรงอยู่ในเรา" "เรารู้จักพระเจ้าเพราะเรามาจากพระองค์ และพระองค์ทรงใช้เรามา" และโดยที่เชื่อมั่นอย่างนี้ พระเยซูจึงดำเนินชีวิตแนบแน่นอยู่กับพระเจ้าตลอดมา อย่างเช่นเมื่อพระเยซูออกเทศนาสั่งสอนธรรม มีคนสงสัยว่าธรรมที่พระเยซูสั่งสอนเอามาจากไหน เพราะไม่เห็นพระเยซูไปเรียนกับใคร พระเยซูก็ตอบว่า[2] "คำสอนของเราไม่ใช่ของเราเอง แต่เป็นของพระองค์ผู้ทรงใช้เรามา" หรือพระเยซูบอกพวกสาวกว่า ตัวท่านมาจากพระเจ้า จะอยู่กับสาวกไปสักระยะหนึ่งแล้วก็จะกลับไปหาพระเจ้าอีกดังที่พระเยซูกล่าวว่า[3] "เราจะอยู่กับท่านทั้งหลายต่อไปอีกสักหน่อย แล้วจะกลับไปหาพระองค์ผู้ทรงใช้เรามา"ในศาสนาคริสต์เชื่อว่ามีพระเจ้าซึ่งเป็นพระบิดา พระบุตร และพระจิต แต่ทั้ง 3 เมื่อว่าโดยสภาวะก็เป็นอย่างเดียวกันดุจรูป 3 เหลี่ยม มี 3 มุม แต่ก็เป็นรูปเดียวกัน เพราะฉะนั้นพระบิดา พระบุตร พระจิตจึงเรียกรวมกันว่า ตรีเอกานุภาพ ส่วนเหตุที่พระเจ้าทรงส่งพระบุตรมา ก็เพราะมหากรุณาธิคุณของพระองค์ที่จะให้พระบุตรมาช่วยแนะนำเรื่องที่ถูกต้อง ตายไปแล้วจะได้ไปสวรรค์ เพราะฉะนั้นพระเยซูจึงชื่อว่าพระผู้ช่วยให้รอดคือให้คนรอดจากการพิพากษาในวันตัดสินโลก ไม่ตกนรก กล่าวคือในศาสนาคริสต์เชื่อว่า[4]เมื่อคนตายแล้ว ไม่สูญเพราะวิญญาณเป็นอมตะ วิญญาณจะคอยวันพิพากษาโลก เมื่อถึงวันพิพากษาโลก จะมีปรากฏการณ์แปลกประหลาดเกิดขึ้น คือ ดวงอาทิตย์จะมืดมิด ดวงจันทร์จะไม่ส่องแสง ดวงดาวทั้งหมดจะตกจากท้องฟ้า จะมีแต่เสียงสะเทือนสะท้านน่าสะพรึงกลัวยิ่งนัก มนุษย์ต่างร้องไห้เซ็งแซ่เพราะความกลัว จากนั้นพระเยซูซึ่งเป็นพระบุตรของพระเจ้าแล้ว จะเสด็จมาพร้อมทั้งเทพบริวารบนก้อนเมฆ ด้วยฤทธานุภาพและรัศมีอันเรืองรอง ทรงให้เทพบริวารเป่าแตรเสียงดังยิ่งนัก เรียกวิญญาณทั้งหมดให้มารวมกัน แล้วพระองค์ก็ทรงตัดสินผู้ที่ทำบาปไว้มากก็จะตกนรกชั่วนิรันดร ส่วนคนที่มีบุญมากก็จะขึ้นไปบนสวรรค์อยู่กับพระเจ้าชั่วนิรันดรมีแต่ความสุขตลอดไป นี่เป็นจุดหมายสูงสุดของศาสนาคริสต์ ส่วนเมื่อไรจะเป็นวันโลกสลายนั้นไม่มีใครทราบแม้พระเยซูก็ไม่ทราบ พระเจ้าองค์เดียวเท่านั้นที่จะทรงทราบ ศาสนาคริสต์เชื่อว่าชีวิตในโลกนี้มีเพียงครั้งเดียวเมื่อตายไปแล้วจะอยู่ในสวรรค์หรือนรกชั่วนิรันดร เพราะฉะนั้นนรกสวรรค์จึงเป็นโลกนิรันดร ส่วนโลกนี้เป็นโลกชั่วคราว เป็นเพียงสถานที่อาศัยสำหรับสร้าง

---

[1] องค์การกีเคี้ยนอินเตอร์เนชั่นแนล. พระคริสต์ธรรมคัมภีร์ ภาคพันธสัญญาใหม่ : จอห์น 14, 2527 หน้า 11.

[2] เล่มเดียวกัน : จอห์น 7. หน้า 16.

[3] เล่มเดียวกัน, : จอห์น 7. หน้า 33.

[4] เล่มเดียวกัน : มัทธิว 24. หน้า 29-31.

www.webkal.org

บุญ-บาป เพื่อไปสู่โลกหน้าเท่านั้น ก็นรกนั้นเต็มไปด้วยความทุกข์ทรมานเหลือเกิน พระเยซูสงสารคนไม่อยากให้ตกนรก จึงรณรงค์ให้คนเชื่อท่าน ใครที่เชื่อพระเยซูจะรอดพ้นไม่ต้องตกนรก ดังที่พระเยซูกล่าวว่า "เราเป็นแสงสว่างของโลก"

12.8 พิธีกรรมที่สำคัญ

พิธีกรรมที่สำคัญของศาสนาเรียกว่า พิธีศีลศักดิ์สิทธิ์ (Sacraments) 7 ประการ[1] คือ

1. **ศีลล้างบาป** หรือศีลจุ่ม (Baptism) ผู้นับถือศาสนาคริสต์ทุกคนต้องผ่านพิธีศีลล้างบาป (นิกายโปรเตสแตนต์เรียกว่าศีลจุ่ม) เสียก่อนจึงจะเป็นชาวคริสต์ที่สมบูรณ์ การรับศีลล้างบาปรับได้ครั้งเดียวเท่านั้นแล้วไม่ต้องรับอีกจนตลอดชีวิต แม้จะเปลี่ยนไปนับถือศาสนาอื่นแล้วในภายหลังกับมานับถือศาสนาคริสต์อีกก็ไม่ต้องรับศีลล้างบาป ที่เรียกว่าศีลล้างบาปเพราะคริสตศาสนาเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีบาปติดตัวมาตั้งแต่เกิด ที่เรียกว่าบาปกำเนิด บาปนี้ติดมาจากบรรพบุรุษซึ่งตามพระคัมภีร์เก่าว่ามาจากมนุษย์คู่แรกคืออาดัมและอีฟ

การล้างบาปทำได้โดยเอาน้ำรดที่หน้าผาก จะให้ผู้ใดเป็นผู้ล้างบาปให้ก็ได้ไม่จำเป็นต้องเป็นชาวคริสต์ด้วยกัน เมื่อเอาน้ำเทรดหน้าผากให้กล่าวว่า "ฉันล้างท่านในนามของ พระบิดา พระบุตร และพระจิต" นอกจากนั้นเป็นพิธีประกอบอาจทำหรือไม่ทำก็ได้ เช่น การสวดมนต์ รับศีล และอดอาหาร เป็นต้น

2. **ศีลกำลัง** (Confirmation) เป็นพิธีกรรมที่แสดงถึงสัมพันธภาพระหว่างพระเจ้ากับมนุษย์ ผู้ให้ศีลกำลังโดยปกติต้องมีตำแหน่งเป็นพระสังฆราช และผู้รับศีลต้องอยู่ในวัยที่รู้เหตุผลแล้ว (อายุ ระหว่าง 9-14 ปี) พิธีนี้พระสังฆราชจะเอามือทั้งสองวางที่ศีรษะของผู้รับศีล เจิมหน้าผากด้วยน้ำมันมะกอกเป็นรูปกางเขนและประกาศว่าผู้รับศีลนั้นเป็นผู้ได้รับความรอดในนามของพระบิดา พระบุตร และพระจิต

3. **ศีลมหาสนิท** (Holy Communion) ฝ่ายคาทอลิกเรียกว่า ศีลมหาสนิท ฝ่ายโปรเตสแตนต์เรียกว่า มิซซา (Missa) เป็นพิธีกรรมเพื่อน้อมจิตระลึกถึงการสิ้นพระชนม์ของพระเยซูบนไม้กางเขน ผู้ที่สมควรรับศีลนี้ต้องเป็นผู้ที่เชื่อหรือยอมรับว่า พระเยซูทรงสิ้นพระชนม์บนไม้กางเขนแทนเขา และแสดงว่าเป็นการร่วมกับฝ่ายจิตและวิญญาณระหว่างพระเยซูกับชาวคริสต์ เป็นการยอมรับว่าพระเยซูมาสถิตอยู่ในกายตน ก่อนเข้าพิธีต้องมีการ

[1] เสรี พงศ์พิศ. ศาสนาคริสต, 2529 หน้า 274-297.

www.webkal.org

เตรียมใจมีเจตจำนงซื่อตรง แต่งกายสุภาพ และต้องอดอาหารเพื่อรับศีล ก่อนรับศีลต้องสวดมนต์ภาวนาโดยสวดบทแสดงความเชื่อ และแสดงความวางใจในศีล บทแสดงความทุกข์ถึงบาปและความรักต่อพระองค์ ตลอดจนแสดงความปรารถนาดีที่จะรับศีล พระผู้ทำพิธีจะแจกขนมปังและเหล้าองุ่นซึ่งมีความหมายถึงเนื้อและเลือดของพระเยซู (ปัจจุบันแจกแต่ขนมปัง เพราะมีผู้เข้าร่วมพิธีเป็นจำนวนมาก) ส่วนนิกายโรมันคาทอลิกถือว่าขนมปังและเหล้าองุ่นเป็นเนื้อและเลือดของพระเยซูจริงๆ ส่วนนิกายโปรเตสแตนต์ถือว่าพระเยซูเสด็จมาประทับท่ามกลางพิธีและขนมปังก็คือขนมปัง ไม่ใช่เนื้อของพระเยซู

4. **ศีลแก้บาปหรืออภัยบาป** (Confession) เป็นพิธีที่ชาวคริสต์ที่สำนึกว่าตนได้ทำบาปลงไป จะต้องไปหาบาทหลวง เพื่อสารภาพถึงการทำความผิดนั้น และขออภัยโทษจากพระเจ้า บาทหลวงในฐานะผู้แทนของพระเจ้าจะเป็นผู้ยกบาปนั้นให้ ก็การที่จะได้รับอภัยบาปจากพระเจ้าได้ก็ต่อเมื่อมีความสำนึกผิดอย่างจริงใจ ส่วนโทษของบาปหรือบาปกรรมที่ติดตัวไปหาได้หมดสิ้นไปไม่ จนกว่าจะใช้กรรมหมดสิ้นด้วยการทำดี

5. **ศีลเจิมผู้ป่วย** (Holy Unction) เป็นพิธีที่ทำเพื่อให้กำลังใจแก่ผู้ป่วย และศีลนี้จะรักษาโรคทางกายให้บรรเทาเบาบางหรือให้หายได้หากพระเจ้าทรงเห็นว่าจะเป็นประโยชน์แก่วิญญาณของผู้รับศีลนั้น ในการทำพิธีนั้นพระผู้ทำพิธีจะให้ศีลด้วยการเจิมน้ำมันศักดิ์สิทธิ์ตามร่างกายของผู้ป่วย เช่น ที่ตา หู จมูก ปาก มือ และเท้าของผู้ป่วยพลางสวดอ้อนวอนขอให้พระเจ้าโปรดอภัยบาปอันได้กระทำลงไปแล้วแม้ด้วยอวัยะดังกล่าว

6. **ศีลบวชเป็นบาทหลวง** (Ordination) เป็นพิธีที่เจ้าอาวาสในวัดทำให้แก่ผู้เข้าพิธีบวชเพื่อจะเป็นพระในศาสนา (คือบาทหลวง) และมอบอำนาจที่จะทำหน้าที่สงฆ์ต่อไป การเป็นพระสงฆ์ในศาสนาคริสต์ถือเป็นกิจอันยิ่งใหญ่และเป็นเกียรติอันสูงส่ง เพราะพระสงฆ์จะบำเพ็ญกรณียกิจแทนพระเยซูคริสต์เพื่อเป็นสิริมงคลของพระเจ้าและเพื่อความรอดของวิญญาณ

7. **ศีลสมรส** (Matrimony) เป็นศีลซึ่งรวมชายหญิงคู่หนึ่งต่อพระพักตร์พระเจ้าเพื่อจะได้สร้างครอบครัวชาวคริสต์ที่สมบูรณ์ต่อไป สามีภรรยาจะอยู่ร่วมกันได้ต้องมีความรักและซื่อสัตย์ต่อกัน ยอมรับลูกทุก ๆ คนที่พระเจ้าประทานมาให้ พิธีแต่งงานต้องทำต่อหน้าพระสงฆ์เจ้าอาวาสหรือผู้แทน และต่อหน้าพยานอีกสองคน ซึ่งพิธีจะทำในโรงสวด โดยคู่บ่าวสาวหมอบลงหน้าแท่นบูชารับพรจากพระผู้ทำพิธี เป็นการประกาศความรักและความซื่อสัตย์ระหว่างตนให้พระเจ้าทรงทราบ

www.webkal.org

ศีลทั้ง 7 นี้ ถือปฏิบัติกันทั้งนิกายโรมันคาทอลิก และนิกายออร์ทอดอกซ์ ส่วนนิกายโปรเตสแตนท์นับถือเฉพาะศีลล้างบาป และศีลมหาสนิทเท่านั้น นิกายออร์ธอดอกซ์ ถึงแม้จะถือศีล 7 อย่างเหมือนกับนิกายโรมันคาทอลิก แต่ก็มีความเชื่อในเรื่องอื่นๆ แตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

1. นิกายโรมันคาทอลิก เชื่อว่า โป๊ปเป็นบุคคลศักดิ์สิทธิ์ เพราะเป็นตัวแทนพระเยซูจึงเสมือนเป็นตัวแทนของพระเจ้าบนพื้นพิภพ โป๊ปจึงสามารถตีความในพระคัมภีร์ได้ สามารถออกคำสั่งสอนได้อย่างถูกต้องไม่ผิดพลาด สามารถล้างบาปให้ใครได้ แต่นิกายออร์ธอดอกซ์เชื่อว่าโป๊ปเป็นบุคคลธรรมดาไม่มีอำนาจวิเศษแต่อย่างใดดังนั้นโป๊บก็ทำผิดได้เหมือนคนธรรมดา พระคัมภีร์ไบเบิ้ลเท่านั้นที่จริงแท้ สมบูรณ์แท้ ด้วยเหตุนี้นิกายออร์ธอดอกซ์ จึงให้ความสำคัญต่อพระคัมภีร์มากกว่าโป๊ป

2. นิกายโรมันคาทอลิก เชื่อว่าพระเยซูมี 2 สภาวะ คือพระเจ้ากับมนุษย์ กล่าวคือก่อนที่จะมาอุบัติเป็นพระเยซูก็ได้เป็นพระเจ้ามาก่อนแล้ว เมื่อมาเกิดเป็นพระเยซูก็เป็นมนุษย์ แต่หลังจากพระเยซูฟื้นคืนชีพแล้วก็เป็นพระเจ้าอีก ส่วนนิกายออร์ธอดอกซ์เชื่อว่า พระเยซูมีสภาวะทั้ง 2 อย่างอยู่ในตัวแล้ว หรือทรงเป็นพระเจ้าในร่างมนุษย์

3. นิกายโรมันคาทอลิก เชื่อว่า พระนางมาเรียตายแล้วร่างกายไม่เน่า และได้ถูกอัญเชิญขึ้นไปอยู่บนสวรรค์สวมมงกุฎเป็นราชินีแห่งเทพนารีทั้งหลาย แต่นิกายออร์ธอร์ดอกซ์เชื่อว่า พระนางมาเรียเป็นมนุษย์ธรรมดามิได้ถูกอัญเชิญขึ้นสวรรค์ทั้งร่าง วิญญาณพระนางต่างหากที่พระเจ้าโปรดให้ขึ้นไปอยู่ในสวรรค์

4. นิกายโรมันคาทอลิกเชื่อว่าบรรดานักบุญเป็นผู้วิเศษจึงควรหล่อเป็นรูปไว้เคารพบูชาและสวดขอพรเพื่อให้นักบุญได้นำความต้องการของตนไปเสนอต่อพระเจ้าอีกทอดหนึ่ง แต่นิกายออร์ธอดอกซ์ไม่เชื่อดังกล่าว ทั้งจะเป็นการเบียดบังความศรัทธาต่อพระเจ้าได้ลดลงด้วยจึงห้ามปั้น ห้ามหล่อรูปนักบุญไว้เคารพบูชา

5. นิกายโรมันคาทอลิก เชื่อว่าเมื่อคนตายแล้ว วิญญาณที่มีบาปไม่มากถึงกับจะต้องตกนรก แต่ก็ไม่มีบุญพอที่จะขึ้นสวรรค์ จึงจำต้องพาไปอยู่ในแดนชำระ (Purgatory) เสียก่อนแล้วค่อยมาคอยวันพิพากษาโลกเพื่อขึ้นสวรรค์ ส่วนนิกายออร์ธอดอกซ์เชื่อว่าไม่มีสถานที่ชำระดวงวิญญาณดังกล่าว เมื่อคนตายแล้วก็รอวันพิพากษาโลกเลยทีเดียว

ส่วนความเชื่อที่ตรงกันทั้ง 3 นิกาย ก็มีเหมือนกันดังต่อไปนี้ 1. เชื่อว่าพระเยซูเป็นศาสดาของศาสนาคริสต์ 2. เชื่อว่าพระเยซูทรงสละชีพเพื่อไถ่บาปให้แก่มนุษย์ 3. เชื่อว่าพระเยซูฟื้นคืนชีพได้อีกหลังจากถูกประหารชีวิต 4. เชื่อว่ามีวันพิพากษาโลก ทุกชีวิตจะได้รับ

www.webkal.org

การตัดสินให้ไปอยู่ในสวรรค์หรือนรกชั่วนิรันดร 5. เชื่อศีลล้างบาป 6. เชื่อศีลมหาสนิท

นอกจากศาสนกิจต่างๆ ดังแสดงมาแล้ว ก็ยังมีพิธีกรรมที่ชาวคริสต์กระทำกันอีกมากมาย เช่นไปโบสถ์หรือวัดในวันพระ กล่าวคือชาวคริสต์ในสมัยแรกๆ จะถือวันเสาร์เป็นวันพระและวันเริ่มต้นของสัปดาห์เหมือนอย่างศาสนายิวเพิ่งมาเปลี่ยนเป็นวันอาทิตย์ในสมัยของเซนต์ปอล[1] และถือกันเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เมื่อถึงวันอาทิตย์ ชาวคริสต์จะไปโบสถ์เพื่อปฏิบัติศาสนากิจเป็นการพัฒนาจิตใจ

ครั้นถึงวันคริสต์มาส ชาวคริสต์จะเฉลิมฉลองรื่นเริงเป็นการใหญ่เพราะถือว่าเป็นวันคล้ายวันเกิดของพระเยซู กล่าวคือนิกายโรมันคาทอลิกและนิกายโปรเตสแตนต์ถือว่าวันที่ 25 ธันวาคมของทุกปี เป็นวันคล้ายวันเกิดของพระเยซู แต่นิกายออร์ธอดอกซ์ตะวันออกถือว่าวันเกิดของพระเยซูตกอยู่ในเดือนมกราคม แต่ก่อนถึงวันคริสต์มาศ 4 สัปดาห์ เป็นเทศกาลแอดเวนต์ (Advent) ชาวคริสต์จะพากันอ่านคัมภีร์พันธสัมญญาเดิม เพื่อเตรียมตัวต้อนรับวันคริสต์มาส และหลังจากวันคริสต์มาสผ่านพ้นไปแล้ว 12 วัน ก็ถึงวันอีปิฟ่านี่ (Epiphany) ชาวคริสต์จะเฉลิมฉลองถึงวันที่มีนักปราชญ์ตะวันออกมาเยือนพระเยซูตอนเกิดใหม่ และชาวคริสต์จะเฉลิมฉลองวันอีสเตอร์ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นวันกลับฟื้นคืนชีพของพระเยซูกล่าวคือชาวคริสต์เชื่อว่าพระเยซูถูกตรึงไม้กางเขนสิ้นชีพในเย็นวันศุกร์ ครั้นรุ่งเช้าวันอาทิตย์ พระเยซูก็ฟื้นคืนชีพสู่สวรรค์ และหลังจากวันอีสเตอร์ไปอีก 50 วัน ก็ถึงวันเพนตีโคสต์ (Pentecost) ซึ่งเป็นวันที่ชาวคริสต์เฉลิมฉลองถึงวันที่โมเสสได้รับพระบัญญัติ 10 ประการ จากพระเจ้าบนยอดเขาซีไนยเหล่านี้เป็นต้น แต่พิธีกรรมเหล่านี้ นิกายอิงลิช พูริตันปฏิเสธทั้งหมดไม่กระทำกิจกรรมดังนิกายอื่น เพราะเห็นว่าไม่ใช่สาระสำคัญอะไร

12.9 สัญลักษณ์ของศาสนา

ในคริสต์ศาสนาทุกนิกายใช้เครื่องหมายเหมือนกันคือ **ไม้กางเขน** เดิมไม้กางเขนเป็นเครื่องมือสำหรับประหารชีวิตนักโทษในปาเลสไตน์ สมัยโบราณนักโทษที่ถูกตัดสินประหารชีวิตแล้วจะถูกตรึงเข้ากับไม้กางเขนแล้วยกขึ้นตั้งให้ตากแดดไว้จนกว่าจะตายด้วยความร้อนและความหิวกระหาย พระเยซูสิ้นพระชนม์บนไม้กางเขนเช่นนั้น คริสต์ศาสนาจึงถือว่าไม้กางเขนเป็นสัญลักษณ์แห่งการเสียสละอันยิ่งใหญ่นิรันดรของพระเจ้า

[1] Hopfe, lewis M. Religions of the World, 1994 p.347.

www.webkal.org

12.10 ฐานะของศาสนาในปัจจุบัน

ศาสนาคริสต์ในปัจจุบันมีผู้นับถือมากที่สุดในโลก มีศาสนิกกว่า 1,000 ล้านคน (Encyclopaedia Britanica 1992 : 269) กระจาย ไปทั่วโลก แต่ส่วนใหญ่จะอยู่ในทวีปยุโรป อเมริกา และออสเตรเลียทั้งนี้ก็เพราะศาสนาคริสต์มีวิธีการเผยแผ่ดีพรั่งพร้อม ด้วยบุคลากร ทุนทรัพย์ และอำนาจ ศาสนาคริสต์ได้ชื่อว่าศาสนาแห่งความรัก พระเยซูเน้นถึงความรักว่าสำคัญที่สุด มีความรักอย่างเดียวก็เพียงพอแล้ว รักพระเจ้า รักเพื่อนมนุษย์ รักเพื่อนบ้าน รักครอบครัว แล้วจะได้ความรักตอบแทนซึ่งมีค่ากว่าสมบัติใดๆ ให้รักโลกทำตนเป็นคนของโลก และก็ด้วยอิทธิพลคำสอนดังกล่าวจึงมีหมอสอนศาสนาคริสต์ออกไปเผยแผ่ศาสนาทั่วโลก ทั้งช่วยจัดตั้งโรงเรียนและโรงพยาบาลควบคู่ไปด้วย เป็นต้น ทั้งนี้ก็เพราะดำเนินรอยตามพระเยซูซึ่งเป็นทั้งหมอกายหมอใจ ช่วยเหลือคนเจ็บป่วยทั้งโรคกายโรคใจ ดังนั้นการช่วยเหลือกันในรูปแบบต่างๆ จึงมีอยู่ทั่วไปในหมู่ชาวคริสต์ สะท้อนถึงอิทธิพลของศาสนาคริสต์ดังกล่าวมาแล้ว แต่ภายในศาสนาคริสต์เองกลับแตกแยกกันแบ่งเป็นนิกายใหญ่น้อยมากมาย และแต่ละนิกายต่างก็ยึดมั่นในปรัชญาของตนไม่ปรองดองเข้าหากัน ทั้งยังไม่มีองค์การใดที่คอยประสานรอยร้าวได้ ดังนั้นศาสนาคริสต์ถึงแม้จะเป็นศาสนาใหญ่ แต่ก็อยู่ในฐานะที่รวมกันได้แค่เพียงหลวมๆ หรือรูปลักษณ์ภายนอกเท่านั้น ตลอดทั้งความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยีในโลกปัจจุบัน ก็มีการขัดแย้งกับคำสอนในศาสนาคริสต์ จึงทำให้ชาวคริสต์รุ่นใหม่ไม่สนใจศาสนาถึงกับประกาศตัวไม่มีศาสนาและหันไปนับถือศาสนาอื่น ก็มีมากขึ้นตามลำดับ

www.webkal.org

กิจกรรม

หลังจากนักศึกษาได้ศึกษา บทที่ 12 ศาสนาคริสต์ จบโดยสมบูรณ์แล้ว
โปรดทำแบบฝึกปฏิบัติประกอบวิชาศาสนศึกษา บทที่ 12 แล้วจึงศึกษาในบทที่ 13 ต่อไป

www.webkal.org

www.webkal.org

บทที่ 13

ศาสนาอิสลาม

www.webkal.org

เนื้อหาบทที่ 13
ศาสนาอิสลาม

13.1 ประวัติความเป็นมา

13.2 ประวัติศาสดา

13.3 ผู้สืบทอดศาสนา

13.4 การแผ่ขยายของศาสนาอิสลาม

13.5 คัมภีร์ในศาสนา

13.6 หลักคำสอนที่สำคัญ

13.7 หลักความเชื่อและจุดหมายสูงสุด

13.8 สถานที่ทำพิธีกรรม

13.9 พิธีกรรมที่สำคัญ

13.10 วันสำคัญทางศาสนา

13.11 นิกายในศาสนา

13.12 สัญลักษณ์ของศาสนา

13.13 ฐานะของศาสนาในปัจจุบัน

www.webkal.org

แนวคิด

1. ศาสนาอิสลาม เกิดในประเทศซาอุดิอารเบีย ประมาณ 113 ปี หลังพุทธศักราช อิสลามเป็นศาสนาประเภทเอกเทวนิยม ถือว่ามีพระเจ้าสูงสุดเพียงองค์เดียวคือพระอัลเลาะห์ เป็นผู้ทรงสร้างโลกและสรรพสิ่ง ทรงกำหนดชะตากรรมของมนุษย์และสรรพสัตว์ ศาสดาของศาสนาอิสลามคือพระนบีมะหะหมัด

2. คัมภีร์ที่สำคัญของศาสนาอิสลาม คือ 1)คัมภีร์อัลกุรอาน และคัมภีร์อัลฮะดิส ศาสนาอิสลาม มีหลักคำสอนที่สำคัญ 2 ส่วน คือ 1)หลักการอันเป็นข้อบังคับสำหรับบุคคล(ฟัรดูอัยนีย์) ได้แก่หลักการพื้นฐานอันจำเป็นสำหรับมุสลิมทุกคนจะต้องรู้ ต้องประพฤติเริ่มตั้งแต่อายุ 3 ขวบเป็นต้นไป 2.หลักการอันเป็นข้อบังคับสำหรับสังคม(ฟัรดูกิฟายะฮ์)

3. ศาสนาอิสลามมีจุดหมายปลายทางของชีวิตอันเป็นความสุขนิรันดรคือ การได้ไปอยู่กับพระอัลเลาะห์ วิธีปฏิบัติเพื่อให้บรรลุจุดหมายนั้นศาสนิกจะต้องปฏิบัติตามคำสอนของพระมะฮะหมัดโดยเฉพาะหลักปฏิบัติ(อิบาดะห์) 5 ประการอย่างเคร่งครัดและถูกต้องสมบูรณ์ ชาวอิสลามเชื่อว่าชีวิตในโลกนี้มีเพียงครั้งเดียวจากนั้นจะไปอยู่สวรรค์หรือนรกชั่วนิรันดร

4. ศาสนาอิสลามมีนิกายต่างๆอยู่มาก แต่เป็นนิกายใหญ่ๆในศาสนามีอยู่ 2 นิกาย คือ 1)นิกายซุนนี2)นิกายชิอะห์ ในศาสนาอิสลามใช้รูปพระจันทร์ครึ่งเสี้ยวและมีดาวอยู่ข้างบนเป็นเครื่องหมายสัญลักษณ์ของศาสนา

5. ศาสนาอิสลามในปัจจุบันมีผู้นับถือมากเป็นอันดับ 2 รองจากศาสนาคริสต์ โดยมีศาสนิกกว่า 900 ล้านคนโดยส่วนใหญ่จะอยู่ในประเทศแถบตะวันออกกลางและในทวีปแอฟริกา ส่วนทวีปเอเชียก็มีมากในประเทศปากีสถาน บังคลาเทศ อินโดนีเซียและมาเลเซีย

www.webkal.org

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษาได้มองเห็นภาพรวมประเด็นที่เป็นสาระสำคัญทางศาสนาของศาสนาอิสลามได้อย่างสมบูรณ์

2. เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาและสามารถถ่ายทอดเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของศาสนา ประวัติศาสดา คัมภีร์สำคัญในศาสนา หลักคำสอนที่สำคัญในศาสนา หลักความเชื่อและจุดมุ่งหมายสูงสุดในศาสนาของศาสนาอิสลามได้อย่างถูกต้อง

3. เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาและสามารถถ่ายทอดเกี่ยวกับพิธีกรรมที่สำคัญ สถานที่ทำพิธีกรรมในศาสนา วันสำคัญทางศาสนา นิกายในศาสนา สัญลักษณ์ของศาสนาและฐานะศาสนาในปัจจุบันของศาสนาอิสลามได้อย่างถูกต้อง

www.webkal.org

บทที่ 13
ศาสนาอิสลาม

13.1 ประวัติความเป็นมา

ศาสนาอิสลาม เป็นศาสนา 1 ใน 3 ของศาสนาโลก เกิดในประเทศซาอุดิอารเบีย เมื่อ พ.ศ. 1133 โดยคิดตามปีเกิดของนบีมุฮัมมัด ผู้เป็นศาสดาของศาสนานี้ คำว่าอิสลาม[1] มาจากศัพท์ว่า อัสลามะ แปลว่า การอ่อนน้อมถ่อมตนยอมจำนนต่อพระเจ้า ดังนั้นเมื่อว่าโดยใจความก็คือ การมอบกายถวายชีวิตต่อพระอัลลอฮ์อย่างสุดจิตสุดใจ ส่วนผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามเรียกว่า อิสลามิกชน หรือมุสลิม คือผู้ยอมมอบกายถวายชีวิตต่อพระอัลลอฮ์อย่างสิ้นเชิง อิสลามเป็นศาสนาประเภทเอกเทวนิยม ถือว่ามีพระเจ้าสูงสุดเพียงองค์เดียวคือพระอัลลอฮ์ พระองค์ทรงสร้างโลกและสรรพสิ่ง ทรงกำหนดชะตากรรมของมนุษย์และสรรพสัตว์ทรงเป็นสัพพัญญูรู้ทุกสิ่งทุกอย่าง ทรงเป็นสรรพเดช มีมหิทธิฤทธิ์เหนือกว่าสิ่งใด ทรงเป็นสรรพาภิภู ครอบงำทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่มีอะไรอยู่นอกเหนือพระองค์ มุสลิมเชื่อว่าพระอัลลอฮ์ทรงมีรูปร่างตัวตนไม่ใช่เป็นนามธรรมแต่เป็นร่างทิพย์ จึงไม่มีใครสามารถเห็นพระองค์ได้ พระองค์ทรงโปรดผู้ที่เคารพพระองค์ แต่ทรงโกรธกริ้วต่อผู้ตั้งภาคี (ชีริก) คือยกผู้อื่นหรือสิ่งอื่นมาเทียบเทียมพระองค์ ดังมีข้อความในคัมภีร์อัลกุรอาน[2] ว่า

โอ! พระอัลลอฮ์ ย่อมไม่ทรงอภัย ในข้อที่ใครถามถึงผู้อื่นเทียบเทียมพระองค์ พระองค์ทรงอภัยให้เฉพาะผู้ที่ทรงโปรดเท่านั้น ผู้ใดพรรณนาถึงผู้อื่นเสมอเหมือนพระอัลลอฮ์ ผู้นั้นถือได้ว่าทำบาปอันยิ่งใหญ่

มุสลิมถือว่าศาสนาอิสลามเป็นศาสนาของพระอัลลอฮ์เท่านั้น ดังโองการในคัมภีร์อัลกุรอาน[3] ว่า "แท้จริงศาสนาของพระอัลลอฮ์นั้น คือศาสนาของอิสลาม" หรือ "วันนี้เราได้ทำให้ศาสนาของสูเจ้าครบถ้วน...เราให้อิสลามเป็นศาสนาของสูเจ้า"[4] มุฮัมมัดหรือใครๆ

[1] มัรวาน สะมะอุน. อัลกรุอานฉบับแปลภาษาไทย ภาค 1-2, 2521 บทที่ 3 หน้า 82.

[2] อัลกุรอาน 4 : 48.

[3] อัลกุรอาน 3 : 18.

[4] อัลกุรอาน 5 : 3.

หมายเหตุ : (อัลกุราน 5 : 3) หมายถึง คัมภีร์อัลกุรอาน บทที่ 5 หน้า 3.

www.webkal.org

ไม่อาจตั้งศาสนาอิสลามได้ ดังนั้นมุสลิมจึงไม่ชอบที่ใครมาเรียกศาสนาอิสลามว่า ศาสนามุฮัมมัด (Mohamedanism) ดังที่ชาวตะวันตกเรียก และมุสลิมถือว่าศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่องค์อัลลอฮ์ประทานให้มนุษยชาติโดยผ่านนบีมุฮัมมัด เพราะฉะนั้นศาสนาอิสลามจึงเป็นศาสนาที่ดีที่สุด ศักดิ์สิทธิ์ที่สุด ไม่มีอะไรบกพร่อง เป็นศาสนาของพระเจ้า ส่วนนบีมุฮัมมัดเป็นเพียงศาสดาที่นำศาสนาอิสลามมาเผยแผ่แก่มนุษย์อีกทอดหนึ่งเท่านั้น

ศาสนาอิสลามสมัยเริ่มแรกมีคนนับถือน้อย เพราะไปขัดกับความเชื่อของคนในสมัยนั้น แต่ต่อมาอาศัยความเด็ดเดี่ยวกับความเอาจริงจังของนบีมุฮัมมัด ในการออกประกาศศาสนาก็ทำให้ศาสนาอิสลามได้ศาสนิกมากขึ้นตามลำดับ และยิ่งในช่วงบั้นปลายชีวิต นบีมุฮัมมัดหันไปใช้กำลังทหารเข้าสนับสนุนด้วย ก็เป็นเหตุให้ศาสนาอิสลามได้เผยแผ่ไปอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว คือเพียงช่วงเวลาที่นบีมุฮัมมัดมีชีวิตอยู่ก็สามารถเผยแผ่ศาสนาอิสลามไปทั่วคาบสมุทรอาหรับ และหลังจากนบีมุฮัมมัดสิ้นชีพแล้ว กาหลิบ[1]คนต่อมาได้ดำเนินนโยบายตามนบีมุฮัมมัด เช่น ยึดกรุงดามัสคัสได้ในปี พ.ศ. 1178 ยึดเปอร์เซียได้ในปี พ.ศ. 1179 ยึดเยรูซาเล็มได้ในปี พ.ศ. 1181 ยึดอียิปต์ได้ในปี พ.ศ. 1183 ยึดทวีปอาฟริกาตอนเหนือได้ทั้งหมดภายในคริสตศตวรรษที่ 7 และยึดสเปนได้ในปี พ.ศ. 1254 เหล่านี้ เป็นต้น ทำให้ศาสนาอิสลามยิ่งแผ่กว้างไกลออกไปอย่างมาก จนศาสนาอิสลามจากเป็นศาสนาของกลุ่มชนมาเป็นศาสนาประจำชาติของประเทศซาอุดิอารเบีย และจากศาสนาประจำชาติซาอุดิอารเบียกลายเป็นศาสนาประจำชาติของประเทศต่างๆ ทั่วอาหรับเพียงชั่วเวลาภายใน 100 ปีเท่านั้น จากนั้นก็ขยายไปสู่ประเทศต่างๆ ในทวีปอาฟริกาแล้วเลยมายังประเทศปากีสถาน บังคลาเทศ อินเดีย จีน มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ในทวีปเอเชียด้วย

13.2 ประวัติศาสดา

1. การประสูติ

พระมะหะหมัด หรือพระนบีมะหะหมัด หรือมุฮัมมัด ประสูติที่เมืองเมกกะ เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม ค.ศ. 570 บิดาชื่อ **อับดุลเลาะห์** มารดาชื่อ **อามีนะฮ์** บิดาถึงแก่กรรมขณะที่มารดาตั้งครรภ์พระองค์ได้ 2 เดือน ภายหลังพระองค์ประสูติได้ไม่นาน มารดาของพระองค์ก็ถึงแก่กรรม พระองค์ต้องอาศัยกับปู่ซึ่งชราอายุร่วม 100 ปี ไม่นานปู่ก็ถึงแก่กรรม พระองค์

[1] Hopfe Lewis M. Religions of The World, 1994 p. 383.

www.webkal.org

ต้องไปอาศัยอยู่กับลุง ซึ่งเป็นพ่อค้าที่ร่ำรวย ลุงฝึกสอนให้พระมุฮัมมัดทำการค้าขาย พระมุฮัม-มัด มีนิสัยช่างนึกตรึกตรองมาตั้งแต่เด็ก บางครั้งจึงเป็นเหมือนคนใจลอย สนใจไปทางอื่น ไม่ใช่เรื่องการขาย ตลอดชีวิตไม่ได้เรียนหนังสือ อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ แต่การท่องเที่ยวค้าขายก็ทำให้ได้ความรู้มาก เพราะได้เดินทางไปจนถึงประเทศอียิปต์ และซีเรีย ได้พบคนหลายชาติ หลายภาษา

2. การแต่งงาน

พระมุฮัมมัด ได้ดำเนินชีวิตเช่นนี้จนกระทั่งอายุ 25 ปี ได้รับคำแนะนำจากลุงว่าให้ไปสมัครทำงานกับหญิงคนหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวข้องเป็นญาติกัน หญิงนั้นชื่อ **"คาดียะห์ หรือ อาอิชะฮ์"** เป็นหญิงหม้าย อายุแก่กว่าพระมุฮัมมัด18 ปี แต่เป็นหญิงมั่งคั่งและใจดี พระมะหะหมัดมีความรู้ในการเดินทางค้าขายอยู่แล้ว คงจะทำงานให้เขาได้ และพระมุฮัมมัด ได้ปฏิบัติตามคำแนะนำของลุง คาดียะห์ก็รับไว้ให้นำขบวนสินค้าเดินทางที่เรียกกันว่า คาราวานและทำงานได้ผลดี คาดียะห์จึงตกลงแต่งงานด้วย

3. การตรึกตรองธรรมและมีพระเจ้าองค์เดียว

เมื่อแต่งงานแล้ว พระมุฮัมมัดก็กลายเป็นคนมั่งคั่ง มีความสำคัญขึ้นในชีวิตและสังคมของเมกกะ และโดยที่เป็นเชื้อสายโกรายชิตส์ จึงต้องทำการเคารพบูชากาบาด้วย ที่กาบายังคงมีเทพเจ้า 360 องค์ อยู่เสมอ เมื่อมีฐานะมั่งคั่งขึ้น พระมุฮัมมัดมีเวลาที่เป็นนักคิดมากขึ้น การเคารพบูชากาบานี้ก็ดี การเดินทางท่องเที่ยวค้าขายก็ดี ทำให้พระมุฮัมมัดสนใจใฝ่คิดและตั้งปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับชีวิต บางครั้งก็ขึ้นไปบนยอดเขา หาที่สงบสงัดเพื่อตรึกตรอง ครั้งหนึ่งพระมุฮัมมัดขึ้นไปบนยอดเขาฮิรา และที่ยอดเขานี้เอง ความคิดเรื่องถือพระเจ้าองค์เดียวได้เกิดขึ้น เช่นเดียวกับโมเสสได้รับบัญญัติ 10 ประการจากพระเจ้า ที่ภูเขาซีนาย มีเรื่องเล่าว่า มีเทพองค์หนึ่งมาปรากฏตัวแก่พระมุฮัมมัดโดยบอกให้รู้ว่า พระเจ้าที่แท้จริงมีอยู่พระองค์เดียว คือ พระอัลเลาะห์ (อัลลอฮ์) และให้พระมุฮัมมัดเผยแผ่ศาสนาเรื่องพระอัลลอฮ์ เรื่องนี้เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 1453 ขณะที่พระมุฮัมมัดมีอายุ 40 ปี และภายหลังที่แต่งงานกับคาดียะห์ มีความเป็นอยู่อย่างสงบสุข มีทรัพย์สมบัติมากมายแล้วถึง 15 ปี จึงมีเวลาพอที่จะสนใจใฝ่ศึกษาลัทธิศาสนาต่างๆ คือ ศาสนายิวและคริสต์ศาสนา

www.webkal.org

4. การได้ปฐมสาวก 4 คน

การที่พระมุฮัมมัดจะเผยแผ่ศาสนาเรื่องพระเจ้าองค์เดียวขึ้นในเมกกะนั้นเป็นเรื่องยากมาก เพราะคนเขาเคารพพระเจ้า 360 องค์ การที่จะทำให้คนเหล่านั้นทิ้งพระเจ้า 360 องค์ แล้วมานับถือพระอัลลอฮ์องค์เดียวแทบจะเป็นไปไม่ได้ ดังนั้นพระพระมุฮัมมัดจึงใช้วิธีเผยแผ่อย่างค่อยๆ ทำ เริ่มจากคนใกล้ชิดคนแรกคือ คาดียะห์ ภรรยาของพระองค์เป็นปฐมสาวิกา คนที่สองคือ **เซอิด** เป็นทาสและนับถือคริสต์ศาสนามาก่อน คนที่สามชื่อ **อบูบักร์** เป็นพ่อค้าอยู่ที่เมกกะ คนที่สี่ชื่อ **โอมา** หรือ **อุมัร** เป็นนักรบอย่างฉกาจฉกรรจ์ สาวกทั้ง 4 คนนี้จึงนับเป็นปฐมสาวก

การประกาศศาสนาเป็นคนๆ เช่นนี้ ทำให้ได้ผลช้ามาก เวลา 3 ปี ได้สาวกเพียง 13 คน แต่ความพยายามอย่างไม่ลดละก็ประสบความสำเร็จ ได้สาวกจากคนรวยเป็นจำนวนมาก มีชื่อเรียกกันว่า “อิสลาม” แปลว่า “พลีตนถวายพระเจ้า” ซึ่งได้กลายมาเป็นชื่อของศาสนา

5. ทรงให้คำขวัญเรื่องศานติ

พระพระมุฮัมมัดได้ให้คำขวัญแก่สาวกไว้ทักทายกันว่า “ขอให้ศานติจงมีแก่ท่าน” แสดงว่าเดิมพระมุฮัมมัดประสงค์ให้ศาสนานี้ เป็นศาสนาศานติอย่างแท้จริง แต่เหตุการณ์ได้บีบบังคับให้เปลี่ยนแปลงเป้าหมายไป เนื่องจากพระองค์และสาวกถูกรังแกข่มเหงอย่างร้ายแรง ผู้ที่รังแกข่มเหงคือ พวกที่นับถือพระเจ้า 360 องค์ โดยเรียกพระพระมุฮัมมัดและสาวกว่า “โมสเลม (Moslem) ภาษาอาหรับแปลว่า ทรยศ” ต่อมาภายหลังพระพระมุฮัมมัดก็รับเอาคำนี้และกลายเป็นคำที่มีความหมายดีของมุสลิม

6. ไปปักหลักที่ยาตะเร็ม

แม้ว่าการเผยแผ่ศาสนาจะถูกกีดกัน ขัดขวางและต่อต้านในเมืองเมกกะ แต่ในตำบลใหญ่ตำบลหนึ่งชื่อ ตำบลยาตะเร็มเป็นที่ที่ชาวยิวและชาวอาหรับอาศัยอยู่รวมกัน จึงมีการแก่งแย่งการทำมาหากิน เป็นศัตรูกันตลอดเวลา สำหรับชาวยิวนับถือศาสนายิวใฝ่ฝันว่าจะมีเมสสิอาห์มาโปรด สำหรับชาวอาหรับนับถือพระเจ้า 360 องค์ มีชาวอาหรับพวกหนึ่งเดินทางเข้าไปในเมกกะมาพบพระมุฮัมมัดเข้า ได้ฟังคำสอนและมองเห็นความยิ่งใหญ่ของท่านผู้นี้ จึงเกิดความคิดขึ้นว่า จะต้องรีบเอาตัวผู้นี้ไปถ้าช้าพวกยิวต้องมาเอาไปเป็นเมสสิอาห์แน่ จึงรีบ

www.webkal.org

เชิญให้พระมุฮัมมัดไปอยู่ที่ตำบลยาตะเร็ม ขอเวลาไปเตรียมคน 1 ปีจะมารับตัว เมื่อครบเวลา 1 ปี ชาวอาหรับจำนวน 73 คน ลอบเข้าเมืองเมกกะเวลากลางคืนเข้าพบพระมุฮัมมัดแล้วพาพระมุฮัมมัดและสาวกเดินทางออกจากเมกกะ โดยให้สาวกเดินทางล่วงหน้าไปก่อน ส่วนตัวเองกับสาวกคู่ใจคือ อบูบักร์เดินทางระวังหลัง เมื่อพระมุฮัมมัดและสาวกเดินทางถึงหมู่บ้านยาตะเร็มแล้ว ได้รับการต้อนรับทั้งจากชาวอาหรับและชาวยิว พระองค์นั่งอยู่หลังอูฐปล่อยบังเหียนอูฐ แล้วบอกว่าอูฐพาไปที่ไหนจะพักที่นั่น อูฐก็เดินไปคนจำนวนมากก็เดินตามเรื่อยไป พอไปถึงต้นอินทผลัม อูฐก็หยุดพระมุฮัมมัดจึงประกาศว่าจะพักที่นั่นขอให้ประชาชนสร้างโบสถ์ให้

7. การประดิษฐานศาสนาอิสลาม

โบสถ์หลังแรกของศาสนาอิสลามจึงได้เกิดขึ้น ณ ที่นี้ ศาสนาอิสลามได้ประดิษฐานขึ้น ณ ที่นี้ในปี พ.ศ. 1165 เป็นการเริ่มนับศักราชอิสลามเวลานี้พระมุฮัมมัดมีอายุได้ 52 ปี ตำบลยาตะเร็มได้กลายเป็นเมืองใหญ่ขึ้นเรียกว่า **"เมดินา"** (มะดีนะฮ์) แปลว่า มุนี การที่พระมุฮัมมัดเดินทางออกจากเมกกะไปเมดินานี้เรียกว่า **"เฮยิรา"** พระมุฮัมมัดนอกจากเป็นศาสดาแล้ว ยังเป็นเจ้าครองเมืองหรือกษัตริย์ด้วย พระองค์ทรงมีฐานะอย่างกษัตริย์ที่แท้จริง และด้วยเหตุผลนี้เองคัมภีร์ในศาสนาอิสลามคือ **"อัลกรุอาน"** จึงมีลักษณะเป็นกฎหมายอยู่ในตัว คัมภีร์โกหร่านไม่ได้เป็นเฉพาะบัญญัติทางศาสนา แต่เป็นประมวลกฎหมายแพ่งวางข้อบัญญัติเกี่ยวกับสังคม เช่น เรื่องครอบครัวและมรดก เป็นต้น

คำสอนและพระบัญญัตินั้น พระมุฮัมมัดทรงบอกให้คนจดไว้บนใบลานบ้าง บนแผ่นหนังบ้าง สลักบนแผ่นไม้ แผ่นหิน และบางทีสลักไว้บนหน้าอกของตน บางทีก็เป็นคาถากวีนิพนธ์ที่ไพเราะที่เป็นคำร้อยแก้วที่เป็นภาษาที่ดี ภาษาที่สูง และด้วยเหตุนี้ สาวกทั้งหลายจึงเชื่อมั่นว่า คำของพระมุฮัมมัดนั้นเป็นคำของพระจริงๆ คนไม่เชื่อว่พระมุฮัมมัดจะประพันธ์คำพูดหรือบัญญัติอย่างนั้น เพราะท่านไม่รู้หนังสือ เขียนหนังสือไม่ได้ อ่านไม่ออก แต่คำสอนและบทบัญญัติเป็นของสูงของไพเราะมีความหมายลึกซึ้ง ประชาชนจึงเชื่อกันว่าพระมุฮัมมัดต้องได้ยินได้ฟังมาจากพระเจ้า

พระมุฮัมมัดเองก็ทรงยืนยันอยู่เสมอว่า คำสอนและข้อบัญญัติทั้งหลายนั้นพระองค์ได้ยินได้ฟังมาจากพระเจ้า พระองค์ส่งจิตของพระองค์ขึ้นไปเฝ้าพระเจ้าด้วยวิธีการเข้าฌาน นอกจากจะได้เฝ้าพระเจ้าแล้ว ยังได้ติดต่อกับเทวดาทั้งหลาย ที่ติดต่อกันเสมอนั้นคือเซนต์คาเบรียล เทพของคริสต์ศาสนา

www.webkal.org

8. เมกกะยกทัพมาตี

เป็นอันว่า การประดิษฐานศาสนาลงในตำบลยาตะเร็มซึ่งกลายเป็นเมืองใหญ่ ชื่อเมืองเมดินานั้นเป็นไปได้โดยมีรากฐานมั่นคง แต่พระมุฮัมมัดก็มิได้ประมาท เพราะที่เมืองเมกกะยังมีศัตรูอยู่ทั้งเมือง พระองค์นอกจากจะเป็นประมุขของศาสนาแล้วยังมีฐานะอย่างกษัตริย์ปกครองบ้านเมืองด้วย จำเป็นต้องป้องกันเมืองเอาไว้ จึงได้สั่งเตรียมการป้องกันเท่าที่จะเตรียมได้ และในไม่ช้าเหตุการณ์อันร้ายแรงก็เกิดขึ้นจริงๆ ทางเมกกะได้ยกทัพมาโจมตี พระมุฮัมมัดเป็นแม่ทัพออกสู้รบ แพ้บ้าง ชนะบ้าง แต่ครั้งสุดท้ายแพ้อย่างราบคาบ พระมุฮัมมัดล้มลงนอนราบอยู่กับพื้นข้าศึกนึกว่าพระองค์ตายกันหมดแล้วจึงถอยทัพกลับ

9. จุดเปลี่ยนแปลงคำสอน

เมื่อถึงตอนนี้ ความแปรผันได้เกิดขึ้น เดิมศาสนาอิสลามสอนเรื่องความสงบศานติ ความเมตตากรุณา จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนเป็นใช้ความรุนแรง ใช้อาวุธ เพื่อความอยู่รอดและแผ่ขยายของศาสนา ฉะนั้นเมื่อมาถึงตอนนี้ จึงเกิดมีคำสอนใหม่ขึ้นมาคือ “ดาบคือกุญแจสวรรค์ แค้นเลือดหยดหนึ่งที่หลั่งออกเพื่อพระเจ้า เป็นการบริจาคที่มีคุณค่าที่ยิ่งกว่าสิ่งใดๆ การแรมศึก 1 คืน เพื่อพระเจ้ามีอานิสงค์แรงกว่าการจำศีลอดอาหาร 2 เดือน ผู้ใดตายในสนามรบเพื่อพระเจ้าจะได้รับการอภัยโทษในบาปกรรมต่างๆ จนหมดสิ้น”

10. ยึดเมกกะได้เบ็ดเสร็จ

แล้วพระมุฮัมมัดก็เริ่มลงมือทำงานด้วยการใช้กำลังปราบพวกยิวในเมืองเมดินา ก่อนทำเมืองเมดินาให้เป็นของชาวอาหรับโดยสมบูรณ์ ครั้นแล้วก็ยกทัพเข้าล้อมเมกกะ ชาวเมกกะยอมอ่อนน้อมโดยไม่มีการต่อสู้ พระมุฮัมมัดเข้าเมืองเมกกะได้อีกครั้ง ทรงอูฐขาวเป็นพาหนะ นำคนไปที่สถานกาบา ทุบทำลายเทวรูป 360 องค์จนหมดสิ้น เสร็จแล้วจัดให้มีการประชุมสวดมนต์ตามแบบลัทธิศาสนาใหม่ และให้แขกนิโกรคนหนึ่งซึ่งเป็นทาส เป็นหัวหน้านำสวดมนต์ เพื่อแสดงว่าศาสนาอิสลามให้ความเสมอภาคโดยไม่ถือผิวพรรณวรรณะ

11. เมกกะกลายเป็นที่ศักดิ์สิทธิ์

พระมุฮัมมัดได้ยึดเมืองเมกกะอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดเมื่อปี พ.ศ. 1173 ขณะที่พระองค์มีอายุ 60 ปีพอดี เนื่องจากพิธีกรรมที่พระองค์นำปฏิบัติครั้งหลังสุดนี้ เมืองเมกกะจึง

www.webkal.org

กลายเป็นที่ศักดิ์สิทธิ์ของอิสลาม และเป็นยอดปรารถนาของอิสลามิกชนทุกคน คือขอให้ได้ไปนมัสการสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่เมืองเมกกะสักครั้งหนึ่งในชีวิต

ต่อไปนี้ พระมุฮัมมัดก็ทำหน้าที่อย่างกษัตริย์ คือหน้าที่บัญชาการรบ ส่งกองทัพไปตีเมืองใกล้เคียงต่างๆ เมืองที่ยึดได้ก็ไม่บังคับให้นับถือศาสนาอิสลามโดยตรง แต่ให้ทางเลือกคือใครนับถือศาสนาอิสลามเสียภาษีน้อย ใครไม่นับถือก็ต้องเสียภาษีมากหน่อย

พระมุฮัมมัดไปสิ้นพระชนม์ที่เมืองเมดินา ในปี พ.ศ. 1175 เมื่ออายุได้ 61 ปีกว่า

13.3 ผู้สืบทอดศาสนา

หลังจากที่พระมุฮัมมัดได้ทรงสิ้นพระชนม์ไปแล้ว ทายาทผู้สืบทอดศาสนาคือ อบูบักร์ ซึ่งเป็นสาวกคู่ทุกข์คู่ยากรุ่นแรก สาวกผู้นี้ได้สืบสิทธิ์ครองบ้านเมืองและเป็นประมุขศาสนาแทนเรียกตำแหน่งนี้ว่า **"กาหลิบ"** คำว่า **กาหลิบ** มาจากภาษาอาหรับ **กาลิฟา** (เคาะลีฟะอ์) แปลว่า **ผู้สืบตำแหน่งแทน** อำนาจหน้าที่ของกาหลิบสูงกว่ามหากษัตริย์ธรรมดา เพราะเป็นผู้มีอำนาจทั้งศาสนาจักรและอาณาจักร เป็นวิธีการใหม่ของอิสลาม เพื่อป้องกันการแก่งแย่งแข่งดีกันระหว่างบ้านเมืองกับศาสนา ทำให้เกิดความเป็นเอกภาพ ศาสนาอิสลามจึงทรงไว้ทั้งพระคุณและพระเดช

สำหรับตำแหน่งกาหลิบ[1] นี้ มีผู้สืบทอดกันตามลำดับดังนี้

1. **อบูบักร์** หรือ อาบูบากร์ อยู่ในตำแหน่ง 2 ปี สิ้นชีพในปี พ.ศ. 1177

2. **โอมา** หรือ อุมัร ดำรงตำแหน่งอยู่ได้ 10 ปี ยกกองทัพไปตีซีเรีย เปอร์เซีย และ อียิปต์ได้ แต่ความผิดอันร้ายแรงที่คนผู้นี้กระทำคือ การเผาหอสมุดใหญ่ที่เมืองอะเล็กซานเดรีย ทำลายหนังสือกรีกและอียิปต์อันชาวโลกถือว่าเป็นมหาสมบัติล้ำค่า ท่านผู้นี้ถูกฆ่าตายในปี พ.ศ. 1187

3. **อุษมาน** (ค.ศ. 646–656) ได้รับเลือกให้เป็นเคาะลีฟะอ์ หรือกาหลิบองค์ที่ 3 อุษมานได้ทรงดำเนินงานเผยแผ่ศาสนาอิสลาม โดยทรงนำกองทัพมุสลิมไปปรามอาณาจักรคาบูลฆาชนีดินแดนบริเวณบอลข่านเฮราต

4. **อลีย์** บุตรเขยในพระมุฮัมมัดเองได้ขึ้นเป็นกาหลิบและเกิดเรื่องแตกแยกจนเป็นเหตุให้เกิดนิกายขึ้น

การสืบทอดตำแหน่งกาหลิบ ได้มีเรื่อยๆ อย่างนี้จนกระทั่งตุรกีแผ่อำนาจใหญ่หลวงขึ้น

[1] ดนัย ไชยโยธา. นานาศาสนา, 2539 หน้า 194.

www.webkal.org

สุลต่านตุรกีจึงประกาศให้พระองค์เป็นกาหลิบเสียเอง และตำแหน่งกาหลิบก็เป็นตำแหน่งคู่กับสุลต่านตุรกี ตลอดจนกระทั่งเกิดการปฏิวัติขึ้นครั้งใหญ่ ตุรกีเปลี่ยนระบอบการปกครองยกเลิกตำแหน่งสุลต่าน ตำแหน่งกาหลิบก็เหลือแต่ตำแหน่งไม่มีคน ต่อมาตุรกีก็ประกาศยกเลิกตำแหน่งในปี พ.ศ. 2467

13.4 การแผ่ขยายของศาสนาอิสลาม

1. สาวกขยายศาสนา

หลังจากพระมุฮัมมัดสิ้นชีพแล้ว พวกสาวกทำการขยายศาสนาโดยใช้สงครามนำยกทัพไปทางทิศตะวันออกรุกเข้าเปอร์เซีย เตอรกีสถาน ส่วนทางทิศตะวันตกได้ยกกองทัพเข้าเขตซีเรีย ปาเลสไตน์ และอียิปต์ แล้วเลยไปถึงภาคเหนือแห่งทวีปแอฟริกา ตริโปลี ตูนีเซีย แอลเบเนีย และโมร็อกโก การขยายศาสนาอิสลามโดยใช้สงครามนำเป็นไปอย่างรวดเร็วและได้ผล ทุกประเทศประกาศยอมแพ้และรับนับถือศาสนาอิสลาม

การทำสงครามของสาวกพระมุฮัมมัด สามารถรบชนะขยายดินแดนออกไปได้อย่างกว้างขวางเช่นนี้ ก็เพราะมีแรงจูงใจกระตุ้นให้เกิดความเสียสละกล้าหาญ จากคำสอนของพระมุฮัมมัดได้สอนปลุกใจไว้ดังนี้

1.1 ดาบคือลูกกุญแจไขประตูสวรรค์

1.2 การตายในสมรภูมิเพื่อพระเจ้า เป็นการล้างบาปทั้งหลายให้หมดสิ้น

1.3 เสียเลือดหยดหนึ่งที่หลั่งออกเพื่อพระเจ้าเป็นการบริจาคที่มีคุณค่ายิ่งกว่าสิ่งใดๆ

1.4 การแรมศึก 1 คืน เพื่อพระเจ้ามีอานิสงค์แรงกว่าการจำศีลอดอาหาร 2 เดือน

1.5 ผู้ใดตายในสมรภูมิเพื่อพระเจ้าจะได้อภัยโทษในบาปกรรมต่างๆ ทั้งสิ้น

1.6 การทำสงครามศักดิ์สิทธิ์ที่เรียกว่า “ยีฮัด” ถ้าประมุขศาสนาประกาศยีฮัดขึ้นมาเมื่อไรถือว่าเป็นหน้าที่ของอิสลามทุกคนที่จะต้องทำการต่อสู้ เป็นการทำสงครามเพื่อพระอัลลอฮ์

2. บุกเข้ายุโรป

www.webkal.org

ในเวลาต่อมาอิสลามไม่หยุดอยู่แค่นั้น ยังขยายอาณาเขตต่อไปอีก คือในปี พ.ศ. 1264 ได้ยกกองทัพเข้าตีถึงยุโรป โดยข้ามจากทวีฟแอฟริกาทางช่องยิบรอลตาร์เข้าไปในประเทศสเปน และต่อมาอีก 8 ปี ได้รุกเข้าไปถึงดินแดนประเทศฝรั่งเศส เข้าไปจนถึงเมืองลียง แต่ต่อมาอีก 3 ปี ก็มีเจ้าองค์สำคัญของฟรังก์ ชื่อ ชาร์ลส์ มาร์เตล รบชนะกองทัพอิสลาม เป็นการหยุดยั้งกองทัพอิสลามไม่ให้เข้าไปในยุโรปทั้งทวีป มิฉะนั้นยุโรปทั้งทวีปจะต้องนับถือศาสนาอิสลามไปทั้งทวีปแล้ว

3. เปลี่ยนเป้าหมาย

เมื่อกองทัพอันเกรียงไกรของอิสลามบุกเข้ายุโรปไม่ได้ ก็ได้เปลี่ยนเป้าหมายโดยบุกเข้าทางเอเชียตะวันออก บุกเข้าอินเดีย โดยปกครองอินเดียอยู่เป็นเวลานาน จนกลายเป็นอิสลามไปหลายส่วน เช่น ปากีสถาน อัฟกานิสถานในปัจจุบัน เมื่อปกครองอินเดียนานพอควรแล้ว กองทัพอิสลามก็ข้ามมหาสมุทรอินเดียไปเกาะชวา สุมาตรา ขับไล่พุทธศาสนาจากจักรวรรดิศรีวิชัย แล้วศาสนาอิสลามก็เข้าครอบครอง เกาะชวา สุมาตรา พระพุทธศาสนาหายไปจากเกาะชวา สุมาตรา คงเหลือไว้แต่ปูชนียวัตถุบางส่วน เช่น มหาเจดีย์บุโรบุโด และต่อจากเกาะชวากองทัพอิสลามก็ยกเข้าแหลมมลายู แผ่เลยมาถึงอาณาจักรปักษ์ใต้ของไทยมาหยุดอยู่แค่นครศรีธรรมราช

13.5 คัมภีร์ในศาสนา

1. อัลกุรอาน

คัมภีร์ของศาสนาอิสลาม คือ คัมภีร์อัลกุรอาน (Al-Quran) ฝรั่งเรียกว่า โกราน (Koran) คำว่า “อัล” เท่ากับ The ซึ่งในภาษาอังกฤษไม่ได้มีความหมายพิเศษอะไร คำว่า “กุรอาน” แปลว่า “สิ่งที่จะต้องอ่าน” (That which is to be read) บ้างแปลว่า “บทอ่าน” หรือ “บททอง” (The Reading) บ้าง ถอดความง่ายๆ ก็คือแปลว่า “พระคัมภีร์” เพราะเป็นสิ่งที่ศาสนิกชนจะต้องอ่านต้องศึกษาให้เข้าใจ รวมทั้งให้สามารถอ่านด้วยทำนองที่ไพเราะและมีศิลปะได้ คัมภีร์อัลกุรอานกำเนิดมาจากการเขียนขึ้น ของคำบอกเล่าของท่านนบีมุฮัมมัดผู้อ้างว่าได้รับทราบจากทูตสวรรค์บ้าง จากพระอัลลอฮ์โดยตรงบ้าง กล่าวคือ พระอัลลอฮ์ทรงประทานมาให้แก่ท่านนบีมุฮัมมัดในลักษณะลงวะฮีย์ (เผยโองการ) โดยตรงบ้าง โดยผ่านมหาเทพกาเบรียล

www.webkal.org

สู่ท่านนบีบ้าง เพื่อให้ใช้เป็นธรรมนูญในการดำเนินชีวิตของมุสลิมทั่วโลก มุสลิมทุกคนถือว่าคัมภีร์อัลกุรอานเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่จะต้องแสดงความเคารพอย่างเคร่งครัด เพราะทุกตัวอักษรทุกคำเกิดจากการเปิดเผย (วะฮีย์) ของพระเจ้า เป็นเทวบัญชาของพระเจ้า และเป็นสัจพจน์ที่บริสุทธิ์ของพระเจ้าที่ไม่มีใครจะสงสัยดัดแปลงแก้ไขได้

คัมภีร์อัลกุรอานนี้ได้มีการรวบรวมบันทึกไว้ด้วยภาษาอาหรับ เป็นรูปเล่มอย่างสมบูรณ์ครั้งแรกหลังจากที่ท่านนบีมุฮัมมัดดับขันธ์แล้ว 6 เดือน มีขนาดหนังสือน้อยกว่าคัมภีร์ไบเบิ้ลของศาสนาคริสต์ บันทึกไว้ในทำนองร้อยแก้ว และมีบางตอนในบทท้ายเล่มที่ถ้อยคำสอดคล้องกัน มีจังหวะรับกันเหมือนโคลงกลอนในกวีนิพนธ์ มีเนื้อหาหลายตอนที่คล้ายคลึงกับคัมภีร์ของศาสนายิวและศาสนาคริสต์ ซึ่งอาจเป็นไปได้ที่ว่าความจริงแล้วคัมภีร์อัลกุรอานได้รวบรวมเอาข้อความของพระคัมภีร์ต่างๆ ที่พระเจ้าได้เคยประทานแก่ศาสดาองค์อื่นๆ ก่อนหน้านั้นมา คัมภีร์อัลกุรอานถือเป็นคัมภีร์สุดท้ายที่สมบูรณ์ที่สุด เพราะได้เพิ่มเติมสิ่งที่ขาดในคัมภีร์อื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นทางทฤษฎีหรือการปฏิบัติไว้อย่างครบถ้วน สำหรับบุคคลและสังคมเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต การอยู่ร่วมกัน การแต่งงาน การตาย อาชีพการทำมาหากิน เศรษฐกิจ สังคม การปกครอง และการเมือง

ลักษณะการบรรจุเนื้อหาในคัมภีร์อัลกุรอานแบ่งออกเป็น “ซูเราะห์” หรือ บทมี 114 บท (หรือจะเรียกว่า “บรรพ” ก็ได้) แต่ละบทประกอบด้วย “อายะห์” หรือโองการ มีทั้งหมด 6,666 โองการ (หรือจะเรียกว่า “วรรค” ก็ได้) จำนวนโองการของแต่ละบทจะมาเท่ากัน ถ้าคิดเป็นคำทั้งหมดในคัมภีร์มีจำนวนนับได้ 77,639 คำ แต่ละบท (ซูเราะห์) จะมีชื่อหัวข้อกำกับและบอกว่า ทรงส่งข้อความมา ณ ที่ไหน คือ ที่เมืองเมกกะหรือที่เมืองเมดินะ ทั้ง 2 เมืองนี้มีเนื้อหาสาระแตกต่างกัน คือ

1. ซูเราะห์ที่เมืองเมกกะ เรียกว่า มักกียรห์ มีจำนวน 93 ซูเราะห์ เป็นโองการสั้นๆ กล่าวถึง

   1.1 เรื่องราวของชนชาติต่างๆ และความพินาศล่มจมแห่งสังคมชนชาตินั้นๆ

   1.2 ลักษณะอันเป็นเอกภาพของพระอัลลอฮ์ และศรัทธาที่ควรมีแก่พระองค์

   1.3 ข้อพิสูจน์ความเป็นพระเจ้าของพระอัลลอฮ์ และคำสอนให้ประพฤติดีเว้นชั่ว

2. ซูเราะห์ที่เมืองเมดินะ เรียกว่า “มะดะนียะห์” มีจำนวน 21 ซูเราะห์ เป็นโองการที่ค่อนข้างยาว กล่าวถึง

www.webkal.org

2.1 ประมวลกฎหมายต่างๆ เช่น กฎหมายมรดก การซื้อขาย การหย่าร้าง ฯลฯ

2.2 หลักปฏิบัติของมุสลิม เช่น การถือศีลอด การประกอบพิธีฮัจญ์ ฯลฯ

ข้อควรทราบอีกอย่างหนึ่งก็คือว่า ปราชญ์มุสลิมในสมัยต่อมาได้นำเอาซูเราะห์ทั้งหมดในคัมภีร์อัลกุรอานมาแบ่งเป็น 30 บท แต่ละบทมีความยาวใกล้เคียงกัน เรียกว่า "ญุซฮ์" เพื่อให้มุสลิมผู้มีศรัทธาได้ใช้อ่านวันละบทในระหว่างถือศีลอดในเดือนรอมะฎอนครบ 30 วัน 30 บท พอดี ปัจจุบันนี้คัมภีร์อัลกุรอานได้รับการแปลเป็นภาษาต่างๆ เกือบทุกภาษา และแพร่หลายไปทั่วโลก รวมทั้งฉบับภาษาไทย

2. อัล ฮะดิส[1]

นอกจากมุสลิมจะถือว่าพระคัมภีร์อัลกุรอานเป็นธรรมนูญสูงสุดในการดำเนินชีวิตแล้ว พวกเขายังถือว่า อัล ฮะดิส เป็นแบบแผนในการประพฤติปฏิบัติอันดีงามอีกด้วย อัล ฮะดิส เป็นโอวาทและจริยวัตรต่างๆ ของท่านนบีมุฮัมมัด ซึ่งสาวกของท่านเป็นผู้รวบรวมไว้ การรวบรวมนี้มีอยู่หลายครั้ง แต่มุสลิมส่วนใหญ่ถือว่า อัล ฮะดิส ที่รวบรวมขึ้นในสมัยคอลีฟะห์ อะบาซิด (ค.ศ. 875) เป็นฉบับที่แท้จริง

อัล ฮะดิส มีฐานะเป็นคำสอนและบทอธิบายพระคัมภีร์อัลกุรอาน จึงไม่มีความสำคัญและความศักดิ์สิทธิ์เทียบเท่าพระคัมภีร์อัลกุรอาน เนื้อหาของ อัล ฮะดิส อาจสรุปได้ 5 ประการดังนี้

1. เนื้อหาที่แสดงอุปนิสัยของท่านนบีมุฮัมมัดเพื่อให้เป็นแบบอย่างแก่มุสลิมทั่วไป เช่น ไม่ทะนงตน ไม่ถือตัว ไม่สบประมาทผู้ยากไร้ มีความละอายที่จะขัดพระบัญชาของพระเจ้า และรักสันติภาพ ดังจะเห็นได้จากพระคัมภีร์อัลกุรอาน ได้ยกย่องท่านนบีมุฮัมมัดว่า "แท้จริงเจ้าเป็นผู้มีจริยธรรมอันสูงส่ง" และท่านนบีมุฮัมมัดได้กล่าวไว้ใน อัล ฮะดิส ตอนหนึ่งว่า "สำหรับท่านทั้งหลายให้ตามแบบอย่างของฉัน และแบบฉบับของคอลีฟะห์ อัร-รอชิดีน (สาวกผู้ได้รับทางนำ)"

2. เนื้อหาที่แสดงจรรยาบรรณตามหน้าที่ต่อบุคคลผู้ใกล้ชิด เช่นบิดามารดา ครูอาจารย์และมิตรสหาย เป็นต้น ดังเช่นท่านนบีมุฮัมมัดได้สอนว่า "จงดูแลแม่ของเจ้าเพราะสวรรค์อยู่ใต้ฝ่าเท้าของแม่"

[1] ภัทรพร สิริกาญจน. ความรู้พื้นฐานทางศาสนา. พิมพ์ครั้งที่ 4, 2546 หน้า 86-87.

www.webkal.org

3. เนื้อหาที่แสดงมารยาททางสังคม เช่น การกินดื่ม การร่วมประชุม และการเข้าศาสนสถาน (มัสยิด) เป็นต้น ดังเช่น ใน อัล ฮะดิส ตอนหนึ่งกล่าวว่า "อาหารที่เลวที่สุด คือ อาหารในการเลี้ยงที่เชิญแต่คนมั่งมีและคนยากจนถูกละเลย"

4. เนื้อหาที่แนะนำให้สำรวมตนเพื่อมิให้ต้องรับโทษทางศาสนา ดังที่ท่านนบีมุฮัมมัดได้กล่าวว่า "บุคคลสองจำพวกที่ไม่ได้รับความเอ็นดูในวันกิยามะห์ (วันฟื้นคืนชีพ) คือคนที่ตัดญาติขาดมิตร และเพื่อนบ้านที่เลว"

5. เนื้อหาที่แนะนำให้พัฒนาคุณธรรมให้เกิดขึ้นในตนเพื่อจะได้รับพรจากพระเจ้า เช่น ที่ท่านนบีมุฮัมมัดสอนว่า "ผู้ใดกระทำให้พ่อแม่มีความยินดี แท้จริงได้ชื่อว่า ทำให้อัลลอฮ์ยินดีด้วย และผู้ใดทำให้พ่อแม่โกรธ แท้จริงหมายถึง ทำให้อัลลอฮ์โกรธด้วย"

แนวการประพฤติปฏิบัติที่บัญญัติไว้ในพระคัมภีร์อัลกุรอานและใน อัล ฮะดิส นั้น แบ่งได้เป็น 5 ประเภท คือ

1) **วาญิบ (ภารกิจ)** หมายถึง การปฏิบัติที่ผู้ปฏิบัติจะได้รับรางวัล และจะถูกลงโทษหากละทิ้ง เช่น การควบคุมจิตใจให้มีคุณธรรมและบริสุทธิ์ เป็นวาญิบ

2) **ซุนนะห์ (อดิเรกกิจ)** หมายถึง การปฏิบัติที่ผู้ปฏิบัติจะได้รับรางวัล และไม่ถูกทำโทษหากละทิ้ง เช่น การอ่านพระคัมภีร์อัลกุรอาน เป็นซุนนะห์

3) **ฮะรอม (โทษกิจ)** หมายถึง การปฏิบัติที่ผู้ปฏิบัติจะถูกลงโทษ และจะได้รับรางวัลหากงดเว้น เช่น การเสพสุรา เป็นฮะรอม

4) **ญาอิช (อนุโลมกิจ)** หมายถึง การปฏิบัติที่ผู้ปฏิบัติไม่ได้รับรางวัล หรือไม่ถูกลงโทษหากงดเว้น เช่น การสมรส

5) **มักรูห์ (วัชชกิจ)** หมายถึง การปฏิบัติที่ผู้ปฏิบัติได้รับรางวัลเมื่องดเว้น และไม่ถูกลงโทษหากจะปฏิบัติ เช่น การสูบบุหรี่

13.6 หลักคำสอนที่สำคัญ

หลักการของอิสลาม แบ่งออกเป็นส่วนใหญ่ ๆ ได้ 2 ส่วน คือ

13.6.1 หลักการอันเป็นข้อบังคับสำหรับบุคคล (ฟัรดูอัยนีย์)

ได้แก่ หลักการพื้นฐานอันจำเป็นสำหรับมุสลิมทุกคนจะต้องรู้ ต้องประพฤติ เริ่มตั้งแต่อายุ 3 ขวบเป็นต้นไป แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

www.webkal.org

1. หลักศรัทธา หรือ ความเชื่อในศาสนา เรียกว่า อีมาน
2. หลักปฏิบัติ หรือ หน้าที่ในศาสนา เรียกว่า อิบาดะห์
3. หลักคุณธรรม หรือ หลักความดี เรียกว่า อิห์ซาน

หลักการทั้ง 3 ส่วนนี้ ผู้นับถือศาสนาอิสลามทั้งที่สืบทอดจากบิดามารดามาแต่เดิม หรือเพิ่งเข้ารับใหม่ก็ตาม จะต้องศึกษาให้เข้าใจโดยถ่องแท้และสามารถประพฤติปฏิบัติอย่างต่อเนื่องตลอดไป

13.6.2 หลักการอันเป็นข้อบังคับสำหรับสังคม (ฟัรดูกิฟายะฮ์)

ได้แก่ หน้าที่ต่างๆ ทางสังคม ซึ่งนับตั้งแต่สังคมหน่วยเล็กสุด คือ ครอบครัวจนถึงสังคมที่ใหญ่ที่สุดคือประเทศชาติ

บุคคลจะต้องรับผิดชอบสังคมด้านต่างๆ มากมาย ซึ่งอิสลามได้มีบัญญัติให้ทุกคนได้แสดงความรับผิดชอบนั้นอย่างสม่ำเสมอในทุกๆ ด้าน ทุกคนต้องเสียสละเพื่อครอบครัว เพื่อสังคม เพื่อประเทศชาติ และเพื่อศาสนา สำหรับมุสลิมแห่งสยามก็คือ ต้องเสียสละเพื่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อันเป็นสถาบันหลักของชาติไทยเรา

โดยหลักการนี้ ศาสนาอิสลามจึงมิได้วางบทบัญญัติแต่เฉพาะในด้านการปฏิบัติศาสนาอย่างเดียว แต่ได้วางบทบัญญัติและข้อกำหนดต่างๆ ที่เกี่ยวกับประเทศชาติเอาไว้ด้วย ในอิสลามจึงมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเก็บภาษี การจัดกองทัพ การบริหารประเทศ การทูต เป็นอาทิ เป็นอีกส่วนหนึ่งแห่งคำสอน

(1) หลักศรัทธา หรือ ความเชื่อในศาสนา (อีมาน)

คือหลักคำสอนที่มุสลิมทุกคนจะต้องเชื่อว่าเป็นความจริงแท้และต้องยึดถืออย่างมั่นคง แม้จะไม่สามารถพิสูจน์ได้ด้วยสัมผัสทั้ง 5 ก็ตาม ซึ่งหลักศรัทธามี 6 ประการ คือ

1) ศรัทธาในพระผู้เป็นเจ้า หมายถึง ต้องเชื่อมั่นและศรัทธาในพระเจ้า ซึ่งเรียกว่า “อัลลอฮ์ พระองค์ทรงเป็นพระเจ้าและมีอยู่จริง มุสลิมทุกคนต้องศรัทธาในอัลลอฮ์ว่าเป็นพระเจ้าองค์เดียว และเป็นผู้ทรงคุณลักษณะดังนี้ คือ ทรงมีอย่างแน่นอน ไม่มีข้อสงสัย ทรงมีมาก่อนสรรพสิ่งทั้งปวง ทรงเป็นผู้สร้างทุกสิ่งทุกอย่างในเอกภพ ทรงดำรงอยู่ได้โดยพระองค์เอง ไม่มีใครสร้างพระองค์ ทรงเป็นผู้มีอยู่ตลอดกาล ไม่มีจุดเริ่มต้นและไม่มีจุดจบ ทรงเอกานุภาพ ไม่มีสิ่งใดเป็นภาคี ทรงสรรพเดช ทรงเป็นสัพพัญญู ทรงความยุติธรรม ทรงพระเมตตา ทรงเป็นผู้พิพากษาในการตัดสินชีวิตมนุษย์ในวันสุดท้ายที่เรียกว่า วันพิพากษา

www.webkal.org

ศรัทธาที่แท้จริงของมุสลิมต่ออัลลอฮ์นั้นหมายถึงการถวายทั้งกายและใจให้แก่พระองค์ การปฏิบัติผิดไปจากนี้ เช่น การยอมรับนับถือพระเจ้าองค์อื่นด้วย หรือการนับถือสิ่งอื่นใดเทียบเท่าพระองค์ถือว่าเป็นบาปมหันต์ที่มิอาจยกโทษให้ได้ มุสลิมที่ศรัทธาต่ออัลลอฮ์อย่างแท้จริงจะทำให้เขาละเว้นจากการทำชั่ว ทำแต่ความดี มีพลังใจที่จะเผชิญกับเหตุการณ์ต่างๆ ไม่ว่าจะดีหรือร้าย การศรัทธาต่ออัลลอฮ์จึงเป็นหัวใจของการเป็นมุสลิม

2) ศรัทธาในมลาอิกะฮ์

มลาอิกะห์นั้นเป็นเทพบริวารหรือเทวทูตของพระเจ้ามีจำนวนมากมายสุดจะประมาณได้ ทำหน้าที่สนองพระบัญชาอัลลอฮ์แตกต่างกัน คุณลักษณะของมลาอิกะห์มีดังนี้

- เป็นสิ่งที่อัลเลาะฮ์ทรงสร้างขึ้นเพื่อทำหน้าที่ต่างๆ ตามที่พระองค์กำหนด
- ไม่ต้องการหลับนอน
- จำแลงเป็นรูปร่างต่างๆ ได้
- ไม่มีบิดา มารดา บุตร ภรรยา
- ปฏิบัติคุณธรรมล้วนๆ
- ไม่ละเมิดฝ่าฝืนบัญชาของอัลลอฮฺเลย
- ไม่กิน ดื่ม ขับถ่าย ไม่มีกิเลสตัณหา

มลาอิกะห์ปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งของพระเจ้าอย่างเคร่งครัด ซึ่งมีจำนวนมากมายมหาศาล เท่าที่มีระบุชื่อและหน้าที่เฉพาะก็มีอยู่ 10 มลาอิกะห์ คือ

1. ยิบรออีล ทำหน้าที่สื่อโองการพระเจ้ากับศาสดา
2. มีกาฮีล ทำหน้าที่นำโชคลาภจากพระเจ้าสู่โลก
3. อิมรอพีล ทำหน้าที่เป่าสังข์ในวันสิ้นโลก
4. อิสรออีล ทำหน้าที่ถอดวิญญาณของมนุษย์และสัตว์
5. รอกีบ ทำหน้าที่บันทึกความดีและความชั่วของมนุษย์
6. อะติด ทำหน้าที่บันทึกความดีและความชั่วของมนุษย์
7. มุงกัร ทำหน้าที่สอบถามคนตายในกุบูร (หลุมฝังศพ)
8. นะกีร ทำหน้าที่สอบถามคนตายในกุบูร (หลุมฝังศพ)
9. ริดวาน ทำหน้าที่ดูแลกิจการของสวรรค์
10. มาลิก ทำหน้าที่ดูแลกิจการของขุมนรก

www.webkal.org

ผู้ที่จะเป็นมุสลิมอย่างสมบูรณ์ได้ต้องศรัทธาว่าเทวทูตเหล่านี้มีจริงอันจะเป็นผลดีแก่ผู้ศรัทธาเอง คือจะทำให้เขาทำแต่ความดี ละเว้นความชั่ว เพราะแต่ละคนมีเทวทูตคอยบันทึกผลความดีและความชั่วอยู่ตลอดเวลา

3) ศรัทธาในบรรดาศาสนทูต

มุสลิมเชื่อว่าศรัทธา โลกมนุษย์ในแต่ละยุคที่ผ่านมานับจากยุคแรก คือ อาดัมนั้นต้องมีศาสดาหรือ ศาสนทูต เป็นผู้รับบทบัญญัติของพระเจ้ามาประกาศเพื่อเผยแผ่โองการของพระเจ้า ซึ่งศาสนทูตนั้นมีจำนวนมากมาย ลักษณะคำประกาศของแต่ละศาสดาย่อมผิดแปลกไปตามยุคสมัย แต่สิ่งหนึ่งที่ทุกศาสดาประกาศออกมาเหมือนกัน คือ ความเชื่อในพระเจ้าองค์เดียวกันและห้ามกราบไหว้บูชาวัตถุโดยสิ้นเชิง บรรดาศาสดาที่รับโองการพระเจ้ามาเผยแผ่เท่าที่มีปรากฏในคัมภีร์อัลกุรอานมีทั้งสิ้น 25 ท่าน[1] คือ

1.	นบีอาดัม	(อ.ล.)[2]	14.	นบีอีซา	(อ.ล.)
2.	นบีอิบรอฮีม	(อ.ล.)	15.	นบีอินยาส	(อ.ล.)
3.	นบีอิสฮากร	(อ.ล.)	16.	นบีอิสมาอีล	(อ.ล.)
4.	นบียากูฟ	(อ.ล.)	17.	นบีอัลย่าซะอ์	(อ.ล.)
5.	นบีนัวฮ์	(อ.ล.)	18.	นบียูนุส	(อ.ล.)
6.	นบีดาลูด	(อ.ล.)	19.	นบีลูด	(อ.ล.)
7.	นบีสุไลมาน	(อ.ล.)	20.	นบีอิดรีส	(อ.ล.)
8.	นบีไอยูบ	(อ.ล.)	21.	นบีฮูด	(อ.ล.)
9.	นบียูซูบ	(อ.ล.)	22.	นบีซู่ไอบ	(อ.ล.)
10.	นบีมูซา	(อ.ล.)	23.	นบีซอและซ์	(อ.ล.)
11.	นบีฮารูน	(อ.ล.)	24.	นบีซุลกิฟลี่	(อ.ล.)
12.	นบีซาการีบา	(อ.ล.)	25.	นบีมุฮัมมัด (ศ็อลฯ)[3]	(อ.ล.)
13.	นบียาหย่า	(อ.ล.)			

[1] เสาวนีย์ จิตต์หมวด. วัฒนธรรมอิสลาม, 2524 หน้า 59.

[2] อ.ล. คำย่อของ อะลัยฮิชซะลาม แปลว่า ขอความสันติภาพจงมีแด่ท่าน เป็นคำสดุดีที่กล่าวหลังนามศาสดาทุกท่าน

[3] ศ็อลฯ คำย่อของ ศ็อลล้อลฺลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม แปลว่า “ขอความโปรดปรานแห่งอัลลอฮ์ และความสันติสุขจงมีแด่ท่าน” เป็นสร้อยที่ใช้หลังนามของท่านศาสดามุฮัมมัดโดยเฉพาะ

www.webkal.org

คุณสมบัติของศาสนทูต[1]มี 4 ประการคือ

1. ศิดกุน คือ วาจาสัตย์ ไม่พูดเท็จ
2. อะมานะฮ์ คือ ไว้วางใจได้ ซื่อสัตย์สุจริต ไม่กระทำความชั่วฝ่าฝืนบทบัญญัติของอัลลอฮ์
3. ตับลิค คือ นำศาสนามาเผยแผ่แก่มนุษย์โดยทั่วถึงไม่ปิดบังแม้แต่น้อย
4. ฟะตอนะฮ์ คือ เฉลียวฉลาด

บรรดาศาสดาทุกท่าน เป็นมนุษย์ธรรมดานี่เอง จึงดำรงชีวิตแบบสามัญชนทั่วไป มีการกินอยู่หลับนอน แต่งงานและประกอบอาชีพ

สาเหตุที่พระเจ้าเลือกคนธรรมดาขึ้นมาเป็นศาสดา ก็เพราะความเป็นศาสดา หมายถึง การเป็นตัวอย่างในการปฏิบัติตามคำสอนของตัวเองที่ได้รับมาจากพระเจ้า

หากศาสดาไม่ใช่คนสามัญชนธรรมดาแบบเดียวกับประชาชนทั่วไป คำสอนก็จะขาดการนำไปปฏิบัติ ซึ่งในที่สุดคำสอนก็จะหมดความหมายและแน่นอน ก็จะไม่มีใครพร้อมที่จะนำไปประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตอีกด้วย

ทุกสิ่งทุกอย่างที่ศาสดาสอนผู้อื่น ท่านก็ปฏิบัติเช่นนั้นด้วย คำสอนที่ท่านสอนออกไปจึงเป็นกฎหมายที่ท่านต้องปฏิบัติตาม เพราะสิ่งที่ท่านสอนก็คือ บทบัญญัติที่พระเจ้าทรงดำรัสผ่านมาทางท่านนั่นเอง

ศาสนาอิสลามจำแนกพระศาสนทูตหรือผู้แทนของพระอัลเลาะห์หรือผู้รับโองการจากพระเจ้าให้นำบัญญัติของพระองค์มาสั่งสอน ชี้แนะแก่มวลมนุษย์ด้วยกัน ในแต่ละยุคแต่ละสมัยออกเป็น 2 ประเภท[2] คือ

1. ผู้ได้รับมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามบทบัญญัติของพระเจ้าเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ศาสนทูตประเภทนี้เรียกว่า “นบี”

2. ผู้ได้รับมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามบทบัญญัติของพระเจ้าทำการเผยแผ่บทบัญญัตินั้นแก่มวลมนุษย์ชาติทั่วไปด้วยศาสนทูตประเภทนี้เรียกว่า“ซูล” หรือ “เราะซูล”

---

[1] มานพ วงศ์เสงี่ยม. หลักศรัทธาของศาสนาอิสลาม, 2511 หน้า 38.

[2] เสาวนีย์ จิตต์หมวด. วัฒนธรรมอิสลาม, 2538 หน้า 28.

www.webkal.org

ส่วนองค์พระมุฮัมมัด ชาวมุสลิมเชื่อกันว่า พระองค์เป็นทั้งนบีและเราะซูล เพราะพระองค์เป็นแบบอย่างที่ดีตามบทบัญญัติของพระอัลเลาะห์และทรงเป็นผู้เผยแผ่บทบัญญัตินั้นแก่มวลมนุษยชาติอีกด้วย

4) ศรัทธาในพระคัมภีร์

คัมภีร์ที่ว่านี้หมายถึงคัมภีร์จำนวน 104 เล่มที่อัลเลาะฮ์ได้ประทานแก่เหล่าศาสนทูตของพระองค์ เพื่อนำมาประกาศเผยแผ่แก่ปวงประชาชาติให้เหินห่างจากความมืดมนไปสู่ทางอันสว่างไสวและเที่ยงตรง ซึ่งคัมภีร์ที่สำคัญมีอยู่ 4 คัมภีร์ คือ

คัมภีร์โตราห์ หรือเตารอต (Torah) ประทานแก่นบีมูซาหรือโมเสส (Moses) เป็นภาษาฮีบรู

คัมภีร์ซะบูร์ (Zaboor) ประทานแก่นบีดาวูดหรือดาวิด (David) เป็นภาษาอียิปต์โบราณ

คัมภีร์อินญีล (Injeel or Gospel) ประทานแก่นบีอีซาหรือเยซู (Jesus) เป็นภาษาซีเรียโบราณ

คัมภีร์อัล-กุรอาน (Al-Quran) ประทานแก่นบีมุฮัมมัด (Muhammad) เป็นภาษาอาหรับ อัลกุรอาน เป็นคัมภีร์ฉบับสุดท้ายที่สมบูรณ์ที่สุดและมุสลิมเชื่อว่าท่านนบีมุฮัมมัดเป็นนบีคนสุดท้าย

คัมภีร์ต่างๆ ทั้งหมดนี้สรุปคำสอนได้เป็น 2 ประการ คือ

1. สอนถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระเจ้า
2. สอนถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ด้วยกัน

5) ศรัทธาในวันพิพากษา

ศาสนาอิสลามเรียกโลกในปัจจุบันว่า “โลกดุนยา” และอธิบายว่า ดุนยาเป็นโลกแห่งการทดลอง ไม่จิรังยั่งยืน รอวันแห่งความพินาศแตกสลายเรียกว่า “วันกียามะฮฺ” ซึ่งเป็นวันพิพากษาหรือวันกำเนิดปรโลก โลกใหม่ที่เกิดขึ้นในวันดังกล่าวเป็นโลกอมตะ เรียกว่า “โลกอาคีรัต” มนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลายที่เกิดขึ้นในโลกนี้จะมีชีวิตเป็นนิรันดร ในวันกียามะฮ์ นี้

www.webkal.org

ทุกชีวิตที่ตายไปแล้วจะกลับฟื้นคืนชีพอีกครั้งหนึ่งเพื่อชำระผลกรรมที่ทำไว้สมัยที่มีชีวิตอยู่มุสลิมผู้ศรัทธาในวันพิพากษาและสร้างสมความดีไว้มากจะได้ไปสู่ปรโลกพบกับชีวิตนิรันดร

6) ศรัทธาในการลิขิตของพระเป็นเจ้า

มุสลิมทุกคนจะต้องศรัทธาว่ากำหนดการต่างๆ ในโลก และชีวิตของบุคคลแต่ละคนเป็นไปโดยอำนาจของพระเจ้าทั้งสิ้น มนุษย์ต้องปฏิบัติตามครรลองที่ถูกกำหนดไว้แล้ว การดิ้นรนขวนขวายและวิริยภาพของมนุษย์ดำเนินไปจะอยู่ภายใต้ข้อกำหนดดังกล่าวนี้ทั้งสิ้น

ความเชื่อในอำนาจการลิขิตของพระเจ้านี้ มิได้หมายถึงการตัดทอนในด้านสร้างสรรค์ของมนุษย์แต่อย่างใด ซึ่งจะทำให้มนุษย์เกียจคร้านและไม่คิดจะทำหน้าที่อะไรโดยทุกสิ่งเป็นกำหนดของพระเจ้า

ความเชื่อข้อนี้นำมาประกอบในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ได้เป็นอย่างดีและสุขุม มีสติและไม่ประมาท ให้มีสติ ตั้งมั่นว่าทุกสิ่งทุกอย่างดำเนินไปโดยการลิขิตของพระเจ้า ซึ่งมนุษย์เองก็ดิ้นรนพยายามและมุ่งมั่นอยู่เสมอ มีความขยันขันแข็ง และเริ่มบุกเบิกการงานความคิดทุกประการ ด้วยจิตใจที่สำนึกอยู่เสมอว่า อยู่ภายใต้ข้อกำหนดของพระเจ้าอยู่เป็นนิตย์ ดังนั้นผลของการกระทำกิจการทั้งหลายไม่ว่าจะสำเร็จหรือไม่สำเร็จก็ตาม มนุษย์ก็จะมีสติสัมปชัญญะมั่นคงเสมอ

หากประสบผลสำเร็จในการทำกิจการใดๆ ก็ระลึกว่าเป็นไปโดยกำหนดลิขิตของพระเจ้า ตัวเองจะได้ไม่ลำพอง ไม่หยิ่งจองหอง ไม่ถือว่าตัวเองเป็นผู้วิเศษเหนือคนอื่นใด แต่ถ้าหากประสบความล้มเหลวในการกระทำก็ระลึกเสียว่า เป็นไปโดยลิขิตของพระเจ้า ตัวเองจะได้ไม่เสียใจ ไม่อกหัก ไม่โวยวาย

ความเชื่อในลิขิตพระเจ้าจะปรับจิตใจของมวลมนุษย์ให้มั่นคงในพระเจ้าดำเนินชีวิตอยู่ด้วยความมั่นใจ มีเป้าหมายและมีกำลังใจตลอดไป

คนใดที่เชื่อในลิขิตพระเจ้าจะปรับปรุงตัวอยู่เสมอ ไม่ทำอะไรแบบเช้าชามเย็นชาม เฉื่อยชาทำตัวเรื่อยๆ เฉื่อยแฉะเหมือนเรือที่ไม่มีหางเสือ เป็นความเชื่อที่มีเหตุผลอย่างแท้จริง ถ้ามีเหตุบกพร่องจะรีบแก้ไขทันที

ดังนั้นศาสนาอิสลามจึงกล่าวถึงกฎสภาวการณ์ไว้ว่า พระอัลเลาะห์เจ้าทรงลิขิตหรือเป็นผู้ทรงกำหนดกฎสภาวการณ์ (ความเป็นไป) แห่งโลกและมวลมนุษย์ชาติไว้ใน 2 ลักษณะดังนี้

www.webkal.org

1. สภาวการณ์ที่คงที่ ได้แก่ กฎแห่งธรรมชาติ เช่น ดินฟ้าอากาศ ระบบการโคจรของดวงดาว และชาติพันธุ์ของมนุษย์ทั้งปวง

2. สภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ คือ สภาวการณ์ที่ขึ้นอยู่กับเหตุและผลที่มนุษย์แต่ละคนจะใช้สติปัญญาของตนเลือกปฏิบัติ เช่น พระเจ้าสร้างมนุษย์ให้มีสภาพของความเป็นคนเหมือนๆ กัน พร้อมทั้งทรงประทานแนวปฏิบัติเพื่อความดีงามให้ทุกคน ส่วนผู้ใดมีสถานภาพอย่างไรนั้นในกาลต่อมานั้นเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลเป็นผู้ทำเองก่อเอง เลือกทางเดินของตัวเอง

(2) หลักปฏิบัติหรือหน้าที่ในศาสนา (อิบาดะห์)

ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประเภท "เอกเทวนิยม" (Monotheism) คือ นับถือพระเจ้าองค์เดียวว่าสูงสุดคือ พระอัลลอฮ์ มีคุณลักษณะที่สมบูรณ์ที่สุด สร้างทุกสิ่งทุกอย่างได้และสามารถทำลายทุกสิ่งทุกอย่างได้ ในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัตินั้น มุสลิมทุกคนจะต้องถือเป็นหน้าที่และเป็นกิจวัตรอันจะขาดมิได้ ซึ่งการปฏิบัตินั้นแบ่งได้เป็น 5 ประการ ดังนี้

1) การปฏิญาณตน

การปฏิญาณตนเข้ารับนับถือศาสนาอิสลามนั้นให้ปฏิญาณในความเชื่อมีต่อพระอัลลอฮ์เจ้าและต่อองค์ศาสดา โดยกล่าวออกเป็นวาจาจากความเชื่อมั่นของตนเอง และพร้อมที่จะปฏิบัติตามคำสอนว่า

"ข้าพเจ้าขอปฏิญาณตนว่า ไม่มีพระเจ้าองค์อื่นใดนอกจากพระอัลลอฮ์"

และ **"ข้าพเจ้าของปฏิญาณตนว่า นบีมะหะหมัดเป็นศาสนทูตแห่งพระอัลลอฮ์"** โดยประโยคที่ปฏิญาณดังกล่าวนี้ เมื่อผู้ใดกล่าวด้วยความสำนึกอันจริงใจและด้วยความศรัทธามั่นคงและพร้อมที่จะปฏิบัติตามบทบัญญัติอิสลามก็ถือว่าเป็นมุสลิมแล้ว

หรือจะเพิ่มคำปฏิญาณเข้าอีกเพื่อความตั้งมั่นอย่างแท้จริง ไม่คลอนแคลนในการนับถือศาสนาอิสลาม โดยกล่าวว่า

1. จะไม่เคารพบูชารูปใดๆ นอกจากพระอัลลอฮ์
2. จะประพฤติตนในทางบริสุทธิ์และเป็นธรรมเป็นนิตย์
3. จะยอมเชื่อฟังถ้อยคำในทางที่ถูกที่ควรของท่านนบีทุกประการ

www.webkal.org

2) การละหมาด หรือ สวด (นมาซ หรือ นมัสการ)

การละหมาดหรือการนมัสการพระเจ้าคือการแสดงความเคารพต่อพระเจ้า เป็นการปฏิบัติเพื่อแสดงความภักดีต่อพระเจ้า เป็นการปฏิบัติเพื่อแสดงความภักดีต่อพระเจ้า การสำรวมจิตระลึกถึงพระเจ้า การละหมาดเป็นการขัดเกลาจิตให้สะอาดบริสุทธิ์อยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างพลังให้แข้มแข็ง การสำรวมจิตหรือการทำสมาธิเพื่อมิให้จิตใจวอกแวกไปในเรื่องต่าง ๆ เป็นภาวะที่จิตใจได้เข้าไปสัมผัสกับความเป็นเอกภาพกับพระเจ้า ทำให้จิตสงบ ตั้งมั่น อดทน ผู้ที่มีความทุกข์และประสบปัญหาชีวิตในด้านต่าง ๆ การละหมาดเป็นเครื่องช่วยที่ดีที่สุด ทั้งยังฝึกตนเองให้ตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบในหน้าที่ ให้อยู่ในระเบียบวินัย รักษาความสะอาด และยังเป็นการบริหารร่างกายอย่างดียิ่ง หากเป็นการละหมาดรวม ยังเป็นการแสดงออกถึงความสามัคคีพร้อมเพรียง ความเสมอภาค และภราดรภาพอีกด้วย การทำละหมาดเป็นกิจที่ต้องทำเป็นประจำในหลายวาระ คือ

1. รอบวัน ผู้เป็นมุสลิมจะต้องทำละหมาดวันละ 5 เวลา คือ[1]

1.1	เวลาย่ำรุ่ง	เรียกว่า ละหมาด	ซุบหฺ	ปฏิบัติ 2 ร็อกอะฮ์
1.2	เวลากลางวัน	เรียกว่า ละหมาด	ดุฮฺริอฺ	ปฏิบัติ 4 ร็อกอะฮ์
1.3	เวลาเย็น	เรียกว่า ละหมาด	อะซัร	ปฏิบัติ 4 ร็อกอะฮ์
1.4	เวลาพลบค่ำ	เรียกว่า ละหมาด	มัฆริบ	ปฏิบัติ 3 ร็อกอะฮ์
1.5	เวลากลางคืน	เรียกว่า ละหมาด	อิชาอ์	ปฏิบัติ 4 ร็อกอะฮ์

2. รอบสัปดาห์ ให้รวมทำกันในวันศุกร์ ณ มัสยิดสถาน จำนวน 2 ร็อกอะฮ์

3. รอบปี ในรอบปีหนึ่งให้ทุกคนมาปฏิบัติการละหมาด ณ มัสยิดหรือสถานชุมนุมซึ่งมี 2 ครั้ง คือ

3.1 ละหมาดเมื่อสิ้นเดือนถือศีลอด (อีดุลฟิฏร์) ซึ่งเรียกว่า “วันออกบวช” จำนวน 2 ร็อกอะฮ์

3.2 ละหมาดในวันเชือดสัตว์พลีทาน เนื่องในเทศกาลฮัจญ์ (อีดุลอัฎฮา) ซึ่งเรียกว่า “วันออกฮัจญ์” จำนวน 2 ร็อกอะฮ์

4. ตามเหตุการณ์ เมื่อเกิดเหตุการณ์บางประการให้ละหมาดด้วย เช่น

4.1 ทำละหมาดขอพรแก่ผู้ตายก่อนนำไปฝัง เรียกว่า “ละหมาดญะนาซะฮ์”

[1] เสาวนีย์ จิตต์หมวด. วัฒนธรรมอิสลาม, 2524 หน้า 105.

www.webkal.org

4.2 ทำละหมาดขอฝน ในยามแห้งแล้ง เรียกว่า “ละหมาดอิสติสกออ์”

4.3 ทำละหมาดในกลางคืนของเดือนถือศีลอดจำนวน 20 ร็อกอะฮ์ เรียกว่า “ละหมาดตะรอวีห์”

4.4 ทำละหมาดระลึกถึงพระเจ้า เมื่อเกิดผิดปกติทางธรรมชาติ คือ

4.4.1 เมื่อเกิดจันทรุปราคา เรียกว่า “คูซูฟุลกอมัร” จำนวน 2 ร็อกอะฮ์

4.4.2 เมื่อเกิดสุริยุปราคา เรียกว่า “กุซูฟุซซัมซิ” จำนวน 2 ร็อกอะฮ์

4.5 ทำละหมาดขอต่อพระเจ้า ให้ชี้ทางเลือกในการประกอบการงานที่ตัวเองตัดสินใจไม่ได้ เรียกว่า ละหมาด “อิสติคงเราะย์” จำนวน 2 ร็อกอะฮ์

นอกจากที่กล่าวไว้นี้แล้ว ยังมีละหมาดอื่นๆ อีก ซึ่งปรากฏในตำราศาสนาโดยตรง และการละหมาดยังส่งเสริมให้กระทำโดยไม่ต้องรอวาระและเหตุการณ์ต่างๆ ดังกล่าวที่เป็นการกระทำโดยไม่ต้องมีเงื่อนไข ทำเมื่อระลึกถึงพระเจ้า จำนวนกระทำครั้งละ 2 ร็อกอะฮ์ และทำได้เรื่อยไป เรียกว่า ละหมาด “สนัตมุตลัก”

วิธีทำละหมาด[1]

ให้เริ่มด้วยการชำระร่างกายให้สะอาด และอาบน้ำละหมาดตามแบบดังนี้

1. ตั้งเจตนาว่าจะอาบน้ำละหมาด
2. ล้างมือทั้งสองข้างจนถึงข้อมือ
3. บ้วนปากและล้างรูจมูก 3 ครั้งให้สะอาด
4. ล้างหน้า 3 ครั้ง ให้ทั่วบริเวณหน้าให้สะอาด
5. ล้างแขนทั้งสองข้าง 3 ครั้ง ตั้งแต่ปลายนิ้วมือถึงข้อศอกโดยล้างข้างขวาก่อนข้างซ้าย
6. เอามือขวาชุบน้ำลูบศรีษะ 3 ครั้ง ตั้งแต่ด้านหน้าถึงด้านหลัง
7. เอามือทั้งสองชุบน้ำเช็ดใบหูทั้งสองข้าง 3 ครั้ง ให้เปียกทั่วทั้งภายนอกและภายในโดยเช็ดพร้อมกันทั้งสองข้าง
8. ล้างเท้าทั้ง 2 ข้าง 3 ครั้ง ให้ทั่วจากปลายเท้าถึงเลยตาตุ่ม โดยล้างเท้าขวาก่อนเท้าซ้าย

[1] ยูซุบ บินอับดุลเลาะฮ์. คู่มือฮัจย, 2517 หน้า 11.

www.webkal.org

เมื่อเสร็จจากการอาบน้ำละหมาดก็ให้สวมเสื้อผ้าที่สะอาด และปิดอวัยวะสงวนโดย

- ผู้ชายต้องปิดระหว่างสะดือกับหัวเข่า
- ผู้หญิงปิดทั้งร่าง ยกเว้นใบหน้าและฝ่ามือ

แล้วหันหน้าไปทาง "กิบละฮ์" (กะอ์บะฮ์ บัยตุบเบาะห์) ด้วยจิตใจอันสงบ มีสมาธิ และมุ่งต่อพระเจ้า แล้วปฏิบัติ ดังนี้

1. ตั้งเจตนาแน่วแน่ในการปฏิบัติ

2. ยกมือจดระดับบ่า พร้อมทั้งกล่าวตักบีร กล่าวอัลลอฮูกักบัร ซึ่งแปลว่า อัลลอฮ์ทรงยิ่งใหญ่ แล้วยกมือลงมากอดอก

3. ยืนตรงในท่าเดิม พร้อมกับอ่าน "บางบทจากคัมภีร์อัลกุรอาน" หรือบทฟาตีฮะห์ หรือบทอื่นๆ ตามต้องการ

4. ก้มลง ใช้มือทั้งสองจับเข่าไว้ ศรีษะทำแนวตรงกับสันหลังไม่ห้อยลงและไม่เงยขึ้นพร้อมทั้งอ่านว่า "ซุบฮานะริบบิยันอะซีวะบิฮัมดิฮฺ" 3 ครั้งเป็นอย่างน้อย

5. เงยขึ้นมาสู่ที่ยืนตรง พร้อมทั้งกล่าวว่า "สมิอัลลฮุลิมันฮะมิดะฮ์ รอบบะนาละกัลฮั้มดุ"

6. ก้มลงกราบโดยให้หน้าผากและจมูกจดพื้น มือวางแนบพื้นในระดับเข่า หัวเข่าทั้งสองวางบนพื้น และปลายนิ้วสัมผัสพื้น พร้อมกับอ่านว่า "ซุบฮานะรอบบิยัลอะฮฺลาวะบิฮัมดิฮี" 3 ครั้งเป็นอย่างน้อย

7. ลุกขึ้นมานั่งพักพร้อมกับอ่านบทขอพร

8. ก้มลงกราบครั้งที่สองแบบเดียวกับครั้งแรก การกระทำตามลำดับดังกล่าวนั้นถือว่า "หนึ่งร็อกอะฮ์"

9. จากนั้นขึ้นมายืนตรง แล้วย้อนกลับไปเริ่มต้นปฏิบัติตามลำดับ ตามที่กล่าวไว้แล้ว และในร็อกอะฮ์ที่สองให้ทำอย่างนี้

10. เมื่อขึ้นจากการกราบครั้งที่สอง พร้อมกับอ่านตะฮียะฮ์ คือ "อัตตะฮียาตุลมูบารอกาตุสซอลาตุตตอยยิปิตุลิลลาฮ์ อัสลามุอาลัยกะอัยยุฮันนะปิยุวะ เราหมะตุลลอฮิวะบะรอกาตุฮอัสสะลามุอาลัยนาวะอะลาอิบาติซซอลิฮีนอัซฮะดุอัลาฮะอิลลัลดอฮุ วะอัซฮะดุอันนะมุฮัมมะดัรรอซูลุลลอฮิ อัลลอฮ์ฮุมมะซอลลิอะลามุฮำมัดอะลาอะลีมุฮัมมัด"

www.webkal.org

หากละหมาดนั้นมีเพียงสองร็อกอะฮ์ ก็ไม่ต้องขึ้นให้กระทำร็อกอะฮ์ต่อไป แต่ถ้าเป็นละหมาดที่มีร็อกอะฮ์ที่มี 3–4 ก็ให้ขึ้นกระทำตามลำดับดังกล่าวจนครบจำนวน โดย

- ถ้าเป็นละหมาด 3 ร็อกอะฮ์ ถึงการกราบครั้งที่ 2 ของร็อกอะฮ์ที่ 3 ลุกมาอ่านตะฮียะฮ์

- ถ้าเป็นละหมาด 4 ร็อกอะฮ์ ก็ลุกจากการกราบครั้งที่ 2 ของร็อกอะฮ์ ขึ้นมายืนตรงทำต่อในร็อกอะฮ์ที่ 4 ตามลำดับ จนถึงการนั่งอ่านตะฮียะฮ์สุดท้าย

11. ให้สลาม คือ อ่านว่า “อัสลามุอะลัยกุม วะเราะห์มะตุลลอฮ์” ทำพร้อมกับเหลียวไปทางขวา และว่าอีกครั้งพร้อมกับเหลียวไปทางซ้าย จากนั้นก็ยกมือขึ้นลูบหน้า เป็นอันเสร็จพิธี อนึ่งก่อนพิธีละหมาดจะเริ่มขึ้นจะมีผู้บอกโดยใช้วิธีตะโกนจากหอสูง เมื่อทุกคนมาประชุมพร้อมกันแล้วหัวหน้าในพิธีการนั้นก็จะเป็นผู้นำ วันสวดมนต์ใหญ่ คือ วันศุกร์

การสวดมนต์หรือนมัสการมีอยู่ 3 ตอน[1] คือ

- ตอนแรก เรียกว่า อาซาน คือ ตอนที่มุอาซินขึ้นไปตะโกนเรียกอยู่บนหอสูง มีเนื้อความว่า ไม่มีบุคคลอื่นที่ดีกว่าพระอัลลอฮ์ พระมุฮัมมัดเป็นศาสนทูตของพระองค์จงมานมัสการกันเถิด มาทำความดีกันเถิด ดีกว่าการนอน

- ตอนสอง เรียกว่า ร็อกอะฮ์ เป็นการเริ่มสำรวม กาย วาจา และใจ คือ การกล่าวคำสวดที่ถูกต้อง ใช้อิริยาบถถูกต้อง และตั้งจิตตรงต่อพระเจ้าองค์เดียวอย่างถูกต้อง

- ตอนสาม คือ ตอนกล่าวคำนมัสการโดยอิมาม หรือหัวหน้าในพิธีเป็นผู้นำกล่าวนำและกระทำนำพร้อมกัน เป็นการขอพรและสรรเสริญพระคุณของพระเจ้า อนึ่ง มุสลิมถือว่าในเทศกาลสำคัญอย่างการฉลองวันสิ้นสุดแห่งการถือศีลอด และวันฉลองการเสียสละครั้งใหญ่ (อีดุลอัฏฮา) คือ วันตรุษ จะต้องทำพิธีร่วมกันทุกคนขาดไม่ได้

ประโยชน์ของการทำพิธีละหมาด

ประโยชน์ปัจจุบันที่สำคัญที่สุด คือ เป็นการน้อมตนแก่พระเจ้าทั้งกาย วาจา และใจ ตามแบบอย่างพระศาสดาพระมุฮัมมัด และโองการที่พระเจ้ากำหนดไว้ ส่วนประโยชน์อื่นที่พึงได้รับมีดังนี้

[1] เสฐียร พันธรังษี. ศาสนาเปรียบเทียบ, 2524 หน้า 386.

www.webkal.org

1. เป็นการชำระจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์อยู่ตลอดเวลา

2. เป็นการฝึกสมาธิและสร้างพลังจิตใจให้แข้มแข็ง

3. เป็นการช่วยแก้ปัญหาชีวิต (ระงับความทุกข์ใจ) ได้โดยทำจิตใจให้สงบ

4. เป็นการปลูกฝังนิสัยที่ดีหลายประการ เช่น ตรงต่อเวลา มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีความอดทน การเอาชนะใจตัวเอง สร้างความสะอาดและความสามัคคี

5. เป็นวิธีการบริหารร่างกายทางอ้อม

6. เป็นการสร้างพลังกายให้เข้มแข็งเพื่อสามารถต่อต้านโรคภัยได้เป็นอย่างดี

7. เป็นการลดความตึงเครียดในหน้าที่การงานเพื่อดำเนินงานต่อไปอีกอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3) การถือศีลอด

การถือศีลอด คือ งดเว้นจากการกระทำต่างๆ ดังต่อไปนี้ตั้งแต่แสงอรุณขึ้นจนถึงตะวันตกในเดือนรอมะฎอน (เดือนที่ 9 ของ ฮิจเราะห์ศักราช) เป็นเวลา 1 เดือน คือ

1. งดการกินและการดื่ม

2. งดการมีเพศสัมพันธ์

3. งดการใช้วัตถุภายนอกเข้าไปในอวัยวะภายใน

4. งดการแสดงอารมณ์ร้ายและความผิดต่างๆ พร้อมทั้งกระทำในสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ทำนมัสการพระเจ้าให้มากกว่าวันธรรมดาถ้าเป็นการถือศีลรอมะฎอนให้ทำละหมาดตะรอวีห์จำนวน 20 ร็อกอะฮ์

2. อ่านคัมภีร์อัลกุรอานให้มาก

3. สำรวมอารมณ์และจิตใจให้ดี

4. ทำทานแก่ผู้ยากไร้และบริจาคเพื่อการกุศล

5. กล่าว “ซิกิร” อันเป็นบทรำลึกถึงพระเจ้า

6. ให้นั่งสงบสติสงบจิต “อิตติกาฟ” ในมัสยิด

www.webkal.org

การถือศีลอดมีเป้าหมายเพื่อเป็นการฝึกฝนให้ตัวเองมีจิตผูกพัน และยำเกรงต่อพระเจ้า เพื่อการดำเนินชีวิตในทุกด้านตามคำบัญชาของพระองค์ อันเป็นผลดีทำให้เกิดปกติสุขทั้งส่วนตัวและส่วนสังคม

นอกจากนั้นประโยชน์ของการถือศีลอดยังอำนวยในด้วนสุขภาพอนามัยอีกด้วย เพราะการถือศีลอดเป็นการอดอาหารในช่วงเวลาที่ถูกกำหนดไว้อย่างตายตัวนั้น จะทำให้ร่างกายได้ละลายส่วนเกินของไขมันที่สะสมเอาไว้ อันเป็นบ่อเกิดของโรคร้ายหลายประการด้วยกันดังที่ทราบ ๆ กันอยู่แล้ว

การถือศีลอดเป็นการเพิ่มพูนภูมิต้านทานแก่ร่างกาย ทำให้ร่างกานเคยชินกับความหิวด้วยและการรับประทานอาหารตรงตามเวลา เพราะใน 24 ชั่วโมง ผู้ถือศีลอดจะรับประทานอาหารสองมื้อ คือ มื้อตอนดึกก่อนฟ้ารุ่งสางและมื้อค่ำ เมื่ออาทิตย์ลับขอบฟ้า

การถือศีลอดทำให้เกิดการประหยัดทั้งอาหารของโลก และสิ่งฟุ่มเฟือยสิ่งต่าง ๆ อีกมากมาย สมมุติทั้งโลกมีมุสลิมทั้งหมดในหนึ่งเดือนที่ถือศีลอด เมื่อนำมาจ่ายค่าอาหารที่ลดลงจะเป็นจำนวนมหาศาล เท่ากับเดือนถือศีลอดนั้น มุสลิมช่วยทำให้โลกประหยัดโดยตรง

วาระการถือศีลอด

การถือศีลอดแบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ

1. บังคับ
2. อาสาสมัคร

1. ถือศีลอดบังคับ ได้แก่ การถือศีลอดซึ่งศาสนาบังคับว่าจะต้องถือดังนี้

1.1 ถือศีลอดในเดือนรอมะฎอนครบทั้งเดือน

1.2 ถือศีลอดตามที่บนไว้

1.3 ถือศีลอดชดเชยที่ขาด

1.4 ถือศีลอดตามข้อผูกพัน เช่น ถือศีลอดเพื่อไถ่ความผิดอันเกิดจากการกระทำผิดทางเพศขณะถือศีลอด เป็นต้น

2. ถือศีลอดอาสาสมัคร ได้แก่ การถือศีลอดซึ่งศาสนามิได้บังคับให้ถือ หากปล่อยเป็นอิสระ ตามความสมัครใจ มีดังต่อไปนี้ เช่น

www.webkal.org

2.1 การถือศีลอด 6 วัน ในเดือนเชาวาล (เดือนต่อจากเดือนรอมะฎอน)

2.2 การถือศีลอดในวันที่ 10 ของเดือนมุฮัรร็อม

2.3 การถือศีลอด ในวันจันทร์ วันพฤหัสบดี เป็นต้น

สาเหตุทำให้เสียศีลอด

1. รับประทานอาหารหรือเครื่องดื่ม 2. อาเจียนโดยเจตนา 3. ร่วมประเวณี 4. เสียสติ 5. นำวัตถุเข้าไปในช่องภายในของร่างกาย เช่น รูหู ทวาร เป็นต้น 6. มีเลือดประจำเดือนหรือเลือดหลังคลอด 7. ทำให้อสุจิเคลื่อน 8. สิ้นสภาพอิสลาม

จุดมุ่งหมายของการถือศีลอดเพื่อฝึกฝนทางด้านร่างกายและจิตใจให้มีความหนักแน่นต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหลักชะกาต

มุสลิมที่บรรลุนิติภาวะทางร่างกายดังที่กล่าวมาแล้วในเรื่องละหมาดทุกคนจะต้องถือศีลอด ยกเว้นสำหรับบุคคลบางประเภทต่อไปนี้

1. คนชรา
2. คนป่วยหรือสุขภาพไม่ดี
3. หญิงที่มีครรภ์ที่เกรงว่าจะเป็นอันตรายแก่บุตร
4. บุคคลที่ทำงานหนัก เช่น กรรมกรแบกหาม
5. บุคคลที่อยู่ในระหว่างเดินทาง
6. หญิงขณะมีรอบเดือนและหลังคลอด

บุคคลที่ได้รับการผ่อนผันให้ละเว้นการถือศีลอดทั้ง 6 ประเภทนี้ หากพ้นภาวะความจำเป็นดังกล่าวแล้ว เช่น หมดรอบเดือน เมื่อสิ้นสุดการเดินทาง หายจากการเจ็บไข้ ฯลฯ ให้ถือศีลอดชดใช้ตามจำนวนวันที่ขาดโดยจะต้องถือในช่วงระยะ 11 เดือนก่อนที่จะถึงเดือนรอมะฎอน ของปีต่อไป ยกเว้นผู้ที่จะถือศีลอดได้โดยลำบาก เช่น คนชรา คนป่วย ซึ่งบุคคลดังกล่าวนี้ต้องใช้ชดเชยโดยบริจาคอาหารแก่คนยากจน 1 คน ในวันที่ขาด โดยอาหารนั้นต้องเหมือนกับที่ตนรับประทาน

www.webkal.org

4) การบริจาคศาสนทานซะกาต

การบริจาคศาสนาทาน ศาสนาอิสลามเรียกว่า “ซะกาต” (Sakat) มาจากคำเดิมในภาษาอาหรับว่า “ซะกาฮฺ ” แปลว่า การทำให้บริสุทธิ์ ความเจริญงอกงาม

ซะกาต ในศาสนาอิสลาม หมายถึง การบริจาคซึ่งศาสนาบังคับให้ผู้มีทรัพย์สินมากเกินจำนวนที่กำหนดไว้ (ในศาสนา) จ่ายแก่ผู้ควรได้รับ (ตามอัตราที่ศาสนากำหนด)

ที่มาของการบริจาคซะกาต

1. คำสอนในศาสนาที่ให้มุสลิมทุกคนถือว่า บรรดาทรัพย์สินทั้งหลายที่หามาได้นั้น คือของฝากจากอัลเลาะห์เจ้าให้จ่ายส่วนหนึ่งแก่คนยากคนจน

2. ชีวิตจริงของพระศาสดามะหะหมัด เคยผ่านความยากจนมาก่อน

วัตถุประสงค์ของการบริจาคซะกาต

1. เพื่อชำระจิตใจของผู้บริจาคให้บริสุทธิ์ไม่ตกเป็นทาสแห่งวัตถุด้วยความโลภและเห็นแก่ตัว

2. เพื่อปลูกฝังให้มุสลิมทั้งหลายเป็นผู้มีจิตใจเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน

3. เพื่อลดช่องว่างระหว่างชนชั้นในสังคมด้วยวิธีการสังคมสงเคราะห์

ลักษณะของการบริจาคซะกาตที่ถือได้ว่าได้บุญกุศลตามความมุ่งหมาย

1. ทรัพย์สินที่บริจาคต้องได้มาด้วยความสุจริต

2. ต้องเต็มใจในการบริจาค ไม่หวังสิ่งตอบแทน ไม่เจตนาเพื่ออวดความมั่งมีและไม่ลำเลิกบุญคุณ

อัตราการบริจาคซะกาต

ทรัพย์ที่จะนำมาบริจาคซะกาตมีหลายประเภทด้วยกัน คือ

1. ซะกาตพืชผล อันได้แก่ การเพาะปลูกที่นำผลผลิตมาเป็นอาหารหลักในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น ข้าว ข้าวสาลี เป็นต้น เมื่อมีจำนวนผลิตได้ 650 กก. ต้องจ่ายซะกาต 10% สำหรับการ

www.webkal.org

เพาะปลูกที่อาศัยฝน และเพียง 5% สำหรับการเพาะปลูกที่ใช้น้ำจากแรงงาน

2. ทองคำ เงิน และเงินตรา เมื่อมีจำนวนเหลือใช้เพียงเท่าทองคำหนัก 5.6 บาท เก็บไว้ครอบครองครบรอบปีก็ต้องบริจาคออกไป 2.5% จากทั้งหมดที่มีอยู่

3. รายได้จากการค้า เจ้าของสินค้าต้องคิดหักในอัตรา 2.5% ในทุกรอบปี บริจาคเป็นซะกาตทั้งนี้ทรัพย์สินจะต้องไม่น้อยกว่าเทียบน้ำหนักทองคำเท่ากับ 4.67 บาท

4. ขุมทรัพย์เหมืองแร่ เมื่อได้ขุดกรุสมบัติแผ่นดิน หรือเหมืองแร่ได้สัมปทาน จะต้องจ่ายซะกาต 20% หรือ 1 ใน 5 จากทรัพย์สินทั้งหมดที่ได้

5. ปศุสัตว์ ผู้ที่ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ คือ วัว ควาย อูฐ แพะ แกะ จะต้องบริจาคในอัตราที่แน่นอน เป็นซะกาตออกไป เช่น มีวัว ควาย ครบ 30 ตัว ให้บริจาคลูกวัวอายุ 1 ขวบ 1 ตัว ครบ 100 ตัว บริจาคลูกวัวอายุ 2 ขวบ 1ตัว และ 1 ขวบ 2 ตัว เป็นต้น

ผู้มีสิทธิ์รับซะกาต

ผู้มีสิทธิ์รับซะกาตตามระบุไว้ในอัลกุรอานมีทั้งหมด 8 ประเภท คือ

1. คนอนาถา ได้แก่ ผู้ยากจนไม่มีทรัพย์สินหรืออาชีพใดๆ

2. คนขัดสน ได้แก่ ผู้มีอาชีพ มีรายได้ แต่ไม่เพียงพอกับการใช้จ่ายจริง

3. เจ้าหน้าที่เกี่ยวกับซะกาต ได้แก่ บุคคลที่ได้รับการไว้วางใจจากรัฐให้จัดการเก็บรวบรวมและจ่ายซะกาต

4. ผู้ควรปลอบใจ ได้แก่ ผู้เพิ่งเข้าอิสลาม หรือเตรียมเข้าอิสลาม หรืออาจจะเข้าอิสลาม

5. ทาสที่ต้องการทรัพย์ไปไถ่ตัวเองให้เป็นอิสระ รับซะกาตเพียงเท่าที่จะนำไปไถ่ตัวเอง

6. ผู้เป็นหนี้ หมายถึง เป็นหนี้ในการประกอบสัมมาอาชีวะ หรือกิจการกุศลทั่วไปรับซะกาตเพียงเท่าที่เป็นหนี้

7. ผู้สละชีวิตในแนวทางพระเจ้า รับซะกาตเพียงค่าใช้จ่ายระหว่างดำเนินการ

8. ผู้เดินทาง หมายถึง เมื่อเดินทางแล้วหมดทุนที่จะเดินทางกลับมีสิทธิ์รับซะกาตได้เพียงค่าใช้จ่ายที่จำเป็น

www.webkal.org

ซะกาตฟิฏเราะฮ์

การบริจาคซะกาตอีกประเภทหนึ่งที่มุสลิมต้องปฏิบัติ คือ "ซะกาตฟิฏเราะฮ์" ซึ่งบริจาคเมื่อถึงวันสิ้นเดือนอด (รอมะฎอน)

เป็นซะกาตที่คิดจากอาหารหลักที่บริโภคในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น ข้าวสาลี เป็นต้น นำมาบริจาคโดยคิดเป็นรายบุคคล คนละประมาณ 4 ทะนาน หรือประมาณ 3 ลิตร

การบริจาคซะกาตฟิฏเราะฮ์ให้หัวหน้าครอบครัวบริจาคเพียงคนเดียว โดยคำนวณจากสมาชิกในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวจำนวนเท่าใดก็คูณด้วย 3 ลิตร แล้วนำไปบริจาคแก่ผู้มีสิทธิ์

5) หลักการประกอบพิธีฮัจญ์

การประกอบพิธีฮัจญ์[1] คือ การเดินทางไปประกอบศาสนกิจ ณ เมืองเมกกะฮ์ ประเทศซาอุดิอาระเบีย คำว่า ฮัจญ์ หมายถึง "การเดินทางไปยังจุดมุ่งหมายเฉพาะอันหนึ่งในแง่กฎหมายของอิสลาม คำนี้มีความหมายว่า ออกเดินทางไปกะบะห์หรือบัยดุลลอฮ์ และประกอบพิธีฮัจญ์"

ในชีวิตหนึ่ง มุสลิมจะเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ ณ มหานครเมกกะฮ์ ประเทศซาอุดิอาระเบียอย่างน้อย 1 ครั้ง เป็นข้อบังคับสำหรับทุกคนที่มีความสามารถพอจะเดินทางไปได้และไม่ทำให้ครอบครัวเดือดร้อนระหว่างเดินทาง

บทบัญญัติพิธีฮัจญ์นี้กำหนดให้มุสลิมจากทั่วทุกมุมโลกได้เดินทางไปร่วมชุมนุมเพื่อแสดงพลังศรัทธา พลังเศรษฐกิจ พลังสังคม และได้มีการแลกเปลี่ยนทางด้านต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อสังคมมุสลิม เช่น การแลกเปลี่ยนทางวิชาการ ทางเศรษฐกิจ ทางความคิด ทางข่าวสาร เป็นต้น

การรวมตัวกันในสถานที่เดียวกัน เป็นจำนวนหลายล้านคนเช่นนี้ ทำให้ทุกคนได้ตระหนักถึงภราดรภาพ เสมอภาพ และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางสังคม ซึ่งจะทำให้ทุกคนรักกันยิ่งๆ ขึ้น ที่ไม่เคยรู้จักกันก็จะได้รู้จักกัน และจะทำให้สนิทสนมสมัครสมานกัน

กำหนดเวลาของการไปทำพิธีฮัจญ์

ในปีหนึ่งๆ มุสลิมทั่วโลกจะเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์พร้อมกัน 1 ครั้ง พิธีนั้นจะทำในเดือนซุลฮิจญะฮ์ของแต่ละปี

[1] สัจญ์ยียูซุบ บินอับดุลเลาะห์. คู่มือฮัจย์, 2517 หน้า 2.

www.webkal.org

แต่หากมุสลิมเดินทางไปปฏิบัติศาสนกิจ มิใช่ฤดูกาลทำฮัจญ์ตามกำหนดเวลาดังกล่าว เรียกศาสนกิจนั้นว่า อุมเราะห์

สถานที่ในการประกอบพิธีฮัจญ์

สถานที่ในการประกอบพิธีฮัจญ์มีเพียงแห่งเดียวโลกมุสลิม ไม่สามารถจะไปประกอบพิธีฮัจญ์ที่ไหนก็ได้ตามใจชอบ เช่น การท่องเที่ยว

สถานที่ของการประกอบพิธีฮัจญ์อยู่ที่กะอ์บะฮ์ หรือบัยตุลลอห์ในนครเมกกะ ประเทศซาอุดิอาระเบีย

กะอ์บะฮ์ คือ สิ่งก่อสร้างรูปทรงเหลี่ยม (มาจากรากศัพท์ว่า กะอะบะ แปลว่า นูนขึ้นหรือพองขึ้น) ที่ท่านนบี (ศาสดา) อิบรอฮีมและนบีอิสมาอิล บุตรชายช่วยกันสร้างขึ้นจากรากเดิมที่มีอยู่ตามที่ได้รับบัญชาจากพระผู้เป็นเจ้าอัลเลาะห์ (ซุบห์) เมื่อประมาณ 200 ปี ก่อนคริสตกาล กะอ์บะฮ์นี้มีชื่อเรียกอยู่หลายอย่างที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์อัลกุรอาน อาทิ อัล-บัยตุลหะรอม อัล-มิสญิดุลหะรอม บัยตุลอตีก แต่นามที่เป็นที่รู้จักกันมากที่สุด คือ “บัยตุลลอห์” ซึ่งแปลว่า บ้านของอัลลอฮ์

ฉะนั้น อัล-กะอ์บะฮ์ หรือ บัยตุลลอห์ จึงเป็นเคหะหลังแรกที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้เป็นศูนย์รวมแห่งความเคารพภักดีต่อองค์พระอัลเลาะห์ (ซุบห์)

ทุ่งอะเราะฟะฮ์ อะเราะฟะฮ์มีลักษณะเป็นทุ่งกว้างในหินผาที่กว้างใหญ่สูงประมาณ 200 ฟุต อยู่ห่างจากนครเมกกะประมาณ 25 กิโลเมตร เป็นสถานที่ที่ผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ทั้งหมด (ฮุจญาด) จะไปร่วมชุมนุมกันในวันที่ 9 ของเดือนซุลฮิจญะฮ์ ตั้งแต่เช้าก่อนถึงพระอาทิตย์ตก เป็นที่เริ่มแรกของพิธีฮัจญ์ หลังจากครองผ้าอิห์รอมแล้ว (ชุดขาวจากผ้า 2 ผืน)

ในการค้างแรมที่อะเราะฟะฮ์นี้ ฮุจญาด (ผู้ไปประกอบพิธีฮัจญ์) จะกางเต็นท์อยู่โดยต่างก็มีธงชาติของประเทศตนติดตั้งไว้

ทุ่งนี้เป็นที่ชุมนุมของคนทั่วโลก จากจำนวนร้อย เป็นพัน เป็นหมื่น เป็นแสน และเป็นล้านในปัจจุบัน ในจำนวนนี้มีทั้งราชาและยาจก นายและบ่าว ผิวขาว ผิวดำ ผิวเหลือง แต่ทุกคนแต่งกายเหมือนกันด้วยผ้าขาวเพียง 2 ชิ้น ทุกคนเท่าเทียมกัน เป็นพี่น้องกัน หัวใจจำนวนล้านดวงในที่เดียวกันต่างมุ่งอยู่ที่พระเจ้าองค์เดียวกัน และต่างอยู่ในความสำรวม ความนอบน้อมต่อพระองค์ ขอพรจากพระองค์ เป็นการมาหยุด มาพักแรมอยู่ด้วยกันด้วยความสงบ จึงเรียกการปฏิบัตินี้ว่า วูกูฟ (วูกูฟ แปลว่า หยุด สงบ นิ่ง)

www.webkal.org

เมื่อเสร็จจากการวูกูฟ ฮุจญาดจะเดินทางไปยังทุ่งมีนาเพื่อไปค้างแรมที่นั้น 3 วัน 3 คืน เพื่อขว้างเสาหิน

แต่เนื่องจากการเดินทางอยู่ในระหว่างกลางคืน ท่านศาสดา (ศ็อลฯ) จึงค้างคืนที่ทุ่งมุสตะลิฟะฮ์ 1 คืน จึงออกเดินทางไปทุ่งมีนาในตอนเช้าของวันที่ 10

สำหรับมุสลิมที่มิได้เดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ ถือว่าวันรุ่งขึ้นจากการวูกูฟของผู้ไปประกอบพิธีฮัจญ์ คือ วันอีดุลอัฎฮา หรือที่ชาวไทยมุสลิมนิยมเรียกว่า ออกฮัจญี

อนึ่ง ณ ทุ่งอะเราะฟะฮ์แห่งนี้ คือ สถานที่ซึ่งท่านศาสดามุฮัมมัด (ศ็อลฯ) แสดงปัจฉิมเทศนาหรือการกล่าวอบรมในที่ชุมนุมเป็นครั้งสุดท้าย

การแต่งกายในพิธีฮัจญ์

ผู้ชายทุกคนจะแต่งกายด้วยผ้าขาว 2 ชิ้นที่ไม่มีการเย็บ ส่วนหญิงจะแต่งกายด้วยชุดที่มิดชิด (เปิดได้เฉพาะฝ่ามือและใบหน้า) โดยไม่มีเครื่องประดับใดๆ ทั้งสิ้น การครองผ้าขาวนี้เรียกว่า อิห์รอม

"หลักข้อแรกของการบำเพ็ญฮัจญ์ ได้แก่ อิห์รอมจากมีกอต หมายถึง การครองผ้าสองชิ้นด้วยการตั้งใจจะบำเพ็ญฮัจญ์จากเขตสถานที่แห่งหนึ่ง เรียกว่า ยะลัมลัม ซึ่งอยู่ห่างจากเมืองฮิตดะห์ (เมืองท่าของซาอุดิอาระเบีย) ประมาณ 63 กิโลเมตร"

การประกอบพิธีฮัจญ์

ตั้งแต่เริ่มครองอิห์รอมจนเปลื้องอิห์รอมเมื่อเสร็จพิธีไม่ว่าฮุจญาดจะมาจากส่วนใดของโลกจะต่างเริ่มกล่าวสรรเสริญด้วยภาษาเดียวกันก้องกระหึ่มไปทั่ว คือ "ลับบัยกัลลอฮุมมะลับบัยกะลาซารีกะลัก"

"โอ้อัลลอฮ์ ข้าพระองค์ขอนอบน้อมคำเชิญของพระองค์ ไม่มีผู้ใดเทียบเท่าพระองค์"

ขั้นตอนของพิธีฮัจญ์ สรุปได้ดังนี้

1. การครองอิห์รอม
2. การวูกูฟ (พักสงบ) ที่ทุ่งอะเราะฟะฮ์
3. การค้างแรมที่ทุ่งมุสตะลิฟะฮ์ 1 คืน แล้วเดินทางไปอยู่ที่ทุ่งมีนา 3 คืน เพื่อขว้างเสาหิน

www.webkal.org

4. การเฏาะวาฟ คือ เดินเวียน (ซ้าย) รอบบัยตุลลอห์ 7 รอบ

5. สะแอ คือ การเดินและวิ่งกลับไปกลับมาระหว่างอัลเศาะฟากับอัลมัรวะฮ์ 7 เที่ยว

6. การทำกุรบานหรือเชือดสัตว์พลี สำหรับผู้ที่มีความสามารถ หรือการถือศีลอดทดแทน 7 วัน

7. โกนหรือตัดผม เสร็จแล้วจึงเปลื้องชุดอิห์รอม

พิธีฮัจญ์เป็นศาสนกิจข้อที่ 5 ของมุสลิม เป็นข้อเดียวในหลักปฏิบัติ 5 ประการที่ใช้ปฏิบัติเฉพาะบุคคลที่มีความสามารถเท่านั้น บุคคลที่มีความสามารถในการประกอบพิธีฮัจญ์ หมายถึงมุสลิมที่มีสุขภาพแข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ มีสติปัญญาที่สมบูรณ์ที่มีทรัพย์สินเพียงพอในการใช้จ่ายโดยมิต้องเป็นหนี้สินและเดือดร้อนบุคคลที่อยู่ข้างหลังและเส้นทางที่เดินทางไปจะต้องปลอดภัย นอกจากนี้จะต้องเป็นผู้ที่ประกอบศาสนกิจข้ออื่นๆ เช่น การละหมาด การถือศีลอด การบริจาคซะกาตสมบูรณ์เสียก่อน การไปประกอบพิธีฮัจญ์มิใช่เพื่อโอ้อวดหรือเพื่อแสดงความมั่งคั่งของตน แต่เป็นการไปเพื่อทดสอบความศรัทธาและความเข้มแข็งอดทน

ในปีหนึ่งๆ มุสลิมจากทั่วโลกจะเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์พร้อมกันที่เมืองเมกกะ ประเทศซาอุดิอาระเบีย ซึ่งเป็นสถานที่แห่งเดียวในโลกที่ใช้ประกอบพิธีจะทำในเดือนซู้ล (เดือนที่ 12 ของเดือนฮิจญ์เราะฮ์ศักราช) โดยใช้เวลาประมาณ 1 สัปดาห์

มุสลิมที่เข้าร่วมในการประกอบพิธีฮัจญ์จะต้องทำพิธีตามลำดับต่อไปนี้

1. **การครองอิห์รอม** คือ การนุ่งห่มด้วยผ้าขาวสองผืน เรียกว่า ครองอิห์รอม ผู้ที่เข้าร่วมในการประกอบพิธีฮัจญ์ที่เป็นชายจะต้องแต่งกายด้วยผ้าขาวสองผืน ส่วนหญิงจะต้องปิดมิดชิดเว้นแต่ใบหน้าและฝ่ามือ เพราะฉะนั้นทุกคนจึงแต่งเหมือนกันหมดไม่ว่าจะเป็นเศรษฐีหรือยาจก ผิวขาวหรือผิวดำ นายหรือบ่าว เพราะทุกคนเสมอภาคกันหมด

2. **การวูกูฟ** คือ การพักสงบที่ทุ่งอะเราะฟะฮ์ (อะเราะฟะฮ์ เป็นชื่อตำบลหนึ่งของเมืองเมกกะ) ซึ่งห่างจากเมืองเมกกะประมาณ 12 กิโลเมตร บริเวณสำหรับวูกูฟนี้เป็นลานทรายกว้างใหญ่ที่มีเทือกเขาเรียงรายเป็นรูปครึ่งวงกลม ทิศเหนือมีเนินเขาชื่อ ญะบัลเราะห์ ซึ่งเคยเป็นส่วนหนึ่งเป็นสถานที่วูกูฟของท่านเราะซูล

การวูกูฟเป็นข้อที่ปฏิบัติประการหนึ่งของพิธีฮัจญ์ ผู้ที่ขาดการวูกูฟย่อมไม่ได้ฮัจญ์ การวูกูฟจะเริ่มตั้งแต่ตะวันคล้อยของวันที่ 9 เดือนซู้ล

www.webkal.org

3. **การค้างแรมที่ทุ่งมุสตะลิฟะฮ์ 1 คืน** แล้วเดินทางไปทุ่งมีนาเพื่อขว้างเสาหินค้างแรมที่ทุ่งมีนา 3 วัน 3 คืน

4. **การเฏาะวาฟ** คือ การเดินเวียนรอบบัยตุลลอฮ์ 7 รอบ การเฏาะวาฟต้องเริ่มต้นจากแนวของหินดำและต้องปฏิบัติดังนี้

- ต้องมีน้ำละหมาด
- แต่งกายปกปิดเรียบร้อย
- เนียตเฏาะวาฟก่อนจะเริ่มต้นเฏาะวาฟ
- ต้องเริ่มจากหินดำ
- ต้องเวียนให้ครบ 7 รอบ โดยเวียนติดต่อกันไปไม่ขาดระยะ
- ให้เวียนซ้ายให้บัยตุลลอฮ์อยู่ทางด้านซ้ายมือโดยให้แนวอกตั้งฉากกับบัยตุลลอฮ์เสมอ
- ให้จูบหินดำ หากคนแน่นจนทำไม่ได้ก็ให้เอามือลูบหินดำแล้วจึงเอามือมาจูบ หากยังทำไม่ได้อีกก็ให้ทำท่าจูบหรือลูบหินดำแล้วจึงเอามือจูบ

5. **สะแอ** คือ การเดินระหว่างเศาะฟา มัรวะฮ์ ซึ่งมีความยาวประมาณ 410 เมตร โดยเดินเวียนรอบประมาณ 7 เที่ยว เงื่อนไขการสะแอมีดังนี้

- ต้องเริ่มที่เนินเขาเศาะฟา
- ต้องสิ้นสุดที่เนินเขามัรวะฮ์
- ต้องเดินตามเส้นทางที่กำหนด
- ต้องเดินให้ครบ 7 รอบ
- หากไม่แน่ใจในจำนวนเที่ยว ให้ถือว่าเอาจำนวนน้อยเป็นหลักแล้วสะแอต่อไปจนแน่ใจว่าครบ 7 เที่ยว

6. **การทำกุรบาน** คือ การเชือดสัตว์เพื่อเป็นทาน ผู้ที่กระทำบกพร่องหรือละเมิดข้อห้ามต่างๆ ระหว่างพิธีฮัจญ์ จะต้องเสียค่าปรับหรือค่าทดแทนที่รียกว่า การเสียดัม การเสียดัมนี้อาจจะเป็นการกระทำได้ด้วยตนเองหรือมอบหมายให้ผู้อื่นทำแทนโดยเชือดสัตว์หรือนำอาหารมาแทน บริจาคแก่คนยากจน แล้วแต่กรณี เช่น

- ผู้บำเพ็ญฮัจญ์ร่วมประเวณีระหว่างอิห์รอมถือว่ามีความผิดหนัก ทำให้พิธีฮัจญ์นั้นเสียต้องกระทำได้ด้วยตนเองหรือมอบหมายให้ผู้อื่นทำแทนโดยเชือด

www.webkal.org

สัตว์หรือนำอาหารมาแทนและต้องกระทำพิธีฮัจญ์ต่อไปจนจบและต้องประกอบพิธีฮัจญ์อีกต่อไป นอกจากนี้ยังต้องเสียดัม

- ห้ามล่าสัตว์หรือช่วยเหลือการล่าสัตว์
- เมื่อผู้บำเพ็ญฮัจญ์บกพร่องในเนื่องต่อไปนี้ เช่น ใช้เครื่องหอม ตัดเล็บ ตัดหรือถอนต้นไม้ ให้เสียดัม โดยเชือดแพะหรือแกะ 1 ตัว หรือถือศีลอด 3 วัน หรือบริจาคข้าวสารแก่คนยากจน 6 คน คนละครึ่งมุด (ทะนานอาหรับ)

7. **โกนหรือตัดผม** เมื่อเสร็จจากการสะแอแล้ว ให้โกนผมหรือตัดผมอย่างน้อย 3 เส้น เสร็จแล้วจึงเปลื้องชุดอิห์รอม

ความมุ่งหมายของการประกอบพิธีฮัจญ์

1. เพื่อให้มุสลิมจากทั่วโลกได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์กันอันจะก่อให้เกิดสัมพันธภาพและภารดรภาพ

2. เพื่อให้เกิดความเสมอภาค เพราะผู้ที่มาบำเพ็ญฮัจญ์ในปีหนึ่งๆ จะมีเชื้อชาติ ผิวพรรณ ฐานะ ฯลฯ แตกต่างกัน แต่ทุกคนต่างอยู่ในชุดอิห์รอมเหมือนกันหมดและทำพิธีอย่างเดียวกันไม่มีใครมีอภิสิทธิ์ใดๆ

3. เพื่อเป็นการทดสอบความอดทนและในด้านการเสียสละสิ่งต่างๆ ในหนทางของพระเจ้าตั้งแต่ทรัพย์สินเงินทองในการใช้จ่ายการต้องละทิ้งบ้านเรือนครอบครัวและญาติพี่น้อง

4. เพื่อฝึกฝนและทดสอบความอดทนทั้งร่างกายและจิตใจ

5. ฝึกการสำรวมตน ละทิ้งอภิสิทธิ์ต่างๆ เพราะทุกคนต้องปฏิบัติตามวินัยบัญญัติของพิธีฮัจญ์เหมือนกันทั้งหมด เช่น งดเว้นจากการล่าสัตว์ การตัดต้นไม้ การร่วมประเวณี เป็นต้น

6. เพื่อให้มุสลิมได้ระลึกถึงประวัติศาสตร์ของอิสลามและเป็นการปลูกศรัทธามั่นคง

7. เป็นการแสดงถึงเอกภาพของพระผู้เป็นเจ้าในการที่มุสลิมจากทั่วโลกจำนวนนับแสนเดินทางไปรวมกัน ณ ที่แห่งเดียวกัน ในชุดแบบเดียวกัน กระทำพิธีอย่างพร้อมเพรียงกันในทุกๆ ปี

อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ไปบำเพ็ญฮัจญ์เมื่อกลับมาแล้วยังเป็นคนธรรมดา มิได้เป็นพระและมิได้มีสิทธิพิเศษใดๆ ศาสนาอิสลามเปิดโอกาสให้ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ไม่ถือ

www.webkal.org

อภิสิทธิ์ชน เพราะทุกคนต่างก็เป็นบ่าวของอัลลอฮ์ วิธีการดำเนินชีวิตอยู่ภายใต้กฎหมายของอัลลอฮ์เหมือนกัน แม้แต่ผู้ปกครองก็ไม่มีสิทธิ์ใช้ตำแหน่งหน้าที่และอำนาจข่มขู่หรือเอาเปรียบประชาชน ศาสนาอิสลามถือว่าผู้ปกครองที่ดีนั้น คือ ผู้ปกครองที่รับใช้ประชาชนด้วยความซื่อสัตย์และบริสุทธิ์ใจนั่นเอง

(3) หลักคุณธรรมหรือหลักความดี(อิห์ซาน)

หลักคุณธรรมหรือหลักความดี คือการกำหนดว่าสิ่งใดที่ควรปฏิบัติ และสิ่งใดต้องละเว้น ข้อกำหนดเหล่านี้ปรากฏอยู่แล้วในคัมภีร์อัลกุรอาน ซึ่งแยกออกเป็นสองตอนคือการกระทำที่อนุญาต เรียกว่าฮะลาล (HALAL) และการกระทำที่ต้องห้าม เรียกว่าฮะรอม (HARAM)

1) **การกระทำที่อนุญาต** หมายถึง การอนุญาตให้กระทำความดี ซึ่งความดีในศาสนาอิสลาม หมายถึงสิ่งใดก็ตามที่ได้ระบุไว้ในคัมภีร์อัลกุรอาน ว่า ดี สิ่งนั้นต้องดี ไม่ว่าคนทั้งหลายจะเห็นชอบด้วยหรือไม่ก็ตาม ตัวอย่างของการกระทำที่จัดเป็นการกระทำที่ดีในศาสนาอิสลาม เช่น

- บอกทางให้แก่ผู้หลงทาง
- หยิบสิ่งอันตรายออกจากทางเดิน
- ไม่เข้าใกล้เครื่องดื่มและของมึนเมา
- ไม่เข้าใกล้สิ่งลามกอนาจาร
- ต่อสู้ถ้ามีการกดขี่
- พูดความจริงต่อหน้าผู้ปกครอง
- จ่ายค่าแรงก่อนเหงื่อจะแห้ง
- ไม่เป็นคนหลงชาติหลงตระกูล
- ไม่เป็นคนทำบุญเอาหน้าหวังชื่อเสียงหรือต้องการให้ชื่อของตนไปติดอยู่ที่อาคารใด อาคารหนึ่ง
- การไม่กินดอกเบี้ย ไม่ติดสินบน
- การแต่งงานที่ใช้เงินน้อยและมีความวุ่นวายน้อยที่สุด
- การยกฐานะคนใช้ให้มีการกินอยู่เหมือนกับตน
- ฯลฯ

www.webkal.org

2) **การกระทำที่ต้องห้าม** หมายถึง การห้ามกระทำความชั่ว ซึ่งความชั่วในศาสนาอิสลาม หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่ได้ระบุไว้ในคัมภีร์อัลกุรอาน ว่าชั่ว สิ่งนั้นต้องชั่ว ไม่ว่าคนทั้งหลายจะเห็นด้วยหรือไม่ก็ตาม ตัวอย่างของการกระทำที่จัดเป็นการกระทำชั่วในศาสนาอิสลาม เช่น

- การตั้งภาคี หรือยึดถือ นำสิ่งอื่นมาเทียบเคียงอัลลอฮ์ เช่น เงินตรา วงศ์ตระกูล เกียรติยศ ชื่อเสียง ประเพณี แม้แต่อารมณ์ก็จะนำมาเป็นใหญ่ในตัวเองไม่ได้
- การกราบไหว้บูชารูปปั้น วัตถุ ต้นไม้ ก้อนอิฐ ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดวงดาว แม่น้ำ ภูเขา ห้ามกราบไหว้ผีสางเทวดา นางไม้ ห้ามเซ่นไหว้สิ่งใดๆ ทั้งสิ้น
- การเชื่อในเรื่องดวง ผูกดวง ดูหมอ ตรวจดูชะตาราศี ดูลายมือ ถือโชคลาง เล่นเครื่องรางของขลัง
- การเล่นการพนันทุกชนิด เสี่ยงทาย เสี่ยงโชค เล่มม้า ล็อตเตอรี่ หวยเบอร์
- การกินสัตว์ที่ตายเอง สัตว์ที่มีโรค กินหมู กินสัตว์ที่นำไปเซ่นไหว้ สัตว์ที่ถูกรัดคอให้ตายโดยที่มิได้เชือดให้เลือดไหลสัตว์ที่เชือดโดยมิได้กล่าวนามของอัลลอฮฺ
- การกินดอกเบี้ย
- การเสพสุราและสิ่งมึนเมาทุกชนิด รวมทั้งยาเสพติด เช่น กัญชา ฝิ่น เฮโรอีน
- การผิดประเวณี แม้จะเป็นการสมัครใจด้วยกันทั้งสองฝ่ายก็ตาม
- การประกอบอาชีพที่ไม่ชอบด้วยศีลธรรมหรืออาชีพที่จะนำไปสู่ความหายนะ เช่น ตั้งซ่อง โรงเหล้า บาร์ อาบอบนวด ปล่อยเงินกู้โดยวิธีเก็บดอกเบี้ย รับซื้อของโจร และเปิดสถานเริงรมย์ทุกชนิด
- การบริโภคอาหารที่หามาได้โดยไม่ชอบ
- การกักตุนสินค้าเพื่อนำออกมาขายด้วยราคาสูงเมื่อเกิดภาวะขาดแคลนอดอยาก
- การกระทำใดๆ ที่เป็นการสร้างความเดือดร้อนแก่ตนเอง เพื่อนบ้าน สังคม และประเทศชาติ
- ฯลฯ

หลักคุณธรรมเป็นหลักคำสอนที่สนองตอบหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติ เพราะการสร้างคุณธรรมสูงสุดให้เกิดขึ้นในจิตใจ จะต้องผ่านหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติอย่างครบถ้วนสมบูรณ์แบบเสียก่อน มิฉะนั้นคุณธรรมทางใจจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ กล่าวคือ เมื่อมีศรัทธา

www.webkal.org

มั่นใจในองค์อัลลอฮ์ และมีการปฏิบัติสนองคำบัญชาของพระองค์อย่างครบถ้วนและเคร่งครัดเป็นนิจศีลแล้ว จิตใจก็จะแนบเนื่องกับพระองค์ กิเลสตัณหาที่แทรกซ้อนในอารมณ์ก็จะถูกปลดเปลื้องออกจนหมดสิ้น

หลักสามประการดังที่กล่าวมานี้ เป็นหลักธรรมขั้นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับมุสลิมทุกคนต้องปฏิบัติและมีอยู่ในดวงจิตของตน ซึ่งเป็นหน้าที่เฉพาะตัวของมุสลิมแต่ละคน เมื่อปฏิบัติหลักสามประการนี้ครบถ้วนแล้ว หน้าที่อันดับต่อมาคือ การรับหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นหรือที่เรียกว่า "หลักธรรมทางสังคม" ซึ่งสังคมในที่นี้หมายถึง บุคคลอื่นที่ไม่ใช่ตัวเองโดยกำหนดหลักกว้างๆ ว่า "บุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นโดยฐานะใดก็จะต้องรับหลักธรรมเพื่อปฏิบัติต่อผู้นั้นตามฐานะดังกล่าว"เหตุนี้จึงมีหลักธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติตนต่อบิดามารดา ต่อสามี ต่อบุตรหลาน ต่อเพื่อนบ้าน ต่อคู่สัญญา ต่อลูกค้า ต่อผู้ปกครอง ต่อประเทศชาติ เป็นต้น คำสอนของศาสนาอิสลามจึงไม่ได้หมายความแต่เฉพาะการเฝ้าบำเพ็ญภาวนาต่อพระเจ้าอย่างเดียว หากจะต้องปฏิบัติตนตามภาระหน้าที่ต่างๆ ตามฐานะของตนอย่างเหมาะสมและอย่างรับผิดชอบอีกด้วย ภาระหน้าที่ต่อพระเจ้าและสังคมนั้นแยกกันไม่ออก จะต้องปฏิบัติควบคู่กันไป จะทิ้งอย่างใดอย่างหนึ่งก็ไม่ได้ แม้แต่การบัญญัติถึงหน้าที่ดังกล่าว คัมภีร์อัลกุรอานก็นำมารวมกันไว้ในประโยคเดียวกัน มิได้แยกให้เห็นถึงความลดหลั่นทางความสำคัญ ดังปรากฏในพระคัมภีร์ว่า "พึงนมัสการต่อพระเจ้า พึงทำดีต่อพ่อแม่ ต่อวงศ์ญาติ ต่อเด็กกำพร้า ต่อคนอนาถา ต่อเพื่อนบ้านทั้งไกลและใกล้ ต่อเพื่อนสนิท และต่อคนเดินทาง"

จากตัวอย่างที่ยกมา แสดงให้เห็นว่า หน้าที่ต่อพระเจ้าและต่อสังคมเป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติควบคู่กันไป จะแยกออกจากกันไม่ได้ และหน้าที่ทั้งสองนั้นต่างเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ภารกิจทางสังคมที่ศาสนาอิสลามได้กำหนดไว้นั้นเป็นเจตนารมณ์ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากศาสดาและถือว่าความดีของบุคคลจะลดหลั่นไปตามการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม ศาสนาอิสลามไม่สอนให้บุคคลเป็นคนเห็นแก่ตัว ดังโอวาทของศาสดามุฮัมมัดว่า "คนที่ดีที่สุดคือคนที่มีชีวิตอยู่เพื่อบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่นมากที่สุด คนใดคนหนึ่งจะยังไม่ถือว่ามีศรัทธาจนกว่าเขาจะรักผู้อื่นเท่ากับที่เขารักตนเอง"

ศาสนาอิสลามไม่สอนให้คนยอมตนเป็นทาสสิ่งของต่างๆไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นวัตถุธรรม เช่น ทรัพย์สมบัติหรือนามธรรม เช่น ชื่อเสียงเกียรติยศ เพราะการยอมตนเป็นทาสของสิ่งเหล่านี้จะทำให้ชีวิตวนเวียนอยู่ในโลกนี้ ทำให้วิญญาณหมดอิสรภาพที่จะทะยานไปสู่อาณาจักรแห่งพระเจ้า ดังคำสอนว่า "โลกนี้เป็นคุกสำหรับผู้ศรัทธาและเป็นสวรรค์สำหรับผู้ดื้อรั้น"

www.webkal.org

(4) ปัจฉิมโอวาทของศาสดา[1]

นบีมุฮัมมัดได้สั่งสอนศาสนิกชนในการประกอบพิธีฮัจญ์เป็นครั้งสุดท้ายที่ทุ่งอาระฟะย์ว่า "ตั้งแต่วันนี้ไป การกู้ยืมเพื่อดอกเบี้ยเป็นสิ่งต้องห้าม การแก้แค้นฆ่ากันตายต้องยุติ บุรุษมีสิทธิ์เหนือสตรีและสตรีก็มีสิทธิ์เหนือบุรุษ จงให้ความยุติธรรมและความปราณีแก่ภรรยา จงให้อาหารอย่างที่ท่านบริโภคแก่ทาสหรือคนใช้ จงให้เสื้อผ้าอย่างที่ตนใช้ ถ้าเขาทำผิดอย่างให้อภัยไม่ได้ก็จงให้เขาไปเสีย อย่ารุนแรงกับเขา เพราะเขาก็เป็นข้าของอัลเลาะฮ์ มุสลิมทุกคนเป็นพี่น้องกัน เป็นเครือญาติเดียวกันมีสิทธิ์เท่าเทียมกัน มีหน้าที่เหมือนกัน จงอย่าเบียดเบียนหรือแสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบจากกัน อย่าเอาทรัพย์สินของผู้อื่นมาเป็นของตนเมื่อเขาไม่อนุญาต จงพยายามห่างจากความลำเอียงหรือความอยุติธรรม เราได้ทิ้ง 2 สิ่งไว้ คือ อัลกุรอานและแบบฉบับของเรา หากพวกท่านยึดมั่นใน 2 สิ่งนี้ พวกท่านจะไม่หลงทางเลย"

(5) พระเจ้าสูงสุดของศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลามไม่นิยมเรียกพระเจ้าสูงสุดว่าพระเจ้า (God) แต่จะเรียกพระนามตามภาษาอาหรับ คือ **"อัลลอฮ์"** (Allah) และจะต้องมีคำต่อท้ายว่า **"ซุบฮาฯ"** ซึ่งมาจากคำว่า **"ซุบฮานะฮูวะตะอาลา"** ซึ่งอาจารย์ เสาวนีย์ จิตต์หมวด[2]ได้แปลความหมายไว้ว่า **"มหาบริสุทธิ์และความสูงยิ่งแด่พระองค์"** อันเป็นคำสดุดีที่แสดงถึงความเคารพตามแบบอิสลาม มุสลิมไม่นิยมเรียกอัลลอฮฺเฉยๆ

คำว่า **"อัลลอฮ์"** หมายถึง **"พระผู้ทรงพลังอำนาจ"** ที่มีอยู่อย่างแน่นอน และมีอยู่ตลอดไปไม่มีการดับสูญ พระองค์ไม่มีรูปกายแต่ดำรงความเป็นหนึ่งเดียว สิ่งทั้งหลายทั้งปวงล้วนเป็นสิ่งสร้างของพระองค์และเป็นไปตามที่พระองค์ทรงกำหนด พระองค์มีพระเมตตาจึงส่งศาสดาประกาศกมาประกาศข่าวแก่มนุษย์เป็นระยะๆ เพื่อให้พวกเขาสามารถมีชีวิตอยู่ได้อย่างเหมาะสม และทรงประทานกฎข้อบังคับต่างๆ มาให้พวกเขาเพื่อเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตที่สมบูรณ์ที่สุดตามวิถีทางของอิสลาม ชาวมุสลิมเชื่อกันว่าพระองค์จะเสด็จมาอีกครั้งหนึ่งเพื่อตัดสินพิพากษาโลกในวันสุดท้าย ฉะนั้นมนุษย์ต้องยอมรับอิสลามเพื่อเป็นวิถีทางที่ชีวิตของตนเองจะได้อยู่รอดปลอดภัย

คำว่า **"อิสลาม"** อาจารย์เสาวนีย์ จิตต์หมวด.[3] ได้อธิบายไว้ว่ามาจาก **"อัสละมะ"**

---

[1] เสาวนีย์ จิตต์หมวด. วัฒนธรรมอิสลาม, 2535 หน้า 83-84.

[2] เสาวนีย์ จิตต์หมวด. วัฒนธรรมอิสลาม. พิมพ์ครั้งที่ 3, 2535 หน้า 477.

[3] เล่มเดียวกัน, หน้า 7.

www.webkal.org

ซึ่งมาจากรากศัพท์ภาษาอาหรับเดียวกันกับคำว่า **"มุสลิม"** คือมาจาก **"ซะลิมะ"** หรือ **"ซะละมุน"** แปลว่า **"สันติ การนอบน้อม การยอมจำนนอย่างสิ้นเชิง"** ดังนั้น **"อิสลาม"** จึงมีความหมายว่า **"การน้อมนอบตนต่ออัลลอฮฺ แต่พระองค์เดียวอย่างสิ้นเชิงเพื่อความสันติ"** ส่วน **"มุสลิม"** หมายถึง **"ผู้ที่นอบน้อมมอบตนต่ออัลลอฮฺ แต่พระเจ้าองค์เดียวอย่างสิ้นเชิง"**

พวกอิสลามเชื่อว่าผู้ใดที่มีความเชื่อมั่นในอัลลอฮ์ พวกเขาจะได้รับสวรรค์เป็นรางวัลอันเป็นสถานที่บรมสุขที่อัลลอฮ์ทรงประทานให้แก่ผู้ที่ยึดมั่นในแนวทางของพระองค์เท่านั้น แม้นว่าพระองค์จะมีน้ำพระทัยดีมีเมตตา แต่พระองค์ก็มีความยุติธรรม คนชั่วย่อมได้รับการตัดสินอย่างยุติธรรม และคนดีย่อมได้ความเที่ยงธรรม

เนื่องจากพระองค์เป็นผู้สร้างมลาอิกะฮฺ พระองค์ได้ทรงกำหนดหน้าที่ให้มลาอิกะฮฺปฏิบัติตามเพื่อช่วยเหลือพระองค์ในหน้าที่ต่างๆ เช่น **"เทพยิบริล หรือ กาเบรียล"** (Gabriel) เป็นผู้นำโองการจากอัลลอฮ์มาถ่ายทอดให้กับนบีมุฮัมมัด (ศ็อลฯ) **"รกิบ–อติ๊ด"** เป็นผู้บันทึกความดีความชั่วของมนุษย์ **"อีสรออีล"** เป็นผู้ถอดวิญญาณมนุษย์ออกจากร่าง **"มุงกัร และ นะกีร"** เป็นผู้สอบสวนผู้ตายที่หลุมฝังศพ **"อิสราฟิล"** ทำหน้าที่เป่าแตรสัญญาณในวันพิพากษาโลก

ความเชื่อในมลาอิกะฮฺนี้มีส่วนสนับสนุนเป็นอย่างมากให้บุคคลกระทำความดีเกลียดกลัวความชั่ว เพราะมลาอิกะฮฺจะบันทึกพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งมวลแม้ในที่ลี้ลับที่ไม่มีผู้ใดเห็น การทำดีละเว้นชั่วนี้แสดงให้เห็นถึงเสรีภาพของมนุษย์ที่เลือกกระทำ แต่ชะตากรรมของมนุษย์ขึ้นอยู่กับอัลลอฮฺที่จะทรงเลือกหนทางชีวิตให้แก่พวกเขา เพราะพระองค์เป็นพระผู้สร้างและพระผู้ปกครองพื้นพิภพและจักรวาล มนุษย์จึงต้องเกรงกลัวพระองค์ให้มากและจะต้องพยายามรู้จักพระองค์ นี้คือ หน้าที่สำคัญของมนุษย์ที่จะต้องดำเนินตลอดชีวิต มิฉะนั้นเมื่อถึงวันสิ้นโลกนี้ (วันกิยามะฮฺ) อัลลอฮ์จะเสด็จกลับมาอีกครั้งหนึ่งเพื่อพิพากษาโลก บุคคลที่ทำดีเท่านั้นจึงมีสิทธิ์ได้เข้าแดนสวรรค์ และผู้ทำชั่วจะต้องถูกลงโทษลงนรกซึ่งเป็นสถานที่ไฟนรกอันร้อนแรง มีควันดำและน้ำกร่อย

13.7 หลักความเชื่อและจุดหมายสูงสุด

มุสลิมเชื่อว่าพระอัลลอฮ์ทรงสร้างโลกและสรรพสิ่ง ทรงเป็นผู้กำหนดชะตากรรมของคนและสัตว์ ในการสร้างโลกและสรรพสิ่ง พระองค์เพียงตรัสว่า จงเป็นอย่างนี้อย่างนั้น ทุกอย่างก็บังเกิดอย่างนั้นทันที ดังปรากฏในอัลกุรอานว่า[1] "เมื่อพระอัลเลาะห์ทรงกำหนดกิจการใด เพียง

[1] มัรวาน สะมะอุน. อัลกุรอานฉบับแปลภาษาไทย ภาค 1-2, 2521 บทที่ 40 หน้า 60.

www.webkal.org

ตาพระองค์ตรัสแก่มันว่า จงเป็นแล้วมันก็เป็นขึ้นมา" ในการสร้างโลก[1] พระอัลลอฮ์ทรงสร้างสวรรค์และแผ่นดินตลอดทั้งสรรพสิ่งอันมีอยู่ในระหว่างสวรรค์และแผ่นดินตลอดเวลา 6 วัน ทรงสร้างสวรรค์[2]ขึ้นมา 7 ชั้น ภายในเวลา 2 วัน และทรงใช้เวลาสร้างแผ่นดินเพียง 2 วันเช่นกัน แล้วทรงสร้างสิ่งต่างๆ[3] บนแผ่นดิน ทรงสร้างมนุษย์และทรงสร้างสัตว์ต่างๆ มาให้เป็นพาหนะและอาหารแก่มนุษย์

ในคัมภีร์มิสคาต[4] (Miskhat) ข้อ 24 อรรถกถาของคัมภีร์อัลกุรอาน ซึ่งเป็นของนิกายซุนนีได้กล่าวถึงการสร้างโลกของพระอัลลอฮ์ไว้ว่า ทรงสร้างแผ่นดินในวันเสาร์ ทรงสร้างภูเขาในวันอาทิตย์ ทรงสร้างต้นไม้ในวันจันทร์ ทรงสร้างสรรพสิ่งไม่ดีทั้งหลายในวันอังคาร ทรงสร้างสรรค์พสิ่งดีทั้งหลายในวันพุธ ทรงสร้างสัตว์อื่นๆ ในวันพฤหัสบดี และทรงสร้างคนในวันศุกร์ มนุษย์คนแรกที่สร้างขึ้นก็คือ อาดัม เสร็จแล้วสวดมนต์

ในการสร้างคน[5] เริ่มแรกพระอัลลอฮ์สร้างคนจากดิน จากนั้นทรงทำให้ดิน[6]เป็นอสุจิแล้วให้เจริญเป็นก้อนเลือด จากก้อนเลือดเป็นเนื้อ และทรงทำให้เนื้อมีกระดูกและให้มีเนื้อหุ้มกระดูกแล้วมีรูปร่างขึ้นมา จากนั้นทรงทำให้ร่างนั้นมีชีวิต โดยทรงเป่าลมหายใจ (รูฮ์) ของพระองค์เข้าไปกลายเป็นร่างมีชีวิต และทรงทำให้มนุษย์[7]ประเสริฐกว่าสัตว์ทั้งปวง แล้วทรงสร้างแผ่นดิน[8]ให้เป็นที่อยู่ ทรงสร้างฟ้าให้มาเป็นหลังคา ทรงหลั่งน้ำลงมาจากฟ้า เพื่อหล่อเลี้ยงพืชพันธุ์ธัญญาหารต่างๆ ไว้ให้เป็นอาหารมนุษย์ มนุษย์คนแรกที่ทรงสร้างคือ อาดัม ต่อมาทรงเห็นว่าอาดัมเหงา จึงถอดซี่โครงข้างซ้ายของอาดัมมาซี่หนึ่งสร้างเป็นผู้หญิงคือ ฮาวา เพื่อเป็นคู่กันและให้อยู่ในสวรรค์เอเดน ต่อมาอาดัมและฮาวาถูกมาร (ชัยฏอน) หลอกให้บริโภคผลไม้ที่พระเจ้าห้าม จึงถูกขับไล่ออกไปจากสวนสวรรค์ ได้รับทุกข์ทรมานเป็นอย่างมาก อีกทั้งพลัดพรากจากกัน โดยอาดัมไปอยู่ที่ภูเขาในทะเลสิเรนทีป ส่วนฮาวาไปอยู่ในอาหรับใกล้ทะเลแดง ต่อมาเมื่อครบ 200 ปี พระอัลเลาะห์จึงทรงบันดาลให้ทั้ง 2 คนมาพบกันที่ยอดเขาอาระฟัต ใกล้เมืองมักกะ แล้วสืบเผ่าพันธุ์มนุษย์ขึ้นมา แต่มนุษย์ที่สืบเผ่าพันธุ์มาจากอาดัม

---

[1] อัลกุรอาน 1 : 37.

[2] อัลกุรอาน 41 : 8.

[3] อัลกุรอาน 16 : 3.

[4] เสถียร พันธรังสี. ศาสนาเปรียบเทียบ เล่ม 2, 2514 หน้า 456.

[5] อัลกุรอาน 32 : 7.

[6] อัลกุรอาน 32 : 9.

[7] อัลกุรอาน 64 : 3.

[8] อัลกุรอาน 2 : 22.

www.webkal.org

และฮาวาก็ยังมีบาปติดตัว อันเนื่องมาจากอาดัมและเฮวาถูกคำสาปจากพระอัลลอฮ์อยู่ ต่อมามนุษย์ต่างก็ทำบาปขึ้นมาเอง บาปจึงมากขึ้นทุกที พระอัลลอฮ์ทรงเห็นว่าโลกเต็มไปด้วยบาป จึงทรงบันดาลให้น้ำท่วมโลก มนุษย์และสัตว์ตายหมดยกเว้น นุฮ หรือโนอาห์และครอบครัว ตลอดถึงสัตว์อย่างละคู่ที่พระเจ้าใส่ไว้ในเรือ ส่วนการที่พระเจ้าสร้างคนขึ้นมาก็เพื่อจะได้นับถือบูชาพระองค์ ดังมีข้อความในคัมภีร์อัลกุรอาน[1]ว่า "พระอัลลอฮ์ไม่ได้สร้างมนุษย์เพื่ออื่นใดนอกจากจะภักดีต่อพระองค์" ตลอดถึงการที่พระอัลเลาะห์ส่งเสริมให้คนแต่งงานกันก็เพื่อจะได้มีคนนับถือพระองค์ต่อไปไม่ขาดสายเช่นกันอีกทั้งจะได้มีจำนวนคนมานับถือพระองค์มากขึ้นด้วย

มุสลิมเชื่อว่ามนุษย์ชาติดั้งเดิมเป็นเผ่าพันธุ์เดียวกันและนับถือศาสนาเดียวกันคือ ศาสนาอิสลาม ที่มาแตกแยกกันก็เพราะการกระทำของมนุษย์เอง ดังมีข้อความว่า เด็กทุกคนเกิดมาในศาสนาอิสลาม แต่บิดามารดาทำให้พวกเขาเป็นยิว คริสเตียน หรือพวกมะญูซ์ (ลัทธิบูชาไฟ) หรือข้อความว่า[2] "มนุษย์ชาติเอ๋ย แท้จริงชุมชนของสูเจ้าเป็นชุมชนเดียวกันและเรา (อัลลอฮ์) เป็นพระผู้อภิบาลของสูเจ้า ดังนั้นจงเคารพภักดีต่อเรา" [3]หรือ "มนุษย์เป็นประชาชาติเดียวกัน ดังนั้นอัลลอฮ์จึงทรงแต่งตั้งบรรดานบีเป็นผู้แจ้งข่าวดีและผู้ตักเตือนทั้งได้ประทานคัมภีร์ลงมาให้พวกเขา"

มุสลิมเชื่อว่าพระอัลลอฮ์เป็นผู้ให้ชีวิต ให้ความตายและให้การฟื้นคืนชีพขึ้นอีก ดังพระอัลลอฮ์ตรัสว่า[4] "พระองค์ทรงทำให้สูเจ้าเป็น (เกิดมา) แล้วทรงทำให้สูเจ้าตายทั้งทำให้สูเจ้ากลับเป็นขึ้นอีก (ในวันตัดสินโลก)" นอกจากนี้ความเป็นไปต่างๆ ที่เกิดขึ้นชีวิตแต่ละคนไม่ว่าอายุยืนอายุสั้นเจริญหรือตกต่ำ เป็นต้น ก็ล้วนเกิดจากการดลบันดาลของพระอัลลอฮ์ทั้งสิ้นไม่มีอะไรเป็นของตัวเองเลย พระอัลลอฮ์จึงเป็นเจ้าชีวิตและทุกสิ่งทุกอย่าง เพราะฉะนั้นมุสลิมจึงต้องเคารพพระอัลลอฮ์อย่างสูงสุด และเชื่อฟังทุกอย่าง

มุสลิมเชื่อว่าโลกที่แท้จริงคือโลกหน้าหรือสวรรค์ได้อยู่กับพระเจ้าชั่วนิรันดร์ ส่วนโลกนี้ (ดุนยา) เป็นเพียงมายา ไม่จริงแท้ การที่อัลเลาะห์สร้างโลกนี้ตลอดถึงสิ่งต่างๆ ทั้งที่น่าปรารถนา เช่น สมบัติเงินทอง ความสุขความสมหวัง และสิ่งที่ไม่ปรารถนา เช่น ความทุกข์ ความหิว ความผิดหวัง และหายนะต่างก็เพื่อพิสูจน์ความเข้มแข็งของจิตใจว่า ศรัทธาต่อพระอัลลอฮ์ เพียงใด ดังที่พระอัลลอฮ์ตรัสว่า[5] "โลกนี้เป็นโลกแห่งการทดลอง ไม่จีรังต้องแตกสลาย หรือโลกนี้มิ

[1] มัรวาน สะมะอุน. อัลกุรอานฉบับแปลภาษาไทย ภาค 1-2, 2521 บทที่ 51 หน้า 56.

[2] อัลกุรอาน 21 : 92.

[3] อัลกุรอาน 2 : 213.

[4] อัลกุรอาน 22 : 66.

[5] อัลกุรอาน 3 : 184.

www.webkal.org

ใช่อันใดเว้นแต่เป็นปัจจัยแห่งมายา" "แน่นอนเราทดลองสูเจ้าด้วยสิ่งหวาดกลัว ความหิว การขาดแคลนสมบัติ การตายแห่งพืชผล มุฮัมมัดจงแจ้งข่าวดีแก่ผู้อดทน"[1] "ทุกชีวิตเป็นผู้ลิ้มความตายและเราได้ทดลองใจสูเจ้าด้วยการทดลองแห่งความชั่วและความดี และยังเราที่จะนำสูเจ้ากลับ"[2] "ทุกชีวิตเป็นผู้ลิ้มความตาย และสูเจ้าจะถูกตอบแทนรางวัลของสูเจ้าในวันคืนชีพ"[3] เพราะฉะนั้นคนที่ฉลาดจะรู้เท่าทันความจริง ไม่ติดอยู่ในความสวยงามตระการตาของโลกนี้ เพราะเป็นเพียงมายา ดังที่พระอัลเลาะห์ตรัสว่า[4] "ชีวิตในโลกนี้ถูกสร้างให้บรรเจิดสำหรับผู้ปฏิเสธ แต่บรรดาผู้ที่สำรวมตนจากความชั่ว พวกเขาจะได้รับการตอบแทนจากองค์อัลลอฮ์อย่างสุดประมาณ"

มุสลิมเชื่อว่าพระอัลลอฮ์ทรงสร้างโลก เมื่อพระองค์ทรงสร้างโลกได้ก็ทรงทำลายได้ เพราะฉะนั้นโลกนี้จึงมีวันแตกสูญสลาย แต่จะเป็นเมื่อใด ไม่มีใครทราบนอกจากพระอัลลอฮ์องค์เดียวเท่านั้น แต่ก่อนที่จะถึงวันสิ้นโลก หรือวันพิพากษาโลก (กิยามะห์)[5] จะมีปรากฏการณ์แปลก ๆ เกิดขึ้นก่อน ทั้งนิมิตอย่างเบาและอย่างแรง ซึ่งมีดังนี้

นิมิตอย่างเบา

1. มนุษย์หมดความเชื่อในศาสนาอิสลาม
2. คนชั่วได้รับตำแหน่งใหญ่มีเกียรติสูง
3. หญิงคนใช้กลายเป็นนาย ผู้ชายกลัวผู้หญิง
4. เกิดความไม่สงบจราจล
5. อาหรับทำสงครามกับกรีกหรือโรมัน
6. มณฑลอิรักและซีเรียแข็งข้อไม่ยอมภาษี

นิมิตอย่างแรง

1. ดวงอาทิตย์ขึ้นทางทิศตะวันตก
2. สัตว์แปลกประหลาดร่างกายมหึมาตัวหนึ่งสูง 60 ฟุต ผุดจากธรณี สัตว์ตัวนี้มีหัว

[1] อัลกุรอาน 2 : 155.
[2] อัลกุรอาน 21 : 35.
[3] อัลกุรอาน 3 : 184.
[4] อัลกุรอาน 2 : 212.
[5] เสฐียร พันธรังสี. ศาสนาเปรียบเทียบ เล่ม 2, 2521 หน้า 457-458.

www.webkal.org

เป็นวัว มีตาเป็นหมูตอน มีหูเหมือนช้าง มีเขาเป็นกวาง มีคอเป็นนกกระสา มีอกเหมือนสิงโต มีหนังเหมือนแมว มีหางเหมือนแพะ มีขาเหมือนอูฐ มีเสียงเหมือนลา สัตว์ร้ายตัวนี้เข้าไปในเมืองเมกกะ หรือที่ภูเขาซาฟา เที่ยวทำร้ายผู้คนแต่ไม่มีใครปราบได้

3. มีคนนอกศาสนา (กาฟีร์) มีนัยน์ตาเดียวที่หน้าผาก เที่ยวเข้าไปในมลฑลอิรักและซีเรีย จะมีสาวกชาวยิว 70 คน คอยติดตามแต่ในที่สุดจะถูกพระเยซูประหารชีวิต

4. พระเยซูจะมาเกิดใหม่ทางทิศตะวันออกของกรุงดามัสกัส มานับถือศาสนาอิสลามมีครอบครัวและจะสิ้นชีวิตเมื่ออายุ 40 ปี ศพจะถูกฝังไว้ที่เมืองมะดีนะ

5. ทำสงครามกับยิว จะฆ่ายิวตายเป็นเบือ

6. มียักษ์ใหญ่ 1 ตนเกิดขึ้น มันเดินไปทางทะเลสาบกาลิลี และดื่มน้ำในทะเลสาบจนหมดแล้วเข้ากรุงเยรูซาเล็ม แต่ในที่สุดจะถูกพระเจ้าฆ่าตาย

นอกจากนี้ก็ยังมีวิปริตเกิดขึ้นอีกมากมาย[1] ครั้นแล้วก็จะเกิดควันตลบไปทั่วจักรวาล แสดงว่าได้เกิดไฟประลัยกัลป์ ถึงการอวสานโลก จากนั้นเทวทูตอิสราฟิลจะเป่าแตรขึ้น สิ้นเสียงแตรทุกชีวิตจะล้มตายหมด ทุกอย่างพังทลาย ภูเขาทั้งหลายพังราบเป็นหน้ากลอง ดวงจันทร์และดวงดาวตกกระจายสู่ท้องทะเล ส่วนทะเลก็เดือดพล่านเป็นไฟ เกิดความมืดมนยิ่งนัก โลกจะถล่มทลายอยู่นานเท่าไรก็ไม่ทราบ แต่เมื่อหยุดถล่มแล้ว พระอัลเลาะห์ก็จะทรงบันดาลให้ฝนตกตลอด 40 วัน น้ำนองไปทั่ว อันเป็นเหตุทำให้เกิดสิ่งมีชีวิตขึ้นอีก ครั้นแล้วเทวทูตอิสราฟีลจะเป่าแตรขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ทุกชีวิตจะกลับฟื้นคืนชีพขึ้นมาอีกครั้ง คนจะถูกนำไปสู่ที่ตัดสินบุญบาป ผู้ที่คอยตัดสินบุญบาปก็คือเทวทูตยิบรออิล โดยมีตราชั่งให้ชั่งบุญบาป ข้างหนึ่งสีดำเป็นเครื่องหมายบาป ข้างหนึ่งสีขาวเป็นเครื่องหมายบุญ ทางไหนหนักกว่ากันก็จะถูกตัดสินไปตามนั้น ในการตัดสินบุญบาป จะมีนบีอาดัม (มนุษย์คนแรกของโลกที่พระเจ้าสร้างขึ้น) มาร่วมฟังการพิพากษาด้วย เพราะมนุษย์ทั้งหลายล้วนแต่สืบเผ่าพันธุ์มาจากอาดัมทั้งสิ้น และอีกท่านหนึ่งที่มาร่วมเป็นพยานก็คือนบีมุฮัมมัด แต่เมื่อเสร็จการพิพากษาแล้ว พระอัลลอฮ์จะทรงตรวจสอบอีกครั้งกันผิดพลาด จากนั้นผู้ที่ถูกตัดสินก็ไปอยู่ในนรก (ยาฮันนัม) หรือสวรรค์ (ยันนะ) ชั่วนิรันดร์ตามกรรมที่ทำไว้

นรกเป็นภูมิแห่งความทุกข์ทรมาน จะมีไฟนรกที่ร้อนแรงกว่าไฟเมืองมนุษย์ 70 เท่า คอยแผดเผาอยู่ตลอดเวลา ดังที่พระอัลลอฮ์ตรัสว่า[2] "แท้จริงอัลลอฮ์ได้ทรงงดความเมตตาแก่ผู้ปฏิเสธทั้งหลาย...และได้เตรียมไฟที่ลุกช่วงโชติสำหรับเผาพวกเขาผู้พำนักอยู่ในนั้นชั่วกาลนาน"

[1] เสฐียร พันธรังสี. ศาสนาเปรียบเทียบ เล่ม 2, 2514 หน้า 459-462.

[2] มัรวาน สะมะอุน. อัลกุรอานฉบับแปลภาษาไทย ภาค 1-2. บทที่, 2521 หน้า 64-65.

www.webkal.org

นรกมีทั้งหมด 7 ชั้น ส่วนสวรรค์ก็เป็นภูมิแห่งความสุขสำราญใจ เป็นภูมิที่ร่มรื่นเย็นสบายมีทั้งธารน้ำธารน้ำผึ้ง ธารเหล้าผลไม้ดื่มไม่เมาไหลอยู่ตลอดเวลา สวรรค์มี 7 ชั้น มีความสุขประณีตขึ้นไปตามลำดับ

13.8 สถานที่ทำพิธีกรรม

ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่ไม่มีสถาบันนักบวช แต่มุสลิมทุกคนมีหน้าที่ต้องศึกษาและปฏิบัติตามคำสอนในศาสนา โดยมีสถานที่ทำพิธีกรรมและทำละหมาดที่เรียกว่า "สุเหล่า" หรือ "มัสยิด" เป็นศูนย์รวมใจ และมีอิหม่ามเป็นผู้ทำหน้าที่ในการสวดมนต์และให้คำอบรมสั่งสอน

แม้นว่ามัสยิดจะไม่ได้ปฏิบัติพิธีกรรมมากนัก ส่วนมากจะใช้ในการทำละหมาดทุกวันศุกร์ ทำให้เกิดเอกภาพและเป็นศูนย์รวมใจของมุสลิมในแต่ละแห่งได้มีโอกาสแสดงออกซึ่งความภักดีต่ออัลลอฮฺ และเข้าใจตัวเองในฐานะที่เป็นมุสลิม

มัสยิดแห่งแรกที่ถูกสร้างขึ้น คือ **"มัสยิดอัล – หะรอม"** อันเป็นที่ตั้งของบัยตุลลอฮฺ หรือ อัล – กะอฺบะฮฺ ณ เมืองมักกะฮฺ ประเทศซาอุดิอารเบีย อัลกะอฺบะฮฺนี้เป็นอาคารสี่เหลี่ยมที่ตั้งอยู่แถบใจกลางของมัสญิดอัล – หะรอม ปัจจุบันผนังสี่ด้านของอัลกะอฺบะฮฺคลุมด้วยผ้ากำมะหยี่สีดำปักด้วยดิ้นทองซึ่งเป็นพระนามของอัลลอฮ์ และใจความจากคัมภีร์อัลกุรอานอันเป็นภาษาอาหรับด้านที่มีหินดำเปิดผ้ายกขึ้นไว้ให้ผู้ประกอบฮัจญ์ได้สัมผัสกับหิน

หินดำนี้ อาจารย์ดิเรก กุลสิริสวัสดิ์[1] ได้กล่าวว่ามีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางราว 8 นิ้ว สูงจากพื้นราว 5 ฟุต มีลวดเงินรัดไว้ มุสลิมเรียกหินนี้ว่า "หัจญรุลอัสวัด" ติดอยู่ที่ผนังของอัลกะอฺบะฮฺ บนลานกว้างของ อัลกะอฺบะฮฺมีที่ยืนของอิบรอฮีม เรียก "มะกอม" ดังนั้น อัลกะอฺบะฮฺนี้เป็นที่ประกอบฮัจญ์ที่มีมานานแล้วตั้งแต่สมัยของนบีอิบรอฮีมหลังจากนั้นได้เป็นที่รวมของเจว็ด 360 ชิ้น และเป็นที่รวมของพิธีกรรมในศาสนาต่างๆ มาเรื่อยจนกระทั่งถึงยุคของนบีมุฮัมมัด (ศ็อลฯ) ได้ทำลายรูปเคารพและเจว็ดเหล่านี้จนหมดสิ้น เหลือไว้แต่หินดำที่เชื่อกันว่ามีมานานตั้งแต่สมัยของนบี อิบรอฮีม มัสยิดแห่งที่สอง คือ "นะบะวีย์" อยู่ในเมืองเมดีนะ ถูกสร้างขึ้นมาเมื่อศาสดาได้อพยพมาอยู่แต่แรก โดยสร้างติดกับบ้านของท่าน รูปแบบของมัสยิดในระยะแรกของการสร้างนี้มีลักษณะง่ายๆ คือ เสาของมัสยิดทำด้วยต้นอินทผลัม กำแพงทำด้วยอิฐดินตากแห้ง หลังคามุงด้วยใบอินทผลัม พื้นโรยด้วยกรวดเล็กๆ นี่คือมัสยิดในสมัยที่

[1] ดิเรก กุลศิริสวัสดิ์. สีเราะตุนนะบี, 2521 หน้า 51.

www.webkal.org

นบีมุฮัมมัด(ศ็อลฯ)ยังมีชีวิตอยู่ ต่อจากนั้นมารูปแบบของมัสยิดได้พัฒนาไปจนกระทั่งมีรูปแบบเป็นของตนเอง กล่าวคือ เป็นอาคารหลังคาโดมคล้ายกับหัวหอม มีหอคอย (minarate) สำหรับมูอัซซินหรือผู้ทำหน้าที่ประกาศตะโกนเชิญชวนสาธุชนมาทำละหมาดร่วมกัน การตะโกนเช่นนี้เกิดขึ้นตั้งแต่สมัยของศาสดา โดยมีบิลาลเป็นมูอัซซินคนแรกของอิสลาม แต่ก่อนมาพวกยิวเมื่อเรียกคนเข้าธรรมศาลาจะใช้วิธีการเป่าเขาสัตว์พวกคริสต์ใช้การเคาะระฆัง ส่วนมุสลิมนั้นศาสดาให้ใช้เสียงมนุษย์ โดยเริ่มแรกที่ยังไม่มีหอคอยจะต้องปีนขึ้นไปบนที่สูงแล้วตะโกนสรรเสริญอัลลอฮ์ด้วยเสียงอันดัง มุสลิมทุกคนต้องหยุดการงานพร้อมที่จะทำละหมาด

ภายหลังต่อมาได้สร้างหอคอยขึ้นเพื่อให้สะดวกในการตะโกนเรียก และเสียงจะไปได้ไกล หอคอยนี้เลยกลายเป็นแบบฉบับของความเป็นอิสลาม

นอกจากนี้มีข้อน่าสังเกตอีกอย่างหนึ่งของศาสนาอิสลาม คือ ไม่นิยมเขียนภาพหรือสลักภาพใดๆ บนตัวอาคาร นอกจากจะเขียนพระนามของอัลลอฮ์และชื่อของศาสดามุฮัมมัดเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้มาจากคำสอนที่ว่าไม่ให้สร้างรูปเคารพใดๆ ไว้บูชา เพราะเป็นการขัดต่อคำสั่งของอัลลอฮ์ และทำให้บุคคลไปยึดติดในรูปเคารพเหล่านั้น แทนที่จะยึดมั่นในคำสอนของอัลลอฮ์เพียงอย่างเดียว แต่เพื่อระลึกถึงความเป็นมุสลิมด้วยกัน จึงนิยมสร้างรูปพระจันเสี้ยวกับดาวติดบนยอดของสุเหล่าหรือร้านอาหารมุสลิม

ภาพประกอบรูปพระจันทร์เสี้ยวกับดาว

www.webkal.org

อนึ่งการทำเครื่องหมายดาวเดือนนี้เริ่มมีในสมัยราชวงศ์อุสมานียะฮฺแห่งอาณาจักรออตโตมัน (ตุรกี) เพื่อใช้เป็นสัญลักษณ์ของกองทัพมุสลิมในสงครามครูเสด

อาจารย์เสาวนีย์ จิตต์หมวด[1] ได้กล่าวว่าเหตุที่เกิดสัญลักษณ์นี้อาจเนื่องมาจากสาเหตุ 2 ประการ คือ

1. การถือศีลอดในเดือนรอมะฎอน จะเริ่มต้นด้วยการดูเดือน

2. เมื่อเอาดาวติดที่เดือนจะเป็นรูปตัวนูน (พยัญชนะตัวหนึ่งในภาษาอาหรับ) ซึ่งเป็นอักษรแรกของโองการหนึ่งจากคัมภีร์อัลกุรอาน

ดังนั้นรูปดาวกับเดือนจึงไม่ใช่รูปเคารพของมุสลิม แต่เป็นเพียงเครื่องหมายบอกความเป็นมุสลิมเท่านั้น

13.9 พิธีกรรมที่สำคัญ

13.9.1 พิธีฮัจญ์ ชาวมุสลิมผู้มีฐานะดี มีสุขภาพดี บรรลุศาสนภาพ (ชาย 15 ปี หญิง 19 ปี) แล้ว ทุกคนควรหาโอกาสเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ ณ บัยตุลลอฮ์ นครเมกกะ ประเทศซาอุดิอารเบีย อย่างน้อย 1 ครั้งในชีวิต จะเห็นได้ว่าในปีหนึ่งๆ มุสลิมทั่วโลกจะเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์พร้อมกัน 1 ครั้ง ในเดือนซุ้ล – ฮิจญะห์ (เดือนที่ 12 ของเฮจิรอศักราช) มีรายละเอียดได้กล่าวไว้แล้วในหลักธรรมสำคัญบางประการที่ว่าด้วยหลักปฏิบัติ 5 ประการที่มุสลิมทุกคนควรจะได้ถือปฏิบัติกันโดยเคร่งครัด

13.9.2 พิธีถือศีลอด เป็นพิธีกรรมอย่างหนึ่งที่ชาวมุสลิมปฏิบัติในเดือนรอมะฎอน (เดือนที่ 9 ของเฮจิรอศักราช) ตลอดทั้งเดือน โดยการอดอาหารการดื่มกินและเว้นการร่วมประเวณี และการทำชั่วต่างๆ อย่างเคร่งครัดเป็นพิเศษ มีรายละเอียดกล่าวไว้แล้วในหลักธรรมสำคัญบางกรณีที่ว่าด้วยหลักปฏิบัติ 5 ประการที่มุสลิมทุกคนควรจะได้ถือปฏิบัติกันโดยเคร่งครัด

13.9.3 พิธีละหมาดหรือนมาซ เป็นพิธีที่ชาวมุสลิมนมัสการแสดงความเคารพต่อพระเจ้าเป็นกิจวัตรที่สำคัญที่สุด ต้องประกอบพิธีนี้วันละ 5 ครั้ง มีรายละเอียดได้กล่าวไว้แล้วในหลักธรรมสำคัญบางประการที่ว่าด้วยหลักปฏิบัติ 5 ประการที่คนมุสลิมทุกคนควรจะได้ถือปฏิบัติกันโดยเคร่งครัด

---

[1] เสาวนีย์ จิตต์หมวด. วัฒนธรรมอิสลาม, 2535 หน้า 430.

www.webkal.org

13.9.4 พิธีบริจาคซะกาต เป็นพิธีที่ชาวมุสลิมถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องสละทรัพย์ของตนแบ่งปันให้แก่ผู้อื่น โดยบริจาคแก่ผู้คนอนาถา เด็กกำพร้า คนขัดสน ผู้มีหนี้สิน ผู้เผยแผ่ศาสนา ผู้เดินทางที่ขัดสน มีรายละเอียดได้กล่าวไว้แล้วในหลักธรรมสำคัญบางประการที่ว่าด้วยหลักปฏิบัติ 5 ประการที่มุสลิมทุกคนควรจะได้ถือปฏิบัติกันโดยเคร่งครัด

13.9.5 พิธีสุขสันต์วันประสูติพระศาสดา หรือ **มีลัด ชารีฟ** (Meelad sharif) เป็นพิธีเฉลิมฉลองเพื่อความสุขสันต์ เพื่อความสนุกสนาน เนื่องในวันคล้ายวันประสูติของพระศาสดานบีมุฮัมมัด ซึ่งตรงกับวันที่ 12 ของเดือนรอบีอุลเอาวัล (เดือนที่ 3 ของเฮจิรอศักราช) พิธีเฉลิมฉลองนี้จริงๆ แล้วมีตลอดเดือน แต่วันที่สำคัญที่สุดจะมีเพียง 2 วัน คือ วันที่ 11-12 ของเดือน โดยที่ชาวมุสลิมจะร่วมกันอดอาหาร มีการไปเยี่ยมบ้านของกันและกัน จะมีการสวดพระบัญญัติในคัมภีร์อัลกุรอาน มีการแจกดอกไม้และขนมหวานในนามของพระศาสดานบีมุฮัมมัดแก่กันและกัน เป็นที่สนุกสนาน

13.9.6 พิธีสุหนัต เด็กชายมุสลิมอายุระหว่าง 2-10 ขวบ จะต้องได้รับพิธีสุหนัต คือการตัดหนังหุ้มปลายองคชาติซึ่งถือว่า เป็นหน้าที่และเป็นสิ่งควรสรรเสริญ ทั้งเป็นธรรมเนียมเบื้องต้นของการแต่งงาน ในพิธีนี้จะมีการเชิญญาติพี่น้องอย่างน้อย 2-3 คน มาร่วมเป็นสักขีพยาน โดยจะมีการสวมพวงมาลัยให้เด็กก่อนแล้วจึงผ่าหรือตัดหนังหุ้มปลายอวัยวะเพศเสร็จแล้วให้ของขวัญแก่เด็ก แต่ในปัจจุบันนี้ เมื่อไปคลอดที่โรงพยาบาลอาจจะให้แพทย์ที่ทำคลอดทารกเพศชาย ตัดหนังหุ้มปลายองคชาตของทารกนั้นเป็นการทำพิธีสุหนัตด้วยเลยก็ได้

13.9.7 พิธีซาเบบารัต (Shabe Barat) เป็นพิธีทำบุญอุทิศให้แก่ญาติผู้ล่วงลับไปแล้ว ชาวมุสลิมจะนิยมประกอบพิธีนี้ในวันที่ 14 ของเดือนชะบาน (เดือนที่ 8 ของเฮจิรอศักราช) โดยการบวงสรวงวิญญาณของญาติพี่น้องด้วยขนมและอาหารที่หลุมฝังศพของญาติผู้ล่วงลับไป รวมทั้งวางดอกไม้และสวดมนต์ภาวนาอนุสรณ์ถึงพวกเขา

13.9.8 พิธีอิดอูซซูฮา (Id-uz-zuha) เป็นพิธีสังเวยพระเจ้าด้วยแพะ ชาวมุสลิมจะประกอบพิธีนี้ในวันที่ 10 ของเดือนซุ้ล-ฮิจญะห์ (เดือนที่ 12 ของเฮจิรอศักราช) โดยการตื่นแต่เช้าไปสวดมนต์ที่มัสยิดเมื่อกลับมาถึงบ้านก็จะมีการเชือดแพะสังเวยพระเจ้า เมื่อเสร็จสังเวยก็จะนำเอาเนื้อแพะมาปรุงเป็นอาหารเช้า และแจกจ่ายให้แก่ญาติพี่น้องรับประทาน เป็นการเฉลิมฉลองเนื่องในวันสังเวยพระเจ้าซึ่งปีหนึ่งมีครั้งเดียว

13.9.9 พิธีสมรส (Nikah) คู่สมรสจะต้องเป็นมุสลิมด้วยกัน การประกอบพิธีสมรสที่ดีที่สุด ควรประกอบพิธีในมัสยิด เมื่อตกลงกันทั้ง 2 ฝ่ายได้แล้ว ก็จะกำหนดวันทำพิธีสมรส ก่อน

www.webkal.org

ทำพิธีสมรส 4 วัน ก็จะมีการสู่ขอและหมั้นเจ้าสาว องค์ประกอบของพิธีสมรส จะต้องมีผู้ปกครองหรือวลี เช่น พ่อ พี่ชาย หรือ ปู่ ตา รับรู้และยินยอมเต็มใจทั้ง 2 ฝ่าย จะต้องมีอิหม่ามแห่งมัสยิดนั้นๆ เป็นผู้ทำพิธี จะต้องมีพยาน 2 คน จะต้องมีผู้อบรมหรืออ่านคุฏบะห์ (ซึ่งอาจเป็นคนเดียวกันกับผู้ทำพิธีก็ได้) และจะต้องมีมะฮัร คือสิ่งของหรือเงินที่จะให้แก่เจ้าสาว มุสลิมชาย จะได้รับอนุญาตให้มีภรรยาถึง 4 คน แต่ต้องมีความสามารถเลี้ยงดูและให้ความยุติธรรมเสมอภาคแก่ภรรยาทั้ง 4 คนได้

13.9.10 พิธีศพ เมื่อมีมัยยิต (คนตาย) ขึ้นในหมู่บ้าน เป็นหน้าที่ของมุสลิมที่จะต้องไปเยี่ยมเยียนและช่วยเหลือโดยไม่ต้องรอรับคำเชิญหรือการ์ดเชิญ และการไปนั้นให้แต่งกายธรรมดา (ไม่ต้องแต่งชุดดำ) เพราะไม่มีการไว้ทุกข์ และการไปบ้านผู้ตาย จะต้องไม่ไปเป็นภาระแก่เจ้าของบ้านโดยไปรับประทานอาหารหรือแม้แต่น้ำ ให้รีบไปส่งผู้ตายหรือศพยังสุสานและให้รีบละหมาด ดังนั้น ก่อนนำไปฝัง จะต้องนำไปยังมัสยิดเพื่อละหมาดให้ผู้ตายและอวยพรขอพรให้แก่ผู้ตาย เมื่อเสร็จจากการละหมาดแล้วจึงนำผู้ตายไปฝังยังหลุมที่ขุดเตรียมไว้ในท่านอนและต้องจัดการฝังให้เรียบร้อยภายใน 24 ชั่วโมง เมื่อฝังเสร็จจะกลบดินหลุมฝังให้นูนขึ้นมา และปักไม้ (ธรรมดา) ไว้ที่หลุมฝังศพแต่จะไม่มีการโบกปูนหรือทำให้ถาวรเพื่อการไปเคารพบูชาที่หลุมฝังศพอย่างเด็ดขาด

13.9.11 พิธีตัดผม (อะกีเกาะฮฺ) การทำพิธีตัดผม[1] หรือโกนผมแก่เด็กที่เกิดใหม่และตั้งชื่อให้เด็กนั้น ถ้าบิดามารดามีฐานะดีจะต้องเชือดสัตว์เป็นพลีเพื่อขอบคุณต่ออัลลอฮฺที่ทรงประทานทารกมาให้ เมื่อเชือดสัตว์ทำอะกีเกาะฮฺแล้วจึงจะทำพิธีตัดหรือโกนผมเด็กได้เลย

อย่างไรก็ตามเวลาของอะกีเกาะฮฺนี้ไม่มีเวลาจำกัดแน่นอน เพราะเริ่มตั้งแต่คลอดออกมาจนถึงบรรลุนิติภาวะ ถ้าบรรลุนิติภาวะแล้วไม่ได้ทำอะกีเกาะฮฺ เด็กนั้นต้องทำให้ตัวเอง บิดาจะทำให้ไม่ได้ แต่เวลาที่เหมาะสมก็คือ เมื่อเด็กคลอดได้ 7 วันแล้ว ควรรีบทำพิธีนี้ทันที มิฉะนั้นจะต้องรอไปจนกว่าโอกาสจะอำนวย

การทำอะกีเกาะฮฺนี้เป็นข้อบังคับที่มุสลิมต้องทำให้แก่ลูกที่เกิดมาเพราะจะทำให้เด็กนั้นรอดพ้นจากการล่อลวงของไซตอน ซึ่งพยายามขัดขวางไม่ให้เด็กคนนั้นปฏิบัติความดี ผู้ทำอะกีเกาะฮฺให้แก่เด็กต้องเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบเลี้ยงดู และต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายทั้งหมดซึ่งบิดาจะเอามาจากทรัพย์สินของลูกไม่ได้มิฉะนั้นจะต้องคืนค่าใช้จ่ายทั้งหมดให้แก่ลูกในภายหลัง ถ้าหากบิดาไม่มีความสามารถทำให้ได้ปู่ก็สามารถทำให้หลานได้

[1] กะมารุล ชุกริ. การเชือดกุรบ่านและอะกีเกาะฮฺ, มปป หน้า 61.

www.webkal.org

สัตว์ที่ใช้ในการทำอะกีเกาะฮฺนั้นสำหรับเด็กผู้ชายให้เชือดแพะ 2 ตัว แพะนั้นควรมีรูปร่างลักษณะที่คล้ายคลึงกันทั้ง 2 ตัวและมีอายุรุ่นเดียวกันด้วย ถ้าเป็นเด็กหญิงให้เชือดแพะ 1 ตัว เนื้อสัตว์ที่เชือดนี้เพื่อเป็นการขอบคุณอัลลอฮ์ที่ประทานทารกมาให้และเพื่อขอพรให้พระองค์ได้คุ้มครองรักษาทารกนี้ เนื้อสัตว์ที่ถูกเชือดจะแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ไว้รับประทานเอง 1 ส่วน ให้ญาติพี่น้อง 1 ส่วน และบริจาคให้คนยากจน 1 ส่วน

13.9.12 พิธีการเชือดกุรบั่น คือการเชือดสัตว์เป็นพลีเพื่อแจกจ่ายแก่ผู้ยากไร้และมิตรสหาย เพื่อนำมาฉลองในวันอีดิลอัฏฮาหรือวันอีดใหญ่ โดยเชือดในตอนสายหลังจากเสร็จการละหมาด สัตว์ที่ใช้ทำกุรบั่น ได้แก่ อูฐ วัว แพะ แกะ เพื่อแสดงความภักดีต่ออัลลอฮ์ กะมารุล ชุกริ[1] ได้กล่าวว่าสัตว์ที่ทำกุรบั่นต้องมีอายุครบตามเกณฑ์จึงจะถือว่าแข็งแรง กล่าวคือ อูฐจะต้องมีอายุ 5 ปีขึ้นไป วัวและควายมีอายุ 2 ปีขึ้นไป แพะธรรมดาอายุ 2 ปีขึ้นไป แกะอายุครบ 1 ปี หรือแกะที่ฟันของมันหลุดร่วงไปหลังจาก 6 เดือน ถึงแม้มีอายุครบ 1 ปี ที่ใช้ได้ บรรดาสัตว์ที่ทำกุรบั่นนั้นที่ดีที่สุด คือ อูฐ รองลงมาคือ วัว จากนั้นคือแกะและแพะ

จำนวนสัตว์ในการทำกุรบั่นที่น้อยที่สุด คือ แพะ 1 ตัว หรือ แกะ 1 ตัว สำหรับ 1 คน แต่ถ้าอูฐ 1 ตัว วัวหรือควาย 1 ตัว สำหรับ 7 คน และสัตว์ที่จะใช้ทำกุรบั่นนั้นต้องสมบูรณ์แข็งแรง ไม่พิการตาบอด ไม่ตาเจ็บจนปิดตา ยกเว้นตามัวหรือมองไม่เห็นเฉพาะกลางคืน ขาจะต้องไม่เป๋หรือเก หูไม่แหว่งหรือฉีกขาด หางไม่กุด ยกเว้นเป็นมาแต่กำเนิด ไม่เป็นโรคผิวหนัง และจะต้องไม่ตั้งท้องหรือเพิ่งคลอดลูก

สำหรับสีของสัตว์ที่ใช้ทำกุรบั่นนั้นที่นิยมและที่ยกย่องกันว่าดีที่สุดคือสีขาวสีค่อนข้างเหลือง สีเทาแกมแดงสลับสีขาวปนดำและสีดำ

กุศลที่เกิดจากการทำกุรบั่นตามทัศนะของอิสลาม คือ บุญที่จะทำให้สะดวกง่ายดายต่อการข้ามสะพานในวัรกิยามะฮฺ (หมายถึงวันที่ฟื้นจากความตายไปสู่ปรโลก) ยิ่งสัตว์ดีมากและประเสริฐมากเท่าใดยิ่งทำให้เห็นถึงความภักดีต่ออัลลอฮ์มากเท่านั้น แต่ทั้งหมดนี้จะต้องกระทำให้ถูกต้องตามบัญญัติของศาสนาจะเชือดก่อนละหมาดในวันอีดิลอัฏฮาไม่ได้ มิฉะนั้นจะเป็นการเชือดเพื่อตนเอง ดังนั้นเนื้อที่ได้จากการทำกุรบั่นจึงไม่บริโภคแต่ผู้เดียว แต่แจกจ่ายเป็นทานแก่คนยากจนรวมทั้งมิตรสหายและเก็บไว้เพื่อตนเองเพียงนิดเดียวเท่านั้นเพื่อเป็นสิริมงคลในการทำกุรบั่น

---

[1] เล่มเดียวกัน, หน้า 41-42.

www.webkal.org

13.10 วันสำคัญทางศาสนา

วันสำคัญทางศาสนาอิสลามที่สำคัญคือ วันศุกร์ เพราะเป็นวันปฏิบัติศาสนกิจคล้ายกับวันพระของพุทธศาสนา นอกจากนี้ยังมีวันอื่นๆ อีก คือ วันปีใหม่ และวันเมาลิด

1. วันอีด

วันอีด หมายถึง วันฉลองการรื่นเริง คำว่า "อีด" นี้ อาจารย์เสาวนีย์ จิตต์หมวด[1] ได้แปลความหมายว่า "ที่กลับมา เวียนมา" นั่นคือ วันที่เวียนมาเพื่อการฉลองรื่นเริง มี 2 วาระ คือ วันอีดิลฟิตรฺ และอีดิลอัฎฮา

2. วันอีดิลฟิตรฺ

วันนี้ตรงกับวันที่ 1 เดือนเชาวาลอันเป็นเดือนที่ 10 ต่อจากเดือนรอมะฎอน เป็นวันที่กลับมาสู่การเว้นจากการถือศีลอด นั่นคือ การกลัมมาสู่สภาพเดิม มุสลิมทุกคนจะฉลองกันอย่างสนุกสนานหลังจากที่ถือศีลอดนาน 1 เดือนเต็มชาวไทยมุสลิมเรียกวันนี้ว่า **"วันออกบวช หรือ อีดเล็ก"**

3. วันอีดิลอัฎฮา

วันนี้ตรงกับวันที่ 10 เดือนซุ้ลฮิจญะ อันเป็นเดือนที่ 12 ของอาหรับ มุสลิมที่มีสภาพพร้อมจะไปประกอบพิธีฮัจน์ ณ นครมักกะฮฺ เนื่องจากวันนี้เกี่ยวเนื่องกับฮัจญ์ ชาวไทยมุสลิมจึงนิยมเรียกวันนี้ว่า **"วันออกฮัจญ์ หรือ อีดใหญ่"**

ที่มาของการออกฮัจญ์นี้สืบเนื่องมาจากอับราฮัมได้เสียสละพลีลูกของตนเอง คือ อิสมาอีล ถวายแก่อัลลอฮ์ ด้วยความเสียสละและศรัทธาอันแรงกล้าที่มีต่ออัลลอฮ์ พระองค์จึงโปรดให้เชือดสัตว์ที่ใช้เป็นอาหารของมนุษย์แทนพิธีกุรบั่นจึงเกิดขึ้นนับแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบันนี้

ดังนั้นในวันนี้จึงมีการแจกเนื้อให้ทานแก่คนยากจน ถ้ามีฐานะอันจะกินก็อาจจะบริจาคเงินทองของใช้อีกด้วย ทั้งหมดนี้เป็นการทดสอบความอดทนและการเสียสละ โดยผู้ที่ให้จะต้องมีความรื่นเริงยินดี

4. วันขึ้นปีใหม่

วันนี้ตรงกับวันที่ 1 ของเดือนอัล มุหัรฺร็อม อันเป็นเดือนที่ชาวอาหรับถืออยู่แต่เดิมไม่ได้ใช้ตามศักราชฮิจเราะฮฺอันเป็นช่วงเวลาที่ศาสดามุฮัมมัดอพยพออกจากมักกะฮฺไปมะดินะฮฺ

---

[1] ดิเรก กุลสิริสวัสดิ์. สีเราะตุนนะบี, 2521 หน้า 69.

www.webkal.org

ซึ่งการอพยพนี้เกิดขึ้นในวันที่ 4 ของเดือนเราะบีอุลเอาวัลในปีที่ 13 แห่งการเผยแพร่ศาสนา

อนึ่ง การนับเดือนของอาหรับแต่เดิมนั้นถือเอาตามการคำนวณทางจันทรคติ เดือนต่างๆ จะไม่ตรงกันทุกปี ในแต่ละปีจะเร็วขึ้น 11 วัน ชื่อเดือนของอาหรับทั้ง 12 เดือน[1] มีดังนี้

1. อัล-มุหัรร็อม	2. เศาะฟัรฺ
3. เราะบีอุลเอาวัล	4. เราะบีอุษษานียฺ
5. ญุมาดัลอูลา	6. ญุมาดัลอาคิเราะฮฺ
7. เราะญับ	8. ชะอฺบาน
9. รอมะฎอน (รอมะฎอน)	10. เชาวาล
11. ซุลเกาะอฺดะฮฺ	12. ซุลหิจญะฮฺ

5. วันเกิดของศาสดามุฮัมมัด (เมาลิด อัน นะบี)

วันเกิดของศาสดามุฮัมมัดนั้น ไม่มีที่บันทึกแน่นอน จึงประมาณกันว่าระหว่างวันที่ 8-12 ปีเราะบีอุลเอาวัล (ปีช้าง) ตรงกับวันจันทร์ แต่ที่ถือเป็นประเพณีฉลองวันเกิดให้แก่ท่านนั้นนิยมใช้ วันที่ 12 ของ เดือนที่ 3

อย่างไรก็ตาม มีมุสลิมบางกลุ่มที่ไม่ยอมให้มีการเฉลิมฉลองในวันเกิด เพราะเห็นว่าเป็น ธรรมเนียมนิยมสมัยใหม่ แต่พวกที่เห็นความสำคัญในวันนี้ก่อนถึงวันเกิดของศาสดาจะมีการอดอาหาร มีการอ่านประวัติของศาสดามุฮัมมัด และอ่านพระคัมภีร์อัลกุรอาน นอกจากนี้มีการแจกดอกไม้และขนมหวาน

13.11 นิกายในศาสนา

ศาสนาอิสลามมีสภาพที่ได้รับเช่นเดียวกับศาสนาอื่นๆ นั่นคือ สภาพแห่งความแตกแยกที่สาวกมีความนับถือในพระคัมภีร์มีความคิดเห็นแตกต่างกันในหมู่พระญาติวงศ์ และสาวกของศาสดามุฮัมมัดตามเหตุการณ์ตามสมัยที่ล่วงมา

[1] เสาวนีย์ จิตต์หมวด. วัฒนธรรมอิสลาม, 2535 หน้า 259.

www.webkal.org

แผนผังแสดงนิกาย กลุ่ม ลำดับชั้นของผู้ประกาศและรักษาศาสนา

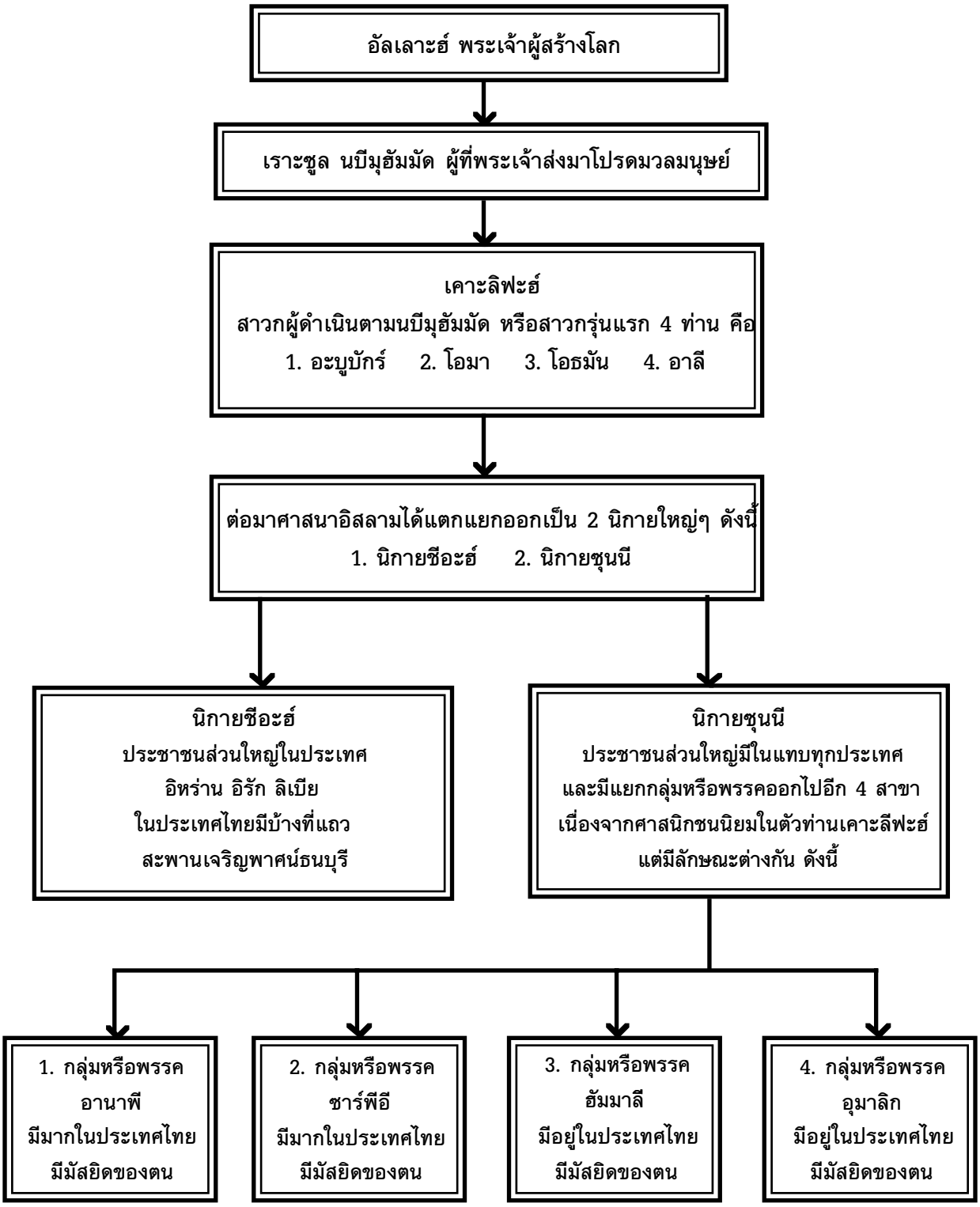

www.webkal.org

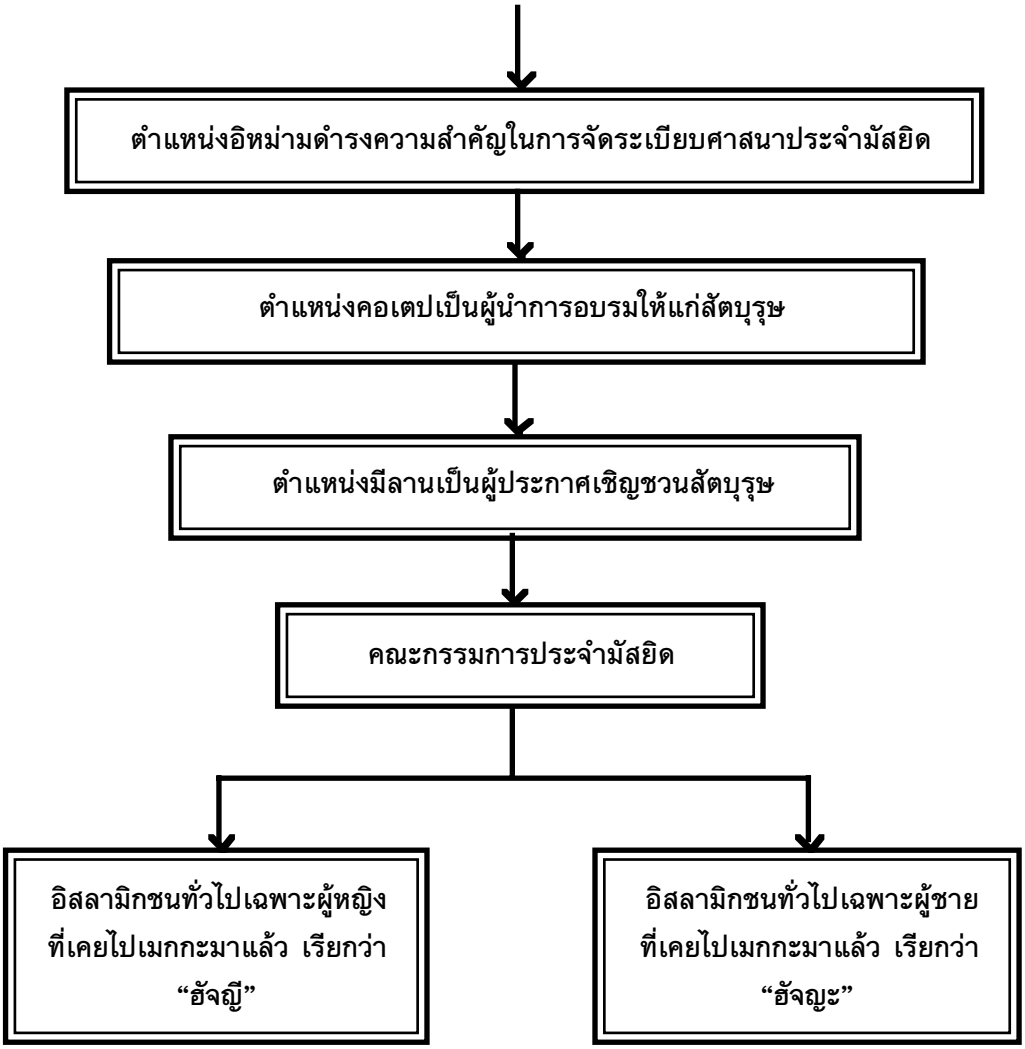

การแตกแยกเป็นนิกายต่างๆ ของศาสนาอิสลามได้เริ่มต้นตั้งแต่ศาสดามุฮัมมัดทรงมรณภาพแล้ว สาเหตุสำคัญที่สุดเกิดจากข้อคิดเห็นไม่ตรงกัน เกี่ยวกับตำแหน่งผู้นำทางศาสนามากกว่าอย่างอื่น นั่นคือฝ่ายหนึ่งมีความเห็นว่าตำแหน่งผู้นำทางศาสนาสืบต่อจากศาสดามุฮัมมัดควรได้แก่ทายาทของพระองค์ คือ อลีย์ อีกฝ่ายหนึ่งมีความเห็นว่าควรมาจากการเลือกตั้ง

การแตกแยกนิกายสมัยแรกเริ่มมี 2 นิกาย คือ ฝ่ายที่นับถืออาลี เรียกตนเองว่า นิกายชีอะห์ แปลว่า สาวก หรือผู้ปฏิบัติตาม ส่วนฝ่ายที่ต้องการให้ผู้นำทางศาสนามาจากการเลือกตั้งเรียกตนเองว่า นิกายฆวาริช แปลว่า ผู้แยกตัวออก

การแตกแยกของสองนิกายแรกนั้น มุสลิมส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย จึงทำให้เกิดนิกายที่ 3 เรียกว่า นิกายซุนนี แปลว่า ผู้ถือตามตำนานเดิม

www.webkal.org

ซึ่งในปัจจุบันนี้ศาสนาอิสลามมีนิกายที่สำคัญที่มีชาวมุสลิม นับถืออยู่ทั่วโลกดังต่อไปนี้

1. นิกายซุนนี (Sunni) คำว่า "ซุนนี" แปลว่า "มรรคา" หรือ "จารีต" เป็นนิกายของศาสนาอิสลามที่นับถือคัมภีร์เล่มหนึ่งชื่อ "ซุมนา"[1] เป็นคัมภีร์อรรถกถาของคัมภีร์อัลกุรอาน ผู้นับถือคัมภีร์นี้เป็นผู้ที่เคร่งครัด ต้องการให้คัมภีร์เดิมอ่านง่ายและเข้าใจง่ายขึ้นจึงได้แต่งอรรถกถาอธิบายความในคัมภีร์เดิม พวกนี้จัดได้ว่าเป็นพวกออร์ทอดอกซ์ของอิสลาม และไม่ชอบให้ใครมาเปลี่ยนแปลงคำสอนที่มีอยู่เดิมในคัมภีร์ เพราะป้องกันการคลาดเคลื่อนในหลักคำสอนแท้จริง

ข้อสำคัญอีกอย่างหนึ่ง พวกซุนนีถือว่าภายหลังจากที่พระศาสดามุฮัมมัดสิ้นชีพแล้วและได้มีองค์กาหลิบที่สืบต่อมาอีกเพียง 4 คนเท่านั้น ต่อจากนั้นก็ไม่มีกาหลิบสืบต่อ มีแต่ผู้นับถือศาสนาอิสลามธรรมดา พวกนิกายซุนนีถือกาหลิบที่สืบต่อกันมา คือ

1. ท่านอบูบักร์[2]
2. ท่านอุมัรหรือโอมาร[3]
3. ท่านโอถมานหรืออุษมาน[4]
4. ท่านอลีย์[5]

พวกนิกายนี้**ใช้หมวกสีขาวเป็นสัญลักษณ์**และเป็นนิกายที่มีผู้นับถือมากที่สุดประมาณ 700 ล้านคน ถือว่าเป็นนิกายดั้งเดิม แล้วส่วนมากมีอยู่ในประเทศสาธารณรัฐตุรกี ซาอุดิอารเบีย แอฟริกา และชาวมุสลิมส่วนใหญ่ในอินโดนีเซีย มาเลเซียและประเทศไทย

2. นิกายชีอะฮ์หรือชิเอฮ์ (Shiah) คำว่า "ชีอะฮ์หรือชิเอฮ์" แปลว่า "ผู้ปฏิบัติตาม" หรือ "สาวก" นิกายนี้**ใช้หมวกสีแดงเป็นสัญลักษณ์** นิกายนี้ได้แตกแยกออกมาจากนิกายซุนนี ตามประวัติกล่าวว่า พวกชีอะฮ์ถือว่าต่อจากกาหลิบอลีย์มาแล้ว เชื้อสายของอลีย์ควรจะได้รับการแต่งตั้งหรือทำการเลือกตั้งให้เป็นหัวหน้าทางศาสนาออกมาอีก เพราะเชื่อกันว่าสาวกผู้สืบต่อจากอลีย์ย่อมเป็นผู้ที่ได้รับคำสอนของอลีย์โดยตรง ควรจะได้มีการสืบต่อศาสนาบ้าง เมื่อสิ้นอลีย์แล้วจึงควรอย่างยิ่งที่จะหาผู้สมควรมาเป็นหัวหน้าใหม่และให้ชื่อว่า "อิหม่าม" อันหมายถึง "หัวหน้าสุเหร่าหรือมัสยิด" นั่นเอง อันเป็นผู้สืบต่อพระศาสนาจากพระมุฮัมมัด

---

[1] เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "มิสคาต" แปลว่า "จารีต" ที่นับถือกันมาได้รับการยกย่องเท่ากับพระคัมภีร์อัลกุรอาน

[2] พ่อตาพระมุฮัมมัด

[3] พ่อตาพระมุฮัมมัด

[4] ลูกชายของอาบูการ์

[5] ลูกเขยของพระมุฮัมมัด (ลูกชายของอาบูตะลิบ ลุงของพระมุฮัมมัด)

www.webkal.org

นิกายชีอะฮ์เรียกผู้สืบทอดจากพระมุฮัมมัดว่า อิมาม ถือว่าอิหม่าม คือ

(1) ผู้หมดมลทินจากบาป

(2) เป็นสื่อกลางการติดต่อระหว่างมนุษย์กับพระเจ้า

(3) เป็นผู้แปลถ้อยคำของพระเจ้าที่ปรากฏในคัมภีร์อัลกุรอาน เรียกว่า "อยาตุลเลาะห์" แปลว่า อายุแห่งอัลลอฮ์

นิกายชีอะฮ์นับถืออิหม่ามที่ถูกต้องจำนวน 12 คน คือ

1.	อิหม่ามอลีย์	เป็นลูกพี่ลูกน้องและบุตรเขยของท่านศาสดา
2.	อิหม่ามหะซัน	บุตรคนโตของอิหม่ามอลีย์
3.	อิหม่ามหุซัยน์	น้องชายของอิหม่ามที่ 2
4.	อิหม่ามอลีย์ ซัยนุลอาบิดีน	บุตรของอิหม่ามที่ 3
5.	อิหม่ามมูฮัมมัด อัลบากิร	บุตรของอิหม่ามที่ 4
6.	อิหม่ามญะอ์ฟัร อัศศอดิก	บุตรของอิหม่ามที่ 5
7.	อิหม่ามมูซา อัลกาซิม	บุตรของอิหม่ามที่ 6
8.	อิมามอลีย์ อัรริฎอ	บุตรของอิหม่ามที่ 7
9.	อิหม่ามมุฮัมมัด อัตตะกีย์	บุตรของอิหม่ามที่ 8
10.	อิหม่ามอลีย์ อันนะกีย์	บุตรของอิหม่ามที่ 9
11.	อิหม่ามหะซัน อัลอัสกะรีย์	บุตรของอิหม่ามที่ 10
12.	อิหม่ามมุฮัมมัด (ผู้ได้ชื่อว่าอัลมะฮ์ดี)	บุตรของอิหม่ามที่ 11

เนื่องจากอิหม่ามคนสุดท้ายสูญหายไปในปี ค.ศ. 878 มุสลิมนิกายชีอะฮ์เชื่อว่าท่านผู้นี้ยังมีชีวิตอยู่แต่หลบซ่อนไม่ยอมปรากฏตัว ชีอะฮ์ทั้งปวงจึงถือว่าปัจจุบันเป็นช่วงระยะเวลาแห่งการรอคอยการกลับมาของ อิหม่ามองค์สุดท้ายในฐานะของ "มะฮ์ดี" ซึ่งหมายถึง "ผู้ถูกนำโดยพระเจ้า" หรือ "ผู้นำทางอันชอบในอนาคต" ทำนองเดียวกันกับเมสซิอาของศาสนายิวและพระศรีอารยเมตไตรในพระพุทธศาสนา

นิกายชีอะฮ์นี้มีคณะกรรมการบัณฑิตคณะหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า หิทส์ (มุจญะตะฮิต) ทำหน้าที่ชี้ขาดข้อขัดแย้งหรือข้อสงสัยเกี่ยวกับลัทธิของตน

นิกายชีอะฮ์นี้มีผู้นับถือมากที่สุดในประเทศอิหร่าน อิรัก อินเดีย อัฟกานิสถาน และซีเรีย

www.webkal.org

3. นิกายคอวาริจญ์ (Khawarij) นิกายคอวาริจญ์หรือฆวาริซเกิดขึ้นในสมัยที่ข้าหลวงแคว้นซึ่งอยู่ที่เมืองดามัสกัสคัดค้านไม่ยอมรับฐานะของอลีย์บุตรเขยพระมุฮัมมัดเป็นกาหลิบ และได้แยกตัวออกเป็นอิสระทำสงครามกับอลีย์ อลีย์เป็นฝ่ายปราชัย ถูกลอบสังหารถึงแก่ความตาย หะซันบุตรของอลีย์จึงต้องยอมอ่อนน้อม ผู้นำฝ่ายต่อต้านจึงได้เป็นยาซิตในกาลต่อมา และได้กำจัดหุซัยน์บุตรชายคนเล็กของอลีย์อีกด้วย

นิกายคอวาริจญ์ถือว่า

1. ผู้นำโลกมุสลิมจะต้องมาจากการเลือกตั้ง

2. พวกตนเท่านั้นคือมุสลิมที่แท้จริง นอกนั้นไม่ใช่

3. ทารกที่เกิดจากบิดามารดามุสลิมจะยังเป็นมุสลิมไม่ได้ จนกว่าจะโตพอที่จะรับหลักศาสนาอิสลามด้วยตัวเองได้โดยตรง

4. การปฏิบัติตนให้เป็นปฏิปักษ์ต่อพระเจ้านั้นบาปอย่างหนัก และถือว่าคนมุสลิมที่เลวที่สุดหาใช่เป็นมุสลิมไม่

นิกายนี้มีแพร่หลายอยู่ในประเทศซีเรียและตุรกี

4. นิกายดรูซ (Druz) นิกายดรูซเป็นนิกายลึกลับค่อนข้างจะนอกรีตเกิดขึ้นในประเทศซีเรีย ประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 11 และแพร่หลายเข้าไปในเลบานอน ผู้ให้กำเนิดนิกายนี้คือกาหลิบที่ครองไคโรชื่อ “ฮากิม” นัยว่าเป็นผู้ประกาศคำสอนทำนองนอกรีตไปจากมุสลิมเหล่าอื่นๆ

คำว่าฮากิมเองนั้นเป็นผู้แทนของพระเจ้าโดยชอบธรรม และเกิดมาเป็นครั้งสุดท้าย แล้วจะสาบสูญไปไม่ยอมนับถือศาสนาจารีตที่คนอื่นๆ นับถือกันมา และมีการช่วยเหลืออยู่ในพรรคพวกของตนเท่านั้น คำสอนของนิกายนี้ได้รับการสนับสนุนและการเผยแพร่จากชาวมุสลิมอิหร่าน 2 คน คือ ฮัมซา และคาราซีเป็นอย่างดี ลัทธินิกายนี้ก็เอามาจากชื่อของ “คาราซี” นั่นเอง

5. นิกายอิสไมลี (Ismaili) นิกายอิสไมลีหรืออิสมาอิลลีเป็นสาขาหนึ่งของนิกายชีอะฮ์ ได้ชื่อตามอิสมาอิล (ลูกชายของญะอ์ฟัร อิหม่ามคนที่ 6) นับว่าเป็นคนขี้เมาดื่มเหล้าเป็นประจำ พ่อไม่ยอมตั้งเป็นอิหม่าม แต่คนส่วนมากถือกันว่าอิสมาอิลเป็นอิหม่ามคนที่ 7 ต่อจากผู้เป็นพ่อ ประมุขของนิกายนี้ชื่อ “อากาข่าน” เนื่องจากนิกายนี้เป็นนิกายที่ลึกลับ มีความเป็นไปค่อนข้างเป็นเอกเทศ ไม่ค่อยมีใครจะรู้เรื่องมากนัก เป็นพวกที่มีอุดมการณ์ที่รุนแรงดุร้ายต่อพวกอื่นๆ

www.webkal.org

ที่ไม่ใช่กลุ่มเดียวกันอย่างเปิดเผย ถึงบางครั้งก็มีการประหารพวกอื่นๆ เสมอ และอ้างว่าเพื่อความมั่นคงของพวกตนและพระศาสนาของตน พวกอิสไมลีนี้ต่อมาก่อให้เกิดนิกายหนึ่งในศาสนาอิสลาม คือ "ตากิย์ยา" แต่เป็นกลุ่มเล็กๆ ไม่ค่อยจะมีอิทธิพลเท่าไรนัก ชาวโลกจึงไม่ค่อยจะรู้จัก

6. **นิกายวาห์ฮาบี** (Wahhbi) นิกายวาห์ฮาบีเป็นนิกายที่เกิดขึ้นเมื่อประมาณกลางคริสต์ศตวรรษที่ 18 (ระหว่าง พ.ศ. 2238-2299) ผู้ตั้งนิกายนี้ชื่อว่า โมฮำหมัด อิบนิ อับดุลวาห์ฮาบี (Mohamed Ibni Abdul Wahhbi) ท่านผู้นี้เรียกตนเองว่า "พิวริตัน" มุสลิมนิกายวาห์ฮาบีนับถือพระอัลลอฮ์เจ้าอย่างเคร่งครัด ไม่นับถือพระมุฮัมมัดและศาสดาพยากรณ์อื่นใดๆ ทั้งสิ้น เพราะถือว่าการกระทำเช่นนั้นเท่ากับเป็นการหันกลับมานับถือรูปเคารพ ซึ่งเป็นการทำผิดพระบัญญัติในคัมภีร์อัลกุรอานอย่างโจ่งแจ้ง นอกจากนี้ยังห้ามการแต่งกายด้วยเพชรพลอย ผ้าแพรไหมและสิ่งฟุ่มเฟือยอื่นๆ ปฏิเสธมัสยิดหรือสุเหร่าที่สร้างหอคอย โดยอ้างว่าไม่มีบัญญัติไว้ในพระคัมภีร์ อีกทั้งวิทยาการสมัยใหม่ของโลกตะวันตก

ความมุ่งหมายประการที่สำคัญที่สุดของการตั้งนิกายนี้ขึ้นก็คือ เพื่อยังความมั่นคงตั้งมั่นให้แก่พระคัมภีร์อัลกุรอาน จึงนับถือและปฏิบัติตามพระคัมภีร์อย่างเคร่งครัด มีผู้ที่นับถือนิกายนี้บางส่วนอยู่ในตะวันออกกลาง

7. **นิกายฟากีร์** (Fagir) เรียกอีกอย่างว่า ทารเวษ (Darwesh) ภาษาเปอร์เซีย ฟากีร์เป็นภาษาอาหรับ แปลว่า ยากจน อนาถา ต้องการความกรุณา ยากจน อนาถา หรือต้องการความกรุณา ไม่ใช่ยากจนเรื่องทรัพย์สมบัติเหมือนธรรมดา แต่ความยากจนในเรื่องของพรที่พระเจ้าทรงประทานมาให้ จึงต้องมีการขอความกรุณาจากพระเจ้า

การบำเพ็ญของนิกายนี้ จึงมีลักษณะเอนเอียงไปในข้าง "ขอความกรุณา" และมีคนที่เป็นนักพรตเที่ยวภิกขาจรไปในที่ต่างๆ หัวหน้าของพวกฟากีร์นี้เรียกว่า เชค (chek) ส่วนคำว่า ทารเวษ (ภาษาเปอร์เซีย) แปลว่า "ประตู" ตามความหมายนี้ก็คือ ต่อพระเจ้าจากประตูบานหนึ่งไปสู่ประตูอีกบานหนึ่ง (โปรดสัตว์) ทุกคนในนิกายต้องมอบชีวิตจิตใจให้หัวหน้าเข้าทำนองเป็นสมาคมมากกว่านิกายแห่งศาสนา

ฟากีร์แยกเป็นพวกใหญ่ๆ ได้ 2 พวก คือ พวกหนึ่งเรียกว่า บาซาร์ (Bashar) ว่า ตามกฎหมาย หมายความว่า ปฏิบัติตามบัญญัติของอิสลาม อีกพวกหนึ่งเรียกว่า เบซาร์

www.webkal.org

(Beshar) พวกนี้ปฏิบัติตามชอบใจ บทบัญญัติของอิสลามไม่สำคัญ แต่ก็เรียกตัวเองว่า มุสลิม

พวกแรกเรียกตัวเองว่า ซาลิค (Salik) ถือการท่องเที่ยวเดินทางไปบำเพ็ญเพียรเพื่อไปสวรรค์และนับถืออบูบักร์ (พ่อตาของพระมุฮัมมัด) และอลีย์ (ลูกเขยของพระมุฮัมมัด) ว่าเป็นกาหลิบที่แท้จริงของตน และยังอ้างว่าท่านทั้งสองต่างก็มีการปฏิบัติเหมือนกัน พวกหลังเรียกตัวเองว่า อาซาด (Azad) หรือมาซซูบ (Majzub) ไม่มีการปฏิบัติตามบัญญัติของอิสลาม แต่เคร่งครัดต่อการภักดี โดยเฉพาะข้อที่เกี่ยวกับการบริกรรมของพระเจ้า พวกนี้โกนหนวด โกนเครา โกนขนคิ้ว โกนขนตา และชอบประพฤติพรหมจรรย์ ฟากีร์นี้ได้แยกตัวออกเป็นนิกายย่อยอีกมากประมาณ 40 นิกาย

8. **นิกายซูฟี** (Sufi) นิกายนี้เกิดขึ้นเมื่อประมาณ 200 ปีที่ผ่านมา จะเคร่งครัดในการอ่านคัมภีร์อัลกุรอาน สาวกนิกายนี้จะนุ่งผ้าทำด้วยขนแกะประพฤติตนดุจนักบวช คือ สันโดษ เน้นเรื่องการชำระดวงวิญญาณให้บริสุทธิ์ สละความสุขทางโลก มุ่งบำเพ็ญภาวนาสมาธิให้เกิดปัญญา ยกเลิกการทำพิธีรีตองตามตำราที่ไร้สาระ ผู้นับถือนิกายนี้มีอยู่ในสาธารณรัฐอิรัก สาธารณรัฐตุรกี สาธารณรัฐอัฟกานิสถาน สาธารณรัฐอียิปต์ สาธารณรัฐอินเดีย และในทวีปแอฟริกาบางประเทศ

13.12 สัญลักษณ์ของศาสนา

ในศาสนาอิสลาม เคารพบูชาเฉพาะพระอัลลอฮ์องค์เดียวเท่านั้น ไม่นิยมการบูชารูปเคารพอื่น ศาสนาอิลลามจึงไม่มีสัญลักษณ์ใดๆ ให้ศาสนิกเคารพบูชา แต่ที่เห็นรูปพระจันทร์ครึ่งเสี้ยว และมีดาวอยู่ข้างบน พบอยู่ในสุเหร่าทั่วไปในประเทศที่นับถือศาสนาอิสลามนั้น ไม่ใช่สัญลักษณ์ทางศาสนา เป็นเครื่องหมายของอาณาจักรออตโตมานเติร์ก ซึ่งเป็นอาณาจักรที่ยิ่งใหญ่รุ่งเรืองมากในอดีต มีอำนาจครอบงำยุโรป ตะวันออกกลางทั้งหมด ตั้งแต่ศตวรรษที่ 15 เป็นต้นมา จนถึงศตวรรษที่ 20 บรรดาประเทศมุสลิมที่เคยตกอยู่ในอำนาจของอาณาจักรออตโตมานเติร์กจึงยึดถือเอาเครื่องหมายนั้นเป็นสัญลักษณ์ของตนในฐานะเป็นชนชาติมุสลิมเหมือนกันสืบมา แต่อาจถือได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ของศาสนาอิสลามได้โดยอนุโลม หรือถ้าจะพูดว่ารูปพระจันทร์และดาวนี้เป็นเครื่องหมายของศาสนาอิสลามก็น่าจะเหมาะสมกว่า

www.webkal.org

13.13 ฐานะของศาสนาในปัจจุบัน

ศาสนาอิสลามในปัจจุบัน มีผู้นับถือมากเป็นอันดับ 2 รองจากศาสนาคริสต์ โดยมีศาสนิกกว่า 900 ล้านคน (Encyclopaedia Britannica 1992 : 269) ผู้นับถือศาสนาอิสลามส่วนใหญ่จะอยู่ในประเทศต่างๆ แถบตะวันออกกลาง และในทวีปแอฟริกา ส่วนทวีปเอเชียก็มีมากในประเทศปากีสถาน บังคลาเทศ อินโดนีเซีย และมาเลเซีย จำนวนมุสลิมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เพราะความเข้มงวดในสังคมมุสลิมที่ไม่ยอมให้คนในออกแต่ให้คนนอกเข้า อย่างเช่นห้ามแต่งงานกับคนต่างศาสนา ส่วนคนต่างศาสนาจะมาแต่งงานกับมุสลิมได้ แต่ต้องเปลี่ยนเป็นมุสลิมเสียก่อน ประเทศมุสลิมเหล่านี้จะคอยช่วยเหลือกันร่วมมือกันในด้านต่างๆ ในเมื่อมีปัญหากับประเทศต่างศาสนา ตลอดทั้งมีทรัพยากรธรรมชาติมาก เช่น น้ำมัน แก๊ส และแร่ธาตุต่างๆ เป็นต้น จนกลายเป็นฐานเสียงสำคัญเสียงหนึ่งบนเวทีโลก แต่ทว่าภายในประเทศที่นับถือศาสนาอิสลามเอง ยังขาดความเป็นเอกภาพ ทะเลาะกัน แบ่งแยกเป็นค่าย และเป็นนิกายต่างๆ มากมายยิ่งกว่านิกายในศาสนาใด และยังไม่มีองค์กรที่จะสามารถประสานรอยร้าวนี้ได้อย่างมีประสิทธิผล จะเห็นได้จากประเทศอิรักและประเทศอิหร่านซึ่งก็นับถือศาสนาอิสลามด้วยกัน และเป็นนิกายเดียวกัน แต่ก็มาทำสงครามกันเป็นเวลานานติดต่อกันถึง 8 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2523 ถึง พ.ศ. 2531 ต้องสูญเสียชีวิตผู้คนมากมายและทรัพย์สินมหาศาล และหลังจากเลิกรบกันแล้ว เพราะการไกล่เกลี่ยของสหประชาชาติ ประเทศอิรักก็ได้บุกยึดประเทศคูเวต ซึ่งเป็นประเทศมุสลิมเช่นกันอีก โดยอ้างว่าเป็นจังหวัดหนึ่งของตน ร้อนถึงสหประชาชาติอันมีสหรัฐอเมริกาและสัมพันธมิตรเป็นตัวแทนช่วยกันตอบโต้จนประเทศอิรักยอมจำนน เหตุการณ์ครั้งนี้ก็ทำให้ประอิรักและประเทศคูเวต ต้องสูญเสียชีวิตผู้คนและทรัพย์สินมากมายเช่นกัน เพราะฉะนั้นศาสนาอิสลามถึงจะมีศาสนิกมาก แต่ก็เป็นการรวมตัวอย่างหลวมๆ เท่านั้น อีกทั้งปัจจุบันโลกก็กำลังเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยี อีกทั้งอารยธรรมตะวันตกกำลังไหลบ่ามาสู่ประเทศต่างๆ อย่างรุนแรง มีอิทธิพลส่งผลให้มุสลิมไม่น้อยค่อยเปลี่ยนแปลงชีวิตของตนใหม่ คลายความเข้มงวดเป็นมุสลิมดั้งเดิม กลายเป็นมุสลิมใหม่มากขึ้นทุกที ก็ยิ่งทวีความแตกแยกในศาสนาอิสลามเอง

www.webkal.org

กิจกรรม

หลังจากนักศึกษาได้ศึกษา บทที่ 13 ศาสนาอิสลาม จบโดยสมบูรณ์แล้ว
โปรดทำแบบฝึกปฏิบัติประกอบวิชาศาสนศึกษา บทที่ 13 แล้วจึงศึกษาในบทที่ 14 ต่อไป

www.webkal.org

บทที่ 14

ศาสนาบาไฮ

www.webkal.org

เนื้อหาบทที่ 14
ศาสนาบาไฮ

14.1 ประวัติความเป็นมา

14.2 ประวัติศาสดา

14.2.1 ประวัติก่อนการก่อตั้งศาสนา

14.2.2 ประวัติการก่อตั้งศาสนาและประวัติศาสดา

14.3 คัมภีร์ในศาสนา

14.4 หลักคำสอนที่สำคัญ

14.4.1 ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของพระผู้เป็นเจ้า

14.4.2 ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของศาสนาทั้งปวง

14.4.3 ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของมนุษยชาติ

14.4.4 พระเจ้าสูงสุดของศาสนาบาไฮ

14.5 หลักความเชื่อและจุดหมายสูงสุด

14.6 สถานที่ทำพิธีกรรม

14.7 พิธีกรรมที่สำคัญ

14.8 วันสำคัญทางศาสนา

14.8.1 งานฉลองบุญ 19 วัน

14.8.2 อัยยัมมีฮา

14.8.3 วันศักดิ์สิทธิ์

14.9 ระบบบริหารงานของศาสนาบาไฮ

14.10 สัญลักษณ์ของศาสนา

14.11 ฐานะของศาสนาในปัจจุบัน

www.webkal.org

แนวคิด

1. ศาสนาบาไฮ เกิดที่ประเทศอิหร่าน ประมาณ 2406 ปี หลังพุทธศักราช ศาสนาบาไฮเป็นศาสนาใหม่ล่าสุด ศาสดาของศาสนาบาไฮ คือ พระบาฮาอุลลาห์

2. คัมภีร์ที่สำคัญในศาสนา มีดังนี้ คัมภีร์อัคคัส คัมภีร์วจนะที่ซ่อนเร้น คัมภีร์หุบผาทั้ง 7 และทั้ง4 และคัมภีร์อิกัน ในศาสนาบาไฮนั้น มีหลักคำสอนที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ 1)ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของพระผู้เป็นเจ้า 2)ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของศาสนาทั้งปวง 3)ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของมนุษยชาติ

3. ศาสนาบาไฮมีพิธีกรรมที่สำคัญดังนี้ 1)การสวดมนต์ทุกวัน 2)การอ่านพระคัมภีร์ทุกวัน 3)พิธีสมรส 4)การถือศีลอด 5)การตาย ส่วนวันสำคัญทางศาสนามี 1)งานฉลองบุญ 19 วัน 2)อัยยัมมีฮา 3)วันศักดิ์สิทธิ์

4. ศาสนาบาไฮมีจุดหมายปลายทางของชีวิต อันเป็นความสุขอันนิรันดรคือ สวรรค์ คือได้ขึ้นสวรรค์อยู่กับพระเจ้าชั่วนิรันดร วิธีปฏิบัติเพื่อเข้าถึงจุดหมายสูงสุด ด้วยการจงรักภักดีต่อพระเจ้าและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระองค์ ชาวบาไฮเชื่อว่าชีวิตในโลกนี้มีเพียงครั้งเดียว จากนั้นก็จะไปอยู่ในนรกหรือสวรรค์ชั่วนิรันดร

5. ศาสนาบาไฮได้ทำรูปสัญลักษณ์ทางศาสนาเป็น 2 แบบ คือ 1)ตัวอักษรคำว่า “ยาบา-ฮาอุลลาห์ภา” ซึ่งเขียนตามแบบภาษาอาหรับ 2)เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้ากับมนุษย์

6. ศาสนาบาไฮ แม้จะเป็นศาสนาใหม่ล่าสุด แต่ก็กำลังเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันมีศาสนิกของศาสนาบาไฮอยู่ทั่วเกือบทุกมุมโลกโดยมีศาสนิกประมาณ 10 ล้านคน

www.webkal.org

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษาได้มองเห็นภาพรวมประเด็นที่เป็นสาระสำคัญทางศาสนาของศาสนาบาไฮได้อย่างสมบูรณ์

2. เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาและสามารถถ่ายทอดเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของศาสนา ประวัติศาสดา คัมภีร์สำคัญในศาสนา หลักคำสอนที่สำคัญในศาสนา หลักความเชื่อและจุดหมายสูงสุดในศาสนาของศาสนาบาไฮได้อย่างถูกต้อง

3. เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาและ สามารถถ่ายทอดเกี่ยวกับสถานที่ทำพิธีกรรมที่สำคัญ สถานที่ทำพิธีกรรมวันสำคัญทางศาสนา ระบบบริหารงานของศาสนา สัญลักษณ์ของศาสนา และฐานะของศาสนาในปัจจุบันของศาสนาบาไฮได้อย่างถูกต้อง

www.webkal.org

บทที่ 14
ศาสนาบาไฮ

14.1 ประวัติความเป็นมา

ศาสนาบาไฮ เป็นศาสนาใหม่ล่าสุด กำเนิดในประเทศเปอร์เซีย หรืออิหร่าน เมื่อ พ.ศ. 2406 โดยคิดตามปีที่พระบาฮาอุลลาห์ ศาสดาของศาสนานี้ ประกาศรับรองตัวเองเป็นศาสดาพยากรณ์ผู้ยิ่งใหญ่ตามที่พระบ๊อบได้ทำนายไว้ศาสนาบาไฮวิวัฒนาการมาจากศาสนาบาบี (Babism) ที่พระบ๊อบ เป็นผู้ก่อตั้ง เมื่อ พ.ศ.2387

พระบ๊อบเกิดเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ.2362 ณ เมืองชีราส ประเทศอิหร่าน มีชื่อเดิมว่า ซียิค อาลี มุฮัมมัด ต่อมาเมื่ออายุ 25 ปี ท่านอ้างว่าเป็นศาสดาพยากรณ์ที่พระเจ้าส่งมาเพื่อประกาศให้ชาวโลกทราบถึงการมาของพระศาสดาผู้ยิ่งใหญ่ และท่านได้เปลี่ยนนามเสียใหม่ให้สอดคล้องกับการประกาศศาสนาของท่านว่า บ๊อบ-อุด-ดิน แปลว่า ประตูแห่งความเชื่อ และเมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2387 พระบ๊อบได้ประกาศที่เมืองชีราสว่า “รุ่งอรุณวันใหม่เริ่มต้นแล้ว” ยุคแห่งพระศาสดาผู้ยิ่งใหญ่ซึ่งเคยทำนายกันไว้ว่า จะเกิดมาช่วยโลกสถาปนายุคแห่งสันติภาพ และภราดรภาพใกล้เข้ามาถึงแล้ว”

เรื่องการทำนายว่าจะมีพระศาสดามาอุบัติเพื่อโลกนั้น เกิดขึ้นจากผู้ที่อ้างว่าตนเป็นศาสดาพยากรณ์มาหลายคนแล้ว การทำนายดังกล่าวคงจะมาจากอิทธิพลความเชื่อก่อนที่พระเยซูถูกจับตรึงไม้กางเขน ท่านได้บอกแก่สาวกว่า[1] “ถ้าพวกท่านรักเรา ก็จงปฏิบัติตามบัญญัติของพระเจ้า แล้วเราจะสวดมนต์อ้อนวอนพระบิดา แล้วพระบิดาจะทรงนำผู้ช่วยคนอื่นมาให้ท่าน เขาจะอยู่กับท่านตลอดไป” พระเยซูยังกล่าวต่อไปอีกว่า[2] “เรายังมีอีกหลายอย่างที่จะบอกท่าน แต่พวกท่านคงยังไม่พร้อมที่จะฟัง สัจธรรมกำลังปรากฏ เขาจะนำพวกท่านไปสู่

[1] สมาคมสภาการกลางศาสนาบาไฮ. ศาสนาบาไฮ, มปป หน้า 4.

[2] เล่มเดียวกัน, สมาคมสภากลางศาสนาบาไฮ. หน้า 4.

www.webkal.org

ความจริงทั้งปวง”

ระยะแรกผู้คนต่างชื่นชมต่อการประกาศศาสนาของพระบ๊อบ และเชื่อว่าพระบ๊อบเป็นอิหม่ามผู้ยิ่งใหญ่จะมาทำให้ศาสนาอิสลามเจริญรุ่งเรือง แต่พระบ๊อบยิ่งประกาศไป ก็ยิ่งผิดกับศาสนาอิสลามมากขึ้นทุกทีถึงขนาดจะใช้คัมภีร์ใหม่มาแทนคัมภีร์อัลกุรอาน ผลก็คือพระบ๊อบถูกจับประหารชีวิต ในข้อหาขบถต่อศาสนาอิสลามเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2393 ศพของท่านถูกนำมาฝังไว้บนภูเขาคาร์เมล ในเมืองไฮฟา ประเทศอิสราเอล เมื่อพระบ๊อบสิ้นชีวิตแล้ว พระบาฮาอุลลาห์ก็ได้รับช่วงดำเนินการสืบสานเผยแผ่ศาสนาของพระบ๊อบต่อไป

บาไฮ เป็นชื่อที่ตั้งตามนามพระศาสดาของศาสนานี้ คือ พระบาฮาอุลลาห์ ซึ่งแปลว่า แสงสว่างของพระเจ้า คำว่า บาไฮ มาจากคำว่า บาฮา แปลว่า แสงสว่าง

ศาสนาบาไฮ เกิดในอิหร่าน ในยุคที่ศาสนิกของศาสนาอิสลาม คริสต์ และโซโรอัสเตอร์เป็นปฏิปักษ์ต่อกันอย่างรุนแรง โดยเฉพาะชาวคริสต์และชาวโซโรอัสเตอร์เป็นฝ่ายที่ถูกทำร้ายเป็นส่วนใหญ่ เพราะผู้ปกครองบ้านเมืองเป็นมุสลิม พระบ๊อบและพระบาฮาอุลลาห์ทนเห็นสภาพเลวร้ายนั้นไม่ไหว จึงได้ครุ่นคิดอย่างหนักที่จะหามาตรการมาประนีประนอมให้ศาสนิกของทั้ง 3 ศาสนาหันมาสามัคคีปรองดองกัน จึงเป็นเหตุให้เกิดศาสนาบาบีและบาไฮขึ้นมาเพื่อสันติสุขคืนมาให้เพื่อนร่วมชาติ นอกจากนี้ยังมีจุดหมายกว้างไกลออกไปจนถึงการขจัดความขัดแย้งกันในระหว่างศาสนิกของศาสนาต่างๆ ทั่วโลกอีกด้วย เพื่อโลกจะได้มีความสงบสุขอย่างแท้จริง โดยสอนว่า มนุษยชาติเป็นพี่น้องกัน เกิดมาจากพระเจ้าองค์เดียวกัน จึงควรช่วยเหลือกัน ไม่ใช่มาทำร้ายเบียดเบียนกัน

พระบาฮาอุลลาห์[1] กล่าวว่า “ขอให้ประชาชาติทั้งปวงในโลกจงร่วมปรองดองกันด้วยมิตรภาพและความชื่นชม ปวงชนจงสามัคคีกับคนทุกศาสนาด้วยมิตรภาพและความยินดี” พระอับดุลบาฮา ศาสดาองค์ที่ 2 ของศาสนาบาไฮก็ได้กล่าวว่า[2] “บาไฮ หมายถึงผู้ที่มีความรักโลก รักเพื่อนมนุษย์ แล้วพยายามรับใช้เพื่อนมนุษย์ ปฏิบัติภารกิจเพื่อสากล สันติสุข และภราดรภาพ” สรุปแล้วศาสนาบาไฮเกิดขึ้นมาเพื่อสมานสามัคคีระหว่างศาสนิกของทุกศาสนาในโลก ดังนั้นศาสนาบาไฮจึงมีคำสอนที่เป็นไปเพื่อความเป็นเอกภาพระหว่างพระเจ้า ศาสนา และมนุษยชาติ ศาสนาบาไฮในช่วงสมัยพระบาฮาอุลลาห์เจริญเติบโตอย่างช้าๆ เพราะมีอุปสรรคขัดขวาง คือท่านทำการเผยแผ่ศาสนาในขณะที่ถูกคุมขังในเรือนจำ จึงเผยแผ่ได้เพียงการเขียนหนังสือเท่านั้น อีกทั้งถูกกล่าวหาว่าขบถต่อศาสนาอิสลาม จึงเป็นภาพพจน์ที่มุสลิม

[1] เอสเซิลมอนท์ เจอี. พระบาฮาอุลลาห์และยุคใหม่, 2526 หน้า 168-169.

[2] เล่มเดียวกัน, เอสเซิลมอนท์ เจ อี. หน้า 148.

www.webkal.org

ทั่วไปไม่พอใจและขัดขวาง ประการหลังนี้เป็นอุปสรรคมาก เพราะแม้เมื่อพระบาฮาอุลลาห์พ้นจากโทษจำคุกแล้ว ออกมาเผยแพร่ศาสนาได้โดยตรงก็ไม่สู้ได้ผลนัก เหตุการณ์เป็นอย่างนี้เรื่อยมาจนถึงสมัยอับดุลบาฮา ศาสดาองค์ที่ 2 ศาสนาบาไฮจึงเผยแพร่ขยายออกได้อย่างกว้างไกล

พระอับดุลบาฮา แปลว่า ผู้รับใช้พระเจ้า เป็นบุตรคนโตของพระบาฮาอุลลาห์ ท่านเกิดเมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2387 มีชื่อเดิมว่า อับบาส เอฟเฟนดี ในช่วงสมัยของพระอับดุลบาฮา ศาสนาบาไฮเจริญก้าวหน้ามาก และเมื่อ พ.ศ. 2454-2455 พระอับดุลบาฮาได้เดินทางไปเผยแพร่ศาสนายังยุโรปและสหรัฐอเมริกา และท่านได้รับสถาปนาเป็นเซอร์ขุนนางอังกฤษ เมื่อ พ.ศ. 2463 เพราะการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์สงครามระหว่างไฮฟาปาเลสไตน์ พระอับดุลบาฮาถึงแก่อสัญกรรมเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2464 รวมอายุได้ 77 ปี ก่อนสิ้นชีพท่านได้แต่งตั้งให้ โชกิ เอฟเฟนดี รับตำแหน่งแทน ปัจจุบันศพของท่านถูกฝังอยู่บนภูเขาคาร์เมล ในเมืองไฮฟา ประเทศอิสราเอล เคียงข้างกับหลุมฝังศพพระบ๊อบ

โชกิ เอฟเฟนดี เกิดเมื่อ พ.ศ. 2410 เป็นหลานคนโตของพระอับดุลบาฮา ศาสนาบาไฮในสมัยของโชกิ เอฟเฟนดี เจริญรุ่งเรืองและแผ่ขยายไปยังประเทศต่างๆ ยิ่งกว่าสมัยศาสดาองค์ก่อนๆ เพราะชาวโลกได้ทราบถึงศาสนาบาไฮบ้างแล้ว จากการวางรากฐานของศาสดาที่ผ่านมา อีกทั้งโชกิ เอฟเฟนดี ก็ได้รับการศึกษาสูง โดยศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยออกฟอร์ดประเทศอังกฤษ ท่านได้เขียนจดหมายถึง 50,000 ฉบับ มีทั้งภาษาอังกฤษ อารบิก และเปอร์เซียส่งไปยังประเทศต่างๆ จนกลายเป็นคัมภีร์คำสอนศาสนาบาไฮ ท่านโชกิ เอฟเฟนดี ถึงแก่อนิจกรรมเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2500 รวมอายุได้ 90 ปี ศพของท่านถูกฝังอยู่ที่สุสานเกรทนอร์ทเทิร์น ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ

ท่านโชกิ เอฟเฟนดี สิ้นชีวิตโดยมิได้แต่งตั้งใครรับตำแหน่งแทน จึงเป็นอันว่า ระบบสืบตำแหน่งแทนได้สิ้นสุดตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นมา ชาวบาไฮจึงได้ปรึกษากันเพื่อจัดแต่งตั้งหน่วยงานมาบริหารศาสนา ดังนั้นเมื่อ พ.ศ. 2506 จึงได้จัดตั้งธรรมสภายุติธรรมสากลขึ้น มีกรรมการ 6 คน ซึ่งเลือกตั้งมาจากกรรมการธรรมสภาแห่งชาติทั่วโลก ธรรมสภาแห่งชาติทั่วโลกก็มีกรรมการ 9 คน ที่เลือกตั้งมาจากกรรมการธรรมสภาบาไฮส่วนท้องถิ่นอีกทอดหนึ่ง ส่วนกรรมการธรรมสภาบาไฮส่วนท้องถิ่นก็เลือกมาจากสมาชิกในท้องถิ่นนั่นเอง เพราะฉะนั้นธรรมสภาของศาสนาบาไฮจึงมี 3 ระดับ โดยมีธรรมสภายุติธรรมสากล เป็นสภาสูงสุด รองลงมาก็เป็นธรรมสภาแห่งชาติ และธรรมสภาบาไฮส่วนท้องถิ่นตามลำดับ ธรรมสภายุติธรรมสากลซึ่งเป็นสภาสูงสุด ตั้งอยู่ที่เมืองไฮฟา ประเทศอิสราเอล การที่เลือกเมืองนี้เป็นที่ตั้งธรรมสภายุติธรรมสากลก็เพราะเป็นเมืองที่ ฝังศพของพระบ๊อบและพระอับดุลบาฮา ด้วยเหตุนี้เมืองไฮฟาจึงเป็นเมือง

www.webkal.org

ศูนย์กลางของศาสนาบาไฮและเป็นดินแดนศักดิ์สิทธิ์ของชาวบาไฮ

ศาสนาบาไฮแม้จะเป็นศาสนาใหม่ล่าสุด แต่ปัจจุบันได้แผ่ขยายไปอย่างกว้างไกลจนมีศาสนิกอยู่เกือบทั่วโลก และกำลังเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว

14.2 ประวัติศาสดา

14.2.1 ประวัติก่อนการก่อตั้งศาสนา

บาไฮเป็นศาสนาที่มีกำเนิดในประเทศอิหร่านเมื่อปี ค.ศ. 1844 เริ่มต้นจากชายหนุ่มคนหนึ่งชื่อ มีร์ซา อาลี โมหัมหมัด (Mirza Ali Muhammand) หรือที่เรียกกันว่า พระบ๊อบ (Bob) เป็นผู้เปิดทางและตระเตรียมประชาชนสำหรับการมาของพระบาฮาอุลลาห์ (Bahaullah) ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งศาสนาบาไฮ แต่อย่างไรก็ตามชาวไบฮายังคงยอมรับว่าพระบ๊อบเป็นศาสดาองค์หนึ่งเช่นเดียวกับพระบาอาอุลลาห์ และคัมภีร์บายัน (Bayan) ซึ่งเป็นการเปิดเผยศาสนาของพระบ๊อบก็เป็นคัมภีร์สำคัญของศาสนา อุปมาเหมือนกับประตูที่มนุษย์สามารถผ่านจากระบบโลกเก่าไปสู่ระบบโลกใหม่ ดังนั้นในการศึกษาศาสนาบาไฮ นักศึกษาจำเป็นต้องศึกษาชีวประวัติและภารกิจของพระบ๊อบก่อนเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจในศาสนาบาไฮได้ดียิ่งขึ้น

คำว่า **“ บ๊อบ”** (Bob) ในภาษาอาหรับมีความหมายว่า ประตู ภารกิจของพระบ๊อบ คือการเตรียมคนที่จะยอมรับศาสดาที่จะมาในอนาคต พระบ๊อบเกิดเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม ค.ศ. 1819 ที่ชีราส (Shiraz) ซึ่งอยู่ทางใต้ของประเทศอิหร่าน ท่านเป็นผู้สืบเชื้อสายโลหิตของศาสดามุฮัมมัด บิดาของท่านเป็นพ่อค้าที่มีชื่อเสียง แต่เสียชีวิตไปเมื่อพระบ๊อบยังเด็ก ท่านจึงอยู่ในความดูแลของลุงฝ่ายมารดาก็ค้าขายเช่นกัน ท่านเป็นคนรูปงาม กิริยาดี มีความฉลาดมีภูมิ ธรรมสูง และเป็นผู้เคร่งครัดต่อบทบัญญัติต่างๆ ของศาสนาอิสลาม อายุ 22 ปี ได้สมรสและมีบุตรชาย แต่น่าเสียดายที่ทารกนั้นตายตั้งแต่เล็ก เมื่ออายุได้ 25 ปี ท่านประกาศว่า[1] **“พระผู้เป็นเจ้าผู้ทรงไว้ซึ่งความเทิดทูนได้เลือกท่านให้เป็นพระทวาร”**

ในยุคของพระบ๊อบนี้เป็นช่วงเวลาที่อิหร่านกำลังเสื่อมโทรม สภาพรุ่งโรจน์ในอดีตได้เสื่อมสูญ ศาสนาเต็มไปด้วยคนบ้าคลั่ง ประชาชนละเลยศาสนาแต่ลุ่มหลงในโชคลาง ความแตกแยกทางศาสนาได้เกิดขึ้น ทำให้ผู้นับถือต่างเกลียดชังกัน พระบ๊อบจึงถือว่าเป็นภาระหน้าที่ของท่านจะต้องสนองโองการของพระเจ้า ท่านได้กล่าวกำหนดเวลาที่จะต้องประกาศ

[1] เอสเซิลมอนท์, เจ. อี. พระบาฮาอุลลาห์และยุคใหม, 2528 หน้า 32.

www.webkal.org

ภารกิจคือ วันที่ 23 พฤษภาคม ค.ศ.1844 (และในวันเดียวกันนี้เองเป็นวันเกิดของท่านอับดุลบาฮา) การประกาศภารกิจนี้เองที่ทำให้พระบ๊อบได้สาวกผู้ซื่อสัตย์ซึ่งเคยเป็นครูของท่านมาก่อน คือ เชก มะหะหมัด (หรืออีกนามหนึ่งว่า อะบิด) หะยีไซยิด อาลี ผู้เป็นลุง และมุลลา ฮุสเซน ซึ่งเป็นสาวกคนแรก ชื่อเสียงของศาสดาหนุ่มเริ่มขจรขยายอย่างรวดเร็วตลอดดินแดนอิหร่าน ทำให้ท่านได้สาวก 18 คน ท่านเรียกบุคคลเหล่านี้ว่า พยัญชนะแห่งการมีชีวิต (Letter of Living) ได้แก่

1. มุลลา ฮุสเซน โบซรูเยอี (บาบูลบ๊อบ)
2. โมหัมหมัด ฮาซัน
3. โมหัมหมัด บอเดอร์
4. มุลลา อาลี ปัสทามี
5. มุลลา โคดา บัคเซกูซานี่
6. มุลลา ฮาซันเน บาเจสทานี
7. ซียิค ฮุสเซนเน ยาซดี
8. มีร์ซา โมหัมหมัด โรเดคาเน ยาซดี
9. ซาอิค เฮนดี
10. มุลลาโมหมัด โคยี
11. มุลลา จาลิล โอรูมี
12. มุลลา อาหมัดเด เอ๊บดวาล มารอเกอี
13. มุลลา บอเดอร์เร ทาบริซี
14. มุลลา ยูเซฟเฟ อาเดบีลี
15. มีร์ซา ฮาดีเย คัสวินี
16. มีร์ซา โมหัมหัด อาลี คัสวินี
17. ทอเฮเรย์ (เป็นผู้หญิงคนเดียวที่เป็นสาวกโดยไม่เคยได้พบพระบ๊อบ แต่ใช้การเขียนสาส์นติดต่อกัน)
18. โมหัมหมัด อาลี บอร์โฟรูซี

ท่านได้ส่งสานุศิษย์เหล่านี้ซึ่งมีทั้งหญิงและชายออกไปตามภาคต่าง ๆ ของอิหร่านและตุรกีเพื่อเผยแพร่ข่าวการมาของท่าน และตัวท่านเองได้ไปที่เมกกะเมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ.1844

www.webkal.org

เพื่อนมัสการสถานที่นี้และประกาศภารกิจอย่างเปิดเผย ทำให้กลุ่มมุสลิมบางคนและบรรดานักปราชญ์ชีอะฮฺบางท่านประณามท่านอย่างรุนแรง ต่อมาท่านจึงถูกจำคุกและถูกลงโทษหลายครั้ง ในการประกาศศาสนาของพระบ๊อบ ทำให้สาวกหลายคนถูกฆ่าตายอย่างทารุณ แม้แต่ตัวท่านเองในภายหลังก็ถูกจับและถูกประหารชีวิตด้วยกระสุนปืนในขณะที่มีอายุเพียง 31 ปี

หลังจากพระบ๊อบถูกประหารชีวิตแล้ว ศพของท่านถูกโยนออกไปริมคูนอกกำแพงเมือง แต่พวกศาสนิกชนของพระบ๊อบหรือพวกบาบีส์ (Babis) ได้ลอบนำศพออกมาตอนเที่ยงคืน และนำไปซ่อนในอิหร่านหลายปี แล้วจึงนำมาที่ปาเลสไตน์ ปัจจุบันศพของพระบ๊อบบรรจุไว้ในสุสานบนไหล่เขาคาร์เมลไม่ไกลจากถ้ำเอลิยา และห่างประมาณสามสิบไมล์ สถานที่ที่พระบาฮาอุลลาห์ทรงประทับอยู่หลายปีในระยะหลังของชีวิต และเป็นที่ที่ศพของพระบาฮาอุลลาห์ประดิษฐานอยู่ที่นั่น

14.2.2 ประวัติการก่อตั้งศาสนาและประวัติศาสดา

มีร์ซา ฮุสเซน อาลี (Mirza Husain Ali) ผู้ซึ่งต่อมาได้ใช้สมญานามว่า บาฮาอุลลาห์ แปลว่า พระเกียรติคุณของพระเจ้า เกิดเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน ค.ศ. 1817 ณ กรุงเตหะราน ประเทศอิหร่าน เป็นบุตรชายคนแรกของเสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ ตระกูลของท่านมั่งคั่งและมีชื่อเสียง แต่ท่านเองไม่เคยเข้าศึกษาในโรงเรียนเลย แม้แต่ศึกษาจากทางบ้านก็ศึกษาเพียงเล็กน้อย แต่กระนั้นในวัยเด็กท่านเคยแสดงความฉลาดรอบรู้ให้ผู้อื่นได้เห็นหลายครั้ง บิดาของท่านสิ้นชีวิตเมื่อท่านอายุ 22 ปี ท่านต้องเลี้ยงดูน้องชายหญิงหลายคน ตลอดจนต้องปกครองกองมรดกอันมหาศาลของตระกูล จนกระทั่งได้พบกับพระบ๊อบและสนับสนุนศาสนาของพระบ๊อบอย่างกล้าหาญจนได้รับการทรมานเพราะจองจำและถูกจับขังคุกพันธนาการด้วยโซ่ตรวนอย่างโหดร้าย ทั้งยังถูกยึดทรัพย์สินและเนรเทศไปอยู่ที่ประเทศอิรัก

ตลอดเวลาแห่งการทุกข์ทรมานนั้น ท่านได้รับกำลังใจจากครอบครัว ได้แก่ อาซียี่ห์ คาท์บูม (ใบไม้ที่ประเสริฐสุด) ภรรยาผู้มีความอดทนและอุทิศชีวิตเพื่อสามีเป็นเวลาตลอดเกือบ 40 ปี พระอับดุลบาฮา (กิ่งที่ยิ่งใหญ่ที่สุด) บุตรชายผู้ถูกกำหนดให้เป็นศูนย์กลางแห่งพระกติกาสืบต่อจากท่านบาฮียีห์ คาท์บูม (ใบไม้ศักดิ์สิทธิ์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุด) บุตรสาวผู้มอบชีวิตแก่ศาสนาจนกระทั่งอายุ 86 ปี เธอจึงได้รับการยกฐานะให้เป็นสตรีที่มีฐานะสูงสุดในเพศของเธอในศาสนาบาไฮ เธอยอมเสียสละความคิดที่จะแต่งงานเพื่อที่จะได้รับใช้และบรรเทาความยากลำบากของบิดาและครอบครัวของเธอได้อย่างอิสระ เมื่อพระอับดุลบาฮาผู้เป็นพี่ชายมรณภาพแล้ว เธอคือผู้คุมบังเหียนของศาสนาในช่วงระยะสั้นๆ และเป็นผู้รวบรวมบาไฮ

www.webkal.org

ศาสนิกชนมารวมกันที่โชกิ เอฟเฟนดิ มีร์ซา มูซา น้องชายผู้ซื่อสัตย์ และมีความสามารถที่สุดในบรรดาพี่น้องทั้งหลายของพระบาฮาอุลลาห์ มีร์ซา โมหัมหมัด คูลี น้องชายต่างมารดาของพระบาฮาอุลลาห์ที่อายุน้อยที่สุด แต่แก่กว่าพระอับดุลบาฮาเพียง 7 ปี ท่านเป็นผู้ซื่อสัตย์ต่อศาสนามาตลอดแม้ว่าพี่น้องของท่านหลายคนได้ทรยศต่อศาสนา ส่วนมีร์ซา มีท์ดี (กิ่งที่บริสุทธิ์ที่สุด) น้องชายของพระอับดุลบาฮาซึ่งยังเล็กมากจึงถูกทิ้งไว้กับญาติพี่น้อง แต่ภายหลังได้เดินทางไปร่วมกับพระบาฮาอุลลาห์

การเดินทางตลอด 3 เดือนจากเตหะรานไปแบกแดดซึ่งอยู่ในอิรัก สร้างความทุกข์ทรมานแก่คณะผู้ถูกเนรเทศ เพราะต้องเดินทางผ่านที่ราบสูงอันหนาวเย็นในฤดูหนาวโดยไม่มีอุปกรณ์และสัมภาระในการเดินทาง และเมื่อมาถึงแบกแดดก็ยังได้รับการทรมานเพราะขาดการพักผ่อนและขาดอาหาร แต่ทั้งหมดนี้ก็ไม่ได้ทำให้คณะผู้เนรเทศเร่าร้อนแต่อย่างใด โดยเฉพาะพระบาฮาอุลลาห์นั้นไม่ได้ทุกข์ร้อนใจเลย ขณะนี้เองชื่อเสียงของท่านได้ขจรขจายมากขึ้น มีผู้สนใจหลั่งไหลมายังแบกแดดเพื่อฟังคำสอนไม่ว่าจะเป็นผู้นับถือศาสนายิว คริสต์ หรือโซโรอัสเตอร์ บุคคลเหล่านี้ต่างต้องการที่จะสนทนาธรรมและถกปัญหาต่างๆ ซึ่งท่านสามารถตอบโต้ได้ดีจนเป็นที่น่าอัศจรรย์ในความรอบรู้ของท่าน ทำให้มีผู้เลื่อมใสมากจนผู้สูญเสียผลประโยชน์หลายคนพยายามคิดกำจัดด้วยการใส่ร้ายว่าเป็นบุคคลที่เป็นภัยร้ายแรงต่อศาสนาอิสลาม

ต่อมารัฐบาลตุรกีได้ออกคำสั่งเรียกพระบาฮาอุลลาห์ไปยังกรุงคอนสแตนติโนเปิล ก่อนที่ท่านจะออกเดินทางไกลพร้อมกับคณะ ท่านได้ไปตั้งกระโจมพำนักในอุทยานของนาจิบ ปาชา และประกาศข่าวอันน่ายินดีต่อสาวกหลายคนว่า ท่านคือศาสดาที่พระบ๊อบได้เคยกล่าวไว้ว่าจะมาในอนาคตตามพันธะสัญญา อาจกล่าวได้ว่านี้คือ การประกาศความเป็นศาสนาที่แยกออกมาจากศาสนาพระบ๊อบ และอุทยานแห่งนี้ได้รับการขนานนามว่า อุทยานริสวาน (Riswan) แปลว่า สวรรค์ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีของบาไฮศาสนิกชน เพราะเป็นอุทยานที่มีการประกาศข่าวดีของศาสนา และในช่วงเวลาที่มีการประกาศข่าวดีระหว่างวันที่ 21 เมษายน ถึงวันที่ 3 พฤษภาคม ค.ศ. 1863 ต่อมาได้กลายเป็นช่วงเวลาที่จัดให้มีพิธีแห่งการรำลึกที่เรียกว่า พิธีริสวาน ซึ่งจะฉลองเป็นประจำทุกปี

เมื่อพระบาฮาอุลาห์ได้เดินทางมายังคอนสแตนติโนเปิลแล้วท่านได้ถูกขังคุกระยะเวลาหนึ่งและได้ถูกเนรเทศไปยังที่อื่นๆ อีก จนกระทั่งครั้งหลังสุดถูกจำคุกที่อัคคา (Akka) ในประเทศอิสราเอลอันเป็นสถานที่ขังอาชญากรชั้นเลวที่ถูกส่งมาจากทั่วทุกภาคของอาณาจักรตุรกี

www.webkal.org

อย่างไรก็ตามในบั้นปลายชีวิตของศาสดาท่านนี้ ท่านได้พักที่บาห์จี ผู้เลื่อมใสศรัทธาได้ช่วยกันสร้างสวนดอกไม้และให้ชื่อว่า ริสวาน ซึ่งท่านได้ใช้เวลาหลายวันในการพักผ่อน ณ ที่แห่งนี้ ชีวิตในวัยชราของท่านดำเนินไปอย่างง่าย ๆ และสงบสุข ท่านสิ้นชีพเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม ค.ศ. 1892 รวมอายุ 75 ปี ศพของท่านฝังที่บาห์จี ตั้งแต่นั้นมาบาไฮได้ซื้อสถานที่นี้และบริเวณรอบ ๆ ตกแต่งให้งดงามและเป็นสถูปศักดิ์สิทธิ์ที่สุดสำหรับบาไฮ บาไฮผู้แสวงบุญจากทั่วโลกจะเดินทางมาเยือนสถูปนี้

หลังจากสิ้นชีวิต ลูกชายคนแรกที่ชื่อ อับบาส เอฟเฟนดิ (Abbas Effendi) หรือที่รู้จักกันในนามอับดุลบาฮา (Abdul-Baha) ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้แทนของบิดามีหน้าที่อธิบายและชี้แจงคำสั่งสอน ซึ่งทุกคนที่นับถือศาสนาบาไฮจะต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตาม ท่านจึงได้รับการยกย่องให้เป็นศูนย์กลางแห่งพระปริญญา

อับดุลบาฮาเกิดที่กรุงเตหะราน เมืองหลวงของประเทศอิหร่าน ในวันที่ 23 พฤษภาคม ค.ศ. 1844 เป็นบุตรชายคนแรกของพระบาฮาอุลลาห์ เป็นผู้มีความกตัญญู มีจิตใจเมตตา และมีความฉลาดเป็นอย่างมาก สามารถอธิบายธรรมะได้อย่างแตกฉานหลายครั้ง ท่านได้ช่วยพระบาฮาอุลลาห์ในการตอบปัญหายุ่งยากใจของแขกที่มาเยือน และชอบถกเถียงปัญหาศาสนากับพวกนักปราชญ์ในสุเหร่าอิสลามจนเป็นที่ยกย่องของบุคคลทั้งหลายและเรียกท่านว่าท่านอาจารย์ ทั้งที่ตัวท่านไม่เคยเข้าศึกษาในโรงเรียนมาก่อน

อับดุล บาฮาแต่งงานกับมนีเรห์ คาโนม มีบุตรหลายคน แต่มีบุตรสาวเพียง 4 คนเท่านั้นที่มีชีวิตทนต่อการจำคุกอันยาวนานและทุกข์ยากได้ ชีวิตของอับดุล บาฮาได้รับความยากลำบากไม่น้อยกว่าบิดาของท่าน เพราะความริษยาของผู้ที่ต้องการทำลายท่าน ทำให้ท่านถูกรัฐบาลตุรกีจับกุมในข้อหาปฏิวัติล้มล้างรัฐบาลตุรกี

การถูกจับขังคุกนี้ไม่ได้ทำให้ท่านทุกข์ร้อนแต่อย่างใด กลับใช้เวลาในคุกตอบจดหมายถึงผู้เลื่อมใสศรัทธาจากทั่วโลก และใช้เวลาเยี่ยมเยือนผู้เจ็บป่วยตามบ้านของเขาเหล่านั้น อันเป็นย่านที่มีคนจนมากที่สุดในเมืองอัคคา ในที่สุดท่านได้รับอิสรภาพเพราะพวกปฏิวัติรัฐบาลได้รับชัยชนะจึงได้ปลดปล่อยนักโทษศาสนาทั้งหมดให้เป็นอิสระ ท่านได้มีโอกาสไปเผยแพร่ศาสนาในต่างประเทศ เริ่มจากประเทศอังกฤษ ท่านได้พำนักที่ลอนดอนและแสดงปาฐกถา อีกทั้งพบปะสนทนากับผู้ที่สนใจที่มาติดต่อทุกวัน จากนั้นได้เดินทางไปทั่วสหรัฐอเมริกาจากฝั่งแอตแลนติกจดฝั่งแปซิฟิก และเดินทางต่อไปยังยุโรปและอียิปต์ กลับถึงเมืองไฮฟา (Haifa) ประเทศอิสราเอล เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม ค.ศ.1913

www.webkal.org

ตลอดช่วงเวลาที่ท่านเป็นผู้นำทางศาสนานั้น ความเจริญรุ่งเรืองของศาสนาบาไฮรุ่งโรจน์เป็นอย่างมาก มีการสร้างวัดบาไฮเป็นแห่งแรกของโลกที่เมืองอิสคาแบด มีการก่อตั้งโรงเรียน วิทยาลัย และธรรมสภา นอกจากนี้ยังมีการก่อตั้งชุมชนบาไฮเกิดขึ้นในที่ต่างๆ เช่น ตุรกี อิหร่าน อียิปต์ อินเดีย พม่า ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส และเยอรมนี เป็นต้น รวมทั้งหมดประมาณ 35 ประเทศ ในช่วงบั้นปลายชีวิต ท่านได้ปฏิบัติกรณียกิจประจำวันอย่างไม่เหน็ดเหนื่อย จนกระทั่งในวันที่ 28 พฤศจิกายน ค.ศ. 1921 ประมาณตีหนึ่งครึ่ง ก็ล่วงลับไปอย่างสงบบนเตียงนอนโดยมีบุตรสาวทั้งสองเฝ้าอยู่ข้างๆ ศพของท่านฝังอยู่ข้างขวาถัดจากศพของพระบ๊อบที่อยู่บนเขาคาร์เมลในอิสราเอล

เมื่อท่านสิ้นไปแล้ว หลานชายของท่านชื่อ โชกิ เอฟเฟนดิ (Shauqi Effendi) ได้รับการยกย่องให้เป็นศาสนภิบาลของศาสนาบาไฮ และเป็นผู้ตีความหมายธรรมลิขิตของพระบาฮาอุลลาห์ ท่านเป็นคนหนุ่มที่มีการศึกษาดี ในขณะที่ได้ข่าวการมรณภาพของปู่ที่ท่านรัก ท่านอายุเพียง 24 ปี กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยออกฟอร์ด ข่าวนี้ทำให้ท่านล้มป่วยด้วยความเศร้าโศกจึงรีบกลับบ้านที่เมืองไฮฟาในอิสราเอล และพบว่าปู่ของท่านได้มอบความรับผิดชอบอันยิ่งใหญ่ในการเป็นศาสนภิบาลของศาสนาบาไฮให้แก่ท่าน

โชกิ เอฟเฟนดิ เป็นหลานที่ปู่รักและมอบความหวังว่าท่านจะช่วยทำงานให้ศาสนาบาไฮได้เป็นอย่างดี เพราะท่านเป็นหน่อพฤกษ์อันศักดิ์สิทธิ์ เนื่องจากท่านมีเลือดเนื้อเชื้อไขที่มาจากคน 2 ตระกูลที่เป็นหลักของศาสนาของพระผู้เป็นเจ้า มารดาของท่านคือ ซิอาอีเยะห์ คานุบ ธิดาคนโตของอับดุลบาฮา บิดาของโชกิ เอฟเฟนดิ คือมิร์ซา ฮอดิ ญาติผู้หนึ่งของพระบ๊อบ ท่านจึงเป็นกิ่งก้านซึ่งได้เลือกแล้วให้เป็นผู้พิทักษ์ศาสนาของพระผู้เป็นเจ้า และต่อจากโชกิ เอฟเฟนดิแล้ว ภาระนี้จะต้องตกเป็นภาระของบุตรคนแรกที่สืบเชื้อสายโดยตรง แต่เป็นเรื่องที่น่าเสียดายมาก เมื่อท่านถึงแก่กรรมอย่างกะทันหัน เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน ค.ศ. 1957 ที่กรุงลอนดอน ท่านไม่ได้แต่งตั้งผู้ใดให้สืบทอดตำแหน่งนี้ และชีวิตสมรสของท่านไม่ได้สร้างเลือดเนื้อเชื้อไขให้เป็นสายใยของศาสนาต่อไป ทั้งที่แผนงานต่างๆ ที่ท่านวางไว้นั้นกำลังประสบความสำเร็จ จึงเป็นหน้าที่ของคณะบุคคลที่เรียกว่า พระหัตถ์ศาสนา ซึ่งท่านได้แต่งตั้งขึ้นมาไว้ช่วยงานการปกป้องและเผยแพร่ศาสนาและเป็นการแต่งตั้งตามที่ระบุไว้ในพินัยกรรมของพระอับดุลบาฮา

www.webkal.org

14.3 คัมภีร์ในศาสนา

คัมภีร์ศาสนาบาไฮมีหลายเล่ม เพราะถือธรรมนิพนธ์ของศาสดาบาไฮทุกองค์เป็นตัวคัมภีร์ของศาสนาบาไฮ แต่ที่ให้ความสำคัญมาก ก็คือธรรมนิพนธ์ของพระบาฮาอุลลาห์[1] ได้แก่

1. **คัมภีร์ (กิตาบี) อัคคัส** ว่าด้วยธรรมวินัยต่างๆ เช่น บาไฮศาสนิกชนต้องสวดมนต์ ต้องถือศีลอด 19 วัน ต้องร่วมงานฉลองบุญทุกต้นเดือน ต้องรำลึกถึงวันศักดิ์สิทธิ์ของศาสนา ต้องดำเนินชีวิตอย่างสุขสงบและสามัคคี ต้องให้การศึกษาแก่บุตรหลาน และต้องเว้นอบายมุข เป็นต้น ชาวบาไฮถือว่า คัมภีร์อัคคัส เป็นคัมภีร์สำคัญและศักดิ์สิทธิ์ที่สุด เพราะนอกจากเป็นนิพนธ์ของพระบาฮาอุลลาห์แล้ว ท่านยังได้ประทับตราประจำตัวของท่านไว้ด้วย

2. **คัมภีร์วจนะที่ซ่อนเร้น** (The Hiden Words) ว่าที่ด้วยความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้ากับมนุษย์ และความจริงพื้นฐานของศาสนาต่างๆ

3. **คัมภีร์หุบผาทั้ง 7 และทั้ง 4** (The Seven and Four Valleys) ว่าด้วยวิวัฒนาการของมนุษย์ผู้แสวงหาจะต้องพบอะไรบ้าง

4. **คัมภีร์อิกัน** (Igan) คัมภีร์แห่งความมั่นใจ คัมภีร์นี้ว่าด้วยการอธิบายคำสอนที่ยากและซับซ้อนมากในปรัชญาของคัมภีร์เก่าๆ และว่าด้วยพระศาสดาที่พระเจ้าทรงส่งลงมายังโลกมนุษย์เป็นคราวๆ อีกด้วย

14.4 หลักคำสอนที่สำคัญ

บาไฮเป็นศาสนาสากลที่มีความเป็นอิสระ และมีศาสนิกชนอยู่เกือบทุกประเทศ ศาสนิกชนบาไฮเชื่อว่าศาสนาของพวกเขาไม่ได้เป็นลัทธิหรือนิกายของศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลามหรือศาสนาอื่นๆ และมิได้เกิดขึ้นด้วยแรงบันดาลใจจากพระคัมภีร์ของศาสนาใด แต่ศาสนทูตของพวกเขาได้รับแรงดลใจจากพระผู้เป็นเจ้าให้ลิขิตธรรมขึ้นมา คำสอนในศาสนาบาไฮจึงเน้นความสามัคคีในระหว่างศาสนา เพราะพวกเขาเชื่อกันว่าพระวิญญาณอันบริสุทธิ์ของพระองค์จะหวนกลับมาในแต่ละยุคในกายของศาสดา ทั้งนี้เพื่อให้มนุษย์ทุกคนได้ทราบพระประสงค์ของพระองค์ ศาสดาแต่ละองค์จึงอธิบายกฎและคำสอนต่างๆ ที่เข้ากับยุคสมัย และจะมีการทำนายการมาของศาสดาที่จะมาสถาปนาอาณาจักรของพระผู้เป็นเจ้าในโลกนี้ ในที่สุดเพื่อจะนำมนุษย์ไปสู่ยุคทองแห่งสันติภาพ นั้นหลักคำสอนเบื้องต้นที่สำคัญของบาไฮมี 3 ประการ คือ

[1] บาไฮแห่งประเทศไทย, ธรรมสภา. ศาสนาบาไฮ, 2536 หน้า 37.

www.webkal.org

14.4.1 ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของพระผู้เป็นเจ้า[1]

ศาสนาบาไฮเชื่อว่าพระเจ้ามีเพียงองค์เดียวเท่านั้น แต่ที่ชื่อเรียกหลากหลายออกไปเพราะขึ้นอยู่กับสภาพท้องถิ่นของแต่ละชาติแต่ละภาษา แต่แท้จริงแล้วพระเจ้าคือ สัจธรรมที่เที่ยงแท้ เป็นแหล่งวิทยาการทั้งปวง มีอำนาจอันศักดิ์สิทธิ์ครอบจักรวาล และเป็นอยู่ตลอดกาล พระองค์ทรงเป็นนามธรรมที่ไม่อาจอธิบายได้ด้วยภาษาของวัตถุ เราจึงไม่สามารถเห็น หรือเข้าใจพระองค์ได้นอกจากอาศัยศาสดาต่างๆ ซึ่งเป็นผู้แทนของพระองค์ที่พระองค์ได้เลือกแล้ว

14.4.2 ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของศาสนาทั้งปวง[2]

ศาสนาต่างๆ มาจากที่มาเดียวกันคือ พระเจ้า ดังนั้นคำสอนของศาสดาทั้งหลายจึงมาจากแหล่งความรู้อันศักดิ์สิทธ์ที่เดียวกัน และมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกันคือ สอนให้มนุษย์เป็นคนดีและมีความรักในกันและกัน

14.4.3 ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของมนุษยชาติ[3]

แม้ว่ามนุษย์จะมีความแตกต่างในด้านเผ่าพันธุ์ ชาติ ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี แต่ทั้งหมดนี้มาจากครอบครัวเดียวกัน จึงเปรียบเทียบเหมือนใบไม้เดียวกัน

คำสอนทั้ง 3 ข้อนี้เป็นพื้นฐานความเข้าใจที่จะนำไปสู่คำสอนทั่วๆไป[4] ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. การแสวงหาความจริงอย่างอิสระ คือ การแสวงหาความจริงด้วยตนเอง ไม่ใช่ยอมรับตามครอบครัวหรือเพื่อน

2. ขจัดอคติทุกชนิด อคติในที่นี้ได้แก่ อคติทางด้านเศรษฐกิจ การศึกษา สีผิว เชื้อชาติและศาสนา เพราะสิ่งเหล่านี้ทำลายล้างความเป็นปึกแผ่นของมนุษย์

3. การให้ความเสมอภาค บุรุษและสตรีต้องมีความเท่าเทียมกัน เฉกเช่นปีกสองข้างของนกที่จะต้องช่วยกันกระพือเพื่อเหินขึ้นสู่ท้องฟ้า

4. การศึกษาสากล บาไฮเชื่อว่าการศึกษาที่สำคัญ คือ การศึกษาเพื่อให้รักพระผู้เป็นเจ้าและจะต้องมีเจตคติในการรับใช้มนุษยชาติ การศึกษาในเรื่องเหล่านี้เป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิตและเป็นสิ่งสำคัญกว่าการจดจำข้อมูล เพราะถ้าการศึกษาเป็นไปตามแนวทางที่ถูกต้อง มนุษยชาติจะเปลี่ยนแปลง และโลกนี้จะเป็นสวรรค์บนดินโดยไม่ต้องรอต่อเมื่อตายไปแล้ว

---

[1] สภาธรรมบาไฮแห่งประเทศไทย. อุทยานใหม่, มปป หน้า 7–8.

[2] สมาคมสภาการกลางศาสนาบาไฮ. ศาสนาบาไฮ, มปป หน้า 10.

[3] สมาคมสภาการกลางศาสนาบาไฮ. พระบาฮาอุลลาห์, มปป หน้า 10.

[4] เอสเซิลมอนท์ เจ อี. พระบาฮาอุลลาห์และยุคใหม่, 2528 หน้า 147–172.

www.webkal.org

5. การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจด้วยวิธีทางศีลธรรม คือ การตกลงปรึกษาหารือกัน เป็นหุ้นส่วนและแบ่งปันผลกำไรอย่างยุติธรรม การจัดเก็บภาษีจึงควรเป็นด้วยความสมัครใจไม่ใช่การบังคับ โดยแต่ละคนให้ส่วนหนึ่งจากรายได้ของตนหลังจากหักค่าใช้จ่ายแล้ว

6. ศาสนาต้องสอดคล้องกับวิทยาศาสตร์ หากศาสนาอยู่เหนือวิทยาศาสตร์จะทำให้เกิดความบ้าคลั่งและความงมงายทางศาสนา และถ้าวิทยาศาสตร์ไม่ได้นำมาใช้ทางวิทยาศาสตร์จะเป็นสิ่งทำลายล้าง

7. การมีสันติภาพสากลและรัฐบาลแห่งโลก พระผู้เป็นเจ้าทรงประทานโลกให้แก่มนุษย์แต่มนุษย์เป็นผู้แบ่งแยกโลกออกเป็นเขตแดน ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของมนุษย์ที่จะสถาปนาสหพันธ์รัฐแห่งโลกเพื่อบริหารในทุกดินแดนของโลกอย่างยุติธรรมภายใต้รัฐบาลเดียวกันแต่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่จะต้องปกป้องและอภิรักษ์ไว้ เมื่อนั้นมนุษย์จะเห็นว่าโลกของเราเชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียวกัน มีความสมานความสามัคคีกัน

8. ขจัดความมั่นคงและความยากจนที่มากเกินไป การมีรัฐบาลแห่งโลกจะช่วยในการบริหารทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกัน และช่วยขจัดความเกินล้นทางเศรษฐกิจ คือ ความมั่นคงและความขัดสน แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าคนทำงานหนักจะมิได้รับรางวัลสำหรับงานของตนเพราะคนทุกคนจะต้องทำงานให้สุดความสามารถของตนอยู่เสมอ จึงจะได้ชื่อว่าเป็นผู้ใช้พรสวรรค์ที่พระผู้เป็นเจ้าประทานมาให้และเป็นผู้ได้รับการสรรเสริญจากพระองค์

9. การมีภาษาสากล เมื่อทั่วโลกเป็นหนึ่งเดียวกันควรมีภาษาใดภาษาหนึ่งใช้เป็นภาษาสากลเพื่อว่าทุกๆ คนจะได้เข้าใจกันและกัน และหลีกเลี่ยงความเข้าใจผิดที่เกิดจากการสื่อสารไม่ได้เต็มที่

10. การมีความจงรักภักดีต่อรัฐบาล การสร้างรัฐบาลแห่งโลกนั้นเป็นพระประสงค์ของพระผู้เป็นเจ้าหาใช่ความประสงค์และแรงจูงใจทางการเมืองของบาไฮ เพราะบาไฮมีข้อห้ามที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางการเมือง หรือการต่อต้านศาสนานั้น อีกทั้งชาวบาไฮไม่สามารถเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือองค์การลับใดๆ แต่ชาวบาไฮจะต้องรักชาติ ส่งเสริมประโยชน์ให้แก่ประเทศของตนโดยไม่เห็นแก่ตัวและมีความเชื่อฟังในรัฐบาล โดยมียกเว้นเพียงข้อเดียวเท่านั้น คือ ถ้ารัฐบาลนั้นออกคำสั่งให้บาไฮเลิกนับถือศาสนาของตน ชาวบาไฮไม่จำเป็นต้องเชื่อฟังคำสั่งแม้จะถูกลงโทษหรือถูกฆ่าก็ตาม

11. การงดเว้นจากแอลกอฮอล์และยาเสพติด ศาสนาบาไฮห้ามศาสนิกชนทุกคนดื่มแอลกอฮอล์และเสพยาเสพติด เพราะสิ่งทั้งหลายเหล่านี้มีผลต่อการทำลายจิตใจและความเป็นมนุษย์

www.webkal.org

12. ห้ามการนินทา การนินทาลับหลังเป็นเหตุให้เกิดความแตกแยก ฉะนั้นจึงเป็นข้อห้ามสำหรับบาไฮ

นอกจากนี้ยังมีคำสอนอื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับชีวิตหลังความตาย นรกและสวรรค์ บาไฮเชื่อในความมีอยู่ของจิตวิญญาณมนุษย์ว่า มีความคงทนถาวรตราบเท่าที่อำนาจของพระเจ้ายังมีอยู่ และเป็นสิ่งที่ลึกลับยากแก่การที่จะเข้าใจเป็นสิ่งแรกในสภาพสิ่งทั้งปวงที่ประกาศความสมบูรณ์เลิศของพระผู้สร้าง หากวิญญาณซื่อสัตย์ต่อพระผู้เป็นเจ้า วิญญาณนั้นจะสะท้อนความสว่างของพระองค์และกลับไปหาพระองค์ในที่สุด แต่ถ้าวิญญาณไม่จงรักภักดีต่อพระผู้สร้างของตนเองแล้ว วิญญาณนั้นจะกลายเป็นเหยื่อของอัตตาและกิเลส และจะต้องหมักจมอยู่ในนั้น วิญญาณจะปฏิบัติในโลกกายภาพนี้ด้วยความช่วยเหลือของร่างกาย เมื่อวิญญาณจากร่างกายไปแล้ววิญญาณจะปฏิบัติการได้โดยไม่ต้องใช้สื่อกลางสามารถเดินทางผ่านไปในอีกหลายภพซึ่งเป็นภพแห่งวิญญาณ ดังนั้นเมื่อมีชีวิตอยู่ในโลกนี้วิญญาณจำเป็นต้องพัฒนาบรรลุคุณธรรมต่างๆ เช่น ความรัก ความเห็นอกเห็นใจ ความเอื้อเฟื้อ ฯลฯ หากไม่ได้บรรลุคุณธรรมเหล่านี้ วิญญาณจะต้องพิการในภายหลังที่ร่างกายตายไปและเข้าไปหาพระผู้เป็นเจ้าได้อย่างเชื่องช้า แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับความปรานีของพระองค์

สำหรับความคิดในเรื่องสวรรค์และนรก[1] ชาวบาไฮเชื่อว่าเป็นสภาวะมากกว่าเป็นสถานที่ และเราสามารถอยู่ในสวรรค์หรือนรกได้ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า สวรรค์คือภาวะอันประเสริฐที่ได้ใกล้ชิดกับพระผู้เป็นเจ้าและบรรลุโดยการเชื่อฟังพระประสงค์ของพระองค์ นรกคือการอยู่ห่างไกลจากพระผู้เป็นเจ้าซึ่งผลที่ตามมาคือความทุกข์และสิ้นหวัง

14.4.4 พระเจ้าสูงสุดของศาสนาบาไฮ

ศาสนาบาไฮเชื่อว่าพระผู้เป็นเจ้ามีเพียงองค์เดียวแต่รู้จักกันตามชื่อที่เรียกต่างๆ กัน แต่ทั้งหมดนี้หมายถึงพระผู้ทรงมีอำนาจสูงสุดนั้น พระผู้ทรงมหิทธานุภาพ พระผู้สร้างสรรพสิ่ง และพระผู้ดำรงอยู่นิรันดร์ ไม่มีใครที่เคยเห็นพระองค์แม้นว่ามีความนึกคิดเกี่ยวกับพระองค์ โดยอาศัยการสังเกตความมหัศจรรย์ของธรรมชาติที่พระองค์ทรงสร้างขึ้นมา พระองค์ทรงอยู่เหนือประสบการณ์ของมนุษย์ และอยู่เหนือทรรศนะของมนุษย์ แต่เพื่อให้ง่ายแก่การเข้าใจจึงอ้างถึงพระองค์ด้วยพระนามต่างๆ

จากธรรมนิพนธ์บาไฮ[2] ได้บอกไว้ว่า “มนุษย์ไม่สามารถหยั่งรู้สาระของพระผู้เป็นเจ้าได้

[1] ธรรมสภาบาไฮแห่งประเทศไทย. ศาสนาบาไฮ, 2536 หน้า 48.

[2] เล่มเดียวกัน, ธรรมสภาบาไฮแห่งประเทศไทย. หน้า 1.

www.webkal.org

เพราะพระองค์ทรงเร้นลับอยู่ในสาระอนันต์ของพระองค์และสภาวะของพระองค์จะคงซ่อนเร้นจากสายตาของมนุษย์ชั่วนิรันดร์”

แม้ว่าพระองค์จะมีอยู่อย่างยากที่มนุษย์จะเข้าใจ แต่พระองค์ก็ทรงส่งครูมาบอกเราว่าพระผู้เป็นเจ้าคืออะไร ครูเหล่านี้ถูกเรียกหลายอย่าง เช่น พระอวตาร ศาสดา และพระผู้แสดงธรรมของพระผู้เป็นเจ้านั้น ครูเหล่านี้เป็นมนุษย์พิเศษที่ถูกเลือกโดยพระผู้เป็นเจ้า เพื่อชี้แนวทางในการดำเนินชีวิต และนำทางมนุษยชาติตามแผนงานของพระองค์ ครูเหล่านี้มีธรรมชาติ 2 ลักษณะในตัว คือเป็นมนุษย์เหมือนเรา แต่มีวิญญาณที่อิสระเหนือขีดจำกัดของร่างกาย อำนาจของพระเป็นเจ้าปฏิบัติการผ่านทางครูหรือศาสดาเหล่านี้ ดังนั้นท่านเหล่านี้จึงมีชัยเหนือหัวใจของมนุษย์ในที่สุด

ครูหรือศาสดาแต่ละท่านจะสะท้อนคุณลักษณะ และคุณสมบัติของพระผู้เป็นเจ้า เช่น ความรัก ความเมตตาปรานี ความเอื้อเฟื้อ ความอดทน และความอ่อนน้อมถ่อมตน เป็นต้น ดังนั้นทางเดียวที่เราจะรู้จักพระเป็นเจ้าได้ คือการมองไปยังครูหรือศาสดาทั้งหลายเหล่านี้และปฏิบัติตามท่าน เมื่อผู้ใดสวดอธิษฐาน ทำสมาธิ เพื่อจะบรรลุคุณธรรมและคุณลักษณะของพระผู้เป็นเจ้า เราอาจกล่าวได้ว่า ผู้นั้นกำลังพัฒนาตนเพื่อที่เป็นรูปจำลองของพระผู้เป็นเจ้า

14.5 หลักความเชื่อและจุดหมายสูงสุด

ศาสนาบาไฮ สอนว่า ศาสนาบาไฮเป็นศาสนาที่แท้จริงของมนุษยชาติ มีเพียงศาสนาเดียวเป็นศาสนาสากล ส่วนศาสนาอื่นๆ ล้วนแต่มาจากศาสนาบาไฮทั้งสิ้น กล่าวคือ ศาสนาบาไฮเชื่อว่าศาสนาต่างๆ มาจากพระเจ้าองค์เดียวกัน แต่คนอาจเรียกพระองค์ด้วยพระนามต่างๆ กันไป ส่วนศาสดาของศาสนาต่างๆ ก็คือตัวแทนของพระองค์ที่ทรงส่งลงมา เพื่อเปิดเผยสัจธรรมของพระองค์แก่มนุษยชาติ ส่วนที่ต้องมีศาสดามากมายในยุคสมัยต่างๆ ก็เพราะสัจธรรมมีมาก หากพระเจ้าจะทรงให้ใครมาเปิดเผยความจริงทั้งหมดทีเดียว ก็เกินวิสัยที่มนุษย์จะรับได้จึงต้องใช้วิธีแบบค่อยเป็นค่อยไป ดังนั้นพระเจ้าจึงส่งศาสดามาตามยุคสมัยต่างๆ เพื่อนำสัจธรรมที่เหมาะสมกับยุคสมัยนั้นมาให้มนุษย์ปฏิบัติ ดุจเดียวกับการเจริญเติบโตของคนเป็นวัยต่างๆ จากเด็กทารก เด็ก หนุ่มสาว กลางคน และแก่เฒ่า ซึ่งแต่ละวัยก็มีวุฒิภาวะต่างกัน เพราะฉะนั้นจึงต้องมีครูมาสอนตามสถานศึกษาในระดับต่างๆ โรงเรียนอนุบาล ประถม มัธยม วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย

www.webkal.org

ดังนั้นศาสดาแต่ละองค์อาจมีคำสอนแตกต่างบ้าง มีวิธีการสอนแตกต่างกันบ้าง และเรียกศาสนาแตกต่างกัน ก็เพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัยนั้นเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ศาสดาแต่ละองค์จึงไม่ปฏิเสธคำสอนของศาสดาองค์ก่อนๆ อีกทั้งได้เพิ่มเติมคำสอนใหม่ๆ เข้าไปด้วย

ศาสนาบาไฮเชื่อว่าทุกคนเป็นพี่น้องกัน เพราะมาจากพระเจ้าองค์เดียวกัน เพราะฉะนั้นแต่ละคนจึงมีศักดิ์ศรีเท่ากัน และด้วยความเชื่อดังที่กล่าวมา จึงไม่ควรมีปัญหาทะเลาะวิวาทกันในเรื่องพระเจ้า ศาสนาและชั้นวรรณะ เพราะทุกอย่างมาจากแหล่งเดียวกัน พระบาฮาอุลลาห์กล่าวว่า "ศาสนาที่แท้จริงทั้งหลายมาจากพระเจ้าองค์เดียวกัน พระองค์ตรัสสัจธรรมผ่านศาสดาในยุคต่างๆ สัจธรรมได้วิวัฒนาการต่อเนื่องกัน และเป็นอมตธรรม"

ศาสนาบาไฮเชื่อว่า เมื่อคนตายแล้ว วิญญาณได้ตายตามร่างกายไม่ วิญญาณเป็นอมตะและจะรอการพิพากษาในวันสิ้นโลก จากนั้นก็จะขึ้นสวรรค์หรือนรกตามกรรมที่ทำไว้ต่อไป ผู้ที่ขึ้นสวรรค์ก็จะได้ไปอยู่กับพระเจ้าชั่วนิรันดร ไม่ต้องกลับมาเกิดในโลกมนุษย์อีก ดุจนกหลุดออกจากกรงขังสู่โลกกว้างแล้วก็จะไม่ปรารถนากลับสู่กรงขังอีกก็ฉันนั้น เพราะฉะนั้นการตายของร่างกายจึงเป็นการเกิดของวิญญาณในอาณาจักรพระเจ้า

เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้ากับมนุษย์ บาไฮศาสนิกชนเชื่อว่า พระเจ้าสร้างมนุษย์ขึ้นมาจากก้อนดิน ทั้งกำหนดชะตาลิขิตไว้ด้วย แต่พระองค์ก็ทรงสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่พระองค์ทรงสร้างขึ้นมาด้วย เช่น พระเจ้าทรงสร้างหัวนมพร้อมทั้งน้ำนมให้หลั่งออกมาจากถันทั้ง 2 ของมารดา ทรงสร้างมารดาให้มีตาเพื่อคอยดูแลลูก ทรงสร้างหัวใจให้แก่มารดาเพื่อจะได้รักและเมตตาต่อลูกของนาง นอกจากนี้พระเจ้ายังได้ทรงสร้างสิ่งแวดล้อมต่างๆ สำหรับสอนมนุษย์ให้สำนึกถึงความดีของพระเจ้าจะได้ทำความดีแล้วจะได้กลับไปหาพระองค์อีก

14.6 สถานที่ทำพิธีกรรม

ศาสนาบาไฮไม่มีความจำเป็นต้องอาศัยอาคารพิเศษสำหรับบูชา เพราะพระผู้เป็นเจ้านั้นทรงสถิตในทุกๆ ที่ที่มีการกล่าวถึงพระองค์และสรรเสริญพระองค์ บาไฮจึงไม่มีนักบวชที่จะทำพิธีกรรมแต่ทุกคนสามารถทำหน้าที่บูชาพระผู้เป็นเจ้าได้

ตามปกติแล้วศาสนิกชนบาไฮจะพบปะสังสรรค์กันในบ้านหรือที่ศูนย์บาไฮ นอกจากนี้ยังมีโบสถ์หรือที่เรียกว่า มาชริกุล อัสคาร์ ซึ่งมีความหมายว่า สถานะแห่งอรุณของการสรรเสริญพระเจ้า มีลักษณะจะต้องมีด้าน 9 ด้าน มีประตู 9 ประตู มีน้ำพุ 9 สระ มีทางเดินเข้า 9 ทาง

www.webkal.org

มีประตูใหญ่ 9 ด้าน มีเสาในโบสถ์ 9 ต้น มีสวนดอกไม้ 9 สวนรอบนอกตัวโบสถ์ ในตัวโบสถ์มีพื้นชั้นล่าง และมีระเบียงชั้นบน หลังคาสร้างเป็นรูปโดม และการที่บาไฮนิยมนำเลข 9 เข้ามาสัมพันธ์กับศาสนาอาจเป็นเพราะพยัญชนะในภาษาอาหรับมีค่าเป็นตัวเลขและค่าตัวเลขของคำว่า บาฮา เท่ากับ “9” เลข 9 จึงมีความสำคัญสำหรับศาสนาบาไฮ

นอกจากนี้ยังมีส่วนประกอบที่สำคัญซึ่งถือเป็นรากฐานขั้นต้นของมาชริกุล อัสคาร์ คือมีโรงเรียนสำหรับเด็กกำพร้า มีโรงพยาบาลและสถานให้ยาแก่คนยากจน มีสถานที่อาศัยสำหรับคนพิการและคนที่ไม่สามารถทำงานได้ มีสถาบันวิทยาศาสตร์ขั้นสูง และมีบ้านพักสำหรับผู้เดินทาง มาชริกุล อัสคาร์ตามแบบนี้จะต้องสร้างขึ้นทุกๆ เมือง ภายในโบสถ์จะต้องเปิดให้ประชาชนเข้าไปสวดมนต์ทุกๆ เช้าโดยไม่มีเครื่องดนตรีในโบสถ์ ตามอาคารใกล้ตัวโบสถ์ใช้เป็นที่ประกอบงานพิธีและประชุมกิจการทั้งหลายแต่ไม่มีการเล่นดนตรีและร้องเพลงในโบสถ์

โบสถ์แรกของศาสนาบาไฮสร้างขึ้นที่เมืองเอชกาบาด ในประเทศรัสซีย และโบสถ์ที่สองสร้างบนฝั่งทะเลสาบมิชิแกน เมืองชิคาโก ประเทศสหรัฐอเมริกา จากนั้นมีการสร้างโบสถ์ในอีกหลายประเทศ เช่น ที่กรุงปานามา ออสเตรเลีย อูกานดา เยอรมนี และนิวเดลฮี เป็นต้น

14.7 พิธีกรรมที่สำคัญ

ศาสนิกชนของบาไฮมีพิธีกรรมที่ต้องการกระทำ คือ

1 **การสวดมนต์ทุกวัน** ผู้นับถือศาสนาบาไฮถือว่าการสวดมนต์เป็นการติดต่อกับพระเจ้า อีกทั้งเป็นการพัฒนาจิตใจ การสวดมนต์จึงเป็นรากฐานของศาสนาบาไฮ เพราะฉะนั้นศาสนิกชนบาไฮจะต้องสวดมนต์ทุกวันในเวลาเช้า เที่ยงวัน และเวลาค่ำ

2 **การอ่านพระคัมภีร์ทุกวัน**[1] ผู้นับถือศาสนาบาไฮจะต้องอ่านพระคัมภีร์ทุกวัน ในเวลาตื่นเช้าและเข้านอน การอ่านพระคัมภีร์ทุกวันจะช่วยทำให้เข้าใกล้พระเจ้ามากขึ้นตามลำดับ จิตใจจะแน่นอยู่กับพระเจ้าอยู่เสมอ เมื่อใจแนบแน่นอยู่กับพระเจ้า ก็เท่ากับกำจัดกิเลสโดยอัตโนมัติ

3 **พิธีสมรส**[2] เป็นพิธีที่ทั้งสองฝ่ายมีความเต็มใจที่จะร่วมชีวิตกัน โดยต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดาของทั้งสองฝ่าย จึงจะแต่งงานกันได้แต่ต้องติดต่อกับธรรมสภา และในพิธีทั้งสองฝ่ายต้องกล่าวปฏิญาณต่อกันว่า “เราทุกคนจะยึดถือพระประสงค์ของพระผู้เป็นเจ้า

[1] สภาธรรมของบาไฮแห่งประเทศไทย. อุทยานใหม่, มปป หน้า 182.

[2] ธรรมสภาบาไฮแห่งประเทศไทย. ศาสนาบาไฮ, 2536 หน้า 43.

www.webkal.org

ด้วยความสัตย์จริง” หลังจากนั้นอาจจะมีการอ่านธรรมนิพนธ์และบทสวดอธิษฐาน นอกเหนือจากนี้เป็นความปรารถนาของเจ้าบ่าวและเจ้าสาวที่จะจัดเสริมออกไปอย่างไรก็ได้

4 **การถือศีลอด**[1] ผู้นับถือศาสนาบาไฮจะถือศีลอดประจำปีตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม ถึงวันที่ 20 มีนาคม เป็นเวลาทั้งหมด 19 วัน ในระยะเวลาช่วงนี้ศาสนิกชนบาไฮจะต้องตื่นก่อนตะวันขึ้นเพื่อรับประทานอาหาร สวดมนต์อธิษฐาน เพราะหลังจากตะวันขึ้นแล้วห้ามมีอะไรผ่านเข้าปากแม้แต่น้ำจนกระทั่งตะวันตกดินจึงจะสวดอธิษฐานและรับประทานอาหารในตอนค่ำ บุคคลที่ถือศีลอดมีอายุระหว่าง 15-70 ปี ยกเว้นผู้ป่วย หญิงมีครรภ์ แม่ที่ให้นมลูก ผู้ใช้แรงงานมาก และผู้ที่เดินทางไกล

การถือศีลอดนี้ ผู้นับถือบาไฮเชื่อกันว่าเป็นการละความเห็นแก่ตัวและกิเลส อีกทั้งเป็นช่วงเวลาแห่งการฟื้นฟูจิตใจอย่างแท้จริง

5 **การตาย** การทำศพของบาไฮใช้วิธีฝังไม่มีการเผาเพราะร่างกายเป็นบัลลังก์แห่งวิหารภายในของวิญญาณ และต้องการเคารพในร่างกายที่ก่อขึ้นมาทีละน้อยในครรภ์มารดา จึงต้องปล่อยให้สลายเน่าไปทีละน้อย

นอกจากพิธีกรรมตามที่กล่าวมาแล้ว ยังมีหลักปฏิบัติอย่างหนึ่งของศาสนิกชนบาไฮที่ไม่จัดเป็นพิธีกรรมหรือวันสำคัญ นั่นคือ การแสวงบุญที่ผู้นับถือบาไฮทุกคนควรหาโอกาสในชีวิตไปชมสักการะสถานเหล่านี้ ถึงแม้ว่าสักการสถานของบาไฮมีหลายแห่ง แต่ที่อยู่ในประเทศอิหร่านและอิรักนั้นไม่สามารถไปเยี่ยมชมได้เพราะสถานการณ์ในปัจจุบันไม่เอื้ออำนวย

ดังนั้น สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของบาไฮส่วนมากจึงอยู่ในอิสราเอล คือที่ไฮฟาและอัคคา ปัจจุบันนี้เป็นศูนย์กลางแห่งโลกของศาสนาบาไฮ สภายุติธรรมสากลได้เชิญผู้แสวงบุญทั้งหลายให้ไปเยี่ยมสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้ครั้งละ 9 วัน เพื่อสวดอธิษฐาน ณ สถูปต่างๆ เช่น สถูปของพระบ๊อบ อาคารเก็บหลักฐานทางประวัติศาสตร์ อาคารที่ทำการของสภายุติธรรมสากลบนภูเขาคาเมลในไฮฟา เมืองอัคคา และสุสานของพระบาฮาอุลลาห์ที่บาห์จี

14.8 วันสำคัญทางศาสนา

ก่อนที่กล่าวถึงวันสำคัญทางศาสนาของบาไฮ จำเป็นที่เราจะต้องศึกษาปฏิทินของบาไฮ เพราะการนับปีนั้นแตกต่างจากปฏิทินทั่วๆ ไป โดยนับตามปีสุริยคติ แบ่งเป็น 19 เดือน เดือน

[1] Hopfe Lewis M. Religions of the World, 1994 p. 411.

www.webkal.org

ละ 19 วัน และเรียกชื่อเดือนเหล่านี้เป็นภาษาอาหรับซึ่งแสดงถึงคุณลักษณะของพระผู้เป็นเจ้า ดังนั้นช่วงการนับวันของบาไฮจึงไม่ตรงกับปฏิทินสากลที่ใช้กันทั่วไป

14.8.1 งานฉลองบุญ 19 วัน วันแรกของทุกเดือนบาไฮ ธรรมสภาท้องถิ่นของแต่ละชุมชนจะจัดงานฉลองบุญ 19 วัน ระหว่างตะวันตกดินของวันสุดท้ายของเดือนก่อน และตะวันตกดินของวันแรกของเดือนใหม่ เพราะวันของบาไฮเริ่มต้นและสิ้นสุดตอนตะวันตกดิน

งานฉลองบุญ 19 วันนี้เป็นการฉลองทางจิตใจซึ่งมีเดือนละ 1 ครั้ง แม้ว่ามีเพียงน้ำเปล่าก็ตาม แต่ผลจากการปฏิบัติในงานนี้จะเป็นการบำรุงมิตรภาพและความรัก อีกทั้งยังเป็นการระลึกถึงพระผู้เป็นเจ้า งานฉลองบุญนี้ประกอบด้วย 3 ภาค คือ

1. **ภาคธรรมะ** จะมีการสวดมนต์และอ่านธรรมนิพนธ์

2. **ภาคบริหาร** จะมีการอ่านจดหมายจากธรรมสภาแห่งชาติ สมาชิกในชุมชนปรึกษาหารือกันเสนอความคิดเห็นให้ธรรมสภาพิจารณา

3. **ภาคสังสรรค์** จะมีการบริการอาหารเครื่องดื่ม ซึ่งถ้าไม่มีอะไรเลย แม้มีเพียงน้ำเปล่าก็ไม่เป็นไร การจัดนั้นขึ้นอยู่กับกำลังทรัพย์ของเจ้าภาพ งานฉลองบุญทั้ง 19 วันมีตามลำดับดังนี้

เดือน	วันที่	เริ่มจัดงานหลังอาทิตย์ตกวันที่	ชื่อเดือนภาษาอารบิก	ความหมาย (เป็นลักษณะของพระผู้เป็นเจ้า)
1	21 มีนาคม	20 มีนาคม	บาฮา	สง่างาม
2	9 เมษายน	8 เมษายน	ชาลาล	ความรุ่งโรจน์
3	28 เมษายน	27 เมษายน	ชามาล	ความสวยงาม
4	17 พฤษภาคม	16 พฤษภาคม	อชามาต	ความยิ่งใหญ่
5	5 มิถุนายน	4 มิถุนายน	นูร์	แสงสว่าง
6	24 มิถุนายน	23 มิถุนายน	รามาต	ความกรุณา
7	13 กรกฎาคม	12 กรกฎาคม	คาลิมาต	วจนะ
8	1 สิงหาคม	31 กรกฎาคม	คามาล	ความสมบูรณ์เลิศ
9	20 สิงหาคม	19 สิงหาคม	อัสมา	พระนาม
10	8 กันยายน	7 กันยายน	อิสซาต	อำนาจ
11	27 กันยายน	26 กันยายน	มัสซิยาต	ความประสงค์
12	16 ตุลาคม	15 ตุลาคม	อิส์ม	ความรู้

www.webkal.org

เดือน	วันที่	เริ่มจัดงานหลังอาทิตย์ตกวันที่	ชื่อเดือนภาษาอารบิก	ความหมาย (เป็นลักษณะของพระผู้เป็นเจ้า)
13	4 พฤศจิกายน	3 พฤศจิกายน	กุดราต	อำนาจ
14	23 พฤศจิกายน	22 พฤศจิกายน	โกล	คำพูด
15	12 ธันวาคม	11 ธันวาคม	เซล	คำถาม
16	31 ธันวาคม	30 ธันวาคม	ชารีฟ	เกียรติยศ
17	19 มกราคม	18 มกราคม	สุลตาน	อธิปไตย
18	7 กุมภาพันธ์	6 กุมภาพันธ์	มุลต์	อาณาจักร
19	2 มีนาคม	1 มีนาคม	อัลลา	ความสูงส่ง

14.8.2 อัยยัมมีฮา ตามปกติแล้วในปีหนึ่งมี 365 วัน บาไฮจะแบ่งเดือนออกเป็น 19 เดือนๆ ละ 19 วัน รวมเป็น 361 วัน ฉะนั้นจะมีวันเหลืออยู่อีก 4-5 วันในปีอธิกสุรทิน วันที่เหลือนี้อยู่ระหว่าง 2 เดือนสุดท้ายของปี คือ ระหว่างวันที่ 26 กุมภาพันธ์ - 1 มีนาคม เรียกวันที่เหลือเหล่านี้ตามภาษาอาหรับว่า อัยยัมมีฮา เป็นวันที่มีการให้ของขวัญแสดงน้ำใจอนุเคราะห์ต่อผู้ป่วยและคนยากจน นอกจากนี้อาจมีการถือบวช 19 วัน โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม – 20 มีนาคม ของทุกปี

14.8.3 วันศักดิ์สิทธิ์ ในปีของบาไฮจะมีวันศักดิ์สิทธิ์ 9 วัน ซึ่งในวันเหล่านี้ถ้าเป็นไปได้จะมีการหยุดงานและหยุดโรงเรียน ได้แก่

1 วันเนอร์รูซ คือ วันที่ 21 มีนาคม เป็นวันปีใหม่บาไฮ

2 วันเทศกาลริสวาน อยู่ระหว่างวันที่ 21 เมษายน - 2 พฤษภาคม วันนี้เป็นวันครบรอบการประกาศศาสนาของพระบาฮาอุลลาห์ในอุทยานริสวานในแบกแดด ปีค.ศ.1863 เทศกาลริสวานประกอบด้วยวันศักดิ์สิทธิ์ 3 วัน คือ วันที่ 21 เมษายน ซึ่งเป็นวันแรกของเทศกาลริสวันที่รำลึกพระบาฮาอุลลาห์ ทรงประกาศฐานะอย่างเปิดเผยเป็นครั้งแรก วันที่ 29 เมษายน เป็นวันที่ 9 ของริสวาน และวันที่ 2 พฤษภาคม เป็นวันที่รำลึกถึงการออกจากอุทยานริสวานของพระบาฮาอุลลาห์

3 วันประกาศศาสนาของพระบ๊อบ ตรงกับวันที่ 23 พฤษภาคม

4 วันสิ้นชีพของพระบาฮาอุลลาห์ ตรงกับวันที่ 29 พฤษภาคม

www.webkal.org

5 วันประหารชีวิตของพระบ๊อบ ตรงกับวันที่ 9 กรกฎาคม

6 วันเกิดของพระบ๊อบ ตรงกับวันที่ 20 ตุลาคม

7 วันเกิดของพระบาฮาอุลลาห์ ตรงกับวันที่ 12 พฤศจิกายน

8 วันแห่งพระปฏิญญาตรงกับวันที่ 26 พฤศจิกายน วันนี้เป็นวันศักดิ์สิทธิ์แต่สามารถทำงานได้ ไม่ต้องหยุดเหมือน 7 วันศักดิ์สิทธิ์ที่กล่าวมาแล้ว

9 วันสิ้นชีพของพระอับดุลบาฮา ตรงกับวันที่ 28 พฤศจิกายน วันนี้ไม่ต้องหยุดงานเช่นกัน

วันศักดิ์สิทธิ์ทั้ง 9 วันนี้ จะมีการสวดมนต์ สังสรรค์ หรือปิกนิก หรือชุมนุมกันด้วยความสำรวมและเคารพ เราอาจดูรายละเอียดได้จากตารางเวลาดังนี้

วันสำคัญ	**วันและเวลาจัดงานที่ระลึก**	**หมายเหตุ**
1. งานฉลองปีใหม่นอร์รูซ	ระหว่างหลังดวงอาทิตย์ของวันที่ 20 มีนาคม จนถึงเวลาดวงอาทิตย์ตกของวันที่ 21 มีนาคม	บาไฮศาสนิกชนควรหยุดงาน
2. งานฉลองคล้ายวันประกาศศาสนาของพระบาอุลลาห์ เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า งานฉลองวันริสวาน	จัดงานฉลอง 3 วันดังนี้ วันที่ 21 เมษายน เวลา 15.00 น. วันที่ 29 เมษายน จัดงานระหว่างหลังดวงอาทิตย์ตกของวันที่ 29 เมษายน วันที่ 2 พฤษภาคม จัดงานระหว่างหลังดวงอาทิตย์ตกของวันที่ 1 พฤษภาคม จนถึงเวลาดวงอาทิตย์ตกของวันที่ 2 พฤษภาคม	บาไฮศาสนิกชนควรหยุดงาน
3. งานฉลองคล้ายวันประกาศศาสนาของพระบ๊อบ	จัดงานฉลองวันที่ 22 พฤษภาคม หลังจากที่ดวงอาทิตย์ตกแล้วประมาณ 2 ชั่วโมง	บาไฮศาสนิกชนควรหยุดงาน
4. งานไว้อาลัยวันคล้ายสิ้นชีพของพระบาฮาอุลลาห์ วันที่ 29 พฤษภาคม	จัดงานไว้อาลัย วันที่ 29 พฤษภาคม เวลาประมาณเที่ยงวัน	บาไฮศาสนิกชนควรหยุดงาน

www.webkal.org

วันสำคัญ	วันและเวลาจัดงานที่ระลึก	หมายเหตุ
5. งานไว้อาลัยวันคล้ายวันที่พระบ๊อบถูกประหารชีวิต วันที่ 9 กรกฎาคม	จัดงานไว้อาลัย วันที่ 9 กรกฎาคม เวลาประมาณเที่ยงวัน	บาไฮศาสนิกชนควรหยุดงาน
6. งานฉลองวันเกิดของพระบ๊อบ วันที่ 20 ตุลาคม	จัดงานฉลองระหว่างหลังดวงอาทิตย์ตกของวันที่ 19 ตุลาคม จนถึงเวลาดวงอาทิตย์ตกของวันที่ 20 ตุลาคม	บาไฮศาสนิกชนควรหยุดงาน
7. งานฉลองวันคล้ายวันเกิดของพระบาฮาอุลลาห์ วันที่ 12 พฤศจิกายน	จัดงานฉลองระหว่างหลังดวงอาทิตย์ตกของวันที่ 11 พฤศจิกายน จนถึงเวลาดวงอาทิตย์ตกของวันที่ 12 พฤศจิกายน	บาไฮศาสนิกชนควรหยุดงาน
8. วันแห่งพระปริญญา วันที่ 26 พฤศจิกายน	จัดงานที่ระลึกระหว่างหลังดวงอาทิตย์ตกของวันที่ 25 พฤศจิกายน จนถึงเวลาดวงอาทิตย์ตกของวันที่ 26 พฤศจิกายน	
9. งานไว้อาลัยวันสิ้นชีพของพระอับดุลบาฮา วันที่ 28 พฤศจิกายน	จัดงานไว้อาลัย วันที่ 28 พฤศจิกายน เวลา 01.00 น.	

14.9 ระบบบริหารงานของศาสนาบาไฮ

ศาสนาบาไฮไม่มีพระหรือนักบวช และไม่มีแม้แต่ผู้นำศาสนา หลังจากที่โชกิ เอฟเฟนดิถึงแก่กรรมในปี ค.ศ.1957 ศาสนาบาไฮก็ว่างจากผู้นำทางศาสนา แต่ยังคงมีการปฏิบัติงานในศาสนาโดยอาศัยเครือข่ายของสถาบันที่เลือกตั้งขึ้นมา เรียกว่าระบบบริหารของพระบาฮา-อุลลาห์ ซึ่งท่านได้บัญญัติให้เมืองทุกเมืองในหมู่บ้านจะต้องมีการเลือกตั้งบาไฮจำนวน 9 คนขึ้นเป็นสภายุติธรรมท้องถิ่น ซึ่งปัจจุบันนี้เรียกว่าธรรมสภาท้องถิ่น ในการประชุมนี้บาไฮจะเลือกผู้ใหญ่ที่มีอายุ 21 ปีขึ้นไปในท้องถิ่นจำนวน 9 คน เพื่อรับใช้ธรรมสภาท้องถิ่นเป็นเวลา 1 ปี โดยจะต้องทำหน้าที่รับผิดชอบในกิจการต่างๆ ของการเผยแพร่ศาสนา งานศพ และงานที่ส่งเสริมความสามัคคีในหมู่บาไฮ เป็นต้น

www.webkal.org

การเลือกตั้งสภาท้องถิ่นนี้จะใช้การลงคะแนนลับของบาไฮผู้ใหญ่ ก่อนการเลือกตั้งจะไม่มีการเสนอชื่อ ไม่มีการหาเสียง แต่คุณสมบัติของผู้ถูกเลือกเป็นไปตามเกณฑ์ของโชกิ เอฟเฟนดิ ซึ่งได้วางแนวทางไว้ก่อนที่จะถึงแก่กรรมว่าต้องเป็นผู้มีความจงรักภักดีอุทิศตนอย่างไม่เห็นแก่ตัว มีจิตใจที่ฝึกฝนมาดี มีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

นอกจากธรรมสภาท้องถิ่นแล้ว ยังมีธรรมสภาแห่งชาติที่ทำหน้าที่บริหารกิจการระดับชาติ โดยประสานกับบาไฮทั้งประเทศ การติดต่อนี้จะผ่านทางข่าวสารบาไฮประจำเดือน ซึ่งนำมาอ่านในที่ชุมชนที่เรียกว่างานฉลองบุญ 19 วัน

การเลือกธรรมสภาแห่งชาตินี้จะกระทำทุกปี โดยบาไฮในแต่ละท้องถิ่นเลือกผู้แทนแล้ว ผู้แทนเหล่านี้จะเข้าร่วมการประชุมแห่งชาติประจำปี ซึ่งนิยมจัดในวันสุดสัปดาห์ในช่วงเทศกาลริสวัน (21 เมษายน-2 พฤษภาคม) ในการประชุมแห่งชาตินี้ ผู้แทนจะเลือกบาไฮ 9 คน เพื่อทำหน้าที่ธรรมสภาแห่งชาติในปีต่อไป

สถาบันสูงสุดในระบบบริหารของพระบาฮาอุลลาห์ คือ สภายุติธรรมสากล ทำหน้าที่ชี้แนะและอำนวยกิจการของศาสนาระดับโลก พวกนี้จะทำงานที่เมืองไฮฟา ประเทศอิสราเอล ปัจจุบันสภายุติธรรมสากลนี้มีสมาชิก 9 ท่าน และได้มีการเลือกตั้งเป็นครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1963 นับจากนั้นมาจะมีการเลือกตั้งทุก 5 ปี โดยสมาชิกธรรมสภาแห่งชาติทุกคนจะมาร่วมการเลือกตั้งนี้ในนามบาไฮของแต่ละประเทศ การประชุมครั้งนี้จะกระทำที่ศูนย์กลางแห่งโลก เมืองไฮฟา ประเทศอิสราเอล

14.10 สัญลักษณ์ของศาสนา

ในศาสนาบาไฮได้ทำรูปสัญลักษณ์เป็น 2 แบบ คือ

แบบที่ 1 คือคำว่า ยาบาฮาอุลลาห์ภา เขียนตามแบบภาษาอาหรับ มีความหมายว่า ข้าแต่พระผู้ทรงความรุ่งโรจน์ เหนือความรุ่งโรจน์

แบบที่ 2 เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้ากับมนุษย์ เส้นบนหมายถึงภพของพระเจ้า เส้นกลางหมายถึงพระศาสดา และเส้นล่างหมายถึงภพของมนุษย์ ส่วนเส้นแนวดิ่งหมายถึงพระวิญญาณบริสุทธิ์ที่สืบจากพระเจ้าผ่านมาทางศาสนา เพื่อนำพระประสงค์ของพระองค์มาให้มนุษย์ทราบ ส่วนดาวสองดวงบ่งบอกว่า ในยุคนี้มีพระศาสดาคือพระบ๊อบและพระบาฮาอุลลาห์

www.webkal.org

แบบที่ 1 แบบที่ 2

14.11 ฐานะของศาสนาในปัจจุบัน

ศาสนาบาไฮนับตั้งแต่ท่านโชกิ เอฟเฟนดี ถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. 2500 ระบบสืบตำแหน่งแทนก็เป็นอันสิ้นสุด ชาวบาไฮจึงได้จัดตั้งองค์กรมาบริหารศาสนาขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2506 แบ่งเป็น 3 ระดับ จากต่ำไปหาสูง คือ

1. ธรรมสภาท้องถิ่น
2. ธรรมสภาแห่งชาติ
3. ธรรมสภายุติธรรมสากล

ศาสนาบาไฮ[1] ถึงแม้จะเป็นศาสนาใหม่ล่าสุด แต่ก็กำลังเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันมีศาสนิกของศาสนาบาไฮอยู่เกือบทั่วทุกมุมโลก โดยมีศาสนิกประมาณ 10 ล้านคน มีธรรมสภาแห่งชาติไม่น้อยกว่า 148 แห่ง มีธรรมสภาท้องถิ่นไม่น้อยกว่า 30,304 แห่ง และมีการแปลคัมภีร์ศาสนาบาไฮออกเป็นภาษาต่างๆ ไม่น้อยกว่า 756 ภาษา โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา มีสำนักสาขาอยู่ทุกรัฐ และสำนักงานใหญ่ที่เมืองวิลเมตต์ บนฝั่งทะเลสาบมิชิแกนใกล้เมืองชิคาโก แม้ในประเทศไทยก็มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่ซอยหลังสวน ถนนเพลินจิต กรุงเทพฯ และยังมีสาขาต่างจังหวัดที่ เชียงใหม่ สงขลา และยโสธร อีกด้วย

[1] เอส เชิลมอนท์ เจ อี. พระบาฮาอุลลาห์และยุคใหม่, 2528 หน้า 533.

www.webkal.org

ศาสนาบาไฮ[1] ในทรรศนะทั่วไปถือกันว่า เป็นนิกายหนึ่งของศาสนาอิสลาม โดยแยกตัวมาจากนิกายชิอะห์ นิกายชิอะห์เชื่อว่าหลังจากอิหม่ามหรือกาหลิบอาลีสิ้นชีวิตแล้ว ก็จะมีอิหม่ามสืบสายต่อมาอีก 12 คน แต่คนที่ 12 ได้หายไปในคริสต์ศตวรรษที่ 9 แต่มุสลิมนิกายชีอะห์เชื่อว่าสักวันหนึ่งในอนาคตจะมาปรากฏอีก ต่อมาพระบ๊อบได้ประกาศว่าตัวท่านนี่แหละคืออิหม่ามที่ 12 ทั้งได้ปฏิรูปศาสนาอิสลามเสียใหม่ อันเป็นเหตุถึงแก่ความตาย เพราะถูกยิงเป้าในปี พ.ศ. 2393 แต่ชาวบาไฮถือว่า ศาสนาบาไฮเป็นศาสนาอิสระ ไม่ขึ้นอยู่กับศาสนาใด เพราะศาสนาบาไฮมีศาสดา หลักการ คัมภีร์ศาสนา ปฏิทินศาสนา โบสถ์ และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนา เป็นต้น เป็นของตน จนได้ทำเรื่องเสนอให้องค์การสหประชาชาติรับรองว่าเป็นศาสนาอิสระศาสนาหนึ่งของโลก เมื่อ พ.ศ. 2490 ซึ่งทางองค์การสหประชาชาติ ก็ได้รับรองสถานะดังที่เสนอมา แต่ศาสนาบาไฮในประเทศอิหร่านได้รับความกระทบกระเทือนมาก เพราะในปี พ.ศ. 2522 สมัยปฏิวัติศาสนาอิสลาม โดยมีอยาตอลละห์ รุฮอลลาห์ โคไมนี่ เป็นหัวหน้าปกครองประเทศอิหร่านเป็นสมัยที่ศาสนาบาไฮได้รับความเดือดร้อนเป็นที่สุด เพราะถูกถือว่าเป็นศาสนามิจฉาทิฏฐิ ชาวบาไฮถูกฆ่าตายเป็นจำนวนมาก ที่ถูกจำคุกก็มีมากมาย ทรัพย์สินและบ้านเรือนถูกยึด สมบัติของศาสนา สุสาน และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ อีกทั้งเตรียมจะออกกฎหมายให้ถือว่า การฆ่าชาวบาไฮไม่ผิดอีกด้วย จึงเป็นเคราะห์ร้ายที่สุดของชาวบาไฮในประเทศอิหร่านซึ่งเป็นแผ่นดินที่เกิดของศาสนาบาไฮเอง

กิจกรรม

หลังจากนักศึกษาได้ศึกษา บทที่ 14 ศาสนาบาไฮ จบโดยสมบูรณ์แล้ว
โปรดทำแบบฝึกปฏิบัติและกิจกรรมประกอบวิชาศาสนศึกษาต่อไป